

ประวัติ
ท่านพระอาจารย์พรหม จิรปุณฺโณ



มูลนิธิพระสงฆ์ มนัสสนุโต
โพธาราม ราชบุรี

มูลนิธิพระสงฆ์ มนัสสนุโต
ต.หนองแก อ.โพธาราม จ.ราชบุรี
www.sa-ngob.com

ประวัติ
ท่านพระอาจารย์พรหม ชิริบุญโต



มูลนิธิพระสงฆ์ มนัสสนุโต
โพธาราม ราชบุรี

มูลนิธิพระสงฆ์ มนัสสนุโต
ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี
www.sa-ngob.com

ประวัติท่านพระอาจารย์พรตม ชिरปุญฺโณ

ISBN 978-616-7870-43-4

พิมพ์ครั้งที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐

จำนวน ๑๕,๐๐๐ เล่ม

จัดทำโดย



มูลนิธิพระสงฆ์ มนสสนโต

เลขที่ ๕ หมู่ ๓ บ้านหนองแห่น ต.หนองกวาง

อ.โพธาราม จ.ราชบุรี ๗๐๑๒๐

จัดพิมพ์ที่

บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

๓๗๖ ถนนชัยพฤกษ์ (บรมราชชนนี) เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๒๒-๙๐๐๐ โทรสาร ๐-๒๔๓๓-๒๗๔๒

หนังสือเล่มนี้จัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่เป็นธรรมทาน ห้ามคัดลอก ตัดตอน หรือนำไปพิมพ์จำหน่าย

หากท่านใดประสงค์จะพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน โปรดติดต่อ มูลนิธิพระสงฆ์ มนสสนโต

www.sa-ngob.com

คำนำ

ท่านพระอาจารย์พรหม จิรปุณฺโณ หรือ หลวงปู่พรหม ท่านเป็นสกุลแห่งพระป่า เป็นศิษย์องค์แรกของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ที่บรรลุนิยธรรมขั้นสูงสุดเป็นพระอรหันต์

หลวงปู่พรหม ชีวิตครอบครัวของท่านคล้ายคลึงกับของพระมหากัสสปะ พระอรหันตสาวกองค์สำคัญในครั้งพุทธกาล ท่านมีเกียรติประวัติอันงดงามมาตั้งแต่เป็นฆราวาส ด้วยเหตุที่ท่านบำเพ็ญบารมีธรรมมาด้วยดีแต่อดีตชาติ ส่งผลสนับสนุนให้ท่านดำเนินตามรอยองค์พระบรมศาสดา โดยท่านมีจิตใจมุ่งมั่นแสวงหาความสุขที่แท้จริงตั้งแต่วัยเด็กจนเติบโตใหญ่มีครอบครัว แม้ท่านสร้างฐานะจนร่ำรวยเป็นเศรษฐี ครอบครัวก็อบอุ่น ทั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านและเป็นนายฮ้อยที่ชาวบ้านยกย่อง แต่ท่านก็ไม่พบความสุขที่แท้จริง จนพบหลวงปู่สารณ์ สุจิตโต ซึ่งเป็นครูบาอาจารย์องค์แรก ชี้นำทางธรรม ท่านจึงตัดสินใจออกบวชเพื่อแสวงหาโมกขธรรม โดยก่อนบวชท่านได้สละตำแหน่งลาภ ยศ ชื่อเสียง และทรัพย์สินสมบัติทั้งหมดออกแจกทานเช่นเดียวกับพระเวสสันดร ทั้งให้ศรีภรรยาออกบวชเป็นแม่ชีตลอดชีวิต การกระทำของท่านนั้นยากที่คนสมัยนั้นจะเข้าใจและยากที่จะกระทำตามได้ จนเป็นข่าวใหญ่โตและโด่งดังมาก

และเมื่อหลวงปู่พรหมครองสมณเพศแล้ว ท่านได้ออกเที่ยวธุดงค์ตั้งแต่พรรษาแรก และได้พบหลวงปู่ชอบ ฐานสโม เป็นสหธรรมิกองค์สำคัญ เป็นนักรบธรรมเดนตาย ออกเที่ยวธุดงค์ขึ้นภาคเหนือติดตามหลวงปู่มั่นด้วยกัน จนพบและได้ถวายตัวเป็นพระศิษย์ ท่านดำเนินตามปฏิบัติของหลวงปู่มั่น โดยยึดมั่นในพระธรรมวินัย ธุดงค์วัตร และข้อวัตรปฏิบัติอย่างเคร่งครัดที่สุด แม้ท่านบวชเมื่ออายุมากแล้ว และเริ่มจากจิตปุถุชนคนธรรมดา แต่ด้วยความอดทนต่อความทุกข์ยากลำบาก ด้วยความยึดมั่นในสัจจะแม้ชีวิตก็ยอมสละได้ และด้วยความพากเพียรอุทิศตนอย่างอุกฤษฏ์ยิ่งยวด ในเวลาไม่นานท่านก็บรรลุธรรม เป็นพระอรหันต์ประเภทขิปปาภิญญา มีความรู้พิเศษพิสดารมาก มีอภิญญาจนหลวงปู่มั่นเมตตาชม และองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ก็ได้ยกย่องท่านเป็นหนึ่งใน “เพชรน้ำหนึ่ง และ โพธิ์ธรรม” ของวงพระธุดงค์กรรมฐาน

หลวงปู่พรหมท่านเป็นพระมหาเถระที่มีนิสัยเด็ดเดี่ยวเคร่งขรึมน่าเกรงขาม มักน้อยสันโดษ พุดน้อยแต่ปฏิบัติมาก ท่านมีศีลาจารวัตรอันงดงาม มีธรรมภายในอันเปี่ยมล้น เทศนาธรรมของท่านสั้นกระชับแต่ลึกซึ้งประทับใจ ท่านมีวิหารธรรม คือ ขยันทำงานทั้งงานภายใน – ภายนอก เมื่อท่านบำเพ็ญจริยา ๓ โดยบำเพ็ญประโยชน์ตนจนสมบูรณ์แล้ว จึงบำเพ็ญประโยชน์แก่ญาติและแก่โลก โดยสร้างศาสนทายาท ศาสนถาวรวัตถุ และสาธารณประโยชน์ไว้มากมาย ผลงานที่สำคัญคือ พระพุทธรูป อันมีพุทธลักษณะเป็นเอกลักษณ์ประจำองค์ท่าน ส่วนเกียรติประวัติอันสำคัญยิ่งของท่าน คือ ท่านได้ทุ่มเทชีวิตพิสูจน์ยืนยันทศวรรษ นិพพาน ปรมี สุขี ว่ามีจริงและยังคงทนทำหยาต่อภารพิสูจน์ตลอดไป

มูลนิธิพระสงฆ์ มนัสสนุโธ

สิงหาคม ๒๕๖๐

‘คนเราเกิดมาถูกรูปทกนาม รูปสังขารเป็นของไม่เที่ยง
เกิดขึ้นแล้วล้วนตกอยู่ในกองทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น
ไม่ว่าพระราชามหากษัตริย์ พระยานาหมื่น คนมั่งมีเศรษฐีและยาก
ล้วนตกอยู่ในกองทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น
มีทางพอจะหลุดพ้นทุกข์ได้ คือ ทำความเพียร เจริญภาวนา
อย่าสั่นไหวในรูปร่างสังขารของตน มัจจุราชมันบิไว้หน้าผู้ใด
ก่อนจะดับไป ควรจะสร้างความดีเอาไว้’

หลวงปู่พรหม จิรปุญโธ



หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ



หลวงปู่พรหม จิรปุณโย



พระเจดีย์จิริปญโญ



พระอุโบสถวัดประสิทธิธรรม



ภาพพระธาตุของหลวงปู่พรหมมีหลากสีสัน
งดงามประดุจอัญมณีล้ำค่า เช่น สีแดงทับทิม สีขาวดุจสีสังข์ สีแก้วใสดุจเพชร
สีเขียวมรกต สีฟ้าไพฑูริย สีเหลืองบุษราคัม ฯลฯ

สารบัญ

ภาค ๑ ชีวิตฆราวาสปฐมวัย	๑
ชาติกำเนิด	๑
ปฏิบัติ ๔	๓
ท่านกำเนิดในครอบครัวชาวนาสัมมาทิฎฐิ	๔
ชีวิตฆราวาสวัยเด็ก	๖
รูปร่างและอุปนิสัยใจคอ	๗
ภาค ๒ ชีวิตฆราวาสแสวงหาความสุขที่แท้จริง	๙
พระนิพพานบรมสุข คือ ความสุขที่แท้จริง	๙
ท่านครุ่นคิดถึงความสุขที่แท้จริงตั้งแต่เด็ก	๑๐
หรือว่าชีวิตการครองเรือนคือความสุข ?	๑๑
บ้านดงเย็น	๑๒
ชาวบ้านดงเย็นสมัยก่อนนิสัยนักเลง	๑๔
เป็นครอบครัวอุตตมะ	๑๔
พบความไม่เที่ยงและการพลัดพราก	๑๕
การครองเรือนแต่งงานครั้งที่สอง	๑๘
ชีวิตการเป็นนายฮ้อยพรหม	๒๐
ท่านมีนิสัยนักปราชัญ	๒๔
นายฮ้อยบุญฮ้อยบาป	๒๔
ท่านยังไม่พบความสุขที่แท้จริง	๒๖
ธรรมสมบัติ	๒๘
ภาค ๓ พบครูบาอาจารย์องค์แรก	๒๙
กองทัพธรรมเที่ยวจาริกแสดงธรรมทั่วภาคอีสาน	๒๙
ท่านเกิดความเบื่อหน่ายในชีวิตฆราวาส	๓๐
ครูบาอาจารย์ผู้ชี้บอกทาง	๓๒
ท่านพบครูบาอาจารย์องค์แรก	๓๓
ประวัติย่อ ท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตโต	๓๔

เรื่องเล่าจากหลวงปู่อ่อน ญาณสิริ	๓๖
มหาปริจาค ๕ อย่าง	๓๘
สิงติดตั้ง	๔๑
พบทางแห่งความสุข	๔๑
ภาค ๔ สละทรัพย์สมบัติและครอบครัวออกบวช	๔๓
การบวชเป็นของยาก	๔๓
ท่านตัดสินใจออกบวช	๔๔
พระเวสสันดร	๔๕
จัดการบวชชี้ให้ศรีภรรยา	๔๗
ท่านสร้างทานบารมีตามรอยพระเวสสันดร	๔๙
เข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์	๕๑
เรื่องอานิสงส์การบวช	๕๓
การบวชบำเพ็ญบุญล้างบาป	๕๔
ครอบครัวของท่านคล้ายกับพระมหากัสสปะ	๕๕
ประวัติดิโย พระมหากัสสปเถระเจ้า	๕๖
ภาค ๕ ออกบวชเป็นพระอัฐมคคกรรมฐาน	๕๙
ท่านเป็นสกุลแห่งพระอัฐมคคกรรมฐาน	๕๙
ท่านดำเนินตามหลักศีล สมาธิ ปัญญา	๖๑
ท่านถือหลักปฏิบัติหาข้อวัตรปฏิบัติอย่างเข้มงวดเคร่งครัด	๖๓
ท่านถือหลักสี่สัณเฑาะฐธรรม	๖๔
ท่านถือปฏิบัติหาอดอยากเดนนตาย	๖๗
ท่านผจญสัตว์ป่า เปรต ผี ภูมิจ้ำที่ บังบด เทวดา พญานาค ครุฑ	๖๙
ท่านถือปฏิบัติหาจำพรรษาที่ใดไม่เกิน ๓ พรรษา	๗๒
ท่านภาวนาด้วยบทพุทโธประจำใจ	๗๔
ท่านเล่าเรื่องอัฐมคคสมัยแรกบวชยังไม่ครบพรรษา	๗๕
ประวัติดิวัตรธรรมบรรพต (ถ้าพระเวส)	๗๗

๓ พรรษาแรก ท่านรุดงค์ไปทางจังหวัดอุบลราชธานี	๗๙
ภิกษุผู้บวชใหม่จำเป็นต้องมีครูบาอาจารย์ที่ดี	๘๒
ท่านเร่งความเพียรจนชนะกิเลสจึงไม่สึก	๘๓
ไม่มีอะไรจะหนักยิ่งกว่าการฆ่ากิเลส	๘๕
พ.ศ. ๒๔๗๔ จำพรรษาวัดผดุงธรรม สร้างหอไตร	๘๖
ท่านหลงเข้าใจว่านิพพานอยู่บนฟ้า	๘๗
ประวัตีย่อ หลวงปู่ลี อโศโก	๘๘
จำใจจากบ้านเกิดออกรุดงค์	๘๙
ออกรุดงค์ไปเมืองหลวงพระบาง	๙๑
พ.ศ. ๒๔๗๕ ท่านจำพรรษาที่เมืองหลวงพระบาง	๙๓
ท่านรักษาอาหารด้วยธรรมโอสถ	๙๓
เรื่องเปรตเฒ่าจันทร์	๙๕
ภาค ๖ เดินรุดงค์ภาคเหนือติดตามหาท่านพระอาจารย์มั่น	๙๗
ครูบาอาจารย์จำเป็นและสำคัญมาก	๙๗
ท่านปรารภเป็นศิษย์หลวงปู่มั่น	๙๙
เรื่องของการเดินจงกรม	๑๐๑
พ.ศ. ๒๔๗๖ ท่านรุดงค์ภาคเหนือติดตามหาหลวงปู่มั่น	๑๐๒
ถ้ำน้ำบั้ง	๑๐๔
ท่านพบสหธรรมิกองค์สำคัญ	๑๐๕
พระรุดงค์ลงภูมิกันและกัน	๑๐๘
ภาค ๗ ถวายตัวเป็นศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่น	๑๑๑
หลวงปู่มั่นบรรลุนิพพาน	๑๑๑
หลวงปู่มั่นออกรุดงค์เพื่อสงเคราะห์พระศิษย์	๑๑๓
ปฏิบัติและการสอนศิษย์ของหลวงปู่มั่นขณะอยู่ทางภาคเหนือ	๑๑๕
หลวงปู่มั่นเริ่มเปิดเผยธรรมธาตุต่อพระศิษย์	๑๑๗
สี่ปายะสังเสริมวิเวก ๓	๑๑๘

พ.ศ. ๒๔๗๗ หลวงปู่พรหมเข้ากราบหลวงปู่มั่นครั้งแรก	๑๒๐
สำนักสงฆ์ป่าเมียงแม่สาย	๑๒๔
กองทัพธรรมพระธุดงค์กรรมฐานสอนให้ชาวบ้านเลิกนับถือผี	๑๒๖
คำสอนของหลวงปู่มั่น	๑๒๗
แนะนำกรรมฐาน ๕	๑๒๙
ท่านเผชิญหน้ากับหมีใหญ่	๑๓๑
เหตุการณ์ที่สำนักสงฆ์ป่าเมียงแม่สาย	๑๓๒
พ.ศ. ๒๔๗๘ - ๒๔๗๙ จำพรรษาที่สำนักสงฆ์ป่าเมียงแม่สาย	๑๓๔
ท่านช่วยหลวงปู่ขาวซ่อมพระพุทธรูป	๑๓๕
ภาค ๘ ท่านจำพรรษากับหลวงปู่มั่นครั้งแรก	๑๓๖
ท่านกราบเรียนถามหลวงปู่มั่นไปอยู่อย่างนี้ทำไม ?	๑๓๖
พ.ศ. ๒๔๘๐ จำพรรษากับหลวงปู่มั่นที่วัดพระธาตุจอมแจ้ง	๑๓๗
พระธาตุจอมแจ้ง แม่สรวย	๑๓๙
สาเหตุที่หลวงปู่มั่นและพระศิษย์พักที่วัดร้าง	๑๔๐
คำสอนหลวงปู่มั่นที่พระธาตุจอมแจ้ง	๑๔๒
ออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ท่านธุดงค์พม่า	๑๔๔
เสือเทพบันดาลมานอนขวางทางจงกรม	๑๔๕
ท่านนั่งสมาธิมีงูใหญ่เลื้อยมาพาดขา	๑๔๗
ท่านเล่าประสบการณ์ธุดงค์ทางภาคเหนือ	๑๔๘
พบพระพุทธรูปแตกหักแสดงพุทธานุภาพ	๑๔๘
พบพระอุปัคตอรหันต์ในนิมิต	๑๔๙
พระอุปัคตเถรเจ้า	๑๕๐
กำลังใจเป็นเรื่องสำคัญ	๑๕๒
เทวดาบังบดมาใส่บาตรหลวงปู่พรหม	๑๕๓
ภาค ๙ ท่านเป็นศิษย์หลวงปู่มั่นที่บรรลุนิรมงคล์แรก	๑๕๕
ท่านบรรลุนิรมงคล์แรก ในปี พ.ศ. ๒๔๘๑	๑๕๕

หลวงปู่พรหมบรรลุธรรมขณะเดินจงกรมที่จังหวัดเชียงใหม่	๑๕๗
พ.ศ. ๒๔๘๑ ท่านเจ้าพรรษาและเป็นหัวหน้าสำนักสงฆ์บ้านแม่กอย	๑๕๙
ท่านอยู่ด้วยวิหารธรรม	๑๖๐
ออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ท่านไปธุดงค์พม่ากับหลวงปู่ชอบ	๑๖๑
ภาค ๑๐ จำพรรษาที่ประเทศพม่าครั้งแรก	๑๖๔
พ.ศ. ๒๔๘๒ ท่านจำพรรษาที่พม่าครั้งแรก	๑๖๔
พระกรรมฐานติดครูบาอาจารย์	๑๖๕
สถานที่ท่านเที่ยวธุดงค์ในพม่า	๑๖๕
พบสิ่งแปลกๆ มหัศจรรย์มากมาย	๑๖๗
เรื่องเปิดเผยโดยหลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท	๑๖๗
กิจวัตรประจำวันของหลวงปู่มั่น	๑๖๘
หลวงปู่มั่นป่วยหนักเป็นไข้มาลาเรียขึ้นสมอง	๑๗๐
ท่านกลับมาพบหลวงปู่ขาวที่โหลงขอด	๑๗๑
ต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ท่านเป็นหัวหน้าสำนักสงฆ์บ้านแม่กอยอีกครั้ง	๑๗๒
หลวงปู่มั่นอำลาบ้านแม่กอย	๑๗๒
ภาค ๑๑ อยู่ภาคเหนือรักษารอยมือรอยเท้าครูบาอาจารย์	๑๗๕
อดทนต่อสู้กับความอดอยากและความหนาวเย็นทางภาคเหนือ	๑๗๕
กองทัพธรรมค้าชูพระพุทธศาสนา	๑๗๗
ท่านอยู่ภาคเหนือหลายปีก่อนกลับภาคอีสาน	๑๗๘
พ.ศ. ๒๔๘๓ จำพรรษาสำนักสงฆ์บ้านแม่กอย	๑๘๐
พ.ศ. ๒๔๘๔ จำพรรษาที่ถ้ำในจังหวัดกาญจนบุรี	๑๘๒
พ.ศ. ๒๔๘๕ จำพรรษาที่วัดเจติย์หลวง	๑๘๔
พ.ศ. ๒๔๘๖ จำพรรษาที่เสนาสนะป่าบ้านป่าเปอะ	๑๘๔
สถานที่หลวงปู่พรหมอยู่จำพรรษาทางภาคเหนือ	๑๘๕
เพชรน้ำหนึ่งผุดขึ้นตามป่าเขาในเขตจังหวัดเชียงใหม่	๑๘๖
โปรดหลวงปู่สิมและคณะก่อนลงไปอีสาน	๑๘๗

ภาค ๑๒ เดินทางกลับภาคอีสาน	๑๙๐
ท่านแสดงความเคารพและความกตัญญูต่อหลวงปู่มั่น	๑๙๐
ปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๖ กลับอีสาน ท่านได้รับคำชมจากหลวงปู่มั่น	๑๙๑
ประวัติวัดป่าบ้านนามน	๑๙๒
ท่านให้ความเมตตาสนิสนมองค์หลวงตาฯ มาก	๑๙๔
พ.ศ. ๒๔๘๗ จำพรรษาวัดป่าสุทธาวาส	๑๙๕
ท่านถามท่านพระอาจารย์วันจะเรียนไปถึงไหน ?	๑๙๗
ออกพรรษา พ.ศ. ๒๔๘๗ ท่านไปวัดป่าบ้านโคก	๑๙๘
พ.ศ. ๒๔๘๘ ท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดป่าธาตุนาเวง	๑๙๙
ประวัติวัดป่าภูธรพิทักษ์	๒๐๐
พ.ศ. ๒๔๘๘ ติดตามหลวงปู่มั่นไปวัดป่าบ้านหนองผือ	๒๐๑
พ.ศ. ๒๔๘๘ จำพรรษาถ้ำพระ บ้านนาใน	๒๐๒
ออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ท่านไปพักกับหลวงปู่ลี อโศโก	๒๐๔
พ.ศ. ๒๔๘๙ จำพรรษาถ้ำพระ บ้านนาใน	๒๐๔
ภาค ๑๓ ท่านสร้างศาสนทายาท	๒๐๗
ท่านมุ่งมั่นฝึกฝนอบรมสั่งสอนตนเองก่อน	๒๐๗
ท่านได้ศิษย์เอกเพชรน้ำหนึ่ง	๒๐๘
ประวัติย่อ หลวงปู่ผาง ปริบุญโญ	๒๐๙
เรื่องเล่าหลวงปู่พรหมเดินเท้าไปกราบหลวงปู่มั่น	๒๑๑
พ.ศ. ๒๔๙๐ จำพรรษาวัดประสิทธิธรรม	๒๑๒
ท่านไปกราบคารวะเยี่ยมเยียนหลวงปู่มั่นเป็นประจำ	๒๑๓
พ.ศ. ๒๔๙๑ จำพรรษาวัดประสิทธิธรรม	๒๑๔
พื้นเพของวัดที่หลวงปู่มั่นพาดำเนิน	๒๑๔
เรื่องท่านสร้างโบสถ์หลังแรกที่วัดผดุงธรรม	๒๑๖
หลวงปู่มั่นดูแลหลวงปู่พรหมสร้างโบสถ์	๒๑๘
หลวงปู่อ่อนศรีเล่าปฐิพทาของหลวงปู่พรหม	๒๒๐

ประวัตีย่อ หลวงปู่อ่อนศรี จานวโร	๒๒๐
ท่านเน้นสอนภาวนาพุทธโธ	๒๒๒
ประวัตีย่อ หลวงปู่สุภาพ ธรรมปณโย	๒๒๓
ท่านช่วยสร้างวัดศิริราชภูร์วัฒนา	๒๒๕
ประวัตีย่อ พระครูศรีภูมานุรักษ์ (หลวงปู่คำมี สุวณฺณสิริ)	๒๒๖
ภาค ๑๔ บูรณะวัดร้างและพัฒนาวัดผดุงธรรม วัดประสิทธิธรรม	๒๒๘
กราบเยี่ยมหลวงปู่มั่นและพักวัดร้างพบพระพุทธรูปเศียรหัก	๒๒๘
พ.ศ. ๒๔๙๒ จำพรรษาวัดศรีโพนสูง	๒๒๙
ประวัติวัดศรีโพนสูง	๒๓๐
ปลายปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ท่านไปเตรียมงานประชุมเพลิงหลวงปู่มั่น	๒๓๑
ต้นปี พ.ศ. ๒๔๙๓ ท่านอยู่ช่วยงานประชุมเพลิงศพหลวงปู่มั่น	๒๓๒
ผลงานของหลวงปู่มั่นกว้างขวางมาก	๒๓๒
พ.ศ. ๒๔๙๓ จำพรรษาวัดศรีโพนสูง บูรณะพระพุทธรูปเศียรหัก	๒๓๕
หลวงปู่พรหมแก่ชาวบ้านนับถือผี	๒๓๖
เรื่องพุทธธานุภาพความศักดิ์สิทธิ์วัดศรีโพนสูง	๒๓๗
พ.ศ. ๒๔๙๔ จำพรรษาวัดประสิทธิธรรม	๒๔๐
พ.ศ. ๒๔๙๕ ท่านได้ศิษย์ฆราวาสอุปฐากใกล้ชิด	๒๔๐
ท่านสอนศิษย์ฆราวาสไม่ให้เล่นหวย	๒๔๑
พ.ศ. ๒๔๙๕ จำพรรษาวัดผดุงธรรม	๒๔๑
ภาค ๑๕ ปัจฉิมวัยจำพรรษาวัดประสิทธิธรรม	๒๔๔
กำเนิดวัดป่าประสิทธิธรรม	๒๔๔
พ.ศ. ๒๔๙๖ พระศิษย์ข้ามห้วยข้ามดงเสื่อพึงธรรมหลวงปู่พรหม	๒๔๕
พ.ศ. ๒๔๙๗ สร้างเสนาสนะป่าในวัดประสิทธิธรรม	๒๔๖
กุฏิสมัยหลวงปู่พรหมเริ่มสร้างวัดที่แรก	๒๔๗
พ.ศ. ๒๔๙๘ ท่านกลับไปบูรณะพัฒนาวัดศรีโพนสูง	๒๔๘
ท่านเป็นผู้นำสร้างสะพานไม้เข้าวัดศรีโพนสูง	๒๕๐
พ.ศ. ๒๔๙๙ - ๒๕๐๐ สร้างพระวิหาร พระประธาน ศาลากลางน้ำ	๒๕๑

เดือนชาวบ้านห้ามประมาทหลวงปู่พรหม	๒๕๒
หลวงปู่พรหมกำหนดจิตรักษาผี	๒๕๓
หลวงปู่พรหมทักพระศิษย์ดูศพหญิงเปลือยเห็นภาพติดตา	๒๕๔
อดีตชาติหลวงปู่พรหมเคยเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน	๒๕๕
พ.ศ. ๒๕๐๑ เรื่องการถืออุโบสถศีลสมัยหลวงปู่พรหม	๒๕๖
หลวงปู่พรหมสร้างสะพานข้ามแม่น้ำสงคราม	๒๕๗
พ.ศ. ๒๕๐๒ ครูบาอาจารย์กราบทำวัตรขอมาหลวงปู่พรหม	๒๕๘
ท่านมอบหมายให้พระศิษย์ไปคารวะหลวงปู่ฝั้น	๒๖๐
พ.ศ. ๒๕๐๓ พระเถรที่อยู่จำพรรษาอยู่กับหลวงปู่พรหม	๒๖๑
ประวัติด้อย หลวงปู่พั้ว นิติโก	๒๖๒
ข้อวัตรสมัยองค์ท่าน – กลางดึกต้อนรับแขกเทพ	๒๖๓
ท่านไล่พระไม่เคารพอาวสุโส – ภัณฑ	๒๖๖
ครูดี นักเรียนดี	๒๖๗
การสวดพระปาฏิโมกข์สมัยหลวงปู่พรหม	๒๖๘
วันพระใหญ่ท่านถือเนสัชชี สอนให้พระเร่งความเพียร	๒๖๘
ท่านสอนไม่ให้กลัวสัตว์ป่ารอบวัด ให้พุทธโธอย่างเดียว	๒๖๙
รับกิจนิมนต์ – เดินอย่างเดียว	๒๗๐
เรื่องแปลกอัศจรรย์ขณะท่านเอาต้นไม้ใหญ่ขึ้นจากน้ำ	๒๗๑
หลวงปู่พรหมพาทำฝายเก็บน้ำไว้ใช้ในวัด	๒๗๒
พ.ศ. ๒๕๐๔ เรื่องท่านถือสัจจะและมีนิสัยเด็ดขาด	๒๗๓
พ.ศ. ๒๕๐๕ งานทำบุญครบรอบวันเกิดหลวงปู่พรหม จีรบุณโณ ครบ ๖ รอบ	๒๗๕
พ.ศ. ๒๕๐๕ จำพรรษาวัดตาลนิมิตร	๒๗๖
พ.ศ. ๒๕๐๖ ท่านอนุญาตให้สร้างเหรียญรุ่นแรก	๒๗๘
พ.ศ. ๒๕๐๖ – ๒๕๑๑ จำพรรษาวัดประสิทธิธรรม	๒๗๙
หลวงปู่พรหมเทศน์โปรดคุณแม่ชีตีก่อนมรณะ	๒๘๐
พ.ศ. ๒๕๐๘ สร้างศาลาเสา ๕๐ ต้น	๒๘๐

จัดสร้างรูปเหมือนหลวงปู่พรหมขนาดเท่าองค์จริง	๒๘๑
ก่อนเข้าพรรษาปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ท่านปรามนาครื่องคุณไสย	๒๘๒
พ.ศ. ๒๕๑๑ จำพรรษาวัดประสิทธิธรรมเป็นพรรษาสุดท้าย	๒๘๓
ครุบาอาจารย์มากราบคารวะเยี่ยมเยียนเสมอๆ	๒๘๔
หลวงปู่พรหมทวนปาฏิโมกข์ครั้งสุดท้าย	๒๘๕
เรื่องเล่าพระศิษย์หลวงปู่พรหม	๒๘๖
หลวงปู่พรหมช่วยสร้างวัดป่าบ้านดงดารา	๒๘๖
ภาค ๑๖ ปฏิปทาของหลวงปู่พรหม	๒๘๘
ท่านไม่รับพระมาก	๒๘๘
ท่านกำหนดจิตตรวจดูพระเณร	๒๙๐
ท่านไม่เคยขาดการบิณฑบาต	๒๙๐
ท่านมีปฏิปทาส่งงานโดยไม่พูด	๒๙๒
พระเณรกลัวหลวงปู่พรหม	๒๙๒
ท่านประหยัดมัธยัสถ์และตัดแปลงทำของใช้เอง	๒๙๒
ท่านปลงผมเอง – ฉันทมากวันละ ๓๐ คำ	๒๙๕
ท่านมีนิสัยขยันและทำให้ดูเป็นตัวอย่าง	๒๙๕
ท่านชอบทำงาน	๒๙๖
ท่านพาทำกฐิน	๒๙๗
ท่านเมตตาเด็กๆ	๒๙๘
ท่านไม่จุงศพ	๒๙๙
ภาค ๑๗ ท่านมีจิตที่แปลกประหลาดน่าอัศจรรย์มาก	๓๐๑
เรื่องอิทธิฤทธิ์	๓๐๑
เรื่องภาพถ่าย	๓๐๒
เรื่องญาณหยั่งทราบ	๓๐๓
เรื่องหุทิพย์ ตาทิพย์	๓๐๔
เรื่องวาจาสิทธิ์	๓๐๕

รักษาโรคโดยให้ถือศีลจะ	๓๐๕
เรื่องงูใหญ่มาให้โชค	๓๐๖
เรื่องพญานาคมาขอชีวิตคน	๓๐๗
เครื่องยันต์ดับโดยไม่ทราบสาเหตุ	๓๐๗
เรื่องท่านดูชาวบ้านทำบาป	๓๐๘
มีจิตที่อัศจรรย์ รู้วาระจิต	๓๐๘
อนาคตังสญาณของหลวงปู่	๓๐๙
ภาค ๑๘ ท่านละสังขารตามกฎไตรลักษณ์	๓๑๑
ท่านปรารภอายุขัย	๓๑๑
เค้าแห่งความสูญเสียของบรรดาศิษย์	๓๑๑
लगบอกเหตุ	๓๑๔
ก่อนวันมรณภาพ ท่านสอนพระที่มาขอสิก	๓๑๕
บันทึกเหตุการณ์วันมรณภาพ	๓๑๖
วินาทีแห่งมรณกาลของหลวงปู่พรหม	๓๑๘
สาธุชนหลังไหลไปในงานศพของท่าน	๓๒๐
การบำเพ็ญกุศลศพหลวงปู่พรหม	๓๒๑
เหตุการณ์สำคัญภายหลังหลวงปู่ผางทราบข่าวหลวงปู่พรหมมรณภาพ	๓๒๒
การเตรียมงานประชุมเพลิงศพหลวงปู่พรหม	๓๒๓
เมรุหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ	๓๒๓
หนังสือประวัติหลวงปู่พรหมเล่มแรก	๓๒๔
บรรยากาศงานถวายเพลิงศพหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ	๓๒๕
วันถวายเพลิงศพหลวงปู่พรหม	๓๒๗
พ.ศ. ๒๕๑๔ หลวงปู่ผางรับเป็นเจ้าอาวาสวัดประสิทธิธรรม	๓๓๐
ภาค ๑๙ พระธาตุและพระเจดีย์หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ	๓๓๑
อัฐิหลวงปู่พรหมเป็นพระธาตุแน่นอน	๓๓๑
อัฐิท่านได้กลายเป็นพระธาตุในเวลาอันสั้น	๓๓๑

เรื่องปาฏิหาริย์พระธาตุหลวงปู่พรหม	๓๓๒
อัศจรรย์เส้นเกศาหลวงปู่พรหม	๓๓๖
ทันตธาตุของหลวงปู่	๓๓๖
พระเจดีย์หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ	๓๓๘
ภาค ๒๐ โฉวาทเทศนาธรรมของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ	๓๔๑
การเทศน์ของหลวงปู่พรหม	๓๔๑
ท่านเทศน์สอนพระวินัย	๓๔๒
ของ ๔ อย่างห้ามประมาท	๓๔๓
รวมโฉวาทเทศนาธรรม	๓๔๔
ภาค ๒๑ ครูบาอาจารย์	๓๔๖
หลวงปู่มั่นกล่าวถึงหลวงปู่พรหม	๓๔๖
หลวงปู่ขาวกล่าวถึงหลวงปู่พรหม	๓๔๖
หลวงปู่แหวนกล่าวถึงหลวงปู่พรหม	๓๔๖
องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน เทศน์ถึงหลวงปู่พรหม	๓๔๗
ครูบาอาจารย์เล่าเรื่องหลวงปู่พรหม	๓๕๑
ท่านพระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต เทศน์ถึงหลวงปู่พรหม	๓๕๕



ภาพพระพุทธรูปที่องค์หลวงปู่พรหมท่านปั้นด้วยมือของท่านเอง
และรูปหล่อองค์ท่านที่อยู่ในพระอุโบสถ

ภาค ๑ ชีวิตฆราวาสปฐมวัย

ท่านพระอาจารย์พรหม จิรปุญฺโญ หรือ หลวงปู่พรหม ท่านเป็นพระศิษย์อาวุโสรูปหนึ่ง ผู้เคยสดับรับฟังโอวาทเทศนาธรรมและได้มีโอกาสติดตามท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺตมหาเถร พระปรมาจารย์ใหญ่ฝ่ายกรรมฐานอย่างใกล้ชิด หลวงปู่พรหมท่านเป็นพระธุดงค์กรรมฐานหรือ พระป่า ผู้เคร่งครัดในพระธรรมวินัย ตั้งมั่นอยู่ในธุดงค์วัตร มุ่งรักษาข้อวัตรปฏิบัติ และตั้งใจ ฝึปฏิบัติธรรมเพื่อมุ่งต่อความหลุดพ้น เช่นเดียวกับพระสงฆ์สาวกในสมัยครั้งพุทธกาล ท่านจึงมี ศิษยานุศิษย์และผู้ใคร่ในธรรมปฏิบัติให้ความเคารพนับถือในท่านเป็นจำนวนมาก ด้วยธรรมประวัติ อันเลิศเลองดงามตลอดชีวิตบรรพชิตของท่าน จนเป็นที่ยอมรับในวงกรรมฐานอย่างกว้างขวางว่า ท่านเป็นสมณะผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร เป็นเนติสงฆ์ เป็นพระสมบุรณ์แบบ และเป็นสังฆรัตนะ ที่ควร แก่การสักการบูชา เป็นทิฏฐานุคติแบบอย่างอันล้ำค่าแก่พุทธศาสนิกชน ดังจะกล่าวต่อไป

ชาติกำเนิด

หลวงปู่พรหม จิรปุญฺโญ ท่านมีนามเดิมว่า พรหม นามสกุล สุภาพงษ์

โยมบิดาของท่านชื่อ นายจันทร์ สุภาพงษ์ โยมมารดาของท่านชื่อ นางวันดี สุภาพงษ์

หลวงปู่พรหม จิรปุญฺโญ ท่านเกิดเมื่อวันแรม ๓ ค่ำ เดือน ๖ ปีชาล ตรงกับวันอังคารที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๓๓ เป็นไปตามแผ่นหินอ่อนจารึกในพระเจดีย์ของท่าน ซึ่งจารึกไว้ว่า “พระอาจารย์พรหม จิรปุญฺโญ ชาตวันที ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๓๓ ตรงกับวันอังคาร แรม ๓ ค่ำ เดือน ๖ ปีชาล” ตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือ สมเด็จพระปิยมหาราช รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งในรัชสมัยนี้ถือเป็นยุคทองรุ่งเรือง เพราะมีครูบาอาจารย์วงกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺตมหาเถร รุ่นอาวุโส ประเภท “เพชรน้ำหนึ่ง” มาถือกำเนิดในรัชสมัยของพระองค์มากที่สุด

หลวงปู่พรหม ท่านสร้างบารมีธรรมมาเปี่ยมล้น ตั้งแต่บุพเพชาติอันยาวไกลนานนับแสนกับ ท่านเป็นสาวกบารมีญาณผู้เลิศด้วยความศรัทธาและพากเพียรอย่างยิ่งยวด ท่านจึงบรรลุธรรมได้ อย่างรวดเร็ว การปฏิบัติธรรมของท่าน ในฝ่ายปฏิบัติ ๔ ท่านจัดอยู่ในประเภททุกขาปฏิบัติ ขิปปภาณิน คือ ปฏิบัติลำบาก แต่รู้ได้เร็ว

ด้วยท่านเป็นผู้มีอำนาจวาสนามาก พร้อมทั้งจะบรรลุธรรมในปัจจุบันชาติ ท่านจึงมีอุปนิสัย อรหัตตคุณรุ่งเรืองอยู่ในจิตใจ ในชีวิตฆราวาสของท่านนั้น ตั้งแต่อยู่วัยเด็กจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ จิตใจของท่านจึงประหวัดครุ่นคิดแสวงหาแต่ความสุขที่แท้จริง ท่านแสวงหาความสุขนั้นด้วย

ตนเองด้วยวิธีฆราวาส ท่านทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้ความสุขนั้น สุดท้ายความสุขที่ท่านได้รับนั้น ล้วนเป็นเพียงความสุขทางโลกอันน้อยนิดและแถมเจ็บปเต็มไปด้วยทุกข์ ท่านจึงยังไม่ประสบพบความสุขที่แท้จริง สาเหตุประการสำคัญ คือ เพราะท่านยังไม่พบครูบาอาจารย์ผู้รู้จริงเห็นจริง สอนชี้แนะความสุขทางธรรม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสสอนเรื่องความสุขที่แท้จริงไว้ว่า

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย ไม่มีความสุขใดเสมอด้วยความสงบ ความสุขชนิดนี้สามารถหาได้ในตัวเราเอง トラบิตที่มนุษย์ยังวิ่งวนหาความสุขจากที่อื่น เขาจะไม่พบความสุขที่แท้จริงเลย...”

“นตถิ สนฺติปริ สุขิ” ธรรมบทสำคัญนี้อันหมายถึง ไม่มีความสุขใดเสมอด้วยความสงบ นับแต่สมัยครั้งพุทธกาลจวบจนสมัยปัจจุบัน ยังก้องกังวาน ทันทสมัย และยังคงทำทนายผู้ต้องการแสวงหาความสุขที่แท้จริงอยู่เสมอ ดังเรื่องของพระมหากัปปิน พระอรหันตสาวกในครั้งพุทธกาล โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์ไว้ดังนี้

“... ส่วนผู้เห็นธรรมแล้ว ไม่มีใครที่จะบ่น นอกจากออกอุทานเท่านั้น อย่างพระมหากัปปิน ท่านว่า สุขิ วต สุขิ วต สุขหนอๆ นี่ท่านเคยเป็นพระมหากษัตริย์มาก่อน เสด็จออกผนวชจนได้เป็นพระอรหันต์ขึ้นมาแล้วท่านเปล่งอุทานว่า สุขิ วต สุขิ วต สุขหนอๆ นั้น แต่ก่อนท่านอยู่ในพระราชวังไม่เคยเห็นออกอุทานว่า สุขหนอๆ เวลาเสด็จออกจากสิ่งพัวพันทั้งหลายและสลัดภายในใจออกอีก จนกลายเป็นใจที่บริสุทธิ์แล้ว อยู่ไหนก็สุขหนอๆ สุขิ วต สุขิ วต เราก้เอาให้ได้ซิ อยู่ที่ไหนก็ สุขิ วต ชิ ท่านมหากัปปินมิได้ผูกขาดนี้ นี้อยู่กับผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ตั้งใจประพฤติปฏิบัติด้วยสติปัญญาอย่าอนใจ นี้แลทางแห่ง สุขิ วต อยู่ตรงนี้...”

และในกาลต่อมานายฮ้อยพรหมท่านได้ประสบกับธรรมบทนี้ด้วยตัวของท่านเอง กล่าวคือ

เมื่อนายฮ้อยพรหมท่านได้ฟังธรรมจากครูบาอาจารย์ และท่านได้เริ่มปฏิบัติธรรม ความสงบและความสุขได้บังเกิดขึ้นแก่จิตใจท่าน ท่านเริ่มประสบความสุขที่แท้จริง ท่านจึงตัดสินใจออกบวช โดยก่อนที่ท่านจะออกบวช ท่านได้สละทรัพย์สินสมบัติข้าวของจำนวนมากมายมहाศาลออกบำเพ็ญมหาทาน และออกบวชเป็นพระอริยธรรมฐาน เพื่อแสวงหาความสุขที่แท้จริงสมดังใจมุ่งหมาย โดยออกเดินเท้าธุดงค์ปฏิบัติธรรม เป็นนักรบธรรมออกเสี่ยงเป็นเสี่ยงตายตามป่าตามเขา ปฏิบัติแบบอุกฤษฏ์เดินตาย และท่านก็ถึงซึ่งวิมุตติธรรม ประสบวิมุตติสุข บรรลุนิพพานขั้นอรหัตตผล อันเป็นอริยธรรมขั้นสูงสุดในเวลาอันรวดเร็ว เพียงไม่กี่ปีภายหลังจากที่ท่านได้เข้ากราบนมัสการ

และน้อมถวายตัวเป็นศิษย์ติดตามใกล้ชิดท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ท่านก็บรรลุนิพพานตามพ่อแม่ครูบาอาจารย์ของท่าน

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านจึงนับเป็นพระศิษย์องค์แรกของหลวงปู่มั่นที่ได้บรรลุนิพพานเป็นพระอรหันต์ก่อนหมู่คณะ เป็นสักขีพยานยืนยันมรรคผลนิพพานว่า มีจริงและยังไม่เคยครีหรือล้ำสมัย

ส่วนเรื่องราวในอดีตชาติของหลวงปู่พรหมนั้น มีชาติสำคัญชาติหนึ่งอันบ่งบอกถึงเรื่องของการบำเพ็ญบุญร่วมสายบุญสายกรรม เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างมาก หากมีสายบุญสายกรรมที่ดี มีสัมมาทิฐิ ย่อมช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ย่อมส่งเสริมกันให้เร่งรีบบำเพ็ญแต่คุณงามความดี อันส่งผลดีแก่กันและกัน ให้ได้รับความสุขทั้งโลกนี้และโลกหน้า และถึงที่สุดแห่งความสุข คือ พระนิพพานบรมสุข กล่าวคือ หลวงปู่พรหมท่านเคยเกิดเป็นศิษย์ของ**พระอุปัชฌาย์เจ้า** พระอรหันต์สาวกองค์สำคัญที่เป็นเลิศด้านอิทธิฤทธิ์ ท่านมีชื่อเสียงโด่งดังมากในยุคภายหลังพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ๒๐๐ กว่าปี อันเป็นยุคที่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงเลื่อมใสศรัทธาพระพุทธศาสนา

เมื่อ**หลวงปู่พรหม** ท่านออกแรงทำความเพียรเพื่อความหลุดพ้นเพียงองค์เดียวตามลำพังนั้น คืบวันหนึ่งในยามดึกสงัด **พระอุปัชฌาย์เจ้า**ท่านได้เมตตาหะลอมมาโปรดเยี่ยมให้กำลังใจท่านถึงบริเวณที่ท่านพักภาวนา ส่งผลให้ท่านมีกำลังใจเป็นอันมาก ซึ่งเหตุการณ์อัศจรรย์เช่นนี้มักเกิดกับครูบาอาจารย์วงกรรมฐานสาย**ท่านพระอาจารย์มั่น**หลายต่อหลายองค์ ตัวอย่างเช่น กรณีของ**พระมหากัสสปเถระเจ้า** พระมหาเถระองค์สำคัญอีกองค์หนึ่งในครั้งพุทธกาล ซึ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงยกย่องและประทานตำแหน่งเอตทัคคะด้านจตุตถกวัตรให้กับพระมหากัสสปะ ท่านได้เมตตาหะลอมมาโปรดเยี่ยมให้กำลังใจ**หลวงปู่ชอบ ฐานสโม** พร้อมทั้งเมตตาเทศน์แสดงจตุตถกวัตรเป็นธรรมสำคัญคู่เคียงกับพระพุทธศาสนามาดั้งเดิม

ปฏิบัติ ๔

พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๑ พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๓ ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค ได้บันทึกไว้ดังนี้

[๘๒] ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ยังมีอีกข้อหนึ่ง ซึ่งเป็นธรรมที่เยี่ยม คือ พระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมในฝ่ายปฏิบัติ ปฏิบัติ ๔ เหล่านี้ คือ

- | | |
|----------------------------|---|
| ๑. ทุกขาปฏิบัติ ทันธาภิญญา | ปฏิบัติที่ปฏิบัติลำบาก ทั้งรู้ได้ช้าๆ |
| ๒. ทุกขาปฏิบัติ ขิปปาภิญญา | ปฏิบัติที่ปฏิบัติลำบาก แต่รู้ได้เร็วๆ |
| ๓. สุขขาปฏิบัติ ทันธาภิญญา | ปฏิบัติที่ปฏิบัติได้สะดวก แต่รู้ได้ช้าๆ |
| ๔. สุขขาปฏิบัติ ขิปปาภิญญา | ปฏิบัติที่ปฏิบัติได้สะดวก ทั้งรู้ได้เร็วๆ |

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ในปฏิปทา ๔ นั้น ปฏิปทาที่ปฏิบัติลำบาก ทั้งรู้ได้ช้านี้ นับว่าเป็น ปฏิปทาที่ทรมาน เพราะประการทั้งสอง คือ เพราะปฏิบัติลำบากและเพราะรู้ได้ช้า

อนึ่ง ปฏิปทาที่ปฏิบัติลำบาก แต่รู้ได้เร็วนี้ นับว่าเป็นปฏิปทาที่ทรมาน เพราะปฏิบัติลำบาก

ปฏิปทาที่ปฏิบัติได้สะดวก แต่รู้ได้ช้านี้ นับว่าเป็นปฏิปทาที่ทรมาน เพราะรู้ได้ช้า

ส่วนปฏิปทาที่ปฏิบัติสะดวก ทั้งรู้ได้เร็วนี้ นับว่าเป็นปฏิปทาประณีต เพราะประการทั้งสอง คือ เพราะปฏิบัติสะดวก และ เพราะรู้ได้เร็ว ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ นี่เป็นธรรมที่เยี่ยมในฝ่ายปฏิปทา

ท่านกำเนิดในครอบครัวชวานาสัมมาทิฎฐิ

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านบำเพ็ญ **ปุพฺเพ จ กตปุณฺณตา** คือ บำเพ็ญบุญมาแล้วด้วยดี แต่ชาติปางก่อน อุดหนุนส่งผลให้ท่านมีอำนาจวาสนาในทางธรรม ท่านจึงเกิดในปฏิรูปเทสวาสะ คือ เกิดในประเทศอันสมควร คือ ประเทศที่ประดิษฐานของพระพุทธศาสนา และพบครูบาอาจารย์ ประเภทจอมปราชญ์ทางด้านธรรมเมตตานิเทศน์สอน โดยท่านเกิดในครอบครัวตระกูลชวานาสัมมาทิฎฐิ เช่นเดียวกับครูบาอาจารย์สาย**ท่านพระอาจารย์มั่น**ทั้งหลาย ณ บ้านตาล ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ซึ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่เกื้อหนุน ทำให้ท่านได้ออกบวชแสวงหาโมกขธรรมในกาลต่อมาได้อย่างราบรื่นไม่มีอุปสรรคใดๆ ชัดขวาง

โมกขธรรม แปลว่า ธรรมเป็นเครื่องหลุดพ้น ธรรมที่นำสัตว์โลกให้พ้นจากกิเลสและกองทุกข์ทั้งหมด ในความหมายสูงสุด คือ พระนิพพาน เพราะพระนิพพานเป็นความดับกิเลสและกองทุกข์ได้ทั้งหมดทั้งสิ้น โมกขธรรมจัดเป็นจุดหมายสูงสุดของการออกบวชเป็นบรรพชิต เช่น การเสด็จออกผนวชของพระพุทธเจ้าก็ทรงมุ่งแสวงหาโมกขธรรมนี้ แม้พระสงฆ์สาวกในภายหลังก็ออกบวชกันด้วยมีปณิธานและความมุ่งมั่นเช่นนี้

หลวงปู่พรหม ท่านเป็นบุตรคนโตหัวปี มีพี่น้องร่วมบิดามารดาทั้งหมด ๔ คน เป็นชาย ๒ คน และหญิง ๒ คน เรียงตามลำดับ ดังนี้

๑. หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ

๒. นายพิมพ์ สุภาพงษ์ ภายหลังได้บวชเป็นพระจนตลอดชีวิต

๓. นางคำแสน สุภาพงษ์ ในประวัติไม่ได้กล่าวถึง

๔. นางตื้อ สุภาพงษ์ ได้อุทิศชีวิตบวชเป็นชีและเจริญอยู่ในธรรมตลอดชีวิต

บ้านตาล อันเป็นบ้านเกิดของหลวงปู่พรหมนั้น ในสมัยก่อนเมื่อร้อยกว่าปีที่แล้ว บ้านตาล เป็นหมู่บ้านในถิ่นทุรกันดาร สภาพบ้านเรือนปลูกเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวยกพื้นสูง และเรือนแต่ละหลัง มียั้งข้าวของตนเอง การคมนาคมยังไม่สะดวกสบายเหมือนสมัยนี้ ถนนสัญจรไปมาเป็นทางลูกรัง ดินแดง เป็นทางเดินเท้าของผู้คน ช้าง ม้า วัว ควาย และเป็นทางเกวียน สมัยนั้นยังไม่มีรถยนต์ สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มมีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ คือ มีแม่น้ำสงคราม อันเป็นแม่น้ำสำคัญทางภาคอีสานตอนบนไหลผ่าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านตาล จึงมีอาชีพเป็นเกษตรกรชาวนา เลี้ยงวัว เลี้ยงควาย ทำมาหากินตามประสาชีวิตในชนบทกันดารห่างไกล โดยปลูกข้าวเหนียว จับกบ จับเตี๊ยะ หาผักหาปลาตามท้องไร่ท้องนาและตามแหล่งน้ำ เพื่อดำรงชีวิตตามวิถีธรรมชาติอย่างเรียบง่าย โยมบิดามารดาของหลวงปู่พรหมก็เป็นชาวนา ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมสืบมาแต่บรรพบุรุษ ปู่ ย่า ตา ยาย ครอบครัวของท่านเป็นตระกูลสัมมาทิฐิ ใจบุญสุนทาน มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคงเหนียวแน่นเสมอมา

อนึ่ง วัดซึ่งถือเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียน และเป็นที่พึ่งทางใจ สำคัญของชาวบ้านทางภาคอีสาน รวมทั้งชาวบ้านตาล สมัยหลวงปู่พรหมยังเป็นเด็กนั้น ส่วนใหญ่ เป็นวัดในฝ่ายมหานิกาย ช่วงนั้นวัดป่าธรรมยุตก็ยังไม่มาก ยังไม่แพร่หลาย พระรัตนตรัยก็ยังไม่มาก เพราะเป็นช่วงสมัยที่ท่านพระอาจารย์เสาร์ กนตสีลมหาเถร และ ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺตมหาเถร พระปรมาจารย์ใหญ่ฝ่ายกรรมฐานทั้งสองเพิ่งจะเริ่มต้นบุกเบิกฟื้นฟูวัดร้าง และ ได้เริ่มออกเดินธุดงค์บำเพ็ญเพียรภาวนาตามป่าตามเขา เพื่อค้นคว้าแสวงหาสัจธรรมตามรอยองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

กรณีของชาวนาในสมัยก่อน ซึ่งในสายตาของคนทั่วไปแล้วล้วนมีมุมมองทัศนะว่า ชาวนา ในชนบทเป็นอาชีพที่ทุกข์ยากลำบากตรากตรำ หลังสู้ฟ้า หน้าสู้ดิน โดยเฉพาะทางภาคอีสานแล้ว สภาพผืนดินเป็นดินปนทราย แห้งแล้ง เพาะปลูกอะไรก็ไม่ค่อยได้ผล และส่วนใหญ่เป็นผู้มีฐานะยากจนต้อยต่ำ ไม่น่าเชื่อว่าจะมีความสุข จึงมีผู้คนส่วนใหญ่เกิดคำถามสงสัยกันว่า ทำไมพ่อแม่ครู-บาอาจารย์วงพระรัตนตรัยสายท่านพระอาจารย์เสาร์ และ ท่านพระอาจารย์มั่น ส่วนใหญ่ จึงไปเกิดเป็นลูกชาวนาในชนบทโดยเฉพาะภาคอีสาน ความสงสัยในเรื่องนี้ ครูบาอาจารย์ท่านได้ เมตตาเทศน์เหตุผลไว้ดังนี้

“นี่ทำไมครูบาอาจารย์เราสังเกตได้ไหม อาจารย์มหาบัว หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ทุกองค์เลย ทำไมไปเกิดในภาคอีสาน แล้วไปเกิดอยู่เป็นลูกชาวนา เพราะอะไร ? เพราะเกิดในประเทศ อันสมควรไง

พอเกิดในเมือง เขาก็ส่งเรียนปริญญาโท ปริญญาเอก ก็เป็นดอกเตอร์ เป็นผู้บริหารใน
ก็บวชไม่ได้ ไปเกิดชายทุ่งชายป่านู่นนี่ ไปเกิดที่พ่อแม่ศรัทธาในศาสนา เกิดมาก็บวชตั้งแต่เณร
เห็นไหม ?

นี่เราไปดูว่าการเกิด แล้วเกิดในกองสมบัติมาก ๆ อันนั้นมีวาสนา แต่ไม่ได้บอกว่าไปเกิด
ในประเทศอันสมควร เกิดในพ่อแม่ที่เป็นสัมมาทิฐิอยู่ในหลักของศาสนา เกิดมาก็พาลูกเข้าวัด
นี่ปูพื้นฐานไว้แล้ว ลูกไปเห็นพระก็อยากศึกษา นี่บุญบารมี ไปเกิดในประเทศอันสมควรที่จะได้มา
ประพาสปฏิบัติพรหมจรรย์ไป จะได้ไปหาโมกขธรรมไป”

ชีวิตฆราวาสวัยเด็ก

หลวงปู่พรหม จิรบุญโธ เมื่ออยู่ในวัยเด็ก ท่านก็ใช้ชีวิตเช่นเดียวกับเด็กทั่วๆ ไปในชนบท
ภาคอีสาน คือ ช่วยงานโยมบิดามารดาทำนา เลี้ยงวัวเลี้ยงควาย และวิ่งเล่นสนุกสนานตามประสา
เด็ก ฯลฯ ด้วยครอบครัวของท่านเป็นสัมมาทิฐิ โยมบิดามารดาจึงปลูกฝังนิสัยทางธรรมแก่ท่าน
โดยพาท่านและน้องๆ เข้าวัดประจำหมู่บ้าน ทุกเช้าโยมบิดามารดาพาทำบุญใส่บาตรเป็นประจำ
ท่านและน้องๆ ก็จะออกมาตักบาตร และไปถวายอาหารเพลที่วัด บางวันโยมบิดามารดาก็ใช้ให้
ท่านไปถวายอาหารเพล ดังนั้น หลวงปู่ท่านจึงมีความคุ้นเคยและผูกพันกับวัดกับพระ เช่นเดียวกับ
เด็กในชนบทโดยทั่วไปในสมัยนั้น ทั้งนี้การบำเพ็ญทานของครอบครัวท่าน ได้เป็นอุปนิสัยเด่น
ประจำตัวท่าน จนใกล้วันที่ท่านจะออกบวช ท่านถึงกับสละทรัพย์สินสมบัติที่มีอยู่ทั้งหมด ยกเว้นเครื่อง
ดักจับสัตว์ ออกแจกบำเพ็ญทานจนหมดสิ้น

เรื่องการศึกษาของหลวงปู่พรหมในวัยเด็ก ไม่มีการจดบันทึกเป็นหลักฐานไว้ ในสมัยนั้น
ตามท้องถิ่นชนบทไทยยังไม่มีโรงเรียนเปิดทำการเรียนการสอนหนังสือ เหมือนเช่นสมัยปัจจุบันนี้
โรงเรียนประถมศึกษาแห่งแรกของไทยเริ่มมีขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๓๒ ชื่อ “โรงเรียนวัดมหารณพาราม”
ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณวัดมหารณพาราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร สำหรับโรงเรียนแห่งแรก
ในภาคอีสานเริ่มมีขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๔๐ โดยท่านเจ้าคุณพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนโท)
วัดบรมนิวาส เป็นผู้จัดตั้งที่วัดสุปฏิหาราม จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้สถานที่วัดเปิดเป็นโรงเรียน
และมีพระเป็นผู้สอน โดยตั้งชื่อว่า “โรงเรียนอุบลวิทยาคม” และต่อมาจึงได้ขยายไปทั่วมณฑล
อีสาน ส่วนการศึกษาภาคบังคับของประเทศไทย เริ่มมีขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๖๔ คือเมื่อ
๕๐ กว่าปีมานี้เอง

การศึกษาในสมัยก่อนนั้น บิดา มารดา หรือผู้ปกครองที่ปรารถนาให้บุตรหลานของตน
มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต เป็นคนดีมีความรู้คู่กับคุณธรรมในสังคม จึงมักจะส่งบุตรหลานไปวัด

เพื่อศึกษาเล่าเรียนพร้อมกับขัดเกลาจิตใจ พระสงฆ์ที่มีความรู้ท่านจะเป็นผู้สอนเด็ก โดยสอนการอ่านเขียนอักษรไทยน้อย อักษรไทย อักษรธรรม และอักษรขอม พร้อมกับบอกรมศีลธรรม คุณธรรม จรรยา มารยาท ให้กับเด็ก ซึ่งสมัยนั้นเป็นที่นิยมแพร่หลายกันมากในภาคอีสาน

พ่อแม่ครูบาอาจารย์ในสายกรรมฐานและศิษย์อาวุโสรุ่นแรกๆ ที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน ที่มีชื่อเสียงโด่งดัง เช่น ท่านเจ้าคุณอุปาสิตคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺโท) หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ หลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม ฯลฯ ล้วนศึกษาเล่าเรียนที่วัด ดังนั้น จึงทำให้เชื่อมั่นได้ว่า ในวัยเด็กของหลวงปู่พรหมก็เช่นเดียวกัน โยมบิดามารดาต้องปรารณาให้ท่านมีความรู้และคุณธรรมติดตัว จึงได้ส่งให้ท่านเข้าเรียนหนังสือ กับพระที่วัดใกล้บ้าน

นอกจากนี้สภาพการดำเนินชีวิต และ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในสังคมชนบททางภาคอีสานนั้น ย่อมเป็นครูสอนท่านได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิตจริง จากประสบการณ์ตรงของท่านเอง และจากสภาพเหล่านั้น ย่อมเป็นประโยชน์ต่อท่านเป็นอย่างมาก เพราะทำให้ท่านได้สะสมความรู้ ความคิด สติปัญญา พร้อมกับได้หล่อหลอมร่างกายให้แข็งแรง และหล่อหลอมจิตใจของท่านให้เข้มแข็ง พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคตลอดภัยอันตรายต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งทางโลกและทางธรรม

รูปร่างและอุปนิสัยใจคอ

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านมีรูปร่างสันทัด สูงปานกลาง มีผิวดำแดง ท่านมีอุปนิสัยใจคอเคร่งขรึม เด็ดเดี่ยว เป็นคนไม่ค่อยชอบพูดชอบจา เวลาพูดก็พูดเรื่องจริง ไม่พูดเล่น และไม่พูดอวดอ้าง เป็นคนหมั่นเพียรขยันขันแข็ง มีนิสัยเด็ดขาด ทำอะไรก็มุ่งมั่นทำจริงทำจัง ประเภทพูดน้อยแต่ต้อยหนัก และเป็นนักสู้ประเภท “สู้ไม่ถอย” แลดูน่าเกรงขาม น่าเชื่อถือ ท่านเป็นคนมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีไหวพริบปฏิภาณ มีเขวี้ยงปัญญา ช่างสังเกต และที่สำคัญท่านเป็นคนกตัญญูกตเวที อ่อนน้อมถ่อมตน เสมอต้นเสมอปลาย มีจิตใจเมตตา โอบอ้อมอารี ใจบุญสุนทาน เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา

หลวงปู่พรหม ท่านมีลักษณะเป็นผู้นำเห็นได้อย่างเด่นชัดตั้งแต่วัยเด็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ คือ ท่านเป็นคนมีคุณธรรม มีจิตใจเข้มแข็งหนักแน่น มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน อดทน กล้าหาญ เสียสละอดทน จริงใจและจริงจัง รักษาสัจจะ ซื่อสัตย์สุจริต มีมานะบากบั่นพากเพียรอุตสาหะ มีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือเกื้อกูล และประหยัดอดออม ฯลฯ ซึ่งอุปนิสัยอันดีเด่นและจิตใจอันดีงามเหล่านี้ของท่าน อันเป็นฝ่ายพลนั้น ย่อมไม่อาจเสกสรรปั้นแต่งขึ้นมาได้เอง ล้วนมีเหตุปัจจัย

มีที่มาทั้งสิ้น เพราะล้วนเกิดจากฝ่ายเหตุ ซึ่งท่านได้บำเพ็ญ **บุพเพ จ กตปุณฺณตา** คือ การบำเพ็ญ สังสมบุญบารมีมาด้วยดีแล้วตั้งแต่บุพเพชาติปางก่อนอันยาวไกลนานนับแสนกัปนั่นเอง

ด้วยอุปนิสัยใจคอของ**หลวงปู่พรหม**ดังกล่าวมา ท่านจึงเป็นที่รักใคร่ไว้วางใจของโยมบิดา – มารดา ท่านเป็นที่รักใคร่และเกรงใจของน้องๆ ในครอบครัวตลอดญาติสนิทมิตรสหายเพื่อนบ้าน และท่านเป็นที่รักใคร่และฝากเป็นฝากตายของภรรยา ซึ่งในกาลต่อมาเมื่อท่านเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ท่านเป็นคนที่มีความมั่นคงและร่ำรวยที่สุดในหมู่บ้าน ด้วยความดีของท่านนั่นเอง เป็นที่ประจักษ์ และเป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน ชาวบ้านจึงให้ความเคารพนับถือ ให้ความไว้วางใจและเกรงใจในตัวท่านมาก ถึงกับยกย่องเชิดชูให้ท่านเป็น **“นายฮ้อย”** อันเป็นตำแหน่งทรงเกียรติ สำคัญและน่าภาคภูมิใจของชาวภาคอีสานในสมัยนั้น

สำหรับเรื่องระยะเวลาการสร้างบารมีเป็นพระอรหันต์ และเรื่องผู้ที่สร้างบุญวาสนาบารมีมา มากน้อย จะสังเกตได้จากอะไร ซึ่งเป็นเรื่องที่ชาวพุทธเราสนใจกัน ครูบาอาจารย์ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“ในพระไตรปิฎกบอกว่า ถ้าพระอรหันต์อย่างน้อยต้องสร้างมาแสนกัป ต้องสร้างมาแสนกัป นะ อยู่ในอภิธรรม ต้องมีบุญ มีวาสนา มีบารมี ต้องสร้างมาเป็นแสนกัปเลย แล้วพอสร้างมาแสนกัป ต้องพยายามปฏิบัติ เอาตัวเองพันให้ได้ด้วย ถ้าสร้างมาแสนกัปถ้ายังไม่ได้ก็ยังคงต้องต่อเนื่องไป...”

“เราจะรู้ว่า ใครสร้างบุญสร้างกรรมมากน้อยขนาดไหน ถ้าเราไม่รู้ว่า ใครสร้างบุญ สร้างกรรมมากน้อยขนาดไหน เขาวนปัญญานี้แหละ มันจะบอก คนที่มีบุญ มันจะมีเขาวน มีปัญญานะ จะฉลาดมาก จะมีสิ่งที่วินิจฉัย ไม่เป็นเหยื่อของใคร คนที่มีเขาวนปัญญา นั้นเพราะเขา สร้างอำนาจวาสนาของเขามา....”

ภาค ๒ ชีวิตฆราวาสแสวงหาความสุขที่แท้จริง

พระนิพพานบรมสุข คือ ความสุขที่แท้จริง

มนุษย์ย่อมรักสุขเกลียดทุกข์กันทุกคน ต่างคนจึงมุ่งแสวงหาความสุข แต่ความสุขที่ทุกคนแสวงหาส่วนใหญ่นั้นเป็น “โลกียสุข” คือ ความสุขอย่างโลกีย์ หรือ ความสุขที่เป็นวิสัยของโลก ซึ่งต่างกับที่เพศของสมณะนักบวชในพระพุทธศาสนาอย่างสิ้นเชิง ที่ท่านมุ่งแสวงหา “โลกุตตรสุข” คือ ความสุขอย่างโลกุตระ ความสุขที่เหนือกว่าระดับของชาวโลก หรือ ความสุขเนื่องด้วยมรรคผลนิพพาน ซึ่ง “นิพพาน” นี้หมายถึง การดับกิเลสและกองทุกข์ เป็นโลกุตตรธรรม เป็นโลกุตตรสุข และเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา

ความสุขของ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ที่ท่านได้รับในสมัยยังเป็นฆราวาสนั้น ก็เป็นเช่นเดียวกับฆราวาสทั่วไป แต่จุดมุ่งหมายสูงสุดของท่านนั้น ท่านกลับมิได้ปรารถนาโลกียสุขเลย แม้แต่น้อยนิด หากแต่ท่านมีจิตใจมุ่งมั่นปรารถนาที่จะแสวงหาความสุขที่แท้จริง คือ “**นิพพานิปรมํ สุขิ**” อันหมายถึง นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง

องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ท่านได้เมตตาเทศน์แสดง “**นิพพานิปรมํ สุขิ**” อันเป็นธรรมบทสำคัญนี้ไว้ดังนี้

“ท่านกล่าวไว้ว่า **นิพพานิปรมํ สุขิ** ในธรรมะมีบทนี้เป็นยอดแห่งธรรม ที่กล่าวว่า เป็นผลของการปฏิบัติ เราทุกท่านเคยได้ยินเสมอว่า **พระนิพพานเป็นความสุขอย่างยอดเยี่ยม** นี่เป็นองค์ของพระพุทธเจ้าผู้ได้ทรงค้นพบและนำมาประกาศสอนโลก ให้ทราบความลึกซึ้งแห่งความสุข ที่โลกแม้จะไม่เคยเห็นก็ตาม เพื่อให้ได้ยินและเป็นที่จับจิตจับใจ เป็นเครื่องปลุกศรัทธาความเชื่อมั่น วิริยะ ความพากเพียร ที่จะบำเพ็ญตนไปด้วยความอดทนและขยันหมั่นเพียร

ไม่มีใครจะสามารถยกธรรมบทนี้ขึ้นมาให้โลกได้ยินได้ฟัง และไม่มีใครสามารถจะชี้ช่องทางเพื่อธรรมบทนี้ปรากฏขึ้นภายในใจได้ นอกจากพระพุทธเจ้าพระองค์เดียวเท่านั้นเป็นครั้งแรก ซึ่งเป็นผู้นำพระศาสนา แม้สาวกก็ต้องได้สดับจากพระพุทธเจ้ามาก่อน ไม่เช่นนั้นก็ไม่สามารถ นี่แสดงถึงความยอดเยี่ยมแห่งความสุขที่โลกปรารถนา นับแต่สัตว์ก็มีความปรารถนาด้วยกัน พระพุทธเจ้าท่านแสดงให้ทราบอย่างนี้

ความสุขที่เราๆ ท่านๆ ได้ปรากฏอยู่เหล่านี้ เป็นความสุขที่พระพุทธเจ้าเคยพบ เคยเห็น และเคยเสวยมาด้วยกัน แต่ยังไม่ได้เสด็จออกทรงผนวชและยังไม่ได้ตรัสรู้ พระองค์ท่านก็ไม่สามารถจะประกาศธรรมบทนี้ให้โลกได้ยินทั่วถึงกัน เพราะพระองค์ไม่ทรงทราบว่าเป็นอย่างไร ต่อเมื่อได้

บำเพ็ญเต็มพระสติกำลังความสามารถ จนได้รู้เห็นธรรมบทที่อัศจรรย์เหนือโลกนี้แล้ว จึงได้นำมาประกาศสั่งสอนบรรดาสัตว์”

นิพพานัน ปรมิ สุขิ ธรรมบทสำคัญนี้ **หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ** ในสมัยที่ท่านยังเป็นฆราวาส ท่านก็รอผู้แนะนำสั่งสอนธรรมบทสำคัญนี้ เหตุผลประการสำคัญ คือ ผู้ปรารถนาซึ่งพระนิพพาน จำเป็นต้องมีครูบาอาจารย์ที่ดีที่รู้แจ้งเห็นจริงคอยอบรมสั่งสอนชี้แนะ **ท่านเจ้าคุณพระอุบาลี-คณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺโท)** ท่านได้เมตตาแสดงไว้ดังนี้

“ดูกรอานนท์ อันว่าบุคคลทั้งหลายผู้ปรารถนาซึ่งพระนิพพาน ควรแสวงหาซึ่งครูที่ดีที่อยู่เป็นสุขสำราญ มิได้ประมาท เพราะพระนิพพานไม่เหมือนของสิ่งอื่น อันของสิ่งอื่นนั้นเมื่อผิดไปแล้วก็มิทางแก้ตัวได้ หรือไม่สู้เป็นอะไรนัก เพราะไม่ละเอียดสุขุมมาก ส่วนพระนิพพานนี้ละเอียดสุขุมที่สุด ถ้าผิดแล้วก็เป็นที่ได้รับความทุกข์เป็นหนักหนา ทำให้หลงโลกหลงทางห่างจากความสุข ทำให้เสียประโยชน์เพราะอาจารย์

ถ้าได้อาจารย์ที่ถูกต้องที่ดี ก็จะได้รับผลที่ถูกต้องที่ดี ถ้าได้อาจารย์ที่ไม่รู้ไม่ตี ไม่ถูกต้องไม่ตอง ก็จักได้รับผลที่ผิดเป็นทุกข์ พาให้หลงโลกหลงทาง พาให้เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏสงสารสิ้นกาลนาน เปรียบเหมือนผู้จะพาเราไปในที่ตำบลใด ตำบลหนึ่ง แต่ผู้นั้นไม่รู้จักตำบลนั้น แม้เราเองก็ไม่รู้เมื่อกระนั้น ไฉนเขาจึงจะพาเราไปให้ถึงตำบลนั้นได้เล่า ข้ออุปมานี้ฉนั้นใด อาจารย์ผู้ไม่รู้พระนิพพาน จะพาเราไปพระนิพพานนั้น ก็พาเราหลงโลกหลงทางไปๆ มาๆ ตายๆ เกิดๆ อยู่ในวัฏสงสารไม่อาจถึงพระนิพพานได้ เหมือนคนที่ไม่รู้จักตำบลที่ไปและเป็นผู้พาไป ก็ไม่อาจจะถึงได้ มีอุปมาเย็นฉนั้น”

ท่านครุ่นคิดถึงความสุขที่แท้จริงตั้งแต่เด็ก

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ในช่วงที่ท่านใช้ชีวิตเยี่ยงฆราวาสทุกๆ ไป แต่ภายในจิตใจของท่านนั้นมีความมุ่งมั่นปรารถนาอย่างแรงกล้า ท่านมีจุดมุ่งหมายสูงสุด คือ พระนิพพานบรมสุขอยู่ภายในจิตใจนั่นเอง กล่าวคือ ตั้งแต่วัยเด็กเป็นต้นมา แม้ร่างกายของท่านจะเป็นเด็ก แต่ท่านกลับมีความคิด ความอ่าน มีความประพฤติ และมีการกระทำไม่เหมือนเด็กทุกๆ ไป เมื่อเป็นวัยหนุ่มจนเติบโตใหญ่ก็เช่นกัน ท่านมีความสงสัยและครุ่นคิดถึงเรื่องความสุขที่แท้จริงของคนเรา

หลวงปู่พรหม ในวัยเด็ก ท่านมีความอดทน ขยันขันแข็ง ท่านได้ช่วยแบ่งเบากิจการงานของครอบครัวอย่างมีความสุข ตามประสาวัยเด็ก เมื่อท่านเติบโตเป็นวัยหนุ่ม ด้วยท่านเป็นบุตรชายคนโต ท่านจึงรับภาระและช่วยแบ่งเบากิจการงานทุกอย่าง โดยเป็นกำลังหลักของครอบครัว ท่านทำงานหนักอย่างทุ่มเท เอาใจใส่รับผิดชอบงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ จนท่านเป็นที่รักใคร่

และไว้วางใจของบิดามารดา งานที่ท่านทำในแต่ละวันก็เป็นเช่นเดียวกับวิถีชีวิตที่ขยันขันแข็ง คือเมื่อถึงหน้าฝนอันเป็นฤดูกาลทำนา ช่วงเช้าท่านก็ออกไปช่วยบิดา เตรียมดินเพาะปลูก โดยเอาควายออกไถนา หว่านกล้า ปักดำ ไปจนกว่าจะแล้วเสร็จ จากนั้นก็รองนข้าวเจริญเติบโตงอกงาม จึงเกี่ยวข้าว ตากข้าว แล้วเอาข้าวขึ้นเก็บยุ้งฉาง เมื่อว่างจากการทำนาก็ทำอะไรทำสวน เพาะปลูกพืชผักพืชไร่ต่างๆ เพื่อเก็บนำมาเป็นอาหารบ้าง เพื่อเก็บนำไปขายสู่ตลาดบ้าง นับเป็นวิถีการใช้ชีวิตที่วนเวียนจำเจ วันแล้ววันเล่า เดือนแล้วเดือนเล่า ปีแล้วปีเล่า ไม่รู้จักจบจักสิ้น

การใช้ชีวิตของหลวงปู่พรหมในช่วงวัยเด็กและวัยหนุ่ม ในสภาพของหมู่บ้านชนบทห่างไกล ในสมัยนั้นจัดว่า ท่านมีความสุข เพราะฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวท่านจะดีกว่าครอบครัวอื่นๆ ในละแวกเดียวกัน เป็นครอบครัวหนึ่งที่อบอุ่นมีความสุข แต่ท่านกลับมีความคิดแสวงหาความสุขที่แท้จริง โดยนับตั้งแต่เยาว์วัยรู้เพียงสาจนเติบโตใหญ่ขึ้นมาเป็นหนุ่ม ท่านก็ยังคงสงสัยคำถามเดิมๆ ที่เคยคิดนี้มาแต่ต้น คือมักจะครุ่นคิดและถามตนเองว่า

คนเราเกิดมาแล้วนี้ จะแสวงหาความสุขที่แท้จริงได้อย่างไร ?

อะไรคือความสุขที่แท้จริง ?

ความสุขที่แท้จริงอยู่ที่ไหน ?

จะทำอย่างไรให้ได้ความสุขที่แท้จริงนั้น ?

คำถามเรื่องความสุขที่แท้จริงนี้ ท่านมุ่งมั่นจะค้นหาคำตอบด้วยตัวท่านเอง ท่านถามอย่างเอาจริงเอาจัง และค้นหาและกระทำอย่างจริงจังทุกวิถีทาง เพื่อให้ได้ความสุขที่แท้จริง จนแล้วจนรอด ท่านก็ไม่สามารถหาคำตอบที่พึงพอใจให้กับตนเองได้ ท่านได้แต่ครุ่นคิดค้นหาความจริงอยู่เงียบๆ โดยไม่เคยปรึกษาถาม หรือบอกให้ใครรู้เลย

หรือว่าชีวิตการครองเรือนคือความสุข ?

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ในวัยหนุ่มสมัยเป็นฆราวาส ท่านก็ยังคงครุ่นคิดเรื่องความสุขที่แท้จริงอยู่คนเดียว โดยไม่มีครูบาอาจารย์องค์ใดคอยช่วยชี้แนะให้ ท่านก็ปรารถนาจะครองเรือน

เรื่องการครองเรือน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ดังนี้

“ภิกษุทั้งหลาย เครื่องจองจำที่ทำด้วยเชือกเหล็กหรือโซ่ตรวนใดๆ เราไม่กล่าวว่าเป็นเครื่องจองจำที่แข็งแรงทนทานเลย แต่เครื่องจองจำ คือ บุตร ภรรยา ทรัพย์สมบัตินี้แลตรึงรัดมัดผูกมัดทั้งหลายให้ติดอยู่ในภพอันไม่มีที่สิ้นสุด”

สำหรับขรราวาสโดยทั่วไปส่วนใหญ่ทั้งหญิงและชาย ต่างก็มีกิเลสและมีความปรารถนาที่จะครองเรือนด้วยกันทั้งนั้น เพราะต่างก็มีความเห็นว่า เมื่อมีครอบครัวแล้วชีวิตคู่จะทำให้มีความสุข สมัยหลวงปู่พรหมในวัยหนุ่มก่อนบวช ท่านก็มีความเห็นเช่นนั้น เมื่ออายุท่านอย่างเข้า ๒๐ ปี เข้าสู่วัยหนุ่มเต็มตัว คำตอบก็เริ่มผุดมาให้เห็น โดยมาฉุกคิดได้ว่า

“...หรือว่า การครองเรือนมีครอบครัวนี้กระมัง ที่จะนำความสุขมาให้เรา เพราะเท่าที่เห็นเพื่อนบ้านที่เขามีครอบครัวกันแล้ว ก็เห็นว่ามีความสุขดี ต่างคนต่างพึงพอใจด้วยกันทั้งนั้น”

เมื่อท่านเกิดความคิดเช่นนี้แล้ว ก็ได้แจ้งความประสงค์ของตนให้บิดามารดาได้รับรู้ บิดามารดา ตลอดจนถึงหมู่ญาติผู้ใหญ่ ไม้มีความขัดข้องแต่อย่างใด ประกอบด้วยวัยก็เหมาะสมที่จะมีลูกมีเมียได้แล้วในสมัยนั้น ทุกคนจึงเห็นดีด้วย

บิดามารดาและญาติๆ ได้เที่ยวสอดส่องหาหญิงสาวที่คู่ควร ซึ่งมีกิริยามารยาท ตลอดถึงฐานะความเป็นอยู่ที่เหมาะสม เพื่อจะสู่ขอมาดบแต่งเป็นภรรยาท่าน ไม่นานนักก็พบกับสาวน้อยรูปงามคนหนึ่งชื่อ “พิมพา” เป็นคนบ้านดงเย็น ตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งอยู่คนละจังหวัดกัน กล่าวคือ นายพรหม เป็นคนบ้านตาล ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

ที่อยู่ของสองครอบครัวนี้ ความจริงแล้วไม่ได้อยู่ห่างไกลกันนัก ตั้งอยู่ใกล้กันมาก เพียงแต่ตั้งอยู่คนละฝั่งของลำน้ำสงคราม ประชาชนทั้งสองฝั่งถือเป็นญาติพี่น้องกัน ต่างข้ามฝั่งน้ำไปมาหาสู่กันเป็นประจำ เป็นอันว่า นายพรหม สุภาพงษ์ แห่งบ้านตาล จังหวัดสกลนคร กับ นางสาวพิมพา แห่งบ้านดงเย็น จังหวัดอุดรธานี ก็ได้เข้าพิธีแต่งงานกันตามประเพณี

หลังจากเข้าพิธีแต่งงานแล้ว นายพรหมก็ได้ย้ายข้ามฝั่งแม่น้ำสงคราม ไปอยู่กับศรีภรรยาที่บ้านดงเย็น ไปเริ่มปักหลักสร้างครอบครัวใหม่จนเป็นปึกแผ่นขึ้นมา

บ้านดงเย็น

บ้านดงเย็น ปัจจุบันขึ้นกับตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

คำว่า “ดงเย็น” ที่ตั้งหมู่บ้านแห่งนี้ในอดีตเป็นป่าไม้ดงดิบเขียวชอุ่ม มีสัตว์ป่านานาชนิด และมีแม่น้ำสงครามไหลผ่านให้ความชุ่มชื้นกับพืชพันธุ์ธัญญาหารที่ราษฎรเพาะปลูก ดังนั้น “ดง” จึงมาจากผืนดินที่เป็นป่าดงดิบ และ “เย็น” จึงมาจากความชุ่มชื้นของลำน้ำสงคราม นอกจากนี้ลำน้ำแห่งนี้ยังมีปลาชุกชุม จึงเป็นแหล่งอาหารของชาวบ้านดงเย็น

ลักษณะภูมิประเทศของบ้านดงเย็นส่วนใหญ่เป็นที่ราบ สลับที่ดอน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่นา มีทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ที่ไร่ ที่สวน และป่าไม้ มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ จึงเหมาะกับการประกอบอาชีพทางการเกษตร อาชีพหลักของชาวบ้านดงเย็น คือ การทำนา มีการเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย

ถนนสัญจรในบ้านดงเย็นในอดีตเป็นทางเกวียนเล็กๆ เป็นทางดินทรายไปตามป่าตามดง สองข้างทางมีสภาพร่มเย็นสบาย เพราะอุดมสมบูรณ์ด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่ มีต้นมะเฟือง ต้นมะไฟ ชาวบ้านไปมาหาสู่กันด้วยการเดินเท้าบ้าง ชีม้าบ้าง นั่งเกวียนบ้าง สภาพบ้านเรือนก็ยังไม่มากตั้งอยู่ห่างๆ กัน บรรยากาศเป็นธรรมชาติค่อนข้างเงียบสงบ ไม่มีเสียงดังรบกวน

ประวัติความเป็นมาของบ้านดงเย็น ปี พ.ศ. ๒๔๔๘ ขุนขจรเจนไพโร ได้นำญาติพี่น้องอพยพมาจากจังหวัดนครนายก มาตั้งถิ่นฐานอยู่ริมห้วยสงคราม ซึ่งเป็นที่ตั้งของตำบลดงเย็นหมู่ที่ ๑ หรือบ้านดงเย็นในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นที่ทำเลที่ดี ราษฎรจากจังหวัดต่างๆ และอำเภอใกล้เคียงได้อพยพมาอีกเป็นจำนวนมาก ปี พ.ศ. ๒๔๖๓ ตำบลดงเย็น ได้ยกฐานะเป็นตำบล โดยขึ้นตรงต่ออำเภอหนองหาน ต่อมาทางราชการได้แบ่งแยกอำเภออีก จึงเป็นอำเภอบ้านดุง และตำบลดงเย็นได้ขึ้นตรงต่ออำเภอบ้านดุงนับตั้งแต่นั้นมา

ขุนขจรเจนไพโร สืบสานประเพณีพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด ได้พาลูกหลานชาวบ้านสร้างวัดกะเจด และไปนิมนต์พระจากอำเภอสว่างแดนดิน (พระมหานิกาย) มาจำพรรษา และนำการไปทำบุญตักบาตรตอนเช้าที่บ้าน ไปจังหันที่วัด ทุกวันพระจะไปตักบาตรที่วัดทุกครั้งเร็ววัน คนแก่จะไปนอนรักษาศีลที่วัด และสอนให้เด็กเล็กตักบาตรและเข้าวัดทุกคน ส่วนคนหนุ่มสาวจะให้ไปทำงานขุดดินทำลานวัดในตอนเย็น ผู้ชายอายุครบ ๒๐ ปี จะให้เข้าอุปสมบทอย่างน้อย ๑ พรรษา

หลังจากตั้งวัดผดุงธรรม (พระธรรมยุต) การทำบุญตามประเพณีจะมีร่วมบุญข้าวประดับดิน ที่มีผลงบุญด้วยหมอลำ แต่ไม่ให้เสียงดังไปทางวัด มีประเพณีสงกรานต์ ซึ่งท่านจะนำลูกหลานทำน้ำอบน้ำหอมไปสรงน้ำพระที่วัด และจะเล่าเรื่องประวัติวันสงกรานต์ให้ฟัง แล้วจึงให้เล่นสงกรานต์ที่ลานศาลากลางบ้าน ที่ดงเย็นจะไม่มีประเพณีทำบุญบังไฟ จะไม่มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน เด็กหนุ่มจะไม่มีจับกลุ่มตีกัน ประเพณีงานศพจะให้เพื่อนบ้านใกล้เคียงไปนอนที่บ้านงานไม่น้อยกว่า ๓ คืน หรือจนกว่าเสร็จงาน ทุกงานบุญตามประเพณีจะไม่มีการดื่มเหล้าภายในงานทุกงาน

การทำนาจะมีการลงแขกช่วยกันดำนาเกี่ยวข้าว ช่วยกันทั้งหมดบ้าน การทำงานสาธารณะ เช่น สร้างศาลากลางบ้าน สร้างโบสถ์ สร้างสะพานข้ามแม่น้ำสงคราม หรือทำถนนในหมู่บ้าน คนในหมู่บ้านจะไปช่วยกันทำจนสำเร็จ ไม่เคยรองบประมาณจากทางราชการและไม่เคยขอให้ทางการมาช่วยทำให้

ชาวบ้านดงเย็นสมัยก่อนนิสสัยนักเลง

ในอดีตของบ้านดงเย็น ในสมัยหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ยังเป็นฆราวาสนั้น เป็นที่ทุรกันดาร ห่างไกลมาก แม้ในสมัยปัจจุบันมีถนนหนทางสะดวกสบายก็ยังไม่มาลำบาก เนื่องด้วยสภาพความเป็นอยู่ตามวิถีธรรมชาติ ซึ่งเป็นดงป่ามีสัตว์เสือร้ายชุกชุม ทั้งต้องประสบกับภัยธรรมชาติจากน้ำในแม่น้ำสงครามที่ไหลบ่าท่วมเป็นประจำ ฯลฯ เหล่านี้จึงเป็นเครื่องหล่อหลอม ทำให้ชาวบ้านดงเย็นในอดีตเป็นผู้ที่มีจิตใจกล้าหาญอดทน เป็นนักต่อสู้ และเป็นทีกล่าวขานรำลือกันมาก คือ คนบ้านดงเย็นมีนิสัยเป็นนักเลงด้วย ดังนี้

“หลวงปู่พรหม ท่านถึงพลิกความคิดของชาวบ้าน คือ ท่านทำ ท่านแนะ และท่านนำด้วย แล้วก็เปลี่ยนจิตใจของชาวบ้าน แต่ก่อนชาวบ้านคนเฒ่าคนแก่รุ่นเก่านี้เรียกว่าคนบ้านป่าเมืองเถื่อน เป็นนิสสัยนักเลง แต่ก่อนไปไหนอยากได้อะไรของใครนี่ เดินผ่านเจอวิวเจอควายใครสวยๆ งามๆ นี่ ขึ้นขี่หลังมาเลย ไล่ต้อนมาเลย บอกเลยของใคร ใครอยากได้ไปตามเอาที่ดงเย็น มันจะมีพวกพ่อค้าที่เอามาไว้ ถ้าเขาไม่มาเขาก็เรียกว่าเอาไปขายต่อ เป็นอย่างนั้น

ตอนหลังมา ในชีวิตบั้นปลายหลวงปู่พรหมท่านกลับมาบ้านดงเย็น ท่านก็เลยมาแนะนำชาวบ้านนี้ให้เลิก ให้เลิกตรงนี้ แล้วหลวงปู่สมัยเป็นฆราวาสนั้นก็คงเป็นกับเขาด้วย หลวงปู่ว่า “คนไม่เคยทำอะไรกันมาก่อน ไม่เคยทำ มันก็จะไม่ได้ทำ” ท่านว่า “ถ้าตอนนั้น ถ้าเจ้าของเขาตามนี่ ถ้ามันมาแบบนักเลง ก็ต้องสู้กันแบบฆ่ากันเลย” ท่านว่า “ท่านมาจากทางทิศตะวันออกนี่แหละ เดินผ่านบ้านดงบังมา เจอควายตัวหนึ่ง โอ้ ! มันใหญ่ มันใหญ่ ขึ้นขี่หลังมาเลย บอกเลยพอเจอใครก็บอกเลย ใครอยากได้ก็ตามไปเอาที่ดงเย็นนะ” ไม่มีใครมา เหมือนกับไม่ได้ทำกัน”

เป็นครอบครัวอุตตะมะ

ชีวิตครอบครัวใหม่ของนายพรหม – นางพิมพา เป็นครอบครัวสามีภรรยาหนุ่มสาวที่ใช้ชีวิตครองรักร่วมกันอย่างมีความสุข ประหนึ่งเหมือนเป็นอวัยวะเดียวกัน เป็นครอบครัวที่ดำเนินตามหลักธรรม สมชีวิตรวม ๔ ประการ อันหมายถึง หลักธรรมของคู่ชีวิต ธรรมที่จะทำให้คู่สมรสชีวิตสมหรือสม่าเสมอกลมกลืนกัน อยู่ครองกันยืนยาว พื้นฐานอันมั่นคงที่จะทำให้สามีภรรยาครองชีวิตกันยืนยาว มีความสุข คือ คู่สามีภรรยาต้องมีสมชีวิตรวม ได้แก่

๑. สมสัทธา มีศรัทธาเสมอกัน
๒. สมสีลา มีศีลเสมอกัน
๓. สมจาคา มีจาคะเสมอกัน
๔. สมปัญญา มีปัญญาเสมอกัน

และต่างฝ่ายต่างก็ทำหน้าที่ของสามีภรรยาที่ดีต่อกัน ตามวิถีชีวิตของสังคมชนบทสมัยนั้น ฝ่ายสามีก็ทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัวที่ดี เป็นพ่อบ้านที่ทำงานหนัก ขยันขันแข็งในอาชีพการงาน ยกย่องให้เกียรติภรรยา มอบความเป็นใหญ่ให้ภรรยา ให้เครื่องแต่งตัว ฯลฯ ฝ่ายภรรยาก็ทำหน้าที่ของศรีภรรยาที่ดีทุกประการ เป็นแม่บ้านขยันขันแข็งในการทำงานบ้าน เช่น จัดบ้าน ทำความสะอาดบ้าน หุงหาอาหาร ซักผ้า ปรนนิบัติสามีอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง รักษาทรัพย์ รู้จักการใช้ทรัพย์ ฯลฯ ต่างฝ่ายต่างมีความซื่อสัตย์และจริงใจต่อกัน ไม่นอกใจกัน มีสุขมีทุกข์ร่วมกัน มีการปรึกษาหารือให้กำลังใจกัน มีการเอาอกเอาใจกัน มีการดูแลเอาใจใส่กันเป็นอย่างดี และมีการยึดเหนี่ยวน้ำใจกันด้วยการสงเคราะห์ซึ่งกันและกันตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ประการ ได้แก่ ทาน คือ การให้ ปิยวาจา คือ พูดจาไพเราะอ่อนหวาน อตถจริยา คือ การบำเพ็ญประโยชน์ และ สมานัตตตา คือ การทำตนเสมอต้นเสมอปลาย

ครอบครัวของท่านจัดว่าเป็น “ครอบครัวอุตตมะ” หรือครอบครัวที่ดีเลิศยอดเยี่ยม รักใคร่ปรองดองกัน เป็นครอบครัวคู่ทุกข์คู่ยากที่มีความสุขมากครอบครัวหนึ่ง เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครอบครัวอื่นๆ ในบ้านดงเย็น นายพรหมได้สร้างครอบครัวจนมีฐานะมั่นคง ด้วยวัยอายุเพียงประมาณ ๓๐ ปี ท่านก็ประสบความสำเร็จในชีวิตฆราวาสแทบทุกด้าน ทั้งด้านชีวิตครอบครัว อ่อนบอูน ทั้งด้านอาชีพการงานอันมั่นคง ทั้งเป็นนายฮ้อยที่ชาวบ้านยกย่อง ท่านจึงได้รับความสุข สมความปรารถนาทุกประการ จนนายพรหมเองเข้าใจว่า นี่คือความสุขที่แท้จริงที่ท่านใฝ่ฝันแสวงหามาตลอดตั้งแต่วัยเด็ก

พบความไม่เที่ยงและการพลัดพราก

ครอบครัวของนายพรหมและนางพิมพานั้น เป็นครอบครัวแบบอย่างที่ใช้ชีวิตคู่ครองเรือนครองใจรักกันอย่างมีความสุขราบรื่นด้วยดีเสมอมา แต่ทุกสรรพสิ่งบนโลกมนุษย์ล้วนต้องตกอยู่ภายใต้กฎแห่งอนิจจัง คือ ความไม่เที่ยง และทุกคนที่เกิดมาล้วนต้องพบกับ การพลัดพราก สมดังที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมตรัสสอนเรื่องนี้ไว้ดังนี้

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย ความทุกข์ที่เกิดขึ้นจากการพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รักที่พอใจนั้น เป็นเรื่องธรรมดา ยิ่ง และเรื่องที่จะบังคับมิให้พลัดพราก ก็เป็นสิ่งสุดวิสัย ทุกคนจะต้องพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รักที่พอใจ ไม่มีวันใดก็วันหนึ่ง”

หลังจาก นายพรหม และ นางพิมพา ครองความสุขฉันทสามีภรรยากันอยู่ไม่นาน ต่อมา ศรีภรรยาของท่าน คือ นางพิมพาได้ตั้งครรภ์บุตรคนแรก จะได้เป็นแม่คน เมื่อท่านทราบข่าวดีว่า

ท่านจะได้บุตรคนแรก จะได้เป็นพ่อคน ย่อมเป็นธรรมดาของครอบครัวที่รักกัน ที่ฝากเป็นฝากตายไว้ใจกัน จะได้มีทายาทไว้สืบทอดสกุล เป็นครอบครัวที่อบอุ่นครบสมบูรณ์ คือ มีทั้งพ่อ แม่ และลูก จึงทำให้ท่านและศรีภรรยาที่มีความตื่นตื้นยินดีและมีความสุขใจเป็นอันมาก

ในระหว่างที่นางพิมพาศรีภรรยาของท่านกำลังตั้งครรภ์อยู่นั้น ท่านก็ได้เฝ้าดูแลเอาใจใส่เฝ้าทะนุถนอมศรีภรรยาของท่านทั้งด้านร่างกายและจิตใจเป็นอย่างดี ท่านได้ทำหน้าที่เยี่ยงสามีที่ดีทั้งหลายที่พึงกระทำต่อศรีภรรยาที่กำลังตั้งครรภ์อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน ส่วนครรภ์ของศรีภรรยาท่านนั้นนับวันก็เริ่มโตขึ้นๆ ท่านและศรีภรรยาต่างก็เฝ้ารอวันที่จะได้เห็นทารกน้อยคลอดออกมาอย่างใจจดใจจ่อ ต่างก็เฝ้ารอวันที่จะได้อุ้มกอดทารกน้อยไว้ในอ้อมอกเพื่อเชยชมอย่างสมใจ แต่เหตุการณ์กลับพลิกตาลปัตรอย่างสิ้นเชิง นายพรหมต้องประสบกับสัจธรรมอันสำคัญจริงแท้ด้วยตัวของท่านเอง คือ ท่านพบกับความไม่แน่นอน และพบกับความพลัดพราก กลายเป็นเหตุการณ์สลดสะเทือนใจอย่างหนักหน่วงที่สุดในชีวิตฆราวาสของท่าน กล่าวคือ

ครั้นถึงวันเวลาคลอดบุตร ซึ่งการคลอดในสมัยก่อนนั้นยังไม่มีโรงพยาบาลหรือสถานีนอนามัยเหมือนสมัยปัจจุบันนี้ และการแพทย์ยังไม่เจริญ จึงยังไม่มีการผ่าตัดทำคลอด การคลอดบุตรจึงทำคลอดกันที่บ้าน โดยมีหมอดูตำแย หรือไม่ก็ทำคลอดกันเองอย่างทุลักทุเล เช่น กรณีหลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ ขณะเป็นฆราวาสก่อนออกบวช ท่านเคยช่วยผู้หญิงท้องแก่ทำคลอด ท่านเกิดความสลดใจในการเกิด จนตั้งใจว่า “สักวันหนึ่งเราจะต้องออกบวชอย่างแน่นอน” เพราะความสลดสังเวชในวิญญูสงสารคราวนั้น นับได้ว่าเป็นมหาสังเวชเลยทีเดียว

กรณีนางพิมพา ศรีภรรยาของนายพรหมนั้น ทำการคลอดที่บ้านและก็ต้องเสียชีวิตลงไปพร้อมกับทารกน้อย คือ ภรรยาของท่านตายทั้งกลม อนิจจัง ความไม่เที่ยงและความพลัดพรากได้พากันประดังถาโถมเข้ามาในชีวิตของนายพรหม แม้ท่านจะมีชีวิตจิตใจเข้มแข็งเพียงใดก็ตาม ภาพศรีภรรยาและทารกน้อยอันเป็นที่รักยิ่งของท่านนั้นได้ตายลงต่อหน้าต่อตาท่าน โดยในระหว่างคลอดทารกน้อยนั้น ท่านก็คอยให้กำลังใจ ท่านได้ยินเสียงร้องอันเจ็บปวดทรมานของศรีภรรยาพร้อมกับเห็นร่างที่เต็มไปด้วยเหงื่ออันเปียกชุ่มไหลท่วมตัว และน้ำตาที่ไหลอาบสองแก้มจนดวงตาทั้งสองข้างแดงกำ เสีงร้องของศรีภรรยาท่านนั้นเปล่งเสียงร้องดังลั่นอย่างเจ็บปวดทรมานมาก ร้องจนแทบขาดใจหมดสติ และร้องจนหมดลมหายใจ

ในที่สุดเสียงร้องนั้นได้เงียบหายไป พร้อมกับร่างของศรีภรรยาท่านที่นอนแน่นิ่งไม่ไหวติง ทั้งเสียงร้องอันเจ็บปวดทรมาน ทั้งร่างของภรรยาที่กำลังปวดเบ่งเพื่อคลอดทารกนั้น และทั้งร่างของศรีภรรยาที่นอนตายพร้อมทารกน้อย ท่านได้เห็นอยู่ตรงหน้าท่าน ย่อมเสียดแทงเข้าขั้วหัวใจของท่านโดยตรง และย่อมทำให้ท่านเกิดความเจ็บปวดทรมานใจ ไบหน้าและสีหน้าของท่านนั้น

ได้แสดงออกถึงความเป็นห่วง ความกังวลใจ และความเศร้าโศกเสียใจ หากเป็นไปได้แล้ว ด้วยความเป็นสุภาพบุรุษลูกผู้ชายของท่าน และด้วยชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายของท่าน ท่านย่อมมีจิตใจอันสูงส่ง มีจิตใจที่รับผิดชอบ ทำให้มั่นใจว่า ภายในจิตใจของท่านนั้น ท่านยินยอมที่จะรับความเจ็บปวด อันแสนที่จะทรมานและยอมสละตายแทนศรีภรรยาอันเป็นที่รักยิ่งของท่าน ดังเช่น พระโพธิสัตว์ ทุกๆ พระองค์ที่ปรารถนาตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ หรือเป็นพระพุทธเจ้านั้น จะต้องสละลูกสละเมีย กรณีพระเวสสันดรก็เช่นกันท่านสละพระโอรส – พระธิดาทั้งสอง คือ กัณหา ซาลี ให้ชูชก แล้วชูชกเขี่ยพระโอรส – พระธิดาทั้งสองต่อหน้าต่อตา ย่อมสร้างความสะเทือนใจให้กับพระเวสสันดรเป็นอันมาก ถึงกับจะฆ่าชูชก แต่ด้วยความปรารถนาอันจำต้องยอมสละพระโอรส – พระธิดาทั้งสองไป โดยครุบาอาจารย์ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“พระเวสสันดรเป็นพระโพธิสัตว์ ถ้าเป็นพระโพธิสัตว์ ชาติที่มาเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะเป็นชาติสุดท้ายแล้ว อีกชาติเดียว แล้วคิดดูสิ คนที่มีความดีขนาดนี้จะรับผิดชอบไหม

๑. จะเป็นผู้ที่รับผิดชอบสูง

๒. จะมีกตัญญู มีความผูกพันมาก แล้วต้องสละไป

นี่พูดถึงใจ เราจะบอกว่าสิ่งที่พระโพธิสัตว์สละขนาดนี้ จะเป็นพระอรหันต์ จะเป็นผู้ที่ปฏิบัติเขาต้องเสียสละมา”

แม้นายพรหมกับนางพิมพาเป็นครอบครัวใหม่ เริ่มต้นสร้างฐานะมาด้วยกัน การอยู่กินร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน ด้วยความดีและสิ่งดีๆ ที่มอบให้แก่กันและกันตลอดเวลาประมาณ ๑๐ ปีนั้น ย่อมเกิดเป็นความรักความผูกพันทางใจอย่างลึกซึ้ง นายพรหมรักนางพิมพาศรีภรรยาคนนี้มาก จึงได้จัดงานศพให้กับศรีภรรยาและบุตรของท่านตามประเพณีอย่างสมเกียรติ ด้วยครอบครัวของท่านเป็นครอบครัวแบบอย่างและเป็นที่รักใคร่ของคนในหมู่บ้านดงเย็น ดังนั้น ในวันเผาศพจึงมีชาวบ้านมาร่วมงานไว้อาลัยและมาเผาศพกันจำนวนมาก

เหตุการณ์สลดสะเทือนใจครั้งสำคัญครั้งนั้น ทำให้ท่านเกิดความทุกข์ระทมใจ เกิดความเศร้าโศกเสียใจเป็นอันมาก ยากนักที่จะลบเลือนออกจากใจท่านได้ ความคิดที่ว่า การมีครอบครัวแล้วจะมีความสุขที่แท้จริงนั้น เป็นความคิดที่ไม่ถูกต้องเสียทีเดียว ตรงกันข้ามกลับเพิ่มความทุกข์ให้มีแก่ตนอีกเป็นเท่าทวีคูณ ความคิดนั้นเป็นอันว่าล้มละลายหายสูญไปอีก เพราะยังเต็มไปด้วยความทุกข์ทั้งจากความไม่เที่ยงและการพลัดพราก ในขณะที่ท่านยังไม่พบครุบาอาจารย์ที่รู้จักจริงเห็นจริงคอยเมตตาชี้แนะทางธรรม ท่านต้องแสวงหาความสุขที่แท้จริงต่อไปตามลำพัง และท่านต้องอยู่ในอาการทรมานทุกข์ทรมานจิตใจอยู่ปีกว่า เหตุการณ์สูญเสียดังกล่าวนี้เป็นสาเหตุหนึ่ง

ซึ่งในกาลต่อมาทำให้ท่านได้ตัดสินใจสละเรือนและสละทรัพย์สมบัติจำนวนมากมาย ออกบวชเป็นพระชฎงคกรรมฐาน เพื่อแสวงหาโมกขธรรมอันเป็นความสุขที่แท้จริง

ประวัติของหลวงปู่พรหม กับ หลวงปู่กงมา มีความคล้ายคลึงกันมาก ตอนเป็นฆราวาสก็เป็นนายฮ้อยไปค้าขายที่ภาคกลางเหมือนกัน มีภรรยาคลอดลูกออกมาก็ตายเหมือนกัน เมื่อออกบวชเป็นพระก็ฉายา จิรปุณฺโณ เหมือนกัน ภายหลังถวายตัวเป็นพระศิษย์หลวงปู่มั่นแล้วก็มุ่งแสวงหาโมกขธรรมเหมือนกัน

การครองเรือนแต่งงานครั้งที่สอง

การพลัดพรากสูญเสียศรีภรรยาและบุตรไปพร้อมๆ กันนั้น เป็นผลทำให้ชีวิตของนายพรหมเปลี่ยนแปลงไปมาก ท่านเหมือนคนไม่มีความสุข ดูหงอยเหงาเปล่าเปลี่ยว ในใจก็ว่าแห้วเดียวดาย ยิ่งคิดคำนึง ยิ่งรำพันถึงภรรยา ก็ยิ่งทุกข์ทรมานใจ และนั่นก็ยิ่งเป็นปัจจัยผลักดันให้ท่านยังแสวงหาความสุขที่แท้จริง ส่วนบรรดาญาติพี่น้องต่างก็ไม่ว่าใจที่แท้จริงของท่าน ต่างก็สงสารและเห็นใจ ด้วยความปรารถนาดีแบบโลกๆ จึงได้แนะนำให้ท่านแต่งงานอีกเป็นครั้งที่สอง

การแต่งงานใหม่ในครั้งนี้ แรกเริ่มเดิมทีท่านก็ไม่ได้ให้ความสนใจอะไรมากนัก เพราะท่านได้สัมผัสรสชาติของความทุกข์ ความทรมานใจจากการพลัดพรากสูญเสียมาแล้ว ซึ่งยากที่จะเยียวยาแก้ไขให้กลับมาสดชื่นแจ่มใสเหมือนเดิมได้ แม้กาลเวลานั้นจะช่วยเยียวยาให้ท่านคลายจากความทุกข์โศกไปได้บ้างแล้วก็ตาม แต่จิตใจของคนที่เคยพบกับความพลัดพรากสูญเสียมาแล้วนั้น ก็ยากที่จะแต่งเติมให้ดีเหมือนเดิมได้ อุปมาดั่งแก้วที่มันร้าว แม้จะประสานให้ดีเพียงใดก็ตาม ก็ไม่อาจลบรอยร้าวให้กลับมาดีเหมือนดังเดิมได้ หากแต่งงานใหม่แล้วเกรงจะซ้ำรอยเดิม แต่ในที่สุดด้วยเหตุผลประการต่างๆ ท่านก็ได้เข้าพิธีแต่งงานอีกเป็นครั้งที่สอง

ภรรยาคนที่สองของท่านชื่อ นางกองแพง ได้ร่วมสุขร่วมทุกข์อยู่กินกับท่านเป็นเวลา ๕ ปี โดยไม่มีบุตรด้วยกัน นับว่าเป็นโชควาสนาของนายพรหมเป็นอย่างยิ่ง เพราะภรรยาใหม่ของท่านนั้นเป็นคนดี ขยันขันแข็ง ที่สำคัญมีจิตใจใฝ่ทางธรรมะ ซึ่งภายหลังต่างคนต่างสนับสนุนกันออกบวชถือเพศนักรบวชด้วยกันทั้งคู่

ขณะใช้ชีวิตคู่ร่วมกันนั้น นายพรหม และนางกองแพง ซึ่งเป็นศรีภรรยาใหม่ของท่าน ต่างก็ได้ช่วยกันทำมาหากินอย่างขยันขันแข็ง จนสามารถสร้างฐานะได้มั่นคงมีอันจะกิน เป็นครอบครัวที่มีความสุขมากและมีทรัพย์สินมาก ท่านมีที่ดินปลูกบ้านหลังใหญ่ เป็นบ้านแฝดสองหลัง ฐานเรือนอยู่ระหว่างกลาง มีที่เรือกสวนไร่นาหลายแปลง มีโคเป็นร้อยๆ ตัว และมีกระบือไม่ต่ำกว่า ๕๐ ตัว นับว่าครอบครัวของท่านมีฐานะร่ำรวยมั่นคงที่สุด ถือเป็นเศรษฐีในหมู่บ้านในขณะนั้น

ด้านนายพรหม สุภาพงษ์ นอกจากจะมีความขยันขันแข็ง เอาการเอางานเป็นพิเศษ และสร้างฐานะได้อย่างมั่นคงแล้ว ท่านยังมีจิตใจที่ดีงาม ไม่มีความบกพร่องเสียหายด้านความประพฤติ ผู้คนในหมู่บ้านต่างให้ความนับถือและยำเกรง จัดเป็นบุคคลตัวอย่างของหมู่บ้าน ทางฝ่ายบ้านเมืองก็มองเห็นความดี และคุณลักษณะความเป็นผู้นำของท่าน จึงได้แต่งตั้งให้ท่านเป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ แห่งบ้านดงเย็น ท่านได้ปกครองลูกบ้านโดยหลักยุติธรรมเที่ยงตรง ไม่เป็นไปตามอำนาจอคติ ๔ ประการ คือ ฉันทา โทสา โมहा และภยาคติ ไม่เห็นแก่สินจ้างรางวัล และไม่เข้าข้างคนผิด จึงเป็นที่เคารพนับถือยำเกรงของประชาชนในถิ่นนั้นมาก เป็นหัวหน้าผู้ปกครองที่ดีคนหนึ่ง

ด้านอาชีพการงาน นอกจากจะทำนาทำไร่ เหมือนชาวบ้านทั่วไปแล้ว ท่านยังประกอบอาชีพค้าขาย โดยเป็นหัวหน้านำหมู่พ่อค้าโคกระบือ เพื่อนำไปขายทางภาคกลาง นอกจากนี้ท่านยังเป็นหัวหน้ากองคาราวานเกวียน บรรทุกหนังสือและของป่าไปจำหน่ายที่จังหวัดนครราชสีมา ขากลับก็บรรทุกสินค้าต่างๆ เช่น ตะกั่ว ดินปืน เครื่องนุ่งห่ม ยา และข้าวของจำเป็นต่างๆ นำกลับมาขายยังท้องถิ่นของตน

หลวงปู่พรหม ท่านเคยเล่าให้พระศิษย์ฟังว่า ในชีวิตเป็นฆราวาสก่อนบวชท่านเคยประกอบอาชีพเป็นช่างทำเกวียนขาย ทำเกวียนใส่โค ขายเล่มละสองบาทถึงสามบาท สมัยนั้นใช้เงินเหรียญเงินตราข้างสามเศียร ท่านทำเกวียนอยู่บ้านตาล และย้ายมาอยู่บ้านดงเย็นก็ทำด้วย โดยใช้ไม้พะยูน สมัยก่อนไม้ยังมีมากมาย

การแต่งงานครั้งที่สอง นายพรหม ซึ่งท่านเป็นพ่อค้าต่างถิ่น ช่วงนี้ทำให้ฐานะครอบครัวดีขึ้นอย่างมาก แต่ท่านต้องแลกกับการเดินทางไกล ท่านต้องสละความสุข ต้องจากบ้าน จากภรรยาที่รัก และต้องจากกันคราวละนานๆ เป็นเวลาหลายๆ เดือน ซึ่งสมัยก่อนนั้นถนนหนทางในภาคอีสานยังทุรกันดารมาก การเดินทางเต็มไปด้วยความยากลำบาก ต้องรอนแรมนอนค้างตามทาง ตามที่ราบข้าง ตามร่มไม้ชายป่าบ้าง ตามป่าตามเขาบ้าง ซึ่งล้วนต้องเสี่ยงภัยอันตรายต่างๆ นานัปการ ทั้งจากโจรผู้ร้าย จากสัตว์ป่า จากไข้ป่า และจากเหล่าภูตผีวิญญูณ ภัยอันตรายต่างๆ เหล่านี้ย่อมทำให้ภรรยาของท่านเป็นห่วงเป็นใย เป็นธรรมดา แต่ในเรื่องความประพฤติส่วนตัวของท่านแล้ว ในเรื่องป็นใจเป็นอื่นนั้น ภรรยาของท่านมิได้กังวลใจเลยแม้แต่น้อย ภรรยาให้ความไว้วางใจ และเชื่อมั่นในตัวของท่านมากเป็นพิเศษ เพราะท่านยังคงทำหน้าที่สามีที่ดี มีคุณธรรม มีความประพฤติดีงามเสมอต้นเสมอปลาย สำหรับความประพฤติส่วนตัวของภรณานั้น ท่านก็ให้ความไว้วางใจเช่นเดียวกัน เพราะต่างฝ่ายต่างมีความจงรักภักดีและซื่อสัตย์สุจริตต่อกันด้วยดีเสมอมา โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์ความสำคัญของครอบครัวจำเป็นต้องจงรักภักดีและซื่อสัตย์สุจริตต่อกัน ไว้ดังนี้

“สามีภรรยา ให้มีความจงรักภักดีต่อกัน มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อกัน มีความฝากเป็นฝากตายต่อกันตลอดกาลสถานที่ ไม่มีที่ลับที่แจ้ง เปิดเผยความบริสุทธิ์และความจงรักภักดีต่อกัน อยู่ภายในใจอันสะอาด ใครจะไปทำงานในบ้านนอกบ้าน ไปใกล้ไปไกลข้ามวันข้ามคืนที่ไหน ก็ไปด้วยใจสัตย์ซื่อมือสะอาด ไม่มีมลทินมัวหมองติดตัวมาหากัน ไปเที่ยวทำมาค้าขายใกล้หรือไกล ก็เพื่อจะยังการครองชีพให้เป็นไปด้วยความราบรื่นดีงาม ไม่มีความวิตกวิจารณ์ ไม่มีความเป็นห่วงเป็นใย ไม่มีความเดือดร้อนภายในจิตใจว่า สามีหรือภรรยาของตนจะไปประพฤติไม่ดีไม่งาม ด้วยการคบซู้สู่หญิงสู่ชายนอกบัญชี ซึ่งเท่ากับผีร้อยตัวมาคว่ำเอาหัวดับหัวปอดชั่วหัวใจ ไปขี้ขยำตำบอนโดยประการต่างๆ ซึ่งทำลายอุป**ปิณฺฑตาธรรม**ให้ฉิบหายปนเปื้อน ไปเป็นการนานเป็นคุณ นำผลร้ายได้มาอุดหนุนครอบครัวยิ่งยืนด้วยความชื่นบานบรรพชาต่อกัน

สามีภรรยาปฏิบัติตัวดังกล่าวนี้ อยู่ที่ใด ไปที่ใด ย่อมไม่มีความกังวลหม่นหมอง ครองกันด้วยความราบรื่นชื่นใจตลอดไปจนอายุขัย เพราะหลักใหญ่มีใจซื่อสัตย์มั่นคงต่อกัน”

ด้วยความเป็นผู้นำที่ดี มีคุณธรรมและความสามารถมากของผู้ใหญ่พรหมนี้เอง ในกาลต่อมาประชาชนลูกบ้าน จึงยกย่องขนานนามให้ท่านว่า “**นายฮ้อยพรหม**” ซึ่งเป็นคำเรียกขานที่ถือว่ามีความเกียรติน่าภาคภูมิใจมาก

ครูบาอาจารย์ท่านบอกว่า “ผู้ที่ได้รับการเรียกขานเป็น นายฮ้อย นายแฉว ในสมัยนั้น ต้องเป็นคนมีทรัพย์ มีความดี เป็นที่ยอมรับนับถือของคนอื่น เสียงนี้มาจากประชาชน ไม่ใช่การตั้งตัวเอง จึงนับว่าเป็นเกียรติอันสูงส่งซึ่งใครๆ ก็กระหยิ่มอยากได้กัน”

ชีวิตการเป็นนายฮ้อยพรหม

สภาพความเป็นอยู่ของชาวอีสานตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ชาวบ้านมีการเลี้ยงวัว – ควาย เป็นอาชีพที่ควบคู่กันมากับการทำนาทำไร่ซึ่งเป็นอาชีพหลัก กลุ่มคนที่ค้าขายวัว – ควาย จะถูกเรียกขานว่า “นายฮ้อยวัว – ควาย” นายฮ้อยวัว – ควายจึงมีบทบาทมากและมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนอีสานใกล้ชิดมากกว่ากลุ่มพ่อค้าสินค้าประเภทอื่นๆ สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านดงเย็นในสมัยที่**นายฮ้อยพรหม**ไปปักหลักสร้างครอบครัวใหม่ก็เช่นเดียวกัน ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาทำไร่ และเลี้ยงวัว – ควาย

วัว – ควาย จึงเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีความสำคัญต่อชุมชนทางภาคอีสานในอดีต ทั้งในฐานะปัจจัยการผลิต คือ แรงงานไถนา ผลิตปุ๋ยคอก เป็นพาหนะอำนวยความสะดวกในการเดินทางคมนาคมขนส่ง และเป็นสิ่งแสดงถึงสถานะทางสังคม เป็น “มูลมัง” (สมบัติ สำหรับลูกหลานเวลา

แต่งงานมีเหย้ามีเรือนแยกครอบครัวเป็นของตนเอง และเป็นสินค้าที่สามารถขายสร้างรายได้ให้กับครอบครัว)

ตามธรรมเนียมของพวกพ่อค้าวัว พ่อค้าควาย ต้องมีวัวต่างสำหรับบรรทุกสัมภาระบางอย่างไปด้วย ๒ – ๓ ตัว พ่อค้าแต่ละพวก จะต้องมีหัวหน้านำหมู่คณะหนึ่งคน ที่เรียกกันว่า นายฮ้อย

ผู้ที่จะเป็นนายฮ้อยนั้น ไม่มีการหาเสียงอย่างผู้แทนราษฎร เป็นความเห็นดีเห็นชอบของเพื่อนฝูง หรือเฒ่าแก่บ้านเมือง โดยเพื่อนฝูงหากขอร้องให้เป็น และพร้อมกันยกยกกันขึ้น ครั้นแล้วก็ต้องเคารพนับถือเชื่อฟังกัน ร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน ร่วมเป็นร่วมตายกัน

ในการซื้อขายวัว – ควายนี้เอง นายฮ้อยได้เข้ามามีบทบาทสำคัญมาก เพราะสภาพสังคมแต่เดิม การขายวัว – ขายควายในท้องถิ่นเป็นไปได้ยาก ทั้งนี้เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่ต่างก็เลี้ยงวัว – เลี้ยงควายเหมือนๆ กัน ตลาดวัว – ควายในขณะนั้นอยู่ในถิ่นทางภาคกลาง ซึ่งต้องใช้เวลาในการเดินทางยาวนานรอนแรมหลายเดือน ดังนั้น การจะนำวัว – ควายไปขายนั้น เพื่อความปลอดภัยจึงต้องอาศัยการรวมตัวเดินทางกันเป็นหมู่เป็นคณะ หรือที่เรียกว่า “คาราวานเกวียน” นั้นเอง และจากการเดินทางในลักษณะเช่นนี้เอง ได้บ่มเพาะประสบการณ์ให้กับกลุ่มชาวบ้านที่นำวัว – ควายไปค้าขาย จนกลายเป็นตำนาน “นายฮ้อย” ในเวลาต่อมา

ในช่วงที่**นายฮ้อยพรหม** เริ่มทำอาชีพเป็นพ่อค้าวัว – ควายนั้น ท่านต้องลงทุนซื้อวัว – ควายมาเลี้ยงเอง แล้วนำไปขายภาคกลางในช่วงหน้าแล้ง ได้กำไรทีเดียวหนึ่งก็คุ้มค่ามาก ซึ่งต่อมาทำให้ท่านร่ำรวยเป็นเศรษฐีมีความสุขตามที่ท่านแสวงหา แต่ก็ต้องทนกับความทุกข์ยากลำบากจากการเดินทางไกล ศรีภรรยาคนที่สองของท่าน คือ นางกองแพง ต้องเป็นช่างทำหลัง เป็นกำลังใจให้ท่านได้เป็นอย่างดี โดยการเตรียมห่อเสื้อผ้า เสบียง ข้าวเหนียว อาหารแห้ง ปลาจ๋า เกลือ ฯลฯ และของใช้ที่จำเป็นให้ท่าน

ในการนำวัว – ควายไปขายทางภาคกลางนั้น **นายฮ้อยพรหม** ท่านเป็นหัวหน้า เป็นผู้รับผิดชอบของหมู่คณะทุกประการ ท่านเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถมาก และท่านเป็นผู้หนึ่งที่มีความรู้ในการดูลักษณะวัว – ควายที่เป็นมงคลหรืออัปมงคล หรือลักษณะวัว – ควายที่เลี้ยงแล้วแข็งแรงโตเร็ว ทั้งมีความรู้เทคนิคในการเลี้ยงวัว – ควาย และการดูแลป้องกันรักษาโรควัว – ควายเป็นอย่างดี รวมทั้งการประเมินราคาและการต่อรองการค้าขายวัว – ควาย ชาวบ้านดงเย็นจึงให้ความเชื่อถือในภูมิปัญญาของท่าน

นอกจากนี้ **นายฮ้อยพรหม** ท่านมีลักษณะคุณสมบัติของนายฮ้อยที่ดีครบทุกประการดังนี้คือ

๑. เป็นผู้ชำนาญทาง ฉลาดในการเดินป่า

๒. เป็นผู้พูดจาคล่องแคล่ว

๓. เป็นผู้รู้กฎหมาย ระเบียบและประเพณีของท้องถิ่นนั้นๆ เป็นผู้ที่มีปัญญาความฉลาดในการติดต่อสังคม ในการซื้อขาย ในการรักษาทรัพย์ ในการรักษาชีวิตของตนเองและหมู่คณะ เป็นต้น

๔. เป็นคนซื่อสัตย์สุจริต โอบอ้อมอารี มีเมตตาจิต ไม่เห็นแก่ประโยชน์ตน ไม่คดโกง น้อยฉลาด เบียดบังเอาเปรียบในลูกน้องของตน

๕. เป็นผู้มีความกล้ากล้าสามารถ อาจหาญ มีการยอมเสียสละ ต่อสู้เหตุการณ์โดยไม่หวั่นไหว (นายฮ้อยบางคนที่มีวิชาอาคมก็เป็นผู้เก่งทางอยู่ยงคงกระพัน ยิ่งไม่ออก ฟันแทงไม่เข้า ตีไม่แตก จับไม่อยู่ เป็นต้น)

๖. เป็นผู้ฉลาดในการวางแผน เช่น จะออกเดินทางในวันเวลาใด ควรจะให้ใครออกก่อน ใครอยู่ท่ามกลาง และใครอยู่ตามหลัง พักกลางวันและพักค้างคืนที่ใด จะให้น้ำให้หญ้าแก่สัตว์อย่างไร ไปเข้าไปเร็วขนาดใด เป็นต้น

๗. เป็นผู้รู้จักสอดส่องมองรู้ทันท่วงท่าต่อเหตุการณ์ที่จักเกิดขึ้น

สมัยก่อนนั้นพวกพ่อค้าวัว – พ่อค้าควาย หรือนายฮ้อยต้องไล่ต้อนวัว – ควายลงไปขายทางภาคกลาง โดยไปตามเส้นทางการค้าสมัยก่อนซึ่งเป็นทางเกวียนทางเท้า จากบ้านดงเย็นไปทางอำเภอสว่างแดนดิน เดินเลียบเลาะไปตามภูเขา อำเภอสองดาว ตาดภูวง อำเภอวังสามหมอ จังหวัดขอนแก่น และนครราชสีมา การรอนแรมเดินทางไกลเป็นคาราวานเกวียนร่วมกันเป็นหมู่คณะหลายสิบชีวิต พร้อมด้วยฝูงวัว – ควายนับร้อยๆ ตัวนั้น ต้องลำบากตรากตรำ ต้องกินอยู่หลับนอนร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน ซึ่งนอกจากมีเสบียงข้าวสารอาหารแห้งแล้ว การอยู่การกินก็หากับข้าวกับปลาตามวิถีธรรมชาติที่ยังอุดมสมบูรณ์ เช่น จับกบ จับเขียด จับปลาตามแหล่งน้ำ ยิ่งกระต่าย เก้ง กวาง หมูป่าตามป่าตามเขา เก็บพืชผักผลไม้ป่าตามรายทาง พักที่ไหนก็ก่อกองไฟหุงหาอาหารกินกัน หากมีไม้ไผ่ลำใหญ่ก็ตัดเป็นกระบอกลใส่ข้าวเหนียวพร้อมน้ำแช่ทิ้งไว้ แล้วจึงนำไปย่างไฟจนสุกคล้ายข้าวหลาม ปลาร้าก็นำใบตองมาห่อแล้วย่างไฟจนส่งกลิ่นหอมชวนรับประทาน สำหรับน้ำดื่มนั้นก็หาได้ตามแหล่งน้ำโดยกรอกใส่ภาชนะที่เตรียมไว้ เมื่อพักค้างแรมกลางทางก็ต้องก่อกองไฟ และต้องผลัดกันเข้าเวรยาม เพื่อป้องกันภัยทั้งจากโจรผู้ร้ายและสัตว์ป่า

เมื่อจะต้องผ่านเขตเขาใหญ่ เป็นป่าดงผืนใหญ่ ซึ่งมีมหาโจรเขาใหญ่คอยสกัดทำร้ายเป็นประจำ ด่านผู้ร้ายที่สำคัญขนาดเขตอันตรายสีแดงในสมัยนั้น ก็คือ ปากช่อง และ ช่องตะโก ก็จะ

ชี้ขาดตาขาวไม่ได้ ต้องกล้าแก่งหัวหาญ เตรียมต่อสู้กันทุกคน ขึ้นชื่อว่าลูกผู้ชายแล้ว ต้องบุกให้ผ่านพ้นอันตรายให้จงได้ นายฮ้อยต้องมีอาวุธประจำกาย เช่น ปืน ดาบ ดิเดี้ยวเสมอ เมื่อเกิดเหตุร้ายต้องออกหน้าออกตาม้าหมู่คณะเข้าต่อสู้ประจัญบาน ถ้านายฮ้อยเก่งและดีก็พาหมู่คณะปลอดภัยทั้งขาไปและขากลับ

เมื่อเวลาขากลับนั้น จวนจะถึงบ้านแล้ว ต้องพักแรมในสถานที่ใดที่หนึ่งก่อน แล้วส่งข่าวไปหาทางบ้าน ว่าพรุ่งนี้จะได้เดินทางกลับมาถึงบ้านเวลาประมาณเท่านั้น ก่อนจะถึงบ้านประมาณ ๒ - ๓ กม. จะต้องจุดประทัดหรือยิงปืนเป็นเครื่องสัญญาณ ฝ่ายพี่น้องลูกเมียได้ยินสัญญาณแล้วก็เตรียมตัวออกไปต้อนรับห่างจากบ้านประมาณ ๑ กม. ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็มีบรรณาการของฝากต้อนรับกันด้วยความร่าเริงบันเทิงใจ ฝ่ายภรรยาบางคนถึงกับน้ำตาคลอเลย เพราะความปลื้มปิติที่ได้พบหน้าสามีของตน พวกพ่อค้าทั้งหลายมักจะเตรียมเสื้อผ้า ขนม ประทัด มาแจกลูกหลานของตนในเวลานั้น พวกเด็ก ๆ เวลาได้รับของแจกก็ดีใจใหญ่ เดินจุดประทัดกลับบ้านสนั่นหวั่นไหว

ประวัติตอนหนึ่งของ**หลวงปู่พรหม** พ่อตู้สีโท เคยดูแลอยู่กับหลวงปู่พรหมมาตั้งแต่สมัยเป็นฆราวาส เป็นลูกน้อง ติดตามหลวงปู่ไปค้าขายทางนครราชสีมา ทางสระบุรี เหมือนเดินต้อนวัวต้อนควายไปขาย แล้วก็นำของป่าไปขาย บางทีก็ไป ๓ เดือนกลับมา ทางบ้านก็รอ ถ้าได้ยินเสียงประทัดแล้วก็แสดงว่าพวกไปค้ากลับมาแล้ว บางทีก็มาไม่ครบ ตายเพราะไข้ป่าบ้าง ตายเพราะอันตรายพวกโจรปล้นบ้าง ชีวิตคนก็ลำบากมาก สมัยเป็นฆราวาส

ชีวิตการเป็น**นายฮ้อยพรหม** นับว่าท่านเป็นนายฮ้อยที่ดี เพราะท่านต้องผ่านอุปสรรคต่างๆ ดังกล่าวมา จนประสบความสำเร็จฐานะทางบ้านมั่งคั่งร่ำรวย ทำให้ชาวบ้านดงเย็นนั้นรักใคร่ให้ความเคารพยำเกรงและเชื่อฟังท่านมาก โดยเฉพาะพวกที่ได้ร่วมเดินทางไปกับท่านแล้ว ต่างยังประจักษ์ในคุณธรรมความเป็นผู้นำของท่าน ก็ยิ่งรักใคร่ ยิ่งให้ความเคารพยำเกรง และยิ่งเชื่อฟังท่านมาก แต่ไม่ใช่ว่านายฮ้อยทุกรายจะประสบความสำเร็จเช่นเดียวกับนายฮ้อยพรหม กล่าวคือการเอาวัวควายไปขายในสมัยก่อนนั้น การเดินไปกว่าจะถึงแหล่งขายลำบากมาก บางครั้งวัวควายเกิดเจ็บป่วยล้มตายจนขาดทุนปนปีก็มี หรือวัวควายเกิดเจ็บป่วยแล้วรักษาใช้เวลานานกว่าจะหายต้องขายขาดทุนก็มี บางครั้งต้องเจอสัตว์ป่าสัตว์ร้ายก็มี บางครั้งเกิดโจรผู้ร้ายวางแผนแย่งชิงเอาไปก็มี บางครั้งเกิดการต่อสู้กับพวกโจรผู้ร้าย ถูกทำร้ายจนบาดเจ็บก็มี เกิดการต่อสู้กันถึงขั้นล้มตายก็มี บางครั้งเกิดไปผ่านอหิวาตกโรค หรือ โรคฝีดาษ ซึ่งกำลังเกิดระบาดระหว่างทาง โดยมากมักเป็นบ่อที่โคราช เกิดป่วยหรือตายด้วยโรคระบาดนั้นก็มี บางครั้งเกิดเป็นไข้ป่าก็มี

ฝ่ายพ่อแม่พี่น้องเพื่อนฝูงและลูกเมียที่อยู่ทางบ้าน เป็นห่วงในผู้ที่จากไปมากที่สุด คอยฟังข่าวคราวสุขทุกข์ของผู้จากไปอยู่ทุกวิถีทาง และคอยการกลับมาว่าวันไหนหนอจะไพล่หน้ามาถึงบ้าน คอยแล้วคอยเล่าจนเป็นจินตนาคติฟังเพียวว่า “เหมือนนกยางคอยปลา เหมือนนกกกระทาคอยปลวก เหมือนลูกฮวกอยู่น้ำคอยท่าห่มฝน”

ประสบการณ์ในขณะที่หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านเป็นนายฮ้อยพรหม เป็นประโยชน์อย่างมาก เพราะในกาลต่อมา เมื่อท่านออกบวชเป็นพระชฎงกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ท่านเป็นพระนักรบธรรมเดนาตายอีกองค์หนึ่ง ที่กล้าหาญเด็ดเดี่ยว ทรหอดอดทน เสี่ยงเป็นเสี่ยงตาย ออกเดินชฎงค์ตามป่าตามเขา ตามลำพังเพียงองค์เดียว นับแต่พรรษาแรกๆ

ท่านมีนิสัยนักปราชญ์

ครั้งหนึ่ง ท่านไปเอาของป่าเข้าไปขายทางหนองคาย ท่านเดินไป แต่นิสัยท่านแบบว่าคนมีปัญหา ท่านจะรู้จักสังเกต รู้สึกเหมือนเอาน้ำมันยางไปขาย ท่านไปคนเดียวด้วยสมัยเป็นฆราวาส ท่านเดินผ่านตรงนั้น มันจะมีต้นกระบากใหญ่ต้นหนึ่งแล้วมีกอไผ่อยู่ด้านข้าง

พอขายเสร็จ ท่านก็เดินกลับมา ท่านกลับมาที่ท่านว่า “ตอนนั้น ถ้ามันจะได้ฆ่าคน คงได้ฆ่าแล้ว” ท่านว่า ท่านมีนิสัยนักปราชญ์ ท่านจะสังเกตเห็น ท่านเห็นว่าไม้ไผ่โดนตัดไปลำหนึ่ง ท่านเริ่มสังเกตเลย ท่านระวังภัยนะ พอเดินมาถึง ไม้ไผ่ตรงนั้นมันรออยู่แล้ว รอที่จะตีอยู่แล้ว มันตัดไม้ไผ่แล้ว มันก็เงี้ยวแล้ว วังนั้นเถอะ เหมือนกับถ้าเดินมาก็เรียกว่าตีลงไปเลย แต่ท่านพูดขึ้นก่อนบอกว่า “ถ้ากลัวตาย รีบหนีไปซะ” ท่านพูด

ทั้งๆ ท่านไม่เห็นตัวนะ คือท่านว่า ท่านเห็นไม้ไผ่ที่เขาเงี้ยวไว้มันเลยต้นไม้ออกไป ท่านรู้ ท่านบอกว่า “รีบไปซะ” มันก็วิ่งหนีไปเลย นั่นละคือความมีปัญญาของท่าน ถ้าเป็นคนอื่นก็คงไม่ได้สังเกตละว่าทำไมไม้ไผ่โดนตัด นี่ละเหมือนมันคนจะไม่ได้ทำกัน มันก็ไม่ได้ทำ เขาก็หนีไป

นายฮ้อยบุญฮ้อยบาป

การประกอบอาชีพของนายฮ้อยพรหมเป็นพ่อค้าเกวียนนั้น แม้ว่าจะเป็นอาชีพที่สุจริตและสร้างฐานะรายได้ให้ท่านเป็นกอบเป็นกำจนร่ำรวย แต่มีการค้าวัวค้าควายและเครื่องดักจับสัตว์รวมอยู่ด้วย ซึ่งส่วนนี้ขัดกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งในกาลต่อมาหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านได้เมตตาเล่าให้พระศิษย์ฟังว่า

“ชีวิตนี้เกิดมาทุกข์แท้ เป็นนายฮ้อย เป็นพ่อค้าเกวียน เป็นผู้ใหญ่บ้าน โลกเขาว่านายฮ้อยแต่ธรรมะว่า ฮ้อยบุญ ฮ้อยบาป แต่ก่อนมันฮ้อยเอาแต่บาป”

หลวงปู่กินรี จนฺทโย พระศิษย์อาวุโสในฝ่ายมหานิกายของท่านพระอาจารย์เสาร์ กนฺตสีโล และท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ท่านเป็นพระอาจารย์ของท่านพระอาจารย์ชา สุภทฺโท ในสมัยหลวงปู่กินรีเป็นฆราวาส ท่านก็เคยเป็นนายฮ้อยค้าวัวค้าควาย ทำให้ครอบครัวของท่านต้องประสบเคราะห์กรรม คือ ภรรยาและลูกต้องพลัดพรากตายจาก โดยประวัติของหลวงปู่กินรี จนฺทโย ได้บันทึกไว้ดังนี้

“เมื่ออายุ ๑๐ ขวบ ท่านได้บรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดหนองฮี ได้ศึกษาหนังสือธรรม หนังสือผูกทั้งภาษาขอม ภาษาไทยน้อยหรืออักษรธรรม และภาษาไทยสมัยปัจจุบัน เมื่ออายุ ๒๐ ปี ได้อุปสมบทที่วัดเกาะแก้ว เขตอำเภอธาตุพนม ต่อมาด้วยความห่วยโยบิดา - มารดา และได้รับการขอร้อง ด้วยความเป็นบุตรคนเล็ก ท่านจึงลาสิกขาตามความต้องการของโยมพ่อและโยมแม่ ใช้ชีวิตฆราวาสไม่ร่าบรื่นและไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก เป็นนายฮ้อยวัวควายก็ขาดทุนอย่างหนัก หลวงปู่เล่าว่า

เพราะการกระทำของท่าน ที่พรากรพ่อ - แม่ - ลูก วัวควาย ที่ขายไปถิ่นต่างๆ ย่อมเป็นบาปอย่างมหันต์ ผลกรรมจึงย้อนตอบสนองให้ต้องสูญเสียภรรยาหลังคลอดบุตรได้ไม่นาน และได้สูญเสียลูกอันเป็นที่รักซ้ำอีก เพราะทารกน้อยขาดนมจากผู้เป็นแม่ ความสูญเสียอันใหญ่หลวงของท่าน ทำให้เป็นทุกข์เวทนา ความอาลัยอาวรณ์ ความโศกเศร้า ทับถมทวีความทุกข์ยิ่งขึ้น ด้วยความทุกข์เป็นกุศลปัจจัยผลักดัน และบันดาลใจให้ท่านก้าวเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์ สู่วิถีความเป็นบวรพิตในบวรพุทธศาสนา”

สาเหตุที่หลวงปู่พรหมว่า “มันฮ้อยเอาแต่บาป” เพราะว่าการค้าวัวควายเป็นอาชีพที่จัดอยู่ในมิจฉวนนิชชา เป็นการค้าขายที่ผิด ไม่ชอบธรรม ไม่ควรค้าขายและไม่ควรชักชวนให้ผู้อื่นค้าขาย ดังที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ดังนี้

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การค้าขาย ๕ อย่างเหล่านี้ อันอุบาทว์ไม่ควรทำ คือ

๑. การค้าขายศีลตรา (สัตตฉวนนิชชา)
๒. การค้าขายมนุษย์ (สัตตฉวนนิชชา)
๓. การค้าขายสัตว์สำหรับฆ่าเป็นอาหาร (มังสฉวนนิชชา)
๔. การค้าขายน้ำเมา (มัชฉวนนิชชา)
๕. การค้าขายยาพิษ (วิสฉวนนิชชา)

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การค้า ๕ อย่างเหล่านี้ อันอุบาทว์ไม่ควรทำ”

ท่านยังไม่พบความสุขที่แท้จริง

ผู้ใหญ่พรหม หรือ นายฮ้อยพรหม สุภาพงษ์ มีครอบครัวที่พร้อมบริบูรณ์ทุกอย่าง ฐานะก็ร่ำรวย ทรัพย์สมบัติก็มาก เข้าชั้นเป็นเศรษฐีคนหนึ่ง ส่วนภรรยาก็เป็นนางแก้ว เป็นศรีภรรยาที่คอยร่วมทุกข์ร่วมสุข คอยให้กำลังใจ ชีวิตฆราวาสของท่าน ท่านน่าจะมีสุขอย่างสมบูรณ์เท่าที่ชีวิตฆราวาสจะพึงมี แต่ท่านกลับเห็นตรงกันข้าม ท่านมองเห็นเป็นความทุกข์ ความกังวล และดูเหมือนว่ามันเพิ่มกำลังมากขึ้นทุกขณะจิต ไม่ว่าจะยืน เดิน นั่ง นอน ล้วนแต่เป็นกังวล เป็นทุกข์ เป็นร้อนไปหมด ไม่มีความสุขสบายอย่างที่ท่านได้ดิ้นรนไขว่คว้าหาโดยตลอด

ตามธรรมดาของทรัพย์สมบัติอันเป็นของภายนอก เมื่อได้ทรัพย์สมบัตินั้นมาครอบครองก็มีความสุข แต่เมื่อต้องรักษาทรัพย์สมบัตินั้นไว้ก็เป็นความทุกข์ เป็นความกังวลใจ และก็เป็นสาเหตุประการสำคัญที่นำความทุกข์มาสู่**นายฮ้อยพรหม** เพราะเมื่อท่านได้พิจารณาอย่างถ่องแท้แล้ว ก็คือทรัพย์สมบัติ ที่ท่านเสาะแสวงหาและสะสมไว้จำนวนมากนั้นเอง ท่านต้องคอยเฝ้ารักษา คอยวิตกกังวลและเป็นห่วงทรัพย์สมบัติ ข้าวของเงินทอง เพราะเกรงว่าจะถูกโจรปล้น โจรลักขโมยบ้าง เกรงว่าจะนำท่วมสูญหายไปบ้าง เกรงว่าจะไฟไหม้ทำลายไปบ้าง เกรงว่าจะไม่มีลูกเป็นทายาท ผู้ดำเนินสืบทอดบ้าง เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่สร้างความทุกข์ความกังวลใจให้กับท่านในช่วงนั้น แต่โดยส่วนลึกภายในจิตใจของนายฮ้อยพรหมแล้ว ซึ่งเป็นด้วยอำนาจวาสนาบารมีเดิมคอยปลอมเตือนใจท่านว่า

“อันทรัพย์สมบัติภายนอกเหล่านี้ ไม่วันใดก็วันหนึ่ง ก็อาจจะถึงกาลแห่งความวิบัติได้เป็นธรรมดา ในโลกนี้ไม่มีสิ่งใดจะจริงยั่งยืนอยู่ได้ตลอดไป แต่สิ่งที่เราต้องการแสวงหามากที่สุด ได้แก่ความสุขที่แท้จริงของชีวิต ไม่ใช่ทรัพย์สมบัติข้าวของเงินทองเหล่านี้มีไฉ่หรือ”

ส่วนสมบัติภายในที่**นายฮ้อยพรหม**ตั้งความปรารถนาไว้ คือ ธรรมสมบัติ คือ ใจ อันเป็นสมบัติอันล้ำค่านั่นเอง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสแสดง ความสำคัญของใจ ไว้ดังนี้

“มโนปุพฺพงคมา ธมฺมา มโนเสฏฺฐา มโนมยา” ธรรมทั้งหลาย มีใจนั้นแหละเป็นใหญ่ มีใจนั้นแหละเป็นหัวหน้า มีใจนั้นแหละประเสริฐสุด สิ่งทั้งหลาย บาปก็ดี บุญก็ดี สำเร็จได้ด้วยใจ คือ “ถ้าใจเศร้าหมองขุ่นข้องแล้วก็ไม่มีความสุข อยู่ในโลก จะอยู่ที่ไหนๆ ก็ไม่มีความสุข” ในทางตรงกันข้าม “บุคคลผู้มีใจผ่องแผ้วดีแล้ว แม้จะพูดอยู่ก็ดี แม้จะทำอยู่ก็ดี ความสุขย่อมไปตามเขา เพราะเหตุนั้น เหมือนกับเงาตามตนไป ไปสวรรค์ก็ดี ไปมนุษย์ก็ดี ย่อมมีความสุขทั้งสิ้น...”

หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ท่านได้เมตตาเทศน์ความสำคัญของใจ ไว้ดังนี้

“การบำรุงรักษาสิ่งใดๆ ในโลก การบำรุงรักษาตน คือ ใจ เป็นเยี่ยม จุดที่เยี่ยมยอดของโลกคือ ใจ ควรบำรุงรักษาด้วยดี ได้ใจแล้ว คือ ได้ธรรม เห็นใจแล้ว คือ เห็นธรรม รู้ใจแล้ว คือ รู้ธรรมทั้งหมด ถึงใจตนแล้ว คือ ถึงพระนิพพาน”

นายฮ้อยพรหม สุภาพงษ์ ในขณะนั้นชีวิตการครองเรือนของท่านประสบความสำเร็จทางโลก อันน้อยนิด แต่เต็มไปด้วยความทุกข์ ท่านยังไม่พบความสุขทางธรรม อันเป็นความสุขที่แท้จริง ท่านจึงเกิดความเบื่อหน่ายในทางโลก แม้ท่านจะเกิดความเบื่อหน่ายทางโลกเพียงใด แม้ท่านจะมีคำถามในใจมากมายเพียงใด ก็ยังไม่มีใครช่วยชี้แนะหรือช่วยแก้ไขบรรเทาข้อสงสัยให้ท่านได้ ท่านจำเป็นต้องรอคอยครูบาอาจารย์มาเมตตาโปรดต่อไป

เรื่องการครองเรือนมีความสุขเพียงน้อยนิด ครูบาอาจารย์ได้เมตตาเทศน์ไว้ดังนี้

“องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลยนะ การครองเรือนนี้ครองแสนยาก เรามองกัน แต่ว่าการครองเรือน มองกันตรงนั้น แต่พระพุทธเจ้าไม่ได้มองว่าการครองเรือนคือมีครอบครัวนะ เรามองว่าการครองเรือนเป็นการมีครอบครัว พยายามหาอยู่หากินกันไป พยายามปกป้องกันไป นี่คือการครองเรือน

แต่พระพุทธเจ้าบอกเลย “การครองเรือน คือ การครองใจ” ใจของเราเอง เรายังขัดข้องใจของเราเองอยู่ แล้วสามีภรรยาแม้ ๒ หัวใจเข้าไป แล้วยังมีบุตรมีธิดาไปอีกก็หัวใจ การครองเรือน การครองใจ ใจมันเลี้ยกกันไม่ได้ เพราะความรัก ความผูกพัน...

การครองเรือนนี้ พระพุทธเจ้าเปรียบเลยนะ เปรียบเหมือนกับการวิดน้ำทั้งทะเลเพื่อเอาปลาตัวเดียว ชีวิตของเราเป็นอย่างนั้นจริงๆ...

บวชมาๆ ดูลิ ทางฆราวาสเขาอาบเหงื่อต่างน้ำ หลังสู้ฟ้า หน้าสู้ดิน เพื่อหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง เลี้ยงปากเลี้ยงท้องขึ้นมาแล้ว หัวใจผู้รับผิดชอบครอบครัว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก การมีครอบครัวเหมือนวิดน้ำทะเลทั้งทะเลเลย เอาปลาตัวเล็กๆ ตัวหนึ่ง

ความสุขในการครองเรือนไง วิดทะเลทั้งทะเลเลยนะ อาบเหงื่อต่างน้ำทำงาน อู้ย! เต็มทีเลยเพื่อความสงบระงับ เพื่อความสุขในครอบครัว ได้ปลาเล็กๆ มาตัวหนึ่ง แต่วิดน้ำทั้งทะเลเลย นี่เป็นคำพูดขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราไม่ได้พูด ไปเปิดดูในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าเวลาพูดถึงการครองเรือนๆ มันทุกข์มันยากๆ ทุกข์ยากมหาศาลเลย”

ธรรมสมบัติ

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ในชีวิตคราวเป็นฆราวาสนั้น ภายในจิตใจอันฝังลึกแท้จริง ซึ่งท่านได้ตั้งความปรารถนาและได้บำเพ็ญบารมีมาอย่างยาวนานนั้น ท่านมุ่งแสวงหาธรรมสมบัติ อันมีศีลสมบัติเป็นเบื้องต้น และมีนิพพานสมบัติเป็นที่สุด

ธรรมสมบัติ ถือเป็นอริยทรัพย์ของพระอริยบุคคลในพระพุทธศาสนา และเป็นสมบัติภายใน ซึ่งไม่มีภัยใดๆ ไม่ว่าจะป็นโจรภัย อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ฯลฯ ล้วนไม่อาจจะมาแย่งชิงหรือ มาทำลายธรรมสมบัติได้ และธรรมสมบัติที่เป็นเป้าหมายสูงสุดของท่านนั้นก็คือ “นิพพานสมบัติ” อันเป็นมรดกธรรมอันเลิศเลอล้ำค่าสูงสุดของพระพุทธศาสนา ซึ่งบรรดาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ ทรงพระเมตตาประทานไว้ให้บรรดาพุทธบริษัท

เรื่องธรรมสมบัติ **องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน** ท่านได้เมตตาเทศน์ไว้ดังนี้

“ธรรมเมื่อเราบำเพ็ญสุดๆ ร้อนๆ ขวนขวายอยู่ด้วยความพากเพียร ธรรมก็เกิดขึ้นมาสดๆ ร้อนๆ เช่นเดียวกัน สุดท้ายก็ถึงมรรคผลนิพพานได้สดๆ ร้อนๆ เช่นเดียวกัน เมื่อกิเลสเครื่องหุ้มห่อ ปิดบังนี้ออกหมดแล้ว นิพพานคืออะไร จะไปถามใครที่ไหน

นี่ละเป็นธรรมสมบัติ เป็นสมบัติที่เลิศเลอ พระพุทธเจ้าสอนโลก สอนเพื่อสมบัติอันนี้ แม้จะเป็นกษัตริย์เสด็จออกมาจะผนวช มาบวชกับพระพุทธเจ้า ก็ทรงสั่งสอนนี้ปล่อยวางหมด สมบัติภายนอก เอาเข้าสู่สมบัติภายใน คือ ธรรมสมบัติ จนกระทั่งถึงนิพพานสมบัติ สอนลงไปจุดนี้ เมื่อถึงจุดนี้แล้วไม่ถามหาอะไร

ในโลกนี้ไม่มีอะไรเกินธรรมสมบัติ หรือธรรมชาติที่จิตใจได้บำเพ็ญแล้วจนถึงขั้นบริสุทธิ เต็มดวงแล้ว นี่คือธรรมอันเลิศเลอสุดยอด เกิดก็ไม่ต้องเกิดอีกแล้ว ตายไม่ต้องตาย ความทุกข์ยากลำบากก็ไม่มีอีกแล้ว

ท่านว่า **นตฺถิทานิ ปุณฺพทวโ** ตั้งแต่บัดนี้ต่อไป เราจะไม่กลับมาเกิดอีกแล้ว **อยมฺนติมา ชาติ** ชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายของเรา ใครถึงธรรมประเภทนี้แล้ว **อยมฺนติมา ชาติ** ชาติสุดท้ายก็จะประกาศ ขึ้นด้วย **สนฺทิจฺจโก** แห่งความบริสุทธิของใจที่บำเพ็ญมาเต็มดวงแล้วนั้นแล

นี่ละท่านว่า **สนฺทิจฺจโก** จะประกาศข้างขึ้นมาที่นั่น ถึงแดนแห่งความพ้นทุกข์ ได้แล้วซึ่ง สมบัติอันเลิศเลอ สมบัติอันเลิศเลอ คือ นิพพานสมบัติ สมกันกับผู้ประกอบความพากเพียรหา สมบัติอันล้ำค่า ดังพระพุทธเจ้าทรงค้นพบแล้วสมบัติอันล้ำค่า ประกาศธรรมสอนโลกจนกระทั่งมาจนกระทั่งทุกวันนี้ ประกาศเพื่อสมบัติอันล้ำค่านี้เป็นอันดับหนึ่ง นอกจากนั้นก็ป็นอันดับต่อไปๆ แล้วสมบัติเหล่านี้ไม่เคยครีเคยล้ำสมัย เป็นแต่เพียงว่ากิเลสปิดบังหุ้มห่อไว้เท่านั้น”

ภาค ๓ พบครูบาอาจารย์องค์แรก

กองทัพธรรมเที่ยวจาริกแสดงธรรมทั่วภาคอีสาน

ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๖๘ - ๒๔๖๙ ช่วงที่หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ สมัยยังเป็นฆราวาส ท่านได้พบพระอุดมคุณธรรมฐานสายท่านพระอาจารย์เสาร์ - ท่านพระอาจารย์มั่น โดยก่อนหน้านั้น ท่านมุ่งแสวงหาความสุขที่แท้จริงนั้น ท่านทุ่มเทแสวงหาด้วยตนเองตามลำพัง ตามกำลังสติปัญญา ความสามารถ แสวงหาเท่าไร แสวงหาโดยวิธีการใดๆ ก็ยังไม่พบ เพราะเป็นการแสวงหาทางโลก และที่สำคัญท่านก็ยังไม่เจอผู้ตอบข้อสงสัยของท่านได้ ท่านยังต้องรอผู้ชี้บอกธรรมสมบัติ อริยทรัพย์ ภายในอันประเสริฐต่อไป ช่วงนั้นกองทัพธรรมพระอุดมคุณธรรมฐานสายท่านพระอาจารย์เสาร์ - ท่านพระอาจารย์มั่น เริ่มลงหลักปักฐานวางกรรมฐานทางภาคอีสานได้แล้ว และพระศิษย์ของ พระปรมาจารย์ใหญ่ทั้งสองก็เริ่มออกเดินธุดงค์จาริกไปแสดงธรรมเผยแผ่ข้อวัตรปฏิบัติ การบำเพ็ญสมณะ - วิปัสสนากรรมฐานไปทั่วภาคอีสาน เช่นเดียวกับครั้งพุทธกาลที่พระพุทธเจ้า ทรงรับสั่งให้พระสาวกอรหันต์ออกเดินจาริกเผยแผ่แสดงธรรม ดังนี้

ในสมัยครั้งพุทธกาล เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว ได้เสด็จโปรดพระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ บรรลุ เป็นพระอรหันต์ทั้งสิ้น ต่อจากนั้นพระองค์ได้เสด็จไปแสดงธรรมโปรดพระยสกุลบุตรและพวกอีก ๕๔ ท่าน จนบรรลุเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด

ในครั้งนั้นจึงมีพระอรหันต์รวมทั้งพระองค์ด้วยทั้งสิ้น ๖๑ พระองค์ พระพุทธเจ้าจึงพระดำริ ให้พระสาวกออกประกาศศาสนา โดยมีพระปฐมวาจาในการส่งพระสาวกออกประกาศศาสนาว่า

“ดูกรพระภิกษุทั้งหลาย เราหลุดพ้นจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ และของมนุษย์ แม้พวกเธอก็ได้หลุดพ้นจากบ่วงทั้งปวง ทั้งของทิพย์และของมนุษย์เช่นกัน พวกเธอจงเที่ยวไป เพื่อประโยชน์และความสุขแก่มหาชน เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์

พวกเธออย่าไปทางเดียวกัน ๒ รูป จงแสดงธรรมให้งามในเบื้องต้น ในท่ามกลาง และ ในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะให้ครบถ้วนบริบูรณ์ สัตว์ทั้งหลาย ผู้มีรูป คือ กิเลส ในจักขุเพียงเล็กน้อยมีอยู่ แต่เพราะโทษที่ยังไม่ได้ดับธรรม จึงต้องเสื่อมจากคุณที่พึงจะได้รับ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ผู้รู้ทั่วถึงธรรมมีอยู่ แม้เราก็จักไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคม เพื่อแสดงธรรม”

การประกาศศาสนาดังกล่าว ทำให้พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรือง และแผ่ขยายไปใน ชมพูทวีปอย่างรวดเร็ว ชาวชมพูทวีปพากันละทิ้งลัทธิเดิม แล้วหันมานับถือลัทธิมโหสถศาสตร์ใน พระพุทธศาสนามากขึ้นโดยลำดับและเผยแผ่ต่อมาจนถึงปัจจุบัน

พระปฐมวาจา “เพื่อแสดงธรรม” โปรดมหาชน มีประโยชน์มากมายมหาศาล และมีมานาน แต่ครั้งสมัยพุทธกาลจวบจนสมัยปัจจุบัน โดยพระอุดมคคกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์เสาร์ – ท่านพระอาจารย์มั่นได้ดำเนินการสืบทอด

หลวงปู่พรหมในสมัยฆราวาส แม้ท่านมีถิ่นที่อยู่กันดารห่างไกล ท่านก็เป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้รับประโยชน์จากการแสดงธรรมของพระอุดมคคกรรมฐานนี้ด้วย ซึ่งส่งผลให้ชีวิตของท่านเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญอย่างใหญ่หลวง และเป็นผลดีโดยตรงต่อพระพุทธศาสนา กล่าวคือ ท่านได้ออกบวชเป็นพระป่าสังกัดธรรมยุติกนิกาย และกาลต่อมาเมื่อหลวงปู่พรหมท่านบรรลุธรรม ท่านเป็นศาสนทายาทองค์สำคัญอีกองค์หนึ่งที่ได้ทำหน้าที่สืบทอดพระพุทธศาสนา กล่าวคือ ลูกหลานคนในบ้านตาลและบ้านดงเย็น ได้พากันออกบวชประพฤติปฏิบัติธรรมกันมากมาย บวชจนเป็นครูบาอาจารย์ที่มีชื่อเสียง เป็นที่เคารพนับถือของชาวพุทธก็มีหลายองค์ จากหมู่บ้านที่ไม่ค่อยเป็นที่รู้จัก ก็เป็นหมู่บ้านที่มหาชนชาวพุทธรู้จัก และจากไม่มีวัดป่าธรรมยุต ก็มีวัดป่าธรรมยุตเกิดขึ้นมากมาย

นอกจากกองทัพธรรมสายท่านพระอาจารย์เสาร์ ท่านพระอาจารย์มั่น ได้ออกเผยแผ่แนวทางข้อวัตรปฏิบัติทาพระอุดมคคกรรมฐานและแนวทางการสร้างวัดป่าตามครั้งพุทธกาล ทำให้เกิดเป็นวัดป่าธรรมยุตจำนวนมากไปทั่วประเทศไทยแล้ว สำหรับการจาริกเดินเท้าธุดงค์ตามป่าตามเขาของพระอุดมคคกรรมฐาน ซึ่งแต่ก่อนชาวบ้านจะแตกตื่นและกลัวกันมาก ก็กลับกลายเป็นที่เคารพศรัทธาและเป็นที่ยอมรับในสังคมชาวพุทธ เพราะกองทัพธรรมฯ สั่งสอนทำให้ชาวบ้านทางภาคอีสานในสมัยนั้นซึ่งส่วนใหญ่ นับถือผี นับถือภูเข่า ต้นไม้ใหญ่ หันกลับมา นับถือพระรัตนตรัย และพากันให้ท่าน รักษาศีล เจริญเมตตาภาวนาอย่างจริงจัง หากมีลูกหลานก็สนับสนุนให้ออกบวชเป็นพระอุดมคคกรรมฐานกันมากมาย ซึ่งต่างก็พากันปฏิบัติธรรมเพื่อมรรคผลนิพพาน จนได้เป็นครูบาอาจารย์สืบทอดวงกรรมฐานเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน พระพุทธศาสนาจึงได้กลับมาเจริญรุ่งเรืองอีกครั้งตามพระพุทธทำนาย

ท่านเกิดความเบื่อหน่ายในชีวิตฆราวาส

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ในช่วงที่ท่านเป็นฆราวาสก่อนออกบวชนั้น ในทางโลกแล้วถือว่าท่านเป็นเศรษฐีมีทรัพย์สมบัติสมบูรณ์พูนผลและประสบความสำเร็จในทุกด้าน แต่ความสุขที่ท่าน

ได้รับนั้นก็เพียงโลภียสุข ไม่ใช่ความสุขอันแท้จริงที่ท่านได้ตั้งความปรารถนาในใจมา ท่านจึงเกิดนิพพิทา คือ เกิดความเบื่อหน่ายในกองทุกข์ เบื่อหน่ายในโลกียวิสัย เบื่อหน่ายในการใช้ชีวิตเยี่ยงฆราวาสต่างๆ ไป เช่นเดียวกับพระอรหันตสาวกในครั้งพุทธกาลทั้งหลาย ซึ่งท่านเหล่านั้นก่อนออกบวชล้วนเกิดความเบื่อหน่ายในโลกียวิสัย เช่น **พระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ พระยสกุลบุตร พระสารีบุตร พระมหาโมคคัลลาน์** ฯลฯ และมีหลายองค์ที่ท่านรำรวยเป็นมหาเศรษฐีได้สละทรัพย์สินสมบัติจำนวนมหาศาลออกบวชก็มี เช่น **พระมหากัสสปะ พระรัฐบาล** ฯลฯ ที่เป็นวงกษัตริย์ทรงสละราชสมบัติเสด็จออกผนวชก็มี เช่น **พระภัททิยะ พระอนนุธะ พระอานนท์ พระนันทะ พระกัปปินะ** ฯลฯ

เรื่องความเบื่อหน่ายของผู้ที่ปรารถนาความสุขที่แท้จริง คือ นิพพานสมบัติ มีคติตัวอย่างอันเลิศเลอมาตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อครั้งยังดำรงพระชนม์ชีพ ดังที่พระพุทธองค์แสดงธรรม ไว้ดังนี้

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อเราอยู่ในวัยหนุ่มมีเกศายังดำสนิท ถูกแวดล้อมด้วยสตรีล้วนแต่สะคราญตา เป็นที่น่าปรารถนาของบุรุษเพศผู้ยังตัดอาลัยในบ่วงกามมิได้ แต่เราเบื่อหน่ายในโลกียวิสัย จึงสละสมบัติบรมจักรและนางผู้จำเริญตา ออกแสวงหาโมกขธรรมแต่เดียวดาย เทียวไปอย่างไม่มีอาลัย ปลอดภัยเหมือนบุคคลที่เป็นหนี้แล้วพ้นจากหนี้ เคยถูกคุมขังแล้วพ้นจากที่คุมขัง เคยเป็นโรคแล้วหายจากโรค

หลังจากท่องเที่ยวอยู่เดียวดายและทำความเพียรอย่างเข้มงวด ไม่มีใครจะทำได้ยิ่งกว่าอยู่ ๖ ปี เราก็ได้ประสบชัยชนะอย่างใหญ่หลวงในชีวิต ได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณสงบเยือกเย็นถึงที่สุด ล่วงพ้นบ่วงมารทั้งปวงทั้งที่เป็นทิพย์และเป็นของมนุษย์ มารและธิดามาร คือ นางตณหานางรากะ และนางอรดี ได้พยายามยั่วยวนเราด้วยวิธีต่างๆ เพื่อให้เราตกอยู่ในอำนาจ แต่เราก็หาสนใจไยดีไม่ ในที่สุดพวกนางก็ถอยหนีไปเอง เราชนะมารอย่างเด็ดขาด จนมีนามก้องโลกว่า **ผู้พิชิตมาร**”

และเรื่องความเบื่อหน่ายโลกียวิสัยของพระอรหันตสาวกนับแต่ครั้งสมัยพุทธกาล ก็มีองค์สำคัญ ที่ได้บันทึกไว้ในพระไตรปิฎก และชาวพุทธได้ถ่ายทอดและเล่าสู่กันฟัง จนเป็นคติตัวอย่างอันเลิศเลอจวบจนถึงปัจจุบัน โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“ดังที่ท่านผู้มีอุปนิสัยสามารถ ท่านเห็นโทษแห่งความเป็นอยู่ในโลกนี้แล้ว อยากเสาะแสวงหาธรรมเพื่อความร่มเย็นในกาลต่อไป แม้ท่านจะไม่มีญาณ ท่านก็มีความรู้สึกเบื่อหน่ายในโลกอยู่อย่างเต็มหัวใจ เช่น ประเภทอุคฆมิตฺถญญู ดังตัวอย่างที่ยกไว้ เช่น **พระสารีบุตร พระโมคคัลลาน์**

ท่านเหล่านี้สมบูรณ์พูนผลด้วยสมบัติศฤงคาร บริวาร แต่ท่านก็เบื่อ อยากรู้อยากเห็นหาคุณงามความดี ท่านจึงได้ออกไปบวชเป็นเดียรถีย์นิครนถ์ หรือเป็นอะไร แต่ท่านก็เป็นนักบวชคนหนึ่ง ในสมัยนั้น

นี่เพียงท่านเห็นโทษแค่นี้ท่านก็ยังตะเกียกตะกายออกไป ลงได้เห็นอย่างที่ว่านี้ ไม่ว่าท่านว่าเรา ว่าใคร ใครจะอยู่ได้ เมื่ออยู่ในวิสัยที่จะตะเกียกตะกายได้แล้ว ต้องตะเกียกตะกาย นอกจากสัตว์ที่จมอยู่ในหม้อน้ำร้อนเท่านั้น จะเอาอะไรไปตะเกียกตะกาย เพราะสุคติวิสัยแล้ว นี่เรายังอยู่ในวิสัยที่จะตะเกียกตะกายได้ อย่างไรต้องติดดิน จนสุดกำลังความสามารถขาดดินแห่งชีวิตจิตใจของเรานั้นแล ไม่อยู่เฉยได้อย่างเด็ดขาดสำหรับหัวใจมนุษย์ เพราะเรื่องของทุกสิ่งในโลกของสัตว์ผู้มีกรรม เป็นทุกสิ่งอย่างนั้นจริงๆ”

ส่วนความเบื่อหน่ายในโลกีย์วิสัยของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ในขณะที่เป็นฆราวาสก่อนออกบวชนั้น ท่านจำเป็นต้องรอกอยครุบาอาจารย์มาเมตตาแสดงธรรมโปรดก่อน เมื่อท่านได้ฟังธรรมนั้นแล้ว ท่านก็หายสงสัยเรื่องความสุขที่แท้จริงนั้นคืออะไร พร้อมทั้งทราบวิธีการดำเนินเพื่อให้ได้ความสุขที่แท้จริงมาครอบครอง ท่านจึงเกิดความเลื่อมใสศรัทธาถึงกับสละทรัพย์สมบัติที่มีทั้งหมดออกบวชปฏิบัติธรรมเพื่อความพ้นทุกข์ ประวัติในช่วงนี้ของท่านนั้น อุปมาดังดอกบัวที่กำลังจะโผล่พ้นน้ำ เพื่อชูช่อรอรับแสงตะวันและรอการเบ่งบานไม่ต้องตกเป็นอาหารของสัตว์น้ำ เช่น ปลาและเต่าต่อไป หรืออีกนัยหนึ่ง อุปมาดังวัวตัวที่อยู่ปากคอกซึ่งถูกจับขังร่วมกับฝูงวัว กำลังรอการก้าวพ้นออกจากคอก พอเจ้าของคอกวัวเปิดประตูออกเท่านั้น วัวตัวที่อยู่ปากคอกซึ่งออกได้ง่ายอยู่แล้ว ก็ก้าวพ้นคอกก่อนวัวตัวอื่นๆ ทันที

ครุบาอาจารย์ผู้ชี้บอกทาง

ท่านผู้ที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านผู้ที่มีอุปนิสัยเบาบาง ไกลจะพ้นจากทุกข์ พ้นจากวิภูสงสาร เกิดเป็นชาติสุดท้ายนั้น ท่านเหล่านั้นได้สร้างอานาถวาสนาบารมีมาอย่างเต็มที่แล้ว พร้อมทั้งจะออกปฏิบัติธรรมเพื่อความพ้นทุกข์โดยถ่ายเดียว อุปมาดังผลไม้ที่สุกเต็มที่แล้ว พร้อมทั้งจะหลุดจากขั้ว ก็จะมีพระพุทธเจ้า หรือมีพระอรหันตสาวก หรือมีครุบาอาจารย์ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ เป็นบรมครูหรือครูผู้ชี้บอกทาง

ครุบาอาจารย์ผู้ชี้บอกแนวทางพ้นทุกข์นั้นจำเป็นและสำคัญมาก ในสมัยครั้งพุทธกาลหมู่ชนคนส่วนใหญ่ต่างมุ่งแสวงหาทางพ้นทุกข์ ในขณะที่นั้นมีเจ้าลัทธิต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย แต่ไม่ได้เป็นพระอรหันต์ จึงไม่อาจสอนให้บรรดาสาวกพ้นจากทุกข์ได้ จวบจนเจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกผนวช และได้ตรัสรู้ธรรมเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นพระอรหันตองค์แรกของโลก พระองค์ทรงเป็น

บรมครูสอนโลกทั้ง ๓ และทรงเป็นผู้สั่งสอนซึ่งบอกทางจนพุทธบริษัทบรรลุธรรมกันมากมาย เช่น กรณีพระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ออกบวชติดตามพระองค์ตรัสรู้ธรรมแล้วจะได้มาโปรด หรือกรณี ชฎิล ๓ พี่น้องพร้อมบริวารจำนวนพัน แสวงหาทางพ้นทุกข์ด้วยการบูชาไฟซึ่งเป็นทางที่ผิด แล้ว พระพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดจนออกบวช ตลอดจนพระอรหันตสาวกทุกๆ องค์ ล้วนจำเป็นต้องมีครู ผู้ซึ่งบอกทางทั้งสิ้น

กรณีของหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ในช่วงฆราวาสก่อนออกบวช ช่วงนั้นนายฮ้อยพรหมเกิดความเบื่อหน่ายทางโลกมาก ท่านจึงจำเป็นต้องมีครูบาอาจารย์เป็นผู้ซึ่งบอกทาง ท่านได้พบครูบา- อาจารย์องค์แรกของท่าน คือ ท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตโต และท่านได้รับคำชี้แนะอันทรง คุณประโยชน์ยิ่ง เพราะเป็นคำแนะนำที่มุ่งตรงสู่ทางสายเอก ทางดำเนินตรงแนวต่อมรรคผล นิพพาน สาเหตุประการสำคัญที่ท่านได้เกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา และได้พบครูบาอาจารย์ ซึ่งบอกทางนั้น หากเป็นเพราะนายฮ้อยพรหมได้สร้างคุณงามความดี โดยการบำเพ็ญบารมีตามหลัก พระพุทธศาสนาอย่างสมบูรณ์เปี่ยมล้น เช่นเดียวกับพระอรหันตสาวกในครั้งพุทธกาลบำเพ็ญ บารมีมานั่นเอง

ท่านพบครูบาอาจารย์องค์แรก

ขณะที่นายฮ้อยพรหม สุภาพงษ์ ท่านพบครูบาอาจารย์องค์แรกมาเมตตาตอบข้อสงสัย และแสดงธรรมโปรดนั้น ท่านมีอายุประมาณ ๓๕ - ๓๖ ปี เริ่มเข้าสู่มัชฌิมวัย หรือวัยกลางคน ท่าน เป็นผู้ใหญ่ที่ถึงพร้อมด้วยวิญญู คุณธรรม วุฒิภาวะ และความรอบรู้ทางโลกจากประสบการณ์ชีวิต นักต่อสู้มาอย่างเจนจัดเชี่ยวชาญ ท่านผ่านร้อนผ่านหนาว ผ่านอุปสรรคต่างๆ มาอย่างโชกโชน ประสบทั้งสุขและทุกข์โศกเศร้าระคนปนกัน ชีวิตที่เหลืออยู่ของท่านจึงพร้อมที่จะออกเสาะแสวงหา คุณงามความดี และเสาะแสวงหาครูบาอาจารย์ พร้อมทั้งจะเปิดเผยความสงสัยภายในใจที่มีมาแต่ เย่าวิสัย และพร้อมที่จะรับฟังพระธรรมเทศนาจากครูบาอาจารย์

ในช่วงที่นายฮ้อยพรหมท่านเสาะแสวงหาครูบาอาจารย์ จนพบกับท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตโต ครูบาอาจารย์องค์แรก และในกาลต่อมาได้กราบถวายตัวเป็นศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตมหาเถร พระปรมาจารย์ใหญ่ฝ่ายกรรมฐาน มีความคล้ายคลึงกับเรื่องราวของพระสารีบุตร ในสมัยเป็นฆราวาสก่อนออกบวช เป็นปริพาชกหนุ่มนาม “อุปติสสะ” ได้พบพระอัสสชิ หนึ่งใน พระปัญจวัคคีย์ และกาลต่อมาได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า

ท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตโต ท่านเป็นพระอัครกรรมฐาน เป็นพระศิษย์อาวุโสรุ่นแรกๆ ของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตมหาเถร ขณะนั้นท่านบวชได้ประมาณ ๑๐ กว่าพรรษา ท่านแบก

กลตสะพายบาตรเดินเท้าธุดงค์มาจากจังหวัดอุบลราชธานี เทียวแสวงหาที่วิเวกเพื่อปฏิบัติภาวนา พร้อมกับเผยแผ่ธรรมคำสอน โดยสั่งสอนการให้ทาน รักษาศีล เจริญเมตตาภาวนา ด้วยการบำเพ็ญสมณะ - วิปัสสนากรรมฐาน ตลอดข้อวัตรปฏิบัติ ธุดงค์วัตร ตามแนวปฏิบัติพระธุดงค์กรรมฐาน สายท่านพระอาจารย์เสาร์ - ท่านพระอาจารย์มั่น แก่ประชาชนตามรายนามมาเรื่อยๆ และท่านได้เดินธุดงค์ผ่านเข้ามาถึงหมู่บ้านดงเย็น และได้ปักกลดพักวิเวกในบริเวณป่าอันเงียบสงบปราศจากบ้านเรือนผู้คน ไกลล้าหน้าสงคราม

ท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตโต ท่านนับเป็นพระธุดงค์กรรมฐานองค์แรกๆ ที่เดินธุดงค์มาปักกลดในป่าช้าบ้านดงเย็น เพราะสมัยนั้นยังไม่มีวัดป่ากรรมฐาน นานๆ จึงมีพระธุดงค์กรรมฐานหรือพระป่าธุดงค์ผ่านมาแล้วก็ไปที่อื่น ภาพพระป่าหนุ่มผ้าจีวรสีรักเข้มๆ เดินแบกกลตสะพายบาตร ลูกโตๆ ภาพพระป่าสะพายบาตรเดินบิณฑบาตด้วยอาการสงบสำรวมน่าเลื่อมใส ภาพพระป่าฉันทันในบาตรด้วยมือเพียงวันละมือ ภาพพระป่าเดินกลับไปกลับมาบ้าง ยืนหลับตาทิ้งๆ บ้าง นั่งหลับตาทิ้งๆ บ้าง ตลอดจนภาพพระป่าปักกลดนอนอยู่ใต้ต้นไม้ในป่าบ้าง ยังเป็นเรื่องแปลกใหม่ชวนให้น่าสงสัยและน่าสนใจของคนบ้านดงเย็นในสมัยนั้น

ในระหว่างนั้น**ท่านผู้ใหญ่พรหม** หรือนายฮ้อยพรหม ท่านเป็นผู้มีอุปนิสัยเบาบาง เป็นอุบาสกผู้แสวงหาครูบาอาจารย์ เมื่อได้ทราบข่าวว่า มีพระมาปักกลดพักอยู่ในป่าช้าใกล้บ้านดงเย็น มีจริยวัตรอันสงบเสถียรน่าเคารพเลื่อมใส ท่านเกิดความรู้สึกตื่นเต้นและสนใจเป็นอันมาก จึงรีบออกไปสู่ที่พักของ**ท่านพระอาจารย์สารณ์** เพื่อเข้ากราบนมัสการและถวายเป็นอุปัชฌาย์รับใช้ ท่านพระอาจารย์สารณ์ก็ให้ความเมตตาทักทายต้อนรับท่านเป็นอย่างดี จากนั้นท่านก็กราบลาท่านพระอาจารย์สารณ์ และได้เดินบอกชาวบ้านให้มาถวายจังหันท่านพระอาจารย์สารณ์ในเช้าวันรุ่งขึ้น

รุ่งเช้าชาวบ้านก็มาถวายจังหัน**ท่านพระอาจารย์สารณ์**ที่ป่าช้ากันมากมาย เมื่อท่านฉันทันจังหันเช้าเสร็จ ท่านเห็น**ท่านผู้ใหญ่พรหม**นั่งคุกเข่าพนมมือนิ่งเฉยอยู่เป็นเวลานาน ท่านจึงแปลกใจและลุกขึ้นมาถาม “โยมทำไมนั่งพนมมือนิ่งเฉยอยู่อย่างนี้ มีข้อขัดข้องหมองใจอะไรหรือ” ท่านผู้ใหญ่พรหมก็ตอบว่า “ถ้ากระผมถามอาจารย์ อาจารย์จะตอบข้อสงสัยของกระผมได้ไหมครับ” ท่านก็ตอบว่า “ได้ ถ้าตอบได้จะตอบ ถ้าตอบไม่ได้ก็ไม่ตอบ” เมื่อมีโอกาสท่านผู้ใหญ่พรหมก็กราบเรียนถามท่านพระอาจารย์สารณ์ในข้อที่ตนสงสัยอัดอั้นตันใจมานาน

ประวัติย่อ ท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตโต

ท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตโต หรือ **หลวงปู่สารณ์ สุจิตโต** วัดป่าสุจิตตะสังฆะวนาราม (วัดป่าบ้านสังข์) บ้านสังข์ ตำบลกุดน้ำใส อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร ท่านเป็นพระธุดงค์กรรมฐาน

และเป็นพระศิษย์อาวุโสรุ่นแรกๆ ของหลวงปู่เสาร์ กนตสีโล และ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต และท่านเป็นพระอาจารย์สอนกรรมฐานองค์แรกของหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ

หลวงปู่สารณ์ เป็นผู้ก่อตั้งวัดป่าบ้านสังข์ มีนามเดิมชื่อ สาน ท่านเกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๔ ที่บ้านสังข์ ตำบลกุดน้ำใส อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดอุบลราชธานี (ปัจจุบัน คือ อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร) อุปสมบทในปี พ.ศ. ๒๔๖๐ เมื่ออายุได้ ๓๖ ปี ที่สำนักสงฆ์พระครูวิเวกพุทธกิจ (หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล) มีพระครูสีทา ขยเสโน วัดบูรพา จังหวัดอุบลราชธานี เป็นพระอุปัชฌาย์ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต เป็นพระกรรมวาจาจารย์ โดยมีหลวงปู่เสาร์ กนตสีโล นั่งหัตถบาสน

หลังจากบวช ท่านได้ศึกษาพระธรรมวินัยและดำเนินตามแนวข้อวัตรปฏิบัติของพระอริยสงฆ์กรรมฐานสายหลวงปู่เสาร์และหลวงปู่มั่นอย่างเคร่งครัด ท่านได้ธุดงค์ไปหลายที่ ที่แห่งหนึ่งที่ท่านได้ไป คือ บ้านดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ได้ไปปักกลดและสั่งสอนชาวบ้านให้อยู่ในศีลในธรรม ยิ่งความศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่ชาวบ้านและผู้ใหญ่บ้านดงเย็นที่ชื่อผู้ใหญ่พรหมเป็นอย่างมาก ท่านเป็นผู้ชักชวนผู้ใหญ่พรหมในขณะนั้นให้ออกบวช และติดตามหลวงปู่สารณ์ธุดงค์ไปในหลายที่ จนได้ฝากตัวเป็นศิษย์ของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต อดีตผู้ใหญ่พรหมก็คือ หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ แห่งวัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็นนั่นเอง

หลวงปู่สารณ์ ท่านได้ออกปฏิบัติธรรมติดตามหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต อยู่หลายปี โดยเฉพาะช่วงที่หลวงปู่มั่นออกธุดงค์เที่ยววิเวกอยู่ตามป่าเขาทางภาคเหนือ แถบอำเภอเชียงดาว พัว และ แถบเวียงป่าเป้า นั้น ในสมัยนั้นท่านได้รับความไว้วางใจจากหลวงปู่มั่นมาก พระเณรองค์ใดต้องการเข้ากราบฟังธรรมหลวงปู่มั่น จะต้องได้รับการกลั่นกรองและได้รับการอนุญาตจากหลวงปู่สารณ์เสียก่อน ท่านอยู่ธุดงค์ภาคเหนือร่วมกับหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ นานถึง ๑๓ ปี

หลวงปู่สารณ์ ท่านเป็นผู้เริ่มสร้างวัดดอยแม่ปิ้ง อำเภอพัว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นวัดที่ชาวพุทธรู้จักกันเป็นอย่างดี เพราะเป็นวัดสุดท้ายที่ หลวงปู่แหวน สุจิณโณ พำนักอยู่จำพรรษา ๓๐ วันมรณภาพ นอกจากนี้หลวงปู่สารณ์ท่านยังสร้างวัดภูเก้า ตาดโตน จังหวัดหนองบัวลำภู

ในชีวิตบั้นปลาย ท่านเดินทางกลับบ้านเกิดและจำพรรษาที่ดอนปู่ตา หลังจากนั้นท่านจึงได้ก่อสร้างวัดป่าสุจิตตะสังขะวนาราม และจำพรรษาที่วัดแห่งนี้ตลอดมา ท่านดำรงสร้างเจดีย์เพื่อบรรจุอัฐิของท่านไว้ก่อนมรณภาพ และได้นำพระนาครปรกซึ่งมีอายุกว่าพันปีมาประดิษฐานไว้ในพระเจดีย์ของท่านด้วย เพื่อให้ศิษยานุศิษย์และประชาชนทั่วไปได้สักการบูชา

เมื่อท่านกลับมาจำพรรษาที่บ้านสังข์ อิทธิปาฏิหาริย์และเรื่องเล่ามากมายของท่านได้เป็นที่กล่าวขานของชาวบ้าน พ่อใหญ่แพทย์ได้เล่าไว้ว่า **หลวงปู่สารณ์**เคยเล่าเรื่องตอนธุดงค์ให้ฟังว่า ครั้งที่ภาวนาอยู่ภูเก้า ตาดโตน ได้มีงูใหญ่มากินตัวท่านเข้าไปถึงครึ่งตัว (ไม่แน่ใจว่านิมิตหรือเหตุการณ์จริง) ความที่หลวงปู่มีอาคมแก่กล้า ท่านก็ได้ใช้สารพัดคาถาพระเวทย์ ไล่งูนั้นเสีย แต่อย่างไรก็ไม่หยุดการกลืนกินองค์ท่าน สุดท้ายสิ่งที่ทำให้ท่านรอดมาได้ คือ นึกถึง “พ่อจ๋า แม่จ๋า” นั่นคือ คุณพระบิดาคุณพระมารดา ที่หาคนนับไม่ได้ ท่านจึงอบรมสั่งสอนศิษย์เรื่องนี้เสมอ

อีกเรื่องคือ จระเข้ที่หนองน้ำหลังวัด (ปัจจุบันไม่มีหนองน้ำแล้ว) ที่มาพร้อมกับครวบน้ำท่วม แต่เป็นจระเข้ที่ไม่กินคน กินแต่สัตว์ที่ลงน้ำ ชาวบ้านเชื่อว่าเพราะ**หลวงปู่สารณ์**สะกดจระเข้ขึ้นไว้ พอหลวงปู่สิ้นก็ไม่ปรากฏจระเข้ตัวนั้นเลย

หลวงปู่สารณ์ก่อนมรณภาพ ท่านทราบเหตุการณ์ล่วงหน้า จึงให้สร้างเจดีย์ประดิษฐานพระพุทธรูปสำคัญและไว้บรรจุอัฐิของท่านเอง ท่านได้สร้างไว้ครั้งหนึ่ง โดยส่วนที่เหลือหลังจากท่านมรณภาพไปแล้ว ท่านให้คณะศิษย์สร้างต่อให้แล้วเสร็จ และต่อมาไม่นานท่านก็มรณภาพ เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๙ ที่วัดป่าสุจิตตะสังฆะวนาราม สิริอายุรวม ๗๕ ปี ๓๙ พรรษา

เรื่องเล่าจากหลวงปู่อ่อน ญาณสิริ

หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ ได้เขียนในหนังสือที่ระลึกในงานประชุมเพลิงของ**หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ** ชื่อเรื่องว่า ได้สดับมาและเขียนเพื่อข้อคิดแก่ผู้ใคร่สนใจในธรรม (**หลวงปู่สารณ์** ต้นฉบับของหลวงปู่อ่อนเขียนเป็น ท่านพระอาจารย์สาร เป็นองค์เดียวกัน) ดังนี้

“ข้าพเจ้า (**หลวงปู่อ่อน**) ได้รับคำร้องจากบรรดาลูกศิษย์ทั้งหลายให้เป็นประธาน และให้เอาโอวาท หรือบทความไปลงในหนังสือที่จะพิมพ์แจกเป็นธรรมบรรณาการในพิธีงานประชุมเพลิง **ท่านอาจารย์พรหม จิรปุณฺโณ** ซึ่งเคยเป็นสหพรหมจรรย์ ประพฤติพรตพรหมจรรย์ ทั้งเป็นลูกศิษย์ของครูบาอาจารย์องค์เดียวกันมาด้วย

เมื่อตัวข้าฯ ได้รับคำร้องเช่นนี้ จึงจำเป็นด้วยข้าฯ ไม่เคยแต่งหนังสืออะไรมาก่อนเลย จำเป็นจำใจแต่งดูไปก่อน

ก่อนอื่น ขอเล่าเรื่องความเป็นมาของท่าน**อาจารย์พรหม** ที่ข้าพเจ้าเคยรู้มา

... **ท่านอาจารย์พรหม จิรปุณฺโณ** เป็นสหพรหมจรรย์ ทั้งเป็นลูกศิษย์ของครูบาอาจารย์องค์เดียวกัน คือ **ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต**

ท่านอาจารย์พรหมองค์นี้ท่านเป็นธรรมคตินุบุคคล เป็นผู้มุ่งแสวงหาความสุข ตั้งแต่สมัยท่านยังเป็นฆราวาสวิสัย ชีวิตของท่านเหมือนประวัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สมัยพระองค์ยังไม่ตรัสรู้

ก่อนทรงผนวชและตรัสรู้ พระองค์ก็ทรงครุ่นคิดเพื่อแสวงหาความสุขอันยอดเยี่ยม ตั้งแต่พระองค์ทอดพระเนตรเห็นคนแก่ คนเจ็บ คนตาย คราวประพาสอุทยาน เกิดความสลดสังเวช พระหฤทัย มุ่งมั่นที่จะแสวงหาทางพ้นจากสิ่งเหล่านั้น

ท่านอาจารย์พรหมองค์นี้ก็มีลักษณะเช่นนั้น ตามที่**ท่านอาจารย์สาร** ซึ่งเป็นปฐมาจารย์ สอนธรรมให้แก่ท่าน**อาจารย์พรหม** ได้เล่าเรื่องราวของท่าน**อาจารย์พรหม**ถวาย**ท่านอาจารย์ใหญ่ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต** ให้ได้ทราบ ในสมัยที่ท่าน**อาจารย์ใหญ่**มั่นพักอยู่ที่วัดป่าบ้านหนองผือ ตำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

ในครั้งนั้น ข้าพเจ้า (**หลวงปู่อ่อน**) ได้เป็นปัจฉาสมณะ นั่งคอยปฏิบัติท่านอยู่ ณ ที่นั้นด้วย ได้ฟังเรื่องราวความเป็นมาแห่งชีวิตของท่าน**อาจารย์พรหม** ที่**ท่านอาจารย์สาร**เล่าถวาย**ท่านพระอาจารย์ใหญ่**มั่น ได้ถึงความซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่ง เหมือนดังได้ฟังประวัติพระอริยสาวกต่อหน้าองค์พระบรมศาสดา

ครั้งกาลต่อมา ข้าพเจ้ามีความกระหายอยากทราบเรื่องราวของท่าน**อาจารย์พรหม** ผู้ซึ่งมีปฏิบัติและความเป็นมาแห่งชีวิตที่น่าเลื่อมใสเหลือประมาณเพิ่มขึ้นอีก จึงได้เดินทางเข้าไปกราบ**ท่านพระอาจารย์สาร** และขอเรียนให้ท่านช่วยเล่าเรื่องของท่าน**อาจารย์พรหม**สมัยยังเป็นฆราวาสแสวงหาความสุข และออกบวชจนรู้แจ้งชัดพันทุกข์ เพื่อเป็นคติตัวอย่างในทางพ้นทุกข์บ้าง

ท่านอาจารย์สารนั่งบนกุฏิหลังน้อยเงียบสงัด อากาศปลอดโปร่งเบาสบาย พื้นที่สะอาด เพราะได้รับการปิดกวาดทุกเช้าเย็น บริหารทุกอย่างวางอย่างเป็นระเบียบ ใกล้เคียงที่พักรมมีโอ่งน้ำบรรจุน้ำเต็มปริ่ม สำหรับอาคันตุกะผู้มาเยือนใช้สอย

นกตัวเล็กๆ หลายตัวกระโดดหยอๆ อยู่บริเวณนั้น ไม่แสดงอาการหวาดกลัวภัย แสดงถึงสถานที่แห่งนี้เป็นที่อยู่ของท่านผู้มีเมตตากรุณาธรรม

พระอาจารย์สาร ท่านนั่งนิ่งอยู่ครู่หนึ่ง แล้วจึงเล่าเรื่อง**ท่านอาจารย์พรหม**ให้ฟังดังนี้

“สมัยที่ผม (**หลวงปู่สารณ์**) ออกธุดงค์มายังตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร* ได้พบ**ท่านอาจารย์พรหม**สมัยยังเป็นฆราวาส

หมายเหตุ ตามหลักฐานแล้ว **หลวงปู่สารณ์** ท่านธุดงค์มายังบ้านดงเย็น ซึ่งขณะนั้นขึ้นกับอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ส่วนพื้นที่บ้านดงเย็น ขึ้นกับตำบลดงเย็น อยู่ติดกับตำบลโคกสี

อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ต่อมาพื้นที่บางส่วนได้แยกมาตั้งเป็นกิ่งอำเภอบ้านดุง ในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ และยกฐานะเป็นอำเภอบ้านดุง ในปี พ.ศ. ๒๕๐๖

อาจารย์พรหมหรือโยมพรหมในขณะนั้น ได้เข้ามากราบขอฟังธรรม และได้เล่าเรื่องความเป็นมาของตนให้ผมฟังว่า...

... ท่านอาจารย์ (ตั้ง) แต่ผมเกิดมากับพ่อแม่ พอรู้เพียงสภาวะ ใจมีแต่อยากได้ความสุข ไม่หยุดหย่อน จึงได้พากเพียรอดสาหะมาก ช่วยกิจการงานของพ่อแม่ทุกอย่าง อย่างไม่ท้อ ท่านอาจารย์ครับ พอโตขึ้นเป็นหนุ่ม ผมก็ยังไม่เห็นความสุขอีก เห็นแต่ทุกข์อยู่เสมอ จึงพิจารณา ลงที่ใจว่า มันชอบอะไร สุขอยู่ที่ไหนหนอ ?

มันอยากได้เมีย นึกว่าจะมีความสุข เมื่อได้เมียแล้วนึกว่าจะเป็นสุข ก็หาสุขก็ไม่เจอ เช่นเดียวกัน จนกระทั่งมีลูกมีเต้า มีทรัพย์สินเงินทอง ข้าวของเรือกสวนไร่นา เหย้าบ้านเรือนขาน วัวควายปลายเขา และเป็นพ่อค่านายฮ้อย สิ่งเหล่านี้มีครบบริบูรณ์ สมบูรณ์หมดทุกอย่าง แต่ถึง กระนั้น สุดท้ายผมก็ยังไม่พบความสุขเลย เห็นมีแต่ความทุกข์เพิ่มทวี

ท่านอาจารย์... ครูบาอาจารย์เคยจุดงค์ผ่านมาทางนี้ หลายต่อหลายองค์ ท่านแนะนำให้ ละวางอารมณ์ทั้งหลายเสีย จะพ้นจากทุกข์ภัย จะได้ความสุข ท่านเทศนาให้ฟังอย่างนี้ ยังไม่เป็นที่ หายข้อข้องใจได้”

แล้วท่านอาจารย์พรหมหรือโยมพรหมจึงขอโอกาสให้ผม (หลวงปู่สารณ์) แสดงธรรม โปรตในบทว่า ละวางอะไร จึงจะได้ความสุข ให้แจ่มแจ้งด้วยเถิด”

มหาปริจาค ๕ อย่าง

เมื่อหลวงปู่สารณ์ ทราบถึงความประสงค์ของผู้ใหญ่พรหม แล้วท่านจึงกล่าวเตือนเพื่อ เป็นการเริ่มต้นว่า ให้ตั้งใจฟังด้วยดี แล้วท่านก็ตั้ง นะโม ๓ จบ แล้วขึ้นอุเทศคาถาว่า

“ธนปริจาคो ตัณหาปริจาคो ชีวิตปริจาคो ปุตตปริจาคो ภริยาปริจาคो”

“ต่อแต่นี้ไป ขอให้พ่อออก – แม่ออกทุกคน จงตั้งใจฟังพระธรรมเทศนา ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้บำเพ็ญทานบารมีมา ดุจห้วงแม่น้ำใหญ่ทั้งห้า ได้สร้างมหาปริจาค ๕ อย่าง ที่ยัง ไม่มีใครสามารถบริจาคหรือกระทำได้ จนพระองค์ได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ถึงที่สุดแห่งทุกข์นั้น พระองค์ก็ได้คิดค้นแสวงหาความสุข ดุจเดียวกันกับพวกเรานี้แหละ

ตั้งแต่สมัยพระองค์เป็นสิทธัตถะราชกุมาร มีพระชนมายุเพียง ๒๙ พรรษา ยังหนุ่มแน่น มีเกสาดำสนิท เสวยพระราชสมบัติอยู่ พระองค์มีปราสาท ๓ ฤดู อันสวยงาม ทำด้วยไม้หอม อิฐและ

อุปกรณ์อื่นๆ ล้วนอำนวยความสะดวกสบาย มีหญิงบริวาร ๖๐,๐๐๐ คน ล้วนแต่สะคราญตา เป็นที่น่าปรารถนา แต่พระองค์ก็หาได้ค้นพบความสุขไม่

ชีวิตทุกชีวิตไม่พ้นไปจากความชรา พยาธิ มรณะ ได้ พระองค์เห็นว่า เป็นเพลิงอันใหญ่หลวงเผามนุษย์และสัตว์ให้พินาศเสียหายไม่หยุดหย่อน นับว่าเป็นมหันตทุกข์ มหันตภัย อันใหญ่หลวงในโลกนี้ จะมีทางใดหนอหลีกเลี่ยงให้พ้นได้ หรือจะมีหยูกยาเวทมนต์อันใด อยู่ที่ไหน มาแก้ให้มันหายได้ ดังนี้

พระองค์จึงนึกถึงทางบรรพชาทางเดียวเท่านั้น พอเป็นทางที่พิจารณาแก้ไขทางแห่งทุกข์ทั้งสามอย่างนี้ได้

ดังนี้ ก็เหมือนพ่อออกพรหม ได้คิดหาความสุขทั้งหลายมาแล้ว ก็ยังไม่พบเห็นความสุขจนบัดนี้

โยมเอ๋ย ! ก็ความสุขได้อย่างไรเล่า ?

เพราะความสุขทั้งปวง ลงท้ายด้วยความทุกข์

ความเพลิดเพลินทั้งปวง ลงท้ายด้วยความขมขื่น

ความหวังทั้งปวง ลงท้ายด้วยความผิดหวัง

ความงามทั้งปวง ลงท้ายด้วยความไม่งาม ไม่น่าปรารถนา

อะไรเล่า ที่จะเที่ยงแท้แน่นอนในโลกนี้ นอกจากความไม่แน่นอน ?

เพราะการหาความสุขด้วยการวิ่งตามตัณหา เหมือนหมาไล่เนื้อ หรือเหมือนกับลิงติดตั้งมันจะมีเหตุผลและความหมายสักเท่าใด

โยมลองพิจารณาดูเถิด

พวกลิงเห็นหมู่ลิงติดตั้ง ก็พากันคิดหาอุบายแก้ไข จึงรีบเข้าไปช่วยเหลือ ก็ไปเหยียบลงที่ตั้งตัวแล้วตัวเล่า ก็พากันติดตั้งร้องระงมระทมทุกข์ ถึงแก่ความตายไปที่ละตัวสองตัว

อุปมานี้ฉันใด อุปไมยก็เหมือนกัน

เพราะอะไร ? ก็เพราะตัวของคนแต่ละคน ก็เต็มไปด้วยกองทุกข์อยู่แล้ว ไม่ทราบว่าจะใครจะช่วยใครให้พบสุข ผ่อนคลายทุกข์ไปได้บ้าง ถ้าคนเราไม่ประสงค์จะติดอยู่ในบ่วงแห่งความทุกข์เช่นนี้แล้ว ก็มีหนทางเดียวเท่านั้น กล่าวคือ การดับเสียซึ่งความตะกละตะกลามต่อความเพลิดเพลิน

ทุกอย่างที่เราได้พบเห็น และไม่ปล่อยตัวให้ตกจมลงไปในเรื่องซึ่งเย้ายวน และไม่ปล่อยให้ให้
 ทะเยอทะยานไปตามสิ่งที่โลกนี้มีไว้ยั่วยวนมนุษย์

ท่านผู้รู้แจ้งเห็นจริงเทศนาเอาไว้ว่า ใจเปรียบเหมือนราชกุมาร ธาตุทั้งสี่เป็นแม่เลี้ยง ธาตุดิน
 เป็นผู้ให้อาหาร ธาตุน้ำเปรียบผู้ให้โสภณสรงให้มีความชุ่มเย็น ชีวิตของราชกุมารจึงอยู่ได้ ธาตุไฟ
 ให้ความอบอุ่น ธาตุลมให้พัดวี ซึ่งทำให้ราชกุมารมีชีวิตเป็นอยู่ได้ ดังนี้

ให้**พ่อออกพรหม** และโยมทุกท่านพิจารณาดูให้ดี ชีวิตของพวกเราที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ เป็นอยู่
 ได้ด้วยอาศัยธาตุทั้งสี่เลี้ยงชีวิต รักษาชีวิต ให้เป็นอยู่ได้ใช่ไหม ?

พระพุทธองค์บอกไว้ไม่ผิดเลย เรื่องธาตุทั้งสี่นี้อันตรายมันมีมาก มีโรคภัย เป็นต้น มันเกิดขึ้น
 เปียดเบียนตัวมันเองให้แตกสลายทำลายย่อยยับไป

เป็นอันว่า **พ่อออกพรหม** ได้รู้ดีเต็มใจอยู่แล้ว

เมื่อทุกตัวคนเรามีอยู่เหมือนราชกุมาร ต้องอาศัยธาตุทั้งสี่คุ้มครอง จึงไม่ถึงแก่ความตาย

นี่ฉันใด เรารู้ทุกซกแล้ว เราไปหาทุกข์เพิ่มเติมเข้าไปอีก ก็เหมือนกับลิงที่ติดตั้งอยู่ หมูลิงมา
 ช่วยกัน ก็พากันขึ้นเหยียบตัวที่ติดตั้ง ก็พลอยติดตาม เป็นการเพิ่มทุกข์ให้แก่กันและกันจนถึงตาย
 ดังได้อธิบายมาแล้วนั่นแหละ

ต่อไปนี้ อาตมาจะได้แสดงตามโอวาทของพระพุทธองค์ ดังที่ได้ยกอุเทศคาถาไว้ ณ เบื้องต้น
 ว่า “**ธนปริจาโค ตัณหาปริจาโค ชีวิตปริจาโค ปุตตปริจาโค ภริยาปริจาโค**” ดังนี้

ธนปริจาโค ทรัพย์ทั้งหลายมีเงินทอง ข้าวของ ช้าง ม้า วัว ควาย บ้านเรือน และไร่นา
 เป็นต้น เป็นของมีมาเพื่อเพิ่มทุกข์ของตน ที่ตนมีอยู่ด้วยขันธ ๕ อันเป็นตัวทุกข์อยู่แล้ว ดัง**พ่อออก
 พรหม** ที่ได้เห็นมาแล้วนั่น **จาโค** ให้ละ ให้วางออกจากใจของตนให้หมดเดี๋ยวนี้

ตัณหาปริจาโค ให้ละให้วางตัณหา ความรักลูกและเมีย ออกจากใจของตนให้หมด ดัง
พ่อออกพรหม ได้เห็นแล้วว่า มีเมียและมีลูก ได้ของเหล่านี้มา เป็นการเพิ่มทุกข์ให้กับตน ดังนี้ จึงให้
 ละออกจากใจของตนให้หมดเดี๋ยวนี้

ชีวิตปริจาโค ชีวิตความเป็นอยู่ด้วยลมหายใจ อันว่า ลม เป็นของไม่มีสาระแก่นสารอะไร
 ก้อนแห่งร่างกายของเราก่อนหนึ่งๆ มันเป็นของ बुดเน่า เป็นของปฏิภูกลน่ารังเกียจอยู่ทุกสัดส่วน
 มันไม่น่ายินดีเลย ให้ละออกให้หมดจากใจเดี๋ยวนี้

ปุตตปริจาโค บุตรเป็นตัวทุกข์ตัวร้อนใหญ่ ผู้ใดมีบุตรก็ย่อมมีทุกข์ ดัง**พ่อออกพรหม** ได้เห็น
 มาแล้ว ให้ละออกจากใจให้หมดเดี๋ยวนี้

ภริยาปริจาโค ภรรยาลูกเมีย และลูกผ้าของใคร ชาย - หญิง ที่มานั่งฟังเทศน์อยู่เดี๋ยวนี้ เป็นทุกข์ ผู้ใดมียอมมีทุกข์ ดังพ่อออกพรหม ได้เห็นมาแล้ว ให้ละหมดเดี๋ยวนี้

มหาปริจาคทั้ง ๕ นี้ จะเป็นมหากุศลอันใหญ่ยิ่ง ดุจกระแสม่น้ำ กระแสชล ไหลลงสู่มหาสมุทรทะเลหลวง ให้น้ำมหาสมุทรทะเลหลวงเต็มเอ่อขึ้น มหากุศลก็จะบังเกิดมีในใจ เหมือนกัน ฉะนั้นแลฯ”

ลึงติดตั้ง

ลึงติดตั้งว่าด้วยอารมณ์อันมิใช่โคจร กามคุณ ๕ เปรียบเหมือนตั้งเหนียว [ลึงติดตั้ง]

[๗๐๑] ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถิ่นแห่งขุนเขาชื่อหิมพานต์ อันไปได้ยาก ขรุขระ ไม่เป็นที่เที่ยวไป ทั้งของฝูงลิง ทั้งของหมู่มนุษย์มีอยู่ ถิ่นแห่งขุนเขาชื่อหิมพานต์ อันไปได้ยาก ขรุขระ เป็นที่เที่ยวของฝูงลิงเท่านั้น มิใช่ของหมู่มนุษย์มีอยู่

ภูมิภาคแห่งขุนเขาชื่อหิมพานต์ราบเรียบ น่ารื่นรมย์ เป็นที่เที่ยวไปทั้งของฝูงลิง ทั้งของหมู่มนุษย์มีอยู่ ณ ที่นั้น พวกพรานวางดั่งไว้ในทางเดินของฝูงลิงเพื่อดักลิง ในลิงเหล่านั้น ลิงเหล่าใด ไม่ง้อ ไม่ลอกแลก ลิงเหล่านั้น เห็นดั่งนั้น ย่อมหลีกออกห่าง ส่วนลิงใดโง่ ลอกแลก ลิงตัวนั้นเข้าไป ไกลดั่งนั้น เอามือจับ มือก็ติดตั้ง มันจึงเอามือข้างที่สองจับ ด้วยคิดว่า จักปลดมือออก มือข้างที่สองก็ติดตั้งอีก มันจึงเอาเท้าจับ ด้วยคิดว่า จักปลดมือทั้งสองออก เท้าก็ติดตั้งอีก มันจึงเอาเท้าข้างที่สองจับ ด้วยคิดว่า จักปลดมือทั้งสองและเท้าออก เท้าที่สองก็ติดตั้งอีก มันจึงเอาปากกัด ด้วยคิดว่า จักปลดมือทั้งสองและเท้าทั้งสองออก ปากก็ติดตั้งอีก

ลิงตัวนั้นถูกตรึง ๕ ประการอย่างนี้แลนอนถอนใจถึงความพินาศยุบยับแล้ว อันพรานจะพึงกระทำได้ตามความปรารถนา พรานแทงลิงตัวนั้นแล้วจึงยกขึ้นไว้ในที่นั่นเอง ไม่ละทิ้ง หลีกไปตามความปรารถนา

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรื่องลิงเที่ยวไปในถิ่นอันมิใช่ที่ควรเที่ยวไป ย่อมเป็นเช่นนี้แหละ.

พบทางแห่งความสุข

หลวงปู่สารณ์ สุจิตโต เล่าให้หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ ฟังต่อไปว่า

“เมื่อผม (หลวงปู่สารณ์) ได้อธิบายธรรมจบลงแล้ว จึงบอกให้**โยมพรหม** ผู้นั่งนิ่งไม่ไหวติง เหมือนตอไม้ที่ตายแล้ว มีน้ำตาคลอ बै้า ซาบซึ้งถึงใจ เห็นสัจจะแก่นแท้ของชีวิต

“**พ่อออกพรหม** ขอให้พ่อออกเปลี่ยนท่านั่ง เป็นท่านั่งสมาธิ อาตมาจะนำนั่งสมาธิภาวนา อบรมใจตัวดีนรณกวัตแก้ว รักษาอย่าห้ามยากกันบัดเดี๋ยวนี้ แล้วพ่อออกวางอารมณ์ให้ออกจากใจ ให้หมด ดังที่อาตมาได้เทศนาบอกมาแล้วนั้น...”

ผม (**หลวงปู่สารณ์**) ก็พานั่งเข้าที่เป็นการนำจิต จิตของ**โยมพรหม**คราวนั้นรวมลง ได้เห็น ความสุขอันใหญ่หลวง เป็นของเกิดขึ้นภายในจิตใจของตนเอง อันเกิดจากการละวางอารมณ์ภายใน จิตใจของตนเองแท้ๆ ซึ่งไม่เคยพบเห็นมาก่อนเลย

คราวนี้ **จิตโยมพรหม**สงบนิ่งอยู่นานถึง ๒ ชั่วโมง ผมจึงเตือน แล้วพาออกจากที่ **โยมพรหม** แน่ใจในหนทางชีวิตของตน จึงได้ออกอุทานว่า “**ทางแห่งความสุขมีแล้ว ผมต้องออกบวชแน่แล้ว ท่านอาจารย์**” ดังนี้”

หลังจาก**หลวงปู่อ่อน** **ญาณสิริ** ได้ฟังเรื่องราวของ**หลวงปู่พรหม**ที่เล่าโดย**หลวงปู่สารณ์** แล้ว **หลวงปู่อ่อน** ท่านได้กล่าวสรุปว่า

“**พระอาจารย์พรหม จิรปุญโธ** ท่านเป็นผู้มีวาสนาบารมีแก่กล้า เมื่อท่านได้สดับโอวาท พระธรรมเทศนาของ**พระอาจารย์สารณ์** ซึ่งเป็นผู้ให้แนวทาง ท่านได้เงื่อนแห่งธรรมแล้ว ท่าน กำหนดจิตพิจารณาตามจริงๆ ได้เห็นผลประจักษ์ใจตนเอง เพราะพระธรรมเป็นของไม่เลือกกาล เลือกสมัย และเป็นของวิญญูชนจะพึงรู้แจ้งเฉพาะตน” ดังนี้

รสแห่งธรรม **ขำระสทั้งปวง** นับแต่สมัยครั้งพุทธกาลที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงประกาศความสำคัญของธรรมบทนี้เป็นต้นมา ยังเป็นสัจธรรมที่ก้องกังวานและทำทนายรอกการ พิสูจน์อยู่เสมอ **พ่อออกพรหม**ได้พิสูจน์และได้เริ่มลิ้มรสแห่งธรรมจากการนั่งสมาธิภาวนาครั้งแรก ในชีวิต เพียงจิตสงบเท่านั้น ท่านก็มีความสุข มีความอัศจรรย์ใจอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน เป็นรสชาติ แห่งความสุขที่เกิดขึ้นที่ใจ ยิ่งกว่าความสุขใดๆ ที่ท่านเคยประสบมา และเป็นความสุขที่แท้จริงที่ ท่านมุ่งแสวงหาตั้งแต่เยาว์วัย จนท่านถึงกับตัดสินใจออกบวชเพื่อแสวงหาโมกขธรรม

ภาค ๔ สละทรัพย์สมบัติและครอบครัวออกบวช

การบวชเป็นของยาก

องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“การบวชนี้เป็นสิ่งที่บวชได้ยาก หาโอกาสได้ยาก สละหน้าที่การทำงานทุกสิ่งทุกอย่างที่เคยรักเคยสงวนมาบวชนี้ยาก นั่นเพราะการบวชเป็นการตัดสิ่งทั้งหลาย ซึ่งเป็นความห่วงใยห่วงแหวนของตน ของหัวใจทุกดวงนั้นแล การที่สละออกมาได้จึงไม่ใช่เป็นของเล็กน้อย เป็นของหาได้ยาก นั่น

เวลาบวชแล้วจะประพฤติพรหมจรรย์ให้ถูกต้องตามหลักกรรมหลักวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้ เพื่อความเป็นสิริมงคลในตัวเองก็เป็นการยาก เพราะเป็นการฝืนธรรมชาติ คือ ข้ำศึกของธรรมชาติ เรียกว่า มารของธรรมชาติ คืออะไร ก็คือ กิเลส ส่วนมากกิเลสมันครองหัวใจเรา ไม่ว่าหัวใจคน หัวใจพระ กิเลสครองอยู่ทั้งนั้น เว้นจิตของพระอรหันต์และพระพุทธเจ้าเท่านั้นที่กิเลสไม่อาจเอื้อม เพราะมันหมดตัวที่จะมาอาจเอื้อม ทุกประเภทของกิเลสไม่มีตกค้างอยู่ในหัวใจของพระอรหันต์และพระพุทธเจ้าเลย จึงไม่มีอะไรมาอาจเอื้อม มากีดกัน มากีดขวาง มาทำลายเหมือนแต่ก่อนที่เคยเป็นมา

ส่วนจิตปุถุชนทั้งหลายนั้น ไม่พ้นที่จะต้องถูกกีดขวางจากมัน เราจะทำคุณงามความดีก็เห็นว่าเป็นการลำบากไปเสีย ทำยาก มีความลำบาก ทั้งอดทั้งหิว อดหลับอดนอน ฝืนอาหาร หรืออดอาหาร ลำบากลำบากในการประกอบความพากเพียร มีแต่เรื่องกิเลสมันหาเลศที่จะให้เราออกนอกเส้นทาง สุดท้ายก็หลุดลาไปจนได้ ไม่พ้นในเงื้อมมือของมัน ความดีที่ควรจะได้จากการบวชก็ค่อยร่อยหรือไปๆ จนถึงกับประสบความล้มเหลวไปก็มีอยู่มากมาย เพราะกิเลสมีอำนาจมาก

เราจะบวชก็ตาม กิเลสมันไม่บวช แต่เรายังดีอันหนึ่งว่า เราบวชแล้ว ถึงกิเลสไม่บวช เราก็บวชแล้ว พร้อมแล้วที่จะต่อสู้กับกิเลส เราต่อสู้กับกิเลสได้บางประเภทแล้ว เราถึงมาบวชได้ ถ้าเราตัดความห่วงความใย ฝืนความห่วงความใย ความรัก ความห่วงแหวนสมบัติเงินทองข้าวของที่เกี่ยวข้องทั้งหลายไม่ได้ เราก็มาบวชไม่ได้ นี่เราก็ได้สละมาแล้วก็ชื่อว่าชนะมัน ถึงจะไม่โดยสิ้นเชิงชนะได้เมื่อใดก็เป็นคุณค่าแห่งความชนะของเราด้วยกันทั้งนั้น นั่น นี่เรียกว่าเราชนะมันได้ เราจึงได้มาบวช”

การบวชนั้นเป็นของยาก ดังเทศน์ขององค์หลวงตาฯ ที่ยกมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบวชเป็นพระอริยสงฆ์หรือพระป่า ต้องเป็นผู้ที่สร้างอำนาจวาสนาบารมีมาอย่างเปี่ยมล้น เมื่อเป็นพระป่าดำรงตนอยู่ในสมณเพศแล้ว ก็ต้องปฏิบัติตนตามหลักของสมณวัตร สมณวิสัย สมณสัญญา และสมณสารูป โดยยึดถือปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยและหลักอริยสงฆ์อย่างเข้มงวดเคร่งครัด

พร้อมกับการบำเพ็ญสมณะ - วิปัสสนากรรมฐาน ด้วยการเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ซึ่งถือเป็นงานโดยตรงของพระ ที่สำคัญเป็นไปตามพระพุทธประสงค์ที่แท้จริงขององค์พระบรมศาสดา ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายอันสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ พระนิพพาน อันเป็นบรมสุขต่อไป

การตัดสินใจออกบวชของ**พ่อออกพรหม** หรือ**ผู้ใหญ่พรหม** หรือนายฮ้อยพรหม โดยการสละทรัพย์สินสมบัติจำนวนมหาศาล สละตำแหน่งอันน่าภาคภูมิใจ และสละครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่ง นับเป็นการสละที่ยิ่งใหญ่มาก จนเป็นข่าวมงคลที่ใหญ่โตมากและโด่งดังกระฉ่อนไปทั่วภาคอีสานในสมัยนั้น ทั้งเป็นที่สนใจของวงพระรุดงคกรรมฐานสาย**ท่านพระอาจารย์มั่น** เพราะเรื่องของพ่อออกพรหมนั้นเป็นเรื่องที่คนทั่วไปอยากที่จะเข้าใจ และอยากที่จะสละและกระทำตามได้ หาได้ยากมากๆ ไม่ทราบว่าเป็นจำนวนกี่รายจึงจะมีสักรายหนึ่ง และหาได้ยากยิ่งกว่าสมัยครั้งพุทธกาล เพราะสมัยนั้นพระราชามหากษัตริย์และมหาเศรษฐีสละทรัพย์สินสมบัติมหาศาลออกบวชกันมากมาย

ดังนั้น ประวัติการออกบวชของ**หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ** ซึ่งถือเป็นคติแบบอย่างอันงดงาม ล้ำเลิศของพระอรหันตสาวกอีกองค์หนึ่งในสมัยครั้งกึ่งพุทธกาล ควรค่าแก่การจดจำและจดบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนา เพื่อให้พุทธบริษัทในสมัยปัจจุบันกาลจวบจนอนาคตกาลได้ศึกษาและถ่ายทอดบอกเล่าต่อๆ กันไป

ท่านตัดสินใจออกบวช

เมื่อ**พ่อออกพรหม สุภาพงษ์** ได้รับการชี้แนะแก้ไขข้อสงสัย ทั้งได้ฟังพระธรรมเทศนาและได้ปฏิบัติสมาธิภาวนากับ**ท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตโต** ในครั้งนั้น จึงได้ประสบกับความสุขสงบภายในจิตใจอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน พร้อมทั้งพอจะทราบว่า ความสุขที่แท้จริงเกิดขึ้นที่ใจ และต้องค้นลงที่ใจเท่านั้น ท่านจำเป็นต้องทุ่มเทค้นหาอย่างจริงจัง เพื่อให้ได้ความสุขที่แท้จริง คือ ให้ได้ธรรมมาครองใจให้จงได้นั่นเอง

พระธรรมเทศนาของ**ท่านพระอาจารย์สารณ์** นั้นเป็นธรรมแท้ ยังคงกึกก้องกังวานอยู่ในใจของ**พ่อออกพรหม**อย่างแนบแน่น เพราะเป็นธรรมคำสอนที่กินใจและตรงใจของพ่อออกพรหมเป็นอันมาก เป็นการชี้ทางสว่าง เพื่อไปพบกับความสุขที่แท้จริงที่ท่านเสาะแสวงหามาตลอดนั่นเอง

เมื่อ**พ่อออกพรหม**ได้รับการชี้แนะแนวทางพ้นทุกข์จาก**ท่านพระอาจารย์สารณ์**เช่นนั้นแล้ว ก็เกิดความเบาใจ ประหนึ่งว่าความสุขที่แท้จริงที่เสาะแสวงหามานานนั้น จะได้ประสบในเร็วๆ วันนี้แล้วท่านก็ดำริต่อไปอีกว่า “ถ้าเรายังพัวพันเกี่ยวข้องกับครอบครัว ทรัพย์สินสมบัติ เรือกสวน ไร่ นา ยังมัวเมาอยู่ในตำแหน่งหน้าที่และในการค้าการขายเช่นนี้ นับวันก็จะเหินห่างจากความสุขที่แท้จริงที่เราเสาะแสวงหาอยู่ตอนนี้”

แต่การได้ความสุขที่แท้จริง หรือ ได้ธรรมมาครองใจนั้น มิใช่ว่าจะได้มาอย่างง่ายดาย **วิริเยน ทุกขมจเจติ** อันว่าบุคคลจะล่วงพ้นจากทุกข์ได้ก็เพราะความเพียร พระพุทธเจ้าพ้นจากทุกข์ได้เป็นพระบรมศาสดาของโลก เพราะการบำเพ็ญธรรมข้อนี้ **พ้อออกพรหม**จึงจำเป็นต้องทุ่มเทเสียสละ แม้จะต้องสละชีวิตก็ตาม และชีวิตฆราวาสที่ดำเนินอยู่นั้นก็คงทำความเพียรได้ยาก แม้ทำได้ก็ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยนัก คงมีแต่การออกบวชโดยใช้ชีวิตบรรพชิตเท่านั้น จึงจะทำความเพียรได้อย่างเต็มที่ สมดังธรรมบทที่ว่า

“ฆราวาสเป็นทางคับแคบ เป็นทางมาแห่งธูลี บรรพชาเป็นทางปลอดโปร่ง”

อธิบายขยายใจความได้ดังนี้ ฆราวาสชื่อว่าคับแคบ เพราะไม่มีโอกาสทำกุศลได้อย่างเต็มที่เหมือนสมณะ ชื่อว่าเป็นทางมาแห่งธูลี เพราะเป็นที่ประชุมแห่งธูลี คือ กิเลส ดูกองหยากเยื่อที่ไม่ได้รักษา เป็นที่รวมแห่งธูลีฉะนั้น บรรพชาเป็นทางปลอดโปร่ง เพราะมีโอกาสทำกุศลตามสบาย หรืออีกประการหนึ่ง เมื่อบรรพชาเป็นสมณะแล้ว สมณะไม่ต้องทำหน้าที่การทำงานหาเลี้ยงชีพ เช่นอย่างฆราวาสทั้งหลาย จึงมีเวลาในการบำเพ็ญเพียรได้อย่างเต็มที่

ดังนั้น **พ้อออกพรหม**จึงได้ตัดสินใจอย่างเด็ดเดี่ยวแน่วแน่ที่จะออกบวชในพระพุทธศาสนา ตามรอยองค์พระบรมศาสดา เพื่อแสวงหาโมกขธรรม ท่านจึงดำริต่อไปว่า “ก่อนจะบวช เราควรจะทำเอาเยี่ยงพระเวสสันดร ตามที่เคยสดับมาว่าพระเวสสันดรนั้น ท่านได้สละทุกสิ่งทุกอย่าง ตลอดถึงลูกเมียเครื่องญาติ ออกบวชบำเพ็ญบารมีเพื่อพระโพธิญาณในเบื้องต้น ในที่สุดพระองค์ก็ได้ตรัสรู้ความจริง คือ อริยสัจธรรมทั้ง ๔ เป็นศาสดา ครุสอนเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ผลทั้งนี้ย่อมสำเร็จมาจากการเสียสละของพระองค์”

พระเวสสันดร

องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนโน ได้เมตตาเทศน์เรื่อง **พระเวสสันดร** ไว้ดังนี้

“พระพุทธเจ้าครั้งเป็น**พระเวสสันดร** พระองค์ทรงทำอย่างไร ในพระคาถาของพระเวสสันดรชาดกมีมากมาย แต่จะยกมาแสดงเพียงย่อๆ ว่า

ทานิ เทติ พระเวสสันดรท่านทรงให้ทาน

สีลํ รกฺขติ พระเวสสันดรท่านทรงรักษาศีล

ภวานิ ภาเวตฺวา พระเวสสันดรท่านทรงเจริญภาวนา

จึงเป็นพระพุทธเจ้าขึ้นมาและกลายเป็นศาสดาของโลกทั้งสาม นี่คือหลักธรรมเครื่องดำเนินของ**พระเวสสันดร**ที่ทรงดำเนินมาเป็นลำดับ จนบรรลุถึงความเป็นพระพุทธเจ้าอย่างสมบูรณ์

ธรรมทั้งนี้ท่านประทานไว้เพื่อพุทธบริษัท คือ พวกเราจะตามเสด็จพระองค์ท่านตามกำลัง ภูมินิสัยวาสนาของแต่ละท่าน ถ้าจะกล่าวถึงการบำเพ็ญและฝ่าฝืนความทุกข์ทรมานในคราวเป็น **พระเวสสันดร**นั้น จะเห็นได้ว่าเป็นการยากลำบากแสนสาหัส และไม่มีใครจะกล้าทำได้เหมือนอย่าง พระองค์ การบำเพ็ญทานก็เป็นความอัศจรรย์ อาจะกล่าวได้ว่าพระองค์ทรงคว้าประวัติศาสตร์ แห่งการเสียสละของคนในสมัยนั้น โดยไม่มีใครจะสามารถเป็นคู่แข่งได้ ประหนึ่งฟ้าดินอันแสน กว้างจะถล่ม เพราะความเลื่องลือกิตติศัพท์กิตติคุณฟุ้งขจรไปทุกแห่งทุกหน ทั้งเบื้องบน เบื้องล่าง

ชาวเมืองเกิดความไม่ยินดีและไม่พอใจในการบำเพ็ญของพระองค์ ถูกกล่าวหาว่าให้ทาน ช่างมงคลประจำเมืองและประจำแผ่นดิน จนเกิดฟ้องร้องกันขึ้น โดยตั้งข้อหาว่า **พระเวสสันดร** เป็นคนขวางโลก ไม่สมควรเป็นกษัตริย์ปกครองแผ่นดินต่อไป ถ้าฝืนให้อยู่บ้านเมืองและแผ่นดิน จะล่มจม ฝ่ายพระบิดาซึ่งเป็นเป้าหมายแห่งการรับฟ้องร้องของคนทั้งแผ่นดิน ด้วยพระปรีชาฉลาด ก็ทรงบรรเทาเหตุร้ายซึ่งกำลังเกิดขึ้น โดยพระอุบายให้พระเวสสันดรพระลูกรักเหมือนดวงหทัย ขยับขยายออกจากเมืองตามเหตุการณ์ก่อน พอมีทางแก้เหตุร้ายให้สงบลง

ฝ่าย**พระเวสสันดร**หน่อพระสัพพัญญูผู้ทรงธรรม มีพระทัยอันเต็มไปด้วยพระเมตตาต่อสัตว์ ผู้ยากจน และมีพระราชศรัทธาอันกว้างขวางเหมือนท้องฟ้ามหาสมุทร เมื่อทรงสดับพระดำรัสจาก พระบิดาผู้บังเกิดเกล้าแล้ว ทรงน้อมพระเศียรรับและปฏิบัติตามด้วยความพอพระทัยมิได้ขัดขืน แม้ เช่นนั้นก่อนจะเสด็จออกจากพระนคร ยังทรงขอยับยั้งไว้ชั่วคราว พอให้ได้บริจาคทานให้พอพระทัย ก่อน แล้วก็เสด็จออกจากพระนครด้วยพระอาการอันยิ้มแย้มแจ่มพระทัย ซึ่งสมกับพระองค์เป็น พระเวสสันดรผู้เป็นจอมให้ทานในโลก อันไม่มีใครเสมอเหมือน ไม่ทรงมีพระอาการหวั่นไหว เพราะ ความไม่พอใจและการขับไล่ของชาวเมือง ทรงเปี่ยมด้วยพระราชศรัทธาทั้งการเสด็จไป เสด็จอยู่ใน ป่า และเสด็จกลับสู่พระนครตามคำทูลให้เสด็จกลับ

การเสด็จออกจากพระนคร มีพระนางมัทรีคู่พระบารมีและพระโอรส - พระธิดาดวงหทัย ตามเสด็จ การเสด็จออกจากพระนครทั้งนี้ **พระเวสสันดร**ทรงปฏิบัติให้เป็นที่พอใจของชาวเมือง แต่ การบริจาคทานซึ่งเป็นธรรมประจำพระนิสัยของหน่อพระโพธิญาณ ผู้จะทรงรื้อขนสัตว์โลกให้ข้าม ตามเสด็จ พระเวสสันดรไม่เคยลดหย่อนอ่อนพระทัยไปตามใครและทรงยอมอยู่ใต้อำนาจของผู้ใด ทั้งนั้น แม้จะเสด็จเข้าอยู่ในดงหนาที่บเร้าแค้นกันดาร เหมือนแดนนรกอันใครๆ ไม่พึงปรารถนา ก็ตาม พระองค์ยังทรงพอพระทัยในที่เช่นนั้น และทรงบำเพ็ญทานไม่เคยลดละ เมื่อไม่มีอะไรจะทรง บริจาคก็ทรงยกพระลูกรักทั้งสอง บริจาคให้แก่พราหมณ์ผู้จนมุมมาร้องขอ ไม่ทรงถือพระลูกรัก ทั้งสองเป็นอุปสรรคต่อทานบารมีเพื่อความเป็นสาคาของโลกละเลย

เมื่อทรงบริจาคไปแล้ว แม้พราหมณ์ผู้มีนิสัยใจโทดร้ายไร้ศีลธรรม จะเขียนตีพระลูกรักทั้งสองต่อพระพักตร์โดยไม่เกรงขามพระบารมีก็ตาม ก็ทรงทอดอาลัย ไม่ทรงกริ้วโกรธแก่พราหมณ์เลย เพราะทรงถือว่าเป็นทานที่บริจาคให้เป็นของคนอื่นด้วยความบริสุทธิ์พระทัยแล้ว ไม่เพียงพระลูกรักซึ่งเทียบกับพระเนตรทั้งสองที่บริจาคให้แก่พราหมณ์ไปแล้ว ยังทรงยกพระนางมัทรีคู่พระบารมี ผู้เปรียบเหมือนดวงหทัยให้แก่พราหมณ์ผู้มาร้องขอในอันดับต่อมาอีก ด้วยความพอพระทัย มิได้ทรงอิดเอื้อนซึ่งจะเป็นเหตุให้ปลื้มแวงจากทานบารมีเพื่อพระโพธิญาณเลย และยังทรงอุทานเพื่อสละเลื้อดเนื้อและชีวิตทุกพระอาการแก่ผู้มุ่งมาขอทานอีก ไม่ทรงอาลัยในพระกายและจิตใจแม้แต่น้อย

การที่ทรงบำเพ็ญทานบารมีได้อย่างเต็มพระทัยนี้ เนื่องจากที่ทรงอาศัยอยู่ในสถานที่ที่โลกเห็นว่าเป็นที่อยู่ของบุคคลผู้จนมุม แต่สำหรับพระเวสสันดรกลับทรงเห็นว่า เป็นที่เว้งว่างจากภาระหนักและอารมณ์เครื่องกังวลใจ ทั้งการบำเพ็ญทานบารมี ศีลบารมี ตลอดจนอุเบกขาบารมี ฯลฯ ซึ่งเป็นธรรมเครื่องส่งเสริมทุกประเภท พระเวสสันดรทรงมีโอกาสได้บำเพ็ญอย่างพอพระทัยในเวลานั้น การบำเพ็ญที่แสนยากลำบากและเต็มไปด้วยความขอกซ้ำ เพราะการกระทบกระเทือนนานาประการ ทั้งเป็นการขัดขวางทางดำเนินของพระเวสสันดร หากกรรมดี กรรมชั่วจะเป็นไปตามความดำหันทิชมของบุคคลแล้ว พระเวสสันดรถึงกับต้องถูกเนรเทศเพราะการให้ทาน ก็ไม่ควรจะรอดจากเหตุการณ์อันรุนแรงนั้นกลายมาเป็นพระพุทธรูปเจ้าให้โลกกราบไหว้ได้ เพราะผลแห่งทานอันเป็นต้นเหตุนี้”

จัดการบวชชีให้ศรีภรรยา

ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๖๙ - ๒๔๗๐ เมื่อหลวงปู่พรหมยังครองเพศฆราวาส ขณะนั้นท่านมีอายุประมาณ ๓๖ - ๓๗ ปี ท่านอยู่กินกับแม่กองแพง ภรรยาคนที่สองมาได้ ๕ ปี แต่ไม่มีบุตรด้วยกัน ช่วงนี้ท่านตัดสินใจออกบวช โดยก่อนบวชท่านจัดการบวชชีให้ศรีภรรยาของท่าน กล่าวคือ

ผู้ใหญ่พรหม กับ แม่กองแพง ศรีภรรยา ท่านทั้งสองเป็นคู่ทุกข์คู่ยากที่มีวิถีเสมอกัน และเป็นคนใจบุญสุนทานศรัทธาพระพุทธศาสนาเหมือนกัน ดังที่ได้กล่าวมา ดังนั้น เมื่อผู้ใหญ่พรหมเกิดความเข้าใจว่า ความสุขที่แท้จริงคืออะไร อยู่ที่ไหน และวิธีการให้ได้มาซึ่งความสุขที่แท้จริงนั้นทำอย่างไร แล้วท่านก็ตัดสินใจออกบวช โดย **องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน** ได้เมตตาเทศน์ประวัติตอนนี้ของหลวงปู่พรหมไว้ดังนี้

“นี่ท่าน (หลวงปู่พรหม) ประกาศ ๗ วัน เพราะท่านเป็นพ่อค้า ไม่มีลูกเต้า ถ้าพูดถึงฐานะบ้านนอก ก็เรียกว่า ท่านเป็นที่หนึ่งของบ้านนี้ เพราะการค้าการขาย ท่านเป็นพ่อค้า ที่นี้เวลามาปรึกษาหารือกับแม่บ้าน เพราะไม่มีลูกด้วยกัน นี่ทำอย่างไร ?

นี่เห็นไหม คนมีอุปนิสัย มันเป็นอย่างนั้นนะ เราก็อยู่ด้วยกันมา ไม่มีลูกมีเต้าที่จะสืบหน่อต่อแขนงมรดกเหล่านี้จะอย่างไร ? แล้วตายแล้วใครจะสืบต่อก็ไม่ได้ไปทั้งนั้น สืบต่อกันเป็นระยะๆ อันนี้เรายังมีชีวิตอยู่ สิ่งเหล่านี้เราครองมานานแล้ว ก็ไม่เห็นเป็นประโยชน์อะไร ก็อยู่อย่างนี้แหละเราออกบวชจะไม่ดีหรือ ? ต่างคนออกเสาะแสวงหาสมบัติภายใน สมบัติภายนอกเราเห็นอยู่นี้แหละ ท่านเล่าให้ฟังนะ แม่บ้านก็พอใจทันทีเลย ถ้าเราออกบวชแล้ว อันนี้เราก็ประกาศให้ท่านให้หมดไปเสีย เสร็จแล้วออกเลย ทางนั้นก็พร้อมเลย ไม่ว่า ท่านบอกว่าประกาศอยู่ ๗ วัน ของให้ท่านหมดเลย ให้ท่าน ๗ วัน แล้วแม่บ้านออกทางหนึ่ง ท่านก็ออกทางหนึ่งไปเรื่อย ท่านเล่าให้ฟัง ท่านเป็นคนศักดิ์ศรีดีงาม มีอำนาจวาสนาน่าเกรงขามมาก เด็ดเดี่ยว”

ครูบาอาจารย์ท่านเล่ากันว่า แม่กองแพง ท่านเป็นคนใจเด็ดเดี่ยว มีศรัทธาในเรื่องงานบุญงานกุศล ในวันพระท่านเคยไปค้างคืนเพื่อถือศีลอุโบสถ ฟังธรรม และปฏิบัติธรรมที่วัดมาบ้างแล้ว เมื่อทราบว่าสามีต้องการจะบวช แม่กองแพงก็ตัดสินใจออกบวชเสียก่อน โดยสละครอบครัวออกบวชเป็นแม่ชีก่อนผู้ใหญ่ว่าพรหมจะบวช ซึ่งก็เป็นไปตามที่ผู้ใหญ่ว่าพรหมได้ชักชวนไว้

เรื่องราวของแม่ชีกองแพงมีไม่มากนัก ทราบแต่ว่าท่านบวชเป็นแม่ชีก่อนหลวงปู่พรหมบวชเป็นพระ ๑ ปี ท่านบวชเป็นชีตลอดชีวิต นับได้ ๖๐ กว่าพรรษา องค์หลวงตาพระมหาบัวท่านได้เมตตาเล่าไว้ว่า แม่ชีกองแพงเคยเดินทางไปกราบนมัสการฟังธรรมและอยู่ปฏิบัติธรรมในสำนักของหลวงปู่มั่นในระยะสั้นๆ ประมาณ ๓ - ๔ วัน โดยไปทำร้านไว้บนต้นไม้และอยู่บนนั้น เพราะบริเวณนั้นเสื่อมันเยอะ หลวงปู่มั่นเกรงว่าจะเป็นอันตราย เป็นกังวลจึงให้อยู่ด้วยไม่นาน แม่ชีกองแพงท่านมีความตั้งใจปฏิบัติธรรมอย่างเด็ดเดี่ยวเต็มที่ ต่อมาหลวงปู่พรหมกลับจากภาคเหนือได้มาสร้างวัดผดุงธรรม คุณแม่ชีกองแพงได้กลับมาอยู่ที่วัดนี้ด้วย ภายหลังหลวงปู่พรหมมรณภาพท่านได้ไปพักปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ ที่วัดดอยแม่ปิง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ จนเข้าสู่วัยชราภาพ และในชีวิตบั้นปลาย ท่านจึงได้กลับมาพักและมรณะที่วัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น

ทางด้านของผู้ใหญ่พรหม หรือหลวงปู่พรหมนั้น ท่านมีความมั่นคงเด็ดเดี่ยวจริงจังประจำนิสัยของท่านอยู่แล้ว เมื่อท่านตัดสินใจจะทำอะไร ท่านจะมุ่งมั่นทำจริงทำจัง จะต้องทำให้สำเร็จ และก็สำเร็จทุกครั้งตามที่ท่านตั้งใจด้วย เมื่อแม่กองแพงออกบวชเป็นชีแล้ว ผู้ใหญ่พรหมต้องอยู่จัดการทรัพย์สินสมบัติและสร้างวัดตามลำพังคนเดียว ในระหว่างนี้ ท่านต้องฝึกหัดข้อวัตรปฏิบัติ

เช่นเดียวกับผ้าขาวทั้งหลาย จนรู้จักธรรมเนียมปฏิบัติของพระอัฐงคกรรมฐาน จากนั้นท่านก็เตรียมเครื่องอัฐบริขารสำหรับบวช และฝึกหัดท่องขานนาค อยู่ราว ๑ ปี จึงได้เข้าพิธีบวชเป็นพระอัฐงคกรรมฐานเช่นเดียวกับท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตโต

เหตุการณ์ออกบวชของผู้ใหญ่พรหมและแม่กองแพงในครั้งนั้น ย่อมเป็นเครื่องชี้ชัดว่าท่านทั้งสองเป็นคู่บุญบารมี ต่างมีสัมมาทิฐิ มีทิฐิเสมอกัน จึงมีความเด็ดเดี่ยวมั่นคงในการออกบวชเหมือนกัน

ท่านสร้างทานบารมีตามรอยพระเวสสันดร

การบำเพ็ญทานบารมีตามรอยพระเวสสันดรโพธิสัตว์ของผู้ใหญ่พรหมนั้น มีประโยชน์อย่างมาก เพราะในการออกบวชเพื่อประพฤติปฏิบัติธรรมนั้น จำเป็นต้องปลดห่วงความกังวลใจ และปลดปล่อยภาระธุระต่างๆ ทางโลก ซึ่งล้วนเป็นเครื่องกีดขวางจิตใจให้เกิดความพะวักพะวงและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการบำเพ็ญสมณะ - วิปัสสนากรรมฐาน เพราะภรรยาและทรัพย์สมบัติจำนวนมาก จะทำให้จิตใจของท่านไม่สะดวกปลอดโปร่งและทำให้การภาวนาไม่ก้าวหน้า เมื่อภรรยาของท่านออกบวชซีกก็ทำให้ท่านหมดความกังวลใจในระดับหนึ่ง และเมื่อท่านสละทรัพย์-สมบัติออกแจกทานบำเพ็ญกุศลกรรม จัดเป็นทานบารมี ก็ยิ่งทำให้ท่านหมดความกังวลใจ จิตใจของท่านนั้นก็มีความแจ่มชื่นเบิกบาน มีความสุขใจ อันส่งผลดีต่อการปฏิบัติธรรมเพื่อความพ้นทุกข์ของท่านต่อไป

สำหรับเรื่องการบริจาคทรัพย์สมบัติของหลวงปู่พรหม มีการบันทึกไว้ดังนี้

“เมื่อความตกลงใจจะออกบวช และสละสมบัติบรรดาที่มีอยู่เช่นนี้แล้ว ก็ได้นัดประชุมประชาชนในหมู่บ้านว่า ใครต้องการอะไรในวัตถุสมบัติที่มีอยู่ เช่น โค กระบือ เงินทอง และเครื่องใช้ต่างๆ ที่มีอยู่ ให้มารับเอาไป

ในช่วงนี้ท่านตั้งใจจะบวชลูกหลานในหมู่บ้าน ท่านไปซื้อฝ้ายมาทอผ้าขาวจำนวนมาก ท่านให้นางกองแพงและลูกบุญธรรม ช่วยกันทอผ้า ท่านกลับจากฝั่งเทศน์เสร็จ ท่านจะเรียกให้มาทอผ้าทุกวัน และช่วงที่เอาของให้ทาน แต่ผ้าขาวจะไม่ให้ทาน

ในกาลต่อมา ท่านได้อนุญาตให้ นางกองแพง ซึ่งเป็นศรีภรรยาของท่านออกบวชเป็นนางชี ก่อนเป็นเวลา ๑ ปี ปัจจุบันมรณภาพแล้ว

ในตอนี้ ท่านได้มีศรัทธาอันแรงกล้า จัดตั้งกองบุญ ๒๐ กอง เพื่อจะบวชนาค ๒๐ นาค แต่เมื่อจะบวชจริงๆ ปรากฏว่าได้บวชเพียง ๑๒ นาคเท่านั้น และท่านได้สร้างวัดขึ้น ๑ วัด พร้อมกับทำรั้ววัดด้วยทุนทรัพย์ของท่านเป็นการเรียบร้อย

ท่านได้มอบที่ดินผืนหนึ่งประมาณ ๑๐ กว่าไร่ สำหรับสร้างโรงเรียนประชาบาลบ้านดงเย็น พรหมประชาสรรค์ พร้อมทั้งสร้างศาลาเรียนหนึ่งหลัง ปัจจุบันที่ดินที่ตั้งโรงเรียนเป็นที่สาธารณะ เป็นสนามโล่งๆ กลางหมู่บ้าน สำหรับใช้จัดงานต่างๆ ของหมู่บ้าน

ต่อจากนั้น ท่านก็ได้สละทานวัตถุต่างๆ ตลอดจนข้าวเปลือกในยุ้งฉางแก่คนยากจน หรือแก่บุคคลที่สมควรจะให้ ท่านก็ยังไม่ได้ไปบวช ยังต้องจัดการเรื่องทีนา ซึ่งท่านก็ยกทีนาให้โยมคนสนิท ท่านสละอยู่อย่างนั้นเป็นเวลาหลายวัน ยังเหลือไว้แต่เรือน ๒ หลัง ต่อมาบ้านนั้นท่านก็รื้อ บ้านท่านเป็นเรือนแฝด บ้านท่านหลังใหญ่ แต่ก่อนท่านปลูกเป็นเรือนคู่ มีลานอยู่ตรงกลาง ก็รื้อบ้านหลังหนึ่ง มาสร้างกุฏิในวัดป่าบ้านป่าเป่า อำเภอบ้านดุง อีกหลังหนึ่งยังไม่ได้รื้อ ช่วงแรกเก็บไว้เผื่อแม่ซี ภรรยาของท่านจะเปลี่ยนใจสึกออกมา เมื่อแน่ใจว่าแม่ซีไม่ยอมสึกแล้ว ท่านจึงได้รื้อปลูกเป็นกุฏิที่ วัดผดุงธรรม (วัดโน) บ้านดงเย็น

การเสียดทานที่ท่านได้บำเพ็ญในครั้งนั้น ยากที่บุคคลจะทำได้เช่นนั้น เช่น ได้สละทรัพย์ สร้างวัดสิ้นเงินไป ๑ ชั่ง ๒ ตำลึง ๒ บาท เงินชั่งในครั้งกระโน้น คิดเทียบในปัจจุบันก็เป็นจำนวน มากพอๆ”

ในเรื่องการบำเพ็ญทานของหลวงปู่พรหม ในครั้งนั้น มีข้อที่น่าคิดคือ ท่านไม่ให้ทานเครื่อง ดักสัตว์ และเครื่องอุปกรณ์เกี่ยวกับการทำลายชีวิต เช่น แห อวน เบ็ด ตะกั่ว ปืน ดินประสิ่ว และ หินปากนก สิ่งเหล่านี้ ท่านขนไปทิ้งหมด โดยไม่มีใครรู้ที่ที่ท่านทิ้ง คำบอกเล่าจากบางแหล่งบอกว่า ท่านเอาไปฝังดินไว้ในป่า แล้วไม่มีใครทราบที่ท่านนำไปฝังไว้ที่ใด ท่านถือว่า “ของเหล่านี้ แม้ใคร ได้ไป เขาก็จะไปก่อกรรมก่อภัยให้แก่ตนเองอีก” ท่านจึงไม่ให้ใครเลย

การแจกทานของหลวงปู่พรหมในครั้งนั้น จนเป็นที่กล่าวขานในยุคนั้นว่า “อิมูล” ดังนี้

“บ้านตาลอันเป็นบ้านเกิดของหลวงปู่พรหม ก็มีชาวบ้านตาลมารับแจกทานโค กระบือ วัตถุสิ่งของเงินทองในครั้งนั้น จนทั้งหมู่บ้านตาลพากันเรียกว่า “อิมูล” จนเด็กๆ เกิดสงสัยตั้งคำถาม ว่า “ใครๆ เรียกหมูก็ว่าอิมูล ควายก็อิมูล วัวก็อิมูล อะไรๆ ก็เรียกอิมูล ในบ้านตาลบ้านหลังไหนก็ เรียกอิมูล อิมูลมาจากอะไร ?” พ่อแม่เด็กก็ตอบว่า “โอ ! นั่นมันเป็นมรดกตกทอดที่หลวงปู่พรหม สละทานมาก่อนจะเข้าบวช” เวลามีน้อออกลูกมาก็แบ่งให้ลูกหลานไปเลี้ยง ไปทำเป็นมรดก คำว่า อิมูล นี้คือ มรดกตกทอดชั่วลูกหลานไปยาวไกล มาจากการสละทานของหลวงปู่พรหม คนไม่มีวัวก็ ไปเอาวัว คนไม่มีควายทำนาก็ไปเอาควาย ใครไม่มีข้าวก็ไปเอาข้าว ใครไม่มีเงินก็ไปเอาเงิน”

หลวงปู่อ่ำ ธมฺมกาโม (วัดป่าเขาเขียว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก) ศิษย์อาวุโส ท่านหนึ่งของหลวงปู่พรหม ได้ยกหลักธรรมมาประกอบในตอนนี้อย่างนี้

“**หลวงปู่พรหม** ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีงามแก่พวกเราพุทธบริษัททุกท่าน การกระทำเช่นนี้ ทำให้ระลึกถึงธรรม ๔ ประการ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ ดังนี้

๑. **มัชฌิยะ** บุคคลที่มีความตระหนี่ ไม่ทำบุญให้ทาน วิกานั้นบันดาลให้เป็นคนยากจน ขัดสนทรัพย์สมบัติทั้งปวง

๒. **อเวยยาวัจจะ** บุคคลที่มีความไม่ช่วย ไม่ชวนช่วยในกิจที่ชอบ คือ ไม่ช่วยชวนช่วย ในการบุญกุศลของคนอื่น และไม่บอกบุญชักชวนคนอื่นในการบุญและกุศล วิกานั้นบันดาลให้เป็นคนไร้ญาติขาดมิตร

๓. **ปริจจาคะ** บุคคลที่มีการบริจาคทรัพย์สมบัติของตนให้เป็นประโยชน์แก่คนอื่น ได้แต่ไม่มีความตระหนี่เหนียวแน่น มีความยินดีในการทำบุญทำกุศล กรรมดีนั้นบันดาลให้เป็นคนมั่งคั่ง สมบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติ

๔. **เวยยาวัจจะ** บุคคลที่มีการช่วยชวนช่วยในกิจอันชอบคือ ช่วยชวนช่วยในการบุญ การกุศล ชักชวนคนอื่นให้มาร่วมบุญกุศล กรรมดีนั้นบันดาลให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ด้วยญาติมิตร สหายทั้งข้าทาสบริวารก็มากมาย

หลวงปู่พรหม ท่านเป็นผู้ที่สร้างบารมีมาเปี่ยมล้นแล้ว ท่านจึงเป็นผู้มีสติปัญญาในทางธรรม ท่านจึงบำเพ็ญคุณธรรมในข้อปริจจาคะและเวยยาวัจจะ

นอกจากการกระทำภายนอกของ**หลวงปู่พรหม** เป็นที่ประจักษ์นี้แล้ว ส่วนภายในจิตใจของท่านยังมีการกระทำด้วยจิตใจที่ตั้งมั่นอย่างแน่วแน่ไม่เปลี่ยนใจ คือ

๑. มีความเชื่อในพระตถาคต ตั้งมั่นไม่คลอนแคลน ไม่สงสัย

๒. มีศีลเป็นศีลที่ตรงตาม เป็นศีลที่พระอรหันต์เจ้าพอใจสรรเสริญ

๓. มีความเลื่อมใสในพระสงฆ์ ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรงต่อคำสอน

๔. มีความเห็นที่เที่ยงตรง คือ เห็นถูกต้องตามทำนองคลองธรรม เมื่อบุคคลทั้งปวง บัณฑิตทั้งหลาย ได้กระทำให้มีขึ้นแล้ว ท่านเรียกว่าผู้นั้นเป็นผู้ไม่ยากจน ชีวิตของผู้นั้นไม่โมฆะ ไม่เปล่าจากสารประโยชน์ เป็นสมบัติของผู้มีปัญญาธรรมโดยแท้”

เข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์

เมื่อ**ผู้ใหญ่พรหม สุภาพงษ์** ได้สละทรัพย์สมบัติ เรือกสวนไร่นา บ้านเรือน ออกแจกเป็นมหาทาน และจัดการบวชให้ภรรยาเป็นแม่ชี รวมทั้งบวชลูกหลาน พร้อมทั้งท่านได้สร้างวัดสำเร็จตามความตั้งใจแล้ว ใจของท่านก็ปลอดโปร่งเป็นอิสระจากเครื่องผูกพันร้อยรัดทั้งปวง รู้สึกเบากายเบาใจ ท่านไม่ต้องมีเรื่องอะไรให้ห่วงกังวลใจอีกต่อไป

สำหรับการบวชของ**ผู้ใหญ่อพรหม**นั้น เพื่อไม่ให้เป็นการกะกับผู้อื่นผู้ใด ท่านก็ได้เตรียมเงินไว้จำนวนหนึ่ง เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการอุปสมบทของตัวเอง บัดนี้ **ผู้ใหญ่อพรหม สุภาพงษ์** พร้อมที่จะอุปสมบทมอบกายถวายชีวิตให้แก่พระพุทธศาสนา

ด้วยสมัยนั้นบ้านดงเย็นยังไม่มีวัดธรรมยุต และวัดธรรมยุตในภาคอีสานก็หายากมาก ตอนออกบวช**ท่านพระอาจารย์สารณ**จึงได้แนะนำให้ท่านบวชกับพระครูชินวาทธำรง (จุม พนธุโล) ต่อมาคือ **ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์** ที่วัดโพธิสมภรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นวัดธรรมยุตสำคัญที่พระอุดมกรรมฐานสาย**ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต** มาบวชกันมากในสมัยนั้น ท่านจึงอำลาบรรดาญาติพี่น้อง มิตรสหาย ตลอดจนข้าราชการสายปกครองที่ท่านเกี่ยวข้องในฐานะเป็นผู้ใหญ่บ้านดงเย็น แล้วท่านกับญาติสนิทไม่ว่าคนก็ออกเดินทางไกลหลายสิบกิโลเมตรมุ่งหน้าไปยังวัดโพธิสมภรณ์ โดยเดินเท้าจากบ้านดงเย็นลัดเข้าอำเภอหนองหาน และเข้าตัวเมืองอุดรธานี

เมื่อ**ผู้ใหญ่อพรหม**เข้ากราบ**พระครูชินวาทธำรง (จุม พนธุโล)** เพื่อแจ้งความจำนงจะขอบวชเป็นพระอุดมกรรมฐานสาย**ท่านพระอาจารย์มั่น** ท่านพระครูฯ ท่านทราบความตั้งใจจริงของ**ผู้ใหญ่อพรหม**ก็เมตตายินดีและอนุญาตทันที พร้อมทั้งมอบบทสวดขานนาคนาคและกำหนดวันบวชให้การบวชของ**ผู้ใหญ่อพรหม**ในครั้งนั้น ไม่มีเรื่องโลกามิส ไม่มีปัจจัยเงินทองใดๆ มาเกี่ยวข้อง เป็นการบวชเพื่อออกปฏิบัติธรรมซึ่งถูกต้องตามอริยประเพณีในสมัยครั้งพุทธกาลอย่างแท้จริง ในระหว่างนี้**ผู้ใหญ่อพรหม**ต้องฝึกหัดท่องขานนาคนาคจนคล่องแคล่วขึ้นใจ และต้องเตรียมเครื่องอัฐบริขารสำหรับบวชให้ถูกต้องครบถ้วนตามหลักพระธรรมวินัย เพื่อเข้าสู่พิธีอุปสมบทเป็นพระอุดมกรรมฐานตามที่ตั้งใจต่อไป

ในสมัยก่อนนั้น วัดโพธิสมภรณ์ เป็นวัดซึ่งครูบาอาจารย์เพชรน้ำหนึ่งองค์สำคัญๆ ในสาย**ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต** นิยมศรัทธาไปบวชหรือไปญัตติกัน เช่น หลวงปู่หลุย จันทสาโร หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่ฝั้น อาจาโร หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ฯลฯ สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ วัดโพธิสมภรณ์ มี**ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนธุโล)** เป็นเจ้าอาวาส และท่านเป็นพระอุปัชฌาย์ ซึ่ง**ท่านเจ้าคุณ**องค์นี้ท่านเป็นพระศิษย์**ผู้ใหญ่**ที่ได้รับความเมตตาไว้วางใจจาก**ท่านพระอาจารย์มั่น**มาก และกล่าวได้ว่าในสมัยก่อนนั้น**ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์** รับภาระหน้าที่บวชและญัตติพระอุดมกรรมฐานมากที่สุด

จะเห็นได้ว่า การบวชเป็นของยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบวชเป็นพระอุดมกรรมฐาน สังกัดฝ่ายธรรมยุตในสมัยก่อนนั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย ไม่ใช่เรื่องสะดวกสบายเลย เพราะการแสวงหาครูบาอาจารย์ผู้ชี้แนะก็ยาก การบวชก็ยาก การหาวัดธรรมยุตก็ยาก ระยะเวลาที่ไกลต้องพักค้างแรมระหว่างทาง ซึ่งความยากเหล่านี้ล้วนมิได้เป็นอุปสรรคต่อครูบาอาจารย์ทั้งหลายในยุคนั้น รวมทั้ง

หลวงปู่พรหมในขณะออกบวช เพราะครูบาอาจารย์ท่านมีศรัทธาอย่างแรงกล้า คือ ท่านมีความปรารถนาพ้นจากทุกข์นั่นเอง

ในแผ่นจารึกในพระเจดีย์บรรจุพระธาตุของท่าน จารึกไว้ว่า

“...อุปสมบท อายุ ๓๗ ปี พ.ศ. ๒๔๗๑...”

ผู้ใหญ่พรหม ท่านได้เข้าพิธีอุปสมบทเป็นพระในสังกัดคณะธรรมยุติกนิกาย ณ พัทธสีมา วัดโพธิสมภรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยมีท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนธุโล) สมัยดำรงสมณศักดิ์ที่ พระครูชินวาทารัง เป็นพระอุปัชฌาย์ ท่านพระครูประสาทคุณานุกิจ เป็นพระกรรมวาจาจารย์ ได้รับฉายาอันเป็นมงคลว่า จิรปุณฺโณ ซึ่งหมายถึง ผู้มีบุญอันยั่งยืน

และในกาลต่อมาไม่นานนัก น้องชาย น้องสาวและน้องเขยของหลวงปู่พรหม ก็ได้ติดตามออกบวชมอบกายถวายชีวิตในพระพุทธศาสนาด้วยเช่นเดียวกัน นับว่าครอบครัวของหลวงปู่พรหม เป็นครอบครัวหนึ่งที่ออกบวชกันมาก เริ่มจากศรีภรรยาของหลวงปู่พรหม คือ คุณแม่ชีกองแพง ออกบวชก่อน หลวงปู่พรหมบวชของค์ถัดมา จากนั้นหลวงปู่พิมพา น้องชาย คุณแม่ชีจันแดง น้องสะใภ้ คุณแม่ชีตื้อ น้องสาว หลวงปู่เตี้ย น้องเขย รวมทั้งหมด ๖ คน ออกบวชครองอยู่ในสมณเพศเป็นพระภิกษุและเป็นแม่ชีตลอดชีวิต

ครูบาอาจารย์พระศิษย์สายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต รุ่นเก่าๆ ยังมีอีกหลายองค์ที่ไม่ปรากฏ เพราะสมัยก่อนไม่มีใครใส่ใจ เหมือนหลวงปู่พิมพาน้องชายหลวงปู่พรหม ท่านเป็นพระศิษย์หลวงปู่มั่นอีกองค์หนึ่งที่หลวงปู่พรหมเอามาบวชด้วย พอหลวงปู่พรหมบวชแล้ว ก็เอาน้องชายน้องสาวมาบวชด้วย บวชไล่เลี่ยกัน คนเฒ่าคนแก่เขาพูดว่า “ปฏิบัติทาของหลวงปู่พิมพาแตกต่างกับหลวงปู่พรหม ท่านไม่มีเล่นกับใครเลย ท่านปฏิบัติภาวนาอย่างเดียว ท่านไม่ยุ่งกับใคร ท่านยังตำหนิหลวงปู่พรหมว่าชอบทำงานคลุกคลีรุ่นว้ายกับคนมาก” หลวงปู่พิมพาไม่ทราบที่ท่านพักจำพรรษาที่วัดไหน ช่วงที่หลวงปู่พรหมกลับมาอยู่วัดประสิทธิธรรมนี้ ท่านไปมาหาสู่กันหรือไม่ก็ไม่รู้ข้อมูล หลวงปู่พิมพาท่านมรณภาพอยู่ทางอำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย ตอนนั้นอายุท่านก็มากแล้ว แต่ไม่มีชาวบ้านพูดถึงเลย เพราะท่านไม่เข้ามาเกี่ยวข้องกับใคร

เรื่องอานิสงส์การบวช

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ก่อนจะออกบวช ท่านได้เล็งเห็นความสำคัญและอานิสงส์ในการบวชสืบทอดรักษาพระพุทธศาสนา ดังนั้น ในการสละทรัพย์สมบัติ แม้ท่านไม่มีลูก แต่ท่านส่งเสริมให้ลูกหลานคนในหมู่บ้านได้ออกบวช โดยท่านได้เป็นเจ้าภาพบวชให้ ซึ่งการบวชนี้ย่อมมีอานิสงส์มากมาย โดยครูบาอาจารย์เทศน์ไว้ดังนี้

“เห็นไหม ทางอีสานทางเหนือเขานี้ ค้ำโพธิ์ ค้ำโพธิ์ ค้ำโพธิ์ เราค้ำศาสนาไว้ เราเอาลูกเรา มาเป็นมดแดงเผ่ามะม่วงไว้ มะม่วงก็รักษาไว้ แล้วทำมาบวช นี่ลูกเรานั้นเป็นอะไร ลูกเราก็คือ เลือดเนื้อเชื้อไข ไขของแม่ พอเกิดมาก็กินเลือด กินน้ำนม กินเลือดในอก เอาเลือด เอาเนื้อ เอาเชื้อไขมาค้ำศาสนา พ่อแม่ได้บุญใหม่ ลูกบวชนะจริงๆ ก็คือเท่าพ่อแม่บวชนั่นแหละ เพราะ พ่อแม่เป็นเจ้าของลูก เราเลี้ยงมาๆ แล้วมาค้ำศาสนา บุญเกิดตรงนี้ไง พ่อแม่ได้ ๑๖ กับ”

และการที่หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ก่อนออกบวช ได้เป็นเจ้าภาพบวชพระนั้น นับว่าท่าน เป็นญาติในพระพุทธศาสนา กล่าวคือ การบวชลูกหลาน ทาสทาสี สามเณรของตน ให้เป็นภิกษุ ภิกษุณี สามเณร สามเณรี ในพระพุทธศาสนานั้น จัดได้ว่าเป็นญาติในพระพุทธศาสนา ข้อนี้ปรากฏ ตามข้อความสนทนาระหว่างพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชกับพระโมคคัลลีบุตรติสสเถระ ดังนี้

เรื่องมีว่า พระองค์ทรงเป็นผู้ศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเป็นอันมาก ได้บริจาคทรัพย์ สร้างวิหารเจดีย์ถึง ๘๔,๐๐๐ แล้ว ได้ไปตรัสถามพระโมคคัลลีบุตรติสสเถระว่า “โยมสละทรัพย์ ในการก่อสร้างเจดีย์วิหาร ๘๖ โภกแล้ว จัดได้ว่าเป็นญาติในพระพุทธศาสนาแล้วหรือยัง ?” พระโมคคัลลีบุตรติสสเถระถวายพระพรว่า “ยังไม่เป็นญาติในพระศาสนา เป็นแต่เพียงคนเลื่อมใส ได้บำรุงพระศาสนาเท่านั้น” พระเถระกล่าวต่อไปว่า “ผู้ใดเป็นคนจนหรือคนร่ำรวยก็ตามที่ ถ้าได้มีศรัทธาบวชลูกหลาน ทาสทาสี สามเณรยา ไว้ในพระพุทธศาสนา ผู้นี้แหละเรียกว่าเป็น ญาติในพระพุทธศาสนา” ในเวลาต่อมาพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชได้บวชเจ้ามหินทกุมาร และ นางสังฆมิตตา ผู้เป็นโอรสราชธิดาไว้ในพระพุทธศาสนา พระเถระเจ้าจึงชั่งสาธุการแต่พระมหา- กษัตริย์ว่า “บัดนี้พระองค์ได้เป็นญาติในพระพุทธศาสนาแล้ว”

การบวชบำเพ็ญบุญล้างบาป

ประวัติหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ในเทศมรवासเคยเป็นนายฮ้อยค้าวัวค้าควายดังกล่าวนั้น เป็นอาชีพที่เป็นบาปเป็นกรรม สัตว์ย่อมจองกรรมจองเวรกับท่าน การบวชนอกจากมีอาณิสสงส์มาก แล้วยังเป็น การบำเพ็ญบุญล้างบาปอีกด้วย จากประวัติหลวงปู่จันทา ถาวโร พระศิษย์องค์สำคัญของหลวงปู่ขาว อนาลโย ได้เล่าการบวชบำเพ็ญบุญล้างบาป ไว้ดังนี้

“ในสมัยหนึ่งได้ไปภาวนาอยู่ที่วัดป่าหนองแขง อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี กับ หลวงปู่บัว สิริปุณฺโณ ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสในขณะนั้น วันนั้นทำความเพียรอย่างหนัก ไม่ฉันอาหาร เติงกรรมวันยังค่ำ พอค่ำมาก็เข้าที่นั้งสมาธิ ตลอดทั้งคืน ไม่ยอมนอน พอล่วงไปถึง ๔ ทุ่ม ความทุกข์เกิดขึ้น ความร้อนเกิดขึ้น จนถึงเที่ยงคืนจึงดับ พอตี ๑ ความร้อนสับสนเกิดขึ้นอีกเป็น ระยะๆ จนกระทั่งแจ้งเป็นวันใหม่ นั่งอยู่อย่างนั้น ไม่กระตุกกระตัก

มาวันหลังเข้าที่นั่งสมาธิอีก จิตก็สงบ พอจิตสงบลงไปก็เกิดนิมิตเห็นสัตว์ทั้งหลาย มีกบ เขียด ปู หอย นก หนู ปูปึกที่ตนได้ฆ่าเขามาแล้วนั้น ทั้งวัวและหมูก็ได้ทำมาแล้ว แต่ควายไม่ได้ทำ และมนุษย์ก็ไม่ได้ทำ สัตว์ทั้งหลายเหล่านั้นหลังไหลมาเต็มสถานที่นั้น จึงกำหนดจิตถามไปว่า

“มาทำอะไรกันมากมายเช่นนี้?”

เขาก็ตอบว่า “ได้ทราบข่าวว่าท่านมาบวชในศาสนาแล้ว จึงมาขอรับส่วนบุญของท่านจงแบ่งส่วนบุญให้ด้วย เพราะท่านเมื่อสมัยที่เป็นฆราวาสนั้นได้ฆ่าพวกข้าพเจ้ากินเป็นอาหาร ฉะนั้น ถ้าไม่แบ่งส่วนบุญให้ จะขอจองเวรจองกรรมนะ ขอให้เป็นผู้ได้ประสบพบปะแต่เหตุเภทร้าย อายุสั้น พลันตาย ประกอบด้วยโรคภัยนานาชนิด ไม่มีวันจบสิ้น”

เมื่อเห็นเป็นเช่นนั้น ก็เลยตั้งจิตอุทิศแบ่งส่วนบุญไปให้ และให้เขารับพระไตรสรณคมน์และศีล ๕ แล้วก็บอกให้เขามารับทุกวัน เขาก็ว่า “ดีแล้ว นับว่าเป็นโชคลาภอันดี จะได้มีโอกาสไปเกิดเป็นมนุษย์ เพราะภพชาติของพวกข้าพเจ้านี้ต่ำช้าลามก ไม่มีอิทธิพลใดๆ ทั้งสิ้น”

ก็เลยอุทิศส่วนบุญไปให้เช่นนั้นไม่ลดละ จนกระทั่งอายุพรรษาล่วงมาได้ ๒๐ พรรษา ไม่พบเห็นสัตว์เหล่านั้นมาหาอีกเลย จึงได้ไปกราบเรียนถามหลวงปู่บัว ท่านก็ว่า “ผมเองก็เหมือนกัน เมื่อภาวณาจนจิตสงบไปแล้ว จะเห็นฝูงสัตว์ทั้งหลายมากันสนั่นหวั่นไหว หลังไหลมาขอรับส่วนบุญ เมื่ออุทิศให้แล้ว เขาก็รับ แล้วไปเกิดเป็นมนุษย์ เขาไม่มาจองเวรจองกรรมอีกต่อไป เพราะเขาเห็นว่า ภพชาติสังขารของเขานั้นมันต่ำช้าลามก ไม่เหมือนกับพวกมนุษย์ มนุษย์เป็นภพชาติสูงส่งยิ่งกว่าใดๆ ทั้งหมด สามารถทำคุณงามความดีได้ยิ่งเลิศประเสริฐทุกอย่าง”

นั่นแหละ ที่เรียกว่า การบวชบำเพ็ญบุญล้างบาป เมื่อเห็นเป็นเช่นนั้นแล้วก็สิ้นสงสัย”

ครอบครัวของท่านคล้ายกับพระมหากัสสปะ

ประวัติชีวิตครอบครัวของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ กับ แม่กองแพง ตอนสมัยเป็นฆราวาส เป็นครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวยมาก แต่กลับไม่สนใจโยคีในทรัพย์สมบัตินั้น และได้สละทรัพย์สมบัติทั้งหมดเพื่อออกบวช นับเป็นครอบครัวตัวอย่างที่หาได้ยากมาก ครูบาอาจารย์ท่านได้เปรียบไว้ว่า มีความคล้ายคลึงกับประวัติครอบครัวของพระมหากัสสปเถระ กับ พระภัททกาปิลาณีเถรี ซึ่งเป็นพระอรหันตสาวกในสมัยครั้งพุทธกาล ตอนสมัยที่ท่านทั้งสองเป็นฆราวาสนั้น ก็เป็นคู่สามีภรรยาที่มีฐานะมั่งคั่งร่ำรวยมาก บริวารก็มาก แต่ได้สละทรัพย์สมบัติและกิจการงานเพื่อออกบวชแสวงหาโมกขธรรม

ในสมัยครั้งพุทธกาล พระมหากัสสปเถระ ท่านได้รับการยกย่องเป็นอสีติมหาสาวก (สาวกที่ยิ่งใหญ่ ๘๐ พระองค์) ท่านเป็นพระอรหันต์ที่ได้รับการยกย่องเป็นเอตทัคคะด้านธุดงค์วัตร ส่วนพระภัททกาปิลาณีเถระก็ได้บรรลุนิพพานเป็นพระอรหันต์เหมือนกัน ท่านเป็นเอตทัคคะในฝ่ายผู้มีปุพเพนิวาสานุสสติญาณ

สำหรับครอบครัวของหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านได้บรรลุนิพพานเป็นพระอรหันต์ และได้รับการยกย่องว่าเป็น พระศิษย์องค์แรกของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ที่บรรลุนิพพานก่อนหมู่คณะ ส่วนแม่ชีกองแพ่ง ท่านได้บวชตลอดชีวิต แต่ไม่ได้กล่าวถึงคุณธรรมไว้

ประวัติย่อ พระมหากัสสปเถระเจ้า

ท่านพระมหากัสสปะ เป็นบุตรกบิลพราหมณ์ กัสสปโคตร ในบ้านมหาติฏฐะ แคว้นมคธ มีชื่อว่า ปิณฑิ เรียกว่าโคตรว่า กัสสปะ พออายุครบ ๒๐ ปี พราหมณ์ผู้เป็นบิดา พร้อมกับนางพราหมณ์ผู้มารดา ก็ปรึกษากันหาภรรยาให้แก่บุตรของตน จึงมอบสิ่งของมีเงินและทอง เป็นต้น ให้แก่พราหมณ์ ๘ คน แล้วส่งไปเพื่อให้แสวงหาหญิงที่มีลักษณะดีงาม มีฐานะเสมอกันกับสกุลของตน พราหมณ์ทั้ง ๘ คน รับสิ่งของทองหมั้นแล้วก็เที่ยวแสวงหาไปจนกระทั่งถึงเมืองสาละ แคว้นมคธ

ในพระนครนั้น มีธิดาของพราหมณ์โกสิยโคตรคนหนึ่ง ชื่อว่า ภัททกาปิลาณี อายุ ๑๖ ปี รูปร่างสะสวยงดงามสมกับเป็นผู้มีบุญ พราหมณ์เหล่านั้นครั้งได้เห็นแล้ว จึงเข้าไปสู่ขอกับบิดามารดาของนาง เมื่อตกลงกันแล้วจึงมอบสิ่งของทองหมั้น กำหนดวันอาวาหรงค (แต่งงาน) และส่งข่าวให้กบิลพราหมณ์ได้ทราบ ส่วนปิณฑิมาณพเมื่อได้ทราบดังนั้น ไม่ได้มีความประสงค์ที่จะแต่งงานเลย จึงเข้าไปในห้องเขียนจดหมายบอกความประสงค์ของตนให้นางทราบ “นางผู้เจริญ จงได้สามีที่มีชาติและโคตร โภคสมบัติเสมอกับนาง อยู่ครอบครองเรือนเป็นสุขเถิด ฉันจักออกบวชต่อไปภายหลังกางจะได้ไม่ต้องเดือดร้อน” ครั้นเขียนเสร็จแล้วมอบให้คนใช้นำไปส่ง แม้นางภัททกาปิลาณี ก็มีคุณสมบัติเช่นเดียวกัน จึงได้เขียนจดหมายเช่นนั้นให้คนใช้นำมา คนถือจดหมายทั้งสองมาพบกันระหว่างทาง ต่างไต่ถามความประสงค์ของกันและกันแล้วจึงฉีกจดหมายออกอ่าน แล้วทั้งจดหมายฉบับนั้นเสียในป่า เขียนจดหมายมีเนื้อความแสดงความรักซึ่งกันและกันขึ้นมาใหม่ แล้วนำไปให้คนทั้งสอง

ครั้นกาลต่อมา การอาวาหรงคเป็นการสำเร็จเรียบร้อย โดยคนทั้งสองไม่ได้มีความประสงค์ สักแต่ว่าอยู่ร่วมกันเท่านั้น ไม่ได้ถูกต้องกันเลย แม้จะขึ้นสู่เตียงนอนก็ไม่ได้ขึ้นทางเดียวกัน ปิณฑิมาณพขึ้นข้างขวา นางภัททกาปิลาณีขึ้นข้างซ้าย เมื่อเวลานอนก็ตั้งพวงดอกไม้สองพวงไว้กลางที่นอน เพราะกลัวร่างกายจะถูกต้องกัน ถึงกลางวันที่ไม่ได้มีการหัวเราะยิ้มหัวต่อกันเลย

เพราะฉะนั้นจึงไม่มีบุตรหรือธิดาด้วยกัน สกุลของสามีภรรยาคู่นี้มั่งมีมาก มีกิจการงานเป็นบ่อเกิดแห่งทรัพย์มาก มีคนงานและพาหนะสำหรับใช้งานก็มาก

ครั้นต่อมาบิดามารดาเสียชีวิต ปีผลิมาณพได้ครองสมบัติ ดูแลกิจการงานสืบทอดจากบิดามารดา สามีและภรรยาต่างก็มีความเห็นร่วมกันว่า “ผู้อยู่ครองเรือนต้องคอยนั่งรับบาป เพราะการงานที่ผู้อื่นทำไม่ดี” จึงมีใจเบื่อหน่าย พร้อมใจกันจะออกบวช ได้แสวงหาผ้ากาสาเยะถือเพศเป็นบรรพชิต ออกบวชมุ่งหมายเป็นพระอรหันต์ในโลก สะพายบาตรลงจากปราสาทหลีกหนีไป ปีผลิเดินหน้า นางภัททกาปิลานีเดินหลัง พอถึงทางแยกแห่งหนึ่งจึงแยกจากกัน ปีผลิเดินไปทางขวา ส่วนนางภัททกาปิลานีเดินไปทางซ้าย จนบรรลู่ถึงสำนักของนางภิกษุณี ภายหลังได้บวชเป็นนางภิกษุณีและได้บรรลู่พระอรหันต์ตผล ส่วนปีผลิเดินทางไปพบสมเด็จพระบรมศาสดา ซึ่งประทับอยู่ที่ไร่ร่มไทร ซึ่งเรียกว่า พุทฺตนิโครธ ในระหว่างกรุงราชคฤห์และเมืองนาลันทาท่อกัน มีความเลื่อมใสเปล่งวาจาประกาศว่า พระศาสดาเป็นครูของตน ตนเป็นสาวกของพระศาสดา

พระศาสดาทรงอนุญาตให้เป็นภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ด้วยการประทานโอวาท ๓ ข้อว่า

๑. กัสสปะ เธอพึงศึกษาว่า เราจักเข้าไปตั้งความละเอียดและความเกรงใจไว้ในภิกษุที่เป็นผู้เฒ่าและปานกลางอย่างดีที่สุด

๒. เราจักฟังธรรมซึ่งประกอบด้วยกุศล เราจักตั้งใจฟังธรรมนั้นแล้วพิจารณาเนื้อความ

๓. เราจักไม่ละสติที่เป็นไปในกาย คือพิจารณาเอาร่างกายเป็นอารมณ์

ครั้นประทานโอวาทแก่พระมหากัสสปะอย่างนี้แล้วเสด็จหลีกหนีไป ท่านพระกัสสปะได้ฟังพุทธโอวาทแล้ว ก็เริ่มบำเพ็ญเพียร ในวันที่ ๘ นับจากวันที่อุปสมบทมาก็ได้สำเร็จพระอรหันต์ตผลตามปรกิตท่านพระมหากัสสปะนั้นถืออัฐงค์ ๓ ข้อ คือ ถือทรงผ้าบังสุกุล จีวรเป็นวัตร ถือเที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร และถืออยู่ป่าเป็นวัตร ด้วยเหตุนี้พระบรมศาสดาจึงทรงยกย่องว่า “เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้ทรงอัฐงค์” อานิสงส์แห่งการถืออัฐงค์ของท่านมีปรากฏดังนี้ คือ สมัยหนึ่งพระบรมศาสดาเสด็จประทับอยู่ ณ พระเวฬุวัน ทรงรับสั่งให้ท่านเลิกการอัฐงค์ ท่านไม่ยอมเลิกแล้วแสดงคุณแห่งการถืออัฐงค์ ๒ ประการ คือ ๑. เป็นการอยู่เป็นสุขในบัดนี้ ๒. เพื่ออนุเคราะห์ประชุมชนในภายหลัง จักได้ถือเป็นที่ภูฐานุคติ คือ ปฏิบัติตาม พระบรมศาสดาก็ประทานสาธุการว่า “ดีละ ดีละ เธอปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนส่วนมาก เธอจงทรงผ้าบังสุกุลจีวร เธอจงเที่ยวบิณฑบาต เธอจงอยู่ในป่าเถิด” ทรงสรรเสริญว่าเป็นผู้มักน้อยสันโดษ

ท่านพระมหากัสสปะ เป็นพระสาวกสำคัญเมื่อพระบรมศาสดาทรงปรินิพพานแล้ว คือในเวลานั้นท่านเป็นพระสังฆเถระ พอลงวายพระเพลิงพระพุทฺธสรีระแล้วได้ ๗ วัน ท่านประชุมสงฆ์

เล่าถึงการที่ภิกษุชื่อว่า สุภัททะ ผู้บวชเมื่อแก่กล่าวคำจาบจ้วงต่อพระธรรมวินัย ในคราวเมื่อเดินทางจากปาวานคร ปรีกษาหรือในทางที่จะทำสังคายนา รวบรวมพระธรรมวินัยตั้งไว้เป็นแบบฉบับ พระสงฆ์ก็ยินยอมเห็นพร้อมด้วย ท่านจึงเลือกภิกษุผู้ทำสังคายนาได้ ๕๐๐ องค์

การทำสังคายนาในครั้งนั้น ทำที่ถ้ำสัตตบรรณคูหา แห่งเวภารบรรพต กรุงราชคฤห์ พระมหากัสสปะ เป็นประธาน ได้พระอุบาลี และ พระอานนท์ เป็นกำลังสำคัญในการวิสันนาพระวินัย พระธรรม (พระสูตรและพระอภิธรรม) ตามลำดับ ได้พระเจ้าอชาตศัตรู เป็นศาสนูปถัมภก ทำอยู่ ๘ เดือนจึงสำเร็จ เรียกว่า ปฐมสังคายนา เมื่อท่านทำสังคายนาเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้อยู่ที่พระเวฬุวนาราม ในกรุงราชคฤห์ ไม่ประมาณ ปฏิบัติธรรมเป็นนิตย ดำรงชนมายุสังขารประมาณได้ ๑๒๐ ปี ท่านก็ปรินิพพาน ณ ระหว่างกลาง กุกกุฏสัมปาทบรรพตทั้ง ๓ ลูก ในกรุงราชคฤห์

ภาค ๕ ออกบวชเป็นพระรุดงคกรรมฐาน

ท่านเป็นสกุลแห่งพระรุดงคกรรมฐาน

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๑ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านออกบวชเป็นพระรุดงคกรรมฐานสาย ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เพื่อเสาะแสวงหาความสุขที่แท้จริง คือ เพื่อพระนิพพานบรมสุข ตามที่ท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตฺโต ครูบาอาจารย์กรรมฐานองค์แรกของท่านได้เมตตาแนะนำ หลวงปู่พรหมท่านได้เป็นพระรุดงคกรรมฐานหรือพระป่าสมดังใจมุ่งหมายตั้งแต่นั้น

การที่หลวงปู่พรหม ท่านออกบวชเป็นพระป่านั้นย่อมเป็นผลดียิ่งต่อท่าน เพราะชีวิตพระป่าแม้จะต้องประสบกับความทุกข์ยากลำบากอย่างแสนสาหัสแสนานัปการ แต่ก็เป็นที่สะดวกคล่องตัวต่อการออกเที่ยวรุดงค์บำเพ็ญเพียรตามป่าตามเขาเพื่อฝึกจิตทรมาณใจ ซึ่งการออกเที่ยวรุดงคกรรมฐานนั้นถือเป็นอริยปฏิบัติอันงดงามสูงสุด และถือเป็นเกียรติประวัติของพระป่าทั้งหลาย ที่สำคัญถือเป็นการตามรอยครูบาอาจารย์และตามรอยองค์พระบรมศาสดา ทั้งเป็นไปเพื่อเป้าหมายอันสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ การถึงซึ่งวิมุตติพระนิพพาน

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านเป็นผู้สร้างบุญวาสนาบารมีมาด้วยดีแต่อดีตชาติ ท่านถึงได้บวชเป็นพระรุดงคกรรมฐาน หรือพระป่าฝ่ายอริยวาสี เพราะการเป็นพระรุดงคกรรมฐานนี้ไม่ใช่ว่าจะเป็นกันง่ายๆ เหมือนพระบ้านฝ่ายคามวาสีทั่วไป เนื่องจากต้องมีบุญวาสนาบารมี ดังเช่นเรื่องของหลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม ขณะเป็นพระหนุ่มออกเที่ยวรุดงคกรรมฐานแถบพระบาทบัวบก จังหวัดอุดรธานี แล้วถูกกำนันวสาตามด่า จนพระเถระผู้ใหญ่ซึ่งชื่นชมและเคารพนับถือหลวงปู่ตื้อเมื่อท่านได้ยินข่าวจึงสั่งให้กำนันวสาไปขอขมาหลวงปู่ตื้อ โดยท่านพระอาจารย์ไท ธาตุตฺตโม หลานของหลวงปู่ตื้อ ได้เมตตาเล่าไว้ดังนี้

“รู้ข่าวไปถึงครูบาเฒ่าองค์หนึ่ง ครูบาเฒ่าองค์นั้นเป็นคนเคารพนับถือมาก อีตาวสาบวชเป็นเณรก็บวชกับท่านอาจารย์องค์นั้น บวชเป็นพระ ผู้เฒ่าก็เป็นพระอุปัชฌาย์ให้ ก็เลยเรียกมา

“ตาวสา กูได้ยินข่าวว่า มิ่งด่าพระรุดงคกรรมฐาน พระรุดงคกรรมฐานนั้นเป็นเชื้อของตระกูลโคตมพุทธจริงๆ ผู้ใดไม่มีบุญวาสนาบารมี จะออกรุดงคกรรมฐานไม่ได้ กুবวชเข้ามานี่ กูก็พยายามอยากไปรุดงคกรรมฐาน กูไปไม่ได้ ดิดนั้นดิดนี้ โดยเฉพาะยิ่งอุปัชฌาย์ กูเป็นมา กูนี้บวชพระมาเป็นร้อยๆ เลย ทั้งเณร ลูกศิษย์ก็ยังไม่เคยเป็นรุดงคกรรมฐานเลย คุณหลาน (หลวงปู่ตื้อ) มาอยู่ในย่านนี้ก็เคยไปมาหาสู่ กูเห็นท่านตั้งแต่เป็นผู้บวช กูยังเคารพนับถือ มิ่งต้องไปสมมา (ขอขมา) คารวะ ไม่ไปแล้วมิ่งอย่ามาหา กู หมอนี่มันกินไป มันไปหาคุณพระเจ้าพระสงฆ์นี้” ผู้เฒ่าว่า”

นอกจากจะมีบุญวาสนาบารมีดังกล่าวแล้ว การเป็นพระอัครมเหษณ์หรือพระป้า จะต้องรักษาพระธรรมวินัยและถืออัฐมศีลอย่างเข้มงวดเคร่งครัด และจะต้องปฏิบัติบำเพ็ญภาวนาอย่างยอมสละเป็นยอมสละตาย เอาจริงเอาจัง จึงถือเป็นพระสงฆ์สาวกตามแบบฉบับของพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริง ถือเป็นศากยบุตรพุทธชินารสอย่างสมเกียรติสมศักดิ์ศรี และถือเป็นสกุลแห่งพระป้าที่สุดแสนน่าจะภาคภูมิใจอย่างยิ่ง ซึ่งหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านนับเป็นพระศิษย์อาวุโสสายท่านพระอาจารย์มั่นอีกองค์หนึ่งที่ตั้งใจอยู่ในข่ายนี้

สกุลแห่งพระอัครมเหษณ์ หรือ สกุลแห่งพระป้า ถือเป็นสกุลสำคัญที่สุดของบรรดาพระสงฆ์สาวกทั้งหลาย พระพุทธเจ้าทรงเป็นต้นสกุลแห่งพระป้า โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ได้เมตตาเทศน์ไว้ดังนี้

“พระพุทธเจ้าเป็นสกุลแห่งพระป้าทั้งหมด สาวกทั้งหลายเป็นสกุลแห่งพระป้าทั้งหมด ตลอดพระป้าทุกวันนี้สืบมาเนื่องมาจากพระพุทธเจ้า พระสงฆ์สาวกที่ท่านพาอยู่ในป่าตลอดมาจนกระทั่งทุกวันนี้ ถ้าจะพูดให้ทันสมัยอย่างทุกวันนี้ เขาเรียกว่า มหาวิทยาลัยป่า มหาวิทยาลัยบ้านอย่างมหาวิทยาลัยที่เขาตั้งขึ้นทุกวันนี้ คือ มหาวิทยาลัยกิเลส มีตั้งแต่วิชาความรู้ของโลกของสงสารของกิเลสตัณหาทั้งนั้นเข้าไปเต็มอยู่ในมหาวิทยาลัยสงฆ์ๆ เอาชื่อของสงฆ์ไปเป็นนามเฉยๆ แต่แล้วเอาคำว่า “สงฆ์” นั้นแหละเป็นพื้นฐานเหยียบขึ้นของกิเลสทั้งหลาย และตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์นั้นมหาวิทยาลัยสงฆ์นี้ เพื่อให้ไพเราะเพราะพริ้งหยดย้อย ให้กิเลสพวกเดียวกันมันตื้นตันเป็นบ้าไปด้วยกัน นี้เรียกว่า มหาวิทยาลัยบ้าน

ที่นี้มหาวิทยาลัยป่า คือ พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญอยู่ในป่า ตั้งแต่วันเสด็จออกทรงผนวชบำเพ็ญมาตลอด ๖ ปีได้ตรัสรู้ธรรมในป่า แล้วบรรดาพระสงฆ์สาวกทั้งหลายเข้าไปสดับธรรมจากพระพุทธเจ้าอยู่ในมหาวิทยาลัยป่านั้น ได้สำเร็จมรรค ผล นิพพาน ขึ้นมาเรื่อยๆ นับตั้งแต่ปฐมสาวกคือ พระอัญญาโกณฑัญญะ พระวัปปะ ภัททิยะ มหานามะ อัสสชิ เหล่านี้ ๕ องค์ นี้สำเร็จมาจากมหาวิทยาลัยป่าของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยธรรมชาติแท้ ชำระกิเลส สะสางกิเลส

จากนั้นเวลาประทานพระโอวาทอุปสมบทพระ ในเบื้องต้นขึ้นต้นว่า เอหิภิกขุอุปสัมปทา ท่านจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมเรากล่าวดีแล้ว แล้วก็ป็นภิกษุขึ้นทันที ต่อจากนั้นก็ค่อยเปลี่ยนมาพระองค์เป็นผู้เปลี่ยนเองจึงไม่ผิดพลาดที่ตรงไหน มาขึ้นถึงเป็นสรณะแล้วก็ป็นพระโดยสมบูรณ์ จากนั้นก็ให้เป็นญาติตถาคตกรรม อย่างทุกวันนี้ สวดอัญตถาคตกรรม เป็นพระสงฆ์มาจากพระโอวาทของพระพุทธเจ้าองค์เดียวกัน ที่นี้เวลาบวชแล้ว นี้ละพระโอวาทที่สำคัญของพระอยู่ในปากก็ตาม ในบ้านก็ตาม ที่จะผ่านโอวาทอันนี้ไปไม่ได้เลยแม้องค์เดียว

พออุปสมบทเสร็จแล้ว พระองค์ทรงประทานโอวาท เรียกว่า นิสสัย ๔ เครื่องอยู่อาศัยของ พระที่ถูกต้องชอบธรรม ๔ ประการ แต่นี้จะยกมาเพียงอันเดียวที่อยู่ในจำนวนนิสสัย ๔ นะ พอบวช เสร็จแล้ว รุกขมุลเสนาสน์ นิสสัย ปพพชชา ตตถ เต ยาวชีโว อุตสาโท กรณียो บรรพชาอุปสมบท แล้วให้ท่านทั้งหลายไปเที่ยวอยู่ตามรุกขมุลร่มไม้ ในป่าในเขา ตามถ้ำเงื้อมผา ป่าช้าป่ารกชัฏ ที่แจ้ง ลอมฟาง อันเป็นความสะดวกแก่การบำเพ็ญสมณธรรม เพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งธรรมภายในใจ ของเรา เพราะเป็นสถานที่ไม่ยุ่งเหยิงวุ่นวายกับโลกามิสทั้งหลาย หรือเรื่องยุ่งเหยิงวุ่นวายของโลก และให้พวกเธอทั้งหลายจงทำความอุตสาหะพยายามอยู่อย่างนี้ตลอดชีวิตเถิด คือไม่เว้นเลยตลอด ชีวิตของพระแต่ละองค์ๆ ให้ทำความอุตสาหะพยายามอยู่ในป่าในเขานี้ตลอดชีวิตเถิด เข้าใจแล้ว เหมอ

นี่ละข้อสำคัญที่เป็นต้นรากของสกุลป่าพระป่าของพระพุทธเจ้ามา ทีนี้เวลาพระองค์ใดบวช ก็ตาม เป็นอุปัชฌาย์ต้องให้โอวาทข้อนี้ ไม่ให้ไม่ได้ ผิด ปลอดภัยตามทันที พระโอวาทข้อนี้เป็น โอวาทที่สำคัญมาก ประทานให้แก่สังฆวิহারิกผู้บวช แล้วให้ไปอยู่ในป่าในเขาอย่างนี้ เป็นแต่เพียง ว่าไม่บังคับ ให้เธอทั้งหลายไปอยู่ในป่าในเขาแล้ว ก็ให้ทำความอุตสาหะพยายามอยู่ในสถานที่นั้น ตลอดชีวิตเถิด”

ท่านดำเนินตามหลักศีล สมาธิ ปัญญา

การออกเดินธุดงค์ตามป่าตามเขาของพระธุดงค์กรรมฐาน นับแต่สมัยครั้งพุทธกาลจวบจน สมัยปัจจุบัน พระสงฆ์สาวกทุกๆ องค์จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินตามหลักของศีล สมาธิ ปัญญา หรืออริยมรรคทั้ง ๘ ประการอย่างเคร่งครัด เพราะเมื่อธุดงค์เข้าไปอยู่ในป่าในเขาอันเป็นสถานที่ สงบสงัดและเต็มไปด้วยภัยอันตรายต่างๆ แม้มีศีลคุ้มครอง ทำให้เกิดความอบอุ่นใจแล้วก็ตาม แต่ จิตใจก็ไม่อาจจะสงบสงัดเองได้ หากมิได้ตั้งใจบำเพ็ญภาวนาอย่างเอาจริงเอาจัง จิตใจก็ย่อมไม่ สงบสงัด และสมาธิธรรม ปัญญาธรรม ตลอดจนวิมุตติธรรมก็ย่อมไม่บังเกิดขึ้น ฉะนั้น การดำเนิน ตามหลักของศีล สมาธิ ปัญญา ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเมตตาประทานไว้ จึงเป็น เรื่องสำคัญและจำเป็นมาก ซึ่งบรรดาพระอรหันต์ทุกๆ องค์ในครั้งพุทธกาลล้วนจะต้องดำเนินตาม หลักธรรมทั้ง ๓ ประเภทนี้

ในสมัยกึ่งพุทธกาล ท่านพระอาจารย์เสาร์ และ ท่านพระอาจารย์มั่น ท่านทั้งสองดำเนิน ตามหลักพระธรรมวินัย และเป็นผู้บุกเบิกฟื้นฟูธุดงค์วัตร ออกเที่ยวธุดงค์กรรมฐานก็ถือปฏิบัติตาม หลักของศีล สมาธิ ปัญญาอย่างเคร่งครัด จนประสบผลสำเร็จบรรลุธรรมขั้นสูงสุดเป็นพระอรหันต์ ท่านทั้งสองจึงให้ความสำคัญหลักของศีล สมาธิ ปัญญา และเน้นสอนพระศิษย์ให้ดำเนินตาม ทั้งนี้ เพื่อให้ผลการปฏิบัติธรรมของพระศิษย์จะได้มีความก้าวหน้าและได้บรรลุธรรมอันพ้นจากทุกข์ ซึ่ง

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านก็ได้รับการอบรมมาและได้ดำเนินตามหลักของศีล สมาธิ ปัญญา ตั้งแต่เริ่มบวชพรรษาแรกๆ เช่นเดียวกับบรรดาพ่อแม่ครูอาจารย์ทั้งหลาย เพราะศีล สมาธิ ปัญญา เป็นธรรมจำเป็นที่จะแยกออกจากกันไม่ได้ และเป็นธรรมเครื่องหนุนกันไปตามลำดับ โดย **องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน** ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“พระพุทธเจ้าท่านทรงแสดงไว้ในตำรับตำรา พระนี้ได้ฟังทุกองค์ในอนุศาสนา ๘ นิสสัย ๔ อภิญญา ๔ จะยกมาแสดงเพียงนิสสัย ๔ ที่พระองค์ทรงสั่งสอน แล้วก็มาสรุปเอาตอนนี้เลยว่า ท่านสอนพระในผลแห่งการไปอยู่ตามป่าตามเขา รุกขมูลร่มไม้บำเพ็ญเพียรในป่าในเขา ด้วยธรรม ๓ ประเภท คือ บำเพ็ญศีล สมาธิ ปัญญา ให้เกิดให้มีในใจของตนจากสถานที่เหมาะสมเช่นนั้น เช่น **รุกขมูลเสนาสน์** ให้ไปอยู่ในป่าในเขาซึ่งเป็นที่สงบเงียบ สะดวกแก่การบำเพ็ญสมณธรรม ได้เป็นอย่างดี

และผลของการไปบำเพ็ญในที่เช่นนั้น ท่านก็ยกศีล สมาธิ ปัญญาขึ้น ไปอยู่ในที่เช่นนั้นก็คือ ไปรักษาศีลให้สมบูรณ์บริบูรณ์ ไปบำเพ็ญสมาธิ คือ ความสงบเย็นใจ ความแน่นหนามั่นคงทั้งหลาย ภายในใจ ปัญญาความรู้แจ้งแทงทะลุ บุคลิกกิเลสตัดมหาตัวมีดตัวบอด ปิดตันทางเดินของเราออก ให้มองเห็นบุญ เห็นบาป เห็นดี เห็นชั่ว ให้เห็นทั้งความฟุ้งซ่านที่กิเลสสร้างขึ้นมา และความสงบ ซึ่งธรรมสร้างขึ้นในตัวของเราแต่ละรายๆ ท่านแสดงไว้เป็นอานิสงส์ คือ ผลประโยชน์อันดีงาม ตลอดถึงผลประโยชน์อันสุดยอดไว้ว่า

ศีลปริภาวิโต สมาธิ มหปผลโล โหติ มหานิสฺโส พระบวชแล้วท่านทรงสอนไว้แล้วนะ สมาธิ เมื่อศีลอบรมแล้วย่อมมีผลมาก อานิสงส์มาก แปลตามภาษาปริยัตินะ ถ้าแปลตามภาคปฏิบัติ มันแปลได้สองนัย แปลด้วยพยัญชนะก็ได้ แปลโดยอรรถก็ได้ แปลโดยอรรถเอาแต่เนื้อความปึงเลย

สมาธิเมื่อมีศีลอบรมแล้วย่อมมีผลมาก คือ ศีลเป็นที่อบอุ่น ให้จิตใจไม่วอกแวกคลอนแคลน โดยสำคัญว่าศีลของตนต่างพร้อยหรือขาดทะลุอะไร แล้วเกิดความระแวงแคลงใจเป็นนิรวณ ที่นี้ ศีลรักษาดีเรียบร้อยแล้วมันก็อบอุ่น แล้วบำเพ็ญสมาธิ จิตก็ไม่วอกแวกคลอนแคลนไปตามอารมณ์ที่เคลือบแคลงสงสัยในศีลของตน แล้วสมาธิก็สงบได้ง่าย

ที่นี้สมาธิปริภาวิตา ปญญา มหปผลลา โหติ มหานิสฺสา ปัญญาเมื่อมีสมาธิเป็นเครื่องหนุนแล้วย่อมมีความแก่กล้าสามารถ หรือเดินได้คล่องตัว แต่ท่านแปลตามปริยัติว่า ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก สมาธิอบรม สมาธิ ได้แก่ จิตใจที่มั่นอิมอารมณ์ อิมทางรูป ทางเสียง ทางกลิ่น ทางรส เครื่องสัมผัสต่างๆ อยากคิดอยากปรุงอย่างนั้นอย่างนี้มั่นหิวมันโหย พอจิตมีสมาธิแล้วระงับดับอารมณ์เหล่านั้นมา เรียกว่า จิตอิมอารมณ์

เมื่อจิตอิมอารมณ์แล้วที่นี้ให้ดำเนินทางด้านปัญญา พิจารณาคลี่คลาย เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ เข้าไปภายในภายนอกให้มันแตกกระจายไปหมด นี้เรียกว่าปัญญา เวลาสมาธิ หนุนปัญญา ปัญญาอ่อนเดินได้คล่องตัว ท่านซื่ออีกว่า **ปัญญาปริภาวิต จิตต์ สมมเทว อาสเวหิ วิมุจจติ** จิตเมื่อปัญญาอบรมหรือซักฟอกแล้วอ่อนหลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวงโดยชอบ

นี่ละอนุศาสน์ที่ท่านสอนพระบวชมาทุกองค์ ท่านสรุปลงในธรรมเหล่านี้ พวกศีล สมาธิ ปัญญา บวชแล้วให้เสาะแสวงหาอย่างนี้ พวกกันเข้าออกเข้าใจ

หลักพระวินัยต้องยึดให้คงเส้นคงวาเสมอ ที่นี้ก็ปฏิบัติตามหลักธรรม เมื่อศีลบริสุทธิ์อยู่แล้ว สำหรับผู้บวชมาเพื่อรักษาศีล รักษาธรรม บำรุงธรรม ต้องให้ศีลหมดจดอยู่เสมอ เป็นที่อบอุ่นใจ แล้วก็ดำเนินทางด้านจิตตภาวนา เมื่อดำเนินทางด้านจิตตภาวนา จิตก็ไม่ส่ายแส่ว่นวายไปเพราะความผัดในแง่พระวินัย ไม่มีความกังวล ตัดนิวรณ์เหล่านี้เสียได้ ใจก็เข้าสู่จุดแห่งธรรมด้วยความ สะดวก แล้วปรากฏเป็นความสงบร่มเย็นขึ้นมา

ท่านจึงเรียกว่า **ศีลปริภาวิต สมาธิ มหปผลโต โหติ มหานิสฺโส** สมาธิอันศีลอบรมแล้ว ย่อมมีผลมากมีอานิสงส์มาก สำหรับนักบวชผู้รักษาพระวินัยก็ให้เป็นผู้รักษาจริงๆ ให้ดำเนินตามนี้ **สมาธิปริภาวิตา ปัญญา มหปผลา โหติ มหานิสฺสา** ปัญญาอันสมาธิอบรมแล้วย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก นั้น **ปัญญา ปริภาวิต จิตต์ สมมเทว อาสเวหิ วิมุจจติ** จิตอันปัญญาอบรมแล้วย่อม หลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวงโดยชอบ นี่เป็นหลักธรรมอันสำคัญ มีความเกี่ยวข้องกันอยู่เช่นนี้

ฉะนั้น นักบวชเราจึงควรสนใจอย่างยิ่งในหลักธรรมหลักวินัย ครั้งพุทธกาลท่านปฏิบัติ ดำเนินอย่างไร จึงปรากฏว่า ท่านองค์นั้นสำเร็จอยู่ในเขาภูกันนั้น อยู่ในป่า นั้น อยู่ในถ้ำนั้น ด้วย อิริยาบถนั้นๆ ท่านองค์นั้นสำเร็จอยู่ในที่นั้นๆ ในป่าในเขาถ้ำนาไพร”

ท่านถือหลักปฏิบัติข้อวัตรปฏิบัติอย่างเข้มงวดเคร่งครัด

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านเป็นพ่อแม่ครูอาจารย์สำคัญอีกองค์หนึ่งที่ถือหลักปฏิบัติ ข้อวัตรปฏิบัติของพระชฎงคกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น **ภริทตมมหาเถร** อย่างเข้มงวด เคร่งครัด เช่นเดียวกับบรรดาพ่อแม่ครูอาจารย์ประเภท **“เพชรน้ำหนึ่ง”** ทั้งหลาย โดยท่านถือนับแต่วันออกบวชเป็นพระชฎงคกรรมฐานตั้งแต่พรรษาแรกตราบจนวันถึงแก่กาลมรณภาพ โดย **องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน** ได้เมตตาเรียบเรียงหลักปฏิบัติข้อวัตรปฏิบัติไว้ใน หนังสือปฏิบัติพระชฎงคกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น สำหรับความหมายของหลักปฏิบัติ ท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

“เรื่องปฏิบัติ คือ ข้อปฏิบัติที่ท่านพระอาจารย์มั่นพาคณะลูกศิษย์ดำเนินมาเป็นลำดับจนถึงปัจจุบัน การปฏิบัติตามปฏิบัตินี้รู้สึกลำบาก เพราะเป็นการทวนกระแสโลกทั้งทางกายทางวาจา และทางใจ หลักปฏิบัตินี้มีจุดตั้ง ๑๓ ชั้นวัตร ๑๔ มีอาคันตุกวัตร เป็นต้น เป็นเครื่องบำเพ็ญทางกายโดยมาก และมีกรรมฐาน ๔๐ เป็นเครื่องบำเพ็ญทางใจ สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันไปตามอิริยาบถต่างๆ ของความเพียร”

ความสำคัญของจุดตั้งวัตร องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาแสดงไว้ดังนี้

“พระอริยเจ้าทุกประเภทไปจากจุดตั้งวัตรนี้ทั้งนั้น เพราะจุดตั้งวัตรเป็นธรรมเครื่องทำลายกิเลสได้ทุกประเภท จุดตั้งวัตรจึงเป็นทางเดินเพื่ออริยธรรม อริยบุคคล...”

“พระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลายบรรดาที่เลิศแล้ว ล้วนแต่ท่านรักษาจุดตั้งวัตรกันทั้งนั้น ใครประมาทจุดตั้งวัตรว่าไม่สำคัญ ผู้นั้นคือผู้หมดสาระสำคัญในตัวเอง...”

“จุดตั้งวัตรเป็นธรรมลึกลับ ยากที่จะมองเห็นความสำคัญ ทั้งที่จุดตั้งวัตรเป็นธรรมสำคัญในศาสนามาตั้งแต่เดิม จุดตั้งวัตรเป็นหลักใหญ่แห่งพระศาสนา ผู้มีจุดตั้งวัตรประจำตัว คือ ผู้รู้ความสำคัญของตัวและรักษาถูกจุดแห่งความสำคัญได้ดี เป็นที่น่าชมเชยอย่างถึงใจ ผู้มีจุดตั้งวัตรดีเป็นผู้มีจิตใจเมตตาอ่อนโยนในสัตว์ทั้งหลาย

ถ้ายังมีผู้ปฏิบัติรักษาจุดตั้งวัตรอยู่ตราบไต่ ศาสนาก็ยังทรงดอกทรงผลอยู่ตราบนั้น เพราะจุดตั้งวัตรเป็นทางที่ไหลมาแห่งมรรคและผลทุกชั้น ไม่มีสถานที่ กาลเวลา หรือสิ่งใดๆ มาเป็นอุปสรรคกีดขวางทางเดินเพื่อมรรคผลนิพพานได้...”

หลวงปู่พรหม จิรปุญฺโธ ท่านเป็นพระผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ และเป็นพระที่มีนิสัยแก้กล้าพยายามฟันฝ่ากับอุปสรรคทั้งปวงเพื่อจะขอเอาดวงจิตอันเป็นสมบัติดวงเดียวของท่านพ้นจากทุกข์ให้ได้ ก่อนที่ท่านจะออกบวช ท่านมีความตั้งใจจะแสวงหาความสุขที่แท้จริง ความตั้งใจของท่านนี้เอง จึงเป็นหลักประกันปฏิบัติทางข้อวัตรอันบริสุทธิ์ในเพศพรหมจรรย์ของท่าน

ท่านถือหลักสี่เลขาธรรม

การสนทนาธรรมของพระสงฆ์ ในสมัยครั้งพุทธกาล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระสงฆ์สาวก ท่านสนทนากันแต่สี่เลขาธรรม อันเป็นเรื่องของธรรมล้วนๆ โดยไม่มีเรื่องของโลกมาเคลือบแฝงเจือปน ในกาลต่อมาการปฏิบัติตามหลักสี่เลขาธรรมของพระสงฆ์ก็ย่อหย่อนลง จวบจนสมัยกึ่งพุทธกาล ท่านพระอาจารย์เสาร์ กนฺตสีโล ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ท่านก็ถือปฏิบัติปฏิบัติข้อนี้อย่างเคร่งครัด และได้พาพระศิษย์ดำเนินตาม ซึ่งครูบาอาจารย์พระศิษย์รุ่นแรกๆ

เช่น หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ หลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ หลวงปู่ฝั้น อาจาโร ฯลฯ จนถึงพระศิษย์ยุคหนองผือใน เช่น องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ท่านพระอาจารย์จวน กุลเชฏฺโฐ ท่านพระอาจารย์สิงห์ทอง ธมฺมวโร ฯลฯ ท่านได้ถือปฏิบัติตามได้อย่างเด่นชัด โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“พูดถึงการปฏิบัติปฏิบัติทาการดำเนิน เท่าที่เราได้เที่ยวเสาะแสวงหาครูหาอาจารย์มามาก ต่อมาก ที่มาถึงใจเสียทุกสิ่งทุกอย่าง ก็คือ พ่อแม่ครูอาจารย์มั่นของเรา นี่เป็นเครื่องยืนยันได้เลยว่า ผู้ทรงมรรคทรงผลท่านดำเนินอย่างนั้น อย่างพ่อแม่ครูอาจารย์มั่นของเรา ไม่ว่าจะอยู่ ไปที่ไหน บำเพ็ญที่ใด มีแต่ที่สงบสัจ มีแต่ที่บำเพ็ญที่เหมาะสมกับการจะยังธรรมให้เกิดเพื่อมรรคเพื่อผล โดยถ่ายเดียวเท่านั้น ไม่มีสิ่งใดมาเคลือบมาแฝงเลย

ตั้งแต่สมัยท่านยังหนุ่มอยู่ก็เป็นเช่นนั้นเรื่อยมา จนกระทั่งเฒ่าแก่แล้ว ก็ไม่เคยลดละ ปฏิบัติที่ราบรื่นดงามเรื่อยมา จนกระทั่งวาระสุดท้ายของท่าน ท่านถือหลักสัลเลขธรรมเป็นเครื่องดำเนิน เป็นเครื่องสนทนาพูดจาปราศรัยกับพระกับเณรไปเสียทั้งนั้น คือ ไม่ห่างจาก สัลเลขธรรม ๑๐ ประการนี้เลย เพราะฉะนั้น สัลเลขธรรม ๑๐ ประการนี้ จึงเป็นเครื่องดำเนินเพื่อมรรคเพื่อผลโดยตรง ไม่มีคำว่าอ้อมค้อม ดังพ่อแม่ครูอาจารย์มั่นของเรา พูดขึ้นคำใดมีแต่เรื่องธรรม ๑๐ ประการนี้ทั้งนั้น คือ สัลเลขธรรม เครื่องขัดเกลา เครื่องชักฟอกกิเลส”

ท่านพระอาจารย์มั่น ท่านจะตั้งคำถามเกี่ยวกับการภาวนา เช่น “เป็นยังไง ไปพักที่ไหนมาได้กำลังทางจิตใจอย่างไร ?” “เป็นยังไงจิตใจ ภาวนาอะไร ?” “การภาวนาไปถึงไหนบ้าง ?” เป็นต้น ท่านมักจะถามพระศิษย์ทุกองค์ทุกครั้งไปที่เพิ่งกลับจากการธุดงค์เที่ยววิเวกตามป่าตามเขา อันเป็นการแสดงออกถึงท่านพระอาจารย์มั่น ท่านมุ่งสนใจงานภายในเป็นสำคัญ และการสนทนาพูดคุยกัน ท่านก็ยึดตามหลักสัลเลขธรรม ๑๐ ประการที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติวางไว้ทุกประการ โดยท่านมุ่งสนทนาแต่เรื่องธรรมเป็นสำคัญ อีกทั้งท่านเองก็ไม่ชอบการก่อสร้าง และท่านก็ไม่ส่งเสริมการก่อสร้าง อันถือเป็นงานภายนอกและถือเป็นข้าศึกต่อการบำเพ็ญภาวนา

ในวงพระธุดงค์กรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น เมื่อท่านอยู่ร่วมสำนักเดียวกัน หรือเมื่อมีการไปมาหาสู่กัน หรือเมื่อมีการพบปะกัน ท่านมักจะมีการตรวจสอบคุณธรรมซึ่งกันและกัน โดยการพูดคุยสนทนาธรรมกันตามหลักสัลเลขธรรม ซึ่งมีด้วยกัน ๑๐ ประการ มีอัปปิจฉตา ความมักน้อย เป็นเบื้องต้น มีวิมุตติญาณทัสสนะ ความรู้เห็นอันแจ่มชัดในความหลุดพ้น เป็นที่สุด และเป็นมงคลตามหลัก ธมฺมสากัจฉา เอตมฺมจฺจลฺมุตฺตมํ การสนทนาธรรมตามกาลเป็นมงคลอันสูงสุด อันเป็นมงคลข้อหนึ่งในมงคล ๓๘ ประการ

กรณีของหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ตามปกติแล้วท่านเป็นพระที่เคร่งขรึมพูดน้อย แลดูน่าเกรงขาม เมื่อท่านพูดคุยสนทนา ท่านก็สนทนาตามหลักสัลเลขธรรมที่ท่านยึดถือปฏิบัติปฏิบัติปฏิบัติตลอดมานับแต่วันออกบวช เวลาท่านสนทนาธรรมกับครูบาอาจารย์ด้วยกัน เช่น ท่านสนทนากับหลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หรือ องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ฯลฯ ต่างท่านต่างองค์จึงมีความรื่นเริงเพลิดเพลินในธรรมที่สนทนาซึ่งกาลต่อมาองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เรียบเรียงประวัติบางส่วนของท่านไว้ในหนังสือปฏิปทาพระอุดมคุณธรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น และได้เทศนาถึงท่านด้วยความเคารพเทิดทูนในหลายวาระ

อนึ่ง การสนทนาธรรมตามหลักสัลเลขธรรมของครูบาอาจารย์ในวงกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต มีประโยชน์อย่างมากหลายประการ ดังนี้

๑. ทำให้เห็นความสำคัญของภาคปฏิบัติ เพราะธรรมแท้ตามหลักของพระพุทธศาสนา ย่อมเกิดจากภาคปฏิบัติเป็นสำคัญ มิใช่เกิดจากภาคปริยัติ คือ การเรียนแล้วจดจำมาสนทนาธรรมกัน สมดังพระพุทธโฆษาจารย์ทรงเน้นให้พุทธบริษัท ๔ บูชาพระองค์ด้วยการ ปฏิบัติบูชาแทนอามิสบูชา

๒. ทำให้เห็นถึงความเด็ดเดี่ยวของอากัฬาของบรรดาครูบาอาจารย์ทั้งหลาย ที่ท่านยอมเสียสละทุกสิ่งทุกอย่าง แม้กระทั่งยอมสละชีวิตเพื่อเข้าแลกกับธรรม เพราะสถานที่ท่านไปประพฤติปฏิบัติธรรมแล้วรอดตายออกมานั้น ล้วนเป็นป่าเขาแสนเปลี่ยวแสนกันดาร ทั้งเต็มไปด้วยภัยอันตรายและความทุกข์ยากลำบากนานัปการ ธรรมสนทนาที่ท่านเล่าสู่กันฟังถึงสถานที่เช่นนั้น ย่อมเปรียบเหมือนสมรภูมิ เมื่อท่านผ่านสมรภูมิและรอดตายมา จึงสมควรที่จะยกย่องท่านเป็นนักรบธรรมและเดนตาย

๓. ทำให้ทราบว่าครูบาอาจารย์องค์ใดมีคุณธรรมและทรงอริยธรรมขั้นใด เพราะการปฏิบัติ แม้จะแตกต่างกันตามจริตนิสัย แต่ผลของธรรมหรืออริยธรรมในแต่ละขั้นนั้นย่อมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๔. ทำให้เกิดการเกื้อกูลสงเคราะห์กันทางธรรม เพราะครูบาอาจารย์องค์ที่ทรงอริยธรรมขั้นสูงกว่าย่อมแก้ไขแนะนำให้กับองค์ที่ภาวนาแล้วยังติดขัดปัญหาธรรมในขั้นนั้นๆ

๕. ทำให้เกิดการสืบทอดรักษาพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เพราะหลักพระธรรมวินัยซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญ พอมาถึงสมัยครั้งถึงพุทธกาลเกิดมีข้อสงสัยขึ้น โดยมีความเห็นและมีการปฏิบัติย่อหย่อนแตกต่างกันไป เมื่อครูบาอาจารย์ได้ศึกษาพระธรรมวินัยแล้วนำมาปฏิบัติ และได้มาพูดแลกเปลี่ยนสนทนาธรรมกัน ยิ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจในความหมายที่ถูกต้องของบทบัญญัติพระธรรมวินัยมากยิ่งขึ้น

สัลเลขธรรม ธรรมอันเป็นเครื่องขัดเกลาชำระกิเลสเพื่อความหลุดพ้น มี ๑๐ ประการ ได้แก่ อับปิจฉตา (ความมกน้อย), สันตมุขี (สันโดษ), วิเวกตา (ความสังตวิเวกทางกายและทางใจ), วิริยารัมภ (การประกอบความเพียร), อสังสัคคณิกา (ความไม่คลุกคลีมั่วสุมกับใครๆ ทั้งนั้น), ศิล, สมาธิ, ปัญญา, วิมุตติ (ความหลุดพ้น), วิมุตติญาณทัสสนะ (ความรู้เห็นอันแจ่มชัดในความหลุดพ้น)

ท่านถือปฏิบัติทาอดอยากเดนตาย

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านเป็นพระธุดงค์กรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต อีกองค์หนึ่งที่ได้ดำเนินตามอริยปฏิบัติทาอดอยากเดนตายนี้ได้อย่างชัดเจนเด่นชัด นับแต่พรรษาแรกๆ ท่านเป็นนักรบธรรมอีกองค์หนึ่งที่มีความเด็ดเดี่ยว อดอยากกล้าหาญ พร้อมทั้งต่อสู้เผชิญกับทุกข์น้อยใหญ่ทั้งหลายอย่างชนิดไม่เกรงกลัว แม้ชีวิตท่านก็ยอมสละได้เพื่อแลกกับวิมุตติธรรม ดังพุทธศาสนสุภาษิตบทที่ว่า “**พึงสละทรัพย์เพื่อรักษาอวัยวะ พึงสละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต พึงสละทรัพย์ อวัยวะ และแม้ชีวิตทุกอย่างเพื่อรักษาธรรม**” เพราะที่ธรรมหรือสัจธรรมนั้นมีคุณค่าสูงสุด เพราะที่ทรัพย์ อวัยวะ และชีวิต เป็นของไม่จีรังยั่งยืน มีแล้วก็เสื่อมสิ้นฉิบหายไป ส่วนธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า สอนให้พ้นทุกข์ พ้นภัย เป็นของที่มีสาระ มีแก่นสาร ไม่เสื่อม ไม่โทรม ไม่ฉิบหาย แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นองค์พระบรมศาสดา ครั้นทรงสละราชสมบัติทุกอย่าง แม้กระทั่งสละชีวิต แล้วได้ตรัสรู้ธรรม พระองค์ก็ทรงเคารพนับถือธรรมและทรงกราบได้แต่ธรรมเท่านั้น

ปฏิบัติทาอดอยากเดนตาย ถือปฏิบัติทาเด็ดเดี่ยวเฉียบขาดยิ่งของพระธุดงค์กรรมฐานสาย **ท่านพระอาจารย์เสาร์ ท่านพระอาจารย์มั่น** ที่บรรดาพ่อแม่ครูอาจารย์ประเภท “**เพชรน้ำหนึ่ง**”ทั้งหลายได้ดำเนินตามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวกในครั้งพุทธกาล และได้ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันเรื่อยมาจวบจนปัจจุบัน จนเป็นอริยปฏิบัติทาที่น่ายกย่องสรรเสริญ โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนโน ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“การดำเนินปฏิบัติทาของครูบาอาจารย์ แม้เราไม่เห็นครั้งพุทธกาล คือ พระพุทธเจ้าและสาวกที่ทรงพาดำเนินและดำเนินมากก็ตาม ครูบาอาจารย์ทั้งหลายมี**ท่านพระอาจารย์มั่น** เป็นต้น ก็ควรเป็นตัวอย่างแล้วอย่างสมบูรณ์

เราไม่มีที่สงสัยในปฏิบัติทาของท่าน และท่านดำเนินอย่างไร จึงได้นำปฏิบัติทาของท่านมาแสดงให้เราทั้งหลายผู้ไม่เห็นองค์ท่าน ไม่เห็นปฏิบัติทาของท่าน ได้ยึด ได้ถือ ได้เป็นคติเครื่องเตือนใจ เช่น ความเป็นอยู่ปุวย ท่านอยู่อย่างง่าย ๆ อยู่อย่างสบายมากที่สุด ไม่เป็นกังวลรุ่มวายกับจตฺปัจจัยไทยทาน คือ ปัจจัยทั้ง ๔ จีวร บิณฑบาตได้อะไรมาฉันเท่านั้นแหละ ไม่เป็นกังวลอะไรเลย

แล้วอาหารหวานคาวส่วนมากตามปกติของบ้านของเมืองเขา อยู่ในป่า อาหารก็เป็นอาหารป่า อยู่ที่ไหนอาหารเป็นประเภทนั้นๆ ขึ้นมา ท่านไม่ตื่นตื่น ท่านไม่สนใจ เพราะท่านรู้รอบหมคว่า สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงเครื่องเยียวยาเท่านั้น ให้ได้ยังอัตภาพครองชีวิตไปด้วยความพากเพียรอันราบรื่น ดีงาม จึงต้องมีความอดความอึดบ้างสำหรับนักปฏิบัติ

หากจะมีแต่ความเหลือเฟือเลยดังที่เห็นอยู่นี้ นั่นหาทางที่เกิดธรรมได้ยาก เพราะเราก็ไม่เคยได้ปรากฏธรรมในขณะ หรือในเวลา หรือสถานที่ที่สมบูรณ์พูนผลไปด้วยจุดปัจจัยไทยทานทั้ง ๔ นี้เลย ส่วนมากต่อมากมีแต่เจริญทางด้านจิตใจ ไม่ว่าสมาธิ ไม่ว่าปัญญา ไม่ว่าขั้นใดๆ แห่งธรรม ด้วยความอดอยากขาดแคลนไปทั้งนั้น บิณฑบาตมาไม่ได้อะไร มีแต่ข้าวเปล่าๆ ฉ้นลงไปแล้ว เป็นยังไง พอยังชีวิตให้เป็นไป ก็เราเสาะแสวงหาที่เช่นนั้นเพื่อการตัดสันดานตัวเอง เพราะมันลึน ยาวท้องใหญ่ท้องโต มีมากกินมาก กินไม่รู้จักอึด ไม่รู้จักพอ เลยกลายเป็นเรื่องกินด้วยกิเลสตัณหา เอรีดอ้อย ให้รสแห่งอาหารเหยียบย่ำทำลายแหลกหมด ธรรมไม่มีเหลือภายในจิตใจ

พระพุทธเจ้ากว่าจะได้นำศาสนามาสั่งสอนคนก็แทบล้มแทบตาย เราพิจารณาดูซิ ท่านผู้ชวนขายอาหารธรรมอาหารโอชารสมาโปรดสัตว์ผู้มีตมนอนธการ ท่านแทบล้มแทบตาย ไม่ว่าพระพุทธเจ้าและสาวกที่เป็นสรณะของโลก เอาชีวิตเข้าแลกเข้าประกัน กว่าจะได้ธรรมได้ธรรม มาแนะนำสั่งสอนโลก ทุกข์ยากลำบากขนาดไหน ครูบาอาจารย์แต่ละองค์ๆ ที่ปรากฏชื่อลือนาม ก็เดาตายมาทั้งนั้น”

ส่วนการฝึกจิตทรมาณใจของหลวงปู่พรหมก็เป็นไปอย่างอุกฤษฏ์เดาตายนับแต่พรรษาแรก เช่น อุบายวิธีในการอดนอน อดอาหาร ผ่อนอาหาร เพื่อการภาวนา การอยู่ตามป่าช้า การอยู่ตามป่าตามเขาที่เต็มไปด้วยไข้ป่าและสัตว์ป่าสัตว์ร้าย เช่น เสือ หมี เป็นต้น โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์เรื่องอุบายวิธีการภาวนาไว้ดังนี้

“ขอให้พากันตั้งอกตั้งใจภาวนา การภาวนานี้เห็นผลประจักษ์ แต่อุบายวิธีการภาวนานี้มีหลายแง่หลาย तरहนะ อุบายวิธีการที่จะเป็นเครื่องสนับสนุนภาวนาของเราให้สะดวก ได้ผลเร็วกว่าปกติ กว่าวิธีการทั้งหลายคืออะไรบ้าง นี่อันหนึ่งนะ เช่น อดนอนเป็นยังไง ท่านแสดงไว้ในเนสัชช (จัดอยู่ในรุดงควัตร ข้อ ๑๓) อดนอนเป็นคืนๆ เป็นยังไง สังเกตดู ใหม่ๆ ที่เรที่ตั้งสติภาวนาอยู่ด้วยดี มีการเสริมเข้ามาด้วยการอดนอน

อดนอนนานเข้าไปเป็นยังไง ดู ผ่อนอาหารเป็นยังไง อดอาหารเป็นยังไง กับฉ้นอึดๆ นี่เป็นยังไง ใหม่ๆ ที่เราภาวนาอยู่ด้วยกัน คือฉ้นอึดหนาสำราญก็ภาวนา ผ่อนอาหารก็ภาวนา อดอาหารก็ภาวนา ดูใจของเรา มันมีความสง่างาม มีความผ่องใส แยกกายอย่างไรบ้าง ให้ดูวิธีการ ไม่ใช่สักแต่ว่าทำ สักแต่ว่าทำ ไม่ได้เรื่องนะ ท่านจึงมีวิธีการหลายอย่าง เดินมากเป็นยังไง เดินน้อยเป็นยังไง

นั่งมากนั่งน้อยเป็นยังไง ทั้งๆ ที่ตั้งสติอยู่ด้วยกัน ผลปรากฏอย่างไรบ้าง ควรสังเกตวิธีการของตัวเอง องค์หนึ่งคนหนึ่งหากจะถูกตามนิสัยของตัวเองไปในแง่ต่างๆ

ส่วนมากกรรมฐานของเรามักจะถูกที่ผ่อนอาหาร ท่านจึงให้ฉันพอประมาณ ไม่ให้ฉันเลยเถิด อิ่มมากมันซี้เกียจซี้คร้านมาก เสริมราคาตัดหมากราก คืออาหารนี้เป็นเครื่องส่งเสริมธาตุขันธ์ ธาตุขันธ์เป็นเครื่องมือของกิเลส มีกามกิเลสเป็นสำคัญ ถ้ามีอาหารหวานความมากๆ แล้วกินมาก นอนมาก ซี้เกียจมาก ความคิดเรื่องราคาตัดหมา จะเด่นขึ้นเรื่อยๆ นี่บอกอย่างนั้น มันไม่ถึงกับแสดงอวัยวะนะ มันยับเยิบขึ้นภายในใจเท่านั้น ก็รู้แล้วว่าสิ่งเหล่านี้เป็นภัย ใครจะไปยอมให้มันคิด เมื่อไม่ยอมให้คิดยังไง จะตัดมันให้หน่อยลงๆ จนกระทั่งมันขาดไปนี้ ทำไมจะไม่คิดไม่พยายามคนเรา ต้องพยายาม

ด้วยเหตุนี้เองจึงต้องใช้วิธีการหลายอย่าง การผ่อนอาหารมักจะถูก ไม่มากนักก็ขอให้มีการผ่อนอาหาร สติจะค่อยดีขึ้นๆ ถ้าอึดๆ แล้วสติไม่ได้เรื่องนะ ตั้งบิบบิ้นมันผลออกไปตลอดเวลา พอผ่อนอาหารลงไปๆ หรืออดอาหารบ้าง ตั้งสติเป็นยังไง มันจะรู้ละ เมื่อมันรู้แล้ว โอ้ ! วิธีการนี้ถูกต้องดีแล้ว มันก็ต้องพยายามคนเรา พยายามอด พยายามผ่อนอยู่ๆ เพื่อผลประโยชน์ทางด้านธรรมะ ซึ่งมีคุณค่ามากกว่าการกิน กินนี้กินเมื่อไรมันก็อึด หิวมาแทบเป็นแทบตายกินบิบบิ้นๆ มันก็อึดทันที เห็นผลประจักษ์ แต่จิตใจหิวโหยในอรรถในธรรมนี้ไม่ได้อึดง่ายๆ นะ เพราะฉะนั้นจึงต้องพยายามฟื้นขึ้นด้วยวิธีการต่างๆ”

ท่านผจญสัตว์ป่า เปรต ผี ภูมิจำที่ บังบด เทวดา พญานาค ครุฑ

การออกธุดงค์กรรมฐานของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ นั้น ท่านก็ผจญกับพวกเปรต ผี ยักษ์ พวกกายทิพย์ บังบด เทวดา พญานาค ครุฑ และ สัตว์ป่า เช่น เสือโคร่ง หมูป่า ช้างป่า งูพิษ เป็นต้น ชวนให้นำหวาดกลัวชนิดขนพองสยองเกล้า เช่นเดียวกับที่พ่อแม่ครูอาจารย์ทั้งหลายที่ท่านได้ผจญภัยมา หลวงปู่พรหมก็เป็นอีกองค์หนึ่งที่เสี่ยงเป็นเสี่ยงตายตามป่าตามเขา ท่านได้ผ่านเหตุการณ์เหล่านั้นไปด้วยดีโดยไม่มีภัยอันตรายใดๆ มากล้ากราย ซึ่งเป็นเพราะท่านรักษาศีลด้วยความบริสุทธิ์เคร่งครัด ไม่ยอมให้ศีลต่างพร้อยทะเล และมีการบำเพ็ญสมณะ – วิปัสสนากรรมฐานอย่างเด็ดเดี่ยวเอาจริงเอาจัง โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ ดังนี้

“พอพูดอย่างนี้ก็ระลึกถึงในเวลาที่อยู่ป่าในเขา ไปสถานที่น่ากลัว มันกลัวจริงๆ กลางคืนก็กลัว กลางวันก็กลัว เพราะไปอยู่ในท่ามกลางสัตว์ ท่ามกลางเสือ เสือนี่สำคัญ ไปอยู่ในที่ดัดสันดานอย่างนั้นเอาอะไร เราไม่มีปืนผาหน้าไม้ เอาธรรม เฉพาะอย่างยิ่งศีลที่บริสุทธิ์แล้ว เอา ! ตายเมื่อไร

ตาย กล้าหาญชาญชัย อยู่ในป่าในเขาจิตใจสงบเย็นได้สบายๆ นี่ละเรื่องศีลเรื่องธรรมเข้าสู่จิตแล้ว จิตจะสงบร่มเย็นเลย รักษาศีลแน่นแล้วชุ่มเย็น ไปไหนไม่สะทกสะท้าน ในป่าในเขาก็ไม่เคย สะทกสะท้าน ตายแล้วศีลมีกับตัวของเรา

ศีลไม่เคยพาสัตว์โลกให้ลงนรก ศีลดึงขึ้นสู่สวรรค์นิพพานทั้งนั้น เรายึดศีลไว้แล้ว อย่างน้อย ตายแล้วต้องไปสวรรค์ จะชั้นใดๆ ก็ตาม สูงกว่านั้นพรหมโลก หรือศีลของผู้มีจิตบริสุทธิ์ถึงนิพพาน นี่ละศีลธรรมไม่เคยฉุดลากใครลงทางต่ำนะ มีแต่ฉุดขึ้นทางสูงๆ ทั้งนั้น ใ้อัสนกิเลสที่ว่าเรื่อง สกปรกมันตึ๋งตึ๋งๆ อยู่ในใครก็ตึ๋งตึ๋ง อยู่ในชุมชนใดก็ตึ๋งตึ๋ง ของชั่วไปที่ไหนตึ๋งตึ๋ง เรื่องศีลเรื่องธรรม แล้วดึงขึ้นทั้งนั้น

นี่เราพูดถึงเรื่องอยู่ในป่าในเขา มันชุ่มไปด้วยเสียด้วยสัตว์ต่างๆ พวกหมี พวกเสือนี่น่ากลัว ไปกลางคืนก็ระวังตลอด แต่ระวังนั้นพระท่านระวังคือจิตกับธรรมประจำใจตามขั้นของจิต ถ้าผู้ ที่เริ่มฝึกหัดอบรมใหม่ๆ คำบริกรรม คือจะพุทโธ ธัมโม หรือสังโฆ บทใดก็ได้ตามแต่ความถนัดให้ติด กับใจสติติดแนบเอา เข้าไปในท่ามกลางสัตว์เสื่อเนื้อร้าย ไปอย่างอาจหาญนะ ถ้าไม่ปล่อยธรรมเสีย อย่างเดียว จิตใจกล้าหาญขึ้นโดยลำดับๆ นี่ละธรรมเข้าสู่จิต จิตมีความกล้าหาญชาญชัย อยู่ที่ไหน สบายๆ และเป็นขั้นๆ ของจิต ถ้าจิตมีภูมิสูงเข้าไปเท่าไร ภูมิสูงภูมิสมาธิ จิตอยู่กับสมาธิมีความสงบ เย็นอยู่นั้น สติจับอยู่ที่ความสงบ จุดแห่งความสงบที่เรียกว่า สมาธิ แน่นหนามั่นคงด้วยความสงบ อยู่ที่นี่ จิตอยู่ที่นี่

ถ้าจิตขึ้นขั้นปัญญา พิจารณาเรื่องปัญญา เป็นสัตว์เสื่อเนื้อร้าย มันก็ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ เหมือนกันกับเรา กลัวมันหาอะไร นั่นละปัญญา แยกธาตุแยกชั้นของเสื่อตัวนั้นมันมีอะไร ถ้าว่า กลัวเขี้ยวมัน เขี้ยวเราก็มี กลัวมันอะไร นี่ปัญญาแก้ตัวเอง กลัวตา ตาเราก็มี กลัวมันทำไม หรือ กลัวขนมันหเรอ ขนเราก็มี กลัวมันทำไม ถ้ามหมดอ้วยวะของเรากับมันพอๆ กันทุกอย่าง สู้กันได้ว่า มันไม่กลัว เราก็ไม่กลัว สิ่งเหล่านี้ที่เรากลัวอยู่กับมัน มันไม่เห็นกลัว เราไปกลัวอะไร ที่นี้คำว่าหุ มันมีหู เราก็มีหู กลัวมันทำไม

ไล่เข้าไปจนตรอกไปถึงหาง หรือกลัวหางมันหเรอ ที่นี้จะจนตรอกนะ เราไม่มีหาง เสือมีหาง ได้เปรียบเรา แก่ขี้นเดียว กลัวหางมันหเรอ ที่นี้เราไม่มีหางจะแพ้มันตรงนี้ เราพลิกขี้นกลัวหางมัน หเรอ ตั้งแต่ตัวมันไม่เห็นกลัว หางมัน เราไปกลัวมันทำไม นั่น ตัวมันเองไม่เห็นกลัว กลัวมันทำไม นั่นท่านว่าปัญญา ใช้ทางด้านปัญญา ให้ผู้ปฏิบัติทั้งหลายได้ทราบ นี่คือการก้าวเดินเพื่อรักษาจิต ให้มีความแน่นหนามั่นคง และสว่างกระจ่างแจ้งไปตามภูมิอรรถ ภูมิธรรม ภูมิสติปัญญาของตน

พอถึงขั้นแยกธาตุออกหมดแล้ว จิตมันจะสว่างไสวที่นี้ รูปเหล่านี้ไม่มี ดังที่ว่าพวกสัตว์ พวกเสื่อว่ากลัวมัน กลัวหาอะไร มันเป็นอากาศธาตุไปด้วยกันหมด จิตว่างไปหมด ไม่ว่าจะกลัวอะไร

กลัวอากาศ ช่องจมูกเราก็มีอากาศ กลัวหาอะไร มันพิจารณาทางด้านปัญญา จากนั้นแล้วก็หมดสภาพ มองเห็นตัวเสือแล้วปรุงขึ้นมา นี่ เสือที่น่ากลัวแต่ก่อนปรุงแพล็บเหมือนฟ้าแลบ ปรุงแพล็บปรากฏเสือพัดดับปั๊บๆ จะแยกธาตุแยกชั้นหรือจะทำให้กลัวไม่ทัน มันเกิดแล้วดับๆ นี่ละปัญญาพิจารณา จนกระทั่งมันว่างไปหมด ในจิตใจว่าง จะกลัวอะไร อะไรๆ ที่จะเป็นอันตรายไม่มีจิตมันว่างหมดแล้วเรื่อยๆ ไป จนกระทั่งว่างภายในจิตล้วนๆ

ว่างภายนอก จิตยังไม่ว่าง นั่นเป็นอีกขั้นหนึ่ง พิจารณาว่างภายนอก อะไรก็ว่างหมดๆ ยังไม่ว่างอยู่ภายใน คือ จิตยังหลงตัวเอง ยึดตัวเองอยู่ พิจารณาเข้าไปตรงนี้ รู้ตรงนี้ ปล่อยตรงนี้ ว่างหมดเลย **สุณฺณโต โลกํ อเวกฺขสฺสุ** โลกนี้เป็นโลกสูญเปล่า ว่างไปหมด นั่นการพิจารณาทางด้านปัญญา นักปฏิบัติให้พิจารณา”

การปฏิบัติธรรมของ**หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ** นับแต่ด้านสมาธิธรรม จนถึงด้านพิจารณาทางด้านปัญญาธรรม เพื่อถอดถอนกิเลสออกจากใจ ก็เป็นไปอย่างรวดเร็วก้าวหน้า ทำให้เกิดเป็นอานาจรธรรมที่คอยปกป้องคุ้มครองรักษาท่านในขณะออกเที่ยวธุดงค์กรรมฐานได้เป็นอย่างดี สมดังบทธรรม “**ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมาจารี**” ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม โดยองค์หลวงตา**พระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน** ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“เหตุที่พระธรรมจะรักษา ก็คือเราเป็นผู้รักษาธรรมมาก่อน ด้วยการปฏิบัติตามธรรม ผลที่เกิดขึ้นจากการรักษาธรรมนั้น ก็ย้อมนำเราไปในทางแคล้วคลาดปลอดภัย มีความอยู่เย็นเป็นสุขที่ท่านเรียกว่า “**ธรรมรักษาผู้ปฏิบัติธรรม**” การปฏิบัติธรรมมีความหนักแน่นมั่นคงละเอียดลออมากขึ้นเพียงไร ผลเป็นเครื่องสนองตอบแทนที่เห็นชัดประจักษ์ใจ ก็ยิ่งละเอียดขึ้นไปโดยลำดับๆ ตามเหตุที่ทำไว้นั้นๆ จนผ่านพ้นไปจากภัยทั้งหลายได้โดยสิ้นเชิง ที่เรียกว่า “**นิยยานิกรรรม**” นำผู้ปฏิบัติธรรมเต็มสติกำลังความสามารถนั้นให้ผ่านพ้นจาก “**สมมุติ**” อันเป็นบ่อแห่ง **อนิจจัง ทุกขัง อนตตา** หรือแหล่งแห่งการเกิด แก่ เจ็บ ตาย นี้ไปเสียได้อย่างหายห่วงห่วงเวลา

พระพุทธเจ้าเป็นผู้หายห่วง **พระอริยสงฆ์**เป็นผู้หายห่วง ได้ด้วยการปฏิบัติธรรม ธรรมรักษาท่าน พยุงท่าน จนถึงภูมิแห่งความหายห่วง ไม่มีอะไรเป็นอารมณ์เยื่อใยเสียดาย เป็นผู้สิ้นภัย สิ้นเวรสิ้นกรรม สิ้นวิบากแห่งกรรมโดยตลอดทั่วถึง คือ **พระพุทธเจ้าและพระสงฆ์-สาวกท่าน**”

ประวัติของ**หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ** ขณะเป็นพระภิกษุวัยกลางคน พรรษาก็ไม่มากและชอบออกเที่ยวธุดงค์อย่างโดดเดี่ยวเพียงตามลำพัง เพื่อวิเวกแสวงหาโมกขธรรมตามป่าตามเขา ซึ่งล้วนเป็นสถานที่เปล่าเปลี่ยวแสนที่จะทุรกันดาร ท่านต้องประสบกับความทุกข์ยากลำบากอย่างแสนสาหัส และท่านต้องเสี่ยงเป็นเสี่ยงตายถึงกับยอมสละชีวิตเข้าแลก เหล่านี้ล้วนแสดงออกถึง

ความมุ่งมั่น เต็ดเดี่ยวจริงจัง ความองอาจกล้าหาญ ความทรหดอดทน และความเป็นคนตาย
สมกับท่านเป็นนักรบธรรมที่รอดตายมาและได้ธรรมอัศจรรย์มาครองใจ ท่านจึงเป็นเจ้าของเกียรติ
ประวัติอันแสนจะงดงามและทรงคุณค่ายิ่ง ควรค่าแก่การเคารพยกย่องเชิดชู และควรค่าแก่การ
เทิดทูนกราบไหว้บูชาอีกองค์หนึ่ง ท่านเปรียบประดุจเป็นเพชรน้ำหนึ่ง เพชรน้ำงาม ประดับไว้เป็น
เกียรติยศศักดิ์ศรีดั่งงามของพระพุทธศาสนา และของวงพระธาตุคงครมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น
ฉะนั้น จึงสมควรอย่างที่สุดที่จะต้องจดบันทึกเกียรติประวัติของท่านอันเลิศเลองดงามนี้ไว้เผยแพร่
เพื่อเป็นคติธรรมให้กับอนุชนรุ่นหลังจะได้ศึกษาและน้อมนำไปปฏิบัติตาม

ท่านถือปฏิบัติบำเพ็ญที่ใดไม่เกิน ๓ พรรษา

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านถือปฏิบัติบำเพ็ญที่ใดไม่เกิน ๓ พรรษา อันเป็นการ
ถือปฏิบัติพระธาตุคงครมฐานสายท่านพระอาจารย์เสาร์ ท่านพระอาจารย์มั่น เนื่องจากท่าน
ไม่ต้องการติดสถานที่ ไม่ต้องการติดญาติโยม และไม่ต้องการติดลาภสักการะ ดังนี้

“ท่านพระอาจารย์เสาร์ ท่านพระอาจารย์มั่น สมัยที่ท่านทั้งสองออกเที่ยวธุดงค์แสวงหา
โมกขธรรม ท่านชอบในที่สงบสงัดและชอบอยู่องค์เดียวตามลำพัง ดังนั้น ท่านจะไม่พักที่ใดนานๆ
บางแห่งก็อยู่คืนเดียว บางแห่งก็ ๒ – ๓ วัน หรืออาจอยู่เป็นเดือน หรือจำพรรษาอยู่ตลอดพรรษา
แต่ท่านจะไม่เคยพักประจำอยู่ที่ใดที่หนึ่งเกิน ๓ ปี

เมื่อท่านพระอาจารย์เสาร์ ท่านพระอาจารย์มั่น ปักกลดลงที่ไหน ด้วยความศรัทธาของ
ประชาชน ทำให้สถานที่แห่งนั้นกลายเป็นวัดป่าเป็นสำนักปฏิบัติธรรมไปในที่สุด คือ มีสิ่งปลูกสร้าง
ถาวรเกิดขึ้นจากแรงศรัทธาของญาติโยมประชาชน เช่น กุฏิ ศาลา โรงฉัน เป็นต้น ทั้งๆ ที่ท่าน
ไม่เคยเอ่ยปากขอ หรือไม่เคยเรียไรใดๆ

สิ่งเหล่านี้คือปฏิปทาอันงดงามของท่านพระอาจารย์เสาร์ ท่านพระอาจารย์มั่น และได้
สืบทอดมาถึงลูกศิษย์พระป่าที่แท้จริงในปัจจุบัน คือ พระป่าท่านจะไม่เอ่ยปากขอและไม่เรียไร
ใดๆ จากใครให้เขาเดือดร้อนเป็นอันขาด เว้นแต่ญาติโยมเขาปวารณาหรือบังเกิดศรัทธาเลื่อมใสขึ้น
มาเอง

นั่นคือ การปลูกสร้างวัดวาอารามและเสนาสนะต่างๆ เป็นเรื่องของศรัทธาญาติโยมเขา
จะดูแลกัน เป็นไปตามกำลังศรัทธา

ปฏิปทาอันโดดเด่นของท่านพระอาจารย์เสาร์ ท่านพระอาจารย์มั่น สมัยออกเที่ยวธุดงค์
แสวงหาโมกขธรรม ท่านทั้งสองไม่เคยพักประจำอยู่แห่งใดเกิน ๓ ปี ท่านจะเดินธุดงค์ไปที่แห่งใหม่
ที่ที่เหมาะสมต่อการบำเพ็ญภาวนาและพอประกาศเผยแผ่ประดิษฐานพระสัทธรรมขององค์พระบรม-

ศาสดาได้ สาเหตุในการย้ายสถานที่ปฏิบัติธรรมอยู่บ่อยๆ นั้น เพื่อผลของการภาวนาเป็นสำคัญ เพราะเมื่อคุ้นเคยกับสถานที่แล้วจิตจะไม่ตื่นตัว หากไปสู่สถานที่ใหม่ๆ พบกับสภาพแวดล้อมใหม่ๆ จิตย่อมจะเกิดความตื่นตัวในการภาวนา การย้ายที่ภาวนามีประโยชน์มาก เพราะจะทำให้ไม่ติดสถานที่ ไม่ติดวัตถุ ไม่ติดญาติโยม และไม่ติดลาภสักการะ ซึ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเครื่องกีดขวางการภาวนา และเมื่อคุ้นเคยกับญาติโยมแล้ว ญาติโยมอาจมารบกวน ทำให้ต้องเสียเวลาในการสนทนาปราศรัยกับญาติโยม และที่สำคัญเป็นการตามรอยองค์พระบรมศาสดาพระบรมครูอย่างแท้จริง ซึ่งก็ไม่ทรงจำพรรษาอยู่ประจำ ณ ที่ใดที่หนึ่งเป็นการถาวร”

กรณีหลวงปู่พรหม จิรปุญฺโญ เรื่องการไม่ติดสถานที่ ท่านถือปฏิบัติพาซ้อนนี้ได้อย่างเด่นชัด ท่านมักธุดงค์ไปในสถานที่ต่างๆ ทางภาคอีสานและภาคเหนือ รวมทั้งธุดงค์ไปฝั่งลาว พม่า และจีน แม้เข้าสู่วัยชราภาพ ท่านก็ไปสร้างวัดตาลนิมิตร ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านตาล อำเภอสว่างแดนดิน อันเป็นบ้านเกิดของท่าน และบูรณะวัดร้างที่บ้านถ่อน ปัจจุบัน คือ วัดศรีโพธิ์สูง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร สำหรับบ้านดงเย็น อันเป็นบ้านที่ท่านใช้ชีวิตคู่ครองเรือนนั้น ท่านสร้างขึ้น ๒ วัด คือ วัดผดุงธรรม และ วัดประสิทธิธรรม โดยท่านจะอยู่จำพรรษาแห่งละไม่เกิน ๓ ปี เว้นแต่ วัดประสิทธิธรรม อันเป็นวัดสุดท้ายที่ท่านสร้าง ท่านอยู่จวบจนวันมรณภาพ

ส่วนการไม่ติดญาติโยม และไม่ติดในลาภสักการะนั้น ท่านถือปฏิบัติพาซ้อนนี้อยู่แล้ว เพราะในสมัยที่ท่านเป็นฆราวาส ท่านเป็นที่นับถือของชาวบ้านจนได้รับการยกย่องเป็นนายฮ้อย และทรัพย์สินสมบัติของท่านมีมากจนเป็นเศรษฐี แต่ท่านกลับตัดสินใจสละสิ่งเหล่านี้ออกบวชโดยไม่อาลัยอาวรณ์ ดังนั้น เมื่อท่านออกบวชเพื่อแสวงหาโมกขธรรม ท่านยังไม่ติดญาติโยมและไม่ติดในลาภสักการะ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องดึงดูดที่ไร้สาระแก่นสารสำหรับท่านผู้ต้องการความหลุดพ้น และเป็นเครื่องกีดขวางจิตใจอันเป็นอุปสรรคยิ่งต่อการบำเพ็ญภาวนา

องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“ไม่ว่าจะอยู่ในสถานที่ใดไม่ลืมตัว ไม่ติดถิ่นติดฐาน ติดบ้านติดเรือน ติดจตุปัจจัย ไทยทานทั้งสิ้น ไม่ติดแขกติดคนญาติโยม ไม่เห็นอันใดดียิ่งกว่าธรรมที่เรากำลังดำเนินอยู่เวลานี้

นี่คือทางที่ถูกต้องดีงาม เป็น อนิจตสารี หาที่อยู่ไม่ได้ ไม่กำหนดที่อยู่ เช่นเดียวกับนกที่ไปกินผลไม้หรือหาอาหารมากิน กินที่ไหนแล้ว อิ่มแล้วไปบินไป มีแต่ปีกกับหางเท่านั้น ไม่กังวลว่า ต้นไม้นี้เป็นของเรา ผลไม้นี้เป็นของเรา เปือกตมเป็นของเรา กินอิ่มแล้วก็บินไปด้วยความหาอาลัยเสียตายไม่ได้”

ท่านภาวนาด้วยบทพุทธโธประจำใจ

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ เมื่อท่านฝึกหัดภาวนาใหม่ๆ นั้น ท่านบริกรรมด้วยบทพุทธโธประจำใจ ตามแนวทางที่ท่านได้รับการอบรมสั่งสอนมาจาก**ท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตฺโต** ซึ่งก็เป็นไปตามแนวทางของพระอริยสงฆ์สาย**ท่านพระอาจารย์มั่น**ที่สั่งสอนอบรมกันมา **พุทธโธ** ธรรมบทนี้ถูกกับจริตนิสัยของหลวงปู่ เพราะท่านทำอะไร ก็ทำจริงทำจัง บริกรรมพุทธโธ ท่านก็บริกรรมอย่างจริงจัง อย่างชัดเจนเร็วๆ อย่างต่อเนื่องและไม่ทอดยลดละ ท่านบวชแล้วท่านก็ใช้ธรรมบทนี้ตลอดมา เพราะการภาวนาของท่านได้ผลก็เพราะมีธรรมบทนี้เป็นพื้นฐาน กาลต่อมาท่านก็สอนพุทธโธ ธรรมบทนี้แก่บรรดาพระศิษย์ตลอดญาติโยมทั้งหลาย

ในระยะแรกของการภาวนา การบริกรรมพุทธโธอย่างจริงจังจำเป็นและสำคัญมาก หากทำต่อเนื่องย่อมได้ผลไม่วันใดก็วันหนึ่ง **หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท** ได้เมตตาเทศน์สอนไว้ดังนี้

“จงพากันบริกรรมภาวนาพุทธโธๆๆๆ ให้เร็วๆๆ จนนิตินี้มีหลัก คือ ความสงบเป็นพื้นฐาน”

“จะมาจับลม เข้าพุทธ ออกโธ ไม่ทันหрок อยู่กับ**หลวงปู่มั่น** ๓ ปี ๔ แล้ง ไม่เคยสอนซักที จับลมนี้ มีแต่พุทธโธเร็วๆ บริกรรมพุทธโธเร็วๆ”

“ใจต้องค่อยเตือนมัน อย่าให้มันวิ่งออกไป อย่าชี้เกียจชี้คร้าน อย่ามั่งง่าย ต้องอุตสาห์ภาวนา นิ่งอย่างนี้ต้องพยายามอุตสาหะ นิ่งนานๆ ว่า**พุทธโธ**มากๆ **บริกรรมเร็วๆ** หลวงตาเคยพูดหลายทีบอกว่า การบริกรรมเร็วๆ นั้น เป็นเพราะเหตุอะไร นี่ต้องเข้าใจ เหมือนช่างเขาตีเหล็กนี้หลวงตาตีเหล็กมาวันนี้ ฟาดขวานสัก ๒ - ๓ เล่ม เมื่อเหล็กมันยังแดงจะไปตีซ้ำๆ ไม่ได้ ต้องตีเร็วๆ มันจึงได้ยี่ดออกไป แล้วก็ได้กว้างขวางออกไป เป็นอย่างนั้น เหมือนใจเราที่เป็นอย่างนั้น เมื่อมันไม่ตั้งอยู่กับพุทธโธ มันพยายามจะวอกแวกออกไปเหมือนอย่างลิงอย่างนั้น เราก็คงต้องว่าเร็วๆ กำกับด้วยพุทธโธ

นี่อุบายสำคัญ อุบายอย่างนี้เป็นเครื่องตัดกระแสของใจที่ไม่ให้คิดสายออกไป เป็นอย่างนั้น ผู้ที่ไม่เคยภาวนาก็ไม่สามารถจะเข้าใจสิ่งเหล่านี้ บางคนก็เอาแต่ลมหายใจสบายๆ แล้วก็คิดโน่นคิดนี่ ประเดี๋ยวก็มาไปโน่นไปนี่ ใจลอกแลกรุ่นวาย เออ นิ่งไม่ได้เสียแล้ว ชี้เกียจ ชี้คร้าน มันได้โง่งใจ ฟรุ้งนี้เอาใหม่เถอะ นอนดีกว่า กลับกุฏินอนๆ แน่ะ ไปอย่างนั้น นี่มันหลอกเรา มันดึงเราให้ลุ่มหลงต่างๆ นานาของใจ ใจมันเป็นสิ่งที่ทรมาณยาก

เพราะฉะนั้นต้องเอาพุทธโธ ธัมโม สังโฆ หรือความตายอันใดอันหนึ่งที่มันกลัวๆ อย่างนั้นมากำราบมัน อย่าให้มันดี้อ อย่าให้มันชน เมื่อเราเอาคุณของพระพุทธรเจ้ามาระลึกอยู่ในใจของเราอย่างนั้น พุทธโธๆ ถ้าอย่างท่านอาจารย์สอนจนกระทั่งตายไปแล้ว นีดูสิ เราน่ะมันได้ทำอะไรบ้าง

ต้องคิดอย่างนั้น แล้วทำไมเราไม่ได้ มันเป็นเพราะเหตุอะไร ตัณหา ตัณหาของเรา อย่าไปเที่ยว
 เฟ่งคนอื่น อย่าไปดูคนอื่น ดูเราทำไมภาวนาไม่ลง มันเป็นเพราะเหตุอะไร ใจไม่เป็นสมาธิ นี่ทำไม
 มันเป็นอย่างนี้ นี่ดูมันเข้าไป เฟ่งเอาเข้าไปพุทโธ เจ้าจะวิ่งไปไหน ลองดูสิ เออ ข้าจะว่าพุทโธอยู่
 อย่างนี้ไม่ให้ใจไปไหน มันก็ต้องอยู่เราวันยังค่ำ ถ้าใจอันนั้นจริงแล้ว มันก็ต้องได้สมาธิ ต้องเกิด
 แน่นอน ๓ คีน ๗ คีน ต้องเป็นอย่างแน่นอน”

ท่านเล่าเรื่องจุดประสงค์สมัยแรกบวชยังไม่ครบพรรษา

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านมีเป้าหมายสูงสุดในการออกบวช คือ ท่านบวชเพื่อธรรม
 เพื่อความพ้นทุกข์ โดยหลักของธรรมแล้ว ธรรมจะเกิดในสถานที่อดอยากขาดแคลน ในสถานที่
 สงบสงัดและในเวลาสงัด ฉะนั้น ท่านจึงดำเนินตามรอยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และ
 ตามปฏิบัติพาพระชุกครมฐานสาย**ท่านพระอาจารย์มั่น** ด้วยการออกเดินธุดงค์ตามป่าตามเขา
 หาทิสงบสงัดเพื่อบำเพ็ญภาวนาตั้งแต่พรรษาแรก โดย**องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนโน**
 ได้เมตตาเทศน์เรื่องธรรมชอบเกิดในที่สงัด ไว้ดังนี้

“เฉพาะอย่างยิ่งผู้อยู่ในป่าซึ่งเป็นที่สงัดวิเวกตลอดเวลาด้วยแล้ว จัดเป็นผู้มีโอกาสดำเนินที่
 ในทางความเพียรเพื่อศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ และวิมุตติญาณทัสสนสมบัติให้เกิดขึ้นเป็นขั้นๆ
 ตั้งแต่ขั้นหยาบจนถึงขั้นละเอียด เพราะศีลและธรรมทุกขั้น จะเป็นไปเพื่อความหมดจดสดใสได้
 ตามขั้น โดยมากย่อมอาศัยการอยู่ในที่สงัด ปราศจากฝูงชนทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิต เราจะเห็นได้
 จากพระพุทธเจ้าและสาวกพาดำเนินมา ปรากฏว่าท่านเห็นภัยในทางคลุกคลี และกิจการที่จะให้
 เกิดกังวล และเป็นข้าศึกต่อสมณธรรมเพื่อความอยู่สบายในทิวธรรมของพระองค์และสาวกท่าน
 ในขณะเดียวกันทรงเห็นคุณและทรงสรรเสริญในความสงัดมาก เพราะฉะนั้นในพระอิริยาบถ ๔
 ของพระองค์และอริยสาวกจึงเต็มไปด้วยความเพียรในที่สงัดทั้งนั้น

ธรรมชอบเกิดในที่สงัด ถ้ายังไม่สงัดทั้งภายนอกและภายในใจ ธรรมก็ยังไม่เกิด เมื่อความ
 สงัดทั้งสองได้ปรากฏขึ้นในท่านผู้ใด พึงทราบว่ธรรมเริ่มปรากฏขึ้นในท่านผู้นั้น คือ ศีลก็เริ่ม
 บริสุทธิ์ สมาธิก็เริ่มปรากฏขึ้นมาในใจเป็นขั้นๆ ของสมาธิ ปัญญาก็เริ่มไหวตัวขึ้นมาในขณะที่
 สมาธิเริ่มปรากฏเป็นขั้นๆ ของปัญญา ตามแต่ผู้บำเพ็ญจะเร่งตามความปรารถนาของตน โดยไม่มี
 อุปสรรคใดๆ มากีดขวาง เพราะปราศจากสิ่งซึ่งมาก่อกรวนให้จิตเอนไปสู่ความกังวลในอารมณ์ที่มา
 กระทบนั้นๆ

เมื่อสรุปลงแล้ว ธรรมชอบเกิดขึ้นในที่สงัดและในเวลาอันสงัด แม้ผู้ทรงธรรม
 มีพระพุทธเจ้า เป็นต้น ก็ชอบประทับอยู่ในที่สงัดตลอดเวลา หากจะมีอยู่บ้างก็สมัยที่พระองค์

ทรงทำหน้าที่พระพุทธรูปเจ้า เสด็จเพื่อโปรดเวไนยสัตว์เป็นบางกาลเท่านั้น ที่ทรงเห็นสมควรจะทรงอนุโลมผ่อนผัน เพื่อเวไนยผู้ควรจะได้รับประโยชน์จากพระองค์ เมื่อเสร็จพุทธรูปแล้วก็ทรงดั้นที่ ไม่ทรงพำเพ็ญเหมือนอย่างสามัญชนทั่วไป”

ในวงกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ บรรดาครูบาอาจารย์ทั้งหลายเมื่อท่านเป็นพระหนุ่มออกธุดงค์ใหม่ๆ ตามป่าตามเขาในที่สงบสงัด การอยู่ท่ามกลางดงป่าที่เต็มไปด้วยสัตว์ป่า สัตว์ร้ายนั้น ท่านก็มีความกลัวตายเช่นเดียวกัน ดังประวัติของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ เมื่อสมัยแรกบวชยังไม่ได้พรรษา เริ่มแรกท่านออกธุดงค์โดยมีเพื่อนสหธรรมิกเป็นที่พึ่ง อันเป็นปรกติของพระบวชใหม่ยังไม่เก่งก็ต้องมีเพื่อน พอจิตเริ่มมีกำลัง เริ่มไม่กลัวแล้ว ต่อมาท่านก็ธุดงค์ตามลำพัง ท่านเคยไปธุดงค์พักภาวนาที่ถ้ำพระเวส อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ท่านก็มีความกลัวเหมือนพระบวชใหม่ทุกๆ ไปที่เริ่มออกธุดงค์ เรื่องนี้เมื่อท่านได้สนทนาธรรมกับองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ท่านได้เคยพูดความซี้ซลาดไม่เป็นท่าของท่าน โดยกล่าวถึงสมัยบวชใหม่ให้องค์หลวงตาฯ ฟัง ซึ่งองค์หลวงตาฯ ได้เขียนไว้ในหนังสือปฏิบัติพาพระธุดงค์กรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ และต่อมาได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“ที่นี่พูดถึงเรื่องย้อนหลังที่ท่าน (หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ) บวชใหม่ พูดถึงเรื่องอีแก้มันร้องแก๊กๆ ท่านมาจาก อำเภอนาแก วัดถ้ำพระเวส เราเคยไปแล้วถ้ำพระเวส ตกกลางคืนมา จากอำเภอนาแกมาถึงบ้านดงโตน เหล่านี้ถึงโน้นเป็นดงใหญ่ เป็นดงป่า ดงสัตว์ ดงเสือ ดงเนื้อนะ เราไปทุกวันนี้มีเมื่อไรป่า แต่สำหรับเราไป เราไปเห็นตอนนั้นเรียกว่าป่าร้อยเปอร์เซ็นต์ ไปเที่ยวปี พ.ศ. ๒๔๘๔ เป็นดงทั้งหมดดงนั้น

ที่นี้เวลามาคุยกันท่านเล่าให้ฟัง ท่านลงมาจากถ้ำพระเวสจะมาทางสกลนคร มาถึงนั้น บุกป่ามากกลางคืน ท่านว่านะ เพราะป่ามันก็ป่าจริงๆ ทางเป็นทางลัดทางเกวียนพอหลวมตัวคนไปได้ ท่านมาก็ชนนั้นชนนี้มากกลางคืนท่านว่า พอมาถึงกลางดง เอ้ ! จะไปอะไร ไปกลางค้ำกลางคืนบุกป่า ผาดงไปหาอะไร พักที่ไหนก็พักได้นี้ละ ท่านเลยหลีกทางออกไปพักอยู่ข้างๆ แขนงกลดลงที่นั่นซี ท่านก็พักที่นั่นเลย

พอกกลางคืนนั้นซี เราได้เขียนไว้ในปฏิบัติ เราระบุชื่อของท่านหรือเปล่านั้นไม่รู้ ถ้าท่านยังมีชีวิตอยู่อาจไม่ระบุก็ได้ แต่เขียนปฏิบัติพื่อนี้ว่าท่านจะยังมีชีวิตอยู่นะ ที่นี้ท่านมาพักอยู่นั้นกลางคืน ท่านนั่งภาวนาอยู่ อีแก้มันก็มาข้างมุ้ง ก็ไปกลางคืนมันเป็นดงทั้งนั้นนี่ แขนงมุ้งไว้ แก้มันโผล่มาเห็นมุ้งละซี ทางนั้นก็นั่งภาวนา ท่านกำลังจะออก ธรรมดาท่านไม่หวัระงายๆ นะท่านอาจารย์พรหม โถ ! ลักษณะท่าทางน่ากลัวน่าเกรงขามมากนะ นิสัยเด็ดเดี่ยว ทุกสิ่งทุกอย่าง มองดูลักษณะ

นำเกรงขาม นำเคารพเลื่อมใส ทีนี้พอท่านนั่งภาวนา ตอนนั้นท่านอดหัวเราะไม่ได้นะ ท่านหัวเราะ
ก๊ากเหมือนกัน เราก็หัวเราะ ท่านก็หัวเราะ

คือนั่งภาวนาอยู่ อีแก้มันมาจากไหนก็ไม่รู้ ท่านว่าอย่างนั้นนะ เราก็นั่งอยู่กำลังจะเริ่มออก
ไม่ได้ยินเสียงนะท่านว่า มันมาข้างมุ้งมาเจอมุ้ง มันก็ร้องก๊ากขึ้น อีแก้มันร้อง
ก๊าก มันตื่นมันตกใจ เราอยู่ในมุ้งร้องก๊าก อีแก้มันร้องก๊ากก็ร้องก๊าก เราอยู่ในมุ้งก็ร้องก๊าก ท่านอด
หัวเราะไม่ได้ตอนนี่ เราก็ร้องก๊ากโดยไม่มีสติตั้ง มันบ้าจริงๆ ท่านว่าอย่างนั้นนะ ท่านว่าให้ท่าน
มันอะไร เขาก็มาของเขา ไอ้เราก็ร้องทางนี้ ร้องอยู่ในมุ้ง อีแก้มันเปิงเลย ทางนี้ไม่เปิง อยู่ในมุ้ง
ท่านเลยเล่าถึงว่า เอ้ ! ไอ้ความรักสงวนชีวิตมันเป็นอย่างนี้นะ เราไม่เคยคิดเลยนะว่า มันจะเป็น
อย่างนั้นได้ เวลาอีแก้มันร้องก๊าก เราก็ก๊าก ต่างฝ่ายต่างกลัวตาย ท่านเอามาเล่า ท่านหัวเราะก๊ากๆ
เหมือนกันนะ มันบ้าจริงๆ นะ ท่านเล่าให้ฟัง

นั่นล่ะเรื่องที่ว่า **หลวงปู่พรหมท่านร้องในมุ้ง** อีแก้มันร้องนอกมุ้ง ท่านร้องอยู่ในมุ้ง ฟังเสียง
ก๊ากขึ้นเลย มันบ้าจริงๆ ท่านว่าให้ท่าน มันอะไรก็ไม่รู้ ไม่ได้คิดได้อ่านเลย พอเขาร้องก๊าก เขาก็
ตื่น ทางนี้ก็ก๊าก เสียงรับกัน ฟังเสียงก๊ากว๊ิง โอ้ย ! ปาราบไปเลย ไอ้เราร้องอยู่ในมุ้ง เราเลยไม่ลืม
ท่านบวชใหม่ ท่านว่า อันนั้นเป็นดงทั้งหมดนะ ที่ผ่านไปนั้น เดียวนี้เป็นบ้านหมดเลย ไม่มีใครรู้ล่ะว่า
แต่ก่อนเป็นดง เราได้เห็นชัดเจนแล้วว่านั่นนะ โอ้ย ! ดงจริงๆ ดงเสือ ดงสัตว์ ดงเนื้อ เพราะฉะนั้น
แก๊งถึงมากลางคืนล่ะซี เดียวนี้ไม่มีแล้ว หมดเลย ตั้งแต่บ้านเขาเรียกบ้านดงโทน ทะลุถึงนาแกนี่เป็น
ดงใหญ่ทั้งหมดเลย เดียวนี้เป็นบ้านเป็นไร่เป็นสวน โอ้ย ! มีแต่บ้านนั่นแหละติดต่อกันตลอดเลย”

ประวัติวัดธรรมบรรพต (ถ้าพระเวส)

วัดธรรมบรรพต หรือ **ถ้าพระเวส** ตั้งอยู่บนเทือกเขาภูพาน เขตตำบลนาแก อำเภอนาแก
จังหวัดนครพนม เป็นวัดป่าฝ่ายธรรมยุตที่มีประวัติอันยาวนานในด้านความเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม
กัมมัฏฐานของพระสุปฏิปันโนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่เริ่มมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร
ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๘ ซึ่งเป็นปีที่ท่านพระอาจารย์หลาย ไม่ทราบฉายา ท่านธุดงค์มาพัก
ปฏิบัติธรรม ถ้าพระเวสมีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาเตี้ยๆ ประกอบไปด้วยถ้ำ หุบเขา ผาสูงชัน
ลำห้วยธรรมชาติและป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ร่มรื่น วิเวก เหมาะแก่การปฏิบัติธรรมของพระภิกษุ
ที่ชอบความเงียบสงบ ถือสันโดษเป็นอย่างยิ่ง โดยหลวงปู่หล้า เขมปัตโต แห่งวัดบรรพตคีรี หรือ
ภูจ้อก้อ ท่านเคยเดินธุดงค์มาปฏิบัติธรรมและได้บันทึกไว้ในประวัติของท่านว่า

“พอถึงถ้ำพระเวสแล้ว จิตใจก็ดูตื้นลึกทึบ เกิดปีติ น้ำตาไหล จิตใจอ่อนโยน ศรัทธา สังเวช ในพุทธ ธรรม สงฆ์ยิ่งขึ้น ไม่มีที่เปรียบเทียบได้ สมัยนั้นป่ารกชัฏในบริเวณแถบนั้นมากนักหนา มีสัตว์ป่านานา”

จากการบอกเล่าของชาวบ้านที่เล่าต่อๆ กันมาว่า มีนายพรานคนหนึ่งออกไปล่าเนื้อตาม ป่าและภูเขา ได้พบถ้ำและหน้าผาที่สวยงาม มีตาน้ำไหลออกมาจากใต้ก้อนหินเป็นทางน้ำเล็กๆ ไหลตลอดเวลา หากมีภาชนะรองไว้สามารถนำไปใช้สำหรับดื่มและอาบได้ ขณะนั้นมีพระภิกษุ ๒ รูป เดินธุดงค์มาปฏิบัติธรรมอยู่ที่ถ้ำพระ (ปัจจุบันเรียกว่าถ้ำฤๅษี) ชื่อ**พระอาจารย์โพธิ์**และ **พระอาจารย์พา** ไม่ทราบฉายา นายพรานได้นำเรื่องที่พบถ้ำดังกล่าวให้พระอาจารย์ทั้งสองฟัง จึงได้พากันไปสำรวจดู และได้ตั้งชื่อถ้ำแห่งนี้ว่า “ถ้ำเหยี่ยวไก่” (หรือถ้ำไก่เหยี่ยว)

ส่วนสาเหตุที่เรียกว่า “ถ้ำพระเวส” นั้น พระอาจารย์ทั้งสองได้เข้าไปพักปฏิบัติธรรมอยู่ที่ ถ้ำเหยี่ยวไก่แล้ว ได้ชักชวนชาวบ้านไปพัฒนาแผ้วถางทางเดินจากถ้ำพระไปยังถ้ำเหยี่ยวไก่ เพื่อให้ สะดวก เดินลงเขาไปบิณฑบาต เมื่อพัฒนาทางเดินเสร็จเรียบร้อย ญาติโยมจึงชักชวนกันจัดทำบุญ พระเวสขึ้น โดยใช้บริเวณถ้ำเหยี่ยวไก่เป็นสถานที่ประกอบงานบุญ โดยไม่มีการแห่พระเวส จึงพากัน เรียกว่า “บุญพระเวสก่อม” ดังนั้น ถ้ำเหยี่ยวไก่ จึงพากันเรียกว่า “ถ้ำพระเวส” ตั้งแต่นั้นมาจนถึง ทุกวันนี้

มีพระภิกษุหลายรูปธุดงค์มาปฏิบัติธรรมถ้ำพระเวสแห่งนี้ มีความประทับใจในธรรมชาติ ของผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ บรรยากาศสงบวิเวก เหมาะแก่การบำเพ็ญสมณะ – วิปัสสนากรรมฐานเป็น อย่างมาก จากคำบอกเล่าของชาวบ้านที่มีโอกาสอุปฐากพ่อแม่ครูบาอาจารย์ในอดีตที่ได้เดินธุดงค์ มาถ้ำพระเวส มีดังนี้ หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต หลวงปู่สิงห์ ขนตยาโคโม หลวงปู่ตุลย์ อตุโล หลวงปู่หลุย จันทสาโร หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ หลวงปู่ฝั้น อาจาโร หลวงปู่ สิม พุทฺธาจาโร หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน หลวงปู่หล้า เขมปัตโต หลวงปู่ศรี มหาวีโร ฯลฯ

มีพ่อแม่ครูอาจารย์หลายรูป ได้กล่าวถึงปรากฏการณ์มหัศจรรย์หลายประการที่เกิดขึ้นใน คำคืนของวันพระ เช่น มีแสงสว่างจ้าคล้ายดวงอาทิตย์พวยพุ่งขึ้นมาจากปากถ้ำ หรือบางครั้งคล้าย แก้วเสด็จจากฟ้าลงมาสู่ปากถ้ำ เป็นต้น

ที่มาของชื่อวัด โดยทางวัดได้รับความเมตตาอย่างสูงจากพระเดชพระคุณ **พระสุธรรม-คณาจารย์ (หลวงปู่เหรียญ วรลาโภ)** ได้เปลี่ยนชื่อวัดเพื่อความเป็นสิริมงคลจาก วัดถ้ำพระเวส เป็น “**วัดธรรมบรรพต (ถ้ำพระเวส) ธ.**” (ธ. หมายถึง เป็นวัดสังกัดธรรมยุต)

จากการที่วัดนี้เคยเป็นที่ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานของพ่อแม่ครูบาอาจารย์ เมื่อท่านละสังขาร พระลูกศิษย์จึงอัญเชิญอัฐิธาตุ เกศาธาตุและอื่นๆ มาประดิษฐานไว้ที่วัดเป็นจำนวนมาก ประกอบกับเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๑ ทางวัดได้รับความเมตตาอย่างสูงยิ่งจาก**สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก** ทรงประทานพระบรมสารีริกธาตุ แห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อประดิษฐานเป็นที่สักการบูชาของพุทธศาสนิกชนสืบไป ทางวัดได้ปรึกษาหารือกัน เห็นควรจัดสร้างสถานที่เพื่อประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุและอัฐิธาตุ พ่อแม่ครูบาอาจารย์ โดยได้รับการอนุญาตให้จัดสร้างจาก **พระราชญาณวิสุทธิโสภณ** (หลวงปู่ท่อน ญาณธโร) วัดศรีอภัยวัน จังหวัดเลย โดยให้ชื่อว่า “เจดีย์บูรพาจารย์”

๓ พรรษาแรก ท่านรุดงค์ไปทางจังหวัดอุบลราชธานี

ในช่วง ๓ พรรษาแรก คือ ช่วง พ.ศ. ๒๔๗๑ - ๒๔๗๓ หลวงปู่พรหม จิรปุญโญ ท่านได้ติดตาม**ท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตโต** ออกเดินเที่ยวรุดงค์ไปจังหวัดอุบลราชธานี อันเป็นบ้านเกิดของท่านพระอาจารย์สารณ์ ซึ่งถือเป็นอาจารย์สอนกรรมฐานองค์แรกของท่าน ระยะทางจากบ้านดงเย็น จังหวัดอุดรธานี ไปจังหวัดอุบลราชธานี ประมาณ ๓๐๐ กว่ากิโลเมตร สมัยก่อนนั้นถือว่าค่อนข้างไกลมาก ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกเหมือนอย่างทุกวันนี้ รถยนต์โดยสารก็ยังไม่มี และเส้นทางต้องผ่านเทือกเขาภูพาน จังหวัดสกลนคร ท่านทั้งสองต้องเดินด้วยเท้าเปล่าบุกป่าฝ่าดง ขึ้นเขาลงเขา ซึ่งสมัยก่อนภาคอีสานมีสภาพเป็นธรรมชาติของผืนป่าอันอุดมสมบูรณ์ด้วยต้นไม้ใหญ่ สัตว์ป่าก็ยังชุกชุม บ้านเรือนผู้คนก็ยังไม่มากเท่าทุกวันนี้

การเดินทางรุดงค์ท่านทั้งสองต้องแวะพักระหว่างทาง เมื่อใกล้เวลาค่ำเจอสถานที่ไหนเหมาะสมก็กางกลดพักภาวนา เข้าขึ้นมาก็ยังชีพด้วยปลีแข้ง ออกโคจรบิณฑบาตตามหมู่บ้าน ฉันทอาหารเพื่อประทังชีวิต ฉันทเสร็จแล้วก็พากันเก็บอัฐบริวาร แบกกกลด สะพายบาตร ย่ำ เพื่อออกเดินเท้ารุดงค์ต่อไป ในที่สุดท่านทั้งสองก็เดินทางถึงจังหวัดอุบลราชธานี ท่านจำพรรษาในที่ต่างๆ ๓ พรรษาแล้ว ได้กราบลา**ท่านพระอาจารย์สารณ์**กลับภูมิลำเนาเดิม

อนึ่ง ในการเดินรุดงค์ ท่านทั้งสองก็เดินจงกรมภาวนาไปด้วย โดยการบริการรถพุดไปตลอดทาง อันเป็นแนวปฏิบัติพาพระรุดงค์กรรมฐานสาย**ท่านพระอาจารย์เสาร์ ท่านพระอาจารย์มั่น** ที่ถือปฏิบัติถ่ายทอดสืบต่อกันมา โดย**องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน** ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้โดยเปรียบเทียบการเดินทางรุดงค์สมัยก่อนกับสมัยปัจจุบัน ไว้ดังนี้

“เดี๋ยวนี้มันเป็นกรรมฐานรถยนต์ไปแล้วละ แต่ก่อนเรื่องรถไม่มี แล้วท่านก็ไม่สนใจด้วย แม้จะสนใจก็ไม่มีรถ ไปก็บุกป่าไปเลย ไม่ได้ขึ้นรถขึ้นรา เราไม่เคยคิดสนใจกับรถ เพราะไม่เคยมี

อยู่แล้ว มันก็มามีเอาหลังๆ นี่ละ คือท่านเดินกรรมฐาน ครั้งพุทธกาลก็อย่างนั้น แต่ก่อนไม่มีธัมมิดา ตามตำราท่านบอกไว้ เดินบุกป่าฝ่าดงไป เข้าป่าเข้าเขา สถานที่ใดเป็นที่เหมาะสมกับการภาวนา ท่านก็ตั้งกลดลงที่นั่น แล้วท่านก็ภาวนา ทุกวันนี้มันสะดวกทุกอย่าง เป็นเรื่องของโลกทั้งหมด ธรรมเลยเงยหัวไม่ขึ้น เพราะมันมีแต่รถแต่รา อะไรต่ออะไร ถนนหนทางก็เต็มไปด้วย

เราก็เคยได้พูด เวลาเรานั่งรถไปเห็นพระกรรมฐานท่านสะพายบาตร แบกกลดกับย่าม อันหนึ่ง เดินไปข้างถนน เราก็นั่งรถไป ดู มันอดคิดไม่ได้นะ เป็นทางที่เราเคยเดิน แต่ก่อนไม่มีรถ เพราะที่เราเดินสองฟากทางให้รถเข้าไปไม่มี ทางรถก็ไม่มี เข้าป่าไปเลย แต่ที่ท่านมีรถ มันมีรถแล้ว ท่านเดินไปสองฟากทาง ท่านก็เดินของท่านไปอย่างนั้น เราก็เคยดำเนินมาแล้ว คือท่านมาอย่างนี้ ความรู้สึกของท่านภายในใจจะคิดอย่างไรบ้างน้า มันอดคิดไม่ได้นะ แต่ก่อนมันไม่มีรถ เดินไปไหน เป็นเดินจงกรมไปตลอด จากบ้านนี้ไปบ้านนั้น จากเขาลูกนี้ไปเขาลูกนั้น มีแต่เดินจงกรมไปทั้งวัน เลยไม่ได้สนใจกับอะไร ไปถึงที่ก็เป็นทำความเพียรไปตลอดอย่างนั้น

อยู่ในป่าในเขาลำบากนะ เวลาพยายามหาอาหารหาธรรมลำบากลำบากมากอยู่ ผู้หาธรรมจริงๆ เป็นอย่างนั้นลำบากมาก อย่าไปสนใจกับเรื่องอาหารการอยู่การกิน สนใจกับธรรมเท่านั้น จิตอยู่กับธรรมตลอด เดินจากนี้ไปถึงนั้นเป็นการเดินจงกรมไปเรื่อยๆ เดินจงกรมพิจารณาเรื่อยเลย ไม่ให้มีคำว่าเสียเวลาไปเรื่อยๆ นั้นละท่านภาวนา เราจึงอดคิดไม่ได้ เวลาเรานั่งรถไปเห็นพระท่านเดินภาวนา เดินธุดงค์ นี่ท่านจะพิจารณาอย่างไรน้า เราอดคิดไม่ได้”

แม้ท่านพระอาจารย์สารณ์ และ หลวงปู่พรหม จะประสบอุปสรรคต่างๆ นานัปการ ทั้งลำบากจากการเดินทางไกล จากพิษไข้ป่า และจากสัตว์ร้ายก็ตาม สำหรับหลวงปู่พรหมแม้ท่านเพิ่งจะบวชใหม่ท่านก็มีความอดทน มีความสมบุกสมบันเหมือนกับท่านพระอาจารย์สารณ์ ท่านไม่ได้มีปัญหากังวลใจใดๆ ที่จะทำให้ท่านย่อท้ออ่อนแอแต่ประการใด เพราะท่านมีประสบการณ์เดินทางไกลตั้งแต่สมัยที่ท่านยังเป็นฆราวาส สมัยเป็นนายฮ้อยค้าวัวค้าควายนั่นเอง และประการสำคัญที่สุดท่านมีเป้าหมายอันสูงสุด คือ ท่านมีความปรารถนาตั้งใจให้ได้รับความสุขอันไพบูรณ์แท้จริง คือ ความพ้นจากทุกข์นั่นเอง

ในสมัยหลวงปู่พรหมเที่ยวธุดงค์ จังหวัดอุบลราชธานีในอดีตเป็นเมืองใหญ่ เดิมเรียกว่าเมืองอุบล หรือเมืองดอกบัว มีพื้นที่กว้างใหญ่ที่สุดเป็นอันดับ ๑ ของประเทศไทย ต่อมาจึงได้แยกออกไปอีก ๒ จังหวัด คือ จังหวัดยโสธร และ จังหวัดอำนาจเจริญ ตามลำดับ

จังหวัดอุบลราชธานีในอดีต มีสภาพธรรมชาติเป็นผืนป่าดงพงไพรที่เขียวขจี อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ทั้งต้นไม้น้อยใหญ่ และมีสัตว์ป่าทั้งสัตว์น้อยใหญ่มากมาย ทั้งมีแหล่งน้ำธรรมชาติ คือ มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน เช่น แม่น้ำมูล แม่น้ำชี แม่น้ำโขง และมีลำน้ำใหญ่ๆ อีกหลายสาย

ได้แก่ ลำเซบก ลำโดมใหญ่ ลำโดมน้อย สภาภูมิประเทศ มีภูเขาสลับซับซ้อนหลายแห่งทางบริเวณชายแดนตอนใต้ ทิวเขาที่สำคัญ คือ ทิวเขาบรรทัด และทิวเขาพนมดงรัก ซึ่งกั้นอาณาเขตระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีกับประเทศลาวและประเทศกัมพูชา ถ้ำ เจ็อมผา พลาญหินธรรมชาติจึงเกิดขึ้นมากมาย ดังนั้น สถานที่ที่สงบสงัดเหมาะกับการบำเพ็ญภาวนาจึงมีหลายแห่ง

และที่สำคัญ คือ จังหวัดอุบลราชธานีได้รับการขนานนามว่าเป็น ดินแดนแห่งนักปราชญ์ เพราะเป็นถิ่นกำเนิดของพ่อแม่ครูอาจารย์องค์สำคัญๆ เช่น ท่านเจ้าคุณพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺโท) หลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล ท่านเจ้าคุณพระปัญญาพิศาลเถร (หนู ฐิตปญฺโญ) หลวงปู่มั่น ฐริทฺตโต หลวงปู่ขาว อนาลโย ท่านพ่อลี ธมฺมธโร ท่านพระอาจารย์ชา สุภทฺโท ท่านพระอาจารย์จวน กุลเชฏฺโฐ ฯลฯ

จังหวัดอุบลราชธานีในอดีตเปรียบเสมือนแดนตักศิลา จึงมีครูบาอาจารย์จากภาคอีสานต่างนิยมเดินทางมาศึกษาหาความรู้ทั้งภาคปริยัติและภาคปฏิบัติกันมากมาย เช่น หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม หลวงปู่มหาปิ่น ปญฺญาพล หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ ฯลฯ รวมทั้งหลวงปู่พรหม จิรปุญฺโญ

ตามประวัติหลวงปู่มั่น ฐริทฺตโต ในปี พ.ศ. ๒๔๗๐ ท่านไปส่งโยมมารดาที่บ้านเกิดจังหวัดอุบลราชธานี และอยู่จำพรรษาที่ เสนาสนะบ้านหนองขอน อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอุบลราชธานี (ปัจจุบันจังหวัดอำนาจเจริญ) จากนั้นปี พ.ศ. ๒๔๗๑ ท่านก็เดินทางเข้าสู่กรุงเทพฯ และจำพรรษาที่ วัดสระปทุม (วัดปทุมวนาราม) ช่วงนี้เป็นไปได้มากที่ท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตฺโต และ หลวงปู่พรหม จิรปุญฺโญ ได้ร่วมกันออกเดินทางเพื่อติดตามหาหลวงปู่มั่นด้วยกัน แต่ก็คลาดกัน และต่อมาไม่นานท่านเจ้าคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺโท) ก็นิมนต์หลวงปู่มั่นขึ้นภาคเหนือ ซึ่งหลวงปู่มั่นท่านต้องการอยู่เพียงตามลำพังเพื่อบำเพ็ญธรรมขั้นแตกหักอยู่แล้ว ท่านจึงตอบตกลง

ต่อมาเมื่อท่านพระอาจารย์สารณ์ได้ข่าวว่าหลวงปู่มั่นจำพรรษาอยู่เชียงใหม่ ท่านจึงรีบออกติดตาม ท่านพระอาจารย์สารณ์จึงเป็นพระศิษย์อาวุโสองค์แรกๆ ของหลวงปู่มั่นที่ธุดงค์ขึ้นเชียงใหม่และท่านได้อยู่จำพรรษากับหลวงปู่มั่น

ในส่วนกองทัพธรรมพระธุดงค์กรรมฐาน หลวงปู่มั่นก่อนที่ท่านจะขึ้นภาคเหนือ ท่านได้มอบหมายให้หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม และ หลวงปู่มหาปิ่น ปญฺญาพล เป็นหัวหน้า โดยปลายปี พ.ศ. ๒๔๗๑ กองทัพธรรมได้เดินทางจากจังหวัดอุบลราชธานีมาปักหลักเผยแผ่ธรรมที่จังหวัดขอนแก่นอยู่ ๓ ปี จากนั้นจึงลงมาวัดป่าศาลวัน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งในขณะนั้นท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตฺโต กับ หลวงปู่พรหม จิรปุญฺโญ ยังไม่ได้เข้าร่วมกับกองทัพธรรม

สำหรับการบวชใน ๓ พรรษาแรกของหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ นั้น ซึ่งถือว่าเป็นพระภิกษุผู้บวชใหม่ ทำให้เห็นคุณค่าของการมีครูบาอาจารย์ที่ดี เพราะท่านได้ศึกษาเรียนรู้ข้อวัตรปฏิบัติ เรียนรู้จุดดั่งควัตร ตลอดจนการเรียนรู้ปฏิบัติสมาธิภาวนา และท่านก็ได้ประสบการณ์จากการออกเดินธุดงค์ร่วมกับท่านพระอาจารย์สารณ์ ผู้เป็นครูบาอาจารย์องค์แรก ท่านได้รับประโยชน์อย่างมากที่ได้อยู่ร่วมปฏิบัติธรรมใกล้ชิด และยังท่านได้เห็นความมุ่งมั่น เห็นความขยันหมั่นเพียรในการบำเพ็ญภาวนา เพื่อความพ้นทุกข์ของท่านพระอาจารย์สารณ์ อันถือเป็นคติแบบอย่างที่เราได้เล็ดลอดถึงมาแล้ว ท่านก็ยังให้ความเคารพเทิดทูนเชื่อฟังในครูบาอาจารย์ของท่านมากยิ่งขึ้น

หลังจากหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านได้รับธรรมะจากท่านพระอาจารย์สารณ์ ซึ่งเป็นครูบาอาจารย์องค์แรกของท่าน พอที่จะนำข้อวัตรนั้นไปปฏิบัติแก่ตนเองบ้างแล้ว ท่านจึงได้กราบนมัสการลาแล้วออกเดินธุดงค์เพียงองค์เดียวเพื่อแสวงหาโมกขธรรมต่อไป

การเดินธุดงค์เพียงองค์เดียวของหลวงปู่พรหม เป็นการฝึกฝนอบรมตนเองได้เป็นอย่างดี และเป็นการเตรียมตัวก่อนที่จะได้เข้ากราบถวายตัวเป็นศิษย์ของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เทศน์การธุดงค์องค์เดียวไว้ดังนี้

“ไปเที่ยวกรรมฐาน ไม่ได้ไปกับใครนะ ไปแต่องค์เดียวเท่านั้นละ ไปเที่ยวกรรมฐาน มีพ่อแม่ครูจารย์มั่นละ ถ้าอยู่กับท่านแล้ว ท่านเสริมเลย พอว่าไปองค์เดียว ท่าน “อ้อ !” ขึ้นทันทีเลย “ท่านมหาไปองค์เดียวนะ ใครอย่าไปยุ่งท่านนะ” ใครจะไปยุ่งรุ่มโพธิ์ร่มไทรอยู่นั้น เราก็สนุกไปของเรา เป็นอย่างนั้น ไปกรรมฐานมีแต่ไปองค์เดียวละ เราไม่ไปกับใคร คือไปองค์เดียวมันปลอดภัยทุกอย่างนะ มีแต่เราคนเดียว ป่าช้าอยู่กับเราเท่านั้นพอ อยากทำอะไร ไม่ฉันทักวันก็แล้วแต่ ไม่เป็นอารมณ์กับใคร ถ้ามีหมูมีเพื่อนมันต้องได้เป็นน้ำไหลป่า คิดคนนั้น คิดคนนี่ไม่สะดวก ถ้าไปคนเดียวสะดวกตลอดเลย ความเพียรรู้สึกว่าได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย ไปคนเดียวความเพียรเต็มเม็ดเต็มหน่วย เพราะฉะนั้นจึงไปแต่คนเดียว กรรมฐานเราไปคนเดียวทั้งนั้นละ”

ภิกษุผู้บวชใหม่จำเป็นต้องมีครูบาอาจารย์ที่ดี

การออกบวชเป็นพระภิกษุผู้บวชใหม่ จำเป็นต้องมีครูบาอาจารย์ที่ดีเพื่อคอยดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เพราะมีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างมาก เนื่องจากพระภิกษุผู้บวชใหม่ย่อมมีเหตุให้ลาสิกขาลาเพศมากมาย ดังอันตรรายของภิกษุสามเณรผู้บวชใหม่ตามบาลีว่า ภัยสำหรับกุลบุตรผู้บวชในธรรมวินัยนี้ อันเป็นเหตุให้ประพฤติพรหมจรรย์อยู่ได้ไม่ยั่งยืน ต้องลาสิกขาไป หรืออันตรรายของภิกษุสามเณรผู้บวชใหม่มี ๔ ประการ ดังนี้

๑. **อุมิภัย** (ภัยคลื่น คือ อดทนต่อคำสั่งสอนไม่ได้ เกิดความซึ่งเคียดคับใจ เปื้อนหน่าย คำตักเตือนพร่ำสอน)

๒. **กุมภิลภัย** (ภัยจระเข้ คือ เห็นแก่ปากแก่ท้อง ถูกจำกัดด้วยระเบียบวินัยเกี่ยวกับการบริโภค ทนไม่ได้)

๓. **อาวฏภัย** (ภัยน้ำวน คือ ห่วงพะวงไฟพะยานในกามสุข ตัดใจจากกามคุณไม่ได้)

๔. **สุสุกาภัย** (ภัยปลาร้าย หรือภัยฉลาม คือ เกิดความปรารถนาทางเพศ รักผู้หญิง)

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ เมื่อท่านเป็นพระภิกษุผู้บวชใหม่ ท่านก็คิดอยากสึกกลับไปใช้ชีวิตฆราวาส เช่นเดียวกับครูบาอาจารย์หลายๆ องค์ หากท่านไม่มีวาสนาบารมีและไม่มีครูบาอาจารย์ที่ดีแล้ว ท่านก็อาจจะสึก จึงจำเป็นต้องมีครูบาอาจารย์ที่ดี ดังนี้

พระภิกษุบวชใหม่และครูบาอาจารย์ที่ดี ที่ต่างมีความปรารถนาพันธุข์ถึงซึ่งพระนิพพานร่วมกัน นับเป็นคู่ร่วมสายบุญสายกรรม เพราะเคยร่วมทุกข์ร่วมสุข เคยร่วมสร้างบุญญาบารมีเพื่อความพันธุข์ร่วมกันมาตั้งแต่อดีตชาติ ครูบาอาจารย์ที่ดีจะคอยเมตตาอบรมสั่งสอน ทั้งจากการประพฤติตัวเป็นแบบอย่าง โดยเฉพาะการบำเพ็ญเพียรภาวนาอย่างอุกฤษฏ์ และจากการเทศนาว่าการ คอยส่งเสริมให้กำลังใจ และคอยให้คำแนะนำแก้ไขที่มีประโยชน์แก่ศิษย์ เพื่อให้ศิษย์ถึงความพันธุข์ร่วมกัน ซึ่งกรณีนี้มีมาแต่สมัยครั้งพุทธกาล เช่น คู่ของ**พระจูฬปันถก** กับ **องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า** จวบจนสมัยครั้งกึ่งพุทธกาล วงพระอุตงกรรมฐานสาย**ท่านพระอาจารย์เสาร์** **ท่านพระอาจารย์มั่น** ก็มีด้วยกันหลายคู่ นับแต่กรณีคู่ปฐมฤกษ์ที่บุกเบิกฟื้นฟูอุตงกรรมฐานร่วมกัน คือ คู่ของ**ปรมาจารย์ใหญ่ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต** กับ **หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล** เรื่อยมาคู่ของพระศิษย์ ได้แก่ คู่ของ**หลวงปู่ฝั้น อาจาโร** กับ **หลวงปู่สิงห์ ขนตยาคโม** คู่ของ**หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ** กับ **ท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตโต** คู่ของท่าน**พระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ** กับ **ท่านพระอาจารย์เก็ง อธิมุตตโก** และคู่ของท่าน**พระอาจารย์สิงห์ทอง ธมมวโร** กับ **ท่านพระอาจารย์บุญสิงห์ สีหนาท** (ศิษย์หลวงปู่สิงห์ ขนตยาคโม) ฯลฯ

ท่านเร่งความเพียรจนชนะกิเลสจึงไม่สึก

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านคิดอยากสึก เหตุการณ์ตอนนี่เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๔ สุดท้ายท่านเร่งความเพียรตามที่ท่านได้รับการฝึกฝนอบรมมาอย่างเต็มที่ จนไม่สึก

เรื่องการคิดอยากสึก หรือการลาสิกขา เป็นเรื่องปรกติของพระสงฆ์ทั้งหลายในสังฆมณฑล พระสงฆ์องค์ไหนที่ไม่มีวาสนาบารมีทางธรรม หรือหมดบุญ ท่านก็สึกของท่านไป แต่พระสงฆ์องค์ไหนที่สร้างวาสนาบารมีมามาก ยิ่งองค์ไหนที่ท่านใกล้จะพันธุข์ด้วยแล้ว แม้ท่านคิดอยากสึก

เพียงไรก็ตาม ก็มีเหตุให้ไม่ได้สึก และท่านก็ได้อยู่ครองสมณเพศบำเพ็ญสมณธรรมไปตลอดอายุขัย ดังเช่น ครูบาอาจารย์ในวงกรรมฐานองค์สำคัญหลายๆ องค์ก็คิดอยากสึก แต่ด้วยอำนาจวาสนาบารมีที่บำเพ็ญมาเพื่อความพ้นทุกข์ ก็มีเหตุเป็นธรรมบันดาลให้ไม่ได้สึก และท่านก็ได้บำเพ็ญจนบรรลुरुจริยธรรมขั้นสูงสุดในที่สุด เช่น ท่านเจ้าคุณพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนโท) หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต หลวงปู่ตื้อ อจลธมโม ฯลฯ รวมทั้งหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ

กรณีของหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ คิดอยากสึก เหมือนมีพระธรรมคอยย้ำเตือนใจ ตนเคยสร้างบาปสร้างกรรมคราวเป็นนายฮ้อยมาแล้ว จะสึกออกไปทำไม ท่านได้เมตตาเล่าให้พระศิษย์ฟังดังนี้

“... บวชแล้วก็ไปกับครูอาจารย์สารณ (หลวงปู่สารณ สุจิตโต) เดินธุดงค์ถึงเมืองอุบลฯ อยู่อุบลฯ ๓ ปี ที่นี้ใจคิดอยากสึก คิดถึงบ้าน คิดถึงเมีย แต่บุญยังรักษา ตอนกลางคืนเดินจงกรมจะนั่ง จะยืน จะนอน สองใบหูนี้เต็มไปด้วยเสียงกะโหล่ง (อุปกรณ์ที่ทำให้เกิดเสียง ใช้สำหรับผูกคอสัตว์เลี้ยง) ผูกคอวัวคอกควายกระทบกันเสียงดังก้องไปหมด จนนอนไม่หลับ จึงมาพิจารณาดูตนเองว่า จะเอาอย่างใด ทรัพย์สมบัติก็ไม่มีแล้ว เมียก็ออกบวชเป็นชีแล้ว ลูกก็ไม่มี จะสึกออกไปเอาอะไร ทุกข์มิใช่หรือ ต้องการความสุขที่แท้จริงมิใช่หรือ จึงหนีออกมาบวช”

ในตอนนั้น ท่านได้ต่อสู้มารกิเลสฝ่ายต่ำจนเต็มสติกำลัง ด้วยการใช้ความเพียรพยายามอดทนเต็มที่ มีการทำสมาธิภาวนาและเดินจงกรม เป็นต้น จนในที่สุดท่านกลับเป็นฝ่ายชนะ

ศิษย์พระอาจารย์มั่นเกือบทุกองค์ ท่านเอาธรรมะเข้าต่อสู้จนออกจากภัยอันตรายแรงได้ เรื่องกิเลสมารทับจิตใจนี้ หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านก็เคยถูกกระแสน้ำพัดกระหน่ำอย่างรุนแรงเช่นเดียวกัน เรื่องนี้ท่านเคยเล่าให้ลูกศิษย์ลูกหาฟัง อันเป็นอุบายธรรมปฏิบัติว่า ภายหลังจากที่ท่านได้บวชเป็นพระแล้ว ๓ พรรษา ก็เกิดมีความรู้สึก (กิเลสภายใน) อย่างรุนแรง คิดอยากจะสึกออกมาเป็นฆราวาสวิสัยอีก ทำอย่างไรๆ ก็ไม่หายที่จะนึกคิด ต้องเร่งพยายามต่อสู้ความคิดภายในนั้นมันเป็นกิเลสมารตัวร้าย สู้กันอย่างหนัก

อาวุธที่เข้าต่อสู้นั้น ท่านได้ทำสมาธิ เดินจงกรมและด้วยวิธีต่างๆ นานา นำมาใช้เป็นอุบายขจัดขับไล่ออกไป และด้วยความตั้งใจจริงของท่านนี้เอง ในที่สุดท่านสามารถเอาชนะอารมณ์จิตที่คิดจะสึกนั้นได้ เพราะว่าท่านคิดอยู่เสมอว่า “ในชีวิตของท่านไม่เคยแพ้ใคร ท่านไม่เคยทำอะไรล้มเหลว แล้วท่านจะมาแพ้ใจตนเองได้อย่างไร ท่านก็ได้ตัดสินใจมุ่งหน้ามาถึงขนาดนี้แล้ว ท่านจะต้องเดินต่อไปจนถึงที่สุด แม้จะต้องฟันฝ่ากับภัยอันตรายใดๆ ที่ยิ่งใหญ่ในโลกนี้ก็ตาม”

ในที่สุดท่านหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ก็สามารถดำเนินเดินตามรอยพระบาทของพระผู้มีพระภาคเจ้าอันเป็นจุดหมายปลายทางของท่านได้สำเร็จ คำช่วยชนะจากคู่ต่อสู้ คือ กิเลสมาได้

ไม่มีอะไรจะหนักยิ่งกว่าการฆ่ากิเลส

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ก่อนออกบวชท่านผ่านชีวิตฆราวาสมาแล้วอย่างโชกโชน ท่านเคยทุกข์ยากลำบากตรากตรำทำงานหนัก ทั้งเคยเป็นชาวนา ทั้งเคยเป็นนายฮ้อยค้าวัวค้าควาย ซึ่งในสายตาของคนโดยทั่วไปในทางโลกแล้ว ย่อมถือว่าอาชีพของหลวงปู่พรหมในสมัยเป็นฆราวาสนั้นเป็นงานหนักหนาแสนสาหัส แต่เมื่อหลวงปู่พรหมท่านบวชเป็นพระชฎงคกรรมฐานและท่านได้ลงมือปฏิบัติธรรมอย่างเอาจริงเอาจัง ท่านได้ประจักษ์ชัดด้วยตัวของท่านเองว่า งานทางธรรม หรืองานฆ่ากิเลสหนักยิ่งกว่างานทางโลกอย่างชนิดไม่อาจนำมาเปรียบเทียบกันได้ ซึ่งงานฆ่ากิเลสเป็นงานที่หนักมาก และกิเลสทำให้ท่านเกือบจะต้องสึก ในกาลต่อมาเมื่อท่านกราบถวายตัวเป็นศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ที่จังหวัดเชียงใหม่ ท่านจะฆ่ากิเลสถึงกับตั้งใจไม่ยอมหลับนอน โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ได้เมตตาเทศน์งานฆ่ากิเลสเป็นงานหนักมากไว้ดังนี้

“งานทั้งหลาย ไม่มีงานใดที่จะหนักมากยิ่งขึ้นกว่างานรื้อถอนกิเลสออกจากใจ งานนี้งานหนักมาก เพราะเป็นงานของวิภูวน งานของกิเลสสร้างวิภูจิต วิภูวน วิภูทุกข์เข้าสู่หัวใจสัตว์โลก หมุนอยู่ในจิตใจตลอดมา เวลาจะถอนมันออกนี่ จึงถอนยากลำบากมาก และยากที่สุดก็คือการถอดถอนกิเลสวิภูจิตออกจากหัวใจนี้ยากที่สุด พอถอนนี้ได้แล้ว ก็หมดเลยที่นี้ ในโลกสามโลกธาตุนับแต่ธาตุชั้นของเราลงไปเรื่อยๆ เรียกว่า เป็นสมมุติทั้งหมด หมด ไม่มีอะไรเข้าไปแทรกจิตใจให้ได้รับความทุกข์ได้เลย มีกิเลสเท่านั้น นั่น ทำไปทำมาก็ไม่พ้นกิเลส มีกิเลสเท่านั้น เป็นหอกเป็นหลาวเป็นอะไรที่มันแทงหัวใจตลอดเวลา พอเอาอันนี้ออกหมดแล้ว หมดโดยสิ้นเชิง ทุกข์ไม่มีในพระอรหันต์ ในพระพุทธเจ้า

ทุกข์เกิดจากกิเลส เรื่องธาตุเรื่องชั้นเป็นธรรมดาไม่ใช่เรื่องของกิเลส เจ็บไข้ได้ป่วย ปวดหัวตัวร้อน ไม่ใช่กิเลส เป็นเรื่องของธาตุชั้นแปรสภาพของมันไป แต่ทุกข์ภายในจิตใจนี้เป็นเพราะกิเลสล้วนๆ ที่นี้พอแก้อันนี้ออกหมดโดยสิ้นเชิงแล้ว เรียกว่าฟ้าดินถล่มเลย วิภูจักรหมุนถล่มลงเลย ไม่มีเหลือ ท่านแสดงไว้ในธรรมสรุปรว่า งานนี้สำเร็จลงเรียบริ้อยแล้วว่า วุสิตฺ พรหมจรรย์ กตฺ กรรมิยนานปริ อิตถตตยาติ ปชานาติ พรหมจรรย์ได้อยู่จบแล้ว พรหมจรรย์คือการฟาดฟันกับกิเลสได้เสร็จสิ้นลงไปเรียบริ้อยแล้ว งานที่ควรทำคืองานแก้กิเลสก็ได้ทำเรียบริ้อยแล้ว งานอื่นที่จะทำให้ยิ่งกว่านี้ไม่มี ฟังซิ งานแก้กิเลสเป็นงานที่หนักมากที่สุด ไม่มีงานใดเสมอเลย จึงว่า นานปริ อิตถตตยาติ ปชานาติ ...”

“...ชีวิตของเราที่ได้เป็นนักบวชมาทุกขี้นตอนฆ่ากิเลสทุกข์มากที่สุดเลย ทุกอย่างที่เราไม่เคยทำ ใครไม่เคยทำก็ตาม แต่เราพอใจที่จะทำ ทำเต็มเหนี่ยวๆ ความเป็นอยู่ปุวยทั้งหลาย ยิ่งกว่านักโทษในเรือนจำ นักโทษในเรือนจำกินวันละสองมือสามมือ จักตอกวันหนึ่งได้สี่เส้นห้าเส้น จักตอกเหลาตอกฆ่าเวลาเวลาพอให้พ้นโทษไป กำหนดวันเท่านั้นๆ สิ้น แล้วก็จักตอกเหลาตอกสี่เส้นห้าเส้นฆ่าเวลาไป ข้าวกินวันละสองมือสามมือเป็นทุกข์อะไร มีแต่โลกสังคมเขาไม่ยอมรับ สังคมเขารังเกียจเท่านั้นเอง

ถ้าหากสมมุติว่า ถ้าไปอยู่ในเรือนจำได้รับมรรคผลอย่างที่เราปฏิบัติในตัวของเราเนี่ย เราจะสมัครเข้าในเรือนจำ เพราะเบากว่างานของเรามาก งานของเราเนี่ยจะเป็นจะตาย เสียดสลบ แต่ไม่เคยสลบ เสียดๆ ตลอด เพราะจิตใจมันมุ่งต่อแดนนิพพานๆ ไม่เป็นอย่างอื่น ไม่มีแยกมีเยาะไปไหนเลย ทุกข์ขนาดไหนมันพุ่งๆ ต่อแดนนิพพาน หลังจากได้ฟังธรรมะพ่อแม่ครูจารย์มันเรียบร้อยแล้วถึงใจ การปฏิบัติความพากเพียรถึงใจตั้งแต่บัดนั้นมา เป็นก็เป็นตายก็ตาย นี่ละทุกข์มากที่สุดเลย”

พ.ศ. ๒๔๗๔ จำพรรษาวัดผดุงธรรม สร้างหอไตร

ปี พ.ศ. ๒๔๗๔ หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ เมื่อท่านกราบลาท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตโต ผู้เป็นครูบาอาจารย์องค์แรกแล้ว จากนั้นท่านก็เดินธุดงค์เพียงลำพังองค์เดียวกลับภูมิลำเนาเดิม คือ บ้านดงเย็น โดยท่านกลับมาพักปักกลดบริเวณฝืนป่าชายหมู่บ้าน

สมัยที่หลวงปู่พรหมมาปักกลดนั้น แถบบริเวณนี้เป็นป่าช้าห่างไกลหมู่บ้าน กล่าวกันว่าสภาพยังเป็นป่าเป็นดงที่สมบูรณ์มาก มีต้นไม้ขนาดใหญ่ขึ้นปกคลุมหนาแน่นมาก สัตว์ป่าสัตว์ร้ายก็ยังชุกชุม เช่น ช้าง เสือ หมู ภูเขา เป็นต้น สำหรับบ้านเรือนผู้คนก็ไม่มากเช่นทุกวันนี้ ทางเดินสัญจรก็เป็นทางป่าร่มเย็นมาก สถานที่แห่งนี้จึงเป็นสถานที่สัปปายะเจียบส่งัดเหมาะกับการบำเพ็ญภาวนา สำหรับที่ตั้งบ้านดงเย็น ในสมัยก่อนจะตั้งอยู่ตามริมห้วยสงครามแถบข้างใน โดยมีวัดกะเจดเป็นวัดมหานิกายคู่บ้านมาตั้งอยู่ที่หนองสิม ริมห้วย ต่อมาหลวงปู่พรหมได้ย้ายวัดกะเจดมาตรงโรงเรียนบ้านดงเย็นพรหมประชาสรรค์ (ปัจจุบันพื้นที่โรงเรียนเป็นสนามฟุตบอล) และตั้งชื่อวัดใหม่ว่า วัดโพธิ์ศรี ซึ่งยังเป็นวัดมหานิกายอยู่

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๔ เมื่อใกล้เข้าพรรษาหลวงปู่พรหมท่านได้อยู่จำพรรษา ณ บริเวณฝืนป่าแห่งนี้ และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ท่านได้สร้างเป็นวัดป่ากรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น โดยตั้งชื่อว่า วัดผดุงธรรม หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า วัดใน นับเป็นวัดธรรมยุตแห่งแรกของบ้านดงเย็น ซึ่งเสนาสนะในยุคนั้นเป็นเสนาสนะป่า กุฏิกรรมฐาน ศาลา ฯลฯ ถูกสร้างขึ้นอย่างชั่วคราว เพียงเพื่อ

อยู่อาศัยปฏิบัติธรรมตามแนวทางของพระอริยสงฆ์ตามสายท่านพระอาจารย์มั่น โดยพื้นและฝาผนังใช้ไม้ไผ่สานขัดแตะ หลังคามุงด้วยหญ้าคาหญ้าแฝก นอกจากนี้ท่านได้เป็นผู้นำในการสร้างหอไตรขึ้น ๑ หลัง โดยสร้างจากไม้ทั้งหลัง เพื่อเป็นที่เก็บรักษาบรรดาหนังสือพระคัมภีร์ต่างๆ ไว้ให้เป็นที่ยึดเหนี่ยว โดยมีชาวบ้านดงเย็นได้มาช่วยกันสร้าง ปัจจุบันหอไตรได้ชำรุดทรุดโทรมตามกาลเวลา ทางวัดได้รื้อถอนหมดแล้ว

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ได้ย้ายวัดโพธิ์ศรีมารวมกับวัดผดุงธรรม ในขณะนั้นวัดโพธิ์ศรีไม่มีพระอยู่จำพรรษาแล้ว โดยพื้นที่ของวัดโพธิ์ศรีได้สร้างเป็นโรงเรียนประชาบาลหลังแรกขึ้นในบ้านดงเย็น ศาลาวัดใช้เป็นห้องเรียน สำหรับเสนาสนะ ข้าวของเครื่องใช้อื่นๆ ได้ขนย้ายไปวัดผดุงธรรม

ท่านหลงเข้าใจว่านิพพานอยู่บนฟ้า

การปฏิบัติภาวนานั้นจำเป็นต้องมีครูบาอาจารย์ผู้รู้จริงเห็นจริงคอยเมตตาชี้แนะแก้ไข กรณีของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ สมัยที่ท่านเริ่มหัดปฏิบัติภาวนาใหม่ๆ ท่านก็เกิดความรู้ความเห็นผิด เช่นเดียวกับนักปฏิบัติทั้งหลาย ซึ่งเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในขณะที่ท่านพักอยู่ที่วัดผดุงธรรม โดยหลวงปู่ลี อโศโก ได้เมตตาเล่าเรื่องนี้ไว้ดังนี้

“หลวงปู่พรหมได้ทำความเพียรจนช่วงหนึ่งเข้าใจว่านิพพานอยู่บนฟ้า ท่านก็พยายามเหาะหรือกระโดดอยู่ จะไปนิพพาน ก็กระโดด กระโดดขึ้น จนครูบาอาจารย์ ญาติโยมลูกศิษย์ สงสารในการกระโดดจะไปนิพพานของท่าน ทั้งเหน็ดเหนื่อยอะไรของท่าน แต่ท่านก็ไม่รู้เหน็ดเหนื่อยของท่าน มีหลวงปู่ลี อโศโก ที่อยู่ด้วยกัน ไปด้วยกัน คอยจับท่านไม่ให้กระโดด เวลาท่านตกลงมามีกระแทกกับพื้น ข้อมือได้หักไป

จนกระทั่งได้ไปตามหลวงปู่สารณที่หลวงปู่พรหมนับถือเป็นครูบาอาจารย์ โดยท่านได้ไปจำพรรษาที่ภูเก้า จังหวัดอุดรธานี (ปัจจุบัน คือ วัดตาดโตน อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู) จึงไปตามท่านหลวงปู่สารณกลับมาเพื่อแก้ปัญหาความเห็นของหลวงปู่พรหม พอมาเห็น ท่านจึงให้คำตักเตือน ท่านเรียกหลวงปู่พรหมว่า “ท่านพรหม สิ่งที่ท่านรู้ ท่านเห็นนั้นนะ มันจริงหรือไม่จริง มันเที่ยงหรือไม่เที่ยง อันนี้มันเป็นสัญญา ยังไม่เกิดปัญญา ที่ว่านิพพานอยู่บนอยู่นี้ สิ่งที่ท่านรู้เห็นนั้น บางทีมันก็เกิดขึ้น บางทีมันก็ดับไป มันไม่เป็นไปตามใจชอบใจหวังดังที่ท่านตั้งใจไว้มิใช่หรือ”

“ท่านฟังได้นะ” หลวงปู่พรหมยอมฟัง ไม่กระโดดแล้ว ด้วยความเคารพครูบาอาจารย์ของท่าน ท่านฟัง... “อันนั้นมันเป็นสัญญา มันยังไม่เกิดปัญญา มันยังไม่รู้ไตรลักษณ์ คำว่า อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มันเป็นอย่างไง” พอท่านฟังไปๆ ก็สงบไป ยอมรับธรรมของผู้ว่ากล่าวตักเตือน หาย... เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ทั้งๆ ที่เป็นอยู่ตั้งหลายวัน อาการนี้ที่ลูกศิษย์ญาติโยมเป็นทุกข์กัน นี่คือ

สัญญาอารมณ์ที่ปรุงแต่งขึ้นมา สำคัญว่าอย่างนั้นอย่างนี้ มันเป็นไปตามความปรุงแต่งขึ้น มันมีแล้ว ก็เกิดดับไปตามหน้าที่ เหตุนี้ท่านจึงกลับเข้าสู่ตนเองพิจารณาใหม่ ใจของท่านจึงปรกติเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ท่านจึงเกิดความเข้าใจ อากาณนั้นจึงหายไปตั้งแต่วันนั้น

ที่ท่านกล่าวไว้ว่าให้หาครูบาอาจารย์ที่ถูกจริตนิสัยที่เราพอจะเชื่อฟังท่านได้ จึงขอนิสสัยจากท่านผู้นั้น ที่นี้เราปัจจุบันเอาตามประเพณี แต่เราไม่ลงนะรับไม่ได้ ครูอาจารย์บางรูป ข้อวัตร การกระทำ การพูด ความคิด มีความบกพร่อง แต่ที่ท่านไม่บกพร่องยอมรับกันได้ทุกอย่าง เลยเป็นครูบาอาจารย์ที่ให้นิสสัยได้ ว่ากล่าวตักเตือนได้ ไม่ถือโทษโกรธซึ่งกันและกัน ครูบาอาจารย์ที่ยอมรับกันได้ จึงทำให้พ้นจากนิสัยมุตตะกะเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตน รับฟังครูบาอาจารย์ได้ก็เป็นยังงั้น โรคทางกายก็หายได้ โรคทางใจก็หายได้ ความเห็นผิดก็เป็นโรคชนิดหนึ่งที่ทำให้ไม่สบายกายและใจได้ ในวงการพระผู้ประพฤติปฏิบัติยอมรับหลวงปู่พรหมองค์นี้ว่า เป็นผู้พูดจริง ทำจริง เป็นพระที่ครูบาอาจารย์ยอมรับท่านได้องค์หนึ่งในบรรดาลูกศิษย์ของหลวงปู่มั่น ฐริทตโต”

ประวัติย่อ หลวงปู่ลี อโสโก

หลวงปู่ลี อโสโก ท่านเป็นพระรุดงคกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ฐริทตโต ท่านเป็นพระศิษย์อาวุโสรูปหนึ่งของท่านพระอาจารย์มั่น ท่านเป็นพระปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ถือพระธรรมวินัย ถือรุดงควัตร และรักษาข้อวัตรปฏิบัติด้วยความเคร่งครัด ท่านเป็นคนบ้านตาล ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร บ้านเกิดเดียวกับหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ และท่านออกบวชหลังจากมีครอบครัวแล้วเหมือนกัน ท่านมีอายุพรรษาแก่กว่าหลวงปู่พรหม เมื่อบวชแล้วท่านขยันภาวนา มีความเพียรเป็นเลิศและชอบเดินจงกรมเหมือนกัน

เสนาสนะป่ายาง อันเป็นที่พำนักของหลวงปู่ลี อโสโก ตั้งอยู่บ้านตาล ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร เดิมเป็นวัดเก่าแก่ มีป่าที่รกทึบไปด้วยต้นไม้ขนาดพันธุ์ มีสัตว์ป่าหลายชนิด มีห้วยใหญ่ ท่านได้พัฒนาเป็นวัดป่ากรรมฐาน มีเสนาสนะป่าเท่าที่จำเป็น เช่น ศาลา หอฉัน กุฏิกรรมฐาน ห้องน้ำ ฯลฯ และมีกุฏิเล็กๆ สร้างตั้งอยู่บนก้อนหิน ลานวัดก็ปิดกวาดสะอาดจนเตียนโล่ง พระท่านก็อยู่กันอย่างสมถะสันโดษ เห็นแล้วน่าศรัทธาเลื่อมใสเป็นอย่างยิ่ง

หลวงปู่ลี อโสโก ท่านสอนให้ภาวนาพุทโธ ตามแนวทางปฏิบัติของท่านพระอาจารย์มั่น ฐริทตโต ท่านมีความอดทน มีความพากเพียรพยายามเป็นเลิศ แม้แก่เฒ่าชราแล้ว ท่านก็ยังปฏิบัติสมาธิภาวนาอย่างเอาจริงเอาจังเหมือนพระหนุ่มๆ จนเป็นที่ศรัทธาเคารพเลื่อมใสของสาธุชนแถบบริเวณนั้นเป็นอย่างยิ่ง ท่านไม่ใช่พระที่ชอบแนะนำพร่ำสอนใครต่อใคร มีนิสัยเป็นปัจเจก ท่านจะประพฤติปฏิบัติให้ดูเป็นแบบอย่าง

สมัยนั้นมีตัวเหลือบชุกชุม เหลือบเกาะตามแข้งตามขา กระที่บเท้าที่หลุดเป็นกอง มันมากัด ท่านเลือดไหลออกตามขา ท่านก็ปล่อยให้เหลือบมันกัดกินเลือดเนื้อของท่านอยู่อย่างนั้น พระเณรเห็นดังนั้น ก็กลัวท่านจะตาย จึงไปช่วยไล่ออกให้ท่าน ท่านก็ไม่สนใจ ไม่เพียงแต่ตัวเหลือบกัดท่านเท่านั้น แมงกั๊ก ท่านก็ไม่ได้บอกใคร เห็นท่านเจ็บไป ตัวซีดไป จึงเข้าไปกราบเรียนถาม ถึงได้รู้ว่าท่านถูกกัด ท่านจะเจ็บปวดทรมานสักปานใด ก็ไม่เคยเห็นท่านพูดท่านบ่น เห็นแต่ท่านนั่งสมาธิภาวนาตลอดวันตลอดคืน ไม่เห็นท่านตื่นตกใจกับความเจ็บความตาย จึงเห็นได้ว่าท่านเป็นผู้อดทนจริงๆ และเป็นครูบาอาจารย์ที่หาได้ยากที่สุดรูปหนึ่ง

หลวงปู่ลี อโศโก ท่านไม่พูดมาก ท่านนำโดยการประพฤติปฏิบัติให้มากๆ เช่น การเดินจงกรม นั่งสมาธิ บิณฑบาต ปัดกวาดวัด ไม่มีขาด แม้จะอายุมากแก่แล้ว พรรชามากแล้ว ท่านก็เป็นผู้นำรักษาข้อวัตรปฏิบัติ ควรเอาเป็นแบบอย่างได้ พระเณรเห็นท่านเดินจงกรม ต่างองค์ต่างก็อยู่หนึ่งเฉยไม่ได้ ต้องออกมาเดินจงกรมตาม พระหนุ่มบางองค์เห็นท่านเดิน เลยตั้งจิตอธิษฐานสู้กับท่านว่า “ถ้าองค์ท่านไม่หยุดเดินจงกรม ก็จะเดินแข่งกับท่าน จนกว่าท่านจะหยุด” ปรากฏว่า พระหนุ่มองค์นั้นเกือบตาย เพราะท่านเดินจงกรมทั้งวันทั้งคืน ท่านประพฤติปฏิบัติแบบสู้ตาย เพื่อธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยแท้จริง

จำใจจากบ้านเกิดออกธุดงค์

ในสมัยครั้งพุทธกาล คราวเจ้าชายสิทธัตถะราชกุมารเสด็จออกมหาภิเนษกรรมณี ออกธุดงค์บำเพ็ญจิตตภาวนาตามป่าตามเขา เพื่อการตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ท่านต้องทำพระทัยจากพระราชวัง จากพระราชบิดา พระมเหสี พระราชโอรส ตลอดจนพระประยูรญาติทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องจำพระทัยจากพระราชโอรส ทั้งๆ ที่เพิ่งประสูติใหม่ๆ ในคืนวันนั้นพระองค์ต้องทำพระทัยขนาดไหน ในการตัดพระทัยจากสิ่งอันเป็นที่รักยิ่งตั้งแก้วดวงหทัย แต่พระองค์ก็ทรงตัดพระทัยได้อย่างเด็ดขาดแน่วแน่ จนเป็นพระพุทธรคติที่เป็นแบบอย่างอันงดงามเลิศเลอตราบจนถึงทุกวันนี้

พระอริยสงฆ์สาวกในครั้งพุทธกาลต่างก็ได้ดำเนินตามรอยพระองค์ท่าน จนเป็นอริยปฏิบัติสืบทอดกันเรื่อยมาตราบจนสมัยปัจจุบัน ดังครูบาอาจารย์สายท่าน**พระอาจารย์เสาร์ ท่านพระอาจารย์มั่น** ประเภทเพชรน้ำหนึ่ง กล่าวได้ว่าทุกองค์ นับแต่พระปรมาจารย์ใหญ่ทั้งสอง จนถึงพระศิษย์รุ่นต่อๆ มา เช่น หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่ฝั้น อาจาโร หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ หลวงปู่ดี อจลธมฺโม หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ หลวงปู่สิม พุทธาจาโร หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ท่านพระอาจารย์จวน กุลเชฏฺโฐ ฯลฯ เมื่อครูบาอาจารย์

ท่านออกบวชประพฤติปฏิบัติธรรมใหม่ๆ เพื่อปรารถนาความหลุดพ้นแล้ว ท่านก็ต้องจำใจจากบ้านเกิดอันอบอุ่นด้วยกันทุกองค์

ครุบาอาจารย์ท่านจะออกเที่ยวธุดงค์กรรมฐานไปตามป่าตามเขา เพื่อแสวงหาโมกขธรรม ทั้งนี้เพื่อตัดใจจากสิ่งห้วงหาอาวรณ์ต่างๆ โดยเฉพาะความห้วงกังวลในบิดา มารดา ภรรยา บุตร และญาติพี่น้อง เพื่อละทิ้งความสะดวกสบายต่างๆ ในฆราวาสวิสัย เพื่อห่างจากสัญญาอารมณ์ต่างๆ ในอดีต ทั้งความสุข ความสนุกสนาน ความใกล้ชิดคุ้นเคยกับครอบครัว ตลอดจนญาติสนิท มิตรสหาย ทั้งความเป็นห่วงเป็นใยของครอบครัว เกรงว่าชีวิตการออกบวชจะประสบกับความทุกข์ยากลำบาก จึงมาคอยรับเร้าวิงวอนชวนให้สึก เหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคในการบำเพ็ญจิตตภาวนา และอาจเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งทำให้ท่านคิดอยากสึก และก็สึกในที่สุด

ฉะนั้น การจากบ้านเกิดเพื่อออกธุดงค์กรรมฐานของครุบาอาจารย์นั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่ง และมีประโยชน์มากมายหลายประการ เพราะยอมทำให้จิตใจของท่านเป็นอิสระจากเครื่องร้อยรัดผูกพันประการต่างๆ ดังกล่าวมา ย่อมทำให้ท่านมีโอกาสและเวลาในการบำเพ็ญจิตตภาวนาได้อย่าง สะดวกเต็มที่ และอย่างไม่เป็นนิเวศน์กังวลใจ และยอมเป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้ท่านบรรลุถึงซึ่ง เป้าหมายอันสูงสุด คือ บรมสุขพระนิพพาน

หลวงปู่พรหม ตอนที่ท่านอยากสึก แม้ท่านจะเร่งความเพียรจนชนะแล้วก็ตาม ท่านก็ยังเกรงความคิดอยากสึกนั้นจะหวนกลับคืนมาอีก และถ้าอยู่ที่วัดผดุงธรรมแล้วสึก ก็จะทำอภัย ชาวบ้าน เพราะว่าขณะนั้นท่านมีชื่อเสียงโด่งดังมาก ตอนที่ท่านตัดสินใจออกบวช ท่านได้สละทรัพย์สินสมบัติจำนวนมหาศาลแจกทานไปหมดก็เป็นข่าวใหญ่และดังมาก ท่านจึงออกเที่ยวธุดงค์จากบ้านเกิดไปตามป่าตามเขา ไปทางฝั่งลาวเมืองหลวงพระบาง โดยหลวงปู่พรหมท่านได้เมตตาเล่าให้พระเถรฟังเป็นคติ ดังนี้

“บวชอยู่ละแวกแถวนี้ มันคิดอยากสึก ตัดสินใจไปเลย ธุดงค์ไปตามป่าตามเขาหลายแห่ง หลายที่ ไปหมด ตรงไหนๆ ไปหมด ตั้งใจไปกราบถวายตัวเป็นศิษย์หลวงปู่มั่นทางภาคเหนือ ไปก็ไปเจอหลวงปู่มั่น และเจอหลวงปู่แหวน หลวงปู่ขาว หลวงปู่เทศก์ ตอนไปปฏิบัติ หลวงปู่มั่นท่านก็ให้แยกย้ายกันไป ตามแต่ท่านจะเมตตาสั่ง องค์กรนั้นให้ไปจำพรรษาที่นั่น องค์กรนี้ให้ไปจำพรรษาที่นี้ ท่านก็สั่งให้ไป ก็ไปตามที่ท่านสั่ง จะไปตายข้างหน้า ไปตัดกิเลส เพราะมันอยากสึก ไปมันจนสุดไปไม่กลับบ้าน บวชใหม่ๆ ไปที่แรก คิดอยากสึก คิดตลอดเวลา ไปมันก่อน ตายข้างหน้า แล้วแต่มันจะตายที่ไหน ลาว พม่าไปเรียบหมด ไปบางครั้งครั้งเดือนก็ไม่ได้ฉันข้าว ท่านตั้งใจว่า เมื่อบรรลุธรรมขั้นสูงสุดเป็นพระอรหันต์แล้ว จึงจะกลับบ้านเกิด”

ออกธุดงค์ไปเมืองหลวงพระบาง

ในการออกเดินธุดงค์ไปฝั่งลาวเมืองหลวงพระบาง ซึ่งระยะทางไกลมาก หลายร้อยกิโลเมตร หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านได้นำหลานชายคนหนึ่ง ชื่อ “บุญธาตุ” ซึ่งเป็นเด็กตัวน้อยอายุ ๗ ขวบ และยังไม่เข้าโรงเรียนไปด้วย การเดินธุดงค์ทางไกลตามป่าตามเขาโดยการแบกกลด สะพายบาตรเพียงลำพังองค์เดียว ทั้งต้องเสี่ยงภัยอันตรายต่างๆ ทั้งความอดอยากและความหนาว ก็นับว่าหนักหนาสาหัสอยู่แล้ว ยังมีหลานชายไปด้วยก็ยังมีภาระเพิ่มมากขึ้น เพราะบางครั้งท่าน ต้องอุ้มหลานชายกระเตงไปด้วยกัน

การที่ท่านนำหลานชายไปด้วยนั้น ไม่ทราบสาเหตุและเหตุผล แต่พอสันนิษฐานได้ว่าก็เพียงเพื่อช่วยหิ้ว ช่วยประเคนของ รวมทั้งได้ฝึกหลานชายในเรื่องความอดทนและความแข็งแกร่ง รวมทั้งการเอาตัวรอดในป่าดง ส่วนเหตุผลและความจำเป็นอื่นนั้น ไม่สามารถทราบได้ แต่เชื่อแน่ว่า ท่านต้องมีเหตุผลและมีความจำเป็น เพราะตอนท่านเป็นฆราวาส ท่านได้รับการยอมรับและยกย่อง เป็นนายฮ้อยจากคนในหมู่บ้าน และเมื่อท่านบวชเป็นพระธุดงค์กรรมฐานด้วยแล้ว ด้วยกิริยา ท่าทางอันสงบเสถียร ด้วยนิสัยอันเคร่งขรึมพุดน้อยของท่าน แลดูแล้วสง่างาม น่าเกรงขาม และ น่าเลื่อมใส ก็ยิ่งทำให้ท่านได้รับความเคารพนับถือและยังได้รับความไว้วางใจจากพ่อแม่เด็ก ซึ่ง หลานชายของท่านก็ต้องได้รับการยินยอมจากพ่อแม่เด็ก

หลวงปู่และหลานน้อยบุญธาตุ ออกเดินด้วยเท้าจากบ้านดงเย็น ในเขตอำเภอบ้านดง จังหวัดอุดรธานี ไปทางอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย อาศัยเรือข้ามแม่น้ำโขง ไปทางฝั่งลาว แล้วเดินเลียบบึงแม่น้ำโขงขึ้นไปทางเหนือ เป้าหมายอยู่ที่เมืองหลวงพระบาง ดังกล่าว

การเดินทางไปเมืองหลวงพระบางในสมัยนั้น (๘๐ กว่าปีที่แล้ว) แสนทุรกันดารยากลำบาก แม้ทางเดินเท้าก็แทบไม่มีเลย ต้องบุกป่าฝ่าดงเสี่ยงภัยอันตรายไปเรื่อย เมื่อพบทำเลที่เหมาะสมแก่การ บำเพ็ญเพียร ก็หยุดแขวนกลดพักในเวลากลางคืน เมื่อจัดที่ให้หลานชายนอนจนหลับไปแล้ว ท่านก็นั่งบำเพ็ญเพียรภาวนา เดินจงกรมรักษากิจ ขจัดกิเลสภายในออกจากจิตใจ ด้วยจิตใจที่เด็ดเดี่ยว มั่นคงต่อธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและครูบาอาจารย์ ท่านได้สละท่มเทลงไปเพื่อได้มาซึ่ง ธรรมตามความเป็นจริงให้จงได้

พอถึงเช้าวันใหม่ได้อรุณ ท่านก็เตรียมออกโคจรบิณฑบาต อันเป็นกิจวัตรที่พระพุทธเจ้าทรง กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของพระภิกษุสามเณรมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยพระพุทธองค์ทรงสรรเสริญ การบิณฑบาตว่าเป็นกิจอันประเสริฐ หรือที่เรียกกันว่า การโปรดสัตว์ เพราะการออกบิณฑบาตนั้น นับว่าเป็นการเผยแผ่พระศาสนาทางหนึ่งด้วย พอท่านมองเห็นใบไม้อ่อนแก่ มองเห็นลายมือของ ตัวเองได้ชัดเจน อันเป็นตามหลักพระธรรมวินัยของการบิณฑบาต ท่านนุ่งห่มครองจีวรและสะพาย

บาตรแล้วก็ออกเดินโคจรบิณฑบาตเข้าหมู่บ้านซึ่งมีอยู่เพียงไม่กี่หลังคาเรือน พร้อมด้วยหลานชาย ท่านได้อาศัยบิณฑบาตกับชาวป่าชาวดงที่อยู่ใกล้เคียงนั้น พอได้อาหารมาฉัน และแบ่งอาหารให้หลานชายกิน พอประทังชีวิตไปวันหนึ่งๆ ฉันเสร็จแล้วก็เก็บเครื่องบริวาร แล้วก็ออกเดินธุดงค์กันต่อไป โดยหลานชายตัวน้อย บุกภูธาคู เดินตามหลังท่านไปติดๆ บุกป่าฝ่าดง ปีนภูเขาสูงแล้วลูกเล่า โดยไม่มีที่หมายชัดเจนว่า แต่ละคืนจะไปหยุดพักที่ใด แล้วแต่จะเจอสถานที่ที่เหมาะสม ซึ่งอยู่ไม่ห่างไกลจากหมู่บ้านนัก ก็จะแขวนกลดหยุดพักเป็นที่ๆ ไป บางคราวก็เดินเลียบไปตามชายฝั่งของแม่น้ำโขง เพราะหนทางลำบากเป็นไปด้วยความยากลำบากแล้ว ยังมีความอดอยากแร้นแค้นอย่างสาหัสด้วย

บางวันก็พบห่อมหมู่บ้านพอได้อาศัยโคจรบิณฑบาต แต่บางวันเดินทั้งวันก็ไม่พบหมู่บ้านและใครๆ เลย แม้แต่ผู้คนเดินทางก็ไม่เจอใครเลย อาหารการขบฉัน และแม้แต่ของที่จะให้หลานชายกินพอประทังความหิวก็ไม่มี ได้อาศัยเพียงน้ำตามแหล่งน้ำลำธาร กรองดื่มลูบท้อง เพื่อประทังความหิวโหยไปเป็นครั้งคราวเท่านั้น เนื่องจากหลานชายยังเล็ก ทั้งเหนื่อย ทั้งหิว บางครั้งก็ร้องไห้เพราะทนความหิวไม่ไหว และไม่ยอมเดิน หลวงปู่ต้องปลอบโยน รวมทั้งต้องอุ้มหลานไว้กับตัวก็มี ทำความลำบากทุกสิ่งทุกอย่างทั้งท่านและหลาน

ขณะนั้นหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านยังไม่พบกับหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต พระบูรพาจารย์ใหญ่แห่งยุค ท่านได้เล่าประสบการณ์ตอนเดินธุดงค์กรรมฐานสมัยแรกๆ ในประเทศลาวไว้ดังนี้ว่า

“ปฏิบัติธรรมเพื่อเอาความดีนั้น จะต้องอดทน มีความพยายามอย่างสูงสุด จึงจะได้มาซึ่งคุณงามความดี การเดินป่าหาธรรมะ ต้องต่อสู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่มักเกิดขึ้นมา บางวันก็ต้องหอบหิ้วสัมภาระทั้งหมดนี้ เช่น บาตร กลด กาน้ำ และยังต้องอุ้มหลานชายไปด้วย ทั้งนี้เพื่อจะเดินทางได้เร็ว ทำอยู่อย่างนี้ตลอดวัน”

แม้ว่าการเดินธุดงค์จะเต็มไปด้วยความทุกข์ยากตลอดทาง แต่จิตใจนั้นไม่เคยยอมพ่ายแพ้แก่อุปสรรค เพราะในชีวิตท่านไม่เคยทอดทิ้งให้กับความยากลำบากและความลำเค็ญเข็ญใจ อันเป็นอาการภายนอก เป็นความทุกข์ทางกาย ท่านสามารถฝ่าฟันออกไปได้ด้วยความอดทนอดกลั้นเอาส่วนภายในจิตใจนั้น ท่านบอกว่า มีแต่ความอึดอึดเบิกบานใจ เพราะท่านมุ่งต่อมรรคผลนิพพานโดยถ่ายเดียวนั่นเอง

การเดินธุดงค์ของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ได้มาถึงสิ้นสุดลงเมื่อมาถึงจุดหมายปลายทาง คือเมืองหลวงพระบาง ทางตอนเหนือของประเทศลาว ตามที่ท่านตั้งใจไว้ จากนั้นท่านได้อยู่พักเหนื่อยเป็นเวลาหลายวัน

พ.ศ. ๒๔๗๕ ท่านเจ้าพระยาที่เมืองหลวงพระบาง

ตามคำบอกเล่าของครูบาอาจารย์ที่ได้ยินได้ฟังจาก หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ เมื่อท่านเดินธุดงค์ถึงเมืองหลวงพระบางแล้ว ท่านได้อยู่จำพรรษาที่นั่น ๑ พรรษา

ในสมัยก่อนการเดินทางข้ามพรมแดนเข้าประเทศลาว เข้าสู่เมืองหลวงพระบางไม่ได้ยากแบบสมัยปัจจุบันนี้ ชาวไทยและชาวลาว เป็นเสมือนบ้านพี่เมืองน้อง การไปมาหาสู่กันจึงเป็นไปได้โดยง่าย ความสำคัญของเมืองหลวงพระบาง ซึ่งทำให้ครูบาอาจารย์นิยมเดินธุดงค์ไปปฏิบัติธรรมกันมีดังนี้

“เมืองหลวงพระบาง เป็นเมืองสำคัญอีกเมืองหนึ่งของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตย-ประชาชนลาว เป็นเมืองที่มีสภาพภูมิประเทศโอบล้อมด้วยหุบเขารอบด้าน มีภูเขาสลับซับซ้อนและต่อเนื่องกัน ทำให้มีที่ราบเพียงส่วนน้อย สภาพพื้นที่ในอดีตเป็นดงหนาทึบ อุณหภูมิร้อนไปด้วยต้นไม้ใหญ่ สัตว์ป่ามากมาย และมีแม่น้ำสำคัญไหลผ่านหลายสาย เช่น แม่น้ำโขง แม่น้ำคาน และแม่น้ำอู ชาวเมืองส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา มีจิตใจโอบอ้อมอารี ใจบุญสุนทาน ด้วยสาเหตุปัจจัยดังกล่าว เมืองหลวงพระบางจึงเป็นเมืองสปปายะอีกเมืองหนึ่งซึ่งพ่อแม่ครูอาจารย์ วงกรรมฐานองค์สำคัญๆ ต่างนิยมเดินธุดงค์ไปปฏิบัติธรรมกัน เช่น หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล หลวงปู่มั่น ภูริทตโต หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ หลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม ฯลฯ รวมทั้งหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านก็ได้เดินธุดงค์ไปปฏิบัติธรรมและได้อยู่จำพรรษา

ปัจจุบัน เมืองหลวงพระบาง ถือได้ว่าเป็นศูนย์รวมของความเจริญในภาคเหนือของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในทุกๆ ด้าน เช่น ด้านการศึกษา ด้านการท่องเที่ยว และด้านการคมนาคมขนส่ง ฯลฯ โดยได้รับการยกย่องเป็นเมืองมรดกโลกจากยูเนสโก ด้วยเหตุผล คือ มีวัดวาอารามเก่าแก่มากมาย มีบ้านเรือนอันเป็นเอกลักษณ์ ตัวเมืองตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงและแม่น้ำคาน ซึ่งไหลบรรจบกันท่ามกลางธรรมชาติอันงดงาม และชาวเมืองหลวงพระบางมีบุคลิกที่ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตรและมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่งดงาม”

ท่านรักษาอาการด้วยธรรมโอสถ

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านเป็นครูบาอาจารย์อีกองค์หนึ่งที่มีความมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยวต่อมรรคผลนิพพาน ดังนั้น นับแต่ท่านออกบวช ท่านก็เริ่มออกเดินธุดงค์ตามป่าตามเขา เพื่อฝึกฝนอบรมธรรมานจิตใจตามแนวทางของพระปรมาจารย์ใหญ่ฝ่ายกรรมฐาน คือ ท่านพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตโต ด้วยการอดนอน อดอาหาร และอดอาหาร โดยในพรรษาที่ ๕ ของท่าน ระหว่างอยู่ที่เมืองหลวงพระบาง ท่านก็เกิดอาการอาพาธหนักด้วยโรคท้อง

คือ ท่านเป็นโรคกระเพาะอาหารเป็นพิษ ซึ่งโรคนี้บรรดาครูบาอาจารย์เพชรน้ำหนึ่งในวงกรรมฐาน เป็นกันหลายๆ องค์ นับแต่ท่านพระอาจารย์มั่น ผู้เป็นปรมาจารย์ ศิษย์รุ่นใหญ่ เช่น หลวงปู่พรหม ฯลฯ และศิษย์รุ่นต่อมา เช่น องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน และทุกองค์ต่างก็รักษาด้วย ธรรมโอสถ

การรักษาอาพาธด้วยธรรมโอสถ มีมาแต่สมัยครั้งพุทธกาล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระอรหันตสาวก เมื่อคราวอาพาธก็ใช้ธรรมโอสถในการรักษาโรคร้าย และทรงประกาศ ธรรมโอสถบทนี้มานานและทำทนายผู้ปฏิบัติธรรมเรื่อยมา ดังบทสวด สกกตฺวา พุทฺธรตฺนํ ฐมฺมรตฺนํ สงฺขรตฺนํ โอสถํ อุตฺตมํ วรํ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นโอสถอย่างยิ่ง และธรรมโอสถนี้ นอกจากเป็นยาระงับดับโรคร้ายได้เป็นอย่างดีแล้วยังดับกิเลสได้อีก โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ได้เมตตาเทศน์ไว้ดังนี้

“สกกตฺวา พุทฺธรตฺนํ โอสถํ อุตฺตมํ วรํ,

สกกตฺวา ฐมฺมรตฺนํ โอสถํ อุตฺตมํ วรํ,

สกกตฺวา สงฺขรตฺนํ โอสถํ อุตฺตมํ วรํ,

พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นโอสถอันใหญ่ เป็นโอสถอะไร ก็แก้กิเลสตัณหาอาสวะ ภายในใจของเราเอง นั่น !

“พุทธะ” แปลว่า ผู้รู้ เอาผู้รู้ผู้ฉลาดนี้ละมาแก้

“ธรรมะ” ที่ปรากฏขึ้นภายในจิตใจเพราะความเพียร ย่อมระงับดับโรคความวุ่นวายไปได้หมด

“สังฆะ” ผู้ทรงไว้ซึ่งธรรมอัศจรรย์ ตามเสด็จพระพุทธเจ้าทัน

นี่เป็นโอสถแต่ละอย่าง ละอย่าง หรือแต่ละธรรมชาติ จึงเป็นเครื่องพยุจจิตใจได้อย่างดีเลิศ อยู่ที่ไหนอย่าลืม “พุทธะ ธรรมะ สังฆะ” ซึ่งมีความประเสริฐแท้ที่อยู่ภายในใจนี้ จิตของเราแน่ จะเป็นภาชนะสำคัญ สำหรับรับ “พุทธะ” อันแท้จริงจากพระพุทธเจ้ามาเป็น “พุทธะ” ของเรา “ธรรมะ” อันแท้จริงจากธรรมของพระพุทธเจ้า เป็นธรรมะของเรา ด้วยการชำระได้ จากสังฆะของ พระสงฆ์สาวกท่าน มาเป็น “สังฆะ” ของเราผู้ทรงไว้ซึ่งธรรมทั้งหลายที่มีอยู่ภายในใจ ด้วยการ ปฏิบัติธรรมของตน”

มาถึงสมัยครั้งกึ่งพุทธกาล นับแต่ท่านพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต พระปรมาจารย์สายพระอัฐดงกรรมฐาน จวบจนพระศิษย์ประภทเพชรน้ำหนึ่งทั้งหลาย

เช่น หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หลวงปู่ฝั้น อาจาโร หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ท่านพระ-
อาจารย์จวน กุลเชฏฺโฐ ท่านพระอาจารย์สิงห์ทอง ธมฺมวโร เป็นต้น เมื่อคราวออกธุดงค์บำเพ็ญ
ภาวนาตามป่าตามเขาเกิดอาพาธล้มป่วยลง ท่านก็ใช้ธรรมโอสธในการรักษาระงับโรคภัย

กรณีของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ขณะที่ท่านพักอยู่ที่เมืองหลวงพระบางนั้น ท่านเกิด
อาพาธหนักเป็นโรคท้อง ท่านก็ใช้ธรรมโอสธรักษา คล้ายๆ กับกรณีการอาพาธโรคท้องของท่าน
พระอาจารย์มั่น ดังนี้

“ในขณะที่อยู่พักยังเมืองหลวงพระบางนั้น ท่านเกิดล้มป่วย วิบากขั้นธของท่านสร้างความ
เจ็บปวดทรมานจิตใจอย่างรุนแรง ดังที่ท่านได้เล่าดังต่อไปนี้

เมื่อไปถึงที่ก็เกิดเจ็บป่วยด้วยโรคท้อง (กระเพาะอาหารเป็นพิษ) จนต้องเข้ารับการรักษาที่
โรงพยาบาล รักษาไปนานวันก็ไม่หายจึงต้องออกจากโรงพยาบาลเสีย ต่อมาก็ได้เข้าไปให้พระภิกษุ
รูปหนึ่งชื่ออาจารย์กั้ง เป็นหมอพระอยู่ละแวกนั้นรักษา แต่อาการเจ็บป่วยก็ไม่ทุเลาลงเลย ท่านจึง
ตัดสินใจอย่างเด็ดเดี่ยวว่า

“ต่อไปนี่เราจะไม่รักษาด้วยยาอีก จะไม่ฉันทยานานใดๆ อีกต่อไป ถ้าจะเกิดล้มตายลงไป
ก็ถือเป็นกรรมเก่าของเรา แต่ถ้าหากเรายังพอจะมีบุญอยู่บ้าง ก็คงจะหายไปเป็นปรกติได้”

ภายหลังจากท่านตัดสินใจแล้ว ท่านก็ได้ยุติการใช้ยาหรือฉันทยารักษาโรคทันที หันมาใช้วิธี
“รักษาด้วยธรรมโอสธ” ท่านเจริญสมาธิ ฝึกจิตใจให้เข้มแข็ง พิจารณาธาตุขันธ์ แล้วเพ่งเพียร
รักษาด้วยอารมณ์จิตใจที่เป็นสมาธิ ทรงคุณธรรมไว้เฉพาะหน้า บุญญาบารมีเป็นเครื่องนำหนุน
มีวาสนาเป็นยารักษาโรคให้หายจากอาการเจ็บปวดทรมาน ซึ่งต่อมาท่านก็ค่อยๆ หายจากอาการ
อาพาธ และได้เดินธุดงค์กลับมาประเทศไทย นำหลานชายมาคืนให้พ่อแม่เขาต่อไป”

สำหรับเด็กชายบุญธาตุ มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่า หลวงปู่พรหมท่านรักหลานชายคนนี้นัก
ท่านจึงหัดให้ภาวนา และหลานชายคนนี้ก็ภาวนาเก่งด้วย ท่านจึงนำไปธุดงค์ฝึกลาวด้วยกัน ขณะอยู่
ในป่าเด็กชายบุญธาตุไปเจอเปรตก็ตกใจกลัวเลยไม่สบายและอาจเป็นไข้ป่าด้วย ต่อมาไม่นานเมื่อ
กลับถึงบ้านดงเย็น ก็ล้มป่วยหนักและได้เสียชีวิตลงตั้งแต่ยังเป็นเด็ก

เรื่องเปรตเฒ่าจันทร์

ครูบาอาจารย์องค์ที่ท่านเคยอยู่จำพรรษาที่หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านเมตตาเล่าว่า
ที่วัดประสิทธิธรรม มีภูมิเจ้าที่มันเข็ด (แรง) อยู่ในนั้น หลวงพ่อจันทร์ไปอยู่วัดในเมืองหลวงพระบาง
ตายแล้วไปเป็นเปรตมาสิงณรวัดใน (วัดผดุงธรรม) พอพระผู้มีศีลมีธรรมที่อยู่กับหลวงปู่พรหมเข้า

ไปดู เปรตมันไม่ให้พระเข้าใกล้ มันคงจะร้อน ปานนั้นนะ หลวงพ่อจันทร์แกเป็นเปรต เพราะขายของสงฆ์ ชาวบ้านทำบุญอุทิศที่วัด แกเอาบาตรอุทิศไปขาย ขายไม่แพง แต่ก่อน ๑๐ สตางค์ ไปซื้อกางเกงให้เด็กขายบุญธาตุ ลูกของแกเอง และเป็นหลานของหลวงปู่พรหม ของสงฆ์รักษาไม่เป็น เอาไปทำอย่างอื่น พอตายแล้วเลยไปเกิดเป็นเปรต ก็ไปสิงเนรสาย ฉันทังหันเข้าแล้ว สิงเนรจนตัวแข็งตาก้าง

อู๋ ! ขณะพูดเดี๋ยวนี้น่ากลัวอยู่นะ เปรตมาสิงนี้ ไม่ใช่สิงวันเดียวนะ สิงอยู่ตั้ง ๖ - ๗ วัน ตอนเปรตเข้าสิง มากินข้าวแล้วก็ทำตาจ้องเขม็ง ต่ำมากเคี้ยวจ้วบๆ คนไหนเป็นอะไรๆ รู้จักหมด บ้างในวัดมันเยอะ พระวัดในพากันไปไล่บ้าง ไปเลื่อยเอาไม้ลง รู้จักหมด ใครไปทำอะไร รู้จักหมด หลวงปู่พรหมท่านเลยเมตตาโปรดสงเคราะห์เปรตเหล่าจันทร์ โดยแนะนำให้ญาติพี่น้องของเขา เอาเงินไปชำระหนี้สงฆ์ เหตุการณ์จึงสงบลง เรื่องแบบนี้เป็นกรรมอย่างนั้นๆ พระนี่ไปตกนรกก็เยอะโง่ ! บางที่ท่านก็ทุกข์ลำบากกับไอ้ตัวเล็กไปจนถึงพอมันด้วยนั้นละ “เอาไว้อย่างหลาน จะไปหาครูอาจารย์มันเชียงใหม่” ท่านก็ไปนั่นจริงๆ

ภาค ๖ เติงรุตงค์ภาคเหนือติดตามหาท่านพระอาจารย์มั่น

ครูบาอาจารย์จำเป็นและสำคัญมาก

หลวงปู่พรหม จิรปัญญา ขณะเป็นฆราวาสก่อนออกบวช หากท่านไม่ได้รับคำตอบที่ทำให้ท่านหายสงสัยและหากไม่ได้ฟังธรรมจากท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตโต ครูบาอาจารย์องค์แรกของท่านแล้ว ท่านก็คงยังไม่พบหนทางแห่งความสุขที่แท้จริง ท่านจึงตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญของการมีครูบาอาจารย์ ยิ่งเมื่อท่านออกบวชปฏิบัติธรรมเพื่อแสวงหาโมกขธรรมนั้น เรื่องของครูบาอาจารย์ยิ่งมีความจำเป็นและมีความสำคัญมาก ดังนี้

ในสมัยครั้งพุทธกาล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนพระองค์จะตรัสรู้ ได้เสด็จออกชุดงคกรรมฐานเป็นพระป่าองค์แรกของโลก ก็ทรงแสวงหาครูบาอาจารย์ ครั้งสมัยกึ่งพุทธกาล ท่านพระอาจารย์เสาร์ และ ท่านพระอาจารย์มั่น สองพระปรมาจารย์ผู้บุกเบิกฟื้นฟูชุดงควัตรก่อนจะบรรลุธรรม ก็ออกชุดงคกรรมฐานแสวงหาครูบาอาจารย์เช่นเดียวกัน ฉะนั้น ครูบาอาจารย์ผู้สั่งสอนอบรมภาคปฏิบัติ จึงจำเป็นและสำคัญมาก โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนโน ได้เมตตาเทศน์ไว้ดังนี้

“ในบรรดาโอวาทที่พระองค์ทรงสั่งสอนไว้นั้น เราทั้งหลายก็เรียน แต่ความจำได้โดยไม่มีผู้พาดำเนิน กับ ความมีครูมีอาจารย์ผู้พาดำเนินนั้น เป็นสิ่งที่ผิดแปลกกันอยู่มาก เพราะฉะนั้นท่านจึงมีไว้ทั้งปริยัติ คือ การศึกษาเล่าเรียนวิธีการดำเนิน และการดำเนิน คือ ภาคปฏิบัติ ตามศาสนธรรมที่เราได้ศึกษาเล่าเรียนมา ผลก็แสดงออกเป็นปฏิเวธธรรม คือ รู้ไปโดยลำดับลำดับจากภาคปฏิบัติของตน จนถึงขั้นรู้แจ้งแทงตลอด นี่ท่านแสดงไว้โดยสมบูรณ์

แม้เช่นนั้นก็ยังต้องอาศัยผู้พาดำเนิน เพราะเพียงจำได้วิธีการต่างๆ ที่ท่านประกาศสอนไว้ หรือมีในคัมภีร์ไบลานตามหนังสือต่างๆ ถ้าไม่มีผู้พาดำเนิน ก็ไม่ทราบจะหยิบยกเอาอันใดมาก้าวมาเดิน มาดำเนิน มาปฏิบัติ นี่สิ่งที่ขัดข้องแก่ผู้ดำเนินขัดข้องอย่างนี้ เพราะหลักของธรรมแท้ที่พระพุทธเจ้าได้นำมาประกาศสอนโลกทั้งหลายนี้ ไม่ว่าจะธรรมชั้นใด ตั้งแต่ธรรมพื้นๆ จนกระทั่งถึงธรรมอันสุดยอด เป็นธรรมที่เกิดจากภาคปฏิบัติของพระพุทธเจ้าล้วนๆ ไม่ได้ทรงศึกษาสำเนียงจากผู้หนึ่งผู้ใด หรืออาจารย์ใดๆ เลย

เพราะฉะนั้น การที่ผู้ปฏิบัติตามที่จะเป็นไปตามความมุ่งหมายของตนโดยถ่ายเดียว นั้นจึงเป็นการลำบากเมื่อปราศจากครูอาจารย์ผู้พาดำเนิน ในครั้งพุทธกาล พระพุทธเจ้า ก็คือพระองค์เองเป็นผู้ประกาศธรรมสอนสาวก ตั้งแต่ปฐมสาวก มีเบญจวัคคีย์ทั้ง ๕ เป็นต้น จนกระทั่งถึงวาระสุดท้าย ถึงปัจฉิมสาวก มีสุภัททะเป็นที่สุด ในคัมภีร์จะประนิพนธ์ได้บรรลุธรรมเป็น

ปัจฉิมสาวกอรหันต์ขึ้นมา ล้วนแล้วแต่แสดงภาคปฏิบัติ วิธีปฏิบัติ และพาดำเนินด้วยพระองค์เอง อีกด้วย

อันดับต่อมา ก็คือ พระสาวกที่ได้สดับจากพระพุทธเจ้าและดำเนินตามพระองค์ จนได้ผลเป็นที่พอใจแล้ว ก็เป็นครูเป็นอาจารย์ เป็นคติตัวอย่างพาดำเนิน ทั้งการแสดงวิธีการ ทั้งการพาดำเนิน เช่น พาเดินจงกรม พานั่งสมาธิภาวนาให้เห็น และแสดงธรรมวิธีการปฏิบัติจิตตภาวนาเป็นอย่างไร จนกระทั่งถึงจุดงค์ ๑๓ ข้อ นั้นล้วนแล้วแต่เป็นภาคปฏิบัติ และมีผู้พาดำเนินมาด้วยแล้ว ทั้งนี้ เบื้องต้นก็พระพุทธเจ้าทรงพาดำเนิน ถัดมาก็คือ พระสาวกทั้งหลาย

อย่างครูบาอาจารย์สมัยปัจจุบันนี้ พ่อแม่ครูอาจารย์มันก็ลวงลับไปแล้ว ผู้ได้ศึกษาอบรมกับท่านก็ได้ยึดมาเป็นหลักเป็นเกณฑ์ ทั้งภายนอก คือ ข้อวัตรปฏิบัติ หลักธรรมหลักวินัย ทั้งภายใน คือ การประกอบความ پاکเพียร เพื่อศีล เพื่อสมาธิ เพื่อปัญญา เพื่อวิมุตติหลุดพ้น ท่านก็พาดำเนิน และได้ชี้แจงแสดงให้พวกเราทั้งหลายได้ยินได้ฟัง จนเป็นที่พอใจเป็นที่จูงใจ แล้วนำมาแจกจ่ายซึ่งกันและกันจนกระทั่งปัจจุบันนี้ จึงเป็นที่แน่ใจในปฏิบัติของท่านที่พาดำเนินมา...

เรื่องกรรมฐานนี้สำคัญอยู่ที่ครูอาจารย์เป็นผู้นำ นี่สำคัญมาก นำผิดๆ ถูกๆ ไปมากต่อมากนะ ไม่ค่อยจะนำไปตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าสอน นำเคลือบๆ แฝงๆ ออกไปนอกกลุ่มนอกทางสุดท้ายก็กิเลสลาไป เลยกลายเป็นกิเลสนำไปเสียไม่รู้ ครูอาจารย์สำคัญมาก ที่คอยให้คำแนะนำ ตักเตือนสั่งสอนทางด้านจิตตภาวนา ส่วนคัมภีร์วินัยเราก็เห็นทุกคน ปฏิบัติตามนั้นแล้วก็ไม่มีข้อสงสัย แต่เรื่องของใจนี้ละเอียดลอบมาก จึงต้องอาศัยครูอาจารย์แนะ ครูอาจารย์ถ้าไม่ชำนาญชำนาญ ไม่เชี่ยวชาญทางด้านจิตใจมาแล้วก็สอนผิดๆ พลาดๆ ไปอีก จึงว่าสำคัญสำหรับครูอาจารย์ที่จะแนะจะบอก

เพราะจิตนี้พิสดารมากนะ เวลาเราภาวนาเข้าไป แต่ไม่พิสดารกว้างขวางไปเสียทุกองค์นะ หากกว้างขวางถ้าพูดถึงเรื่องกว้างขวาง แต่องค์ที่เลิศเลอเข้าไปอีกยังมี ผู้เด่นกว่ากันยังมี จึงบอกว่ามันเป็นไปตามรายๆ ผู้กว้างขวางลึกซึ้งมากก็มี ผู้หย่อนลงมากว่านั้นก็ยังมี แต่ยังไงก็ต้องแสดงความกว้างขวางของตนจนได้แหละ อำนาจของจิต เวลาภาวนาเข้าไป สิ่งไม่รู้ไม่รู้ มันเห็นนี้ แล้วเห็นสิ่งนี้จะปฏิบัติยังไง ถ้ามีครูมีอาจารย์ท่านแนะ เป็นอย่างนั้น แนะนำให้ปฏิบัติอย่างนั้น นั้นผ่านไปได้ๆ”

ครูบาอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ สอนสมณะ – วิปัสสนากรรมฐานองค์สำคัญในภาคอีสาน ที่มีชื่อเสียงกิตติศัพท์กิตติคุณอันกระฉ่อนโด่งดัง ในด้านสมาธิปฏิบัติอันสมบูรณ์สมบัตินี้เด็ดเดี่ยว และในด้านภูมิจิตภูมิธรรมชั้นสูง จนเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ในสมัยที่หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ได้เริ่มออกเที่ยวธุดงค์กรรมฐานนั้น คือ ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺตมหาเถร พระปรมาจารย์ใหญ่

กองทัพธรรมพระอุดมกรรมฐาน ท่านเป็นพระผู้บุกเบิกฟื้นฟูดวงควัตรและออกปฏิบัติกรรมฐานร่วมกับท่านพระอาจารย์เสาร์ กนตสีลมหาเถร

ท่านปรารถนาเป็นศิษย์หลวงปู่มั่น

ขณะที่หลวงปู่พรหม จิรปุณโธ ท่านได้อยู่ปฏิบัติธรรมกับท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตโต ซึ่งท่านเป็นอาจารย์สอนกรรมฐานองค์แรกของหลวงปู่พรหม และท่านเป็นศิษย์อาวุโสองค์สำคัญองค์หนึ่งของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต บ่อยครั้งที่ท่านพระอาจารย์สารณ์ ได้กล่าวยกย่องสรรเสริญพรณาคณของหลวงปู่มั่นให้หลวงปู่พรหมได้ยิน เพียงท่านได้ยินเท่านั้น ท่านถึงกับเกิดความปลื้มปีติยินดีเป็นล้นพ้น จนท่านเกิดความคิด ความมุ่งมั่นต่อหลวงปู่มั่นอย่างแรงกล้า อย่างชนิดจะเป็นศิษย์ที่ยอมสละเป็นสละตายอุทิศชีวิตเพื่อปฏิบัติบูชาคุณ บูชาธรรมหลวงปู่มั่น เพื่อโมกขธรรมอันเลิศเลอสูงสุดขององค์พระบรมศาสดาต่อไป

เรื่องราวเหตุการณ์ของหลวงปู่พรหมเช่นนี้ ก็เป็นเช่นเดียวกับเหล่าบรรดาพระศิษย์ของหลวงปู่มั่นทั้งหลายที่มุ่งแสวงหาโมกขธรรม เพราะเมื่อต่างได้ยินกิตติศัพท์กิตติคุณอันเลื่องลือของหลวงปู่มั่นแล้ว ต่างก็เกิดความปรารถนาอย่างแรงกล้าอยากจะได้เห็น ได้พบ ได้ถวายตัวเป็นศิษย์เพื่อจะได้ฟังธรรม ได้รับอุบายธรรม และได้มีโอกาสอยู่ร่วมสำนักเพื่ออยู่ปฏิบัติบูชากราบใช้และเพื่อปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่มั่น ดังกรณีขององค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน เมื่อท่านอยู่ในกุฏิเฝ้าดูหลวงปู่มั่นขณะเดินบิณฑบาต ท่านเห็นหลวงปู่มั่นครั้งแรกเกิดความปีติเอิบอิมใจ ดังนี้

“เราก็ดู ดูทุกอย่างเลยเต็มกำลังความสามารถ ดูด้วยความปลื้มปีติ ด้วยความอิมเอิบภายในจิตใจ ยิ้มแย้มแจ่มใสภายในใจ พอท่านใกล้เข้ามาๆ เราก็บีบเข้าห้อง แล้วก็ไปดู ประตูดูข้างในนะ เข้าไปอยู่ในนั้นแล้วดูช่องฝา

ท่านเดินมานั้น ดู โอ้โห ! ไม่ได้ว่าอื่นนะ เพราะมันเชื่อฟังลึกแล้ว เนื่องจากได้ยินกิตติศัพท์กิตติคุณของท่านมาเป็นเวลานาน ว่าองค์ใดออกมาก็ตาม ออกมาจากหลวงปู่มั่น พุดเป็นเสียงเดียวกันหมด ว่าท่านอาจารย์มั่นไม่ใช่พระธรรมดา เป็นพระอะไรไม่ใช่พระธรรมดา พระอริยะอริยะก็มีหลายชั้น โสดา สกิทาคา อนาคา อรหันต์ อริยะทั้งนั้น ท่านอยู่ชั้นใด ท่านบอกเป็นเสียงเดียวกัน ชั้นสุดยอด บอกอย่างนั้นเลย นั่นละฟังลึก ที่นี้เวลาท่านมาแล้วเราก็ดูกิริยาท่าทางของท่านทุกอย่างเลย ท่านจะดูไม่ดูเราก็ตาม เราอยู่ในกุฏิส่องออกมา วันนั้นปีติทั้งวันเลยนะ มันเอิบอิมนั้นเป็นยังไง เห็นพระดีเป็นอย่างนั้น...

ใครก็อยากพบ ใครก็อยากเห็นพระดี มันรื่นเริงภายในจิตใจ เย็น เวลานั้นทุกข์หายไปหมด เวลาได้เห็นพระเห็นครูบาอาจารย์ที่เรามีความเคารพเลื่อมใสแล้วมันปลื้มอกปลื้มใจ ทุกข์ทั้งหลาย กระเจายหายไปเวลานั้นนะ นี่อำนาจแห่งธรรมเย็นฉ่ำ”

กรณีของหลวงปู่พรหมท่านก็เป็นเช่นนั้น เพราะในชีวิตแห่งเพศสมณะของท่าน ท่านมุ่งแสวงหาโมกขธรรม ท่านก็หวังฝากเป็นฝากตายกับหลวงปู่มัน แต่ก่อนที่ท่านจะได้พบกับหลวงปู่มัน ท่านรำพึงกับตนเองเสมอว่า

“ก่อนที่เราจะเข้าน้อมกราบนมัสการถวายตัวเป็นศิษย์ของท่านพระอาจารย์มัน ซึ่งท่านเป็นครูบาอาจารย์ผู้ทรงอรรถทรงธรรม ทรงคุณงามความดี ทรงสติปัญญาอันล้ำเลิศ และมีความเฉลียวฉลาดสามารถในการอบรมสั่งสอนศิษย์ ตามที่ท่านพระอาจารย์สารณียกย่องสรรเสริญนั้น จำเป็นที่เราจะต้องออกเดินทางเพื่อหามันฝึกฝนอบรมและทรมานจิตใจของตนเองให้มีความพร้อม ให้มีความเข้มแข็งมั่นคงและเด็ดเดี่ยวแน่วแน่เสียก่อน เพื่อให้คู่ควรกับการจะได้เป็นศิษย์ของครูบาอาจารย์องค์สำคัญแห่งยุค เพราะเมื่อได้พบ ได้รับการอบรม และได้รับอุบายธรรมใดๆ จากท่านแล้ว ก็จะได้ทุ่มเททั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดสรรพกำลังทั้งปวง เพื่อประพฤติปฏิบัติธรรมอย่างเต็มกำลังสติปัญญาสุดความสามารถ โดยจะขอให้ถึงซึ่งพระนิพพานบรมสุข หรือสุขอันแท้จริงในชาตินี้ เท่านั้น หากเรามีวาสนาบารมีแก่กล้าแล้ว ก็คงจะสมหวังได้พบท่านพระอาจารย์มัน สมดังความตั้งใจไว้อย่างแน่นอน”

ในระหว่างนี้หลวงปู่พรหม ท่านตั้งใจมุ่งมั่นปฏิบัติธรรมอย่างขยันขันแข็ง เอาจริงเอาจัง ชนิดหามรุ่งหามค่ำอันเป็นไปตามพื้นเพนิสัยดั้งเดิมของท่าน โดยท่านปฏิบัติธรรมตามที่ท่านได้รับการอบรมสั่งสอนจากท่านพระอาจารย์สารณีย์ คือ ด้วยการเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ตามแนวทางปฏิบัติทางพระอัฐงครรณฐานสายท่านพระอาจารย์มัน

อนึ่ง ครูบาอาจารย์ในวงกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มัน มักกล่าวชื่นชมการปฏิบัติธรรมของหลวงปู่พรหมกันว่า หลวงปู่พรหมท่านเป็นครูบาอาจารย์อีกองค์หนึ่งที่เดินจงกรมเก่งมากและมีความเพียรเป็นเลิศ ด้วยความที่ท่านเดินจงกรมเก่งมาก โดยเดินครั้งละนานๆ หลายๆ ชั่วโมง จึงมีอานิสงส์ทำให้ท่านเดินเท้าธุดงค์ทางไกลได้อย่างทรหดอดทนมาก เพราะการเดินธุดงค์ตามป่าตามเขาของท่านนั้น ซึ่งในสมัยก่อนผืนป่าอุดมสมบูรณ์มาก สัตว์ป่าก็ชุกชุมมาก ท่านต้องเดินบุกป่าฝ่าดงและต้องขึ้นเขาลงห้วยด้วยกำลังปลีแข้งทั้งสองข้าง พร้อมกับไหล่ทั้งสองข้างที่ต้องแบกกลดสะพายบาตร และย่าม ซึ่งค่อนข้างหนักและทุลักทุเล

นอกจากหลวงปู่พรหมจะเป็นผู้มีความอาจหาญมั่นคงแล้ว ท่านยังเป็นพระผู้ปฏิบัติธรรมที่มีสติปัญญาหยั่งรู้ในเหตุการณ์ที่มาเกี่ยวข้อง จนสามารถเอาตัวรอดปลอดภัยได้ ความจริงแล้ว

หลวงปู่พรหม ท่านมีใจกับธรรมะ เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงให้เกิดความอบอุ่นและเยือกเย็นตลอดมา ท่านได้สละละวางทางโลกแล้วจนหมดสิ้น ท่านยอมอดทนและยอมเผชิญต่อความทุกข์ยากลำบาก ความอดอยากหิวโหยประการต่างๆ และในทุกเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น แม้เหตุการณ์นั้นจะเข้าชั้น วิกฤติคับขันถึงชีวิตก็ตาม ท่านก็ยอมสละตายได้อย่างไม่เกรงกลัว เพราะท่านมีจิตใจที่แน่วแน่มุ่งมั่น ต่อโมกขธรรมนั่นเอง

เรื่องของการเดินจงกรม

การเดินจงกรม เป็นการทำความเพียรภาวนาที่พระอริยสงฆ์ธรรมฐานนิยมปฏิบัติกันมาแต่ครั้ง พุทธกาล มาสมัยถึงพุทธกาล หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ท่านก็เดินจงกรมเป็น กิจวัตรประจำวัน ในบรรดาครูบาอาจารย์พระอริยสงฆ์ธรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น มีหลาย องค์ท่านถนัดเดินจงกรม เช่น หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่ลี อโศโก หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านพระอาจารย์สิงห์ทอง ธมฺมวโร ฯลฯ

การเดินจงกรมมีประโยชน์มาก เป็นที่น่าสังเกตว่าครูบาอาจารย์ที่ชอบเดินจงกรม แม้ท่าน อยู่ในวัยชราก็จะต้องเกาะราวเดินและจะต้องมีพระศิษย์ช่วยพยุงก็ตาม ท่านก็ยังเดินจงกรม ท่านจึงมีอายุยืน สำหรับองค์ที่ไม่ชอบเดินจงกรม ท่านจะอายุสั้น ดังเรื่องของท่านพระอาจารย์บุญ ปลูกาวุฒโท ท่านเป็นพระกรรมวาจาจารย์ของหลวงปู่หลุย จันทสาโร กับ หลวงปู่ขาว อนาลโย คราวญาติเป็นธรรมยุตพร้อมกัน หลวงปู่มั่น เคยทำนายไว้ว่า หลวงปู่บุญจะอายุไม่ยืน เพราะท่าน ไม่ชอบเดินจงกรม ซึ่งก็เป็นจริง หลวงปู่บุญท่านมรณภาพเมื่ออายุเพียง ๔๔ ปี ทั้งที่ท่านนั่งสมาธิ ดีมากและจิตใจใสมาก

การเดินจงกรม องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์แจ้งหวั่นการเดิน จงกรม ไว้ดังนี้

“การเดินจงกรมนี้แล้วแต่เรา จะเดินช้า เดินเร็ว ต้องเป็นจังหวะระหว่างจิตกับความ เคลื่อนไหวของกายที่เหมาะสม ที่ควรจะเร็วมันก็เร็วของมันเอง ที่ควรจะช้าก็ช้าเอง ควรจะหยุดมันก็ หยุด ถ้ากำลังรำพึงธรรมข้อไหนยังไม่ชัดเจนนี้หยุดเสียก่อน พิจารณาจนละเอียดลออเรียบร้อยแล้ว ถึงจะเคลื่อนย้ายเดินต่อไป นี่เป็นนิสัยของพระกรรมฐาน

บางที่ท่านเดินช้าบ้าง บางที่ท่านเดินเร็วบ้าง บางคนอาจไม่รู้เรื่องของท่านภายใน มันเป็น จังหวะที่พอเหมาะพอดี ระหว่างจิตพิจารณากับธรรมทั้งหลายนี้แหละ ถ้าควรจะเร็ว ท่านก็เป็น ของท่านเอง โดยท่านไม่เจตนาจะ หากเป็นของท่านเอง ถ้าควรจะช้า – ช้า ถ้าควรจะหยุด ท่านก็ หยุดเสียก่อน”

สำหรับอานิสงส์การเดินจงกรม หลวงปู่จันทา ถาวโร วัดป่าเขาน้อย อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร ท่านได้เมตตาเทศน์ไว้ดังนี้

“จากนั้นสมัยหนึ่งขึ้นไปภาวนาที่ถ้ำผาบึง ซึ่งอยู่ในบริเวณวัดถ้ำกลองเพลนั้นแหละ ภาวนาอยู่ ๗ วัน ๗ คืน โดยไม่นอน ข้าวก็ไม่กิน กินแต่น้ำ เดินจงกรมอย่างหนัก อานิสงส์ของการเดินจงกรม มี ๕ อย่างนะ

๑. เดินจงกรม เพื่อปลุกไฟธาตุให้ลุกขึ้นเผาผลาญอาหารให้ย่อยยับ ช่วยให้การย่อยอาหารดีขึ้น

๒. เดินจงกรม เพื่อปลุกไฟธาตุให้ลุกขึ้นเผาเส้นเลือดลมให้เดินสะดวก ทำให้ร่างกายอบอุ่นดี

๓. เดินจงกรมมากๆ ทำให้อดทนต่อการเดินทางไกล โดยไม่ปวดแข้งปวดขา

๔. ผู้เดินจงกรมนั้น จิตจะสงบลงสู่สมาธิได้ และสมาธิของบุคคลผู้นั้นจะไม่เสื่อม มีแต่จะเจริญขึ้น

๕. ผู้เดินจงกรมเมื่อจิตสงบแล้ว จะได้เห็นเทพยดาถือธูปเทียนมาบูชา

ในวันนั้น เมื่อเดินจงกรมจนจิตสงบแล้ว ก็ได้เห็นจริงๆ นะ เป็นฝูงเทพยดามานั่งถือธูปเทียนบูชาอยู่เป็นกลุ่มๆ กลุ่มละ ๒ - ๓ คน จึงกำหนดถามไปว่า

“มาทำอะไร ?”

เขาก็ตอบว่า “มาบูชา อนุโมทนาส่วนบุญกับท่าน”

“เออ ! เออ อยากได้ก็ตั้งใจเอา”

นั่นแหละ ปิติเกิดขึ้น ไร่ร้างบันเทิงใจดีในวันนั้น เสร็จแล้ว ๔ - ๕ ทุ่ม ก็เข้าที่ไหว้พระสวดมนต์อุทิศส่วนบุญ เสร็จแล้วก็เข้าที่นั่งภาวนา กำหนดจิตวางพุทธโศภิต จิตก็รวมพลังสู่ภวังคภพ อุปจาระ อันแน่นแฟ้น นั่นแหละ ในขณะที่นั่งภาวนาถึงดี”

พ.ศ. ๒๔๗๖ ท่านรุดงค์ภาคเหนือติดตามมหาหลวงปู่มั่น

ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๗๑ - ๒๔๗๒ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ท่านจำพรรษาทางภาคเหนือ ๑๑ พรรษา โดยในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ หลวงปู่มั่นบำเพ็ญธรรมขั้นแตกหักเพียงลำพังจนบรรลุธรรมขั้นสูงสุดเป็นพระอรหันต์ ต่อมาจึงมีพระศิษย์ได้รุดงค์ขึ้นภาคเหนือเพื่อติดตามท่าน ในยุคแรกๆ นั้น มี หลวงปู่สารณ์ สุจิตโต หลวงปู่เทศก์ เทสรังสี หลวงปู่อ่อนสี สุเมโธ หลวงปู่ขาว อนาลโย ท่านพ่อลี ธมมธโร หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ หลวงปู่ดี อจลธมโม และระยะต่อมาก็มี หลวงปู่

อ่อน ญาณสิริ หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หลวงปู่พร สุมน์ หลวงปู่ฝั้น อาจาโร หลวงปู่มหาทองสุข
 สุจิตโต ท่านพระอาจารย์น้อย สุภโร หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท ท่านพ่อเพ็ญ
 โชติโก ฯลฯ

ด้วยการคมนาคม ถนนหนทางและยานพาหนะเดินทาง ตลอดจนการสื่อสารในสมัยก่อนนั้น
 ยังไม่สะดวกสบายเหมือนเช่นสมัยปัจจุบันนี้ และหลวงปู่ฝั้น องค์ท่านเองก็ชอบหลีกเลี่ยงร้อนช้อนองค์
 ในที่สงัดวิเวกเปล่าเปลี่ยว ท่านมีความยินดีอยู่ตามป่าตามเขาในถิ่นทุรกันดารห่างไกลความเจริญ
 ชนิดที่การคมนาคมเข้าไปไม่ถึง สภาพอากาศก็ค่อนข้างหนาวเย็นจนหนาวจัด ปัจจุบัน ๔ ก็ค่อนข้าง
 อัดคัดขาดแคลน สถานที่ท่านอยู่ โลกล้วนไม่ต้องการ แต่ธรรมกลับต้องการ เพราะเป็นสถานที่
 สบายมาก เหมาะกับการเจริญรึ้นเร้งในวิหารธรรมของท่าน และเหมาะกับการเจริญเมตตา
 ภาวนาของพระศิษย์ ส่วนที่แปลกพิเศษก็คือ ไม่ว่าท่านจะอยู่กับคนหมู่ใด คนหมู่นั้นอ่อนน้อม
 ถ่อมตน มีสัมมาคารวะ การทำบุญให้ทานก็สุดกำลังของเขาและชอบพอกับปฏิบัติของพระธุดงค์
 ท่านอดทนต่อสู้กับความทุกข์ยากลำบากจริงๆ

ฉะนั้น การติดตามหาหลวงปู่ฝั้น จึงไม่ใช่เป็นเรื่องง่าย อีกทั้งเป็นเรื่องทำหายและเป็นการ
 พิสูจน์ในเบื้องต้นถึงความสมบูรณ์สมบั้นและความทรหดอดทนของพระศิษย์เป็นอย่างดี อันเป็นการ
 คัดกรองเลือกพระศิษย์ไปในตัว

แม้ว่าการเดินธุดงค์ติดตามหลวงปู่ฝั้นจะทุกข์ยากแสนลำบากเพียงใดก็ตาม และก็ไม่ทราบ
 ว่าหลวงปู่ฝั้นท่านพักอยู่ ณ แห่งหนตำบลใดก็ตาม ทั้งสถานที่ออกติดตามซึ่งเป็นป่าดงพงไพรก็ต้อง
 เสี่ยงต่ออันตรายทั้งจากสัตว์ป่า เช่น เสือ ช้าง หมู และงูพิษ ฯลฯ ทั้งจากไข้ป่า ซึ่งอาจจะรุนแรง
 ถึงขั้นเสียชีวิตก็ตาม แต่อุปสรรคเหล่านี้กลับไม่อาจบั่นทอน และไม่อาจทำให้บรรดาครูบาอาจารย์
 ผู้มุ่งมั่นต่อความพ้นทุกข์ทั้งหลายเกิดความท้อถอยหรือหมดกำลังใจ เพราะครูบาอาจารย์ทุกๆ องค์
 ต่างก็พยายามดั้นด้นเดินทางไปเสาะแสวงหาหลวงปู่ฝั้นให้จงได้ ทั้งนี้ก็เพื่อหวังให้ท่านโปรดเมตตา
 อนุเคราะห์ ให้ท่านอบรมสั่งสอนชี้แนะและให้อุบายธรรมะภาคปฏิบัติ เพื่อจะได้นำมาปฏิบัติแล้ว
 จะได้มีความก้าวหน้าในทางธรรมมากยิ่งขึ้น ขึ้นนั่นเอง

ทางด้านของหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ก็ทราบเรื่องกิตติศัพท์กิตติคุณของหลวงปู่ฝั้นเป็น
 อย่างดี และท่านก็ทราบอยู่ในใจว่า แม้การติดตามหาหลวงปู่ฝั้นในครั้งนี้ถึงจะทุกข์ยากแสนลำบาก
 แต่ก็พยายามดั้นด้นไปพบและเข้าไปถวายตัวเป็นศิษย์กรรมฐานต่อหลวงปู่ฝั้นให้จงได้ ประกอบ
 กับท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตโต ครูบาอาจารย์องค์แรกของท่านก็เดินทางไปภาคเหนือ ไปอยู่
 กับหลวงปู่ฝั้นก่อนหน้าแล้ว จึงยังเป็นเครื่องกระตุ้นปลุกเร้าใจให้ท่านยังกระหายที่จะเดินธุดงค์ไป
 ภาคเหนือให้มากยิ่งขึ้น

ตามปฏิปทาของหลวงปู่พรหม จิรบุญโธ ท่านเป็นพระภิกษุสงฆ์ที่ไม่ชอบอยู่กับที่ ท่านมีความมุ่งหมายที่จะเดินธุดงค์ใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางป่าดงพงไพรเสียเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น เมื่อท่านกลับจากเมืองหลวงพระบาง มาถึงประเทศไทยแล้ว ท่านก็ได้ออกเดินธุดงค์กรรมฐานไปทางภาคเหนือ

โดยในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ เมื่อหลวงปู่พรหมท่านส่งหลานชายแล้ว ท่านได้ออกเดินธุดงค์ขึ้นภาคเหนือเพื่อติดตามหาหลวงปู่มั่นเพียงตามลำพัง โดยไปทางจังหวัดอุดรธานี เพชรบูรณ์ โดยในปีที่ท่านได้เที่ยววิเวกที่จังหวัดเพชรบูรณ์ และเข้าพักปฏิบัติธรรมที่ถ้ำน้ำบั้ง ซึ่งในสมัยก่อนนั้นเป็นถ้ำที่สลับป่าเยอะมาก อุคตสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้และสัตว์ป่า ไม่มีคนมาเที่ยวพลุกพล่าน เป็นถ้ำที่วิเวกเงียบสงบเหมาะกับการภาวนา ซึ่งที่ถ้ำนี้มีเทพยดาได้มาแสดงอนุโมทนาบุญกับท่าน

ในพรรษานี้สันนิษฐานว่า หลวงปู่พรหม ท่านจำพรรษาอยู่ตามป่าเขาถ้ำเงื่อมผาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีสถานที่สลับป่าเยอะมาก เพราะในสมัยนั้นเพชรบูรณ์เหมือนถูกตัดขาดจากโลกภายนอก สภาพภูมิประเทศก็เต็มไปด้วยป่าเขาและดงดิบ สัตว์ป่าก็ชุกชุม และการคมนาคมก็เป็นไปด้วยความยากลำบาก

ถ้ำน้ำบั้ง

ถ้ำน้ำบั้ง ตั้งอยู่หมู่ ๘ ตำบลนายม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นถ้ำที่ตั้งอยู่ในภูเขาหินปูนสูง ๒๐๐ เมตร ภายหลังได้รับการจัดตั้งเป็นวัดถ้ำน้ำบั้ง เป็นวัดที่มีประวัติความเป็นมาหลากหลายเกี่ยวกับที่มาของวัด จนสุดท้ายก็ไม่สามารถจับใจความได้ว่าเรื่องราวความเป็นจริงนั้นเป็นอย่างไร ภายในวัดแห่งนี้เป็นที่ตั้งของถ้ำน้ำบั้ง ซึ่งปัจจุบันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวแวะเวียนผ่านมาเที่ยวชม

ตำนานถ้ำน้ำบั้ง เดิมถ้ำน้ำบั้งมีสัตว์ป่าชุกชุม พรานป่ามักจะมาคล้องช้างที่บริเวณนี้เสมอ มีเรื่องเล่าว่า ถ้ำน้ำบั้งมีอาถรรพ์มาก ทางออกของถ้ำด้านหลังเป็นบึงใหญ่ มีน้ำเต็มจึงได้ชื่อว่าถ้ำน้ำบั้ง ภายในถ้ำจะมีถ้ำเล็กๆ อยู่หลายถ้ำคือ ถ้ำจระเข้ ถ้ำงู ถ้ำปลา ถ้ำระฆัง ถ้ำพระ ถ้ำค้างคาว ในแต่ละถ้ำจะมีสิ่งต่างๆ ตามชื่อถ้ำ และจะปรากฏให้เห็นเฉพาะผู้ที่ปรารถนาจะเห็น ต่อมาเมื่อพระธุดงค์รูปหนึ่งมาปักกลดบำเพ็ญวิปัสสนากรรมฐานที่หน้าถ้ำ อยู่มาไม่นานชาวจังหวัดพิจิตรได้อพยพครอบครัวมาหาแหล่งทำมาหากิน เมื่อมาพบพระธุดงค์ปักกลดอยู่ เกิดความเลื่อมใสศรัทธา จึงพากันมาตั้งถิ่นฐานรอบๆ ถ้ำแห่งนั้น และพระธุดงค์ก็ได้ชักชวนให้ชาวบ้านตัดแปลงถ้ำ ให้เป็นศูนย์กลางของวัด

เนื่องด้วยลักษณะที่ตั้งของถ้ำนั้นอยู่บนเขา จึงต้องมีการเดินเหินขึ้นบันไดสูงหลายชั้น เพื่อที่จะไปถึงตัวทางเข้าถ้ำ ภายในถ้ำน้ำบั้งมีสิ่งที่น่าสนใจ คือ ห่องคุหาที่ไม่ซับซ้อนเหมือนเขาวงกต

แต่ก็มีห้องต่างๆ มากมาย เช่น **ห้องถ้าโบสถ์** เป็นห้องแรกที่ตั้งอยู่บริเวณปากถ้ำ ลักษณะพิเศษของห้องถ้าโบสถ์ คือ ตามผนังถ้ำจะเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปต่างๆ มากมายหลายองค์ เพดานห้องสูงโปร่ง ระบายอากาศดี ไม่อึดอัด หายใจสะดวก ห้องถัดมา คือ **ห้องถ้าโปร่งฟ้า** จากห้องนี้สามารถเดินทางต่อไปยัง**ห้องนั่งวิปัสสนากรรมฐาน**ได้ เนื่องจากเพดานห้องนี้เป็นช่องว่างต่อไปยังภายนอก การไหลเวียนอากาศจึงเป็นไปอย่างสะดวก จากห้องวิปัสสนากรรมฐาน ถัดมาจะได้พบกับ**เห็ดหิน** ลักษณะเป็นหินงอกคล้ายกลุ่มเห็ดอยู่บนชะง่อนผาด้านบน ถัดมาเป็น**ห้องถ้าโถง** ซึ่งมีการก่อสร้างที่นั่งวิปัสสนากรรมฐานเป็นห้องๆ จากห้องนี้สามารถเลือกเดินทางได้ ๒ ทาง คือ

เส้นทางแรก ออกไปด้านข้างจะพบกับ**ต้นไม้ปริศนาธรรม** (เป็นลักษณะต้นไม้สองต้นที่สามารถยืนต้นได้โดยไม่ล้ม จากการที่ทั้งสองต้นเกี่ยวพันกัน โดยต้นเล็กจะค้ำยันต้นใหญ่ไว้ เปรียบเสมือนบุตรที่ต้องคอยช่วยเหลือดูแลบิดามารดาเพื่อตอบแทนคุณท่าน) และมีบันไดเหล็กซึ่งสามารถไปยังส่วนยอดถ้ำได้ แต่ปัจจุบันบันไดทรุดโทรมและไม่ได้รับการบูรณะ จึงไม่สามารถเดินขึ้นไปชมทิวทัศน์บนยอดถ้ำได้

เส้นทางที่สอง เดินลงสู่เส้นทางแคบและเล็กลงสู่**ห้องถ้าระฆัง**ที่ด้านขวาของห้องนี้มีหินงอกหินย้อยรูประฆัง เมื่อตีจะมีเสียงดังกังวาน เนื่องจากปัจจุบันรูปร่างแทบจะสังเกตไม่เห็นว่าเป็นรูประฆัง ห้องนี้เป็นที่อยู่อาศัยของค้างคาวจำนวนมาก จึงมีมูลค้างคาวส่งกลิ่นเหม็นอับไปทั่วถ้ำ

ท่านพบสธรรมิกองค์สำคัญ

ขณะหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ชุดงค์ปฏิบัติธรรมตามป่าเขาในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อจะออกเดินทางไปทางภาคเหนือ เพื่อแสวงโมกขธรรมในคราวนี้ ท่านมีสธรรมิกร่วมทางไปด้วยองค์หนึ่งคือ หลวงปู่ชอบ ฐานสโม ซึ่งท่านทั้งสองต่างมีความมุ่งหมายที่จะติดตามหาหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต เพื่อกราบถวายตัวเป็นศิษย์

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ และ หลวงปู่ชอบ ฐานสโม ท่านพระอาจารย์ทั้งสององค์นี้ ต่างก็เป็นเพชรน้ำเอก เป็นหัวแหวนอันล้ำค่าด้วยกัน เมื่อได้โคจรไปในที่อันวิเวกด้วยกัน ย่อมเป็นที่น่าสนใจแก่ประชาชนในยุคนั้นเป็นอันมาก

ท่านได้ออกเดินชุดงค์ผ่านป่าเขาลำเนาไพรไปตลอดสายภาคเหนือแล้วเข้าเขตประเทศพม่าด้วยนิสัยเด็ดเดี่ยวอาจหาญ

การเดินทางชุดงค์กรรมฐานของท่านนี้ ท่านไม่พะวงเรื่องที่อยู่อาศัย ค่าไหนก็พักบำเพ็ญสมณธรรมที่นั่น สว่างแล้วออกชุดงค์ต่อไป จิตใจของท่านนั้นมีแต่ธรรมะ อาหารการขบฉันก็เป็นไป

ในลักษณะมีก็กิน ไม่มีก็อด ยอมทนเอา ไม่มีการเรียกร้อง ไม่มีการสงสารตนเองที่เกิดทุกขเวทนา เพราะการเดินธุดงค์ก็เพื่อขจัดกิเลสภายในให้หมดไปสิ้นไป

หลวงปู่พรหมและหลวงปู่ชอบ ท่านมีความตั้งใจในข้อวัตรปฏิบัติธรรมมาก ท่านมีความ แก่ล้าก้ำชนิดถึงไหนถึงกัน ท่านได้ผ่านเมืองต่างๆ ในประเทศพม่า จนสามารถพูดภาษาพม่าได้ คล่องแคล่ว โดยเฉพาะหลวงปู่ชอบ ท่านพูดภาษาพม่าได้คล่องเหมือนเป็นภาษาของตนเอง

กรณี**หลวงปู่ชอบ ฐานสโม** กับ **หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ** ท่านทั้งสองธุดงค์ถึงเชียงใหม่ในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ จากประวัติหลวงปู่ชอบ ฐานสโม ได้บันทึกเหตุการณ์ช่วงนี้ไว้ดังนี้

“หลังออกพรรษาปีพุทธศักราช ๒๔๗๖ **หลวงปู่ชอบ ฐานสโม** ท่านกราบลา **องค์หลวงปู่ มหาปิ่น ปณฺญาพโล** และ **องค์ท่านหลวงปู่สิงห์ ขนตยาคโม** ผู้เป็นครูบาอาจารย์ออกเที่ยววิเวก แสวงหาสถานที่จำพรรษาแห่งอื่น หลวงปู่ชอบแจ้งเจตนาของท่านกับครูบาอาจารย์ทั้งสองว่า

“กระผมอยากจะเที่ยววิเวกขึ้นเหนือ เพื่อตามหา**พ่อแม่ครูบาอาจารย์มั่น**”

หลวงปู่สิงห์ถาม “ท่านชอบจะไปเที่ยววิเวกเมืองเหนือกับหมู่คณะท่านใด”

ท่านตอบ**หลวงปู่สิงห์**ว่า “กระผมจะเดินทางขึ้นเหนือลำพังองค์เดียว ถ้าไปกับหมู่คณะแล้ว กระผมจะไม่สะดวกในการปฏิบัติ เพราะจะพะวงกับหมู่เพื่อน”

องค์ท่านหลวงปู่สิงห์จึงอนุญาตให้**หลวงปู่ชอบ**ท่านเที่ยววิเวกขึ้นเหนือตามหา**องค์หลวงปู่ มั่น ฐิริทตฺโต** โดยลำพังผู้เดียว

หลวงปู่ชอบท่านเดินทางออกจากเขตจังหวัดนครราชสีมา เที่ยววิเวกมาทางเขตจังหวัด ชัยภูมิ ท่านเที่ยววิเวกเขตจังหวัดชัยภูมิ เช่น ที่ถ้ำวัวแดง อำเภอภักดีชุมพล ถ้ำพญาช่างเผือก อำเภอ คอนสาร จากนั้นท่านเดินทางมาเที่ยววิเวกทางเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ที่อำเภอน้ำหนาว อำเภอ หล่มสัก อำเภอหล่มเก่า ที่เขตอำเภอหล่มสัก ท่านมาแวะพักภาวนาที่วัดร้าง บ้านหนองบัว ตำบล สักหลง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ (ต่อมาวัดร้างแห่งนี้ได้รับการบูรณะขึ้นมาใหม่ โดยใช้ชื่อว่า วัดสันติวัฒนา ปัจจุบันมี**หลวงปู่เปรี๊ยะ ฐานงโร** ลูกศิษย์องค์ท่านหลวงปู่ชอบ เป็นเจ้าอาวาส รูปปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๓๕)

ท่านถามชาวบ้านหนองบัวว่า “วัดแห่งนี้ถูกทิ้งร้างมานานหรือยัง” ชาวบ้านบอกท่านว่า “วัดแห่งนี้ถูกทิ้งร้างมานานแล้ว และไม่มีใครทราบว่าวัดแห่งนี้สร้างขึ้นมาจากตั้งแต่เมื่อไหร่ ได้แต่ สันนิษฐานกันว่า น่าจะสร้างขึ้นมาสสมัยกรุงศรีอยุธยา” ชาวบ้านบอกที่วัดแห่งนี้มีตุ้ เคยมีคนมาขุด หาของเก่าแล้วถูกอำนาจลึกลับที่อยู่ที่นี่ทำร้ายจนตาย หรือเป็นบ้าเสียสติไปก็มี ชาวบ้านที่นี้จึงไม่มีใครกล้าเข้ามาอยู่กับวัดร้างแห่งนี้เพราะกลัวภัยอำนาจลึกลับ

หลวงปู่ชอบบอกที่วัดร้างบ้านหนองบัว (วัดสันติวัฒนา) สมัยนั้นมีงูมาก มีทั้งงูขนาดตัวเท่านี้วก้อย จนถึงใหญ่เท่าแขน เท่าขาของท่าน พวกงูจะพากันอาศัยอยู่ตามซอกอิฐ ซอกหินของโบสถ์เก่า พอกลางคืนอากาศเย็นสบาย งูพวกนี้ก็จะพากันออกมาอ้วนอ้วนรอบบริเวณวัด ท่านว่างูบางตัวมันยังเลื้อยขึ้นมาอนเล่นบนตักท่านขณะนั่งภาวนา ถ้าเป็นคนทั่วไปอย่างเราๆ มีงูเลื้อยขึ้นมาอนบนตัก คงตกใจสะเต็ด (สะดุ้ง) ลนลานกันไปแล้ว หลวงปู่ชอบท่านเป็นคนไม่กลัวงู เพราะท่านคุ้นเคยกับนิสัยของสรพิษพวกนี้ดี ท่านบอกอันดับต้นๆ ที่งูมันกัดคนเพราะมันตกใจ จึงฉกกัดเพื่อป้องกันตัวเอง ท่านว่าถ้าเจองูพิษอยู่ใกล้ตัว ให้ตั้งสติให้มั่นคง ทำตัวนิ่งๆ อย่าลนลาน งูมันจะหนีไปเอง เพราะมันก็กลัวคนจะทำร้ายมันเหมือนกัน

หลวงปู่ชอบท่านพักภาวนาที่วัดร้างบ้านหนองบัว อำเภอหล่มสัก ประมาณ ๒ - ๓ คืน จากนั้นท่านเที่ยววิเวกไปทางเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ เดิมที่ท่านตั้งใจจะเดินทางไปเมืองเก่า อำเภอศรีเทพ ท่านเปลี่ยนใจไม่ไปเมืองเก่าศรีเทพ เพราะพบกับ**หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ** หลวงปู่พรหมท่านกำลังจะเดินทางขึ้นไปเมืองเหนือ เพื่อตามหาองค์ท่าน**หลวงปู่มั่น** หลวงปู่พรหมท่านชวนหลวงปู่ชอบให้เดินทางไปเชียงใหม่ ตามหาพ่อแม่ครูบาอาจารย์มั่นด้วยกัน หลวงปู่ชอบอยากจะเที่ยววิเวกในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ท่านจึงบอกให้หลวงปู่พรหมขึ้นไปก่อน ท่านจะตามไปในภายหลัง

ท่านถาม**หลวงปู่พรหม**ว่า มีถ้ำถูดอยที่ไหนบ้างเหมาะแก่การภาวนา หลวงปู่พรหมแนะนำให้**หลวงปู่ชอบ**ไปภาวนาที่ถ้ำน้ำบั้ง ตำบลนายม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ หลวงปู่พรหมท่านว่า “เจ้าที่ที่นี้มันดุดี พระ เณร เถร ชี ผู้ทุศีลจะอยู่ถ้ำนี้ลำบาก พวกเทพภูมิที่นี้เขาชอบพระเณรปฏิบัติตนในทำนองคลองธรรม” หลวงปู่ชอบสนใจอยากจะไปภาวนา ท่านจึงถามทางไปถ้ำน้ำบั้งจากหลวงปู่พรหม

ท่านว่า ถ้ำน้ำบั้งสมัยนั้นลึกลับอาถรรพ์มาก เวลาเดินจงกรมภาวนาสวดมนต์สาธยายธรรม มักมีเสียงมโหรีปี่พาทย์ หรือเสียงไซโยโห่ร้องอีกทีกทั่วถ้ำผา เรื่องลึกลับแบบนี้ท่านว่าเป็นเรื่องปกติสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมมักจะพบเจอ ท่านบอกเมื่อได้ยินเสียงแบบนี้ในที่วังเวงอย่าไปกลัว นี่คือการแสดงอนุโมทนาของพวกเทพเทวดาที่เขาอาศัยอยู่ในสถานที่แห่งนั้น เมื่อได้ยินเสียงแบบนี้แล้วให้เราแผ่เมตตาให้ผู้กำเนิดเสียงนั้น เสียงเหล่านี้ก็จะหายไปเอง เสียงมโหรีปี่แคนดังขึ้นในสถานที่ลึกลับ คือการแสดงออกของพวกกายทิพย์ที่เขาสื่อให้เรารู้ บางที่เขาแสดงความยินดีกระทบบกาย ทำให้เราชนลูกชนพองก็มี

หลวงปู่ชอบพักภาวนาอยู่ที่ถ้ำน้ำบั้งประมาณครึ่งเดือน พอคุ้นเคยกับสถานที่แล้วท่านก็ออกจากถ้ำน้ำบั้ง แสวงหาที่ภาวนาแห่งใหม่ ท่านถามชาวบ้านบ้านน้ำบั้งว่า มีที่ไหนบ้างเหมาะที่จะ

พักจำพรรษา ชาวบ้านน้ำบั้งบอกไม่ไกลจากที่นี่มากเท่าไรมีถ้ำอยู่ถ้ำหนึ่งชื่อ ถ้ำนายม ที่ถ้ำนายม
ตอนนี้มีตาผ้าขาวคนหนึ่งชื่อ พ่อสง่า พักจำศีลอยู่ที่นั่น หลวงปู่ชอบสนใจในสถานที่จึงเดินทางไป
ถ้ำนายม ตามที่ชาวบ้านน้ำบั้งบอก

จากนั้นหลวงปู่ชอบ ออกเดินทางออกจากอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย มาทางจังหวัดพิษณุโลก
การเดินทางเป็นไปอย่างเร่งรีบที่สุด เพราะท่านไม่รู้ว่าเชียงใหม่อยู่น้อยไกลแค่ไหน เนื่องจากตอนนั้น
ท่านยังไม่เคยขึ้นภาคเหนือ ท่านจึงต้องรีบเดินทางมาให้ถึงเชียงใหม่ก่อนฤดูหน้าฝน ท่านเดินทาง
จากอำเภอด่านซ้ายมาถึงจังหวัดลำพูน โดยใช้เวลา ๑๓ วัน ท่านมาพบกับหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ
ที่อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ท่านจึงถามหลวงปู่พรหมว่า “ได้พบกับอาจารย์ใหญ่มั่นหรือยัง”
หลวงปู่พรหมตอบว่า “ยังไม่ได้พบกับองค์หลวงปู่มั่น เนื่องจากท่านแวะจำพรรษาที่อื่น”

หลวงปู่ชอบท่านจึงได้ชวนหลวงปู่พรหมเดินทางขึ้นเชียงใหม่ เพื่อตามหาองค์หลวงปู่มั่น
ด้วยกัน ท่านเล่าแบบขำๆ ท่านกับหลวงปู่พรหมต่างไม่เคยมาเชียงใหม่เหมือนกัน กลัวจะหลงทาง
เพราะความไม่คุ้นเคยกับสถานที่ ท่านทั้งสองได้พากันเดินเลาะเลียบบนบ่ไม้หมอนทางรถไฟ โดยใช้
เวลา ๒ วัน จึงมาถึงเชียงใหม่ และแวะเข้าไปพักที่วัดเจดีย์หลวง

วัดเจดีย์หลวงสมัยนั้นเป็นศูนย์กลางการปกครองธรรมยุตภาคเหนือตอนบน พระกรรมฐาน
สมัยนั้นเดินทางมาเที่ยววิเวกเชียงใหม่ จะเข้าไปพักที่วัดเจดีย์หลวงก่อนเป็นแห่งแรก เพราะ
วัดเจดีย์หลวงเป็นทั้งที่พักและแหล่งข่าวของพระกรรมฐานสมัยนั้น ท่านทั้งสองมาพักที่นี่เพื่อจะ
สอบถามข่าวคราวของหลวงปู่มั่นว่า ขณะนี้องค์ท่านพักอยู่ที่ไหน”

พระรุดงค์ลงภูมิกันและกัน

หลวงปู่ขาว อนาลโย กับ หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ต่างเป็นพระศิษย์อาวุโสของหลวงปู่มั่น
และต่างมีพระอุปัชฌาย์องค์เดียวกัน คือ ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) โดยหลวงปู่ขาว
มีพรรษามากกว่าหลวงปู่พรหม ๓ พรรษา และอายุก็มากกว่าปีเศษ ทั้งสองเป็นสหธรรมิกกัน
เหตุการณ์ที่ทั้งสองลงภูมิกันและกันเป็นช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๔๗๖ โดยหลวงปู่ขาวรุดงค์ไปถึง
ภาคเหนือเพื่อติดตามหลวงปู่มั่น ในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ เมื่อท่านอายุได้ ๔๕ ปี จากประวัติของหลวงปู่
ขาว อนาลโย ได้บันทึกเรื่องนี้ไว้ดังนี้

“จวบจนถึงวสันตฤดูเข้าพรรษา พรรษาแรกที่ไปถึง หลวงปู่ขาวก็ได้พักจำพรรษาที่
วัดพระเจ้าทองทิพย์ (ตั้งอยู่ตำบลศรีถ้อย อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย) ที่วัดแห่งนี้มีพระพุทธรูป
องค์หนึ่งสวยงามมาก พระเศียรและองค์พระยังครบสมบูรณ์ดี ยกเว้นพระหัตถ์ทั้งสองข้างถูกโจร
ใจบาปลักตัดเอาไป กล่าวกันว่าโจรเอาไปหล่อโปงกลาง

หลวงปู่ขาว รู้สึกประทับใจกับพระพุทธรูปองค์นั้นเป็นพิเศษ แม้ท่านได้พบเห็นพระพุทธรูปในที่ต่างๆ มากมาย แต่ไม่รู้สึกประทับใจเหมือนพระองค์นี้ ใจท่านคิดถึงพระพุทธรูปองค์นี้ตลอดเวลา และต้องการจะต่อพระหัตถ์ทั้งสองข้างให้ท่าน

หลวงปู่ขาว จึงเดินทางไปหาหลวงปู่พรหม จิรบุญโณ ซึ่งพักวิเวกอยู่ที่ถ้ำปู่มแป้ ได้เล่าเรื่องพระพุทธรูปองค์นั้นให้หลวงปู่พรหมฟัง พร้อมทั้งขอให้ท่านมาช่วยซ่อมแซมพระพุทธรูปให้สมบูรณ์ดังเดิม หลวงปู่พรหมก็ตกลงและเดินทางมาซ่อมพระพุทธรูปให้ดังประสงค์ เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว หลวงปู่ขาว ได้เอ่ยถามหลวงปู่พรหมว่า “เป็นเพราะเหตุใด จิตผมจึงปฏิบัติผูกพันในพระพุทธรูปองค์นี้เป็นนักหนา ทั้งๆ ที่ผมก็เคยไปเห็นพระพุทธรูปมามากต่อมาก แต่ไม่เห็นจะติดอกติดใจอะไรเหมือนพระพุทธรูปองค์นี้เลย”

หลวงปู่พรหม ท่านยิ้ม แล้วพูดว่า “ตัวท่านเอง (**หลวงปู่ขาว**) เคยสร้างพระองค์นี้มา”

หลวงปู่ขาว ยิ่งสนใจเรื่องนี้มากขึ้นไปอีก จึงนิมนต์หลวงปู่พรหมช่วยพิจารณาดูให้ที่

พอรุ่งเช้าของวันใหม่ **หลวงปู่พรหม** จึงพูดกับ**หลวงปู่ขาว** ว่า “เมื่อชาติก่อน ครูบาเคยมาเกิดในที่แห่งนี้ ได้เป็นสล่ากับเขา”

(สล่า หมายถึง ช่างฝีมือ **หลวงปู่ขาว** ในอดีตชาติ เคยร่วมในกลุ่มช่างหล่อพระพุทธรูป โดยเป็นผู้สูลมเพื่อเป่าให้ไฟร้อนในการหลอมโลหะ)

เมื่อ**หลวงปู่ขาว** ได้ลองภูมิปัญญาของ**หลวงปู่พรหม** แล้ว และก็ทราบว่าเป็นความจริง จึงแสดงสัมมัตถนิยกราต่อกันและกัน

ความจริง**หลวงปู่ขาว** ท่านทราบเรื่องในอดีตชาตินี้ดีแล้ว ท่านถามเพื่อลองปัญญา**หลวงปู่พรหม** เท่านั้นเอง เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า **หลวงปู่ขาว** และ **หลวงปู่พรหม** ท่านทั้งสองมีอดีตังสญาณ คือ ญาณหยั่งรู้เหตุการณ์ในอดีตเป็นอันดี

และในวันหนึ่ง**หลวงปู่พรหม** ก็อยากจะลองภูมิปัญญาของ**หลวงปู่ขาว** บ้าง จึงถือโอกาสถาม**หลวงปู่ขาว** บ้างว่า “ครูบา เมื่อครูบาตายแล้วจะไปไหน”

หลวงปู่ขาว ก็ตอบไปอย่างทันควันเลยว่า “ผมตายแล้วก็ไม่ไป – ไม่มา ไม่ขึ้น – ไม่ลง ไม่เกิด – ไม่ดับ”

หลวงปู่พรหม ก็ได้แต่พยักหน้าหงึกๆ แล้วพูดว่า “จะเอาอย่างไรกันอีกเล่า ไหนครูบาบอกว่าภาวณาไม่เป็นยังไง”

หลวงปู่ขาวก็ตอบต่อไปอีกว่า “ก็ผมมันโกรธกิเลสเหลือเกิน มันเคยเป็นนายผมมาหลายภพหลายชาติแล้ว มันบังคับให้ผมทำความชั่วมาจนเงยหน้าไม่ขึ้น บัดนี้ผมจะได้ตอบมันบ้าง ผมจึงกระหน่ำแล้วกระหน่ำอีก ตีแล้วตีอีก เหยียบแล้วเหยียบอีก ให้มันสนใจแค่นั้น ผมจะไม่ยอมให้กิเลสมันโผล่หัวโง่คอขึ้นมาได้อีก ผมจะทำความเพียรจนวันตายมาถึง”

หลวงปู่พรหมพอได้ยินหลวงปู่ขาวพูดออกมาอย่างจริงจังอย่างนั้น ก็อนุโมทนาสาธุ แล้วก็บอกว่า “ผมก็จะทำเหมือนครูบาฉันแหละ”

ต่อจากนั้นท่านหลวงปู่ทั้งสองก็ได้อำลาจากกัน เพื่อออกไปบำเพ็ญความเพียรหวังฆ่าตัวอัสวกิเลส บำเพ็ญภาวนาตามผู้เห็นภัยในวัฏทุกข์”

หลวงปู่พรหมเมื่อท่านขึ้นภาคเหนือติดตามหลวงปู่มั่น ท่านมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติภาวนาเพื่อความพ้นทุกข์เพียงประการเดียว ท่านไม่เคยทราบมาก่อนว่า ท่านมีฝีมือทางหล่อ ปั้น และแกะสลักพระพุทธรูป ต้นเหตุที่ท่านทราบก็เพราะว่าหลวงปู่ขาวได้นิมนต์ท่านมาซ่อมแซมพระพุทธรูป และท่านเองก็พิจารณาแล้วจึงทราบว่าเป็นคุณสมบัติเก่าในอดีตชาติของท่าน จุดนี้ได้เป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างพระพุทธรูปในกาลต่อมา จากนั้นเมื่อท่านเดินทางกลับภาคอีสานแล้ว ท่านจะเป็นผู้นำพระเถรชาวบ้านสร้างพระพุทธรูปเพื่อเป็นพระประธานของทุกๆ วัดที่ท่านสร้างหรือพัฒนาบูรณะขึ้นมาใหม่ พระพุทธรูปที่ท่านสร้างจะมีพุทธลักษณะเดียวกัน และได้กลายเป็นสัญลักษณ์ผลงานศาสนวัตถุประจำองค์ท่าน

ภาค ๗ ถวายตัวเป็นศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่น

ประวัติของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ในช่วงนี้สำคัญมาก เพราะการปฏิบัติธรรมเพื่อความพ้นทุกข์ เป็นเรื่องของจิต และการแก้จิตเป็นเรื่องยาก จึงจำเป็นต้องมีครูบาอาจารย์ผู้รู้จริงเห็นจริง คอยเมตตาช่วยเหลือ จึงมีความเกี่ยวข้องกับประวัติของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะหลวงปู่มั่นดำเนินตามรอยปฏิบัติทาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อครั้งพระองค์ตรัสรู้ธรรมแล้วก็เสด็จออกจาริกธุดงค์ด้วยพระบาทเปล่านั้น เพื่อประกาศพระพุทธศาสนาไปทั่วทั้งชมพูทวีป หลวงปู่มั่นก็เช่นเดียวกันเมื่อท่านบรรลุดุธรรม ท่านก็ออกเดินเท้าธุดงค์บุกเบิกตามสถานที่ต่างๆ ทางภาคเหนือ ซึ่งก่อนหน้าท่านก็เที่ยวไปทั่วทั้งภาคอีสาน ภาคกลาง และประเทศใกล้เคียง เช่น พม่า ลาว เขมร ฯลฯ ทั้งนี้ก็เพื่อสงเคราะห์บรรดาพระศิษย์ทั้งหลายที่ออกติดตาม จะได้มีสถานที่สัปปายะสำหรับการบำเพ็ญภาวนา โดยครูบาอาจารย์ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“อ้าว ! เวลาปฏิบัติไป นี่ลูกศิษย์หลวงปู่มั่นใครจะเก่งกว่าหลวงปู่มั่น เอ็งทำอะไรมาเถอะ หลวงปู่มั่นทำมาหมดแล้ว จะไปเที่ยวป่าไหนก็ไปเถอะ เราเคยไปมาแล้ว ป่าไหน ท่านสั่งให้ไป เพราะหลวงปู่มั่นท่านเที่ยวรอบประเทศไทย ท่านเข้าไปในพม่า ท่านเข้าไปในลาว เข้าไปในเขมร ท่านไปหมดเลย ท่านอย่ามาหมด ในป่าเขาบริเวณนี้ ท่านอย่ามาหมดแล้ว”

หลวงปู่มั่นบรรลุดุธรรม

หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต สมัยท่านอยู่ภาคอีสาน ท่านทราบดีว่า ท่านยังไม่บรรลุดุธรรมขั้นสูงสุด เป็นพระอรหันต์ โดยท่านปรารถนาไว้ว่า “กำลังเราไม่พอ” ท่านต้องการอยู่เพียงตามลำพังเพื่อบำเพ็ญธรรมขั้นแตกหัก ท่านจึงเดินทางขึ้นภาคเหนือ ในเวลาไม่นานนักท่านก็ได้บรรลุดุธรรมที่จังหวัดเชียงใหม่ นับว่าเป็นพระอรหันตสาวกองค์แรกในสมัยครั้งถึงพุทธกาล ซึ่งต่อมาก็มีครูบาอาจารย์ประเภทเพชรน้ำหนึ่งหลายองค์ออกเดินธุดงค์ตามป่าตามเขา เพื่อติดตามหาท่าน รวมทั้งหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ และท่านได้อยู่ทางภาคเหนือต่ออีก ๑๑ ปี เพื่ออบรมสั่งสอนพระศิษย์ อุบาสก อุบาสิกา ตลอดจนสงเคราะห์เทวบุตรเทวดา

สำหรับการบรรลุดุธรรมของหลวงปู่มั่น จากหนังสือประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ โดยหลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ได้บันทึกการบรรลุดุธรรมจากคำบอกเล่าของหลวงปู่มั่นไว้ดังนี้

“ท่าน (หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต) พักอยู่วัดเจติยหลวง จังหวัดเชียงใหม่ พอสมควรแล้ว ก็กราบลาท่านเจ้าคุณอุบาสีฯ เพื่อไปเที่ยวแสวงหาที่วิเวกตามอำเภอต่างๆ ที่มีป่ามีเขามาก ท่านเจ้าคุณอุบาสีฯ ก็อนุญาตตามอภัยาศัย ท่านเริ่มออกเที่ยวครั้งแรกที่จังหวัดเชียงใหม่ ทราบว่าท่านไปเที่ยว

องค์เดียว จึงเป็นโอกาสอันเหมาะสมอย่างยิ่ง ที่ช่วยให้ท่านมีตนเป็นผู้เดียวในการบำเพ็ญเพียรอย่างสมใจที่หิวกระหายมานาน นับแต่สมัยที่อยู่เกลื่อนกล่นกับหมู่คณะมาหลายปี เพิ่งได้มีเวลาเป็นของตนในคราวนั้น ทราบว่า ท่านเที่ยววิเวกไปทาง**อำเภอมะริม เชียงดาว** เป็นต้น เข้าไปพักในป่าในเขาตามนิสัยทั้งหน้าแล้งหน้าฝน

ท่านพระอาจารย์มั่นเล่าว่า ปฏิบัติมาถึงขั้นนี้ มีความเพลิดเพลिनจนลืมหูลืมเวลา ลืมวัน ลืมคืน ลืมพักผ่อนหลับนอน ลืมความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า จิตตั้งท่าแต่จะสู้กิเลสทุกประเภทด้วยความเพียร เพื่อถอดถอนมันพร้อมทั้งราก โดยไม่มีความสะทกสะท้านหวั่นเกรงอะไรเลย นับแต่ออกจากวัดเจติยหลวงไปบำเพ็ญโดยลำพังองค์เดียวด้วยเวลาเป็นของตนทุกๆ ระยะเวลา ไม่ปล่อยให้วันคืนผ่านไปเปล่า ไม่นานนักเลยก็ไปถึงบึงใหญ่ชื่อ “หนองอ้อ” และ “อ้อนี่เอง” ...

ในเวลาไม่นานนัก นับแต่ท่านออกรีบเร่งตัดดวงความเพียรด้วยมหาสติมหาปัญญา ซึ่งเป็นสติปัญญาธรรมจักรหมุนรอบตัวและรอบสิ่งเกี่ยวข้องไม่มีประมาณตลอดเวลา ในคืนวันหนึ่งเวลาดึกสงัด ท่านนั่งสมาธิภาวนาอยู่ชายภูเขาที่มีหินปลาญกว้างขวางและเตียนโล่ง อากาศก็ปลอดโปร่งดี ท่านว่าท่านนั่งอยู่ได้ร่มไม้ซึ่งตั้งอยู่โดดเดี่ยวเพียงต้นเดียว มีใบดกหนาร่มเย็นดี ซึ่งในตอนกลางวันท่านก็เคยอาศัยนั่งภาวนาที่นั่นบ้างในบางวัน แต่ผู้เขียน (องค์หลวงตาพระมหาบัว) จำชื่อต้นไม้และที่อยู่ไม่ได้ว่า เป็นตำบล อำเภอและชายเขาอะไร

เพราะขณะฟังท่านเล่าก็มีแต่ความเพลิดเพลिनในธรรมท่าน จนลืมหูลืมคิดเรื่องอื่นๆ ไปเสียหมด หลังจากฟังท่านผ่านไปแล้ว ก็นำธรรมที่ท่านเล่าให้ฟังไปปริกรรมครุ่นคิดแต่ความอัศจรรย์แห่งธรรมนั้นถ่ายเดียวว่า ตัวเรานี้จะเกิดมาเสียชาติ และจะนำวาสนาแห่งความเป็นมนุษย์นี้ไปทิ้งลงในตมในโคลนที่ไหนหนอ จะมีวาสนาบารมีพอมีวันโผล่หน้าขึ้นมาเห็นธรรมดวงเลิศดังท่านบ้างหรือเปล่านั้นทราบไม่ได้ ดังนี้ จึงลืมหูลืมไปเสียสิ้น มิได้สนใจว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องเรื่องราวกับท่านในวาระต่อไป ดังได้นำประวัติท่านมาลงอยู่ขณะนี้”

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต บรรลุธรรมประมาณปี พ.ศ. ๒๔๗๒ ขณะมีอายุประมาณ ๖๐ ปี ๓๖ พรรษา จากนั้นท่านได้แก้ความปรารถนาพุทธภูมิของท่าน**เจ้าคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺโท)** ที่วัดเจติยหลวง จนท่านเจ้าคุณอุบาลีฯ ท่านลาพุทธภูมิ และได้บำเพ็ญสมณะพิจารณาวิปัสสนา และได้บรรลุธรรม โดยท่านเจ้าคุณอุบาลีฯ ได้มรณภาพในอิริยาบถนั่งสมาธิที่วัดบรมนิวาส กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งหลวงปู่คือ**อจลธมฺโม** พระศิษย์องค์หนึ่งของท่านเจ้าคุณอุบาลีฯ ท่านได้เทศน์ยืนยันการบรรลุธรรมของท่านเจ้าคุณอุบาลีฯ ไว้ว่า “ท่านเจ้าคุณอุบาลีฯ นิพพานที่วัดบรมนิวาส”

หลวงปู่มั่นออกอุทนต์เพื่อสงเคราะห์พระศิษย์

หลวงปู่มั่น ภูริทัตตมหาเถร ท่านมีพระคุณและมีความกรุณาต่อบรรดาพระศิษย์อย่างใหญ่หลวง คือ ท่านปรารถนาให้พระศิษย์ได้พ้นทุกข์ เพื่อจะได้เป็นศาสนทายาทสืบทอดพระธรรมวินัย อุทนต์วัตร ตลอดข้อวัตรปฏิบัติ จนกล่าวได้ว่าในสมัยครั้งกึ่งพุทธกาล พระพุทธศาสนาได้กลับมาเจริญรุ่งเรืองสูงสุดอีกครั้ง เพราะมรรคผลนิพพานยังไม่หมดเขตหมดสมัย ยังมีพระอรหันต์เกิดขึ้นมากมายดังที่ชาวพุทธทราบกันดี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพราะผลงานของหลวงปู่มั่น เช่น หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ หลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ หลวงปู่สิม พุทธาจาโร หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ฯลฯ นับว่าหลวงปู่มั่นได้ทำประโยชน์อย่างใหญ่หลวงอเนกอนันต์ อย่างไม่มีองค์ใดจะทำได้เสมอเหมือนท่าน จนวงกรรมฐานต่างให้ความเคารพยกย่องและขนานนามท่านด้วยความเทิดทูนบูชาว่า “พระปรมาจารย์ใหญ่ฝ่ายพระอุทนต์กรรมฐาน” รวมทั้งองค์หลวงตาพระมหาบัวก็ขนานนามท่านด้วยว่า “พ่อแม่ครูอาจารย์” ซึ่งเป็นคำเรียกท่านอย่างเคารพบูชาสูงสุด อย่างมีความหมายลึกซึ้งกินใจ

พระคุณอันยิ่งใหญ่ไม่มีประมาณของหลวงปู่มั่นที่มีต่อบรรดาพระศิษย์ กล่าวคือ เมื่อท่านบรรลุธรรมแล้ว นอกจากท่านจะเมตตาสงเคราะห์พระศิษย์ด้วยการเทศนาธรรม ด้วยการแก้ไขวิถีของจิต ตลอดจนการให้อุบายธรรมชี้แนะแล้ว แม้ท่านอยู่ในวัยชราภาพมีอายุ ๖๐ - ๗๐ ปีแล้วก็ตาม แต่ท่านก็ยังเมตตาอุทิศส่ำหั้นเสียสละออกเดินอุทนต์บุกเบิกขึ้นลงตามป่าตามเขาในแถบภาคเหนือ ก็เพียงเพื่อเสาะแสวงหาและเตรียมสถานที่สัปปายะ หรือสถานที่เหมาะสมสำหรับการภาวนาแก่บรรดาพระศิษย์ที่ออกเดินอุทนต์ติดตามท่าน โดยตลอดระยะเวลา ๑๑ ปีที่ท่านอยู่ภาคเหนือ ท่านเดินอุทนต์ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาอย่างสมบุกสมบัน อย่างไม่เห็นแก่ความทุกข์ยากลำบาก อย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย เพื่อพระศิษย์จะได้มีสถานที่เหมาะสม ที่สะดวกสบายต่อการบำเพ็ญภาวนา

หลวงปู่มั่น ภูริทัตตมหาเถร ท่านเป็นพ่อแม่ครูอาจารย์สัปปายะอย่างแท้จริง เพราะใจท่านเป็นใจสัปปายะนั้นเอง เมื่อท่านบรรลุธรรมแล้ว ท่านก็เริ่มอุทนต์บุกเบิกสำรวจสถานที่ในแถบภาคเหนือในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ซึ่งมีสภาพภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน และมีสภาพผืนป่าธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มาก ทั้งเป็นสถานที่แสนทุรกันดารชนิดการคมนาคมเข้าไม่ถึง เพื่อจะรองรับพระศิษย์ที่ออกเดินอุทนต์ติดตามหาท่าน โดยเริ่มจากการหาสถานที่สัปปายะให้พระศิษย์ ทำให้พระศิษย์มีสถานที่ฝึกฝนปฏิบัติธรรมทางภาคเหนือมากมาย เริ่มตั้งแต่อุทนต์สำรวจ ถ้ำ เจ็อมผา ป่าเขา อันเจียบสังตวิเวก ห่างไกลและไม่มีผู้คนพลุกพล่านหรือมารบกวน ซึ่งเหมาะกับ

การบำเพ็ญภาวนา และเหมาะกับการนั่งภาวนาฟังธรรมภาคปฏิบัติ ซึ่งถือเป็นอันดับหนึ่งของการปฏิบัติธรรม จัดเป็นอวาสลัปปายะ

สถานที่ตามป่าตามเขาล้วนแวดล้อมไปด้วยต้นไม้ใหญ่น้อยแลดูเขียวขจี และสภาพอากาศก็บริสุทธิ์สดชื่นหนาวเย็นสบาย สำหรับหน้าหนาวจะหนาวจัด จัดเป็นอุตุลัปปายะ สถานที่พักซึ่งเป็นเสนาสนะป่าที่ตั้งอยู่ไม่ห่างไกลจากหมู่บ้านมากนัก ซึ่งมีเพียงไม่กี่หลัง สะดวกต่อการบิณฑบาต จัดเป็นโคจรลัปปายะ พร้อมทั้งออกเดินบิณฑบาตภิกขาจารจากชาวบ้านที่อาศัยอยู่ตามป่าตามเขาจนเขารู้จักใส่บาตรพระรัตนวงศา อาหารก็พอได้มาฉันยังชีพเท่านั้น อย่างดีสุดก็ได้ข้าวกับกับข้าวเล็กน้อย จัดเป็นโภชนลัปปายะ ยามบ่ายก็ฉันน้ำยาต้มรากไม้ ท่านอยู่อย่างมักน้อยสันโดษ ไม่คลุกคลีกับผู้ใด เรื่องปากท้อง ปัจจัย ๔ การบริโภคใช้สอย ท่านก็ไม่กังวลสนใจ ท่านอยู่ไปเพื่อปฏิบัติธรรม จนได้ธรรมมาครองใจ สมเป็นสมณะผู้เห็นภัยในวัฏสงสารอย่างแท้จริง

และท่านสอนให้ชาวบ้านป่านับถือพระรัตนตรัย เลิกนับถือผี ทั้งสอนให้รู้จักภาวนา ฯลฯ ซึ่งการออกธุดงค์ยุคแรกๆ ของพ่อแม่ครูอาจารย์ การพักแรมตามป่าตามเขาในอดีตทางภาคเหนือ นอกจากการแขวนมุ้งกลดตามถ้ำและร่มไม้ใหญ่ในช่วงหน้าแล้งและหน้าหนาวแล้ว สำหรับในช่วงหน้าฝนท่านได้อาศัยเสนาสนะป่าเพื่อหลบฝน โดยชาวบ้านป่าเมื่อศรัทธาก็จะช่วยกันทำถวายเป็นที่ระลึกมา เช่น ศาลาที่ฉันทหลังเล็กๆ ทำกุฏิกระต๊อบชั่วคราวหลังน้อยๆ โดยใช้วัสดุตามธรรมชาติ พื้นก็ปูด้วยฟากไม้ไผ่ ฝาที่กั้นด้วยไม้ไผ่ขัดตะหรือใบตองตึง หลังคาที่มุงด้วยใบตองตึง ซึ่งวัสดุเหล่านี้ล้วนมีอยู่ในป่า ซึ่งไม่มีอะไรหุงหาฟุ่มเฟือย ทำเพื่อพอกับการอยู่อาศัยตามหลักพระวินัยเท่านั้น พร้อมทั้งทำทางเดินจงกรม เสนาสนะป่าที่ญาติโยมทำนั้งร้านที่พักเป็นเพิงก็มี ยกเป็นชั้นพอโยกตัวขึ้นนั่งได้ก็มี อย่างสูงก็มีบันไดสามขั้นขึ้นลงสะดวก หรือบางที่เสื่อซุกซุม เขาก็จะทำให้สูงให้พ้นจากข้างจากเสื่อจะมาทำอันตรายได้ เหล่านี้ล้วนจัดเป็นเสนาสนะลัปปายะ

การสร้างเสนาสนะป่าของชาวบ้านป่าจากวัฏสงสาร น้อมถวายเป็นพ่อแม่ครูอาจารย์ที่เดินธุดงค์ปฏิบัติธรรมอยู่ตามป่าตามเขา ให้ข้อคิดได้ว่า การสร้างบุญกุศลไม่จำเป็นต้องใช้เงินทองจำนวนมากเสมอไป เพราะชาวบ้านป่าก็สร้างวิหารทานที่พักอาศัยถวายพระผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบด้วยเพียงวัสดุที่มี เช่น ใบไม้ ไม้ไผ่ และร่างกายแรงใจที่มี โดยไม่ได้ใช้วัสดุหุงหาและไม่ได้ใช้เงินทองเลย แต่เสนาสนะป่านั้นกลับงดงามและกลมกลืนเข้ากับธรรมชาติได้เป็นอย่างดี และยังเป็นการแสดงออกถึงน้ำใจอันงดงามของชาวบ้านป่า

ปฏิบัติและการสอนศิษย์ของหลวงปู่มั่นขณะอยู่ทางภาคเหนือ

สถานที่จุดธูปและการอบรมสั่งสอนศิษย์ของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๑ – ๒๔๘๒ จากหนังสือประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ โดย หลวงตามหาบัว ญาณสมปนโน บันทึกลงไว้ดังนี้

“ท่าน (หลวงปู่มั่น) พักอยู่ในที่นั้นๆ ไม่ว่าจะจำพรรษาหรือเที่ยววิเวกธรรมดา เว้นวัดเจติย-หลวง นอกนั้นก็ทราบว่าเป็นป่าเป็นเขาซึ่งเป็นที่เปลี่ยวๆ แทบทั้งนั้น และเป็นการเสี่ยงต่อภัยอันตรายหลายอย่างมาตลอดระยะที่ท่านเที่ยวบำเพ็ญ ฉะนั้น ประวัติท่านจึงเป็นประวัติที่สำคัญมาก ทั้งการเที่ยวธุดงค์กรรมฐาน และการรู้เห็นธรรมประเภทต่างๆ เป็นเรื่องแปลกและพิสดารผิดกับประวัติของอาจารย์ทั้งหลายที่เป็นนักท่องเที่ยวบำเพ็ญเหมือนกันอยู่มาก

เริ่มแรกที่ท่านออกปฏิบัติในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ท่านไปเที่ยวและพักอยู่เพียงองค์เดียว ถ้าเป็นแบบโลกก็นับว่าเปลี่ยวที่สุด ความหวาดหวั่นพรั่นพรึงคงแทบไม่หายใจ เพราะความกลัวบังคับอยู่ทั้งวันทั้งคืน ไม่เป็นอันกินอยู่หลับนอนได้ แต่สำหรับท่านแล้วในอิริยาบถทั้งสี่ซึ่งเป็นเรื่องของบุคคลผู้เดียว ท่านถือว่ามีความสุขทางจิตใจและสะดวกทางความเพียรมาก เพราะการถอดถอนกิเลส ท่านก็ถอดถอนได้ด้วยอำนาจความเพียรของบุคคลผู้เดียวดังที่กล่าวผ่านมาแล้ว ต่อมาค้อยมีพระทยอยไปหาท่าน มีท่านเจ้าคุณเทศก์ อำเภอบ้านฝาง จังหวัดหนองคาย ท่านอาจารย์สาร (ท่านอาจารย์สารณ์ สุจิตโต) ท่านอาจารย์ขาว วัดถ้ำกลองเพล เป็นต้น แต่อยู่กับท่านชั่วระยะเวลาเท่านั้น ท่านก็สั่งให้ออกหาที่วิเวกตามที่ต่างๆ แถบหมู่บ้านชาวเขาที่ตั้งอยู่ห่างๆ กัน ที่ชายเขาบ้าง บนหลังเขาบ้าง หมู่บ้านละ ๔ – ๕ หลังคาเรือนบ้าง ๙ – ๑๐ หลังคาเรือนบ้าง พอได้อาศัยเขาไปเป็นวันๆ ท่านเองก็ชอบอยู่ลำพังองค์เดียวตามนิสัย

พระกรรมฐานสมัยท่านเป็นผู้นำพาดำเนินครั้งนั้น ปรากฏว่าเด็ดเดี่ยวอาจหาญมาก เที่ยวแสวงหาธรรมกันแบบเอาชีวิตเข้าประกันจริงๆ ไม่อาลัยชีวิตยิ่งกว่าธรรม ที่ได้มีสัตว์เสื่อซุ่ม ท่านชอบสั่งให้พระไปอยู่ที่นั่น เพราะเป็นที่ช่วยกระตุ้นเตือนสติปัญญาให้หนึ่งนอนใจ ความเพียรก็จำต้องติดต่อกันไปเอง และเป็นเครื่องหนุนจิตใจให้มีกำลังขึ้นอย่างรวดเร็วกว่าปกติที่ควรจะเป็น ท่านเองก็พักบำเพ็ญเป็นสุขวิหารธรรมอยู่สบาย ในป่าในเขาที่สังกัดปราศจากผู้คนทั้งกลางวันกลางคืน การติดต่อกับพวกกายทิพย์ เช่น เทวบุตร เทวดา อินทร์ พรหม พญานาค ภูตผีที่มาจากที่ต่างๆ ท่านถือเป็นธรรมดา เช่นเดียวกับมนุษย์ติดต่อกับพวกมนุษย์ชาติต่างๆ ที่รู้ภาษากัน เพราะท่านชำนาญชำนาญในทางนี้มาช้านานแล้ว

ท่านพักอยู่ที่ป่าที่เขา โดยมากก็ทำประโยชน์แก่พวกกายทิพย์นี้ และพวกชาวเขาซึ่งเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต ไม่ค่อยมีแก่งอนต่างๆ เวลาเขารู้นิสัยและซาบซึ้งในธรรมท่านแล้ว เขาเคารพเลื่อมใส

ท่านมากแบบเอาชีวิตเข้าประกันได้เลย คำว่าชาวป่าชาวเขา เช่น พวกอีก้อ ขมุ มูเซอ แม้ว ยางเหล่านี้ ตามความคาดหมายของคนทั่วไป เข้าใจว่าเขาเป็นคนป่าคนเขา รูปร่างทั้งหญิงทั้งชายต้องซีริ้วซีโล่ตัวดำดำโคลนราวกับตอตะโกแงๆ แต่ท่านว่าคนพวกนี้รูปร่างหน้าตาสวยงาม และชาวสะอาดสะอ้าน กิริยาเรียบร้อย มีระเบียบขนบธรรมเนียมดี เคารพนับถือผู้ใหญ่และผู้เป็นหัวหน้าในหมู่บ้านดีมาก สามัคคีกันดี ไม่ค่อยมีประเภทแหวกแนวแฝงอยู่ในหมู่บ้านเหล่านั้นในสมัยนั้นมีความเชื่อถือผู้ใหญ่และหัวหน้าบ้านมาก หัวหน้าพูดอะไรชอบเชื่อฟังและทำตาม ไม่ต้องตีฝ่าฝืนสั่งสอนก็ง่ายไม่ค่อยมีทิฐิมานะ คำว่าป่าแทนที่จะเป็นป่าเถื่อนแบบสัตว์ แต่กลับเป็นป่าแห่งคนดี มีสัจย์มีศีล ไม่มีการฉกฉกขโมยปล้นจี้กันเหมือนป่ามนุษย์ล้วนๆ

ป่าไม้ ป่าสัตว์ เป็นป่าที่ไม่ค่อยได้ระเวียงระวังมากเหมือนป่ามนุษย์ล้วนๆ ที่เต็มไปด้วยภัยนานาชนิด กิเลส ความโลภ โทโส โมโห เป็นป่าลึกลับชนิดที่โดนเอาๆ ไม่เว้นแต่เวลา เมื่อโดนเข้าแล้วต้องเป็นแผลลึกลับอยู่ใน และคอยทำลายสุขภาพทางร่างกายและจิตใจให้เกิดทุกข์เสียหายไปนานๆ ไม่ค่อยมีวันหายได้เหมือนแผลชนิดอื่นๆ และไม่คอยสนใจหายมาระงับหรือกำจัดกันด้วยแผลลึกลับที่กิเลสเหล่านี้ตำ จึงมักจะเป็นแผลเรื้อรัง ผู้ถูกตำก็มักปล่อยทิ้งไว้ให้หายไปเอง

ป่าประเภทนี้มีอยู่ในใจของมนุษย์หญิงชายพระเณรทุกคนไม่เลือกหน้า ถ้าแผลก็เสียทำให้มันจนได้ ท่านว่าเท่าที่ท่านพยายามอยู่ในป่าก็เพื่อจะกำจัดตัดป่าเสียร้ายภายในตัวคิกคะนอง และโหดร้ายทารุณไม่มีวันสงบซาบซ่านเลยนี้ ให้สงบหรือตายไปจากใจ พอได้อยู่สบายหายวุ่นบ้าง สมกับมนุษย์เป็นสัตว์ฉลาดแสวงหาความสุขใส่ตนในเวลาที่ได้เกิดมาเป็นคนทั้งชาติ ไม่ขาดทุนสูญอำนาจวาสนาแห่งความเป็นมนุษย์ไปเปล่าๆ

ท่านอยู่ป่าอยู่เขาเช่นนั้น เวลาที่มีหมู่คณะไปอาศัยท่าน การอบรมสั่งสอนก็เด็ดเดี่ยวไปตามสถานที่และผู้ไปเกี่ยวข้อง เพราะผู้ไปหาท่านโดยมากมักมีแต่ผู้กล้าตายแบบเสียสละทุกอย่างแล้วทั้งนั้น การสั่งสอนจึงทำให้สมภูมิทั้งสองฝ่าย จะตายก็ยอมให้ตายไปด้วยความเพียร เมื่อชีวิตยังเป็นไปอยู่ก็ขอให้รู้ให้เห็นธรรมและหลุดพ้นจากทุกข์ภายในใจ ไม่ต้องกลับมาเกิดตายและทนทุกข์ซ้ำซากอยู่ในโลกไม่มีขอบเขตแห่งความสิ้นสุดนี้

การอบรมสั่งสอนพระในคราวอยู่เชียงใหม่ผิดกับแต่ก่อนอยู่ ไม่มีการอนุโลมผ่อนผันใดๆเลย แม้พระที่ไปอบรมกับท่านโดยมากก็เป็นพระประเภทปฏิโลม ฟังกันแบบปฏิโลม คือคอยจ้องมองดูกิเลสของตัวเองจะแสดงขึ้นมาอย่างไรบ้าง เพื่อปราบปรามให้หายพยศลดกำลังโดยถ้อยเดียวมิได้ไปสนใจคิดว่าท่านเทศน์หนักไป เผ็ดร้อนไป ยิ่งท่านเทศน์เผ็ดร้อนเท่าไร ธรรมก็ยิ่งสูงขึ้นเป็นลำดับ ใจก็ยิ่งสงบแนบแน่นดีสำหรับผู้ที่อยู่ในขั้นสงบ ผู้อยู่ในขั้นปัญญาจิตก็พยายามคิดค้นตามคำเทศน์ท่านไปเรื่อยไม่ลดละ

ท่านอยู่เชียงใหม่เทศน์ธรรมสูงมาก เพราะความรู้ท่านก็เต็มภูมิ ผู้ไปศึกษาอบรมก็มี ภูมิจิตสูง และเป็นไปด้วยความหมายมั่นปั้นมือที่จะให้รู้ให้เห็นขั้นสูงขึ้นไปเป็นลำดับจนสุดภูมินอกจากเทศน์ธรรมตาแล้ว ยังมีธรรมแปลกๆ คอยดึงใจผู้คิดออกนอกกลุ่มนอกทางอีกด้วย ประเภทหลังนี้มีอำนาจมากในการดักจับและปราบโจรภายในของพระที่ชอบขโมยสิ่งของแก่ๆ แบบไม่เลือกกาล สถานที่ คือ ขโมยคิดเรื่องร้อยแปดตามนิสัยของคนมีกิเลส มีใช้แบบเขาขโมยกันทุกๆ ไป”

หลวงปู่มั่นเริ่มเปิดเผยธรรมธาตุต่อพระศิษย์

ใจที่ครองธรรมธาตุอันเลิศเลอพ้นจากทุกข์ทั้งปวง ย่อมเป็นความปรารถนาสูงสุดของบรรดานักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย กล่าวคือ หลังจากที่หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ แล้ว ท่านก็เริ่มเปิดเผยใจที่ครองธรรมธาตุอันเลิศเลอของท่านต่อบรรดาพระศิษย์ เป็นเพราะสายบุญสายกรรมที่เกี่ยวข้องกันมาแต่อดีตชาติอันยาวนาน ซึ่งท่านและพระศิษย์เคยร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมสร้างบุญบารมีเพื่อความพ้นทุกข์มาด้วยกัน ท่านจึงตั้งใจเมตตาเทศนาอบรมสั่งสอนพระศิษย์เป็นพิเศษ โดยท่านได้จัดตั้งคฤหาสน์ที่สัปปายะต่างๆ ทางภาคเหนือไว้รองรับพระศิษย์

สำหรับพระศิษย์เองต่างก็ปรารถนาความพ้นทุกข์อยู่แล้ว ก็มีหลายองค์ทั้งที่เคยอยู่อบรมกับท่านทางภาคอีสานมาแล้ว เช่น หลวงปู่สารณ สุจิตโต หลวงปู่เทศก์ เทสรังสี หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ หลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม ฯลฯ และที่ไม่เคยอยู่อบรมมาก่อน เช่น หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ หลวงปู่เจี๊ยะ จุนฺโท ท่านพ่อเพ็อง โชติโก ฯลฯ ต่างก็ตั้งใจเดินธุดงค์มาทางภาคเหนือ เพื่อสืบเสาะหาและขอรับการอบรมสั่งสอนด้านธรรมปฏิบัติจากท่าน ความตั้งใจของหลวงปู่มั่นกับบรรดาพระศิษย์ตรงกันประจวบเหมาะได้อย่างน่าอัศจรรย์ยิ่ง ซึ่งการอบรมสั่งสอนพระศิษย์ในครั้งนี้ ท่านไม่เคยกล่าวอีกเลยว่า “กำลังเราไม่พอ” และพระศิษย์ก็ไม่เคยสงสัยในธรรมธาตุที่ท่านครองเลย

หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต เคยเปิดเผยใจที่ครองธรรมธาตุของท่านให้ลูกศิษย์ลูกหา เท่าที่ทราบมี ๒ ครั้ง ดังนี้

ครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๖ หลังออกจากถ้ำดอกคำ ตำบลน้ำแพร่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ แล้ว ท่านไปพักวิเวกที่ดอยนะโม ตำบลแม่บึง อำเภอพร้าว (แต่เดิมเรียก ดอยน้ำมั่ว เพราะน้ำมีลักษณะขุ่นมัวไม่ใสแจ้ว) อยู่ติดกับดอยแม่บึงไปทางตะวันออก พระศิษย์ที่ติดตามท่านขณะนั้น มีหลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ กับ หลวงปู่ขาว อนาลโย องค์หลวงปู่มั่นท่านบอกกับพระศิษย์

ว่า “ผมหมดงานที่จะทำแล้ว ก็อยู่สถานกระบุง สถานตะกร้า พอช่วยเหลือพวกท่านและลูกศิษย์ ลูกหาได้บ้างเท่านั้น” เรื่องนี้หลวงปู่แหวนท่านได้เมตตาเล่า

ครั้งที่สอง เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ที่สำนักสงฆ์บ้านแม่กอย (ปัจจุบัน คือ วัดป่าอาจารย์มั่น บ้านแม่กอย ตำบลเวียง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่) ลูกศิษย์อาวุโสที่อยู่ด้วย ณ ที่นั้น มี หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ หลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ หลวงปู่สิม พุทธาจาโร และหลวงปู่คำอ้าย (พระชาวเชียงใหม่) เป็นต้น

หลวงปู่คำอ้าย เล่าให้พระศิษย์ฟังว่า หลังจากการเทศน์อบรมศิษย์แล้ว หลวงปู่มั่นท่านปรารภว่า “ผมคงไม่มีงานที่จะทำอยู่กับพวกท่านหรอก ผมคงจะอยู่กับพวกท่านไป ไม่มีงานทำ แต่ก็อยู่กับพวกท่านไป พวกท่านก็ให้พากันตั้งใจปฏิบัติ แต่พวกท่านอย่าไปบอกพวกญาติโยมนะ อย่าไปบอกใคร”

สัปปายะส่งเสริมวิเวก ๓

การรุดงค์บุกเบิกหาสถานที่สัปปายะของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ดังกล่าวมา เป็นประโยชน์อย่างมากต่อบรรดาพระศิษย์ เพราะสัปปายะทั้งหลายย่อมส่งผลสนับสนุนการปฏิบัติธรรมของพระศิษย์ได้เป็นอย่างดี ทำให้ผลการภาวนาก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว ที่สำคัญเป็นการส่งเสริมสนับสนุนภาคปฏิบัติ และเป็นการดำเนินตามปฏิปทาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามพระโอวาทข้อที่ว่า รุกขมูลเสนาสนาฯ หรือการอยู่ป่าอยู่เขา และเรื่องวิเวก ๓ อันได้แก่ กายวิเวก จิตวิเวก อุปธิวิเวก โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“ดังที่ท่านสอนว่า กายวิเวก ความสงบทางกาย ปราศจากทางรูป ทางเสียง ทางกลิ่น ทางรส ที่จะเข้ามาสัมผัสสัมพันธ์คล้ำก้ำบอวยตนะภายใน คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ท่านจึงสอนให้อยู่ในที่เหมาะสมอย่างยิ่ง ในป่าในเขา รุกขมูลร่มไม้ซึ่งเป็นที่สงบกาย ไม่ได้กระทบกระเทือนกับสิ่งที่จะส่งเสริมหรือปลุกให้กิเลสที่สงบตัวอยู่ภายในนั้นฟุ้งตัวขึ้นมา เพราะกิเลสอยู่ภายในใจที่ไม่มีอะไรเข้าไปส่งเสริมนั้น ก็เช่นเดียวกับไฟที่อยู่กับถ่านไฟ ไม่มีเชื้อไฟเข้าไปเป็นเครื่องส่งเสริมไฟก็ไม่แสดงเปลวออกมา สงบตัวอยู่ภายในเท่านั้น แต่เมื่อมีเชื้อไฟ เป็นต้น แผลงเข้าไป ไฟที่อยู่ในเตานั้นจะเริ่มแสดงเปลวขึ้นมาเล็กน้อย ตามกำลังแห่งสิ่งที่ส่งเสริมให้ไฟนั้นลุกกลามมาเล็กน้อยเพียงใด

ใจของเราก็เหมือนกัน ถ่านไฟก็เหมือนกับใจ กิเลสนั้นก็เหมือนกับไฟที่อยู่กับถ่านนั้น แดงโร่ อยู่อย่างนั้น แต่ไม่แสดงเปลวมากก็ไม่รุ่มร้อนมาก เมื่อไม่มีอะไรมาส่งเสริม คือกีดกันภายนอก ได้แก่เชื้อไฟ มี รูป เสียง กลิ่น รส สีแสงต่างๆ ที่จะป้อนเครื่องส่งเสริมให้กิเลสภายในฟุ้งตัวขึ้นมา ใจก็สงบ นอกจากความสงบสงัดภายในกายนั้นแล้ว ยังสอนจิตวิเวก ให้สงบทางจิต คือ จิตก็ไม่ให้ฟุ้งซ่าน

วุ่นวายส่ายแส่หาอารมณ์ต่างๆ ที่เป็นฟินเป็นไฟเข้ามาเผาตัวเอง เพื่ออุปวิเวก คือ ความสงบจากกิเลสโดยประการทั้งปวง

ธรรม ๓ ประเภทนี้มีความเกี่ยวเนื่องกัน การอยู่ในป่าก็เพื่อกายได้รับความสงบ ไม่กระทบกระเทือนสิ่งต่างๆ ที่เข้าไปสัมผัสสัมพันธ์เพื่อลวงไหลเข้าไปสู่ใจให้ได้รับการกำเริบ จิตก็ทำหน้าที่จิตตภาวนา ระมัดระวังอารมณ์ที่เคยเป็นภัยไม่ให้เข้ามายุ่ง ไม่ให้จิตไปทำงานในประเภทนั้น แต่มีงานทางด้านธรรมะ งานเพื่อใจสงบ งานเพื่อถอดถอนกิเลสด้วยธรรมแง่ใดบทใด ก็นำธรรมแ่งนั้นมาบั่นมาบ้ำเพ็ญ นี้เรียกว่า บำเพ็ญธรรม...

กายวิเวกจึงเป็นของสำคัญ เราเองก็เถอะ ถ้าลงได้เข้าไปสู่กายวิเวกในสถานที่เหมาะสมดังที่ว่านี้แล้ว จะระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระสาวกท่านทันทีทันใดเลย เพราะเป็นเครื่องปลุกประสาทจิตใจของเราที่เคยหมอบเคยนอนจมอยู่ในกิเลสความนอนใจนั้น ให้ตื่นเนื้อตื่นตัวขึ้นมา รู้สึกความคิดอ่านไตร่ตรองหรือสติตั้งก็มีขึ้นมาในเวลานั้น ในอิริยาบถนั้นๆ เพราะสถานที่เปลี่ยวๆ เป็นสำคัญ นี้ผู้ปฏิบัติได้ปฏิบัติดังที่กล่าวมานี้จะพูดได้เต็มปากทีเดียวไม่กระดากอายเลย เพราะเห็นผลอย่างยิ่งประจักษ์ใจของผู้ปฏิบัติเมื่ออยู่ในสถานที่เช่นนั้นมาแล้วด้วยกัน แม้พระองค์เองก็ทรงบำเพ็ญและรู้เห็นในธรรมทั้งหลายด้วยสถานที่เช่นนั้นมาแล้ว จึงได้มาประกาศธรรมสอนโลก เพื่อเป็นทางเดินของผู้ปฏิบัติทั้งหลายให้ได้ก้าวไปด้วยความราบรื่นดีงาม เพราะสถานที่เช่นนั้นเป็นที่อำนาจ”

ตามปรกติ **หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต** ท่านชอบอยู่องค์เดียวตามลำพัง ท่านไม่ค่อยให้ใครอยู่ด้วย เมื่อท่านอบรมสั่งสอนพระศิษย์แล้ว ท่านให้พระศิษย์แต่ละรูปแยกกันไปหาที่ภาวนากันเอง ให้อยู่องค์เดียว โดยท่านจะแนะนำสั่งให้พระศิษย์ไปฝึกฝนอบรมทรمانจิตอยู่ตามถ้ำ เจ็อมผา ป่า เขา ในที่เงียบสงัดวิเวกแสนจะเปล่าเปลี่ยวน่ากลัว ซึ่งล้วนเป็นที่สัปปายะเหมาะกับการภาวนา เพื่อที่จะปราบจิตดวงพยศ เช่น ไครกลัวเสือ ท่านก็ให้ไปอยู่ป่าที่มีเสือชุกชุม ไครกลัวผี ท่านก็ให้ไปอยู่ป่าช้า เป็นต้น พระศิษย์ต่างก็ยินดีปฏิบัติตาม ทำให้การปฏิบัติธรรมได้ผลดี เมื่อถึงวันอุโบสถต่างก็มาร่วมกันลงอุโบสถและฟังธรรมจากท่าน จากนั้นก็แยกย้ายสู่ที่บำเพ็ญของตน ในเวลาจำเป็นเมื่อมีปัญหาข้อสงสัยก็เข้าไปกราบเรียนถาม และเมื่อหมดข้อข้องใจแล้วก็กราบลาท่านไปบำเพ็ญตามลำพัง มีการเข้าๆ ออกๆ อยู่เสมอ

ครูบาอาจารย์ท่านเมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“พูดถึงเวลาเราไปเห็น**หลวงปู่พรหม**ท่านไปอยู่กับ**หลวงปู่มั่น** หลวงปู่มั่นเคียวๆ หลวงปู่ฝั้นก็เคียว ท่านใส่เต็มทีเลย แล้วไม่ให้อยู่ด้วย ไล่ออกไป ไล่ให้อยู่นอกเพราะต้องเต็มที แล้วมันเป็น

ป่าสมัยโบราณ สมัยโบราณป่าคือป่า มีป่าช้ญๆ แล้วป่าอย่างนั้น ถ้าศิลมันไม่บริสุทธิ์ขึ้นมา เรื่องจิตวิญญาณมันมาก สัตว์ป่าก็มาก ทุกอย่างก็มาก แล้วเราจะต้องเข้มแข็งของเรา

นี่ครูบาอาจารย์ท่านจะสร้างบุคลากร เพราะตอนนั้นยังไม่มีบุคลากรที่เข้มแข็ง คำว่าเข้มแข็ง คือ รู้จริง ถ้าไม่รู้จริงจะไปแก้อะไรใคร รู้จริงเท่านั้นถึงจะแก้ใครได้ นี่พูดถึงครอบครัวกรรมฐาน นี่ในเวลาเราพูดถึงหลวงปู่มั่น พูดถึงครูบาอาจารย์ โยมณะ ในครอบครัวของโยมเป็นสามภรรยาด้วยกัน มีลูกมีเต้าก็อยากให้ลูกเต้าดี อยากให้ทุกคนเป็นคนดี แต่ก็ดีในครอบครัวของโยมณะ แต่หลวงปู่มั่นท่านเอาคนดี เอาพระดี เพื่อศาสนา เพื่อประเทศชาติ เพื่อสังคม เพื่อโลกนะ ไม่ใช่เพื่อเรื่องส่วนตัว”

อนึ่ง ปฏิบัติในการอบรมสั่งสอนพระศิษย์ด้วยวิธีการเหล่านี้ของหลวงปู่มั่น ท่านดำเนินตามหลักรุกขมูลเสนาสนาฯ หรือมหาวิทยาลัยป่าอย่างแท้จริง ท่านดำเนินเช่นเดียวกับสมัยครั้งพุทธกาลที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงพาดำเนินนั่นเอง ทำให้พระศิษย์ต่างก็พึงพอใจเป็นอันมาก เพราะมีพระศิษย์หลายต่อหลายองค์ต่างก็ทรงภูมิจิต ภูมิธรรม และก็มีพระศิษย์หลายองค์ที่ถึงที่สุดแห่งธรรมเป็นพระอรหันต์ที่จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้ หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ หลวงปู่ดี อจลธมฺโม หลวงปู่พรหม จิรปุญฺโณ และ หลวงปู่สิม พุทธาจาโร

พ.ศ. ๒๔๗๗ หลวงปู่พรหมเข้ากราบหลวงปู่มั่นครั้งแรก

หลวงปู่พรหม จิรปุญฺโณ ท่านออกบวชที่แรกก็เป็นปุณฺชนคนหนา การปฏิบัติธรรมย่อมลุ่มลุกคลุกคลาน ท่านไปได้กำลังใจจากหลวงปู่มั่น ฐิริทตฺโต โดยครูบาอาจารย์ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“ดูสิ หลวงปู่พรหมท่านเป็นเศรษฐี ทำไมท่านมาคิดว่า ท่านไม่มีลูก ท่านจะออกประพฤติปฏิบัติ ทำไมท่านเสียสละสมบัติทั้งหมดเลย แจกอยู่ ๗ วันถึงจะหมด สมบัติที่เขาแสวงหามาแสวงหามาเป็นของตนเอง ท่านเสียสละหมดเลย เสียสละหมดไปเลย แล้วท่านจะเป็นโสดาบัน เป็นสกิทาคา เป็นอนาคา เป็นอรหันต์ก็ไม่ใช่ ท่านเสียสละหมดไปเลย แล้วท่านเข้าไปบวช

ไปบวชที่ปุณฺชนนี้แหละ ไปบวชที่คนหนา แล้วเวลาไปภาวนานะ เวลามันทุกข์มันยาก สมบัติเราเนี่ย อู้ฮู้ ! มหาศาลเลย เราเสียสละหมดเลย แล้วตอนนี้มาพุทโธ พุทโธ แล้วมาขอชาวบ้านเขากินเวลากิเลสมันเป่าหุณะ มันภาวนานี้มันจะคิดถึงตอนที่เรามี เศรษฐี เสียสละหมดเลย แล้วมาบวชแล้วมาเป็นพุทธเชษฐ์ใจ แล้วก็ไปบิณฑบาตกับเขา คนทุกข์คนจน กิเลสมันเป่าหุณะนี้ลุ่มลุกคลุกคลานเลย ท่านก็ฝืน ท่านก็ทน ท่านพยายามสร้างเนื้อสร้างตัวขึ้นมา นี่ไปเจอหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นให้กำลังใจให้อุบาย แล้วท่านประพฤติปฏิบัติของท่านมา”

โดยในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ขณะมีอายุ ๔๔ ปี พรรษา ๗ ท่านได้เข้ากราบนมัสการหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ครั้งแรก และได้ให้น้อมถวายตัวเป็นพระศิษย์ติดตามปฏิบัติธรรมที่บ้านป่าเมียงแม่สาย ตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ในสถานที่เดียวกันและระยะเวลาใกล้เคียงกันกับหลวงปู่ขาว อนาลโย และหลวงปู่แหวน สุจิณโณ

ตำบลโหล่งขอด เป็นที่ราบลุ่มน้ำแม้งัด แม่ขอด ไหลมาท่วมรวมกัน แต่หายเร็วลงไปหาลำห้วย หลวงปู่มั่น หลวงปู่เทศก์ หลวงปู่ชอบ หลวงปู่ขาว หลวงปู่แหวน หลวงปู่ตื้อ หลวงปู่พรหม หลวงปู่หลายๆ องค์แหละเคยไปอยู่ เป็นศูนย์กลางที่ครูบาอาจารย์อยู่ปฏิบัติ แล้วยังโหล่งขอดนี้มันเกิดความสงบ จิตใจมีปีติศรัทธาแรงกล้า ที่นี้หลวงปู่พรหมท่านกล่าวว่าจะไม่นอนสามเดือน หลวงปู่มั่นห้ามไม่ให้ทำ เพราะธาตุขันธ์ต้องพักผ่อน หลวงปู่ขาวว่าเดินจงกรมที่นี้เบาเหมือนเดินบนอากาศ ไม่่วงเหงาหาวนอน

ที่นี้มีวัดเก่าเยอะ เช่น วัดดงมะไฟ เป็นจุดพักของครูบาอาจารย์ จะไปอำเภอพร้าว จะไปบ้านปาง ก็ต้องผ่านทางนี้แทบทุกองค์ หลวงปู่ครูบาอาจารย์ที่ขึ้นเชียงใหม่ต้องผ่านตรงนี้แทบทุกองค์แหละ จะไปป่าเมียงแม่สายก็ขึ้นไปจากนี้ องค์สำคัญๆ หลายองค์ทีเดียวก็ได้อาศัยยายสมนี้แหละ ยายสมนี้อายุแก่มากอุปถัมภ์หลวงปู่พรหม หลวงปู่ขาว

จากหนังสือประวัติหลวงปู่ชอบ ฐานสโม ได้บันทึกเหตุการณ์ตอนนีไว้ดังนี้

“เมื่อทราบว่าองค์หลวงปู่มั่นพักอยู่ที่บ้านป่าเมียงแม่สาย อำเภอพร้าว จึงพากันเดินทางมากราบองค์ท่านที่นี้ หลวงปู่มั่นให้หลวงปู่ชอบกับหลวงปู่พรหมพักอยู่ที่นี้ก่อน เนื่องจากตอนนั้นมีพระเถระเข้ามาปฏิบัติธรรมกับองค์ท่านจำนวนมาก หลวงปู่มั่นให้ช่วยดูแลความประพฤติของพระเถระ เพื่อแบ่งเบาภาระขององค์ท่าน ต่อมาหลวงปู่เทศก์ท่านเข้ามาบ้านป่าเมียงแม่สาย หลวงปู่มั่นจึงมอบหมายให้หลวงปู่เทศก์ดูแลหมู่คณะพระเถระแทนองค์ท่าน หลวงปู่มั่นท่านจะออกไปภavanaที่ถ้ำดอกคำ

องค์ท่านหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต เดินทางจากบ้านป่าเมียงแม่สาย ไปพักภavanaที่ถ้ำดอกคำ มีพระ เณรและตาผ้าขาวติดตามท่านไป ๖ องค์ พระเถระที่ติดตามองค์ท่านหลวงปู่มั่นไปถ้ำดอกคำในครั้งนั้นมี หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หลวงปู่ตื้อ อจลธมโม พระเชื่อง (ชวานครพนม) พระอินตา (ชาวเชียงใหม่) ส่วนสามเณรนั้น หลวงปู่ชอบบอกเราจำไม่ได้ว่าชื่ออะไร ตาผ้าขาวที่ตามไปด้วยชื่อ วงษ์ เป็นคนอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาตาผ้าขาววงษ์ ท่านนี้ได้บวชเป็นพระภิกษุที่วัดโรงธรรมสามัคคี”

สำหรับหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ เมื่อท่านอยู่ที่ป่าเมียงแม่สาย ซึ่งเป็นสถานที่สัปปายะ ถูกจริตนิสัยและเป็นที่ยืนชอบของท่าน การภาวนาจึงได้ผลก้าวหน้าเป็นอย่างดี โดยองค์หลวงปู่มั่นก่อนไปถ้ำดอกคำใต้ถามพระศิษย์แต่ละองค์ว่า “ท่านองค์ไหนภาวนาดี ?” มีหลวงปู่พรหมเพียงองค์เดียวตอบว่าภาวนาดี หลวงปู่มั่นก็เลยให้หลวงปู่พรหมอยู่จำพรรษาที่ป่าเมียงแม่สายต่อไป หลวงปู่พรหมจึงเป็นเจ้าอาวาสองค์ต่อมา

เป็นที่ทราบกันดีว่า ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺตมหาเถร ท่านเป็นพระมหาเถระที่วงการพระอุดมกรรมฐานด้วยกันให้การยอมรับว่า ท่านทรงภูมิจิตภูมิธรรมขั้นสูงสุดเป็นพระอรหันต์ประเภทปฏิสัมภิทาญาณ และทรงอภิญา ๖ มีปรจิตตวิชาเป็นเลิศ รู้วาระจิตรวดเร็วมาก สามารถทราบวาระจิต ความนึกคิดของผู้อื่นได้อย่างน่าอัศจรรย์ แม้เรื่องแสดงฤทธิ์ต่างๆ ท่านก็สามารถทำได้ แต่ท่านก็ไม่ได้นำไปแสดงเพื่อโอ้อวดใคร หรือเพื่อหวังอามิสใดๆ ท่านมีไว้เพื่อเป็นเครื่องมือปราบลูกศิษย์หัวดื้อ และผู้ที่คิดไปลองดีท่านเท่านั้น ขอยกตัวอย่างเรื่องปรจิตตวิชาของท่าน ดังนี้

เหตุการณ์นี้เกิดกับท่านพระอาจารย์มหาปิ่น ปญฺญาโณ แห่งวัดป่าแสนสำราญ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ท่านพระอาจารย์มหาปิ่น ท่านเป็นพระน้องชายแท้ๆ ของท่านพระอาจารย์สิงห์ ขนฺตยาคโม วันหนึ่งท่านพระมหาปิ่นเกิดความรู้สึกดูหมิ่นดูแคลนหลวงปู่มั่นถึงกับปรามาสหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ว่า

“ท่านพระอาจารย์มั่นมิได้ร่ำเรียนปริยัติธรรมมามากเหมือนเรา ท่านจะมีความรู้กว้างขวางได้อย่างไร เราได้ร่ำเรียนมาถึงเปรียญธรรม ๕ ประโยค จะต้องมีความรู้กว้างขวางมากกว่าท่าน และที่ท่านสอนเราอยู่เดี๋ยวนี้ จะถูกหรือมิถูกประการใดหนอ”

ขณะนั้นหลวงปู่มั่นอยู่ที่กุฏิของท่าน คนละมุมวัด ได้ทราบวาระจิตของท่านพระมหาปิ่นว่า กำลังคิดดูถูกท่าน อันเป็นภัยแก่การบำเพ็ญธรรมอย่างยิ่ง ท่านจึงลงจากกุฏิ เดินไปเอาไม้เท้าเคาะฝากุฏิของท่านพระมหาปิ่น แล้วพูดเตือนสติว่า

“ท่านมหาปิ่น เธอจะมานั่งดูถูกเราด้วยเหตุอันใด การคิดเช่นนี้เป็นภัยต่อการบำเพ็ญสมณธรรมจริงหนา... ท่านมหา”

ท่านพระมหาปิ่นตกใจ เพราะคาดไม่ถึง จึงรีบลงจากกุฏิมากราบขอขมาหลวงปู่มั่นว่า “กระผมกำลังนึกถึงท่านอาจารย์ในด้านอกุศลจิต กระผมขอกราบเท้า โปรดอโหสิให้กระผมเถิด ตั้งแต่นี้ต่อไป กระผมจะบังคับจิตมิให้นึกถึงสิ่งที่เป็นอกุศลจิตอย่างนี้ต่อไป”

การเข้ามัสการหลวงปู่มั่นในครั้งแรกของหลวงปู่พรหมก็เป็นเช่นเดียวกัน ศิษย์ผู้เคยอยู่ปฏิบัติธรรมกับท่านได้เล่าความในใจที่สืบทอดต่อๆ กันมา พอเป็นอุบายให้มีการสำรวมใจขณะเข้าพบ

ครูอาจารย์ว่า ขณะที่หลวงปู่พรหมมองเห็นหลวงปู่มั่นเป็นครั้งแรก ท่านก็นึกประมาทอยู่ในใจว่า “พระองค์เล็กๆ อย่างนี้หรือ ที่ผู้คนเขาร่ำลือว่าเก่งนัก ดูแล้วไม่น่าจะเก่งกาจอะไรเลย”

เรื่องที่หลวงปู่พรหมนึกประมาทนี้ หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท ได้เมตตาเล่ารูปร่างของหลวงปู่มั่นไว้ดังนี้ “หลวงปู่มั่นตัวเล็กๆ บางๆ ตัวเล็กบาง ตัวเล็ก ตัวเล็กแต่เดินเร็ว เดินนี้ โอ๊ย ! ปี๊บๆๆ”

หลวงปู่พรหมท่านเพียงแต่นึกอยู่ในใจของท่านเท่านั้น ครั้นพอสบโอกาส ท่านก็เข้ากราบนมัสการหลวงปู่มั่น ประโยคแรกที่หลวงปู่มั่นท่านกล่าวขึ้น หลวงปู่พรหมถึงกับสะดุ้ง เพราะว่าหลวงปู่มั่นท่านได้กล่าวทำนองว่า

“การต่วนวิจิตรฉายความสามารถของคน โดยมองดูแต่เพียงร่างกายภายนอกเท่านั้นไม่ได้ จะเป็นการตั้งสติอยู่ในความประมาท”

คำพูดของหลวงปู่มั่นนี้เอง ทำความอัศจรรย์ใจเกิดขึ้น บังเกิดศรัทธาอย่างแรงกล้าที่จะต้องให้ความเคารพนับถือ นี้เพียงแต่นึกคิดในใจอยู่เท่านั้น หลวงปู่มั่นก็สามารถทลายใจได้ถูกเสียแล้ว หลวงปู่พรหมท่านจึงได้ถวายตัวเป็นศิษย์ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ช่วงแรกๆ ที่ หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ได้มาพบและปฏิบัติธรรมใกล้ชิดหลวงปู่มั่นนั้น หลวงปู่พรหมตั้งใจทุ่มเทแรงความเพียรโดยถือเพียงอิริยาบถ ๓ คือ ยืน เดิน และนั่ง เว้นการนอน ไม่ยอมให้หลังแตะพื้นตลอดช่วงเข้าพรรษา โดยถือคติว่า “ธรรมอยู่ปากตาย ถ้าไม่รอดตายก็ไม่เห็นธรรม” เพราะการเสี่ยงต่อชีวิตจิตใจอันเกี่ยวกับความเป็นความตายนั้น ผู้มีจิตใจมุ่งมั่นต่ออรรถธรรมแดนหลุดพ้น เป็นหลักยึดของพระผู้ปฏิบัติพระกรรมฐานจริงๆ แม้แต่พื้นกุฏิ หลวงปู่พรหมก็ต้องการให้รื้อออกเพื่อจะได้ไม่ต้องนอน ท่านว่าถ้าอยากจะนอนก็ไม่จำเป็นต้องดั้นด้นมาถึงเชียงใหม่ให้ลำบาก จะหลับจะนอนที่ไหนก็ได้

หลวงปู่มั่นจึงกล่าวให้สติท่านว่า “ท่านพรหม อย่าไปทำอย่างนั้นเลย จะทำให้เป็นทุกข์เดือดร้อนแก่หมู่คณะ เพราะสังขารจะต้องพักผ่อนนอนหลับ ถ้าเจ็บไข้ได้ป่วยจะทำให้ลำบากแก่หมู่คณะ... ในการปฏิบัติธรรมเพื่อหลุดพ้นนั้น อุปสรรคต่างๆ ย่อมได้พบอยู่เสมอ ดังครูบาอาจารย์หลายๆ องค์ ถ้าแม้จิตใจไม่แน่วแน่นมั่นคงจริงๆ ก็จะทำไม่ได้ บางคราวผู้อดหลับอดนอนมากๆ สุขุขประสาทเสียจริตไปก็มี บ้างก็เดินชนต้นไม้ใบหญ้าให้วุ่นวาย หรือไม่เวลาออกบิณฑบาตเที่ยวตะครุบผู้คนที่ก็มี เพราะเดินหลับใน เกิดอาการตึงเครียด ไม่สามารถทรงสติตนเองได้ อย่างไรก็ตาม ครูบาอาจารย์ท่านแนะนำให้ปฏิบัติเพิ่มสติกำลังให้แก่กล้าจริงๆ จึงจะทำได้ เมื่อถึงคราวเร่งความเพียรก็ยอมจะได้พบความสำเร็จโดยไม่ยาก”

หลวงปู่มั่นแนะนำหลวงปู่พรหม ให้เดินจงกรมและนั่งสมาธิให้มาก เพื่อฝึกจิตเสียก่อน เมื่อกำลังจิตแก่กล้าแล้วจึงค่อยเร่งความเพียรอย่างหนักหน่วงตามความตั้งใจของท่าน ผลย่อมบังเกิดขึ้นอย่างแน่นอน หลวงปู่พรหมท่านเชื่อฟังคำแนะนำของหลวงปู่มั่นและได้น้อมไปปฏิบัติตามด้วยความเคารพ

สำนักสงฆ์ป่าเมี่ยงแม่สาย

สำนักสงฆ์ป่าเมี่ยงแม่สาย ตั้งอยู่บนดอยกลางหุบเขา บ้านแม่สาย ตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ สมัยก่อนเคยเป็นที่เล่นการพนัน เพราะว่ามันกันดารห่างไกลมาก ตำรวจเข้าไม่ถึง ชาวบ้านเสร็จจากเก็บเมี่ยง (ใบชา) ขาย ก็มีเวลาว่าง เพราะเมี่ยงกว่าจะออกใช้เวลา ๒ เดือน จึงเล่นการพนันกัน สมัยก่อนมีแต่เมี่ยงอย่างเดียว ส่วนกาแฟ สับปะรด ยังไม่มี เพิ่งจะมีระยะหลัง เนื่องจากโครงการหลวงฯ มาส่งเสริม

สำนักสงฆ์แห่งนี้ **หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต** ได้เดินทางจุดธูปมาปฏิบัติธรรมในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ซึ่งในสมัยนั้นมีสภาพเป็นป่าเป็นดง อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้มีต้นไม้ใหญ่ขนาดหลายคนโอบ และมีสัตว์ป่าหนาแน่นซุกซุ่ม เช่น เสือ ช้าง กู ฯลฯ เก้ง ไก่ป่าก็มาอาศัยอยู่ในบริเวณนั้น พวกชะนีก็มีร้องสนั่นหวั่นไหว พวกหมียังมีมาก เพราะไม่ถูกทำลาย โดยเฉพาะเสือชุมมาก เวลาบ่าย ๓ - ๔ โมง ชาวบ้านต้องรีบปิดประตูบ้าน กินข้าวเย็นก็เร็วกว่าปรกติ กลางคืนก็ต้องนอนเร็วขึ้น การเดินทางจุดธูปของหลวงปู่มั่น ท่านต้องเดินบุกป่าฝ่าดงอันเป็นทางป่า ไม่มีถนนหนทาง กว่าที่จะถึงสำนักสงฆ์ต้องผ่านภูเขาที่สลับซับซ้อนด้วยกันหลายลูก ท่านต้องเดินขึ้นเขาลงเขา และต้องเดินลุยลำธารนับสิบกว่าแห่ง

หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ เล่าว่า “การไปป่าเมี่ยงแม่สายนั้น ต้องเดินทางขึ้นเขาลงห้วยไปหลายแห่งกว่าจะถึง ใช้เวลาเดินทางขาขึ้น ๖ ชั่วโมง และขาลงอีก ๔ ชั่วโมง ถ้าเดินไม่แข็งต้องใช้เวลานานกว่านี้” (หมายความว่า ต้องเดินทางหนึ่งวันเต็มๆ กันเลย)

หลวงปู่พรหมเดินทางจุดธูปเพื่อติดตาม**หลวงปู่มั่น** และได้กราบนมัสการหลวงปู่มั่นครั้งแรกที่สำนักสงฆ์แห่งนี้ การเดินเท้าจากป่าเมี่ยงแม่สายจะทะลุบ้านแม่สูน แล้วทะลุบ้านทุ่งบวักข้าว ตรงดอยนะโม แล้วก็ทะลุวัดดอยแม่ปิ้ง สมัยก่อนครูบาอาจารย์เดินตามป่าข้ามเขาทะลุถึงกันหมด

การเดินทางมาในขณะนั้นมีโยมสม ชติแก้ว ผู้มีจิตศรัทธาถวายที่ดินสวนเมี่ยงแก่**หลวงปู่มั่น** ต่อมาได้มี**หลวงปู่เทศก์ เทสรูสี หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ** และ**หลวงปู่พรหม จิรปุญฺโณ** เป็นคณะสงฆ์รับการถวายที่ดินดังกล่าว สถานที่แห่งนี้นับเป็นที่สัปปายะอย่างแท้จริง ตั้งเป็นที่ประจักษ์ชัดถึงการเดินทางมาปฏิบัติธรรมของพระอริยสงฆ์สายธรรมยุตจำนวนหลายๆ รูป

เมื่อครูบาอาจารย์ออกจากที่นั่นแล้ว ต่อมาก็ได้กลายเป็นวัดร้าง ไม่มีพระ จนกระทั่งมีท่านพระอาจารย์มหาสุทธิมาอยู่ และจนปี พ.ศ. ๒๕๐๓ จึงมีพระศิษย์สายท่านพระอาจารย์มั่น ได้เดินธุดงค์มาอยู่ด้วยกัน

สำนักสงฆ์ป่าเมียงแม่สายเดิมมีทั้งกุฏิของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ฯลฯ แต่ได้ผู้ฟ่งไปกับกาลเวลา คงเหลือแต่ศาลาอเนกประสงค์หลังเล็กๆ ที่ได้รับการบูรณะดูแลเป็นอย่างดี โดยใช้เป็นที่ทำวัตร สวดมนต์ ฉันทน์จังหันเช้า และประกอบงานบุญต่างๆ และกุฏิหลวงปู่อดม ญาณโร ที่ได้รับการบูรณะซ่อมแซมให้มีสภาพดีขึ้นมาในปัจจุบัน สำหรับกุฏิหลวงปู่มั่นที่แท้จริง อยู่เนินเขาด้านบนเลยจากกุฏิหลวงปู่อดมขึ้นไปทางด้านขวา สภาพกุฏิหลวงปู่มั่นเป็นลักษณะเสนาสนะป่าในอดีตของทางภาคเหนือ ซึ่งทำจากใบตองตึงและไม่ไผ่ ปัจจุบันจึงไม่เหลือร่องรอยแล้ว

สำนักสงฆ์ป่าเมียงแม่สายนับเป็นที่สัปปายะมาก เพราะเป็นสถานที่เงียบสงบ อาหารการขบการฉันเป็นไปอย่างอัตคัด เป็นอาหารป่า อากาศหนาวเย็นตลอดปี โดยเฉพาะฤดูหนาวจะหนาวมาก เสนาสนะก็เป็นกระท่อหลังเล็กๆ อยู่บนเนินเขา ชาวบ้านจะใส่บาตรแต่ไม่ตามมาวัด เว้นแต่วันพระ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จึงมาถวายอาหารที่วัด เสร็จแล้วก็แยกย้ายกลับบ้าน ชาวบ้านทำกันจนเป็นประเพณีจวบจนถึงปัจจุบัน พระสงฆ์ที่อยู่ปฏิบัติธรรมที่สำนักสงฆ์แห่งนี้จึงทำความเพียรกันได้อย่างเต็มที่

การเดินธุดงค์มาปฏิบัติธรรมของพระอริยสงฆ์ ณ สำนักสงฆ์ป่าเมียงแม่สาย บ้านแม่สาย ตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ แห่งนี้ นอกจากหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ซึ่งได้เดินทางมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ แล้ว ในกาลต่อมายังมีอีกหลายรูปที่ได้เดินทางมาปฏิบัติธรรม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พ่อหนานเจริญ ตาคำ (ผู้เป็นหลานยายสม ชัดแก้ว ผู้บริจาคที่ดินจำนวน ๖ ไร่ ไร่ ไร่เป็นสำนักสงฆ์ป่าเมียงแม่สาย) และจากการค้นคว้าจากหนังสือ มีดังนี้ หลวงปู่บุญมา จิตเปโม หลวงปู่เทศก์ เทศร์สี หลวงปู่อ่อนสี สุเมโธ หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ หลวงปู่ตื้อ อจลธมโม หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ หลวงปู่สิม พุทธาจาโร หลวงปู่เหรียญ วรลาโภ หลวงปู่อดม ญาณโร ท่านพระอาจารย์ประสิทธิ์ ฉันทาคโม ฯลฯ

ต่อมาคณะปฏิบัติกรวิทนาการ อพ.สธ. ได้เดินทางไปสำรวจพันธุ์พืชบริเวณหมู่บ้านป่าเมียงแม่สาย ได้มีจิตศรัทธาร่วมกันในอนาคตที่จะเผยแพร่ปฏิบัติทาคุณความดีของพระอริยสงฆ์ ตลอดจนประวัติคุณความดีของท่านได้เป็นที่รู้จักแพร่หลายสืบไป จึงมีความเห็นร่วมกันที่จะสร้างรูปเหมือนเทอองค์จริงของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต พร้อมเครื่องอัฐบริหาร เพื่อประดิษฐานไว้บนกุฏิ ปัจจุบันรูปเหมือนหลวงปู่มั่นประดิษฐานบนกุฏิหลวงปู่อดม ญาณโร ที่บูรณะขึ้นใหม่

ปัจจุบัน สำนักสงฆ์ป่าเมี่ยงแม่สาย ตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนา ระยะทางจากปากทางเข้าบริเวณบ้านหลวง ตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว ถึงสำนักสงฆ์ป่าเมี่ยงแม่สาย ประมาณ ๒๐ กิโลเมตร

กองทัพธรรมพระอุดมกรรมฐานสอนให้ชาวบ้านเลิกนับถือผี

หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต และพระศิษย์กองทัพธรรมพระอุดมกรรมฐาน เมื่อท่านออกธุดงค์ตามป่าตามเขา นอกจากท่านได้บำเพ็ญประโยชน์ตนด้วยการบำเพ็ญภาวนาแล้ว ท่านยังช่วยเหลือสงเคราะห์ชาวบ้านที่เป็นมิชฌาธิฐิ์นับถือผี โดยการเทศนาสั่งสอนชาวบ้านให้เลิกนับถือผีและหันมานับถือพระรัตนตรัย ป่าเมี่ยงแม่สายเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งทางภาคเหนือที่หลวงปู่มั่นและพระศิษย์ เช่น หลวงปู่เทศก์ หลวงปู่ขาว หลวงปู่แหวน หลวงปู่พรหม ฯลฯ ไปเมตตาโปรด ดังเรื่องของแม่สม ชติแก้ว ผู้ถวายที่ดินสร้างสำนักสงฆ์ป่าเมี่ยงแม่สาย และเป็นอดีตหมอผีประจำหมู่บ้าน ดังนี้

“ป่าเมี่ยงแม่สาย เป็นหมู่บ้านตั้งอยู่กลางหุบเขา มีลำธารน้ำไหลผ่านตลอดปี ชาวบ้านมีอาชีพทำสวนเมี่ยงเป็นอาชีพหลัก (ต้นเมี่ยงเป็นชาชนิดหนึ่ง ชาวบ้านเก็บเอาใบมาหมัก เป็นเมี่ยงของชาวเหนือ) เดิมชาวบ้านนับถือผี ถึงปีต้องทำพิธีเลี้ยงผี ไม่เช่นนั้นจะมีการเจ็บป่วยล้มตายกันทั่วหน้าหมู่บ้าน คือ แม่สม ที่นำคณะไปนิมนต์หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ นั้นเอง นอกจากเป็นหัวหน้าหมู่บ้านแล้ว แม่สมแกลเป็นหมอผีประจำหมู่บ้านด้วย เคยมีพระอุดมกรรมฐานไปพักอาศัยใกล้หมู่บ้านได้เทศน์สั่งสอนให้ชาวบ้านเลิกการนับถือผี ให้นับถือพระรัตนตรัยแทน ซึ่งก็มีพวกเลิกถือผีตามพระไม่กี่คน แม่สมเป็นคนหนึ่งที่เชื่อพระ ตัวแกลเองได้ปฏิญาณกับพระ เลิกถือผีโดยเด็ดขาด

พอถึงเวลาเลี้ยงผีครบรอบปี ในหมู่บ้านไม่ได้ทำพิธีเช่นสรวงผีเหมือนอย่างเคย ผีก็แสดงเดชออกมาทันที โดยเข้าสิงผู้คนในหมู่บ้านวนวายไปหมด ที่สำคัญมาเข้าสิงลูกของแม่สมเอง พร้อมขู่ว่า ถ้าแม่สมไม่ออกจากพระรัตนตรัย แล้วกลับมาเช่นสรวงผีอย่างเดิม จะหักคอลูกของแกลให้ตายเสียเมื่อหัวหน้าหมู่บ้านและอดีตหมอผีเจอดีเช่นนี้ ก็ทำให้ครอบครัวของแกลเดือดร้อนวนวายไปหมด บางวันตัวแม่สมเองยังถูกผีเข้าสิงลงดินพรวดๆ ไปเหมือนกัน แม่สมแกลเป็นคนถือสัจจะ จึงไม่ยอมเลิกนับถือพระรัตนตรัย

ในที่สุดลูกคนหนึ่งของแกลก็ตายลง คนที่สองก็เริ่มป่วย ผีมาเข้าสิงอีก พร้อมทั้งขู่ว่า จะเอาให้ตายหมดทั้งหมู่บ้าน รวมทั้งตัวแม่สมเองด้วย ทำให้พวกชาวบ้านเดือดร้อน และหวาดกลัวมาก ได้พากันขอร้องให้แม่สมเลิกนับถือพระรัตนตรัย แต่แม่สมใจเด็ดยืนยันทนขอยอมตาย พวกลูกหลานและชาวบ้านมาขอร้องอ้อนวอนทุกวัน แกลทนการรบเร้าไม่ได้จึงไปปรึกษาพระอุดมกรรมฐาน พระได้แนะนำให้เรียกชาวบ้านมาพร้อมกัน ให้ทุกคนรับพระไตรสรณาคัมภีร์และรับศีล แล้วพระก็

สอนให้เข้าใจเรื่องพระรัตนตรัยพร้อมทั้งอานิสงส์ของศีล นอกจากนี้ให้ชาวบ้านสวดมนต์และฝึกภาวนาทุกเย็น

ในที่สุดการเจ็บป่วยในหมู่บ้านเนื่องจากการกระทำของผีก็หมดไป ไม่เคยปรากฏอีกเลย โดยเฉพาะตัวของแม่สมเองนั้น ถ้าเกิดว่าผีเข้าใคร เพียงแต่มีคนพูดว่า “แม่สมมา” ผีจะรีบลนลานออกทันที ผีเคยเข้าสิงชาวบ้านและบอกว่า ที่บ้านแม่สมนั้นเข้าไปใกล้ไม่ได้ มีแสงแพรวพราวอยู่ตลอดเวลา แม้ชื่อของแม่สม ถ้าได้ยินแล้วไม่รีบออก หัวก็จะแตก นับแต่นั้นมาชาวป่าเมี่ยงแม่สายก็เลิกนับถือผี หันเข้าหาพระ ตัวแม่สมเองก็ชักชวนชาวบ้านสร้างวัดประจำหมู่บ้านขึ้น เป็นวัดฝ่ายกรรมฐาน แก่เป็นผู้บำรุงวัดอย่างเข้มแข็ง วัดนั้นก็เป็นวัดกรรมฐาน คือ สำนักสงฆ์ป่าเมี่ยงแม่สายมาจนทุกวันนี้”

คำสอนของหลวงปู่มั่น

พระลูกศิษย์ที่ได้เข้ากราบหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ในช่วงเวลาไล่เลี่ยกันนั้นมีจำนวนหลายองค์ ได้แก่ หลวงปู่เทศก์ เทศรสี หลวงปู่อ่อนสี สุเมธ หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ หลวงปู่พระมหาทองสุข สุจิตฺโต หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ เป็นต้น โดยแต่ละองค์จะได้รับโอวาทคำสอนจากหลวงปู่มั่น จากนั้นต่างองค์ต่างก็แยกย้ายกันไปหาที่ปฏิบัติภาวนาในที่ของตน สำหรับลูกศิษย์องค์ไหนที่มีปัญหาติดขัด หรือจำเป็นต้องได้รับการแนะนำแก้ไขเป็นพิเศษ หลวงปู่มั่นจึงจะใช้พระหรือโยมให้ไปตามลูกศิษย์องค์นั้นๆ มารับคำแนะนำเป็นพิเศษเฉพาะราย หรือยิ่งกว่านั้นหลวงปู่มั่นจะใช้วิธีส่งใจไปสอนไปตักเตือนด้วยอำนาจทิพย์ของท่าน ดังจะพบเห็นบ่อยๆ ในประวัติของพ่อแม่ครูอาจารย์แต่ละองค์

สำหรับคำสอนหรือโอวาทธรรมของหลวงปู่มั่นที่สอนหลวงปู่พรหมโดยตรงนั้น ไม่สามารถค้นพบได้ แต่ถ้าศึกษาจากประวัติของครูบาอาจารย์องค์อื่นๆ ก็พอจะทราบแนวทางคำสอนได้ และน่าจะเป็นแนวเดียวกัน

คำสอนของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ที่ปรากฏในประวัติหลวงปู่ขาว อนาลโย เมื่อครั้งได้เข้ากราบนมัสการครั้งแรกที่บ้านป่าเมี่ยงแม่สาย ตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว ซึ่งหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ก็น่าจะร่วมอยู่ในเหตุการณ์และได้รับฟังด้วย มีดังนี้

“... ยิ่งปฏิบัติมานานเพียงไร ก็ยิ่งเชื่ออย่างฝังใจถอนไม่ขึ้นเพียงเท่านั้น และยังได้ฟังคำท่านพระอาจารย์มั่นสั่งสอนอย่างถึงใจสมัยที่อยู่กับท่านด้วยแล้ว ความเชื่อมั่นก็ยิ่งฝังใจลงลึกจนกลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับใจ

ท่านพระอาจารย์มั่นสอนว่า ...การดูแลกิเลสและแสงธรรม ท่านทั้งหลายอย่ามองข้ามที่ใจ ซึ่งเป็นที่อยู่ของกิเลส และเป็นที่ยึดอยู่แห่งธรรมทั้งหลาย กิเลสก็ดี ธรรมก็ดี มิได้อยู่กับกาลสถานที่ใดๆ ทั้งสิ้น แต่อยู่ที่ใจ คือเกิดขึ้นที่ใจ เจริญขึ้นที่ใจ และดับลงที่ใจดวงรู้ๆ นี้เท่านั้น

การแก้กิเลสที่อื่น และแสงธรรมที่อื่น แม้จนวันตายก็ไม่พบสิ่งดังกล่าว ตายแล้วเกิดเล่าก็ จะพบแต่กิเลสที่เกิดจากใจ ซึ่งกำลังสวดยทุกข์เพราะมันทั้งนั้น แม้ธรรมก็แสงหาที่ใจ ก็จะมีวันพบ โดยลำดับของความพยายาม สถานที่ กาลเวลานั้น เป็นเพียงเครื่องส่งเสริม และเครื่องกดถ่วงกิเลส และธรรม ให้เจริญขึ้นและเสื่อมไปเท่านั้น เช่น รูป เสียง เป็นต้น เป็นเครื่องส่งเสริมกิเลสที่มีอยู่ในใจ ให้เจริญยิ่งขึ้น และการเข้าบำเพ็ญในป่าในเขา ก็เพื่อส่งเสริมธรรมที่มีอยู่ในใจให้เจริญยิ่งขึ้นเท่านั้น กิเลสแท้ ธรรมแท้อยู่ที่ใจ ส่วนเครื่องส่งเสริมและกดถ่วงกิเลสและธรรมนั้นมิได้อยู่ทั่วไป ทั้งภายใน ภายนอก

ฉะนั้น ท่านจึงสอนให้หลบหลีกปลีกตัวจากสิ่งยั่วชวนกวนใจ อันจะทำให้กิเลสที่มีอยู่ภายใน กำเริบลำพอง มีรูป เสียง เป็นต้น และสอนให้เที่ยวอยู่ในที่วิเวกสงัด เพื่อกำจัดกิเลสชนิดต่างๆ ด้วยความเพียรได้ง่ายขึ้น อันเป็นการย่นวัฏฏะภายในใจให้สั้นเข้า ด้วยเหตุนี้ การแสวงหาที่อยู่ อันเหมาะสม เพื่อความเพียรสำหรับนักบวชผู้หวังความพ้นทุกข์ภายในใจ จึงเป็นความชอบยิ่ง ตามหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าผู้ทรงเห็นภัยประจักษ์พระทัย ประทานไว้เพื่อหมู่มชน

เพราะการอยู่ในที่ธรรมดา กับการอยู่ในที่แปลกๆ เปลี่ยวๆ ความรู้สึกในใจดวงเดียวกันนั้น มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานที่ที่อยู่เสมอ ไม่นั่นอน ยิ่งพอทราบวา จิตมีอาการชินชาต่อสถานที่เท่านั้น ผู้เป็นนักสังเกตตัวเองจะทราบได้ทันที และรีบเปลี่ยนแปลงโยกย้ายสถานที่เพื่อความเหมาะสม ไม่นั่นอนใจ อันเป็นการเปิดโอกาสให้กิเลสสั่งสมกำลังเพื่อทำลายตนเองโดยไม่รู้สึก

การแก้เหตุการณ์ด้วยความไม่ประมาทได้ทันทั่วทั้งที่ กิเลสย่อมไม่มีโอกาสก่อตัวและสั่งสม กำลังขึ้นทำลายจิตและธรรมซึ่งมีอยู่ภายในใจดวงเดียวกันได้ และมีทางก้าวหน้าไม่เสื่อมคลาย

ผู้ปฏิบัติเพื่อความเห็นภัย ต้องเป็นผู้มีสติระลึกรู้อยู่กับใจตลอดเวลา ไม่พลั้งเผลอได้เป็นการดี ความไม่พลั้งเผลอนั้นแล คือ ทำนบเครื่องป้องกันกิเลสต่างๆ ที่ยังไม่เกิด ไม่ให้มีโอกาสเกิดขึ้นได้ ที่มีอยู่ซึ่งยังแก้ไขไม่หมดก็ไม่กำเริบลำพอง และทำความพยายามกำจัดปิดเป่าด้วยสติปัญญา ศรัทธา ความเพียรไม่ลดละ ท้อถอย

สถานที่ใดจิตกลัวและมีสติระวังตัวดี สถานที่นั้น คือ ป่าช้าเฝ้าผลาญกิเลสทั้งหมดด้วย ตปธรรม คือ ความเพียร มีสติปัญญาเป็นเครื่องมือเฝ้าผลาญทำลาย

คำว่า ฌานก็ดี สมาธิก็ดี ปัญญาก็ดี วิมุตติหลุดพ้นก็ดี หรือกิเลสตายไปจนหมดสิ้นภายในใจ ก็ดี จะปรากฏประจักษ์กับใจในสถานที่บำเพ็ญอันถูกต้องเหมาะสมของผู้มีความเพียร เป็นไปด้วย ความรอบคอบนั้นแล ไม่มีที่อื่นเป็นที่เกิดและดับของกิเลสทั้งมวล

โปรดทราบไว้อย่างถึงใจว่า ธรรมเจริญ ณ ที่ใด กิเลสย่อมเสื่อมและดับสูญไป ณ ที่นั้น คำว่า “ที่ใด” นักปฏิบัติทั้งหลายพึงทราบว่าเป็นที่ใดจงดวงเดียวเท่านั้น

ฉะนั้น จงพากันทำหั้นพันฝ่ากิเลสด้วยความกล้าตายในสนามรบ คือ ที่ใจ โดยอาศัยสถานที่ เหมาะสมเป็นเครื่องหนุนกำลังเพื่อชัยชนะเอาตัวรอดเป็นยอดคน ด้วยประโยคแห่งความเพียรของตนเถิด อย่าหันเหเรวรนว่า กิเลสกองทุกข์จะมีอยู่ในที่อื่นใด นอกจากมีอยู่ในใจดวงเดียวนี้นี้เท่านั้น

เท่าที่ปฏิบัติมาแต่ขั้นเริ่มแรก ซึ่งเป็นไปด้วยความตะเกียกตะกายและลูบๆ คลำๆ เพราะ ขาดครูอาจารย์ผู้อบรมสั่งสอนโดยถูกต้อง จนได้มาเป็นครูอาจารย์สั่งสอนหมู่คณะ ก็มีได้เห็น กองทุกข์และความแปลกประหลาด พร้อมกับความอัศจรรย์เกินคาดทั้งหลายที่ไม่เคยรู้เคยเห็น มาก่อน แสดงขึ้น ณ ที่แห่งใดเลย นอกจากแสดงขึ้นที่ใจดวงเดียว ซึ่งเป็นที่เกิดและสถิตอยู่แห่ง ธรรมและกิเลสทั้งหลายนี้เท่านั้น และมีทุกข์ กับ สมุทัย ที่มีอยู่ในใจของเราท่านแต่ละรายนี้เท่านั้น เป็นสิ่งที่มีอำนาจมากเหนือสิ่งใดๆ ในโลกสาม ที่สามารถปิดกั้นทางเดินเพื่อมรรค ผล นิพพาน ได้อย่างมิดชิด

แม้เครื่องมือทำการขุดค้นบุกเบิก ทุกข์ สมุทัย เพื่อมรรค ผล นิพพาน ให้ปรากฏขึ้นอย่าง เปิดเผย ก็ไม่มีอะไรในโลกสามที่สามารถยิ่งไปกว่านิโรธ กับ มรรค ซึ่งมีอยู่ในใจดวงเดียวกัณนี้ เรื่องมีอยู่เพียงนี้ อย่าไปสนใจคิดถึงกาล สถานที่ หรือบุคคลใดๆ ว่าเป็นภัยเป็นคุณให้เสียเวลาและ ล่าช้าไปเปล่าๆ โดยไม่เกิดประโยชน์อะไร ยิ่งกว่าการคิดเรื่องกิเลสกับธรรม ซึ่งมีอยู่ที่ใจ จะผิด พระประสงค์ความมุ่งหมายของพระศาสดา ผู้ประทานธรรมสอนโลกด้วยความถูกต้องแม่นยำ ตลอดมา”

นี่เป็นใจความโอวาทที่ท่านพระอาจารย์มั่น สั่งสอนอย่างถึงเหตุถึงผล สมัยอยู่กับท่านที่ เชียงใหม่ จำได้อย่างฝังใจไม่เคยลืมจนบัดนี้ หลวงปู่ขาวท่านว่า

แนะนำกรรมฐาน ๕

คำสอนของหลวงปู่มั่นในตอนนี้นำปรากฏในบันทึกประวัติของพระครูอุดมธรรมคุณ (หลวงปู่ พระมหาทองสุก สุจิตฺโต) อดีตเจ้าอาวาสวัดป่าสุทธาวาส จังหวัดสกลนคร

หลวงปู่พระมหาทองสุก ท่านเป็นชาวจังหวัดสระบุรี เคยเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมที่ วัดเจติยหลวง จังหวัดเชียงใหม่ ท่านเคยได้กราบและรับการอบรมด้านสมาธิภาวนาจากหลวงปู่มั่น

มาแล้ว เมื่อโอกาสอำนวยท่านจึงลาจากการเป็นครูสอนพระปริยัติ ออกติดตามสืบเสาะเพื่อปฏิบัติพระกรรมฐานกับองค์หลวงปู่มั่น

หลวงปู่พระมหาทองสุกออกธุดงค์ไปทางอำเภอเชียงดาว แล้วข้ามไปทางอำเภอพร้าว สืบเสาะหาหลายแหล่ง แต่ก็ไม่พบ**องค์หลวงปู่มั่น** จนรู้สึกอ่อนใจและหมดหวัง วันรุ่งขึ้นเวลาเช้ามีดี ท่านเห็นองค์หลวงปู่มั่นสะพายบาตรและบริวารธุดงค์เดินมาตามลำพังองค์เดียว ตรงมายังสถานที่ที่หลวงปู่พระมหาทองสุกพักปักกลดอยู่ เป็นเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันและอัศจรรย์ยิ่ง เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ณ สถานที่แห่งหนึ่ง ใกล้เคียงกับที่ตั้งวัดดงป่าดะในปัจจุบัน ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลป่าไผ่ อยู่ทางตอนเหนือของอำเภอพร้าว

เกี่ยวกับคำสอนของ**หลวงปู่มั่น** ที่ปรากฏในประวัติของ**หลวงปู่พระมหาทองสุก** มีดังนี้

ตอนมาอยู่องค์เดียวกับ**ท่านพระอาจารย์มั่น** ท่านเริ่มสอนวิชาปฏิบัติอย่างจริงจัง ณ ที่บ้านภูจองจอย (ในตำบลป่าไผ่ อำเภอพร้าว) นี้ ทั้งพำนักสมาธิและเดินจงกรม และสำรวจวิถีจิต และท่านก็แนะนำถึงกรรมฐาน ๕ มี ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ให้พิจารณาให้เห็นตามความเป็นจริงด้วย สามารถแห่งสมาธิ และท่านแนะนำต่อไปว่า การพูดนั้นเป็นของง่ายนิดเดียว แต่การทำนั้นเป็นของยาก เช่น พูดว่า “ทำนา” เพียงเท่านั้น เราทำกันไม่รู้กี่ปี ไม่รู้จักแล้ว (ไม่รู้จักจบสิ้น) และปริยัติที่เรียนมานั้นให้เก็บไว้ให้หมดก่อน ใช้แต่การพิจารณาตามความเป็นจริง เพื่อให้เกิดความสงบอย่างจริงจัง

ท่านพระอาจารย์มั่น ท่านอธิบายต่อไปว่า สมาธิที่ดี มีคำว่า ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อปัณนาสมาธิ และมีคำว่า วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา แต่ถ้าเราจะให้ใจของเราเป็นฌาน เราจะนั่งนึกว่านี่วิตก นี่วิจาร นี่ปีติ นี่สุข นี่เอกัคคตา มันจะเป็นฌานขึ้นมาไม่ได้ จึงจำต้องละถอนสัญญาภายนอกด้วยสามารถแห่งอำนาจของสติ จึงจะเป็นสมาธิ เป็นฌาน

เมื่อ**ท่านพระอาจารย์มั่น**สอนแนวทางแห่งวิธีปฏิบัติได้ ๒ วัน ท่านก็ส่งให้ไปอยู่ในภูเขาเล็กอยู่ห่างจากแม่โกน (อยู่ทางเหนือของวัดดงป่าดะ) ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร และให้ไปแต่ผู้เดียว เพื่อให้ทำความเพียรอย่างเต็มที่ แล้ว**ท่านพระอาจารย์มั่น** ท่านก็อยู่ที่แม่โกนนั่นเอง

การเดินทางไปภูเขานั้น เป็นห้วยลำธารเดินเลาะลัดไป เป็นทางที่ลำบากมาก แต่ก็เป็นเรื่องของความเต็มใจ ความลำบากนั้นก็สิ่งธรรมดาไป ครั้นถึงวันอุโบสถ ต้องมารวมกันที่จุดหมาย คราวนี้ก็เอาบ้านแม่โกน เป็นจุดนัดหมายประชุมกัน การประชุมทำอุโบสถนั้น นอกจากจะทำสังฆกรรมแล้ว **ท่านพระอาจารย์มั่น**ก็ให้อวาทต่างๆ เท่าที่จะแนะนำอุบายสอน และไต่ถามถึงการปฏิบัติที่ผ่านมาว่า องค์ไหนเป็นอย่างไร ได้ผลอย่างไร จะต้องแก้ไขกันอย่างไร เป็นการทดสอบการปฏิบัติไปในตัว

อุโบสถนี้มี ๕ องค์ ท่านพระอาจารย์ใหญ่ (มัน) ท่านอาจารย์สารณ์ ท่านอาจารย์ขาว
เรา (หลวงปู่พระมหาทองสุข) และท่านมนู

หลังจากลงอุโบสถนี้แล้ว ท่านพระอาจารย์มันก็ออกจากบ้านนี้ไปอยู่ที่บ้านแม้งัด มีบ้านร้าง
อยู่ ๑ หลัง คนแถวๆ นั้นมีอาชีพขุดเหมือง เศรษฐีเขาเอาน้ำไปจากแม่โก้น และแม้งัด สำหรับ
ทำเหมือง เป็นอันว่าปีนี้ได้จำพรรษาที่ท่านพระอาจารย์มัน ณ ที่นี้ด้วยกัน ๕ องค์

หลังจากจำพรรษาที่แม่โก้นนั้นแล้ว ออกพรรษาท่านก็ให้ไปทิศละองค์ เพื่อแสวงหาที่ทำ
ความเพียร ต่างดั้นด้นไปตามภูเขา ป่าใหญ่ อยู่แห่งละ ๕ คืบข้าง ๑๐ คืบข้าง เมื่อเห็นว่าที่ไหนจะ
สงบวิเวกดีก็อยู่นานหน่อย ถ้าเห็นว่าจะเป็นการกังวลด้วยผู้คน กว่าจะเนิ่นช้าในการทำ ความเพียร
ก็รีบเดินทางต่อไป

ท่านพระอาจารย์มันฝังใจมากและพูดเสมอว่า “มหาทองสุขเป็นคู่ทุกข์คู่ยากกัน” เพราะ
ท่านเคยจูงท่านพระอาจารย์มันหนีไฟป่าออกมา มิฉะนั้นอาจถูกไฟคลอกตายได้ จึงเป็นคู่ทุกข์คู่ยาก

ท่านเผชิญหน้ากับหมีใหญ่

เรื่องเผชิญหน้ากับหมีใหญ่ เป็นอีกหนึ่งประสบการณ์จุดประกายทางภาคเหนือของหลวงปู่พรหม
จิรปุณฺโณ ในขณะที่ท่านสร่งน้ำ ท่านได้พบหมีใหญ่ในภูเขาจังหวัดเชียงใหม่ แล้วเกิดความกลัวตาย
ขึ้นมา สันนิษฐานว่าเป็นที่สำนักสงฆ์ป่าเมี่ยงแม่สาย เพราะมีสภาพตั้งที่องค์หลวงตาฯ เขียนไว้ใน
หนังสือปฏิบัติฯ คือ เวลาสร่งน้ำต้องเดินลงไปที่ดินเขา และครูบาอาจารย์เล่ากันว่า สมัยนั้น
สัตว์ป่ายังชุกชุม เช่น เสือ ช้าง หมี เก้ง งู ลิง ชะนี นก ฯลฯ โดยเฉพาะหมียังมีมากเพราะไม่ถูกล่า
และในช่วงเวลานั้นหลวงปู่พรหมท่านเพิ่งพบหลวงปู่มันใหม่ๆ ท่านยังไม่บรรลุนิพพาน ท่านย่อมมี
ความกลัวตายเป็นธรรมดา ซึ่งต่อมาท่านได้เมตตาเล่าความซี้ซั้วไม่เป็นท่าในเรื่องนี้ของท่านให้
องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ฟัง โดยหนังสือปฏิบัติฯ ของพระอุดมกรรมฐานสายท่าน
พระอาจารย์มัน ภูริทัตตเถระ ได้บันทึกเหตุการณ์ตอนนีไว้ดังนี้

“คราวท่าน (หลวงปู่พรหม) พักอยู่ในภูเขา จังหวัดเชียงใหม่ นั้น ท่านว่าเป็นเรื่องธรรมดา
ไม่ตั้งใจในเหตุการณ์ คือตอนเย็นราวบ่ายห้าโมง ท่านลงไปสร่งน้ำในคลองลึกที่อยู่ดินเขา แต่เฉพาะ
เย็นวันนั้น พอท่านเดินลงไปตามคลองแคบและลึกชันมาก ท่านก็ไถลออกไป เจ้าหมีใหญ่ตัวหนึ่ง
ออกมาจ๊ะเอ๋กันจิงๆ พอดี

ขณะที่ต่างคนต่างเจอกันอย่างจิงๆ ไม่มีทางหลบหลีก เจ้าหมีใหญ่ตบใจกลัว กระโดดขึ้นฝั่ง
คลองชันๆ แล้วตกลงมา กระโดดขึ้น ตกลงมา ตกลงมา และพยายามโดดขึ้น – ตกลงอยู่ถึงสี่ห้าครั้ง
ก็ไม่สำเร็จจึงได้สติ วิ่งกลับคืนทางเก่าแล้วหายไป

ส่วนท่านเอง ขณะนั้นจะว่ากลัวก็พูดไม่ถูก จะว่าไม่กลัวก็ผิดถนัด เพราะทั้งสองฝ่ายต่าง ตกตะลึงงันจนไม่มีสติรังใจด้วยกัน ตลอดจนแสดงต่อเหตุการณ์ของทั้งสองฝ่ายในขณะนั้น บ่งบอก ความกลัวตายชัดเจนไม่สงสัย คือฝ่ายหมี ก็กระโดดป็นขึ้นฝั่งและป็นปายด้วยความกลัวเต็มประดา และฝ่ายท่านก็ยืนย่ำเท้าอยู่บริเวณนั้น จนพื้นที่ที่เหยียบย่ำแหลวแหลกเป็นตมเป็นโคลนไปหมด รวากับเขาขยำดินเหนียวปั้นอิฐหรือทำภาชนะดินฉนั้น พร้อมกับพูดหลุดปากออกมาโดยไม่รู้สีกตัว ว่า เอ้า ! เอ้า ! เอ้า ! ไม่หยุดปาก

พอหมีใหญ่ตัวนาร์กน่าสงสารถึงใจวิ่งหนีไปแล้ว ท่านว่า ท่านเลยเดินกลับที่พักด้วยความ ขบขัน และสงสารหมีใหญ่แสนรู้แสนดีนั้นเป็นกำลัง ท่านเองไม่ทราบว่ เหยื่อหรือยางตายออกมา เวลานั้นเปี่ยมมหาเปี่ยมยิ่งกว่าลงอาบน้ำเป็นไหนๆ ท่านว่า ที่ท่านไม่เดินเลยไปสร่งน้ำแอ่งหินที่เคย สร่งน้ำ ท่านคิดว่าบางทีหมีใหญ่ตัวนั้นมันโดดและวิ่งเสียจนอ่อนเพลีย แล้วอาจไปลงนอนแช่น้ำใน แอ่งหินนั้นเพื่อบรรเทาก็ได้ เพื่อไปเจอกันเข้าอีกกลัวเหตุการณ์จะไม่เป็นดังที่เคยเป็นมาแล้ว

วันต่อไป ท่านจึงไปสร่งน้ำที่นั่น ขณะเดินไปถึงที่ที่หมีกับคนจะเอ้กัน จึงได้มีโอกาสตรวจดู สภาพของความกลัวตายประจำสัตว์โลก พอดูแล้ว ท่านว่าท่านอดหัวเราะออกมาคนเดียวไม่ได้ เพราะดูรอยหมีโดดป็นฝั่งคลองก็บรอยท่านย่ำเท้าไปมานั้น รวกับบรอยหมี ๑๐ ตัว และรอย พระกรรมฐาน ๑๐ องค์เล่นกีฬา กัน บริเวณนั้นแหลกเป็นตมเป็นโคลนไปหมดไม่มีขึ้นดีเลย ดูแล้ว ทำให้หวาดเสียว และสงสารหมีเป็นอารมณ์เครื่องระลึกเตือนใจอยู่ จนกระทั่งวันท่านจากไป เพราะ ขณะที่พักอยู่ ท่านลงไปสร่งน้ำทุกวัน และเห็นรอยคนและสัตว์แสดงความกลัวตายทุกวัน

ตามธรรมชาติสัตว์พรรคนี้โดยมากเมื่อเจอกันซึ่งๆ หน้า มันมักจะโดดมาตะปบและกัดคน ให้เจ็บและเสียท่าก่อน แล้วจึงจะโดดหนีไป การเจอคนระหว่างหมีกับเสือ หมีร้ายกว่าเสือ ต้องกัด คนก่อนแล้วจึงจะโดดหนีไป เสือ ถ้าถูกยิงเจ็บร้ายกว่าหมี ฉะนั้น ท่านจึงนึกหวาดกลัวในเหตุการณ์ อยู่ไม่วาย แม้ไม่เป็นอันตราย”

เหตุการณ์ที่สำนักสงฆ์ป่าเมียงแม่สาย

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ เมื่อท่านพักปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่มั่นที่สำนักสงฆ์ป่าเมียงแม่สาย มีเหตุการณ์สำคัญที่ครูบาอาจารย์ท่านเล่าสืบต่อๆ กันมาดังนี้

เรื่องแรก เรื่องหลวงปู่มั่นกล่าวชมหลวงปู่พรหมต่อหน้าบรรดาพระศิษย์ ด้วยหลวงปู่พรหม ท่านมีความปรารถนาอย่างสูงยิ่งในการบำเพ็ญธรรมเพื่อความพ้นทุกข์ และท่านมีความพากเพียร เป็นเลิศเช่นเดียวกับบรรดาครูบาอาจารย์พระศิษย์หลวงปู่มั่นทั้งหลาย กอปรกับวาสนาบารมีที่ท่าน บำเพ็ญสั่งสมมาด้วยดีแล้วในอดีตชาติ ดังนั้น เมื่อท่านถวายเป็นศิษย์หลวงปู่มั่นที่สำนักสงฆ์

ป่าเมียงแม่สายแล้ว ขณะนั้นท่านบวชได้ ๗ พรรษา ท่านได้เร่งความเพียรอย่างเต็มที่ ผลการปฏิบัติธรรมของท่านจึงก้าวหน้ากว่าหมู่คณะ จนครั้งหนึ่งขณะอยู่ที่ท่ามกลางสงฆ์ หลวงปู่มั่นท่านได้กล่าวชมท่านเป็นครั้งแรก มีใจความประมาณว่า “ท่านพรหมภาวนาได้ผลดี” ทำให้หลวงปู่พรหมเกิดกำลังใจในการปฏิบัติธรรมเป็นอันมาก

เรื่องที่สอง หลวงปู่มั่นมอบให้หลวงปู่พรหมปราบพญานาค ด้วยบริเวณที่ตั้งสำนักสงฆ์ป่าเมียงแม่สายในอดีตมีสภาพเป็นป่าเป็นดง เป็นป่าต้นน้ำมีลำธารไหลผ่านจากยอดเขามาสู่พื้นล่างตลอดปี สถานที่นี้เป็นที่ห่างไกลและเร้นลับ ชาวบ้านที่มากุยกะเปิดตั้งถิ่นฐานก็นับถือผีกันทั้งหมู่บ้าน นอกจากสถานที่นี้จะมีเสือ ช้าง ชุกชุมแล้ว ยังมีพวกผี พวกวิญญาณ และกายทิพย์ ซึ่งชาวบ้านต่างเกรงกลัวฤทธิ์เดชผีกันมาก ต้องตั้งเครื่องเช่นบวงสรวงเป็นประจำทุกปีจนกลายเป็นประเพณี เมื่อหลวงปู่มั่นและพระศิษย์ธุดงค์มาปฏิบัติธรรม นอกจากท่านจะสั่งสอนจนชาวบ้านเลิกนับถือผีหันมานับถือพระรัตนตรัยแล้ว ท่านยังมาพบพญานาคมีฉาพิรุณที่นี่

ประสบการณ์เรื่องพญานาคของพระธุดงค์กรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ที่เดินธุดงค์ภาวนามาทางภาคเหนือ มีครูบาอาจารย์หลายองค์ด้วยกันผจญกับพญานาคตามสถานที่ต่างๆ ด้วยกันหลายแห่ง สถานที่ที่พบพญานาคจะพบตามป่าเขาที่มีแหล่งน้ำ ซึ่งในอดีตล้วนมีสภาพเป็นป่าเป็นดงมีต้นไม้ใหญ่ขึ้นปกคลุมหนาแน่น บรรยากาศเป็นธรรมชาติที่เงียบสงบ มีแต่เสียงนกร้องและเสียงแมลง อากาศบริสุทธิ์ ไม่ค่อยมีบ้านเรือนผู้คนเหมือนอย่างสมัยปัจจุบัน

ประสบการณ์พญานาคทางภาคเหนือ เริ่มตั้งแต่กรณีของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต เป็นองค์แรก มีพญานาคมีฉาพิรุณที่ถ้ำเชียงดาวมาเฝ้าจับผิดและคอยจ้องตำหนิต่าน ท่านพยายามสั่งสอนแก้ไขให้พญานาคตนนั้น แต่พญานาคเองกลับไม่อาจแก้มีฉาพิรุณของตนเองได้ ท่านจึงธุดงค์จากไปที่อื่น กรณีของหลวงปู่ชอบ ฐานสโม มีพญานาคสัมมาทิฐิแปลงร่างเป็นมนุษย์ขึ้นจากสระน้ำมาใส่บาตรท่านที่เสนาสนะป่าห้วยน้ำริน กรณีของหลวงปู่ตื้อ อจลธมโม มีพญานาคมาทำให้น้ำในหนองน้ำออกสีแดงและเหม็นคูล่งเหมือนน้ำล้างเนื้อที่บริเวณน้ำตกแม่กลาง ดอยอินทนนท์ จนหลวงปู่ตื้อท่านเทศน์สอนอบรมพญานาค จนพญานาคมายินยอมต่อคำสอนและน้ำก็กลับมาใสเหมือนเดิม

สำหรับที่เสนาสนะป่าเมียงแม่สายก็เช่นเดียวกัน ในขณะที่หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ อยู่ปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่มั่น มีพญานาคมาแกล้งเล่นน้ำในลำธารที่ครูบาอาจารย์ท่านใช้สรง ใช้ซักผ้าใช้ฉ้นอยู่เป็นประจำ ซึ่งน้ำในลำธารแห่งนี้เป็นน้ำธรรมชาติที่ใสเย็นน้ำใช้ น้ำฉ้น แต่วันดีคืนดีน้ำนั้นกลับมาขุ่นอย่างไม่มีสาเหตุ เป็นเช่นนี้อยู่หลายวัน หลวงปู่มั่นท่านได้พิจารณาแล้วมีพญานาคมาแกล้งเล่นน้ำจนทำให้น้ำขุ่น ท่านจึงมอบหมายให้หลวงปู่พรหมไปแก้ไข หลวงปู่พรหมท่านก็ไปเทศนาธรรมโปรดจนพญานาคตนนั้นยอม และน้ำที่ขุ่นนั้นก็กลับมาใสเหมือนเดิม

สาเหตุที่พญานาคมากลั่นแกลังครุบาอาจารย์ที่ไปจุดงศ์บุกเบิกสถานที่ใหม่ๆ นั้น เพราะถือว่าตนมีอำนาจและเป็นเจ้าของสถานที่นั้น พญานาคมีมิฉชาติและเข้าใจผิดในครุบาอาจารย์เกรงว่าครุบาอาจารย์จะมาแย่งสถานที่ มามีอำนาจเหนือกว่าตน

สำหรับเรื่องปราบพญานาคมิฉชาติ ครุบาอาจารย์พระศิษย์ของหลวงปู่มั่น บางองค์ท่านมีฤทธิ์มากสามารถปราบพญานาคได้ เช่น หลวงปู่ดี หลวงปู่ชอบ แต่หลวงปู่มั่นท่านกลับไม่อนุญาตให้พระศิษย์ใช้ฤทธิ์ปราบ เพราะแม้ปราบได้ในเวลาไม่นาน แต่ก็ได้ผลเพียงชั่วคราวเท่านั้น และยังผูกใจเป็นศัตรูมากยิ่งขึ้น ท่านจึงใช้ธรรมปราบ ซึ่งต้องใช้เวลานาน แต่ได้ผลดีและถาวรกว่า ทั้งได้เปลี่ยนจากศัตรูเป็นมิตร ท่านใช้ความเมตตาธรรมตามอริยประเพณีของพระอริยสงฆ์สาวกทั้งหลาย สมกับที่ท่านเป็นศากยบุตรพุทธชินโรส โดยการสวดมนต์ หลวงปู่มั่นท่านพาพระศิษย์สวดมนต์ บทชั้นธปริตรสูตร หรือที่รู้จักกันในนามบทสวดมนต์วิรูปกษา ซึ่ง เป็นบทสวดมนต์แผ่เมตตาและเจริญไมตรีเป็นมิตรกับพญานาคทุกตระกูลหมู่เหล่า ตลอดจนสัตว์อสรพิษทั้งหลาย และโดยการเทศนาธรรมอบรมสั่งสอนให้พญานาคมิฉชาติยอมรับในธรรมจนกลายเป็นพญานาคสัมมาทิฐิ และยอมเคารพนับถือในครุบาอาจารย์ เช่น ท่านสอนให้รักษาศีล ๕ ไม่ให้เบียดเบียนกัน สอนให้เจริญพรหมวิหารธรรม เป็นต้น

พ.ศ. ๒๔๗๘ - ๒๔๗๙ จำพรรษาที่สำนักสงฆ์ป่าเมียงแม่สาย

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านจำพรรษาอยู่ที่สำนักสงฆ์ป่าเมียงแม่สาย ตำบลโหล่งขอด นานถึง ๓ พรรษา เป็นที่จำพรรษานานที่สุดในภาคเหนือ ครั้งแรกปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ตอนพบหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ครั้งแรกท่านจำอยู่ ๑ พรรษา และครั้งหลัง ปี พ.ศ. ๒๔๗๘ - ๒๔๗๙ ท่านจำอยู่ ๒ พรรษาคติดต่อกัน เพราะตามปฏิปทาหลวงปู่พรหมท่านจะถือปฏิปทาอยู่สถานที่ใดไม่เกิน ๓ พรรษา โดยช่วงนี้มีเหตุการณ์สำคัญและเรื่องเล่าต่อๆ กันมา ดังนี้

หลวงปู่พรหม ท่านไปนั่งสมาธิภาวนาบนพลาญหินก้อนใหญ่ซึ่งเป็นหน้าผา โดยด้านบนมีหินก้อนใหญ่ยื่นออกมาเป็นหลังคาธรรมชาติกันแดดกันฝนได้ และบริเวณโดยรอบมีต้นไม้ใหญ่ขึ้นหนาแน่นปกคลุม สามารถผูกกลดกางมุ้งนั่งสมาธิภาวนาและใช้เป็นที่พักจำวัดได้ เป็นสถานที่เงียบสงัดและสัปปายะมาก ซึ่งสถานที่นี้มีระยะทางห่างจากศาลาอเนกประสงค์ประมาณ ๒๐๐ เมตร โดยเดินไต่ขึ้นไปตามทางไหล่เขาแคบๆ และจะต้องข้ามผ่านลำธารที่มีน้ำไหลลงมาจากเขาอยู่ ๒ - ๓ สาย จึงจะถึงพลาญหินก้อนนี้ กล่าวกันว่า หลวงปู่พรหมท่านชอบมานั่งภาวนาที่พลาญหินก้อนนี้เป็นประจำ

หลวงปู่พรหม ท่านมีฝีมือแกะสลักพระพุทธรูป เมื่อท่านพักปฏิบัติธรรมที่สำนักสงฆ์ป่าเมี่ยงแม่สาย ท่านได้แกะสลักพระพุทธรูปขึ้นองค์หนึ่งพร้อมด้วยฐานพระ เป็นปางมารวิชัย มีขนาดหน้าตักกว้างประมาณ ๘ นิ้ว โดยนำไม้แก่นขนุนมาแกะสลัก พระพุทธรูปองค์นี้ปัจจุบันประดิษฐาน ณ ศาลาอเนกประสงค์ สำนักสงฆ์ป่าเมี่ยงแม่สาย

ท่านช่วยหลวงปู่ขาวซ่อมพระพุทธรูป

เนื่องจากหลวงปู่พรหม จิรบุณโณ ท่านมีฝีมือในทางช่างโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปั้นพระพุทธรูป จึงได้รับการร้องขอจากหลวงปู่ขาว อนาลโย ให้ท่านช่วยปฏิสังขรณ์พระพุทธรูปที่ชำรุดเสียหายอีกครั้ง และเป็นคนละองค์กับที่วัดพระเจ้าทองทิพย์ ซึ่งหลวงปู่ขาวท่านจรดงัดไปพบพระพุทธรูปที่ชำรุด ท่านอัญเชิญมาซ่อมแซม ณ บริเวณบ้านทุ่งแดง ตำบลโหล่งขอด อำเภอพริวาว ดังนี้

“อีกตอนหนึ่ง ท่านอาจารย์ขาว ได้ให้โยมนำพระพุทธรูปทอง ซึ่งถูกพวกพาลชนทำลายพระเศียร แขนขาก็ไม่มี ถูกตัดไปหมด ยังเหลือแต่แกนกลางองค์ทำเป็นเกลียวต่อกันไว้ ท่านจะไปไหนก็คิดถึงมิได้วาย เมื่อเอาลงจากดอยแล้ว พรารภจะหาช่างมาต่อพระเศียร แขน ขา ให้เป็นองค์พระที่สมบูรณ์ขึ้นมา โยมผู้มีศรัทธารับอาสาจัดหาเครื่องอุปกรณ์ เช่น เหล็ก ปูน ทรายมาให้ แต่ยังขาดช่างผู้สามารถทำได้ ยังนึกไม่เห็นใคร เห็นแต่ท่านอาจารย์พรหมเท่านั้น พอจะมีฝีมือทำได้บ้างกระมัง

ขณะนั้นท่านอาจารย์พรหม พักอยู่ที่ป่าเมี่ยงแม่สาย ท่านอาจารย์ขาว จึงไปหาท่านด้วยตนเอง เมื่อไปถึงแล้วได้เล่าเรื่องราวให้ท่านอาจารย์พรหมฟัง เสร็จแล้วได้ถามต่อไปว่า พอจะบูรณะซ่อมแซมให้ดีขึ้นได้หรือไม่ ?

หลวงปู่พรหม ก็ได้รับตอบในทันทีว่า ไม่ยาก ขอแต่ให้มีเครื่องอุปกรณ์ คือปูนซีเมนต์เท่านั้น ก็ทำได้ จากนั้นท่านอาจารย์ทั้งสองก็ได้ติดตามกันมา จนถึงตำบลโหล่งขอด ที่ได้เอาพระพุทธรูปมาไว้ก่อนแล้ว พอมาถึงได้เครื่องอุปกรณ์เพียงพอ ท่านก็ลงมือทำทันทีจนเป็นที่เรียบร้อย สมควรแก่การกราบไหว้สักการบูชาของพระพุทธศาสนิกชนทั่วไป”

ปัจจุบัน องค์พระที่ซ่อมแซมถูกทำลายเหลือเพียงซากปรักหักพัง

ภาค ๘ ท่านจำพรรษาที่หลวงปู่ครั้งแรก

ท่านกราบเรียนถามหลวงปู่มันไปอยู่อย่างนี้ทำไม ?

เรื่องความทุกข์ยากลำบากของพระธุดงค์กรรมฐานมีมาแต่ครั้งพุทธกาล กรณีในสมัยครั้งพุทธกาล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระสงฆ์สาวกเคยรับคำนิมนต์จำพรรษาที่เวรัญชพรหมณคัม แล้วเวรัญชพรหมณคัมลิ้มถวายอาหาร และชาวบ้านเวรัญชพรหมณคัมทั้งเมืองก็ถูกมารตลใจไม่ให้ใส่บาตร ทำให้พระองค์ท่านและพระสงฆ์สาวกต้องเสวยและฉันข้าวแดงที่ใช้เลี้ยงม้าตลอดพรรษา ซึ่งก็เป็นเพราะผลกรรมในอดีตชาตินั่นเอง กรรมที่ทำให้ได้เสวยข้าวแดง พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลายว่า

“เราได้บริภาษพระสาวกทั้งหลายในศาสนาของพระพุทธเจ้า พระนามว่า ผุสสะ ว่าท่านทั้งหลายจงเคี้ยว จงกินแต่ข้าวแดง อย่ากินข้าวสาลีเลย ด้วยวิบากกรรมนั้น เราอันพรหมณคัมนิมนต์แล้ว อยู่ในเมืองเวรัญชา บริโภคข้าวแดงตลอด ๓ เดือน ในกาลนั้น”

กรณีของหลวงปู่มัน ภูริทัตโต และพระศิษย์ก็เช่นกัน กล่าวคือ สถานที่ท่านอยู่จำพรรษาตามป่าตามเขาแถบทางภาคเหนือ ซึ่งถือว่ากันดารเปล่าเปลี่ยว ความเป็นอยู่ก็อดอยากลำบากมากที่สุด เรื่องนี้หลวงปู่พรหมเล่าให้พระศิษย์ฟังว่า “ครูอาจารย์มันเล่าว่า เมืองเหนือเสาะหาภานาดีกว่าเมืองอีสาน หรือภาคกลาง เหตุเพราะว่า ศาสนาของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย มาตั้งมาวางอยู่ทางเมืองเหนือนี้มาหลายพระพุทธเจ้าแล้ว”

ก่อนที่หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ จะได้อยู่จำพรรษาที่หลวงปู่มัน ท่านได้เดินธุดงค์ไปกราบคารวะหลวงปู่มันที่ป่าเมี่ยงขุนปิ้ง ซึ่งอยู่ท่ามกลางป่าเขา ใช้เวลาเดินลัดป่าเขาจากป่าเมี่ยงแม่สายไป ๔ - ๕ ชั่วโมง ท่านได้กราบเรียนถามข้อสงสัยในเรื่องนี้ หลวงปู่มันก็ตอบว่า “มาอยู่ใช้กรรม” โดยครูบาอาจารย์ได้เมตตาเล่าเรื่องนี้ไว้ดังนี้

“หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ได้ไปกราบหลวงปู่มันขณะที่ท่านพักจำพรรษาที่ป่าเมี่ยงขุนปิ้ง ตำบลแม่ปิ้ง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

หลวงปู่พรหม หลวงปู่ขาว ท่านได้ผ่านแดนพันทูซท์ที่โหล่งขอด (ตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่) หลวงปู่ขาวเล่าว่า เวลาเดินจงกรมเหมือนกับมีเทวดาบังคับให้เดินไม่เหน็ดเหนื่อย ได้ทำความเพียรอย่างจริงจัง เกิดปีติ หลวงปู่พรหมก็ทำนองนี้เหมือนกัน

ขณะนั้นหลวงปู่มันได้จำพรรษาที่ป่าเมี่ยงขุนปิ้ง หลวงปู่พรหมไปกราบหลวงปู่มันแล้วถามว่า “ท่านอาจารย์ไปอยู่อย่างนี้ทำไม ?”

หลวงปู่มั่นตอบว่า “มาอยู่ใช้กรรม”

การอยู่ การฉัน ลำบากมากที่สุด การทำกระต๊อบก็นำไปไม่มาสานกันพอได้อยู่...

หลวงปู่พรหม ท่านมีศรัทธา ความเพียร แก่กล้ามาก เวลาท่านทำอะไร ท่านจะไม่กลัวตาย มีนิสัยเด็ดขาดมาก ยิ่งได้มาพบและอยู่ปฏิบัติธรรมใกล้ชิดหลวงปู่มั่น สมความปรารถนาแล้ว ท่านถือว่าได้มาอยู่ใกล้ครูบาอาจารย์ผู้เลิศ แดกฉานในทางธรรม ท่านก็ยังมีกำลังใจที่จะเร่งความเพียรในการปฏิบัติธรรมชนิดมอภายถวายชีวิตเลยทีเดียว”

พ.ศ. ๒๔๘๐ จำพรรษาที่หลวงปู่มั่นที่วัดพระธาตุจอมแจ้ง

การอยู่จำพรรษาหรืออยู่ร่วมในสำนักหลวงปู่มั่น **ภริทตโต** นั้น เป็นที่ปรารถนาของบรรดาพระศิษย์ที่ออกธุดงค์ติดตามทุกองค์ ในระยะแรกหลวงปู่มั่นท่านชอบอยู่ลำพังองค์เดียว ต่อมาท่านจึงเมตตาอนุญาตให้พระศิษย์อยู่ร่วมจำพรรษา กรณีของหลวงปู่พรหม **จิริปุณโณ** ก็เช่นเดียวกัน เมื่อท่านเข้ากราบหลวงปู่มั่นในครั้งแรกนั้น ท่านก็ไม่ได้อยู่ร่วมจำพรรษา จวบจนปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ขณะท่านมีอายุ ๔๗ ปี พรรษา ๑๐ หลวงปู่มั่นจึงเมตตาอนุญาตให้หลวงปู่พรหมติดตามเที่ยวธุดงค์และอยู่ร่วมจำพรรษา จากหนังสือประวัติหลวงปู่ชอบ **จานสโม** บันทึกไว้ดังนี้

“หน้าแล้งปี พ.ศ. ๒๔๘๐ หลวงปู่มั่น **ภริทตโต** พาลูกศิษย์ออกฝึกเที่ยววิเวกแถบป่าเขาเขตอำเภอพร้าว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนั้นมีพระ เณร และตาผ้าขาวติดตามองค์ท่านหลวงปู่มั่นเที่ยววิเวก ๔๐ กว่าองค์ หลวงปู่ชอบ **จานสโม** ท่านเป็นหนึ่งในจำนวน ๔๐ กว่าองค์ที่ติดตามองค์ท่านหลวงปู่มั่นไปเที่ยววิเวกในครั้งนั้น เพื่อนสหธรรมิกของท่านที่ติดตามองค์ท่านหลวงปู่มั่นเที่ยววิเวกครั้งนั้นมีหลวงปู่ขาว **อนาลโย หลวงปู่ตื้อ อจลธมโม หลวงปู่แหวน สุจิณโณ หลวงปู่พรหม จิริปุณโณ ฯลฯ**”

จนใกล้เข้าพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๐ หลวงปู่มั่น **ภริทตโต** ท่านได้ย้อนกลับมาจำพรรษาที่วัดพระธาตุจอมแจ้งอีกครั้ง มีพระศิษย์มาจำพรรษาด้วยหลายองค์ รวมทั้งหลวงปู่พรหม **จิริปุณโณ** วัดแห่งนี้ตั้งอยู่บนดอยจอมแจ้งในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เดิมเป็นวัดร้างที่ห่างไกลจากบ้านเรือนผู้คน มีศาสนวัตถุชิ้นสำคัญ คือ พระธาตุจอมแจ้ง บริเวณดอยและโดยรอบมีต้นไม้ใหญ่ขึ้นปกคลุมหนาแน่น อากาศเย็นสบาย เป็นที่สัปปายะเจียมส่งัดเหมาะกับการบำเพ็ญภาวนา โดยในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ หลวงปู่มั่นท่านออกเดินธุดงค์มาพบและได้พักจำพรรษาเป็นครั้งแรกในปีนั้น

การอยู่ร่วมจำพรรษากับหลวงปู่มั่น **ภริทตโต** พระอาจารย์ใหญ่ ที่วัดพระธาตุจอมแจ้งของหลวงปู่พรหม **จิริปุณโณ** นับเป็นครั้งแรก นับว่าสมตั้งใจปรารถนาของท่านที่ต้องรอคอยอยู่นานหลายปี ดังนั้น ในพรรษานี้ หลวงปู่พรหมท่านเกิดกำลังใจอย่างมากที่ได้อยู่ร่วมกับหลวงปู่มั่นผู้เป็น

ครูบาอาจารย์องค์เลิศเลอและแตกฉานในทางธรรมปฏิบัติ ท่านมีความมั่นใจจะปฏิบัติธรรมแบบ อุกฤษณ์เต็มที แบบยอมมอบกายถวายชีวิตตามที่ท่านได้ตั้งใจไว้ เพราะท่านได้ปฏิบัติธรรมตามที่ หลวงปู่มั่นได้เมตตาแนะนำไว้จนบังเกิดผลแล้ว คือ จิตของท่านก็แก่กล้ากว่าแต่ก่อน สมาธิธรรม ของท่านก็หนาแน่นมั่นคง และการได้อยู่ร่วมจำพรรษาปฏิบัติธรรมและได้อยู่อุปฐากรับใช้หลวงปู่ มั่นอย่างใกล้ชิดนั้น หาโอกาสได้ยากมากและก็ได้อันนึ่งสัสมาก หลวงปู่มั่นจะคอยเมตตาอบรม ดูแล คอยแก้ไขเรื่องจิต วิถีจิต ทั้งคอยตักเตือนแนะนำและแก้ไขให้พระศิษย์เมื่อเกิดข้อผิดพลาดได้ ทันทีทั้งที่ และที่สำคัญคอยส่งเสริมสนับสนุนโดยการเทศน์ โดยการถามศิษย์ และโดยการตอบแก้ ปัญหาธรรม พร้อมทั้งให้อุบายธรรมแก่พระศิษย์ เพื่อให้พระศิษย์เกิดความก้าวหน้าในธรรมปฏิบัติ อย่างรวดเร็วนั่นเอง

ในพรรษานี้ มีหมู่คณะพักจำพรรษาอยู่ด้วยกัน ๖ องค์ ได้แก่ ๑. หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ๒. หลวงปู่ขาว อนาลโย ๓. หลวงปู่พรหม จิรปุญฺโญ ๔. พระอาจารย์มณู ๕. พระอาจารย์คำ ๖. หลวงปู่พระมหาทองสุข สุจิตฺโต (พระครูอุดมธรรมคุณ)

หลวงปู่อ่ำ ธมฺมกาโม วัดป่าเขาเขียว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ศิษย์อาวุโส ใกล้ชิดองค์หนึ่งของหลวงปู่พรหม ได้เมตตาเล่าเรื่องนี้ไว้ว่า

“ในพรรษานี้ หลวงปู่พรหม ได้ประกอบความเพียรมาก ถือเพียงอิริยาบถ ๓ คือ ยืน เดิน และนั่ง ไม่ถือนิริยาบถนอนตลอดไตรมาสสามเดือน ส่วนมากท่านถือการเดินจงกรมเป็นกิจวัตร ประจำวัน ท่านมีความเพียรมาก เวลาเข้าพรรษา ท่านเดินจงกรม ดินสีกลงไป ๓ นิ้วโป้ง ไม่นอน ๓ เดือน บรรลุถึงพระอนาคามี”

ครูบาอาจารย์ผู้เป็นศิษย์บอกเล่าต่อกันมาว่า หลวงปู่พรหมท่านเร่งทำความเพียรอย่าง เต็มที่ ถือนิริยาบถปฏิบัติธรรมหักโหมขั้นอุกฤษณ์ก็ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ นี้เอง เวลาเดินจงกรมมี ความรู้สึกว่าตัวลอยไปเรื่อย คล้ายกับเท้าไม่แตะพื้น รู้สึกตัวเบา การเดินจงกรมแต่ละครั้งนับเป็น เวลานานหลายๆ ชั่วโมง ท่านก็ไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าและไม่เบื่อหน่าย

ด้วยความพยายามดังที่กล่าวมานี้ เมื่อออกพรรษาท่านจึงได้รับคำชมเชยจากหลวงปู่มั่น ต่อหน้าเพื่อนพระด้วยกันว่า “ท่านพรหมเป็นผู้ที่มีความพากเพียรสูงยิ่ง มีความตั้งใจแน่วแน่ ได้ประพฤติปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัดที่สุด เป็นตัวอย่างที่ดีแก่พระภิกษุทั้งหลาย ควรเอาเป็น เยี่ยงอย่าง”

เมื่อออกพรรษาแล้วทั้งหลวงปู่มั่นและพระศิษย์ ต่างก็แยกย้ายกันไปเที่ยวจุดธูปหาวิเวกใน ถิ่นต่างๆ ตามความสนใจของแต่ละองค์

การบรรลุลหกรรมชั้นอนาคามี คือ การละสังโยชน์เบื้องต่ำได้ ๕ ข้อ จากทั้งหมด ๑๐ ข้อ ได้แก่ สักกายทิฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส กามราคะ และปฏิฆะ ความเพียรของหลวงปู่พรหม ในธรรมชั้นนี้เป็นความเพียรอัตโนมัติ โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“นี่ก็คนหนึ่ง (คุณยายกั้ง) ฟังว่าอัฐิของแกกลายเป็นพระธาตุ ยอมรับทันทีที่เรา เพราะจิตแก็งอยู่แล้วตั้งแต่หลวงปู่มันยังอยู่ แก็งเดินจงกรม เฒ่าแก่ขนาดนั้นได้อาไม่เท่านี้ ลูกหลานมาแล้วให้ฟัง อู๊ย ! ทำไมแกแก่ขนาดนั้นน่าจะนั่ง จะอะไรอยู่ ไม่ยอมนั่งนะ กลางวิ่งกลางวันก็ตาม กลางคืนก็ตาม แกจะมีไม้เท้าเดินสักเท้า เดินจงกรมบนกุฏิแก แกไม่สนใจกับใคร ทั้งวันทั้งคืนแกจะทำของแกอยู่อย่างนั้น นั่นหมายถึงว่า จิตแก็งเป็นอัตโนมัติ มันหมุนตัวๆ ที่จะพุ่งแล้วนะ มันจะพุ่งแล้ว เพราะฉะนั้นความเพียรจึงรอไม่ได้ ความเพียรมีทุกอิริยาบถ แม้นอนอยู่ก็มี เว้นแต่ขณะหลับนี้เรียกว่าความเพียรเป็นอัตโนมัติ หมุนตัวไปเอง หมุนไปเองเรื่อย

ความเพียรประเภทนี้จะเป็นตั้งแต่ชั้นอนาคามีไป ชั้นพระอนาคามีเริ่มความเพียรเป็นอัตโนมัติ แล้วเร็วเข้าๆ ละเอียดยเข้าเรื่อยๆ จนพุ่งถึงนิพพาน

นี่ละธรรมะพระพุทธเจ้าที่สอนว่ายังไง ให้เป็นกับผู้ขึ้นเวทีชิงจะค้านท่านได้ยังไง จึงว่าธรรมะสดๆ ร้อนๆ สวากขาตธรรม ตรัสไว้ชอบแล้ว พระองค์ตรัสไว้ยังไง พอขึ้นเวทีรับกันปั๊บ มันเข้ากันได้ทันทีๆ ยอมรับๆ ของอันเดียวกัน ดังที่เราพูดเมื่อวานนี้ว่า**พระโสณะ** เดินจงกรมจนฝ่าเท้าแตก จะเอาอะไรไปวัด ใครจะไปคาด อย่างเรานี่เราก็บอก เราไม่เชื่อ อยู่ๆ บังคับบัญชาตัวเองให้เดินจงกรมจนฝ่าเท้าแตกนี้เป็นไปไม่ได้ ลงแค่นั้นล่ะนะ ตอนเวลามาเป็นในตัวของเราเองนี่ เดินจงกรมจนฝ่าเท้าแตกเป็นยังไง ก็เคยเล่าให้ฟังแล้วนั่นล่ะ คือมันหมุนตลอด ถ้าลงได้ลงทางจงกรมสี่วัน สิบคืนปีเดือน มีแต่กิเลสกับธรรมพัดกันอยู่เป็นวงในตลอด ความเพียรตลอด นี้เรียกว่า ความเพียรอัตโนมัติ ชั้นอนาคามี ความเพียรเป็นอัตโนมัติ ท่านเหล่านี้จะไม่ลง ขึ้นเรื่อย”

พระธาตุจอมแจ้ง แม่สรวย

พระธาตุจอมแจ้ง ตั้งอยู่ที่เลขที่ ๑ หมู่ที่ ๑๒ บ้านจอมแจ้ง ตำบลแม่สรวย อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ปัจจุบันเป็นวัดพระธาตุจอมแจ้ง สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย เป็นวัดเก่าแก่มาแต่โบราณกาล ชาวบ้านเรียกว่า “พระธาตุจอมแจ้ง” เพราะมีพระธาตุอยู่ก่อนแล้ว เป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ ชาวบ้านต่างเคารพบูชา เมื่อถึงฤดูกาลทำนา ปีไหนฟ้าฝนไม่อำนวย ชาวบ้านนิยมนำดอกไม้ธูปเทียนขึ้นมาบูชา อธิษฐานให้ฝนตก มักจะสำเร็จสมความปรารถนาของชาวบ้านสมัยนั้น

จึงมีการทำบุญเป็นประเพณีในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ เหนือ (เดือน ๖) เป็นประจำทุกปี ตลอดถึงปัจจุบัน

พระธาตุ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธ มีความอัศจรรย์ปาฏิหาริย์มาก เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไว้ให้ประชาชนได้สักการบูชา จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ในยุคก่อนๆ มักได้ยินได้ฟังเสมอว่า ในวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ จะพบปรากฏการณ์พิเศษเกิดขึ้นเสมอๆ เช่น การปรากฏลำแสงพวยพุ่ง สุกสว่าง สดใส เป็นรัศมีสีแดง สีเหลือง สีขาว ขึ้นรอบองค์พระธาตุ หรือพาดผ่านขึ้นสู่ท้องฟ้าบ้าง หรือปรากฏกลิ่นหอมโรยริน อบอวลชวนให้จิตสดชื่นแจ่มใสบ้าง ซึ่งปรากฏการณ์เหล่านี้ แสดงออกมาโดยอัศจรรย์ด้วยพุทธา-นุภาพ เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่ดวงชนที่เคารพเลื่อมใสเป็นอันมาก

ตามประวัติตำนาน วัดพระธาตุจอมแจ้งนี้ว่า ได้มีพระมหาเถระรูปหนึ่ง ได้เที่ยวจาริกเทศนา สั่งสอนประกาศพระพุทธศาสนา เดินธุดงค์ผ่านมาถึงสถานที่แห่งนี้เป็นเวลารุ่งอรุณขึ้นของวันใหม่ (มาแจ้งหรือสว่างที่นี้) จึงได้ให้ตาแก่คนหนึ่งที่อยู่ปฏิบัติรักษาพระธาตุนี้ ลงไปตักน้ำในลำน้ำขึ้นมา ล้างหน้า และพักที่นี้ได้ ๗ วัน ก่อนจะเดินทางจาริกต่อไป โดยมอบพระบรมสารีริกธาตุให้ตาแก่เพื่อบรรจุไว้ในพระธาตุ และยังได้ทำนายอนาคตทายหน้าว่า ชาวบ้านจะเรียกสถานที่แห่งนี้ว่า วัดพระธาตุจอมแจ้ง ส่วนลำน้ำที่พระมหาเถระใช้ล้างหน้าชาวบ้านเรียกว่า แม่น้ำช่วย ต่อมาได้เรียกชื่อเพี้ยนไปว่า แม่น้ำสรวย จนถึงปัจจุบัน

วัดพระธาตุจอมแจ้ง ปรากฏหลักฐานการสร้างประมาณปี พ.ศ. ๑๘๐๐ พ.ศ. ๒๔๗๘ ได้มี **หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต** เดินธุดงค์ผ่านมาพักจำพรรษาใต้ต้นดอกไม้สารภี ๑ พรรษา พ.ศ. ๒๔๘๐ **พระนวล ทิฏฐธมฺโม** เป็นผู้ริเริ่มนำชาวบ้านมาบูรณปฏิสังขรณ์ มีนายจินดา ศรีสวัสดิ์ และชาวบ้านช่วยบูรณะพระธาตุจนสำเร็จเป็นองค์ใหญ่งดงามแบบศิลปะพม่า พ.ศ. ๒๔๘๒ **พระครูอดุลสีหวัตร** (สิงห์คำ) ย้ายมาเป็นเจ้าคณะอำเภอแม่สรวย และได้เป็นเจ้าอาวาส นำคณะศรัทธาและญาติโยมบูรณปฏิสังขรณ์วัดพระธาตุจอมแจ้ง จนเจริญรุ่งเรืองมาเป็นลำดับ トラบจนปัจจุบัน

สาเหตุที่หลวงปู่มั่นและพระศิษย์พักที่วัดร้าง

ในสมัยครั้งพุทธกาล สถานที่สัปปายะตามพระพุทธโอวาทในข้อรุกขมูลตามป่าตามเขา ได้แก่ รมไม้ ชายป่าชายเขา ถ้ำ เงื่อมผา ป่าช้า ป่ารกชัฏ ที่แจ้งล้อมฟาง อัมโภกาส มาในสมัยครั้ง กิ่งพุทธกาล **หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต** ปรมจารย์ใหญ่ฝ่ายพระอัฐงคกรรมฐาน ท่านทั้งสองได้ร่วมกันบุกเบิกพื้นฟูจุดคงวัตร นอกจากอาศัยสถานที่สัปปายะดังกล่าวมา ยังได้อาศัยปฏิบัติธรรมตามวัดร้างที่อยู่ตามป่าตามเขา เพราะเป็นสถานที่เงียบสงัดวังเวง ไม่มีผู้คนมารบกวน

เพราะความกลัวในสถานที่ เช่น มีบางคนแอบลักลอบขุดของโบราณไปก็ประสบเหตุน่าหวาดกลัวต่าง ๆ จนต้องรีบนำมาคืนก็มี และวัดร้างบางแห่งก็มีพระธาตุลอยเสด็จไปมาเป็นลูกกลม ๆ มีแสงสีต่าง ๆ วัดร้างจึงเป็นสถานที่ฝึกจิตธรรมดาใจของนักปฏิบัติธรรมได้เป็นอย่างดี

วัดร้างตามป่าตามเขา จึงนับเป็นสถานที่สำคัญแหล่งหนึ่งที่ครูบาอาจารย์พระศิษย์สาย **หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น** นิยมจุดธูปไปปฏิบัติธรรมและได้สืบทอดกันมา และกาลต่อมาครูบาอาจารย์ได้พัฒนาเป็นวัดขึ้นมาใหม่ รวมทั้งกรณี **หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ** ก็ติดตามหลวงปู่มั่นพักตามวัดร้างต่างๆ ทางภาคเหนือ และเมื่อท่านกลับทางภาคอีสาน ท่านก็ไปพักวัดร้าง และวัดร้างบางแห่งท่านก็พัฒนาเป็นวัด เช่น วัดศรีโพนสูง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร กรณี **หลวงปู่สิม พุทธาจาโร** ท่านบุกเบิกพัฒนาถ้ำผาปล่องจนเป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง ฯลฯ

ในท้องถิ่นแถบป่าเขาในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย มีวัดร้างจำนวนมากมาย แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีต ส่วนใหญ่เป็นวัดก่อสร้างมาแต่ยุคโบราณ ซึ่งไม่สามารถทราบประวัติและอายุการก่อสร้างที่แน่นอน หลายแห่งมีเพียงประวัติในเชิงตำนาน หรือเรื่องเล่าขานต่อๆ กันมา เป็นที่น่าสังเกตว่า วัดร้างแต่ละแห่งมักจะมีพระธาตุ เรียกตามภาษาท้องถิ่นทางภาคเหนือ นั่นก็คือ เจดีย์ที่เราเรียกกันทั่วไป เช่น พระเจดีย์หลวง (วัดเจดีย์หลวง) พระธาตุแม่โกน (ขุนโกน) พระธาตุดอยนะโม พระธาตุจอมแจ้ง พระธาตุจอมแดง พระธาตุดอยพระเจ้า ฯลฯ

ส่วนสาเหตุวัดร้างมีหลายประการ เกิดจากสถานที่ทุรกันดารอดอยากยากลำบากจึงไม่มีพระมาอยู่บ้าง เกิดจากพระย่อหย่อนไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยบ้าง เกิดจากภัยศึกสงครามบ้าง และปัจจุบันเกิดจากพระขึ้นชอบสะสมวัตถุทางโลก โดย **องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน** ได้เมตตาเทศน์สอนไว้ดังนี้

“เราอยากจะพูดว่าพระเป็นอันดับหนึ่งเป็นผู้ทำลายศาสนาเวลานี้ วัดกำลังจะร้าง วิฑู วิฑู วิฑู เทวทัต โทศัพทมือถือกำลังตีเข้าในวัดในเวลานี้แหลกหมด เราไปตระเวนตามสาย **พ่อแม่ครูจารย์มั่น** มีไหมวัดนี้มีไหม อันนั้นก็มีไหม โทศัพทมือถือมีไหม วิฑู วิฑู วิฑู โทศัพทมือถือมีไหม วัดนี้ๆ องค์ไหนมี ไล่ออกจากวัดเวลานั้นเลย ชับหนีจากหมู่จากเพื่อนไม่ให้อ่วมอบุสถสังฆกรรมจะว่าอะไร ของสิ่งเหล่านี้เป็นของทำลายแท้ๆ สิ่งทำลายที่สุดคือตัวนี้เองทำลายศาสนา ทำลายไปมากเข้าๆ วัดวาอารามศาสนานี้ร้างหมด ทำไม่จึงร้าง พระอยู่ไม่ได้ชิ เพราะอะไรพระถึงอยู่ไม่ได้ ไม่มีคนเขาใส่บาตรก็อยู่ไม่ได้ชิ วัดก็ร้างนะชิ อันนี้เองไปทำลายนะ เวลานี้กำลังเข้าทำลาย”

คำสอนหลวงปู่มั่นที่พระธาตุจอมแจ้ง

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ เป็นพรรษาแรกที่ หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านได้อยู่จำพรรษาร่วมกับหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ที่วัดพระธาตุจอมแจ้ง หลวงปู่มั่นท่านได้เคี่ยวเข็ญพระศิษย์แต่ละองค์ให้ปฏิบัติธรรมอย่างเต็มที่ มีการเทศน์อบรมตลอดพรรษา ตามปฏิปทาของหลวงปู่มั่น ท่านจะเทศน์ตอนหัวค่ำ โดยหลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท ได้เมตตาเล่าไว้ดังนี้ “ไม่อบรมมาก อบรมก็ตอนหัวค่ำหน่อย ท่านก็เลิก คือได้เวลาเกือบสี่ทุ่ม ท่านก็เข้าจำวัด ท่านข้อวัตรเป็นอย่างนั้น”

สำหรับคำสอนของหลวงปู่มั่นในพรรษานี้ หลวงปู่พระมหาทองสุก สุนฺจิตฺโต ซึ่งได้อยู่ร่วมจำพรรษาด้วย ท่านได้สรุปไว้เป็นข้อๆ ดังนี้

“..ในปีนี้ ท่านพระอาจารย์มั่น ได้พาทำความเพียรเป็นกรณีพิเศษ และท่านได้อธิบายข้อปฏิบัติและปฏิปทาต่างๆ มากมาย เช่น

๑. การปฏิบัติทางใจ ต้องถือการถ่ายถอนอุปาทานเป็นหลัก
๒. การถ่ายถอนนั้น ไม่ใช่ถ่ายโดยไม่มีเหตุ ไม่ใช่ทำเฉยๆ ให้มันถ่ายถอนเอง
๓. เหตุแห่งการถ่ายถอนนั้น ต้องสมเหตุสมผล ท่านอ้างเอาพระอัสสชิ แสดงในธรรมข้อที่ว่า

เย ธมมา เหตุปฺปภา	เตสํเหตุํ ตถาคโตะ อาท
เตสญจ โย นิโรโธ จ	เอวํ วาที มหาสมโณติ

ธรรมทั้งหลายเกิดมาจากเหตุ ธรรมทั้งหลายเหล่านั้นดับไปเพราะเหตุ พระมหาสมณะ (คือพระพุทธเจ้า) มีปกติตรัสดังนี้

๔. เพื่อให้เข้าใจว่า การถ่ายถอนอุปาทานนั้น มิใช่ไม่มีเหตุและไม่สมควรแก่เหตุ ต้องสมเหตุสมผล

๕. เหตุ ได้แก่ การสมมุติบัญญัติขึ้น แล้วหลงตามอาการนั้น เริ่มต้นด้วยการสมมุติตัวของตนก่อน พอหลงตัวเราแล้วก็ไปหลงผู้อื่น หลงว่าเราสวยแล้วจึงไปหลงผู้อื่นว่าสวย เมื่อหลงตัวของตัวเองและผู้อื่นแล้วก็หลงผัสขั่วของนอกจากตัว กลับกลายเป็นราคะ โทสะ โมหะ

๖. แก่เหตุต้องพิจารณากรรมฐาน ๕ คือ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ด้วยสามารถแห่งกำลังของสมาธิ เมื่อสมาธิขั้นต่ำ การพิจารณาก็เป็นฉนวนขั้นต่ำ เมื่อเป็นสมาธิขั้นสูง พิจารณาเป็นฉนวนขั้นสูง แต่ก็อยู่ในกรรมฐาน ๕

๗. การสมเหตุสมผล หมายถึง คันทีไหนต้องเกาที่นั่นถึงจะหายคัน คนติดกรรมฐาน ๕ หมายถึง หลงหนังเป็นที่สุด เรียกว่าหลงกันตรงนี้ ถ้าไม่มีหนัง คงจะหนีกันแทบตาย เมื่อหลงที่นี้

ก็ต้องแก้ที่นี้ คือ เมื่อกำลังสมาธิพอแล้ว พิจารณาก็เห็นตามความเป็นจริง เกิดความเบื่อหน่าย เป็นวิปัสสนาญาณ

๘. เป็นการเดินอริยสัจ เพราะเป็นการพิจารณาตัวทุกข์ ดังที่พระองค์ทรงแสดงว่าชาติปีทุกข์ ขราปีทุกข์ พยาธิทุกข์ มรณัมปีทุกข์ ใครเกิด ใครแก่ ใครเจ็บ ใครตาย กรรมฐาน ๕ เป็นต้น ปฏิสนธิเกิดมาแล้ว แก่แล้ว ตายแล้ว จึงชื่อว่า พิจารณากรรมฐานเป็นทางพ้นทุกข์ เพราะพิจารณาตัวทุกข์จริงๆ

๙. ทุกขสมุทัย เหตุเกิดทุกข์ เพราะมาหลงกรรมฐาน ๕ ยึดมั่น จึงเป็นทุกข์ เมื่อพิจารณาก็ละได้ เพราะเห็นตามความเป็นจริง สมกับคำว่า **รูปสมิปี นิพพินฺทติ เวทนายปี นิพพินฺทติ สลฺลยายปี นิพพินฺทติ สงฺขารेषุปี นิพพินฺทติ วิญฺญาณสมิปี นิพพินฺทติ** เมื่อเบื่อหน่ายในรูป (กรรมฐาน ๕) เป็นต้นแล้ว ก็คลายความกำหนัด เมื่อเราพ้น เราก็ต้องมีญาณทราบชัดว่าเราพ้น

๑๐. ทุกขนิโรธดับทุกข์ เมื่อเห็นกรรมฐาน ๕ เบื่อหน่าย ชื่อว่า ดับอุปาทาน ความยึดมั่นถือมั่น เช่นเดียวกับท่านสามเณรสุมนะ ศิษย์ท่านพระอนุรุทธะ พอปลงผมหมดศีรษะ ก็ได้สำเร็จพระอรหันต์

๑๑. ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ทางไปสู่ที่ดับ คือ การเป็นปัญญาสัมมาทิฐิ ปัญญาเห็นชอบเห็นอะไร ? เห็นอริยสัจ ๔ อริยสัจ ๔ ได้แก่อะไร ? ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค การเห็นจริงแจ้งประจักษ์ด้วยสามารถแห่งสัมมาสมาธิ ไม่หลงติดสุข มีสมาธิเป็นกำลัง พิจารณากรรมฐาน ๕ ก็เป็นองค์มรรค”

หลัก ๑๑ ประการนี้กว้างขวาง ท่านพระอาจารย์มั่น ท่านแสดงกว้างขวางมาก **หลวงปู่พระมหาทองสุก** ท่านก็บันทึกย่อๆ ไว้ เพื่อจะเป็นแนวทางปฏิบัติของท่าน เพราะปีนี้เป็นสำคัญทั้งศึกษาและปฏิบัติ มิใช่ศึกษาอย่างเดียว

ปฏิบัติท่านพระอาจารย์มั่นแนะว่า การฉันทนเดียว การฉันทนในบาตร การบิณฑบาต การปิดกวาดลานวัด การปฏิบัติอุปัชฌาย์อาจารย์ การอยู่ป่าวิเวก เป็นศีลวัตรอันควรแก่ผู้ฝึกฝนชั้นอุกฤษฏ์จะพึงปฏิบัติ

หลังออกพรรษาปีนั้นแล้ว ต่างองค์ต่างก็แยกย้ายกันไปบำเพ็ญเพียรตามอัธยาศัยของแต่ละองค์ ในส่วนของ**หลวงปู่พระมหาทองสุก** ท่านเกิดอาการไข้มาลาเรียกำเริบขึ้น จึงไปรักษาตัวที่จังหวัดเชียงราย พอหายดีแล้วท่านก็กลับมาที่วัดพระธาตุดอยมแจ่มอีก ไม่มีพระเหลืออยู่สักองค์เดียว ทุกๆ องค์ต่างไปวิเวกหมด ท่านจึงมาอยู่องค์เดียว กลางคืนเสื่อซุม มาคอยรบกวนอยู่ตลอดเวลา มาหาท่านใกล้ๆ แต่มันก็ไม่ทำอะไร มาคอยจ้องๆ มอง แล้วก็หายไป

ท่านบอกว่า “ครั้งแรกก็ทำให้เกิดความเสียวๆ อยู่ แต่พอเคยกันเสียแล้วก็เฉยๆ”

หลวงปู่พระมหาทองสุก เล่าต่อไปว่า

“อยู่มาเดือน ๓ ปีนั้น **พระครูพนรัตน์บุรจรรย์** ก็เลยพามาสร้างพระเจดีย์ เพราะมีเจดีย์ (พระธาตุ) เก่าอยู่ที่นั่น ท่านพาชาวบ้านช่วยกันก่อสร้างเพิ่มเติม กินเวลาก่อสร้างถึง ๔ เดือน สำเร็จเอาเมื่อเดือน ๖ สำเร็จแล้วชาวบ้านก็พากันฉลองเป็นการใหญ่

เวลาฉลอง **ท่านอาจารย์ขาว** (หลวงปู่ขาว อนาลโย) **ท่านมณู** มาร่วมการฉลอง มีการทำบุญ ตักบาตร ผู้คนไม่ทราบว่ามีมาจากไหนมากมาย เพราะคนเมืองนี้ชอบและเลื่อมใสในการก่อสร้างพระเจดีย์จริงๆ มาถึงมาทำบุญ ไม่ต้องป่าวร้อง รู้แล้วมาเอง ท่านทุกองค์ต่างผลัดกันเทศน์โปรดญาติโยม ได้ประโยชน์ดีทีเดียว”

ออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ท่านรุดงค์พม่า

ออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๐ **หลวงปู่พรหม** ได้ติดตาม**หลวงปู่มั่น**มาพักที่สำนักสงฆ์บ้านปาง (วัดอรัญญวิเวก) อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จากหนังสือประวัติ**หลวงปู่ชอบ ฐานสโม** บันทึกไว้ดังนี้

“หลังจากออกพรรษาช่วงเดือนสิบสอง **องค์ท่านหลวงปู่มั่น**รับนิมนต์ชาวบ้านปางมาทำบุญ ยี่เป็ง องค์ท่านเข้ามาพักที่สำนักสงฆ์บ้านปาง โดยมี **หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ หลวงปู่ขาว อนาลโย** และสามเณรอีก ๒ รูปติดตามองค์ท่านมา”

จากนั้น**หลวงปู่พรหม** ท่านกราบขออนุญาต**ท่านพระอาจารย์มั่น** เติจรุดงค์วิเวกทางเหนือ ถึงเมืองโตน เมืองหาง เขตแคว้นเมืองเชียงตุง ไปทางประเทศพม่า ท่านไปรุดงค์ลำพังเพียงองค์เดียว ขึ้น ๓ ดอย ลงมาเจอชาวพม่า มี ๔ หลังคาเรือน อาชีพเขาฝึกเคื่อง เขาทุกขยัก ตักขี้ยางใส่ ขอนดอก (ไม้ขอนที่ผุ) ทำขี้ได้ไปขาย หลวงปู่พรหม ท่านรุดงค์มาถึงถ้ำอีกแห่งหนึ่งอันเป็นสถานที่สงบระงับเหมาะแก่การเจริญภาวนา ถ้ำนี้มีชื่อว่า ถ้ำปู่แป๊ะ (ครูบาอาจารย์บางองค์เรียกว่าถ้ำนาปู) เป็นบริเวณป่าไม้และมีสัตว์ป่าอาศัยอยู่มากชนิดด้วยกัน หลวงปู่พรหมได้อาศัยบิณฑบาต ได้อาหารมาพอประทังชีวิตตามสมควร นับได้ว่ามีบุญวาสนาต่อกันมากในสมัยนั้น

เป็นที่ทราบกันดีในวงกรรมฐานสาย**ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต** ว่า หลวงปู่มั่น ท่านทรง อภิญญา เมื่อพระศิษย์กราบลาท่านออกไปเที่ยวรุดงค์ หลวงปู่มั่นท่านสามารถส่งกระแสจิตไปสอนพระศิษย์ได้ เป็นภาพธรรมนิมิตไปปรากฏ แม้ว่าพระศิษย์จะอยู่ห่างไกลเพียงใดก็ตาม ซึ่งกรณีนี้มีด้วยกันหลายองค์ โดย**องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน** ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“เราคิดเห็นหัวใจเรา ไปอยู่กับพ่อแม่ครูจารย์มั่นนี้แหลม อบอุ่นเหลือเกินนะ เหมือนว่ากิเลสนี้เที่ยวหมอบอยู่ตามพุ่มไม้ พุ่มไม้พุ่มนั้นพุ่มนี้กิเลสเที่ยวหมอบ เพราะเราเข้ามาหาท่าน กิเลสเข้ามา รุมเราไม่ได้ มันเที่ยวหมอบ ทีนี้พอเราก้าวออกจากวัดมั่นก็รุมเรา เป็นอย่างนั้นนะ คือจิตใจอยู่กับท่านอบอุ่นมากทีเดียว เอาพูดเปิดอกเลย เวลาอยู่กับท่าน การภาวนาไม่ว่าหลับว่าตื่น เรากาวนานี้ไม่ปรากฏองค์ของท่าน มีแต่ความอบอุ่น พอก้าวออกจากท่านไปนี่ โอ้ย ! เกือบจะนับได้เลยว่า วันนี้ วันนั้นไม่ปรากฏองค์ท่าน นอกนั้นทุกคืนไปเลย

นี่ทำไมเป็นอย่างนั้น พอนั่งปัจุบันนี้มาแล้วๆ เดือนซ้อนนั้น เดือนซ้อนนี้ นี่เรียกภาครธรรมภายในใจ ความเมตตาธรรมท่านครอบไป ทางนั้นรับประสานกันเลย ถ้ามีเครื่องรับนะ คั้นไหนก็คั้นนั้นเลยๆ จนกระทั่งได้มากกราบเรียนท่าน ตั้งแต่ออกจากท่านไปนั้นกลับมาที่ กลางคืนไม่ปรากฏท่าน เพียงเท่านั้นคั้น เท่านั้นคั้น นอกนั้นปรากฏทั้งนั้น ท่านก็ตบเล็กน้อยๆ ไปอย่างนั้น เพราะท่านรู้หมดแล้วเรื่องเหล่านี้ พอจากท่านไป ภาพธรรมนิมิตจะมาแสดงอยู่ตลอด ประสานกันตลอด นี่ละธรรมละเอียดอย่างนั้น ไม่มีใกล้มีไกล”

กรณีของหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ขณะจุดงค์ปฏิบัติธรรมในประเทศพม่าก็เช่นเดียวกัน หลวงปู่มั่นท่านก็ส่งกระแสจิตไปสอน ดังเรื่องเล่าต่อไปนี้

“ท่านได้พักทำความเพียรอยู่ที่ถ้ำปุมเป้ ปรากฏว่ามีกระดูกพระองค์หนึ่งที่มีรณภาพไปแล้ว อยู่ภายในบริเวณถ้ำ ซึ่งถ้ำมีทางเข้าทางเดียวและมีทางเดินจงกรม ยาวได้ประมาณ ๔๐ ก้าว หลวงปู่พรหมได้บำเพ็ญสมณธรรมโดยสะดวกสบายไม่มีการติดขัดในการภาวนา ขณะท่านเร่งทำความเพียร หลวงปู่มั่นอยู่ทางเชียงใหม่ ท่านได้ใช้ภิกษุญาสอนหลวงปู่พรหม โดยส่งกระแสจิตไปสอนเป็นภาพธรรมนิมิต

ไม่ปรากฏชัดว่า หลวงปู่ได้อยู่บำเพ็ญธรรม ณ ถ้ำปุมเป้แห่งนี้มานานสักเท่าใด แต่มีคำบอกเล่าต่อๆ กันมาว่า หลวงปู่พรหมท่านได้เร่งทำความเพียรอย่างชนิดทุ่มเทจิตใจกันเลยทีเดียว และการปฏิบัติธรรมของท่านนั้น ทำจิตใจเลื่อนขั้นสู่ภูมิธรรมชั้นละเอียดอ่อน ซึ่งยากที่จะอธิบายได้ ณ ที่นี้...

ส่วนเรื่องการระลึกชาติ หลวงปู่พรหมท่านระลึกชาติได้ ท่านว่าท่านเคยเกิดเป็นนกขาบ (นกตะขาบ) ในถ้ำปุมเป้ และท่านเคยเกิดเป็นเสือแถวบ้านดงเย็น”

เสือเทพบันดาลมานอนขวางทางจงกรม

ประสบการณ์ของพระจุดงค์กรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต มีครูบาอาจารย์หลายองค์ขณะจุดงค์ปฏิบัติธรรมตามป่าตามเขา มักประสบกับเหตุการณ์แปลกประหลาด เช่น กรณีเสือเทพบันดาล เทวดาแปลงร่างเป็นเสือโคร่งขนาดใหญ่มาหาบริเวณทางเดินจงกรม เช่น

หลวงปู่สีทา ขยเสโน หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ฯลฯ โดยองค์หลวงตา พระมหาบัว ญาณสมปนโน ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“นี่อาจารย์สีทา โอ ! นี่เป็นองค์ที่พ่อแม่ครูจารย์มั่นพูดถึงอยู่เสมออันนั้นแหละ รูปร่างเล็ก ๆ เท่ากันกับพ่อแม่ครูจารย์มั่นเรา รูปร่างขนาดนั้น เห็นรูปร่างของท่านก็ดู ที่เสื่อมันมานั่งเฝ้าอยู่ ท่านเดินจงกรมไปมากกลางคืน ไปอยู่ฝั่งนั้น ฝั่งลาวเสื่อซุม ท่านอยู่แห่งหนึ่งท่านอาจารย์มั่นเรา แล้วองค์นี้อยู่บ้านหนึ่งต่างหาก เวลาเดินจงกรมไปมาดูลักษณะมันผิดหูผิดตา ที่แรกไม่มีอะไร ครั้นต่อมาดูลักษณะในสายตาทางตามองไป มันอะไรนะ ท่านก็เลยดูจริงๆ ที่ไหนได้ เสื่อโครงใหญ่ มันมานั่งคู้ยู่ที่นั่นนะ เสื่อโครงใหญ่ ท่านมองเห็นที่แรก จิตใจก็มีลักษณะยิบๆ จะว่ากลัวก็ไม่กลัว แต่ชนลุกซู่ ท่านว่าอย่างนั้นนะ เขาก็นั่งอยู่ ท่านก็เดิน ไม่พูดอะไรกับเขาละที่แรก คิดก็ไม่คิด ก็รู้แต่ว่าเสื่อ เดินไปเดินมา

ที่นี้ก็ได้รับความคิดขึ้นมา เสื่อตัวนี้มานั่งเฝ้าเรา นิ่งเฝ้าเพราะเหตุไรนา ถ้าหิวอยากไปหาอยู่ หากินที่ไหนก็ไป ไม่ต้องมานั่งเฝ้าเราก็ได้ท่านว่า คิดในใจ มันก็เสียงกังวานขึ้นเลย เหมือนว่าเสื่อ เทพบันดาลนะ บันดาลใจเสื่อหรือเป็นเสื่อเทพก็ไม่รู้ละ พอท่านคิดอย่างนั้นแล้วเสียงกังวานขึ้นเลย เอ้อๆ ขึ้นเลย ท่านเลยพลิกความคิดเสียใหม่ โอ ! ถ้าไม่ไปจะรักษาอันตรายให้ก็ไม่เป็นไร เราไม่ว่าอะไร เราคิดเฉยๆ ถ้าหิวจะไปหากินก็ให้ไป ว่าอย่างนั้นต่างหาก ถ้าจะนั่งเฝ้ารักษาอันตรายให้ก็ได้ ท่านว่า เลยเจียบเลย ท่านก็เดินจงกรม...

ถ้าลงพ่อแม่ครูจารย์มั่นได้พูดอะไรแล้วแม่นยานะ เราก็จับความคิดภาพพจน์ของอาจารย์สีทานั้นไว้ พอตีก็ไปเจอรูปปั้นท่านเท่าพ่อแม่ครูจารย์มั่น อ้อ ! นี่อาจารย์สีทาองค์นี้เอง องค์เสื่อมานั่งเฝ้า เขาไม่ทำไมนะ เขานั่งอยู่เฉยๆ นั่งไม่ใช่นั่งหมอบ ถ้านั่งหมอบมันมีท่าจริงท่าเล่นได้นะ ถ้านั่งธรรมดาเหมือนหมานั่งนี่เรียกว่านั่งดูธรรมดา ไม่ทำอะไร ถ้านั่งหมอบเหมือนแมวนี้มีท่านะ แต่ที่เขานั่งแบบหมานั่ง ก็มาคืบเดียวจากนั้นไม่มาอีกเลย จนกระทั่งท่านจากที่นั่นไปไม่มา คงจะเป็นเสื่อเทพบันดาลว่างั้น แต่สำหรับท่านเองไม่เคยพูดเรื่องสัตว์เรื่องเสื่อให้ฟังเลย พ่อแม่ครูจารย์มั่นไม่เคยพูด ทั้งๆ ที่ท่านสมบุกสมบันมากในการอยู่ในป่าในเขา ที่จะไปเจอเสื่อหรือเจอสัตว์ร้ายที่ไหนมาเล่าให้ฟัง ไม่มี มีแต่เล่าเรื่องขององค์อื่นๆ องค์ใดเด่นทางใดๆ ท่านเล่า”

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ก็เช่นเดียวกัน ท่านได้เมตตาเล่าประสบการณ์ขณะบำเพ็ญเพียรที่พม่านั้น ท่านเดินจงกรมอย่างไม่หยุดหย่อน มีเสื่อมาขวางทางจงกรม เป็นเสื่อบันดาล โดยพระศิษย์ได้เล่าตามที่ได้ฟังมาจากหลวงปู่พรหม ดังนี้

“หลวงปู่พรหม ท่านไปรุดงค์พม่า ขณะที่ท่านถือเนสัชชีเร่งความเพียรด้วยการเดินจงกรม นั่งสมาธิติดต่อกันหลายวัน ในคืนวันหนึ่งยามดึกสงัด ขณะที่ท่านกำลังเร่งทำความเพียรด้วยการ

เดินจงกรม ท่านเดินกลับไปกลับมาบนทางจงกรม ท่านเดินอยู่นานหลายชั่วโมงจนเมื่อยแล้ว ปรากฏว่ามีเสือตัวใหญ่ ความยาววัดได้ประมาณ ๘ ศอก มานอนขวางทางจงกรม ไม่ทราบว่าเป็นเสือตัวนั้นมาตั้งแต่เมื่อไร จู่ๆ มันก็มาปรากฏตัวบนทางจงกรม หลวงปู่ท่านเห็นดังนั้น ท่านก็ไม่กลัวและไม่ได้หวั่นเกรงภัยอันตรายใดๆ ที่จะเกิดขึ้นกับท่าน เพราะชีวิตของท่าน ท่านยอมสละชีวิตเพื่อธรรมอยู่แล้ว ท่านจึงยืนนิ่งและกำหนดจิตพิจารณาดูเสือใหญ่ตัวนั้น จึงทราบว่าเป็นเทวดาจำแลงร่างมาเป็นเสือ เป็นเสือบันดาล โดยเทวดาเป็นห่วงเกรงว่าท่านอดหลับอดนอนเร่งความเพียรอย่างหนัก โดยไม่ได้พักผ่อนมาหลายคืนติดต่อกัน อาจจะล้มป่วยลงและเป็นอัมพาตได้ เทวดาตนนั้นมีความประสงค์อยากให้หลวงปู่ได้พักผ่อนหลับนอนบ้าง จึงแปลงเป็นเสือตัวใหญ่มานอนขวางหลวงปู่ไว้

สำหรับหลวงปู่พรหมเอง ท่านทราบในความปรารถนาดีของเทวดาตนนั้น ท่านก็ไม่ยอมไปพักผ่อน แต่ท่านกลับยืนสงบหลับตานิ่งทำความพากความเพียรต่อไปโดยไม่ได้อสนใจเสือใหญ่ตัวนั้น ท่านอยู่ด้วยอิริยาบถยืนทำความเพียรเป็นเวลานานพอสมควรแล้วจึงล้มตัวซึ้นดู ปรากฏว่าเสือใหญ่ตัวนั้นได้อันตรธานหายไปตั้งแต่เมื่อไรก็ไม่ทราบ จากนั้นท่านก็เดินจงกรมทำความเพียรต่อไป”

นอกจากเหตุการณ์เสือเทพบันดาลมาขวางทางจงกรมท่านแล้ว คราวหลวงปู่พรหมท่านไปเที่ยวรุดงค์อยู่ในแถบภูเขาป่าลึก ท่านก็ผจญกับสัตว์ใหญ่สัตว์ร้ายต่างๆ ซึ่งอาจสุ่มเสี่ยงต่อความเป็นความตาย ท่านถึงกับยอมสละชีวิต และท่านก็ได้ผ่านพ้นเหตุการณ์เหล่านั้นมาด้วยดี เช่น บางครั้งท่านก็ผจญกับเสือใหญ่ มันมายืนตระหง่านขวางทางเดิน ท่านก็ตัดสินใจอย่างเด็ดเดี่ยวแน่วแน่ยอมสละชีวิต “เฮ้ ! ถ้ามีงอยากกัดกูตาย ให้มีงกัดเลย” ท่านว่า พอเสือมันได้ยินเท่านั้น มันก็กระโดดหนีหายไปเลย มันน่าจะเป็นเทวดาเนรมิตเป็นเสือใหญ่มารักษาท่าน

ท่านนั่งสมาธิมีงูใหญ่เลื้อยมาพาดขา

เรื่องงูใหญ่อย่างนี้ หลวงปู่พรหมท่านก็เคยผจญมาแล้ว ท่านเล่าให้ฟัง ท่านนั่งสมาธิอยู่บางทีงูใหญ่มันก็เลื้อยมาพาดขาท่านนี้ แล้วแต่เหตุการณ์มันจะทำอะไร มันจะขบจะกัดก็แล้วแต่มันท่านก็มีแต่ภาวนาว่า “พุทโธๆๆๆ” อย่างเดียว “ตายๆๆๆ” อย่างเดียว เอ้อ ! พุทโธอย่างเดียวยตายอย่างเดียวยยอมสละตาย ยอมสละชีวิต ท่านว่า “เฮ้ ! มีงอยากทำอะไรก็ทำเลย” งูใหญ่มันก็เลื้อยหนีหายไป มันคงเป็นเทวดาเนรมิตจะมารักษาท่านอีก

หลวงปู่พรหมท่านเจองูใหญ่บ่อยอยู่ เพราะว่าตอนไปเจองูใหญ่นี้ สถานที่นั้นเจ้าที่มันแรงคือว่ามันแรงมันดุ มันมีผีว้างนั้นเถอะ คนไปมาหาสู่ไม่ถึง ถ้าไปฝืนมันก็กินหมด สถานที่ที่ที่คนเขาไม่ไปเขากลับ ที่หลวงปู่เข้าไปเจองูนี้ ชาวบ้านเขาก็มาบอกเตือนว่า ไม่ต้องไป ที่ตรงนั้นมีพระสงฆ์ไปตายกันมากแล้ว ตายอยู่หลุบเหวอันนั้น ถ้าอันนั้น อย่างนี้ละ หลวงปู่ท่านก็ไม่กลัว ท่านก็ไป ท่านว่า

“ให้มันตาย” งูนี้มันก็อยู่ในถ้ำ มันมองไม่เห็น อันที่จริงที่เป็นงูเป็นอะไรนี้ก็พวกเทพพวกอะไรละ แปลงร่างมาทดลองท่าน มาท่านก็จะว่าอย่างไร งูใหญ่มันพาดบนขาท่าน ตัวมันใหญ่เท่าต้นตาล ต้นมะพร้าวอย่างนี้ละ ท่านจะตกใจขาดสติกลัวตายไหม ท่านก็สบาย แล้วแต่มันจะตาย ท่านก็นั่งสมาธิเฉยอยู่จนมันเลื้อยหนีไป วันหลังมันก็เอาอันใหม่มาทดลองอย่างนี้ละ

พวกเทพแปลงร่างเป็นงูมาทดลองหลวงปู่ เป็นเสือ เป็นช้าง เป็นอะไรก็แล้วแต่เขาจะแปลงร่างมา ตอนจะไปบิณฑบาตก็เช่นกัน ท่านเดินไปผจญกับโขลงช้างระหว่างทาง มันทางป่า ท่านก็บอก “ไปๆ” วาจัน “โวย ! อย่ามาบังมาเบียดเบียนกันเลย ไปๆ ทางใครทางมัน” แล้วท่านก็ยืนหลับตา “พุทโรๆๆ” ก็ไม่รู้ว่าช้างหายไปเวลาไหน ท่านก็เลยลืมตาขึ้น ช้างหนีก็ไปบิณฑบาต ก็คงเป็นพวกเหวดตามาบันดาลอีก

ท่านเล่าประสบการณ์รูดงค์ทางภาคเหนือ

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านเล่าประสบการณ์รูดงค์ทางภาคเหนือของท่านให้พระศิษย์ฟังว่า “ช้างขวางหน้าก็มี เสือขวางหน้าก็มี งูใหญ่ก็มาพาดตักเวลานั่งสมาธิก็มี” ท่านก็ว่า “เอา ! แล้วแต่มันจะตอด แล้วแต่มันจะกัด แล้วแต่มันจะตาย ถ้ามันจะตาย ก็ให้มันตาย” แล้วสัตว์พวกนี้มันก็หนีไป ท่านว่า “ไม่กลัวเลยความตาย สละตายแล้ว ไม่กลัว”

ขณะที่หลวงปู่พรหมท่านไปเที่ยวรูดงค์ บางครั้ง ๗ วัน ก็ไม่ได้ฉันข้าว เพราะมันไกลบ้านคน ค่ำไหนก็นอนนั้นไปเรื่อยๆ ถ้าฝนตกท่านก็นั่งสมาธิภาวนา “พุทโรๆๆ” ตากฝนเปียกอยู่อย่างนั้น ท่านต้องนั่งหนาวสั่นเหมือนนกจมนหายุด ร่างกายนี้เปียกโชกไปหมด เจอบ่อย ท่านว่า

พวกเปรตนี้ ท่านก็เจอ เปรตมันยังไม่อยากให้ไปอยู่ที่ผีมันแรงๆ แต่ท่านก็ตั้งหน้าตั้งตาไปอยู่ “เปรตสู้เราไม่ได้” ท่านว่า เปรตมันยังไม่อยากให้ไปอยู่แทนที่ของเขา ไปที่นั่นเปรตมันมาก พระสงฆ์องค์เจ้าตายหลายองค์แล้ว หลวงปู่ไม่กลัวตาย เข้าไปอยู่ เอาไปเอามาเปรตก็หมด มันก็ยอมอยู่เหมือนกัน ท่านว่า หลวงปู่ท่านเจอเปรตที่เชียงตุง พม่า ที่เชียงใหม่ เชียงรายก็เจอ เปรตมาขอส่วนบุญ สมัยก่อนยังไม่เจริญเหมือนทุกวันนี้ เปรตก็คงจะมีมากอย่างว่า มีแต่ป่าแต่ดง มีแต่ภูเขา ทุกวันนี้มันเข้าไปได้ ทางเรือก็ยังสามารถแล้วหลวงปู่ไปโปรด เทศน์อบรมแผ่เมตตาให้เปรต

พบพระพุทธรูปแตกหักแสดงพุทธานุภาพ

เหตุการณ์สำคัญขณะหลวงปู่พรหมรูดงค์ผ่านวัดร้างในพม่า แสดงให้เห็นถึงพุทธานุภาพของพระพุทธรูป แม้จะเป็นพระพุทธรูปเก่าๆ แตกหักพังแล้วก็ตาม แต่ก็ยังคงความศักดิ์สิทธิ์ ดังนี้

“ในระหว่างการเดินทางธุรกิจธรรมฐานในเขตพม่าของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านได้พักบำเพ็ญธรรมอยู่ใกล้ๆ กับหมู่บ้าน ครั้นพอรุ่งเช้าท่านก็ออกบิณฑบาตได้อาหารมาพอประมาณ ขณะเดินกลับจากบิณฑบาตนั้น หลวงปู่พรหมท่านได้ผ่านวัดร้างแห่งหนึ่ง ซึ่งมีพระพุทธรูปเก่าๆ แตกหักพังเกลื่อนเต็มไปหมด ท่านจึงนั่งลงแล้วถวายสักการนมัสการ แต่ภายในจิตใจของท่านนั้น ได้รำพึงขึ้นว่า พระพุทธรูปเหล่านี้ ไม่มีใครเหลียวแลและซ่อมแซมกันเลย ทั้งระเกะระกะอยู่เต็มไปหมด พระพุทธรูปเหล่านี้ สิ้นความศักดิ์สิทธิ์แล้วละหรืออย่างไร ?

ขณะที่หลวงปู่พรหม ท่านกำลังรำพึงในใจอยู่นั้น ก็เกิดความอัศจรรย์ขึ้น แผ่นดินสั่นสะเทือนเลื่อนลั่น กระจ่างเก่าๆ ที่แขวนอยู่ชายโบสถ์หลังเก่านั้น ถูกแรงสะเทือนดังเกรียวกราวขึ้น จนหลวงปู่พรหมต้องเข้ายึดเสาศาลาไว้ เพราะกลัวแผ่นดินจะถล่ม หลวงปู่พรหมท่านได้กำหนดรู้ด้วยวาระจิตและเห็นเป็นประจักษ์แก่ตัวท่านเองว่า

ความอัศจรรย์ครั้งนี้มิใช่แผ่นดินไหวแน่ แต่เป็นด้วยพุทธานุภาพของพระพุทธรูปที่หักพังเหล่านั้น ท่านแสดงให้เห็นถึงความศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นมีจริงๆ ไม่ควรประมาทในสิ่งเหล่านี้ เพราะเป็นวัตถุบูชาชั้นสูง ย่อมมีเทวดาปกป้องรักษาอยู่เสมอ

เมื่อหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านเห็นเหตุการณ์อันน่าอัศจรรย์นี้แล้ว บังเกิดปีติขนพองสยองเกล้า ท่านจึงนั่งลงกราบขอขมาลาโทษต่อพระพุทธรูปเหล่านั้น บัดนี้ หลวงปู่พรหมมีความเชื่อมั่นในพุทธานุภาพขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นที่ยิ่ง ท่านมีความมานะพยายามที่จะบำเพ็ญธรรมขั้นสูงต่อไปโดยไม่หยุดยั้ง...”

พบพระอุปคุตอรหันต์ในนิมิต

เรื่องราวขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวกในครั้งพุทธกาล ทั้งฝ่ายพระภิกษุและพระภิกษุณีที่มาเมตตาสงเคราะห์เทศน์โปรดและมาสัมโมทนียธรรม โดยแสดงกายปรากฏให้ครูบาอาจารย์ที่รุดงค์ปฏิบัติธรรมอยู่ท่ามกลางป่าเขาในเวลากลางดึก หรือมาปรากฏในนิมิตในขณะภาวนามีมากมาย นับเป็นเรื่องจริงที่แปลกประหลาดอัศจรรย์มาก และยังรอกการพิสูจน์ท้าทายจากนักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย ที่สำคัญเป็นการเพิ่มกำลังใจให้กับครูบาอาจารย์ที่มุ่งต่อความพ้นทุกข์เป็นอย่างดี เช่น กรณีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวกเสด็จมาเยี่ยมแสดงสัมโมทนียธรรมกับหลวงปู่มั่นในคืนวันบรรลุนิพพาน กรณีพระมหากัสสปเถระเหาะลอยมาทางอากาศ มาโปรดหลวงปู่ชอบ ฐานสโม กรณีพระพากลเถระเหาะมาโปรดหลวงปู่ขาว อนาลโย กรณีพระภิกษุณีอุบลวรรณาเถรี เมตตา มาโปรดเยี่ยมท่านพระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ เป็นต้น

สำหรับกรณี**พระอุปัชฌาย์**เจ้ามาเมตตาโปรดหลวงปู่พรหม จิรปุญโญ มีเรื่องราวดังนี้

“สมัยที่หลวงปู่พรหม จิรปุญโญ ท่านเดินธุดงค์แสวงหาความวิเวกทางใจอยู่ในดินแดนประเทศพม่า ท่านผ่านจังหวัดต่างๆ มากมายหลายแห่ง ในวันหนึ่งขณะที่ท่านเข้าที่เจริญสมณธรรมเมื่อจิตสงบดีแล้ว ก็ปรากฏนิมิตหมายอันสำคัญว่า ได้มีพระภิกษุสงฆ์องค์หนึ่งมาปรากฏกายยืนอยู่ต่อหน้าของท่าน พระภิกษุสงฆ์องค์นั้นมีรัศมีกายสีฟ้า และมีแสงที่สวยงามตา ระเบียบระยับไปทั่วบริเวณนั้น ครั้นแล้ว พระภิกษุสงฆ์ผู้งดงามได้เอ่ยขึ้นกับท่านว่า **“เราคือพระอุปัชฌาย์ เธอเคยเป็นศิษย์ของเรา เธอมีนิสัยแก่กล้า เอาให้พ้นทุกข์นะ”** ต่อจากนั้น ภาพของพระภิกษุสงฆ์นั้นก็ค่อยหายไป ด้วยเหตุการณ์ครั้งนี้ ทำให้หลวงปู่พรหม มีกำลังใจที่จะปฏิบัติต่อไปอีกมากมาย ดังนั้นหลวงปู่พรหมจึงมุ่งปฏิบัติธรรมตามเสด็จพระพุทธเจ้าและพระสาวกเจ้าทั้งหลายให้ทันในชาตินี้”

อดีตชาติของ**หลวงปู่พรหม** ท่านเคยเป็นลูกศิษย์ของ**พระอุปัชฌาย์** มีเรื่องเล่าดังนี้

หนที่หนึ่ง ท่านเล่าว่า **“หลวงปู่พรหม กับ หลวงปู่ขาว เคยได้อยู่จำพรรษาด้วยกันที่แม่สาย ที่เวียงป่าเป้า และที่บ้านปาง กับครูอาจารย์มั่น และครูอาจารย์มั่นนั่นเองที่บอกหมู่คณะว่า “ท่านพรหมเคยบวชเป็นเณรน้อยพระอุปัชฌาย์มาก่อน” อันนี้ท่านอาจารย์ขาวเล่าสู่กันฟัง”**

หนที่สอง **หลวงปู่พรหม** ท่านเล่าให้พระศิษย์ฟัง ดังนี้

“แต่ก่อนเกิดอยู่แม่แตง แม่มาลัย เป็นลูกศิษย์ของ**พระโมคคัลลาน์** ในยุคสมัยที่พระอัครสาวกพากันมาอยู่จำพรรษาที่วัดบ้านปาง ตั้งแต่ก่อนเก่า (วัดอรุณญวิเวก ในปัจจุบัน) ตายจากภพนั้นไปสวรรค์ เกิดมาอีกไปเกิดอยู่อินเดีย เป็นลูกศิษย์ของ**พระอุปัชฌาย์** ตายแล้วไปสวรรค์ ลงมาเกิดอยู่บ้านตาล (อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร)”

พระอุปัชฌาย์

พระอุปัชฌาย์เป็นพระอรหันต์ที่มีฤทธานุภาพมาก ท่านได้รับอาราธนาให้เป็นผู้ปราบพญามารที่จะมาทำลายพิธีสมโภชพระสถูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุในสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช ทำให้พญามารยอมสยบอย่างราบคาบ ด้วยเหตุนี้ **พระอุปัชฌาย์** จึงได้ชื่อว่าเทพเจ้าผู้คุ้มครองรักษาและประทานโชคลาภให้แก่ผู้กราบไหว้บูชา

เรื่องราวของ**พระอุปัชฌาย์** ไม่มีกล่าวในพระไตรปิฎก เพราะท่านเกิดหลังพุทธกาล คือเป็นพระอรหันต์หลังพุทธปรินิพพานแล้ว ๒๐๐ กว่าปี ตามตำนานกล่าวว่า

“ก่อนพระพุทธเจ้าจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน ได้ทรงพยากรณ์ไว้ว่า **พระอุปัชฌาย์**จะเป็นผู้ทำหน้าที่สืบทอดและพิทักษ์พระพุทธศาสนา ประดุจดั่งพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง ภายหน้าจะเป็น

ผู้ปราบพญามารที่คอยมาทำลายพิธีกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา และพญามารจะคลาญ มิฉฉาพิฐุละพยศ ยอมเข้ามาอยู่ในบวรพุทธศาสนา และพญามารจะแสดงอิทธิฤทธิ์เนรมิตตนเอง แสดงให้เห็นเป็นพระพุทเจ้า ให้บรรดาพระสงฆ์สาวกได้เห็นเป็นมหัศจรรย์”

เรื่องราวของ**พระอุปกุต** ปรากฏภายหลังพุทธปรินิพพาน ๒๑๘ ปี คือท่านเกิดร่วมสมัย กับพระเจ้าอโศกมหาราช พระอุปกุตเกิดในตระกูลพ่อค้า ประกอบอาชีพค้าเครื่องหอมอยู่ในเมือง มฤธา แคว้นสุรเสนะ เป็นเมืองที่ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำยมุนา บิดาของท่านมีบุตรชาย ๓ คน พระอุปกุต เป็นลูกชายคนที่ ๓

สาเหตุที่ท่านได้มาบวช เป็นเพราะบิดาได้เคยเฝ้าปากสัญญาไว้กับพระเถระรูปหนึ่ง คือ **พระสาณวาสีเถระ** (หรือสาณสัมภุตติ) ว่า หากตนมีบุตรชาย จะให้อุปสมบทในพระพุทธศาสนา

เมื่อมีบุตรชายคนแรก ก็บ่บายเปียงว่ามีความจำเป็นต้องให้ดูแลกิจการของครอบครัว เอาไว้ เมื่อมีบุตรชายคนที่สอง จะให้บวชอย่างแน่นอน

พอมีบุตรชายคนที่สอง บิดาก็บ่บายเปียงอีก อ้างว่ามีความจำเป็นต้องเอาไว้ติดต่อทำธุระกับ ต่างเมือง ขอผัดผ่อนไปเป็นบุตรคนที่สามก็แล้วกัน

พอมีบุตรคนที่สาม คือ **อุปกุต** บิดาก็แก้งทำเหมินเฉยต่อคำสัญญานั้น ฝ่ายพระเถระเห็นว่า ยังไม่ถึงเวลาจึงนิ่งเฉยอยู่ รอจนอุปกุตโตเป็นหนุ่ม ตอนนั้นอุปกุตได้ช่วยบิดาทำการค้าขาย ด้วย อำนาจแห่งบุญ ปรากฏว่าสินค้าขายดีมาก เงินทองหลังไหลเข้าตระกูลอย่างมากมายมหาศาล (จึง มีความเชื่อกันว่า ถ้าได้บูชาพระอุปกุตเป็นประจำ จะช่วยให้โภคทรัพย์ไหลมาเทมา กิจการเจริญ ก้าวหน้าเป็นปีกแผ่น)

เมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม **พระสาณวาสีเถระ** ได้แวะไปที่ร้านและกล่าวธรรมกถาให้อุปกุตฟัง ปรากฏว่าท่านได้ดวงตาเห็นธรรมบรรลุโสดาปัตติผล เป็นพระอริยบุคคลขั้นต้น แล้วพระเถระจึงไป ทวงสัญญากับบิดา เมื่อหมดทางบ่บายเปียง จึงยอมให้อุปกุตบวชตามสัญญา

เมื่อบวชแล้ว **พระอุปกุต** ก็ได้เจริญวิปัสสนาญาณโดยลำดับจนบรรลุพระอรหัตผล เป็น พระอริยบุคคลขั้นสูงสุด และต่อมาท่านก็ได้เป็นพระอาจารย์สอนวิปัสสนากรรมฐานที่มีชื่อเสียง โด่งดัง ในคัมภีร์กล่าวว่า ท่านมีลูกศิษย์ที่สำเร็จพระอรหันต์มากถึง ๑๘,๐๐๐ องค์ สำนักของท่าน อยู่ที่วัดนตภักตการาม ภูเขารุมนท์

พระอุปกุต ท่านสำเร็จอภิญญาต่างๆ มีอิทธิฤทธิ์มาก มีปฏิภาณดำเนินไปในทางสันโดษ มักน้อย ท่านได้เนรมิตเรือนแก้วขึ้นในท้องทะเลหลวง ที่เรียกว่า สะดือทะเล แล้วลงไปบำเพ็ญ ภาวนาอยู่ที่นั่นตลอดเวลาสืบมาจนปัจจุบันนี้ เมื่อมีเหตุเภทภัยเกิดขึ้นต่อพระศาสนา หรือเมื่อมี

ผู้กราบอาราธนานิมนต์ ท่านก็จะขึ้นมาช่วยเหลือเพื่อปกป้องพระศาสนาและขจัดเภทภัยเหล่านั้นให้หมดไป ดังตำนานพระอุปคุตปราบพญามารกล่าวไว้ดังนี้

“ในอดีตชาติของพญามารเคยได้รับพุทธพยากรณ์จาก**พระกัสสปพุทธเจ้า**ว่า จะได้ตรัสรู้เป็นสมเด็จเจ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอนาคต ทำวาทะสัตติพญามารได้ครองทิพยสมบัติอยู่ที่สวรรค์ชั้นปรนิมมิตวสวัตตี โดยสวรรค์ชั้นนี้จะมีเทพและมารอาศัยอยู่ร่วมกัน แต่ทั้งคู่จะไม่มายุ่งกันเลย

ในคืนวันที่พระพุทธเจ้าจะตรัสรู้นั้น พระองค์ประทับนั่งอยู่ที่โคนต้นพระศรีมหาโพธิ์ ทรงหันพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออก มีพระทัยตั้งมั่น ประทับนั่งคู้บัลลังก์ โดยตั้งสัตยาธิษฐานว่า “**แม้เนื้อและเลือดในสรีระเราจะแห้งเหือดไปหมดสิ้น จะเหลือแต่หนัง เอ็น กระดูกก็ตามที หากเรายังไม่บรรลุนิพพานพระสัมมาสัมโพธิญาณ ก็จักไม่ทำลายบัลลังก์นี้**” คือ จะไม่ลุกจากที่เด็ดขาด พญามารมีความเห็นว่าพระพุทธรูปจะมาเผยแผ่พระพุทธศาสนา จะทำให้คนสำเร็จมรรคผลเข้าสู่พระนิพพานกันหมด ไม่เหลือวิญญูณไปขึ้นสวรรค์ จึงต้องยกกองทัพมากำราบ แต่ถูกน้ำจากมวยผมของพระแม่ธรณีพัดไป จนในที่สุดพญามารก็ยอมแพ้ ในภายหลังพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันทรงพยากรณ์เอาไว้ว่า “พญามารตนนี้จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าพระนามว่า **พระธรรมสามีสัมพุทธเจ้า**”

พญามารมารบกวนงานฉลองพระธาตุของพระเจ้าอโศกมหาราช แต่ถูก**พระอุปคุต**เถระสร้างความอับอายโดยการจับมัดไว้ที่เขาพระสุเมรุ ภายหลังปรารภนาพุทธภูมิ และยอมเป็นศิษย์ของพระอุปคุต ที่องค์สมเด็จเจ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงพยากรณ์ไว้ล่วงหน้าว่า พระอุปคุตจะมาปราบทำวาทะสัตติพญามาร พญามารที่เคยมารังควานพระพุทธองค์ ในวันที่พระองค์จะเสด็จออกมหาภิเนษกรรม และในวันที่จะตรัสรู้นั้น จนกลายเป็นปฏิฆิมานะ”

ในปัจจุบันจะพบเห็นรูปเคารพของ **พระอุปคุต** หรือพระบัวเข็ม ซึ่งได้รับความเลื่อมใสศรัทธามากในประเทศพม่า ในหมู่ชาวมอญ และในถิ่นล้านนาของไทย

กำลังใจเป็นเรื่องสำคัญ

การปฏิบัติธรรมอย่างอุกฤษฏ์มีมาแต่ครั้งพุทธกาล ในสมัยองค์สมเด็จเจ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบำเพ็ญทุกรกิริยาด้วยประการต่างๆ อย่างไม่มีใครเสมอเหมือนอยู่ ๖ ปี แต่พระองค์ท่านก็ยังไม่ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ จนคืนวันตรัสรู้ วันเพ็ญวิสาขะ เช้าวันนั้นนางสุชาดาได้ถวายข้าวมธุปายาสแก่พระองค์ท่าน พร้อมกล่าวให้กำลังใจพระพุทธองค์ “ข้าแต่พระเป็นเจ้า ข้าพเจ้าขอถวายมธุปายาสกับทั้งภาชนะทองอันรองใส่ ขอพระองค์จงรับโดยควรแก่พระเหตุที่ปรารภนา” ไหว้แล้วทูลว่า “**มนิโรธความปรารถนาจงสำเร็จแก่ท่าน เหมือนดังสำเร็จแก่ข้าพเจ้าเถิด**”

เมื่อถวายแล้วนางจึงทูลลากลับไปยังที่อยู่แห่งตนด้วยจิตใจอันปีติเบิกบาน ข้าวมธุปายาสของนางสุชาดา ถือเป็น ภัตตาหารมื้อแรก หรือ การถวายอันสำคัญ ก่อนที่พระบรมโพธิสัตว์จะได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อนางสุชาดาทูลลากลับไปแล้ว พระบรมโพธิสัตว์จึงเสด็จจากร่มนิโครทพุกษ์ ทรงถือถาดมธุปายาสนั้นเสด็จสู่ฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา เมื่อสร่งพระวรกายแล้วจึงประทับนั่งริมฝั่งแม่น้ำนั้น บ่ายพระพักตร์สู่ทิศบูรพา คือ ตะวันออก ทรงปั้นข้าวมธุปายาสเป็นปั้นๆ ได้ ๔๙ ปั้น แล้วเสวยจนหมด ซึ่งถือเป็นอาหารทิพย์อันจะคุ้มได้ถึง ๔๙ วัน ในการเสวยวิมุตติสุขภายหลังการตรัสรู้

กรณีของหลวงปู่พรหม จิรปุญโญ ก็เช่นเดียวกัน ก่อนการบรรลुरुธรรมนั้น ท่านได้รับคำชมทำให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติธรรมเป็นอันมาก โดยจากหลวงปู่มั่น ภูริทัตตมหาเถร ครูบาอาจารย์ในปัจจุบันชาติของท่าน ๒ ครั้ง ครั้งแรก ในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ขณะท่านอยู่ปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่มั่นที่สำนักสงฆ์ป่าเมียงแม่สาย และครั้งที่สอง ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ขณะอยู่จำพรรษาที่หลวงปู่มั่นที่วัดพระธาตุจอมแจ้ง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย รวมทั้งในปี พ.ศ. ๒๔๘๑ สัมโมทนาธรรมจากพระอุปัชฌาย์เจ้า ครูบาอาจารย์ในอดีตชาติของท่าน ได้เมตตาหาะลอมมาเมตตาโปรดเยี่ยมให้กำลังใจ ในขณะที่หลวงปู่พรหมท่านรุดงค์อยู่ที่ประเทศพม่า ซึ่งเหล่านี้ล้วนเป็นกำลังใจส่งผลสนับสนุนต่อการปฏิบัติธรรมเป็นอย่างดี เพราะในกาลต่อมาไม่นานนัก หลวงปู่พรหมท่านได้แรงความเพียรอย่างอุกฤษฏ์เต็มที และในที่สุดท่านก็บรรลुरुธรรมเป็นพระอรหันตสาวกอีกองค์หนึ่ง

เทวดาบังบดมาใส่บาตรหลวงปู่พรหม

เรื่องของเทวดามาใส่บาตรหลวงปู่ชอบ จานสโม และเรื่องของบังบดมาใส่บาตรหลวงปู่พรหม จิรปุญโญ ขณะที่ท่านทั้งสองรุดงค์หลงป่าอดอาหารในประเทศพม่าอยู่หลายวัน เรื่องบังบดใส่บาตรคราวรุดงค์ที่พม่า หลวงปู่พรหม ท่านเล่าให้คุณครูชาย (ลูกศิษย์ที่บ้านดงเย็น) ฟังว่า

“เมื่อออกพรรษาแล้ว จึงออกรุดงค์ไปประเทศพม่า โดยเดินทางขึ้นภูเขา มีชื่อว่า ภูเขาควาย พอถึงยอดเขาสูง ท่านก็หลงทาง แต่ท่านจำได้ว่าเส้นทางนี้ท่านเคยรุดงค์มาก่อนแล้ว ไม่น่าจะหลงทางเลย เดินไปๆ ก็กลับมาอย่างที่เดิม เป็นอย่างนั้นอยู่นาน หาทางออกไม่ได้เลย และได้บอกกับตัวท่านเองว่า “เอาละ ไสสุดแล้วเรา!” (หาทางจนถึงที่สุดแล้วเรา)

หลวงปู่จึงยึดถ้ำแห่งนั้นเป็นที่พัก และปฏิบัติธรรมที่ปากถ้ำ มีน้ำหยดลงจากหินเป็นสายตลอดเวลา และมีแอ่งหินเล็กๆ รองรับน้ำ และแอ่งหินเล็กๆ นี้ น้ำไม่เคยเต็มสักที ทั้งๆ ที่น้ำหยดลงตลอดเวลา แต่ปริมาณของน้ำอยู่เท่าเดิม หลวงปู่ได้อาศัยน้ำในแอ่งหินนี้ดื่มและเช็ดตัว

ตลอดเวลา ๑๒ วัน ที่ท่านอาศัยอยู่ปฏิบัติธรรมในถ้ำนี้ ท่านไม่ได้ฉันอาหารเลย มีเพียงแต่น้ำดื่มเท่านั้น แต่ร่างกายของท่านไม่มีความรู้สึกเมื่อยล้า หรือรู้สึกหิวเลย การปฏิบัติภาวนาก็เป็นไปด้วยดี จิตใจสงบมาก รู้เห็นธรรมะ และตัวเบาสบาย

ในวันที่ ๑๓ ก็มีเทวดามาใส่บาตรให้ท่าน ซึ่งมีข้าว ๑ บ้น มีปลาขาวไม่มีเกล็ด ๑ ตัว ท่านได้ฉันอาหารนั้นเป็นมื้อแรก อาหารที่เทวดาใส่บาตรนั้น มีรสชาติหอมหวาน เอร็ดอร่อยมาก ฉันหมดก็อิ่มพอดี จิตใจสงบ การปฏิบัติภาวนาก็เป็นไปด้วยดี มีความสว่าง พิจารณาธรรมะได้ชัดเจน เมื่อประสบกับเหตุการณ์เช่นนั้น หลวงปู่ก็หวนนึกถึงพระคุณของพ่อแม่ครูอาจารย์ คือ **องค์หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต**

ต่อมา เมื่อถึงวันที่ ๑๗ หลวงปู่ก็เห็นช่องทาง ท่านเล่าว่า เป็นช่องทางให้เดินกลับ หลวงปู่เดินทางไปตามช่องทางนั้นจนกระทั่งพบกับครอบครัวชาวเขาชาวพม่า ๔ หลังคาเรือน พวกเขาใส่บาตรท่าน และท่านได้พักอยู่กับพวกเขา ๒ คืน ชาวเขาได้บอกทางให้เดินกลับถึงวัดที่หลวงปู่มั่นพักจำพรรษาอยู่”

ภาค ๙ ท่านเป็นศิษย์หลวงปู่มั่นที่บรรลุนิกรรมองค์แรก

ท่านบรรลุนิกรรมเป็นองค์แรก ในปี พ.ศ. ๒๔๘๑

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ เมื่อท่านเดินทางกลับจากพม่าแล้ว ท่านได้บำเพ็ญธรรมชั้นแตกหักและได้บรรลุนิกรรมที่ป่าเขาแถบอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ท่านเป็นพระศิษย์องค์แรกของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ที่บรรลุนิกรรมก่อนหมู่คณะ โดยครูบาอาจารย์ได้เล่าต่อๆ กันมา และหลวงปู่จันทา ถาวโร พระศิษย์อาวุโสองค์หนึ่งของหลวงปู่ขาว อนาลโย ท่านก็ได้กล่าวยืนยันถึงการบรรลุนิกรรมของหลวงปู่พรหมว่า “ท่านสำเร็จจอร์หันต์ก่อนหมู่เพื่อนทั้งหลาย” โดยบรรลุนิกรรมก่อนพระศิษย์เพชรน้ำหนึ่งติดตามหลวงปู่มั่นขึ้นภาคเหนือ จากเหตุผลประการต่างๆ สรุปได้ว่าหลวงปู่พรหม บรรลุนิกรรมชั้นสูงสุดเป็นพระอรหันตสาวก ในปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ขณะมีอายุ ๔๘ ปี พรรษา ๑๑ ดังนี้

๑. ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ หลวงปู่พรหมท่านได้จำพรรษาที่หลวงปู่มั่น ที่วัดพระธาตุจอมแจ้ง ด้วยท่านมีความปรารถนาพันธุข้อย่างแรงกล้าเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ท่านจึงเร่งบำเพ็ญเพียรอย่างอุกฤษฏ์โดยถือเนสัชชิตลอดพรรษา ความเพียรของท่านเป็นขั้นอัตโนมัติ เมื่อออกพรรษาแล้วหลวงปู่มั่นท่านถึงกับกล่าวชมเชยหลวงปู่พรหม และในขณะนั้นหลวงปู่มั่นยังไม่มีพระศิษย์องค์ใดบรรลุนิกรรมตามท่าน ท่านจึงไม่ได้มอบภาระใดๆ ให้หลวงปู่พรหม ทั้งนี้เพื่อให้หลวงปู่พรหมได้มีโอกาสเร่งความเพียรธรรมชั้นแตกหักได้อย่างเต็มที่

๒. ออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๐ หลวงปู่พรหมท่านกราบลาหลวงปู่มั่นเดินธุดงค์เข้าพม่าและที่พม่า เกิดเหตุการณ์อันอัศจรรย์ พระอุปคุตเถระมาเมตตาเยี่ยมให้กำลังใจท่าน ยิ่งทำให้ท่านเกิดปีติและเกิดกำลังใจอย่างแรงกล้าที่จะบำเพ็ญเพียรให้พันธุข้อย จากนั่นปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ท่านก็เดินธุดงค์กลับมาทางอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้น ท่านจึงพันธุข้อยระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ก่อนเข้าพรรษา โดยกาลต่อมาหลวงปู่พรหมท่านได้เมตตาเล่าเปิดเผยธรรมธาตุของท่านให้หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโนฟังว่า ท่านบรรลุนิกรรมทางดอยแม่ปิ้ง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ และเล่าให้หลวงปู่จันทา ถาวโรฟังว่า จิตท่านสิ้นกิเลสในขณะที่เดินจงกรม

๓. ในปี พ.ศ. ๒๔๘๑ หลวงปู่พรหมได้จำพรรษาที่หลวงปู่มั่นอีกวาระหนึ่ง และท่านได้รับความไว้วางใจจากหลวงปู่มั่น โดยหลวงปู่มั่นมอบภาระหัวหน้าสำนักสงฆ์บ้านแม่ก้อยให้ท่าน เพื่อคอยดูแลพระ เณร และกิจการงานทั้งหมดของสำนัก องค์หลวงปู่มั่นเองอยู่ในฐานะครูอาจารย์และเป็นประธานสงฆ์ หลวงปู่พรหมได้ทำหน้าที่เป็นอย่างดี

๔. ในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ เมื่อหลวงปู่มั่นเดินทางกลับภาคอีสานแล้ว และหลวงปู่ขาว อนาลโย มาสำนักสงฆ์บ้านแม่กอย หลวงปู่พรหมจึงฝากภาระหัวหน้าสำนักสงฆ์ให้หลวงปู่ขาวดูแลแทน จากนั้นท่านได้ออกเดินธุดงค์ไปพม่าเพียงตามลำพัง และอยู่ทางภาคเหนืออีกระยะหนึ่งเพื่อโปรดชาวป่าเขาที่เขาที่เคยมีบุญคุณต่อท่าน จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ท่านจึงเดินทางกลับภาคอีสาน

๕. หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน เทศน์ถึงเพชรน้ำหนึ่งบรรลุลุธรรมที่เชียงใหม่ ดังนี้

“เชียงใหม่รู้สึกว่าเด่นมาก นับแต่หลวงปู่มั่น หลวงปู่ขาว หลวงปู่พรหม หลวงปู่แหวน หลวงปู่ตื้อ เท่าที่เรานับได้ ๕ องค์ เอ ! หลวงปู่สิมก็ดูว่าจะอยู่ที่นั่นละมัง หลวงปู่สิมนี้องค์หนึ่งรวม ๖ องค์เท่าที่จำได้นะ มีแต่เพชรน้ำหนึ่งผุดขึ้นที่เชียงใหม่ สถานที่เช่นนั้นละ เป็นสถานที่เพาะท่านผู้เลิศเลอ ในป่าในเขาๆ ท่านอยู่ในป่าในเขาทั้งนั้นแหละ”

๖. พระศิษย์เพชรน้ำหนึ่งของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต บรรลุลุธรรมที่จังหวัดเชียงใหม่ ถัดจากหลวงปู่พรหม มีดังนี้

หลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม ท่านเกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๒ ท่านบรรลุลุธรรมในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ จากเทศนาธรรมของหลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม ท่านได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“พระอาจารย์ตื้อ อจลธมฺโม พรรษา ๗๔ อายุ ๙๔ เต็มบริบูรณ์ จึงจะกล่าวธรรมะไว้เมตตา แก่ลูกหลานเกิดมาภายหลัง (ภายหลัง) พุทธะ ัมมะ สังฆะ อยู่ในท้องของคุณยายครับ พุทธัง ัมมัง สังฆัง เกิดแล้วคุณยาย ๑๙ ปี เป็นพระอรหันต์เป็นไป ชาวปีแรก (๒๐ ปีแรก) จึงบวชเป็นภิกษุได้เรียกสงฆ์ไทย”

หลวงปู่ตื้อบวชเรียนและออกธุดงค์ปฏิบัติธรรมเอง ๒๐ ปี เรียกสงฆ์ไทย ศึกษาธรรมกับหลวงปู่มั่นและออกธุดงค์ปฏิบัติธรรม ๑๙ ปี เรียกเป็นพระอรหันต์เป็นไป รวมทั้งหมด ๓๙ ปี ท่านบวชเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๓ ขณะมีอายุ ๒๑ ปี ฉะนั้น ปี พ.ศ. ๒๔๘๒ หลวงปู่ตื้อท่านบรรลุลุธรรมขั้นสูงสุดเป็นพระอรหันต์ ขณะมีอายุนับได้ ๖๐ ปี

หลวงปู่ขาว อนาลโย ญัตติเป็นธรรมยุตในปี พ.ศ. ๒๔๖๘ บรรลุลุธรรมราวปี พ.ศ. ๒๔๘๔ – พ.ศ. ๒๔๘๕ โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เขียนในประวัติหลวงปู่ขาว ไว้ดังนี้

“หลวงปู่ขาวเป็นผู้ผ่านพ้นภัยพิบัติสารพัดที่เคยมีในสงสาร บัดนี้ ท่านถึงสุภาพาภิเสสนิพพานในสถานที่มีนามว่า “โหล่งขอด” แห่งอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ในราวพรรษาที่ ๑๖ หรือ ๑๗ (ปี พ.ศ. ๒๔๘๔ – พ.ศ. ๒๔๘๕) ผู้เขียนจำไม่ถนัด จำได้แต่เป็นฤดูเริ่มเก็บเกี่ยว ตอนออกพรรษาแล้วใหม่ๆ”

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ หลวงปู่ขาวชนหลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ กลับภาคอีสานด้วยกัน แต่หลวงปู่แหวนขออยู่บำเพ็ญธรรมให้ได้อรหัตตผลก่อน และต่อมาท่านได้บรรลุนิพพาน ดังนี้

“วันหนึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ หลวงปู่ขาว อนาลโย ซึ่งอยู่ที่วัดถ้ำกลองเพล จังหวัดอุดรธานี ได้ปรารภเป็นเชิงรำพึงอนุโมทนากับบรรดาศิษยานุศิษย์ของท่านว่า “เมื่อคืนได้นิมิตเห็นท่านแหวนจิตใสเหมือนแก้ว สว่างไสวทั้งองค์ ท่านแหวนได้อรหัตตผลแล้วหนอ”

สำหรับหลวงปู่สิม พุทธาจาโร ก่อนที่หลวงปู่มั่นจะกลับภาคอีสาน ท่านได้พยากรณ์ไว้ว่า “ศิษย์รุ่นต่อไปที่จะมีชื่อเสียงโด่งดัง คือ ท่านสิม กับ ท่านมหาบัว นี้แหละ” และในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ก่อนหลวงปู่พรหมกลับภาคอีสาน หลวงปู่สิมท่านเดินธุดงค์ไปศึกษาฟังธรรมหลวงปู่พรหม และต่อมาท่านได้บรรลุนิพพานที่เชียงใหม่

อนึ่ง ในครั้งพุทธกาล เมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ทรงประกาศพระพุทธศาสนา โดยเทศน์โปรดปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ เป็นคณะแรก ครั้งนั้นพระอัญญาโกณฑัญญะเริ่มรู้ธรรมเห็นธรรมตามพระองค์เป็นองค์แรก พระพุทธองค์ทรงปลื้มพระทัยเป็นอันมาก จนเปล่งอุทานออกมาว่า “อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ” และได้เทศน์โปรดปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ก็บรรลุนิพพานตามพระองค์ เป็นประจักษ์พยานของการตรัสรู้ธรรม

คราวหลวงปู่พรหมบรรลุนิพพานตามหลวงปู่มั่นเป็นองค์แรกนั้น ก็เช่นเดียวกัน ย่อมทำให้หลวงปู่มั่นปลื้มใจเป็นอันมาก และย่อมทำให้พระศิษย์หลวงปู่มั่นองค์อื่นๆ ต่างเร่งทำความเพียรกันอย่างอกุศลเต็มที ซึ่งกาลต่อมาพระศิษย์แต่ละองค์ต่างก็บรรลุนิพพานตามๆ กัน จนปรากฏมีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ครูบาอาจารย์เพชรน้ำหนึ่งท่านเป็นสังฆรัตนะอันประเสริฐสุดเป็นที่เคารพกราบไหว้บูชา และเป็นที่ยิ่งของชาวพุทธ จวบจนปัจจุบัน

หลวงปู่พรหมบรรลุนิพพานขณะเดินจงกรมที่จังหวัดเชียงใหม่

สถานที่บรรลุนิพพานของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ที่จังหวัดเชียงใหม่ หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ท่านได้เมตตาเทศน์เล่าไว้ดังนี้

“นี่หลวงปู่พรหมนะนี่ หลวงปู่พรหมไปสำเร็จที่เชียงใหม่นะนี่ ท่านเล่าให้ฟังเอง ท่านไปสิ้นสุดที่เชียงใหม่... ดูจะเป็นเหมือนทางแม่ปิ้งเหมือนกันนะ หลวงปู่ขาว โหลงขอต ท่านเล่าให้ฟัง โหลงขอตไปทางอำเภอแม่แตงละมั้ง นี่มีแต่ป่าแต่เขาทั้งนั้นนะ อาจารย์พรหมก็อยู่ทางแม่ปิ้งละท่า เวลาเราไปกราบเยี่ยมหลวงปู่แหวนนั้น มีฆราวาสเขาซื่อบอกสถานที่ท่านอยู่ จากวัดดอยแม่ปิ้งไปทางตะวันออก หลวงปู่พรหมท่านมาพักอยู่ที่นั่นว้างั้น เราก็ดูที่นั่น เป็นป่าทั้งนั้นแหละ

ท่าน (หลวงปู่พรหม) เล่าให้ฟังอย่างเปิดเผย ท่านเสร็จสิ้นมาแล้วตั้งแต่อยู่เชียงใหม่ มากี่มา พบกันที่บ้านนามน ตอนนั้นเราอยู่ที่บ้านนามนกับพ่อแม่ครูอาจารย์มัน”

การบรรลุลหกรรมของพระอรหันต์มีด้วยกันทุกอิริยาบถ ทั้งจากการเดิน ยืน นั่ง นอน ภาวนา กรรมของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านบรรลุลหกรรมในขณะที่เดินจงกรมภาวนา เช่นเดียวกับครั้ง พุทธกาลก็มีกรรมของปัจฉิมสาวก พระสุภัททภิกษุ โดยหลวงปู่จันทา ถาวโร พระศิษย์อาวุโสของ หลวงปู่ขาว อนาลโย ท่านได้เมตตาเล่าเรื่องนี้ไว้ดังนี้

“สมัยที่อยู่ถ้ำกลองเพลโน้น ได้ไปบ้านดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ไปศึกษากับ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ทราบข่าวว่า ท่านสำเร็จอรหันต์ก่อนหมู่เพื่อนทั้งหลาย ท่านเป็นลูกศิษย์ รุ่นใหญ่ของ หลวงปู่มั่น ก็ไปกราบเรียนถาม

“ข้าแต่หลวงปู่ ขอจงเมตตาลูกหลานผู้ยังจมอยู่ เจริญธรรมอย่างไร จิตจึงจะล่วงพ้นจาก กิเลสวิภวัญญู กรรมวิภวัญญู ได้ ขอจงเมตตาลูกหลานเถิด”

ท่านก็ว่า “จำนะ ลูกหลาน กิเลสของหลวงปู่มั่นหนาแน่น หยาบ ปีหนึ่งอยู่เชียงใหม่กับ หลวงปู่มั่น ทำร้าน (ที่พัก) พอได้นั่ง กลดใหญ่ รื้อกลดเท่านั้นมือ ยาวข้างละวา เอาขี้ยางและ น้ำมันยางผสมกันแล้วทา พอได้กั้นแดดกั้นฝน เอาไม้นอน เดิน ยืน นั่ง เท่านั้น ๗ วันฉันครั้ง ๑๕ วันฉันครั้ง ฉันข้าน้อยมันก็ไม่ทัฬหาคู มันก็เบา ให้มันทุกข์เกิดขึ้นเผากาย มันก็เผาจิต” ท่านว่า อย่างนั้น “ในไตรมาส ๓ เดือน มีแต่เดิน ยืน นั่ง เท่านั้น เดินจงกรมเอาทุกข์เป็นอารมณ์ของจิต จิตสงบพบ สงบลงชั้นฌณีสมาธิ” ท่านว่า “พอจิตมันสงบแล้ว สติกับปัญญาเป็นดาบเพชร ตัดกิเลส ออกจากจิต จิตสิ้นกิเลสในขณะที่เดินจงกรม ทางยาว ๒ เส้น กว้าง ๒ เมตร นั้น”

นี้ได้ไปศึกษากับหลวงปู่พรหม เป็นอย่างนั้น

หลวงปู่พรหมท่านก็ว่า “ลูกหลานทั้งหลาย จงทำความเพียรเวียนหาทางพ้นทุกข์ อย่าง หลวงปู่ทำนี้ดีมาก นั้นแหละ ไม่ผิดพลาด ในการเจริญธรรม”

การบำเพ็ญธรรมขั้นสูงสุดจนบรรลุลหกรรมเป็นพระอรหันต์ของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ นั้น วงกรรมฐานทราบกันเป็นอย่างดี เพราะมีการตรวจสอบคุณธรรมซึ่งกันและกัน และย่อมทราบ ด้วยว่า ท่านเป็นพระอรหันต์ประเภทไหน แต่ทางธรรมย่อมไม่เหมือนกับทางโลก จึงไม่ได้นำมาอวด มาเปิดเผยสู่สังคมภายนอก แม้หลวงปู่พรหมเองท่านก็ไม่เคยเปิดเผยเรื่องการบรรลุลหกรรมอันเป็น ธรรมฝ่ายผล ให้บรรดาพระศิษย์ฟังเลย แต่ท่านกลับพำรักษาข้อวัตรปฏิบัติ การทำความเพียร ภาวนาอย่างเข้มงวดกวดขันอันเป็นธรรมฝ่ายเหตุ ให้พระศิษย์ดูเป็นคติแบบอย่าง

อนึ่ง การพิจารณาธรรมขั้นนี้ของหลวงปู่พรหม เป็นการทำลายกิเลสวิชาด้วยมหาสติมหาปัญญา โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์ไว้ดังนี้

“...นับแต่ขั้นสติธรรมตา ขั้นปัญญาธรรมตา จนกลายเป็นขั้นมหาสติมหาปัญญา มีความสามารถแก้ลัวล้าต่อการพิจารณาสิ่งที่เกิดขึ้นจากตัวเองได้ตลอดเวลา ก็เมื่อสติปัญญาได้แปรสภาพขึ้นสู่ความเป็นมหาสติมหาปัญญาแล้ว กิเลสอาสวะจะซ่อนตัวอยู่ที่ไหน สามารถจะแทงทะลุรูโปรงไปหมด ไม่มีสิ่งใดปิดบังและกีดขวางไว้ได้ ไม่ต้องพูดถึงส่วนร่างกายซึ่งเป็นส่วนหยาบๆ ที่สติปัญญาจะไม่สามารถรู้เท่าทัน และถอดถอนตนออกได้ แม้เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ซึ่งเป็นส่วนละเอียดยิ่งกว่ารูปกายนี้ ปัญญาประเภทนี้ยังสามารถสอดส่องมองเห็นโดยตลอดทั่วถึง และถอดถอนตนออกจากสิ่งเหล่านี้ได้อีก

ส่วนละเอียดยิ่งกว่านี้ก็คืออวิชชา ผู้ทรงไว้ซึ่งกิเลสทั้งหมดที่ถือกันว่าเราว่าเขาตัวเอง ปัญญายังสามารถทำลายได้ ภพชาติอันเป็นบ่วงของสัตว์ภายในอวิชชา เป็นหน้าที่และอำนาจของมหาสติมหาปัญญาเป็นผู้ทำลายให้ขาดสะบั้นลงในขณะเดียวเท่านั้น เรื่องการเกิดตายที่เคยผลักดันให้จำต้องยอมจำนน ย่อมสูญสิ้นลงในขณะที่อวิชชาขาดกระเด็นไป นั่นคือ พุทโธเต็มดวง ธมโมปทีโป ก็เกิดในขณะเดียวกัน แม้สังโฆก็เกิดขึ้นในขณะอวิชชาดับเช่นเดียวกัน เป็นอันว่าพุทธานุชาตธรรมะก็ดี สังฆะก็ดี ย่อมปรากฏขึ้นอย่างเต็มที่ในขณะมหาสติมหาปัญญาทำลายอวิชชาภายในใจให้สิ้นซากลงไป”

พ.ศ. ๒๔๘๑ ท่านเจ้าพรรษาและเป็นหัวหน้าสำนักสงฆ์บ้านแม่กอย

ปี พ.ศ. ๒๔๘๑ หลวงปู่พรหม จิรปุญฺโณ ท่านกลับจากธุดงค์ในประเทศพม่า ในพรรษานี้ หลวงปู่พรหมได้มีโอกาสพักจำพรรษาร่วมกับหลวงปู่มั่นอีก เป็นครั้งที่สอง ที่สำนักสงฆ์บ้านแม่กอย อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

การจำพรรษาของหลวงปู่พรหมร่วมกับหลวงปู่มั่นในครั้งนี้ ขณะนั้นหลวงปู่มั่นท่านมีอายุย่าง ๗๐ ปี จัดอยู่ในวัยชรา และหลวงปู่พรหมเองท่านก็บรรลุนิพพานหมดกิจภายในที่ต้องบำเพ็ญแล้ว หลวงปู่มั่นท่านจึงเมตตาไว้วางใจหลวงปู่พรหม โดยมอบภาระหัวหน้าสำนักสงฆ์บ้านแม่กอยให้ท่านคอยดูแลปกครองพระ เณร และกิจการต่างๆ ของสำนักสงฆ์ สำหรับหลวงปู่มั่นท่านอยู่ในฐานะครูอาจารย์ใหญ่และเป็นประธานสงฆ์

การบรรลุนิพพานของหลวงปู่พรหมนั้น หลวงปู่มั่นท่านทราบก่อน โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์ไว้ดังนี้

“หลวงปู่พรหม บ้านดงเย็นก็กลายเป็นพระธาตุเรียบร้อยแล้ว ตั้งหลายๆ องค์นะ ๑๐ กว่าองค์ บรรดาครูบาอาจารย์ทั้งหลายที่เป็นสายหลวงปู่มั่นเรานะ เป็นลูกศิษย์ของท่านทั้งนั้นล่ะที่ อัฐิกลายเป็นพระธาตุ เป็นเพชรน้ำหนึ่งๆ ออกมาสำเร็จอัฐิกลายเป็นพระธาตุ ประกาศโลกให้รู้ทั่วถึงกันว่านี่คือพระอรหันต์ พุดง่ายๆ

แต่สำหรับพระที่อยู่ใกล้ชิดติดพันกับท่าน ลูกศิษย์ลูกหาท่าน ท่านทราบก่อนแล้ว ธรรมะอะไรก็ตื่นหยาบละเอียดอะไร ระหว่างพอกับลูกไม่คุยกันมีอย่างเธอ ต้องพูดลึกลับหนาบางขนาดไหน ท่านต้องคุยกันเต็มเหนี่ยว และพระเหล่านั้นท่านรู้หมดแล้วแหละ รู้เฉพาะเรื่องภายในจิต แต่ไม่ประกาศอย่างโจ่งแจ้งเหมือนอัฐิกลายเป็นพระธาตุ พออัฐิกลายเป็นพระธาตุแล้วที่นี้มันก็ยอมรับหมดเลย

นี่การปฏิบัติธรรม เมื่อยังมีผู้ปฏิบัติอยู่ ธรรมเปิดเผยตลอด เป็นอภาลิโก ทั้งบาปทั้งบุญ ใครทำบาปเมื่อไร เป็นบาปเมื่อนั้น ทำบุญเมื่อไร เป็นบุญเป็นธรรมตลอด จนกระทั่งหลุดพ้นได้ เป็นอภาลิโก”

ท่านอยู่ด้วยวิหารธรรม

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ แม้ท่านบรรลุธรรมขั้นสูงสุดเป็นพระอรหันตสาวกองค์หนึ่งแล้วก็ตาม งานภายในจบสิ้นลงแล้ว ก็เลศภายในใจที่จะต้องชำระอีกก็ไม่มีแล้ว แต่ท่านก็ยังขยันขันแข็งประกอบความ پاکเพียรด้วยการเดินจงกรม นั่งสมาธิ เป็นประจำทุกวันมิได้ขาด และท่านก็ทำเช่นนี้ตราบนานวันมรณภาพ เพราะท่านอยู่ด้วยวิหารธรรมนั่นเอง โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“พระพุทธเจ้าทั้งหลายก็ดี พระสาวกก็ดี ท่านทรงบำเพ็ญเพียรอยู่ตลอดเวลาจนกระทั่งถึงวันปรินิพพาน เพื่อความรับผิดชอบในธาตุชั้นนี้เท่านั้นเป็นสำคัญ ก็เลศอาสวะไม่ต้องพูดว่าท่านจะแก้อะไรอีก ท่านไม่มีความมุ่งหมายอะไรในการแก้กิเลส เพราะไม่มีกิเลสที่จะให้แก่ ให้ถอดถอน อันเกี่ยวกับเรื่องความเพียร ที่เรียกว่ากิเลสหมดนั้น หมดอย่างนี้ ไม่ใช่หมดแล้วจะเกิดขึ้นมาอีก เอ้ ! ทำไมกิเลสนี้ก็ว่าสิ้นไปแล้ว วันนี้ทำไมมันโผล่ขึ้นมา นี่ก็แสดงว่ากิเลสยังไม่สิ้น ยังไม่หมด เพราะไม่สามารถที่จะค้นพบส่วนละเอียดของมันที่ฝังอยู่อย่างจมมิด มันถึงต้องโผล่ขึ้นมาในเมื่อมีโอกาสที่จะโผล่ขึ้นมาได้ แต่ถ้าหมดไปจริงๆ แล้วจะเอาอะไรมาโผล่ มันไม่มีตั้งแต่ขณะบรรลุธรรมถึงขั้นบริสุทธิเต็มที่แล้ว จากนั้นไปกระทั่งวันนิพพาน จะไม่ปรากฏเรื่องอะไรที่แสดงขึ้นมาว่าเป็นกิเลสภายในจิตใจดวงนั้นเลย ความจริงเป็นอย่างนี้

แต่การประกอบความเพียรของพระอรหันต์ท่านผิดกับพวกเราอยู่มาก ประกอบเพื่อเป็น
 วิหารธรรมระหว่างขั้นกับจิตที่ครองกันอยู่ให้เป็นความสะดวกเหมาะสม ได้รับความผาสุก
 สบายไปตามกาลอันควรจนกว่าจะถึงอายุขัยแล้วก็ผ่านไป นี่เป็นประเพณีหรือเป็นความจำเป็น
 ของพระอรหันต์ท่านนับแต่พระพุทธเจ้าลงมา เพราะฉะนั้นครูบาอาจารย์ท่านจึงประกอบความ
 พากเพียรของท่านอยู่เสมอมิได้ขาด...

...พระอรหันต์ท่านไม่ได้ชำระกิเลส พอกิเลสขาดสะบั้นลงไปแล้ว ท่านอยู่ด้วยวิหารธรรม
 เดินจงกรมท่านก็เดิน เดินมีสามประเภท การเดินจงกรมของพระอรหันต์ เดินพิจารณาความหยาบ
 ความละเอียดของธรรมทั้งหลายด้วย เดินเพื่อธาตุเพื่อขั้นเป็นวิหารธรรมความอยู่สะดวกสบาย
 บ้าง เปลี่ยนกันไปเปลี่ยนกันมาอยู่ขั้น ที่ได้ละกิเลสไม่มี หหมด

พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ท่านจึงเดินจงกรมอยู่กระทั่งวันนิพพาน มีในตำรา ท่านเดิน
 เพื่อวิหารธรรมของท่านหนึ่ง เดินเพื่อพิจารณาเล็งญาณคู่สัตว์โลก นั่งก็นั่งเพื่อพิจารณาเล็งญาณคู่
 สัตว์โลก ตามกำลังความสามารถของท่าน ผู้มีความลึกตื่นหยาบละเอียดแห่งญาณความรู้ของท่าน
 จากนั้นก็วิหารธรรมทางธาตุขั้นให้อยู่สะดวกสบาย ยืน เดิน นั่ง นอน สม่่าเสมอหนึ่ง..."

ออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ท่านไปรุดงค์พม่ากับหลวงปู่ชอบ

วันออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ตรงกับวันอาทิตย์ที่ ๙ ตุลาคม เมื่อออกพรรษาแล้ว หลวงปู่
 พรหม จิรปุณฺโณ ได้ออกรุดงค์เที่ยววิเวกประเทศพม่าอีกครั้งกับหลวงปู่ชอบ จานสโม

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ กับ หลวงปู่ชอบ จานสโม ท่านเป็นเพื่อนสหธรรมิกที่มีอาวุโส
 ใกล้เคียงกัน โดยหลวงปู่พรหมเกิดก่อนหลวงปู่ชอบ ๑๑ ปี แต่หลวงปู่ชอบบวชก่อนหลวงปู่พรหม
 ๔ ปี ต่างองค์ต่างมีนิสัยอาจหาญ เด็ดเดี่ยว ใจเด็ดไม่กลัวตายเช่นเดียวกัน ตามประวัติท่านทั้งสอง
 เคยร่วมรุดงค์ในประเทศพม่าและประเทศจีนด้วยกัน โดยประวัติของหลวงปู่ชอบ จานสโม บันทึกไว้
 ดังนี้

“การขึ้นภาคเหนือในครั้งนี้ หลวงปู่ชอบ จานสโม ตั้งใจว่าจะเที่ยวรุดงค์ไปให้ถึงเขตพม่า
 ทั่วๆ ที่ทราบว่าเป็นป่าเป็นเขา แสนจะทุรกันดาร ไม่เป็นการผิตเลยที่จะกล่าวไว้ว่า สำหรับ
 หลวงปู่ชอบแล้วป่าลึกและเขาสูงนั่นเอง คือบ้านอันแสนผาสุกของท่าน เมื่อมีโอกาสท่านจะต้อง
 เข้าป่าขึ้นเขาไปตามนิสัย ได้ไปถึงใจกลางป่าลึก ถึงบนดอยเขาสูงแล้ว ใจจึงจะมีความปลอดภัย
 โลงสบาย เมื่อทราบว่าเป็นหลวงปู่ชอบจะรุดงค์เดี่ยวเข้าแดนพม่า บรรดาเพื่อนพระด้วยกันต่างก็
 ทักท้วงด้วยความเป็นห่วงว่า ทางที่จะไปพม่านั้นแสนจะทุรกันดาร เต็มไปด้วยป่าดงดิบดงร้าย ไม่มี
 บ้านคน มีแต่สัตว์ป่า ซึ่งมักจะเป็นประเภทดุร้ายอย่างเสือ อย่างช้าง เป็นต้น

ปีพุทธศักราช ๒๔๘๑ หลวงปู่ชอบ จานสโม พักภูวนาอยู่บ้านโหลงขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านมาชวนหลวงปู่ชอบ ไปเที่ยววิเวกประเทศพม่าด้วยกัน ก่อนหน้านั้น หลวงปู่พรหมท่านเคยไปเที่ยววิเวกที่ประเทศพม่ามาก่อนแล้ว หลวงปู่พรหมท่านเล่าเรื่องเที่ยววิเวกที่ประเทศพม่าให้ฟัง หลวงปู่ชอบท่านสนใจอยากจะไปเที่ยววิเวกประเทศพม่า ท่านจึงขอให้หลวงปู่พรหมนำทางไปเที่ยววิเวกประเทศพม่า

ก่อนเดินทางไปเที่ยววิเวกประเทศพม่ากับหลวงปู่พรหม หลวงปู่ชอบท่านนำเรื่องนี้กราบเรียน องค์หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ผู้เป็นพ่อแม่ครูบาอาจารย์เพื่อพิจารณา องค์หลวงปู่มั่นพิจารณาเห็นควร จึงอนุญาตให้หลวงปู่ชอบไปเที่ยววิเวกประเทศพม่ากับหลวงปู่พรหม ผู้เป็นเพื่อนตายสหายธรรมของท่าน ท่านทั้งสองพากันกราบลาองค์ท่านหลวงปู่มั่นที่สำนักสงฆ์บ้านแม่กอย (วัดร้างป่าแดง) ออกเดินทางมาอำเภอฝาง จนถึงอำเภอแม่สาย เมื่อถึงแม่สายท่านทั้งสองพากันไปพักที่ถ้ำผาจม บ้านเวียงผางคำ

หลวงปู่ชอบท่านบอก สมัยนั้นถ้ำผาจมยังไม่ได้เป็นวัดวาศานาเหมือนกับปัจจุบันอย่างที่เราเห็น ตอนท่านกับหลวงปู่พรหมพากันมาพักภูวนา ถ้ำผาจมยังเป็นป่าเขา ไม่มีบ้านเรือนผู้คน เนื่องจากชาวบ้านที่นี้สมัยก่อนเขากลัวผีถ้ำผาจม จึงไม่มีใครกล้าเข้ามาอยู่อาศัย พ่อแม่ครูบาอาจารย์ท่านว่าที่ถ้ำผาจมผีไม่ดุอย่างที่คุณทั่วไปเข้าใจหรอก สิ่งที่อยู่ถ้ำผาจมคือพญานาคเจ้าสมบัติพระศาสนา ท่านบอกถ้าใครไปก้าวก่ายกับสมบัติเก่าของพระศาสนาอยู่ที่นี่ มักจะได้รับอันตรายจากฤทธิ์ร้ายของนาค คนสมัยก่อนจึงไม่มีใครกล้าเข้าไปหักร้างถางพงทำอะไรไม่ดีกับถ้ำผาจม

ท่านบอกคนที่นี่สมัยนั้น เขายังไม่คุ้นเคยกับพระป่ากรรมฐาน พอเห็นพระป่ากรรมฐานนั่งห่มผ้าสีแก่นขนุนหมอกหมองเดินบิณฑบาต เขาจะไม่กล้าออกมาใส่บาตร ยิ่งเป็นลูกเด็กเล็กแดงพอเจอพระป่ากรรมฐานจะพากันร้องไห้ วิ่งหนีกันจ้าละหวั่น ไม่กล้าออกมาดู องค์ท่านเล่าอย่างขำๆ พวกเด็กน้อยเห็นพระป่ากรรมฐาน เขาจะเรียกพวกเราว่าตุ้ดงๆ ตุ้ดง คือคำพูดของคนเมืองเหนือสมัยนั้น ใช้เรียกพระป่ากรรมฐานอีสาน

ท่านบอกกว่าจะมีคนใส่บาตรให้ท่านทั้งสอง ต้องเดินวนรอบบ้านเวียงผางคำ ๒ - ๓ รอบถึงมีคนออกมาใส่บาตรให้ หลังฉันอาหารแล้ว ท่านทั้งสองแยกย้ายกันทำความเพียร หลวงปู่พรหมท่านลงไปเดินจงกรมที่ริมหาดน้ำสาย ส่วนท่านเดินจงกรมอยู่หน้าถ้ำผาจม ระหว่างเดินจงกรมอยู่หน้าถ้ำผาจม ท่านบอกเราได้ยินเสียงเหมือนหวูดรถไฟไอน้ำดังขึ้นเป็นระยะๆ เวลาเสียงนี้ดังขึ้นแต่ละครั้ง พื้นดินที่เราเดินจงกรมอยู่นั้นจะสั่นสะเทือน พอสื่อความหมายให้เท่ารู้สัมผัส

หลังเลิกจากเดินจงกรมแล้ว หลวงปู่ชอบท่านมานั่งภาวนาบนก้อนหินภายในถ้ำ องค์ท่านนั่งแผ่เมตตาให้สรรพสัตว์ทั้งหลาย ภายทิพย์ ภายหยาบ ที่อาศัยอยู่ในถ้ำผาจอมแห่งนี้ ให้ได้รับผลบุญหนุนธรรมโดยทั่วกัน ท่านว่าขณะแผ่เมตตาอยู่นั้น ก้อนหินที่เรานั่งอยู่จะสั่นไหวไปมา มีเสียงครี๊ดๆ อยู่ใต้ก้อนหินคล้ายกับมีอะไรบางอย่างเคลื่อนตัวอยู่ใต้ก้อนหินที่เรานั่งภาวนา องค์ท่านจึงกำหนดดูที่มาของเสียงแผ่นดินสั่นไหวที่ได้ก้อนหิน

ท่านว่าสาเหตุที่แผ่นดินสั่นไหวใต้ก้อนหินนั้น เกิดจากพญานาคเฝ้าสมบัติพระศาสนาที่ถ้ำผาจอม แสดงอนุโมทนา เวลาที่องค์ท่านแผ่เมตตา พญานาคถ้ำผาจอมตนนี้ เขายินดีในเมตตาธรรมที่องค์หลวงปู่ชอบแผ่ไพศาล พญานาคตนนี้เป็นผู้หนึ่งที่ได้รับบุญธรรมฉ่ำเย็นจากองค์หลวงปู่ชอบ เขาจึงแสดงเทพฤทธิ์โมทนา โดยการม้วนแผ่นดินเพื่อให้หลวงปู่ชอบท่านทราบว่าเขาเย็นจิตในมิตรไมตรีขององค์ท่าน หลวงปู่ชอบบอกพญานาคตนนี้ ในอดีตชาติเขาเคยเป็นเพื่อนตายสหายธรรมของ หลวงปู่ชื่อ อจลธมโม พญานาคตนนี้อดีตชาติเคยบวชเป็นฤๅษีมนีไพร่ด้วยกันกับหลวงปู่ชื่อ เมื่อปลายสมัยของพระพุทธเจ้ากัสสป ในชาตินั้นหลวงปู่ชื่อท่านปฏิบัติภาวนาจนได้สมบัติสหายธรรมของท่านปฏิบัติศีลพรตมนีไพร่ เพื่อปรารถนาอยากจะเป็นพญานาคราชา หลังหมดอายุขัยสิ้นใจจากโลกในชาตินั้น หลวงปู่ชื่อท่านเวียนว่ายตายเกิดในมหาสมุทรโลกสงสาร เพื่อสั่งสมบุญญาบารมีขององค์ท่าน บุญบารมีที่องค์ท่านหลวงปู่ชื่อปฏิบัติสั่งสมมา จึงทำให้องค์ท่านสิ้นทุกข์ถึงธรรมในชาติปัจจุบัน

วันที่สองหลังบิณฑบาตฉันอาหารกันเรียบร้อยแล้ว หลวงปู่พรหมพาหลวงปู่ชอบเดินข้ามแม่น้ำสายไปขึ้นฝั่งเมืองท่าขี้เหล็ก ตรงข้ามอำเภอแม่สาย หลวงปู่พรหมท่านพาหลวงปู่ชอบเข้าไปพักที่วัดเจ้าระเซ่ง เนื่องจากหลวงปู่พรหมท่านคุ้นเคยกันกับเจ้าจองระเซ่ง (เจ้าอวาสวัดระเซ่ง) ออกจากท่าขี้เหล็ก ท่านทั้งสองพากันเที่ยววิเวกตามสถานที่ต่างๆ ของเชียงตุง หลวงปู่พรหมชวนหลวงปู่ชอบไปเที่ยววิเวกสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศจีน พอเข้าไปวิเวกสิบสองปันนาแล้ว หลวงปู่ชอบท่านเห็นวัตรปฏิบัติของพระเถรทางนั้นหย่อนยานในพระธรรมวินัย พากันกินข้าวเย็นเล่นสตรี ไม่ต่างอะไรกับฆราวาส ผู้หญิงบางคนจะมาจับเนื้อต้องตัวท่านกับหลวงปู่พรหมเหมือนที่เขาคุ้นเคยกับพระเถรที่นั่น หลวงปู่ชอบเห็นไม่ดีจึงจะหมอง ท่านจึงชวนหลวงปู่พรหมเดินทางกลับมาประเทศพม่าอีกครั้ง”

ภาค ๑๐ จำพรรษาที่ประเทศพม่าครั้งแรก

พ.ศ. ๒๔๘๒ ท่านจำพรรษาที่พม่าครั้งแรก

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ หลังจากเดินธุดงค์กลับมาประเทศพม่าแล้ว หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ชวนหลวงปู่ชอบ ฐานสโม ไปเที่ยววิเวกมัณฑะเลย์และอินเดีย ท่านอยากไปดูแผ่นดินถิ่นธรรม ต้นกำเนิดของพระพุทธศาสนา หลวงปู่ชอบท่านไม่อยากจะไปเมืองมัณฑะเลย์ ท่านอยากจำพรรษา อยู่แถวเขตเชียงตุง เพราะสถานที่ภูเขาป่าดอยแถวนี้ถูกกับจริตนิสัยของท่าน ท่านทั้งสองจึงแยกกัน ออกเที่ยววิเวกหาสถานที่จำพรรษา

หลวงปู่พรหม ท่านเดินทางไปเมืองมัณฑะเลย์เพียงลำพัง เพื่อจะไปจำพรรษาอยู่ที่นั่น ผู้เฒ่าพรหมบอกเราว่า “ครูปา ถ้าพวกเราไม่ตายก่อน ให้กลับมาเจอกันที่เชียงใหม่นะ ผมจะไป มัณฑะเลย์ ไปอินเดีย” เอาแต่ๆ อาจารย์พรหมท่านก็ไม่ได้ไปอินเดีย มันมีเหตุพวกทหารอังกฤษ เริ่มเข้ายึดอินเดีย เลยเป็นเหตุให้อาจารย์พรหมไม่ได้ไปแสวงบุญอยู่อินเดียตามที่ท่านตั้งใจเอาไว้

หลังแยกกันกับหลวงปู่พรหมแล้ว หลวงปู่ชอบท่านก็ออกเที่ยววิเวกหาสถานที่จำพรรษา ในเขตเมืองเชียงตุง ท่านมาพบหมู่บ้านชาวไทยใหญ่แห่งหนึ่ง ชื่อ เมืองยาง บ้านเมืองยางแห่งนี้เพิ่ง ตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นมาได้ไม่กี่ปี มีบ้านเรือน ๑๐ กว่าหลังคาเรือน บ้านเมืองยางยังไม่มีวัดวาศาสนา ให้ญาติโยมได้อาศัยทำบุญ ชาวไทยใหญ่หมู่บ้านแห่งนี้ศรัทธา จึงพากันนิมนต์องค์ท่านหลวงปู่ชอบ จำพรรษาอยู่ที่นี่ องค์ท่านพิจารณาเห็นสมควรแก่สถานที่และสัปปายะ หลวงปู่ชอบท่านจึงรับ นิมนต์พี่น้องชาวไทยใหญ่จำพรรษาอยู่ที่เมืองยาง

สำหรับหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ เมื่อใกล้เข้าพรรษา ท่านอยู่จำพรรษาที่มัณฑะเลย์ในประเทศพม่าตามที่ท่านได้บอกกับหลวงปู่ชอบ ฐานสโม นับเป็นครั้งแรกที่หลวงปู่ทั้งสองอยู่จำพรรษาในประเทศพม่า

การไปธุดงค์พม่าของคู่สหธรรมิกหลวงปู่พรหม กับ หลวงปู่ชอบ แม้เส้นทางจะทุรกันดาร ยากลำบากเพียงไรก็ตาม แต่เหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้หลวงปู่ทั้งสองธุดงค์ไปพม่าอยู่บ่อยๆ และ ไปจำพรรษาอยู่หลายพรรษา เพราะท่านเมตตาชาวพม่าที่มีจิตใจงดงามนั่นเอง โดยหลวงปู่ชอบ บอกว่า ท่านเอ็นดูชาวพม่ามาก ที่ส่วนใหญ่เป็นคนดีมีศีลธรรม ไม่ลักขโมย ไม่ฉ้อโกงกัน ทั้งมีน้ำใจ ศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง บรรดาพวกยง พวกกะเหรี่ยงไทยใหญ่ที่อยู่ในป่าในเขา แม้จะ ยากจนลำบากตรากตรำอย่างไร ก็จะต้องหาอาหารมาใส่บาตรอย่างเหลือเฟือ หลวงปู่ชอบชมว่า พวกเขามีน้ำใจงาม ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ถือศีลบริสุทธิ์ แม้เปิดไถ่ก็หายาก ไม่มีคนเลียง เพราะเขาต่าง ไม่ฆ่าสัตว์

พระกรรมฐานติดครูบาอาจารย์

การออกเที่ยวธุดงค์ติดตามหลวงปู่มั่นทางภาคเหนือของบรรดาพระศิษย์ ผู้ปรารถนาต่อความหลุดพ้นทั้งหลาย ล้วนอยากอยู่ใกล้ชีวิตครูบาอาจารย์ เพื่อพึ่งพาอาศัยครูบาอาจารย์ เพราะการปฏิบัติธรรมย่อมมีอุปสรรค การแก้เรื่องจิต แก้ได้ยาก จำเป็นต้องพึ่งครูบาอาจารย์ที่รู้จักจริงเห็นจริง คอยเมตตาชี้แนะ แม้พระศิษย์เมื่อเข้ากราบนมัสการหลวงปู่มั่น คำถามแรกที่หลวงปู่มั่นท่านถาม ท่านถามถึงการภาวนา

ในช่วงแรกที่หลวงปู่พรหม ยังไม่บรรลุนิพพานก็เช่นเดียวกัน ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๗ - ๒๔๘๑ ก่อนที่ท่านจะบรรลุนิพพาน ท่านจะพักจำพรรษาในสถานที่ใกล้ๆ กับที่พักของหลวงปู่มั่น แม้ได้อยู่จำพรรษากับหลวงปู่มั่นแล้วก็ตาม ท่านก็ออกธุดงค์ไปไม่นานก็กลับมาหาหลวงปู่มั่น เพื่อกราบเรียนผลการภาวนาถวายหลวงปู่มั่น เพราะขณะนั้นท่านยังจำเป็นต้องพึ่งพาครูบาอาจารย์ เพื่อโปรดเมตตาธรรมมาอนุเคราะห์แก้ไขปัญหาและแนะนำให้อุบายธรรมแก่ท่าน

ตามประวัติหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านได้ธุดงค์เข้าไปในประเทศพม่า ๒ ครั้ง จากนั้นท่านก็กลับมาหาหลวงปู่มั่น ดังนี้

ในครั้งแรก หลังออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ท่านไปไม่นานนักและปี พ.ศ. ๒๔๘๑ เมื่อใกล้เข้าพรรษา ท่านก็เดินธุดงค์กลับฝั่งไทยเพื่ออยู่จำพรรษากับหลวงปู่มั่น ที่วัดร้างป่าแดง จังหวัดเชียงใหม่

ในครั้งที่สอง หลังออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ท่านไปธุดงค์กับหลวงปู่ชอบ และในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ ท่านจำพรรษาที่มณฑลพะเยาในประเทศพม่า พอออกพรรษาท่านก็รีบเดินธุดงค์กลับมาเฝ้าอาการอาพาธหนักของหลวงปู่มั่น ที่ป่วยเป็นมาลาเรียขึ้นสมอง

ในสมัยที่หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ และคณะศิษย์ของหลวงปู่มั่นท่องธุดงค์อยู่ในพม่า นั้น เป็นช่วงที่พม่าอยู่ในความปกครองของอังกฤษ ต่อเนื่องมาถึงช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง

สถานที่ท่านเที่ยวธุดงค์ในพม่า

สถานที่หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านไปธุดงค์ในประเทศพม่า (ปัจจุบัน คือ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์) คือ เมืองไต่นกับเมืองหาง อยู่ในแขวงเชียงตุง รัฐฉาน เมืองไต่นกับเมืองหาง เอกสารทางราชการเขียนว่า เมืองต่วนกับเมืองหาง ซึ่งเป็นสถานที่ที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชเสด็จสวรรคต เมื่อปี พ.ศ. ๒๑๔๘ ก่อนช่วงหลวงปู่พรหมออกธุดงค์ ๓๐๐ กว่าปี สถานที่เหล่านี้ ทุกกันดารมาก มีสภาพภูมิประเทศเป็นป่าเป็นเขา มีถ้ำเงื้อมผามาก สัตว์ป่าก็มาก สภาพภูมิอากาศ

ค่อนข้างหนาวเย็นจนถึงขั้นหนาวจัด นับเป็นสถานที่สลับป่าเยอะมากเหมาะกับการบำเพ็ญภาวนา
ดังนั้น ครูบาอาจารย์สายหลวงปู่มั่นจึงนิยมไปเที่ยวรดวงค์

รัฐฉาน เป็นรัฐหนึ่งในสหภาพเมียนมาร์ ตั้งอยู่ตอนกลางประเทศทางด้านตะวันออก ทาง
ทิศเหนือและตะวันออกของรัฐ มีอาณาเขตติดต่อกับมณฑลยูนนานของประเทศจีน ทางทิศใต้
ติดต่อกับตอนบนของประเทศไทย เป็นแนวยาวจากอำเภอเชียงดาว อำเภอเวียงแหง อำเภอ
ไชยปราการ และอำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ยาวออกไปถึงอำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่สาย
และอำเภอเชียงแสนของจังหวัดเชียงราย ลักษณะภูมิประเทศเต็มไปด้วยภูเขาสูง และผืนป่า

รัฐฉาน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๑ แขวง และแขวงเชียงตุงเป็นแขวงหนึ่ง
ประกอบด้วย ๓ เมืองคือ เมืองเชียงตุง เมืองยาง และเมืองปอก ในอดีตถือเป็นประเทศอิสระ มีชื่อ
เรียกประชาชนว่า ไต หรือ ชาวไต เรียกชื่อประเทศว่า เมิงไต ในสำเนียงของชาวไต หรือเมืองไต
ในสำเนียงของไทยเรา เมิงไตดั้งเดิมประกอบด้วยหลายชนชาติอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดย
ชนชาติไทใหญ่มีจำนวนมากที่สุด มีเอกราชปกครองตนเองมาเป็นเวลานานนับพันปี ก่อนที่อังกฤษ
จะขยายอิทธิพลเข้ามาครอบครองดินแดนพม่าทั้งหมด

เมืองสำคัญที่ปรากฏในประวัติของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ คือ เมืองตุง ซึ่งก็คือ เชียงตุง
เป็นเมืองใหญ่ มีความเจริญรุ่งเรืองเทียบเท่าเมืองเชียงใหม่ แห่งล้านนา และเมืองเชียงรุ่ง แห่ง
สิบสองปันนา (ในประเทศจีน) ดังนั้น เชียงใหม่ เชียงตุง เชียงรุ่ง จึงมีการติดต่อค้าขายกันตลอดมา

เมืองเชียงตุงในอดีต เคยอยู่ในปกครองของอาณาจักรล้านนามาตั้งแต่สมัยพระเจ้ามังราย
ปฐมกษัตริย์แห่งอาณาจักรล้านนา และเคยอยู่ในปกครองของไทย เมื่อล้านนาเข้ามารวมกับ
ประเทศไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา ทางด้านพระพุทธศาสนา ปรากฏว่าพระมหาเถระฝ่ายธรรมยุต
ของไทย คือ ท่านเจ้าคุณพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) แห่งวัดบรณนิवास ซึ่งเป็น
พระอาจารย์ของหลวงปู่มั่น เคยขึ้นไปจำพรรษาในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ ที่บนเขา วัดพระธาตุดอยมยอง
เขตเมืองเชียงตุง และต่อมาเจ้าฟ้าเมืองเชียงตุง ได้อาราธนาให้ท่านพักอยู่ที่นั่นเพื่อช่วยจัดระเบียบ
การปกครองและการศึกษาของคณะสงฆ์เมืองเชียงตุง และยังสามารถจัดส่งพระภิกษุชาวเชียงตุงมา
บวชเรียนในกรุงเทพฯ แล้วกลับไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังแดนเกิด คณะสงฆ์เชียงตุงจึงมีความ
สัมพันธ์ใกล้ชิดกับคณะสงฆ์ไทยตลอดมา

พบสิ่งแปลกๆ มหัศจรรย์มากมาย

สมัยที่หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านเที่ยววิเวกอยู่กลางป่าเขา ท่านได้พบกับสิ่งแปลกๆ และอัศจรรย์มากมาย แต่ท่านไม่สามารถเล่าให้ละเอียดลงไปได้ ไม่ว่าจะสถานที่ เวลา ปี ใดๆ ไม่สามารถกำหนดชี้ชัดลงไปได้เลย นอกเสียจากการประพจน์ปฏิบัติธรรมของท่านเท่านั้น

ท่านเดินธุดงค์บุกป่าฝ่าดงไปในที่ต่างๆ ทั้งในประเทศและนอกประเทศ ท่านเดินตลอดวัน ตลอดคืน ก็ไม่พบปะบ้านช่องเรือนชานของผู้คน ในเวลาที่ต้องผจญกับทุกข์เช่นนี้ ท่านมีแต่ความอดอยากทรมานเสียมากกว่าความอัมภายสบายใจ ท่านต้องทนยอมต่อความหิวโหยอ่อนเพลีย ทั้งนี้เพราะหลงทาง ท่านต้องนอนค้างอยู่กลางป่ากลางเขา

เฉพาะการเดินธุดงค์ในช่วงออกไปทางประเทศพม่า เป็นความยากลำบากมากเมื่อคราวเดินวิเวก เพราะทางที่ไปนั้นมีแต่สัตว์ป่านานาชนิด เช่น พวกเสือ และงูพิษ ที่ไม่ยอมกลัวคน บางครั้งก็ต้องปลงอนิจจังต่อความทุกข์ที่ต้องทรมานสุดแสนจะทนและมีชีวิตสืบต่อไปวันข้างหน้า

เมื่อนึกปลงใจตัวเองแล้ว ก็ดูเหมือนกับว่าสิ่งต่างๆ ในร่างกายนั้นมันจะหยุด ลื่นสุดลงไปพร้อมๆ กัน ลมหายใจก็เหมือนขาดตอนที่ต่อเนื่องกัน

นี่เป็นเครื่องถ่วงทรมานกายใจตอนนั้น แต่ในที่สุดมันก็พอทนอยู่ต่อไปได้อีกตามเหตุการณ์ และวันเวลาที่ผ่านไปอยู่เพื่อธรรมะ แม้ไปก็ยังมีธรรมะคู่กับจิตใจ ไม่เอนเอียงหวั่นไหวเลย

เรื่องเปิดเผยโดยหลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท

หลังออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๑ เมื่อหลวงปู่พรหมกราบลาหลวงปู่มั่นเพื่อไปเที่ยวธุดงค์ประเทศพม่ากับหลวงปู่ชอบ หลวงปู่มั่นท่านก็ยังพำนักที่สำนักสงฆ์บ้านแม่กอยต่อไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๓ จึงได้เดินทางเข้าเชียงใหม่ เพื่อรักษาอาการอาหาร และเตรียมตัวเดินทางกลับภาคอีสาน เหตุการณ์ในระหว่างนี้มีหลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท ได้เข้ามาทำหน้าที่ถวายการอุปฐากรับใช้หลวงปู่มั่นอย่างใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับประวัติหลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท ที่เที่ยวธุดงค์ภาคเหนือเพื่อติดตามหาหลวงปู่มั่น ตอนปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๒ จนพบและกราบถวายตัวเป็นศิษย์หลวงปู่มั่น ที่วัดร้างป่าแดง บ้านแม่กอย โดยช่วงนั้นหลวงปู่เจี๊ยะท่านไม่พบหลวงปู่พรหม และหลวงปู่ชอบ

จากการบอกเล่าของหลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท วัดป่าภูริทัตตปฏิพัทธาราม ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ซึ่งท่านเดินทางมารับการอบรมและอยู่อุปฐากรับใช้หลวงปู่มั่นที่สำนักสงฆ์แห่งนี้ประมาณ ๓ เดือน จนกระทั่งติดตามไปภาคอีสานต่อไป เพื่อให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของสำนักสงฆ์ ข้อวัตรปฏิบัติของพระ หลวงปู่มั่นอาพาธหนักด้วยไข้มาลาเรีย จนต้องอำลา

สำนักสงฆ์แห่งนี้เพื่อเข้ารับการรักษาอาการที่โรงพยาบาลในตัวเมืองเชียงใหม่ หลวงปู่เจี๊ยะรับอาสา หลวงปู่พรหมปรนนิบัติหลวงปู่มั่น มีดังต่อไปนี้

“หลังออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๒ หลวงปู่เจี๊ยะออกเดินทางจากจังหวัดจันทบุรี ไปสององค์ กับท่านพ่อเฟื่อง โชติโก เพื่อนพระวัยเดียวกัน เพื่อออกติดตามไปพบหลวงปู่มั่น ที่วัดร้างป่าแดง บ้านแม่กอย อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ในขณะนั้นหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ กำลังชุกดงค์อยู่ในประเทศพม่า

หลวงปู่เจี๊ยะ เล่าถึงการเข้ากราบหลวงปู่มั่นครั้งแรกว่า

“เมื่อเดินทางถึงบ้านแม่กอย ถามคนเขาบอกว่าท่านพักอยู่ที่วัดร้างป่าแดงนั้น ก็รีบเร่งเดินทางเข้าไป กระจายไคร้เห็นไคร้สนทนา มากกว่าการกระจายน้ำ ลืมความเหน็ดเหนื่อย

มุ่งตรงเข้าไปยังวัดร้างป่าแดง มีกระท่อมน้อยๆ มุงหลังคาฝาขัดแตะและใบไม้ พื้นไม้ไผ่ ดูๆ ในสถานที่น่าจะมีพระอยู่หลายองค์ เพราะสะอาดสะอาดอันเหลือประมาณ บ้านเราอยู่เป็นสิบคนที่แคบๆ ยังไม่สะอาดเท่านี้ นี่น่าจะมีพระอยู่จำนวนไม่น้อย

เมื่อเราเดินเข้าไปตรงกระท่อมหลังที่มองเห็นก่อนนั้น มีพระรูปหนึ่งรูปร่างเล็กๆ ลักษณะองอาจ เป็นเถระ รูปร่างสัณฐานสันทัด ผิวดำแดง นั่งห่มจีวรเปิดไหล่แสดงอาการให้เห็นว่ารอใครบางคนอย่างเห็นได้ชัด อยู่บนแคร่เล็กๆ ไข่มไม้ไผ่ขัดแตะ เอาหญ้าคามุงกันฝาเป็นฟาก หันหน้ามาทางที่จะเดินเข้าไป แสดงอาการว่าสนใจคนที่มา แต่ไม่แสดงออกทางคำพูด แต่เป็นกริยาที่รับกันใจในขณะนั้น น้อมนิกขึ้นมาทันทีว่า นี่แหละหลวงปู่มั่น”

กิจวัตรประจำวันของหลวงปู่มั่น

กิจวัตรประจำวันของหลวงปู่มั่น ในช่วงที่อยู่สำนักสงฆ์บ้านแม่กอย มีดังนี้

ท่านพระอาจารย์มั่น ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเป็นอาจิณ เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ลูกศิษย์ และพร่ำสอนสานุศิษย์ให้ปฏิบัติเป็นอาจิณวัตรต่อไปนี้

เวลาเข้าออกจากกุฏิ ทำสรีร์กิจ คือ ล้างหน้า บ้วนปาก นำบริขารลงสู่โรงฉัน ปิดกวาดลานวัด แล้วเดินจงกรม พอได้เวลาภิกขุจารก็ขึ้นสู่โรงฉัน นุ่งห่มเป็นปริมณฑล สะพายบาตร เข้าสู่หมู่บ้านเพื่อบิณฑบาต กลับจากบิณฑบาตแล้ว จัดแจงบาตร จีวร แล้วจัดอาหารใส่บาตร นั่งพิจารณาอาหารปัจฉิมเวลา ทำภัตตานุโมทนา คือ ยะถา สัพพีฯ เสร็จแล้วฉันจังหัน เสร็จแล้วล้างบาตรเก็บบริขาร

ขึ้นกุฏิทำสรีริกขี พักผ่อนเล็กน้อย แล้วลุกขึ้นล้างหน้าไหว้พระสวดมนต์ และพิจารณาธาตุ
อาหาเรปฏิกูล ตั้งขณิกะอธิษฐานปัจฉิมวาทะ แล้วชำระจิตจากนิเวศน์ นั่งสมาธิพอสมควร

เวลาบ่าย ๓ - ๔ โมง กวาดลานวัด ตักน้ำใช้ น้ำฉันมาไว้อาบชำระกายให้สะอาดปราศจาก
มลทิน แล้วเดินจงกรมจนถึงพลบค่ำ จึงขึ้นกุฏิ

เวลากลางคืน ตั้งแต่พลบค่ำขึ้นไป สานุศิษย์ทยอยกันขึ้นไปปรนนิบัติ ท่านได้เทศนาสั่งสอน
อบรมสติปัญญาแก่สานุศิษย์พอสมควร สานุศิษย์ถวายการนวดเพนพอสมควร แล้วท่านให้แยกย้าย
กัน เข้าห้องไหว้พระสวดมนต์ นั่งสมาธิ แล้วพักผ่อนประมาณ ๔ ทุ่ม

เวลาตีสาม ตื่นนอน ล้างหน้า บ้วนปาก แล้วปฏิบัติอย่างในเวลาเช้าต่อไป

กิจบางประการ เมื่อท่านมีลูกศิษย์มากและแก่ชราแล้วก็อาศัยศิษย์เป็นผู้ทำแทน เช่น การ
ตักน้ำใช้ น้ำฉัน เพราะเหน็ดเหนื่อยเนื่องจากชราภาพ ส่วนกิจอันใดเป็นสมณประเพณี และเป็น
ศีลวัตรกิจ ท่านปฏิบัติเสมอเป็นอาจิม มิได้เลิกละ

ท่านถือคติว่า “เมื่อมีวัตรก็ชื่อว่ามิศีล ศีลเป็นเบื้องต้นของการปฏิบัติ”

ท่านกล่าวว่า “ต้นดี ปลายก็ดี ครั้นผิดมาแต่ต้น ปลายก็ไม่ดี”

ท่านกล่าวเป็นภาษาถิ่นอีสานว่า “ผิดมาแต่ต้น ฮวงเม่าบมี” (ฮวงเม่า คือ รวงข้าว) อุปมา
เหมือนอย่างว่า “การทำนา เมื่อบำรุงรักษาลำต้นข้าวดีแล้ว ย่อมหวังได้แน่ซึ่งผล” ดังนี้

ท่านจึงให้อาใจใส่ตักเตือนสานุศิษย์ให้ปฏิบัติศีลวัตร อันเป็นส่วนเบื้องต้น ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์
อยู่เสมอ

อบรมพระ ท่านอบรมตอนหัวค่ำหน่อยแล้วก็เลิก คือพอได้เวลา ๔ ทุ่ม ท่านอบรมครั้งหนึ่ง
ประมาณ ๒ ชั่วโมง เสร็จก็แยกกันไปภาวนาเอง ส่วนมากท่านไม่ค่อยอบรม ให้ภาวนาของใคร
ของมันไป เมื่อภาวนามีปัญหาสงสัยเกี่ยวกับเรื่องอะไร ก็มาถามท่าน ท่านก็จะชี้แจงให้ฟัง

หลวงปู่เจี๊ยะ เล่าต่อไปว่า

“ตอนที่เรา (หลวงปู่เจี๊ยะ) ไปอยู่เชียงใหม่กับท่าน มีพระไม่กี่องค์ มีเรา **ท่านเฟื่อง ครูบา
ทองปาน ท่านศรี เณรอ้าย** (หลวงปู่คำอ้าย พระชาวเหนือ อยู่วัดอรุณวิเวก บ้านปง ตำบลอินทิล
อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่) อยู่กับท่าน ท่านก็พาอยู่แต่ในป่า มีแต่เข้าป่า ไม่เข้ามาในเมือง
ถ้าไม่ป่วยไข้ ท่านพาอยู่ปฏิบัติเพื่อหนทางพ้นทุกข์จริงๆ ไม่มีเรื่องโลกๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เราอยู่
กับท่านทั้งที่มีกิเลส ก็พอกลายเป็นธรรมขึ้นมาได้บ้างเหมือนกัน”

หลวงปู่มั่นป่วยหนักเป็นไข้มาลาเรียขึ้นสมอง

ท่านพระอาจารย์มั่น ป่วยเป็นไข้มาลาเรียในคราวนั้น เรา (**หลวงปู่เจี๊ยะ**) เป็นพระศิลาณอุปัฐาก (ผู้เฝ้าปฏิบัติพยาบาล) ประจำ

ท่านไม่ฉันข้าว ๓ วัน สาเหตุที่ท่านป่วยนั้น เพราะว่าลูกศิษย์เก่าแก่ของท่านนิมนต์ไปงานทำบุญ ท่านก็เมตตา เมื่อไปแล้วท่านป่วยหนัก มาลาเรียขึ้นสมอง อาการของท่านไม่ดีอยู่แล้ว ยังต้องเดินเท้าเป็นระยะทางไกล

ไอ้หนุ่มคนที่เดินมาส่งท่านมันบอกว่า “ผมเป็นชาวป่าชาวเขาแท้ๆ เดินไม่ได้ถึงกิ่งของท่าน” ท่านเดินเร็วตามไม่ทัน จะเรียกว่าเดินก็ยังไม่ค่อยอยู่ เพราะเราตามไม่ทันจริงๆ ถ้าจะว่าเหาะนั่นแหละเหมาะดี นี่ขนาดป่วยหนัก ถ้าไม่ป่วยจะขนาดไหน ไอ้หนุ่มคนนั้นมันเล่าให้ฟัง ว่ามันนั่นนะ ทั้งวิ่งทั้งเดินยังไม่ทัน **ท่านพระอาจารย์มั่น** หายลิบมาถึงก่อน

ที่มาพักอยู่ที่แม่กอย อาการของท่านหนักโดยลำดับ หนานแดงจึงนิมนต์ให้ท่านพักรักษาที่โรงพยาบาลแมคคอร์มิค ในเมืองเชียงใหม่ สมัยนั้นไม่มีทางรถยนต์ ต้องเดินมาด้วยเท้า เรา (**หลวงปู่เจี๊ยะ**) สะพายบาตร ๒ ลูก คือของเราลูกหนึ่ง ของท่านลูกหนึ่ง เดินตามท่าน (ระยะทางจากอำเภอพร้าวถึงเชียงใหม่ไกลมาก ผ่านป่าผ่านเขาเกือบ ๑๐๐ กิโลเมตร) ท่านมีไม้เท้าอันหนึ่งเดินเร็ว ปืด... ปืด... เราทั้งเดินทั้งวิ่งยังไม่ทันท่าน ท่านเป็นผู้อดทนมาก เป็นยอดคน ป่วยหนักขนาดนั้น ท่านยังเดินเข้าเชียงใหม่อย่างสบาย

ในการป่วยครั้งนี้ หมอไม่รับรองในอาการ !

ท่านพระอาจารย์มั่น ได้เล่าเรื่องการป่วยอันเป็นโรคประจำตัวตั้งแต่เริ่มเกิด ให้ฟังว่า

“เมื่อผมประสพกับอาพาธคราใด ใจไม่เคยนึกถึงทุกข์ยามากกว่าหลักธรรม เวลาร่างกายจวนตัวจะตาย การพิจารณาธาตุขันธ์ แยกแยะส่วนต่างๆ จึงเป็นของสำคัญมาก การป่วยในบางครั้งต้องอาศัยธรรมโอสธ เพราะในป่าลึกๆ ไม่มีทุกข์ยาเป็นเครื่องบรรเทา ยิ่งคนเฒ่าแก่อย่างผม มีโรคประจำตัวมาแต่สมัยเด็กๆ คือโรคปวดท้อง เวลาปวดมักจะปวดอย่างแรง นั่งนอนไม่เป็นสุขทั้งนั้น เมื่อโรคชนิดนี้กำเริบ จึงจำเป็นต้องอาศัยวิปัสสนากรรมฐานเป็นเครื่องอยู่

การเจ็บป่วยของผม บางครั้งบางคราวแทบเอาตัวไม่รอด ถึงขั้นหมอไม่รับรองก็ตั้งหลายหน ถ้าเป็นคนธรรมดา มีชีวิตลมหายใจอยู่กับยากับหมอ แบบไม่มีจุมุกตนเองเป็นที่หายใจ อาศัยแต่ที่พึ่งภายนอก คงจะตายอยู่กลางป่าไปตั้งนานแล้ว แต่รอดพ้นมาได้ก็ด้วยธรรมโอสธ เป็นเครื่องเยียวยารักษาทุกๆ ครั้งที่ป่วยไข้ ได้รับทุกข์ต่างๆ ธรรมโอสธต้องเกิดมาพร้อมกันและปฏิบัติต่อกันในทันทีทันใด ไม่รอช้า”

เมื่อปฏิบัติดังนี้ อาพาธก็สงบ ปรากฏว่าร่างกายนี้ละลายพื้ลงสู่พื้นดินเลย จึงปรากฏบทคาถาขึ้นว่า **นาถณตฺตร โพชฺฌา ตปสฺสา นาถณตฺตร ปฏฺินิสฺสคฺคา** พิจารณาได้ความว่า ธรรมอื่นเว้นเสียซึ่งโพชฌงค์เสียแล้ว จะเป็นเครื่องแผดเผาไม่ได้มี ดังนี้

ปรกติ **ท่านพระอาจารย์มั่น** ท่านไม่ชอบเกี่ยวกับหยูกยาอะไร แม้ท่านจะอยู่ในวัยชรา ธาตุชั้นร่ากำลังร่วงโรยก็ตาม ท่านยังหนักในธรรมโอสธ เป็นเครื่องประสานธาตุชั้นธอยู่เสมอมา ท่านพระอาจารย์มั่นจึงเล่าให้ฟังต่อไปว่า “การป่วยที่แม่กอยคราวนี้ก็เช่นกัน จะไม่หายด้วยยาโลก แต่จะหายด้วยยาธรรม” พูดเท่านี้ ท่านก็ไม่พูดอะไรอีกต่อไป

ท่านกลับมาพบหลวงปู่ขาวที่โหล่งขอด

เหตุการณ์นี้เกิดประมาณต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ก่อนหลวงปู่ขาว อนาลโย จะบรรลุนิพพานที่โหล่งขอด จังหวัดเชียงใหม่ ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๔ – พ.ศ. ๒๔๘๕

เป็นธรรมเนียมปรกติของวงพระธุดงค์กรรมฐานสาย**ท่านพระอาจารย์มั่น** เมื่อท่านธุดงค์จากกันไปนาน หากคราใดที่ท่านพบปะกัน ท่านมักได้ถามสารทุกข์สุกดิบและพูดคุยสนทนาธรรม แลกเปลี่ยนกันตามหลักของสัลเลขธรรม ทำให้ท่านทราบภูมิจิตภูมิธรรมของกันและกัน ดังนี้

“ออกพรรษาแล้ว **ท่านพระอาจารย์พรหม**จึงได้เดินทางกลับจากพม่า มาพบกับ**ท่านพระอาจารย์ขาว**อีกที่บ้านป่าแดง ตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ได้สนทนาธรรมกันพอสมควรแล้ว ท่านพระอาจารย์พรหมก็ได้กล่าวถ้อยคำขึ้นด้วยความเบิกบานในขณะนั้นว่า “ปัญญาผู้ทำแสงสว่างได้เกิดขึ้นแล้ว จะไปทิศานุทิศใดๆ ไม่มีความหวาดกลัวอีกแล้ว”

ในขณะนั้น ท่านได้ถามปริศนาปัญหาเกี่ยวกับ**ท่านพระอาจารย์ขาว**ว่า “เมื่อครูบาบรรณภาพแล้ว จะไปอยู่ที่ไหน ?” นี่เป็นปัญหาที่แก้ยากสำหรับปุถุชนทั่วไป ท่านพระอาจารย์ขาวได้กล่าวตอบว่องไว ไม่ติดขัด และถูกต้องตามความเป็นจริงแห่งสัจธรรมว่า “อยู่ที่ไหนก็ไม่อยู่ ไปข้างหน้าข้างหลังก็ไม่ไป ขึ้นบนไม่ขึ้น ลงล่างก็ไม่ลง ทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันตก ทิศตะวันออกก็ไม่ไป” ดังนี้

เมื่อ**ท่านพระอาจารย์ขาว**ได้กล่าวแก้ปัญหานี้จบลงแล้ว **ท่านพระอาจารย์พรหม**ก็กล่าวรับรองว่า แน่ทีเดียว ท่านพระอาจารย์พรหมได้กล่าวต่อไปอีกว่า “เมื่อความจริงมีอยู่ดังนี้ ทำไมครูบาจึงคิดดูค่าตัวของตัวมากนัก ?” ได้รับคำตอบว่า “ดูค่าก็ดูค่าแต่ลำพังใจตัวเองเท่านั้น ไม่ได้ ออกปากออกเสียงให้กระเทือนใจผู้อื่น ถึงคราวเราชนะก็ข่มขี้มันไปอย่างนั้นแหละ”

ตอนนี้แสดงให้เห็นว่า **ท่านพระอาจารย์พรหม** คงล่วงรู้ความนึกคิดภายในจิตใจของ**ท่านพระอาจารย์ขาว**ไว้เป็นการล่วงหน้าแน่นอนทีเดียว คำสนทนาของหลวงปู่ทั้งสององค์ ดูจะเป็นที่

เข้าใจยากสำหรับปุถุชนอย่างเราๆ เพราะท่านสนทนากันแบบพระอริยะ นัยแห่งภาษาย่อมมีความหมายแตกต่างไปจากที่เราพูดคุยตามธรรมดาทั่วไป

จากเรื่องราวที่กล่าวมานี้ ย่อมแสดงถึง**หลวงปู่พรหม**ท่านมีญาณวิเศษ คือ อติตั้งสัจฉญาณ และเจโตปริยญาณ หลวงปู่พรหมจึงสามารถรู้อดีตและความในใจของ**หลวงปู่ขาว**ได้อย่างชัดเจน”

ต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ท่านเป็นหัวหน้าสำนักสงฆ์บ้านแม่กอยอีกครั้ง

หลวงปู่พรหม จิรปุญโ เมื่อท่านไปอินเดียไม่ได้ดังที่ตั้งใจไว้ เนื่องจากประเทศอังกฤษทำสงครามยาวนานกับประเทศอินเดีย และขณะสงครามยึดครองประเทศอินเดียเป็นเมืองขึ้นได้ทั้งหมด ดังนั้น ในต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ท่านจึงย้อนกลับมาเชียงใหม่ ตามที่ท่านบอกกับ**หลวงปู่ชอบ** และได้มาพักที่สำนักสงฆ์บ้านแม่กอย (วัดร้างป่าแดง) กับ**หลวงปู่มั่น**อีกครั้ง ซึ่งในช่วงนี้หลวงปู่มั่นท่านเริ่มอาพาธหนักจากไข้มาลาเรียขึ้นสมอง และหลวงปู่พรหมท่านได้รับเป็นหัวหน้าสำนักสงฆ์อีกครั้ง

ประวัติช่วงนี้**หลวงปู่พรหม** ท่านบรรลุธรรมขั้นสูงสุดเป็นพระอรหันต์แล้ว ท่านถึงพร้อมด้วยญาณวิเศษหลายประการ เช่น เจโตปริยญาณ การหยั่งรู้วาระจิตผู้อื่น อติตั้งสัจฉญาณ การรู้เหตุการณ์ในอดีต รวมทั้งอนาคตตั้งสัจฉญาณ การรู้เหตุการณ์ในอนาคต ฯลฯ ในการไปจุดงค์ประเทศพม่าในครั้งนี้ ท่านกับ**หลวงปู่ชอบ**ได้แยกกันไปจุดงค์เดี่ยวตามลำพัง โดยในปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๒ ท่านคงทราบเหตุการณ์ล่วงหน้าว่า **หลวงปู่มั่น**ท่านเกิดอาพาธหนัก เป็นธรรมดาของลูกศิษย์ที่ดี โดยเฉพาะพระจุดงค์กรรมฐานที่อยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับครูบาอาจารย์ตามป่าตามเขา ย่อมเคารพเทิดทูนบูชาในครูบาอาจารย์ และย่อมมีความรักความผูกพันทั้งอดีตในครูบาอาจารย์ เมื่อท่านทราบจากความรู้ภายในขึ้นมา ท่านจึงเกิดความห่วงกังวลในอาการของหลวงปู่มั่น จึงไม่ไปจุดงค์ที่อื่นอีก โดยท่านรีบออกเดินทางกลับเข้ามาฝั่งไทยและมุ่งตรงมาพักที่สำนักสงฆ์บ้านแม่กอยทันที เพื่อจะคอยเฝ้าปรนนิบัติดูแลหลวงปู่มั่น และดูแลพระเณรในสำนักสงฆ์แทนหลวงปู่มั่น

ซึ่งที่สำนักสงฆ์แห่งนี้ **หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท** ขณะเป็นพระหนุ่มพรรษา ๓ ท่านได้กราบและรู้จัก**หลวงปู่พรหม** ศิษย์รุ่นอาวุโสของ**หลวงปู่มั่น** เป็นครั้งแรก เมื่อประมาณต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๓

หลวงปู่มั่นอำลาบ้านแม่กอย

ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๓ **หลวงปู่มั่น**ไปพักรักษาไข้ที่บ้านป่าเปอะ ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ รอเดินทางกลับภาคอีสาน

เมื่อเดินทางจากวัดร้างป่าแดง บ้านแม่กอย อำเภอพร้าว มาถึงนครเชียงใหม่ เข้ามาพักที่วัดเจดีย์หลวงก่อน แล้วท่านก็เดินทางเข้าไปพักที่โรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีหนานแดง หนานพรหม และศรัทธาชาวเชียงใหม่ ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของท่าน จัดการเรื่องนี้ทั้งหมด

โรงพยาบาลแมคคอร์มิคนี้เป็นโรงพยาบาลที่ทันสมัยที่สุดในนครเชียงใหม่ เป็นโรงพยาบาลของพวกชาวคริสต์ที่มาเผยแพร่ศาสนาสมัยก่อน ใครเข้าโรงพยาบาลนี้ ต้องมีหน้ามีตาพอสมควร

เมื่อท่านพักรักษาที่โรงพยาบาลไม่นานนัก **ท่านเจ้าคุณพระราชกวี (พิมพ์ ธมฺมธโร)** (ต่อมาคือ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า) วัดเจดีย์หลวง เดินทางมาเยี่ยมไข้ ท่านเจ้าคุณฯ จึงไปเชิญหมอแผนปัจจุบันมารักษาฉีดดยุกฉีดยาต่างๆ จนสุดความสามารถของหมอ วันหนึ่งมากระซิบบอกท่านเจ้าคุณฯ ว่า “หมดความสามารถแล้ว คราวนี้อาจจะไม่รอด อาการท่านหนักมาก”

พอมือไปแล้ว **ท่านพระอาจารย์มั่น** จึงเรียก**ท่านเจ้าคุณพระราชกวี**ไปถามว่า “หมอบอกว่าอย่างไร ?” ท่านเจ้าคุณฯ ก็เรียนให้ทราบตามตรง ท่านพระอาจารย์มั่นจึงบอกว่า “การป่วยคราวนี้ไม่ตายดอก อย่าตกใจ” แล้วจึงบอกความประสงค์ให้ทราบว่า ท่านได้พิจารณาแล้วรู้ว่าอาพาธครั้งนี้จะระงับได้ด้วยธรรมโอสถ ณ สถานที่แห่งหนึ่ง คือ ป่าเปอะ อันเป็นสถานที่เวกใกล้นครเชียงใหม่ ท่านจะไปพักที่นั่น ท่านเจ้าคุณพระราชกวีก็อำนวยการตามความประสงค์ **หลวงปู่เจี๊ยะ** อาสาไปปฏิบัติครูอาจารย์

“... ในระหว่างที่**ท่านพระอาจารย์มั่น**ออกจากโรงพยาบาลแมคคอร์มิคไปพักที่ป่าเปอะ เรา**พระเจี๊ยะ**ได้แยกเดินทางไปที่วัดร้างป่าแดง บ้านแม่กอย เพื่อกราบเรียนอาการอาพาธของท่านพระอาจารย์มั่น ให้**ท่านพระอาจารย์พรหม จิรปุญฺโณ** ทราบ สมัยนั้นท่านพระอาจารย์พรหมเป็นหัวหน้าสำนักแม่กอย

ในตอนกลางคืน**ท่านพระอาจารย์พรหม**เรียกประชุมสงฆ์ ท่านสอบถามในท่ามกลางสงฆ์ว่า “เฮ้า ! หมู... ท่านรูปใดจะรับอาสาไปปฏิบัติครูอาจารย์ ?”

เรา **พระเจี๊ยะ**จึงยกมือขึ้นว่า “ผมครับ จะเป็นผู้อาสาไปปฏิบัติครูอาจารย์”

ท่านก็ถามต่อว่า “แล้วใครอีกองค์ล่ะ ?”

เห็นแต่พระนั่งเสียบ ไม่กล้าไป มัวแต่กลัว**ท่านพระอาจารย์มั่น**มาก เพราะท่านทั้งน่าเกรง น่ากลัว น่ารัก เรา**พระเจี๊ยะ**เห็นแต่มาตาเปียก (**ท่านทองปาน**) นั่งอยู่ข้างๆ คู้กันดีตั้งแต่อยู่วัดทรายงาม (จังหวัดจันทบุรี) จึงชักชวนท่านว่า “เฮ้ย ! ไปปฏิบัติครูอาจารย์ด้วยกัน” เราทั้งสองจึงเป็นผู้จะไปปฏิบัติท่านพระอาจารย์มั่น

ตกลงกับแม่ตาเปียกว่า พรุ่งนี้ฉันข้าวเสร็จแล้ว เราก็จะกราบลาท่านพระอาจารย์พรหม แล้วออกเดินทางด้วยเท้าเข้าไปเชียงใหม่ ออกเดินทาง ๑๐ โมงเช้า ถึง ๓ ทุ่ม เกือบ ๑๒ ชั่วโมง แต่สำหรับท่านพระอาจารย์มั่น ทั้งๆ ที่ท่านป่วยอยู่ ออกเดินทางประมาณ ๑๐ โมงเช้า ท่านถึง ๕ โมงเย็น แต่เราล่อเข้าไป ๓ ทุ่ม ผิดกันตั้ง ๔ ชั่วโมง ทั้งที่เราเป็นหนุ่มน้อยนะ (อายุ ๒๓ ปี) แต่ที่นี้ครูบาทองปานท่านเดินช้า...”

โดยสรุป หลวงปู่มั่นพักรักษาไข้ที่บ้านป่าเปอะ ท่านใช้ธรรมโอสธรักษาการอาพาธจนหาย และรอนจนถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ คณะศิษย์ทางภาคอีสานเดินทางมารับ ท่านจึงได้อำลาจากจังหวัดเชียงใหม่ เดินทางโดยรถไฟไปพำนักที่ภาคอีสาน

เหตุการณ์สำคัญก่อนที่หลวงปู่มั่นจะเดินทางกลับภาคอีสาน หลวงปู่สิม พุทธาจาโร ได้เมตตาเล่าไว้ดังนี้

“ครูอาจารย์มั่นว่าไว้สุดท้ายก่อนท่านจะลงไปภาคอีสานว่า “หมู่เอ๊ย ! ให้รู้จักท่านขาว่าท่านพรหมไว้เน้อ เธอทั้งสองได้พิจารณาตัวเองแล้ว อย่างเดียวกันกับที่ผมผู้เฒ่าได้พิจารณาตัวเอง เป็นไปอย่างเดียวกัน”

ภาค ๑๑ อยู่ภาคเหนือรักษารอยมีรอยเท้าครูบาอาจารย์

อดทนต่อสู้กับความอดอยากและความหนาวเย็นทางภาคเหนือ

หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ท่านพักและจำพรรษาอยู่ภาคเหนือนานถึง ๑๑ ปี สถานที่ท่านพักจำพรรษาแต่ละแห่งนั้น นอกจากอยู่ในที่ป่าเปลี่ยว อยู่ในถ้ำในถ้ำกันดารห่างไกลผู้คน ซึ่งต้องทนต่อความอดอยากขาดแคลนในปัจจุบัน ๔ แล้ว สถานที่ดังกล่าวล้วนมีสภาพเป็นป่าเป็นเขาธรรมชาติ ต้นไม้ขึ้นปกคลุมหนาที่อุดมสมบูรณ์มาก ดังนั้น สภาพอากาศจึงหนาวเย็นมากถึงขั้นหนาวเหน็บ โดยเฉพาะช่วงฤดูหนาว พระศิษย์ที่พักจำพรรษากับหลวงปู่มั่น จึงต้องมีความเพียรและมีความอดทนอย่างยิ่งยวด

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ตามประวัติท่านได้ติดตามหลวงปู่มั่นอย่างใกล้ชิดในระยะแรกๆ ที่หลวงปู่มั่นขึ้นภาคเหนือ ก่อนที่หลวงปู่เจี๊ยะจะมอบกายถวายตัวเป็นศิษย์อุปฐาก หลวงปู่พรหมท่านย่อมประสบกับความทุกข์ยากลำบากอย่างแสนสาหัส ทั้งจากความหนาวเย็นถึงขั้นหนาวเหน็บ และจากความอดอยากขาดแคลน ท่านจึงต้องมีความเพียรและอดทนอย่างสูงยิ่ง เพื่อให้ประวัติในตอนี้ของหลวงปู่พรหมสมบูรณ์และชัดเจนยิ่งขึ้น จึงขอยกกรณีของหลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท ซึ่งเป็นพระอุปฐากใกล้ชิดหลวงปู่มั่นในรุ่นต่อมาและได้อยู่ร่วมกับหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ดังนี้

“เมื่อออกพรรษา ปี พ.ศ. ๒๔๘๑ หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท กับ ท่านพ่อเฟื่อง โชติโก ได้ติดตามหาหลวงปู่มั่นจนพบท่านที่ วัดร้างป่าแดง (วัดป่าอาจารย์มั่น) อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ และได้เข้าไปถวายตัวเป็นศิษย์ คิณนั้นอากาศหนาวเย็นมาก ท่านพักเพียงคิณเดียว หลวงปู่เจี๊ยะก็ชวนท่านพ่อเฟื่องหนีความหนาว ซึ่งหลวงปู่มั่นท่านรู้วาระจิต พอรุ่งเช้าเมื่อพบหลวงปู่มั่นจึงถูกเอ็ด โดยประวัติหลวงปู่เจี๊ยะ ได้บันทึกเหตุการณ์ตอนนีไว้ดังนี้

เมื่อรับฟังโอวาทจากท่านพระอาจารย์มั่นด้วยความซาบซึ้งแล้ว ต่างก็เข้าสู่ที่พักด้วยใจที่แข็งแรงแรง แต่ด้วยอากาศที่หนาวเหน็บเข้าไปภายในนั้น ทำให้เนื้อตัวสั่นเทา มีแต่เพียงจิวรบางๆ เป็นที่ห่อหุ้มร่างกาย เมื่อตกดึกๆ นอนไม่หลับ จึงเดินเข้าไปหาท่านเฟื่อง แล้วกระซิบท่านเบาๆ อันเป็นการหยั่งเชิงดูหมู่เพื่อนว่าจะจะไปอย่างไร คิดอย่างไร ว่า “เฟื่องเว้ย... หนาวเว้ย... กลับบ้านดีกว่า...” ท่านเฟื่องก็นิ่งเฉย ไม่ตอบแต่อย่างใด ส่วนภายในใจของเรานั้น ก็ไม่ได้ถอยแต่อย่างใดเช่นเดียวกัน

พอรุ่งเช้าวันใหม่ มองเห็นลายมือพอรู้ มองดูชายหญิงพอออกกว่าเป็นชายหรือหญิง มองต้นไม้ออกว่าเป็นต้นไม้อะไร ก็ออกจากที่พักอันเป็นเพียงเล็กๆ มุงด้วยใบตอง มีหลังคาพอกันน้ำค้าง

ที่นอนก็เป็นแคร่ไม้ไผ่โยกเยกๆ เดินมากระท่อมน้อยอันเป็นศาลาหอนั้น พอท่านพระอาจารย์มันเห็นหน้าเท่านั้นแหละ เหมือนตั้งว่าสายฟ้าฟาดลงบนกระท่อมทันที

“คนทะเลงทะเลไม่มีความอดทน ไป...ไป ไม่มีใครอาราธนามาที่นี่”

ท่านพูดเสียงดุดัง นัยน์ตาก็กราดกร้าวเหมือนพญาเสือโคร่งใหญ่ เป็นกิริยาที่หู่แมวๆ อย่างพวกเราต้องหมอบคลาน ก้าวขาที่ไม่ออก เรื่องวาระจิตนี้ ท่านรู้ทุกอย่าง จะพูดจะคิดอะไรอยู่กับท่านต้องระวัง ประมาทไม่ได้ เป็นบาปใหญ่ เพราะท่านเป็นพระอรหันต์ เมื่อตั้งสติไว้ กำหนดไว้ได้แล้วค่อยก้าวเท้าเดินต่อไปด้วยความนอบน้อม

คำพูดของท่านเพียงเท่านั้นละ มันวนเวียนอยู่ในใจ จะคิดอะไร จะพูดอะไร เหมือนถูกคนสะกดบังคับให้ต้องเป็นไปตามแบบของท่าน ก็ได้แต่เพียงเตือนตนไว้ในใจว่า

“เอาละนะ เจอของจริงแล้ว ระวังตัวให้ดี”

จากนั้นมา ท่านก็เมตตาใช้ทำนองทำนี้ ดูแลอุปฏฐากใกล้ชิดท่าน จิตใจก็ค่อยคุ่นๆ กับท่านสบายใจขึ้นบ้าง จึงย้อนนึกถึงคำพูดท่านพ่อลี ก่อนที่จะมาว่า

“ท่านจะอยู่กับหลวงปู่มันได้หรือ ? ทุกขณะจิตของท่าน องค์หลวงปู่ใหญ่ท่านจะทราบหมด ถ้าจะไปอยู่กับท่าน อย่าให้เสียชื่อเรานะ”

การที่ได้อยู่กับพระที่สมบูรณ์ทั้งความรู้ภายในและความประพฤติ นับว่าเป็นโชคอย่างมหาศาล การอยู่การฉัน ก็นับว่าลำบากมากในสายตาของชาวโลก แต่ถ้าเป็นนักรธรรม ถือว่าสมบูรณ์พอดีๆ”

สำหรับอาหารการขบฉัน เมื่อหลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท วัดป่าภูริทัตตปฏิปหาราม ท่านเห็นญาติโยมนำอาหารดีๆ มาถวายท่าน ท่านนึกถึงหลวงปู่มันแล้ว ท่านถึงกับน้ำตาไหล ท่านพูดว่า **“หลวงปู่มันอยู่ในป่าในเขาตลอดชีวิต ท่านไม่เคยฉันอาหารดีๆ อย่างนี้เลย”**

เรื่องการขบการฉันอย่างอดอยากขาดแคลนขององค์หลวงปู่มันนั้น ครูบาอาจารย์ได้เมตตาเทศนาธรรมไว้ดังนี้

“หลวงปู่เจี๊ยะกับหลวงตาท่านพูดบ่อย หลวงตาท่านบอกนะ เวลาหลวงปู่มันท่านเล่าให้ฟังถึงตอนที่อยู่ในป่า แล้วท่านอยู่คนเดียว เวลามันทั้งอดทั้งอยาก ทั้งต่างๆ ท่านพูดไปปกติ ท่านเล่าไว้เป็นคติแบบอย่าง แต่หลวงตาบอกว่า ท่านต้องเป็นหน้าเข้าข้างฝาแอบเซ็ดน้ำตา หลวงตานะคนเล่าท่านเล่าไว้เป็นคติ ไอ้คนฟังจะต้องเป็นหน้าเข้าข้างฝา แล้วเซ็ดน้ำตาตัวเอง ชีวิตของท่าน

เป็นแบบนี้ ถ้าพูดถึงทางโลก ความสุขทางโลกไม่มีเลย นี่มันเป็นแบบอย่างไง แล้วมันมั่นคงในหัวใจได้อย่างไรละ ?

หลวงปู่เจี๊ยะท่านพูด เวลาเมื่ออาหารนะ ท่านคิดถึงหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นไม่เคยฉันทันแบบนี้ แล้วเวลาหลวงปู่กงมามาเที่ยวภาคกลาง มาเห็นพระกรรมฐานนะร้องไห้เหมือนกัน ถ้าลองขบฉันทันแบบนี้ กรรมฐานตายหมด กรรมฐานจะไม่เหลือรอด ถ้าขบฉันทันแบบนี้กรรมฐานตายหมด”

กองทัพธรรมคำชูพระพุทธศาสนา

กองทัพธรรมพระอุดมกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์เสาร์ ท่านพระอาจารย์มั่น ได้คำชูพระพุทธศาสนา โดยการปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยและถืออุดมคติอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ยังได้ไปช่วยปลดปล่อยวิญญาณให้ได้ไปสุดไปเกิด และให้เลิกมีจลาทิกฐิต่างๆ รวมทั้งสั่งสอนประชาชนให้เลิกนับถือผี หันมาถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง โดยหลวงปู่ชอบ ฐานสโม ท่านได้เมตตา กล่าวถึงความสำคัญของกองทัพธรรมไว้ดังนี้

“ถ้าไม่มีกองทัพธรรมกรรมฐานลูกศิษย์ของท่านพระอาจารย์ใหญ่มั่น คำพระพุทธศาสนาในประเทศไทยแล้ว ศาสนาในเมืองไทยจะอ่อนแอมากกว่านี้ การปฏิบัติของพระ เณร เถร ซี้ จะแหลกเหลวจนดูไม่ได้ ท่านเจ้าคุณพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) สมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (อ้วน ติสฺโส) พระอาจารย์ใหญ่มั่น พระอาจารย์สิงห์ พระอาจารย์มหาปิ่น พวกท่านมองเห็นการณ์ไกลของพระพุทธศาสนา จึงพากันตั้ง “กองทัพธรรมกรรมฐาน” ขึ้นมาเพื่อคำชูพระพุทธศาสนาในเมืองไทยของเรา ให้เจริญรุ่งเรืองมั่นคง สืบอายุวัสสาพระพุทธศาสนาในประเทศไทยของเราให้นานที่สุด”

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านเป็นพระศิษย์องค์หนึ่งในกองทัพธรรมพระอุดมกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ที่เดินอุดมคติบำเพ็ญประโยชน์ทางภาคเหนือ รวมทั้งพม่า จากประวัติท่านเจ้าคุณพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) ได้บันทึกไว้ดังนี้

“ความปรารถนาของท่านเจ้าคุณอุบาลีฯ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นความจริง ประจักษ์ชัดขึ้นมา กล่าวคือ เมื่อหลวงปู่มั่นเที่ยววิเวกในที่สงบสงัด เพื่อบำเพ็ญธรรมขั้นแตกหักตามป่าเขาในเขตจังหวัดเชียงใหม่ จนประสบธรรมปิติบรรลุดุธรรมขั้นสูงสุด จากนั้นมาท่านไม่เคยกล่าวเลยว่า “กำลังเราไม่พอ”

ต่อมาพระศิษย์กองทัพธรรมฯ สมัยที่ท่านอบรมอยู่ภาคอีสานได้ออกติดตามท่าน และอยู่บำเพ็ญธรรมตามป่าเขาตามดอยสูงต่างๆ ทางภาคเหนือ อาทิเช่น หลวงปู่เทศก์ เทสรังสี หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่ฝั้น อาจาโร หลวงปู่แหวน

สุจินโณ ท่านพ่อลี ธมฺมธโร หลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ หลวงปู่ลีม พุทฺธจําโร หลวงปู่เจี๊ยะ จุนฺโท ฯลฯ ซึ่งหลวงปู่มนั้นได้สั่งให้พระศิษย์แยกย้ายกันภาวนาตามป่าเขา ดอยสูงต่างๆ กองทัพนครราชสีมาพระอาจารย์มั่นได้บำเพ็ญตนและประโยชน์แก่ชาวป่าเขาเขาเผ่า ต่างๆ ที่อาศัยอยู่ตามดอยสูง เช่น มูเซอ กะเหรี่ยง แม้ว เย้า ฯลฯ

สำหรับหลวงปู่มนั้น ท่านเองก็ไม่ชอบอยู่กับที่นานๆ ท่านได้ออกเดินธุดงค์แล้วก็เอาเด็กๆ มาบวชได้จำนวนไม่น้อย ให้มาศึกษาเล่าเรียน พร้อมทั้งจำพรรษาที่วัดเจติยหลวงนั้น ท่านมองเห็น ด้วยญาณของท่านว่า เด็กเหล่านี้จะบวชไม่สึกแน่ๆ เลยเอาเด็กเล็กเด็กน้อยมาศึกษาเล่าเรียน ทางธรรมจนเป็นพระเถระผู้ใหญ่ก็มาก ซึ่งอดีตเคยส่งมาที่วัดเจติยหลวง

พระพุทฺธศาสนาทางภาคเหนือเจริญรุ่งเรืองอย่างเห็นได้ชัด ทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ

ในด้านวัตถุ วัดป่า เสนาสนะป่า สายหลวงปู่มนั้น ที่ตั้งอยู่ตามป่าเขาดอยสูงเกิดขึ้นมากมาย และในกาลต่อมาเหล่าบรรดาสาธุศิษย์ได้ร่วมกันสร้างพระวิหาร – เจติยบุรพาจารย์ เพื่อเป็นการ น้อมรำลึกบูชาคุณบูรพาจารย์พระกรรมฐานที่เคยอยู่จำพรรษาทางภาคเหนือ

ในด้านจิตใจ บรรดาพระศิษย์หลวงปู่มนั้นเจริญออกงามในธรรมปฏิบัติ นับแต่ธรรมเบื้องต้น จนถึงธรรมขั้นสูงสุด ต่างช่วยกันวางรากฐานสืบทอดข้อวัตรปฏิบัติปฏิบัติปฏิบัติปฏิบัติพระกรรมฐานสาย หลวงปู่มนั้น ชาวเมืองชาวป่าเขาเขาที่ได้รับการอบรมจากกองทัพนครราชสีมา ต่างก็มีความมั่นคงในการ นับถือพระพุทธศาสนา ใฝ่ใจในการบำเพ็ญทาน รักษาศีล เจริญเมตตาภาวนา บ้างก็ออกบวชศึกษา เล่าเรียนปฏิบัติธรรม ทำให้สยามประเทศในขณะนั้นซึ่งมีภัยต่างๆ รอบด้าน ทั้งจากการรุกรานของ ประเทศมหาอำนาจ และจากการเผยแผ่ลัทธิต่างศาสนา กลับมาสงบร่มเย็นภายใต้พระบรมพุทฺธศาสนาได้อย่างน่าอัศจรรย์ นับว่าท่านเจ้าคุณอุบาลีฯ ผู้ริเริ่มเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางภาคเหนือ หลวงปู่มนั้น ภูริทตฺโต และพระศิษย์กองทัพนครราชสีมาได้สร้างคุณูปการที่เป็นคุณประโยชน์ต่อชาติ ศาสนา อย่างอเนกอนันต์”

ท่านอยู่ภาคเหนือหลายปีก่อนกลับภาคอีสาน

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านได้ชื่อว่าเป็นพระศิษย์เพชรน้ำหนึ่งของหลวงปู่มนั้น ภูริทตฺโต พระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายกรรมฐาน ท่านได้สดับรับฟังธรรมและติดตามหลวงปู่มน้อย่างใกล้ชิด เพื่อ บำเพ็ญเพียรและเผยแผ่พระธรรมกรรมฐานโปรดญาติโยมในถิ่นต่างๆ ตามป่าเขาที่เสียบสังกัดทาง ภาคเหนืออยู่หลายปี หลวงปู่พรหมท่านเป็นศิษย์ผู้หนึ่งที่หลวงปู่มนั้นให้ความเมตตา ให้คำชี้แจงชมการ ปฏิบัติธรรม และให้ความเชื่อถือไว้วางใจมาก

ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ท่านได้เดินทางกลับภาคอีสาน โดยท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) เจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์ จังหวัดอุดรธานี ได้มากราบอาราธนานิมนต์ด้วยตนเอง เพื่อขอให้ท่านเมตตากลับไปเผยแผ่อบรมกรรมฐานแก่สาธุศิษย์และประชาชนชาวอีสานที่รอคอยท่านพระอาจารย์ใหญ่มาเป็นเวลานาน

สำหรับสาเหตุที่หลวงปู่มั่นเดินทางกลับภาคอีสาน มีผู้กราบเรียนถามหลวงปู่เจี๊ยะ จุนโทว่า เพราะท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) เป็นคนนิมนต์ท่านลงมาวัดโนนนิเวศน์ใช้ไหมครับ ท่านได้เมตตาตอบเรื่องนี้ไว้ดังนี้

หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท “เฮ้อ ! ไม่อย่างงั้นหรือ ท่านมาเอง ท่านบอกว่ามาเอาหมู อยู่ทางนี้ (ภาคอีสาน) มันได้หมูเยอะมากกว่าอยู่เชียงใหม่ ไปอยู่ตั้งเป็นสิบๆ ปีแล้ว ไม่เห็นจะได้หมูหรือจะผ่านมาตั้งหลายปีกว่า ท่านดำริเอง”

เมื่อ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต กลับไปภาคอีสานแล้ว ในกาลต่อมาลูกศิษย์ลูกหาของท่านพระอาจารย์ใหญ่ ส่วนมากก็กลับภาคอีสาน

ศิษย์อาวุโสที่บรรลุนิยธรรมขั้นสูงสุดสำเร็จเป็นพระอรหันต์ ท่านยังคงพากันปฏิบัติธรรมทางภาคเหนือเพื่อโปรดชาวป่าเขาที่มีบุญคุณต่อท่านอีกระยะหนึ่ง ที่ได้ให้น้ำ ให้ข้าว ตลอดปัจจัย ๔ ถวายแต่ท่าน และเพื่อโปรดบรรดาทวยเทพ จากนั้นท่านก็เดินทางกลับภาคอีสาน ได้แก่ หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หลวงปู่ขาว อนาลโย และ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ

สำหรับเหตุผลที่หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ เดินทางกลับภาคอีสาน

ประการแรก คือ เพื่อมุ่งติดตามหาหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ผู้เป็นพ่อแม่ครูอาจารย์ ซึ่งระยะนั้นย่างเข้าสู่ปัจฉิมวัย เพื่อแสดงความกตัญญูทดแทนพระคุณหลวงปู่มั่น ที่เมตตาสงเคราะห์และชุบเลี้ยงท่านมาทางธรรมจนถึงที่สุดแห่งธรรม โดยท่านตั้งใจไปปรนนิบัติรับใช้หลวงปู่มั่นและคอยแบ่งเบาภาระในการดูแลอบรมพระเณรที่จะเข้ากราบฟังธรรมหลวงปู่มั่น

ประการที่สอง คือ ท่านมีความผูกพันใกล้ชิดกับชาวบ้านตาล อันเป็นบ้านเกิด และชาวบ้านดงเย็น อันเป็นบ้านหลังที่สองที่ท่านครองเรือนมีครอบครัว ทั้งได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านและได้รับการยกย่องเป็นนายฮ้อย ท่านจึงตั้งใจกลับไปเมตตาสงเคราะห์ญาติพี่น้องเพื่อนสนิทมิตรสหายตลอดบริษัทบริวารของท่าน อันเป็นอริยประเพณีของพระพุทธเจ้าทั้งหลายที่ตรัสรู้ธรรมแล้วเสด็จกลับไปโปรดสงเคราะห์พระราชบิดา พระราชมารดา พระมเหสี พระราชโอรส พระประยูรญาติตลอดไพร่ฟ้าประชาชน

ส่วนศิษย์ที่บรรลุนิยามถึงขั้นสูงสุด ที่ยังคงปักหลักอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ในรุ่นนั้น มีอยู่เพียง ๓ องค์ คือ หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ (วัดดอยแม่ปิง อำเภอพร้าว) หลวงปู่ดี๋ อจลธมฺโม (วัดป่าอาจารย์ดี๋ อำเภอแม่แตง) กับ หลวงปู่สิม พุทธาจาโร (สำนักสงฆ์ถ้ำผาปล่อง อำเภอเชียงดาว) เฉพาะหลวงปู่ดี๋ในบั้นปลายที่ท่านกลับบ้านเกิดที่จังหวัดนครพนม

เหตุผลที่ หลวงปู่แหวน หลวงปู่ดี๋ และหลวงปู่สิมยังพักจำพรรษาทางภาคเหนือต่อไปนั้น

ประการแรก ทั้งนี้เพราะ ท่านทั้งสามองค์ชอบภูมิอากาศทางภาคเหนือ ท่านว่าอากาศเย็นสบายดี ถูกอภัยภัยและธาตุขันธ์ของท่าน อีกทั้งภูมิประเทศก็เป็นป่าเขา สงบสงัด เหมาะที่จะบำเพ็ญเพียรแสวงหาความสงบทางใจ

ประการที่สอง เพื่อรักษารอยมือรอยเท้าของหลวงปู่มั่น

ประการที่สาม เพื่อโปรดบรรดาทวยเทพทางภาคเหนือต่อจากหลวงปู่มั่น

และประการสำคัญ คือ ท่านทั้งสามองค์ต่างเป็น “เพชรน้ำหนึ่ง” ที่มีชื่อเสียง มีศรัทธา และมีบารมีธรรมสูงมาก ท่านทั้งสามองค์จะเป็นกำลังสำคัญของกองทัพธรรมพระอุดมคุณธรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ที่ได้ช่วยกันเผยแผ่และจรจรโลงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองและหยั่งลึกทางภาคเหนือต่อไป ทั้งจะเป็นเสาหลักและเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของพระอุดมคุณธรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่นในรุ่นลูกรุ่นหลานถัดไป จะได้เข้ามาอาศัยพึ่งพาต่อไป

พ.ศ. ๒๔๘๓ จำพรรษาสำนักสงฆ์บ้านแม่กอย

ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ หลังจากที่หลวงปู่มั่นได้จากภาคเหนือ กลับไปภาคอีสานแล้ว หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านก็ยังอยู่จำพรรษาและเป็นหัวหน้าสำนักสงฆ์บ้านแม่กอย อยู่ต่ออีกระยะหนึ่ง จนกระทั่ง หลวงปู่ขาว อนาลโย เดินจุดงค์มาที่แห่งนี้ หลวงปู่พรหมจึงฝากภาระหัวหน้าสำนักให้กับหลวงปู่ขาว แล้วท่านก็ออกจุดงค์แสวงวิเวกต่อไป

สาเหตุประการหนึ่งซึ่งหลวงปู่พรหมอยู่จำพรรษาต่อที่สำนักสงฆ์บ้านแม่กอย คือ เพื่อรักษารอยมือรอยเท้าของพ่อแม่ครูอาจารย์มั่น

วงพระอุดมคุณธรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ท่านมีความเคารพเทิดทูนบูชาคุณของพ่อแม่ครูอาจารย์ เมื่อหลวงปู่มั่นเคยพักเคยจำพรรษาบำเพ็ญสมณธรรม ณ สถานที่ใด ท่านได้ฝากรอยมือรอยเท้าไว้ ณ สถานที่นั้น และสถานที่นั้นกาลภายหน้าจะเป็นสถานที่สริมงคล เป็นที่กราบไหว้สักการบูชาของชาวพุทธ พระศิษย์จะรักษารอยมือรอยเท้าของพ่อแม่ครูอาจารย์ไว้เป็นอนุสรณ์ หากสถานที่นั้นพัฒนาเป็นวัดได้ ท่านก็จะสร้างให้เป็นวัดที่ถูกต้องขึ้นมา เช่น สำนักสงฆ์

ห้วยน้ำริน อำเภอแม่ริม สำนักสงฆ์บ้านปาง อำเภอแม่แตง ถ้ำปากเปียง อำเภอเชียงดาว สำนักสงฆ์ ป่าเมี่ยงแม่สาย และสำนักสงฆ์บ้านแม่กอย อำเภอพร้าว เป็นต้น แม่หลวงปู่พรหมเอง ท่านไม่ได้สร้างวัดทางภาคเหนือ แต่ก่อนเดินธุดงค์กลับภาคอีสาน ท่านได้ไปพักจำพรรษาที่ป่าเปอะ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานที่สุดท้าย

ตามบันทึกของพ่อครูหนานปวงคำ ต๋ยเขียว ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและวัฒนธรรมล้านนา ได้เขียนถึงลำดับหัวหน้าสำนักสงฆ์บ้านแม่กอย (ไม่ได้ระบุเวลา) มีดังนี้

๑. หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต พระอาจารย์ใหญ่
๒. หลวงปู่เทศก์ เทศร์สี
๓. หลวงปู่สิม พุทธาจาโร
๔. พระอาจารย์สารภี (สันนิษฐานว่าเป็น ท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตโต ครูบาอาจารย์องค์แรกของหลวงปู่พรหม)
๕. พระอาจารย์ถา ถาวโร
๖. หลวงปู่ฝั้น อจาโร
๗. หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ
๘. หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ
๙. หลวงปู่ขาว อนาลโย
๑๐. หลวงปู่แหวน สุจิณโณ

คณะพระธุดงค์ศิษย์หลวงปู่มั่น เวียนมาพักที่สำนักแห่งนี้จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ต่อจากนั้นก็ไม่มีพระธุดงค์มาพักอีก ปล่อยให้สถานที่แห่งนี้ถูกทิ้งร้างไปอีกระยะหนึ่ง มาในระยะหลัง สถานที่ที่เคยเป็นสำนักสงฆ์บ้านแม่กอย หรือวัดร้างป่าแดงแห่งนี้ ได้กลายเป็นวัดขึ้นมาแทนที่ ๒ วัด ได้แก่

๑. วัดแม่กอย สังกัดสงฆ์คณะมหานิกาย ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ต่อมาสถานที่เดิมถูกน้ำท่วม จึงได้ย้ายมาแทนที่สำนักสงฆ์บ้านแม่กอยเดิม โดยอยู่เฉพาะทางฝั่งเหนือของลำน้ำแม่กอย ตรงบริเวณที่เคยเป็นที่ตั้งกุฏิของหลวงปู่พรหม รวมทั้งกุฏิที่พักของพระเถรองค์อื่นๆ และกุฏิสงฆ์ส่วนใหญ่ ทางวัดมีการพัฒนามาโดยลำดับ

๒. วัดป่าอาจารย์มั่น (ภูริทัตโต) สังกัดคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย ตั้งอยู่ทางฝั่งด้านใต้ของลำน้ำแม่กอย ตรงบริเวณที่เคยเป็นกุฏิและทางเดินจงกรมของหลวงปู่มั่น ได้มีการรื้อฟื้นตั้งเป็นวัดขึ้นใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ด้วยความอุปถัมภ์ของหลวงปู่สิม พุทธาจาโร สำนักสงฆ์ถ้ำผาล่อง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และท่านพระอาจารย์ทองสุข อุตรปณโณ (พระจากสำนักสงฆ์

ถ้าผาปล่อง ลูกศิษย์หลวงปู่สิม) เป็นเจ้าอาวาสองค์แรก และมีเจ้าอาวาสสืบทอดเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีการสร้างพระมหาธาตุมณฑลปอนุสรณ์บูรพาจารย์พระกรรมฐานสายพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต และมีการสร้างรูปเหมือนครูบาอาจารย์ที่เคยอยู่สำนักสงฆ์แห่งนี้

สำหรับที่ตั้งของศาลาใหญ่ และเขตสังฆาวาสของวัดป่าอาจารย์มั่น ในปัจจุบันเป็นที่ดินที่หลวงปู่สิม พุทธาจารย์ ได้นำศรัทธาญาติโยมทำการซื้อสวนลำไยเดิม แล้วจัดตั้งเป็นวัดขึ้นใหม่ โดยองค์หลวงปู่สิม เป็นผู้ให้ชื่อวัดที่ตั้งใหม่นี้ว่า วัดป่าอาจารย์มั่น (ภูริทัตโต)

รูปหล่อเหมือนของหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ประดิษฐานที่ศาลาใหญ่ ด้วยเหตุนี้ จึงถือว่าหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ เป็นบูรพาจารย์องค์สำคัญของวัดป่าอาจารย์มั่น (ภูริทัตโต) องค์หนึ่งด้วย

พ.ศ. ๒๔๘๔ จำพรรษาที่ถ้ำในจังหวัดกาญจนบุรี

ตามปฏิปทาหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านจะไม่พักจำพรรษาที่ใดเกิน ๓ พรรษา ดังนั้นในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ หลวงปู่พรหม ท่านจากสำนักสงฆ์บ้านแม่กอย ท่านได้เดินธุดงค์เข้าไปพม่าอีกครั้ง ซึ่งตรงกับช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ อังกฤษเข้ายึดครองพม่า ชาวบ้านต่างหวั่นไหวและกังวลในความปลอดภัยของครูบาอาจารย์ที่ไปเที่ยวธุดงค์ในพม่า ต่างองค์ต้องรีบพากันเดินธุดงค์กลับทางฝั่งไทย รวมทั้งหลวงปู่พรหม ขณะที่ท่านเดินทางกลับจากพมานั้น ท่านได้มาจำพรรษาที่ถ้ำแห่งหนึ่งในจังหวัดกาญจนบุรี หลวงปู่ผาง ปริปุณโณ และพระศิษย์ได้เมตตาเล่าถ่ายทอดตามที่ได้ฟังมาจากหลวงปู่พรหม ดังนี้

“ช่วงใกล้เข้าพรรษาในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ หลวงปู่พรหม หลวงปู่ขาว และพระอีก ๑ องค์ จำชื่อไม่ได้ ทั้งสามองค์รีบเดินธุดงค์มาจากพม่าจะกลับทางภาคเหนือ เพื่อให้ทันเข้าพรรษา แต่ระยะทางอีกไกลมาก จะเดินกลับไปไม่ทันเข้าพรรษา ทั้งสามองค์จึงตัดสินใจจำพรรษาที่ถ้ำใหญ่แห่งหนึ่งในจังหวัดกาญจนบุรี ท่านได้เมตตาเล่าเส้นทางไปถ้ำและลักษณะถ้ำดังกล่าว ซึ่งจากการสำรวจของพระศิษย์ถ้ำนั้นตรงกับถ้ำธารลอดใหญ่ จึงสันนิษฐานว่าเป็นถ้ำที่หลวงปู่เคยมาปักกลดจำพรรษา เพราะตรงตามที่ท่านเล่าทุกประการ

ปัจจุบัน ถ้ำแห่งนี้อยู่ในเขตของอุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์ ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี และบริเวณใกล้ถ้ำธารลอดใหญ่ มีการสร้างวัดเป็นวัดธรรมยุต มีพระเณร แม่ชีจากทางอีสานมาอยู่จำพรรษา

การเดินธุดงค์ไปถ้ำธารลอดใหญ่ในสมัยก่อนค่อนข้างลำบากมาก เพราะไม่มีถนนหนทางต้องเดินด้วยเท้าอย่างเดียว หลวงปู่พรหมท่านต้องเดินมุดถ้ำไปเรื่อยๆ จากถ้ำธารลอดน้อยที่ทึบมืดอากาศเย็น จึงพ้นจากถ้ำธารลอดน้อย จากนั้นก็ต้องไปตามทางเดินป่าอีก ๑.๕ กิโลเมตร จะถึง

น้ำตกที่สวยงามและสูงชันมาก (ปัจจุบัน คือ น้ำตกไตรตรีงษ์) และต้องเดินไต่เขาซึ่งทั้งสูงและทั้งไกล อีก ๑ กิโลเมตร จึงถึงถ้ำธารลอดใหญ่ ซึ่งตั้งอยู่บนเขาอีกลูกหนึ่ง เป็นเขาสูงมีลักษณะเหมือนสุมไก่ รวมระยะทางประมาณ ๒.๕ กิโลเมตร ธรรมชาติตลอดสองข้างทางไปถ้ำธารลอดใหญ่ รมรื่น สวยงามมาก มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นปกคลุมเรียงรายหนาแน่นอุดมสมบูรณ์มาก มีหินงอกและหินย้อย สวยงามมาก มีน้ำตกหน้าผา สะพานหินธรรมชาติ และมีธารน้ำไหลตลอดลงไปตามเขา

เมื่อถึงบริเวณถ้ำธารลอดใหญ่ ภายในถ้ำกว้างขวางใหญ่โตมาก เพดานถ้ำก็สูงมากถึงกับต้องแหงนคอมอง สภาพถ้ำเหมือนห้องโถงขนาดใหญ่ บรรยากาศโดยรอบถ้ำเงียบสงบ และมีปล่องขนาดใหญ่อยู่บนยอดเขา สามารถเดินขึ้นถึง เมื่ออยู่บนยอดเขาจะแลเห็นทิวทัศน์ธรรมชาติของป่าเขาอันเขียวขจีสวยงามมาก

ตลอดการอยู่จำพรรษาที่ถ้ำธารลอดใหญ่ ซึ่งเป็นสถานที่สัปปายะมาก ท่านทั้งสามองค์ก็ แยกย้ายกันพักผ่อนอย่างผาสุกเย็นใจ ต่างรื่นเริงในการภาวนาและเพียรเพียรในเสียงธรรมชาติของต้นไม้ ใบไม้ไหว และของนก แมลง สัตว์ป่าประเภทต่างๆ ที่ส่งเสียงร้องกัน เพราะสมัยก่อนบริเวณนี้สัตว์ป่าชุกชุมมาก **หลวงปู่พรหม**ท่านเล่าว่า ในคืนวันหนึ่ง ท่านได้ยินเสียงโหว่ ตะปบกวางอยู่บนยอดเขาเหนือบริเวณถ้ำที่ท่านพักภาวนา กวางตัวนั้นวิ่งหนีอย่างสุดชีวิตเพื่อหวังจะเอาชีวิตรอด พร้อมทั้งส่งเสียงหวีดร้องดังลั่นแสดงอาการตกใจกลัวอย่างสุดขีดและก็หล่นจากปากปล่องดังตึกตกลงมาตาย ส่วนการบิณฑบาตค่อนข้างลำบากมาก เพราะต้องเดินขึ้นเขาลงเขา มาบิณฑบาตที่หมู่บ้านเขาเหล็ก ซึ่งเป็นชุมชนคนกะเหรี่ยงที่ทำมาหากินอยู่บริเวณนั้น ระยะทางก็ไกลมากไป - กลับประมาณ ๗ - ๘ กิโลเมตร อาหารที่ได้ก็เป็นอาหารป่าพออยู่อดตายไปวันหนึ่ง คืนหนึ่ง สำหรับแหล่งน้ำที่นี้อุดมสมบูรณ์มาก ท่านได้ปีบมาใบหนึ่งสำหรับหิ้วน้ำขึ้นมาใช้ร่วมกัน ทั้งสามองค์ เมื่อออกพรรษาแล้ว ต่างก็แยกย้ายกันเดินจรดงค์กลับภาคเหนือตามที่ตั้งใจ

ที่มาของเรื่อง**หลวงปู่พรหม**จำพรรษาที่ถ้ำเมืองกาญจน์ มีดังนี้

“**หลวงปู่พรหม** ท่านเมตตาเล่าเรื่องไปจุดดงค์พม่าและกลับมาจำพรรษาที่ถ้ำเมืองกาญจน์ให้พระศิษย์ฟังนี้ ท่านเล่าไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ สาเหตุที่ท่านเล่ามีความเป็นมา คือ บริเวณหน้ากุฏิของท่านที่วัดประสิทธิธรรม จะมีโอ่งหินสำหรับใส่น้ำล้างเท้าอยู่ตรงใกล้ๆ บันไดทางขึ้นกุฏิ บังเอิญว่าครูปาไฟ หลานชายแท้ๆ ของหลวงปู่พรหม ไปทำโอ่งหินแตก โอ่งก็ไม่ใหญ่นัก แล้วพระศิษย์ก็จะเอาไปทิ้ง ท่านก็บอก “เอาไปทิ้งทำไม เอาไปทิ้งทำไม เอามาสิ” หลวงปู่ก็ให้เก็บใส่เซ่งเอาไว้ ๓ - ๔ วันต่อมา ท่านก็เอาปูนซีเมนต์มาซ่อม ท่านเอาปูนพอก มันก็เป็นรูปโอ่งผิวไม่เรียบเหมือนเดิมแต่ว่าข้างในใส่น้ำได้ หลวงปู่พรหมท่านรักษาของเก่าของใช้ โอ่งมันแตกแล้ว ท่านก็ไม่ยอมทิ้ง ท่านรักษาของสงฆ์ เอามาซ่อมจนใช้งานได้ เรื่องนี้หลวงปู่เก่งมาก

ท่านเลยเถิดว่า “ไอ้พวกทำแตกมันมือเหล็กมือฆาต (มือหนัก) สมัยก่อนนี้ช้อย (หลวงปู่พรหม) มาจากเมืองพม่า มากัน ๓ องค์ มาจำพรรษาอยู่ถ้ำๆ หนึ่งในที่เมืองกาญจน์ ถ้ำนั้นมองขึ้นไปบนฟ้า ก็คือสุม (เหมือนสุม) ปีบใบเดียวทั้งซีกผ้า ต้มกิน ต้มอาบยังอยู่ได้ พวกเจ้านี่มือเหล็กมือฆาต มาจับอะไรทำแตกหมด” ขณะที่ท่านเล่าบางทีมีคำมากอยู่ในปากของท่าน เสียงมันก็ไม่ค่อยชัด ความหมายของท่าน คือ ท่าน ๓ องค์ ใช้ปีบใบเดียวร่วมกันทุกอย่าง ไปคอน้ำจากน้ำตกร้อนมาใช้ หลายเที่ยว ยังไม่แตก ยังรักษาปีบใบนั้นได้ตลอดพรรษา”

พ.ศ. ๒๔๘๕ จำพรรษาที่วัดเจติยหลวง

หลวงปู่พรหม จิรปุญโญ เมื่อท่านเดินธุดงค์กลับภาคเหนือแล้ว ในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ท่านได้อยู่จำพรรษาที่วัดเจติยหลวง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และหลวงปู่พัว นิตโก ชาวพิษณุโลก ได้มอบตนถวายตัวเป็นศิษย์ในปีนี้ จากหนังสือประวัติหลวงปู่พัว นิตโก ได้บันทึกเหตุการณ์ตอนนี้อย่างนี้

“พระภิกษุพัว นิตโก เมื่อมาพำนักในร่มบุญแห่งอาวาสวัดเจติยหลวง เมืองเชียงใหม่แล้ว ในพรรษากาลนั้นได้ศึกษาต่อในหลักสูตรนักธรรมชั้นเอก ทั้งได้พบหลวงปู่พรหม จิรปุญโญ ที่หลวงปู่มั่นพระอาจารย์ใหญ่ได้มอบหมายให้เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ด้านกรรมฐาน ณ เมืองเชียงใหม่ แทนองค์ท่าน

พระภิกษุพัว นิตโก จึงได้มอบตนเป็นศิษย์ต่อหลวงปู่พรหม ศึกษาด้านพระกรรมฐาน แต่เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๕ นั้นเอง ทั้งการศึกษาด้านคันถธุระและวิปัสสนาธุระที่ควบคู่กันไป ออกพรรษาจึงเข้าสอบในสนามหลวง ปรากฏว่าผลสอบได้นักธรรมชั้นเอก จบหลักสูตรนักธรรมแต่เพียงนั้น ด้านภาษาบาลีก็เล่าเรียนเพียงพอรู้อักขรวิธี สวดให้ถูกต้องตามอักขรฐานกรณ์ ได้อย่างไม่ผิดเพี้ยน พระภิกษุพัว จึงได้มารำพึงกับตนเองว่า “ด้านการเรียนปริยัติธรรมคงต้องพักเพียงนี้ มุ่งหน้าหาบรรพชาผล ตามที่ตนตั้งใจมาแต่เดิมนั้นดีกว่า” จึงเข้าไปกราบนมัสการลาท่านเจ้าคุณพระพุทธิโสภณ องค์เจ้าอาวาสวัดเจติยหลวง กับหลวงปู่พรหม จิรปุญโญ ซึ่งขณะนั้นพำนักอยู่ ณ สำนักสงฆ์อรัญญวิเวก (บ้านปง) ด้วยความมุ่งมั่นที่จะไปกราบพ่อแม่ครูบาอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ที่ทางภูมิภาคอีสาน จึงเดินทางสู่ภาคอีสาน”

พ.ศ. ๒๔๘๖ จำพรรษาที่เสนาสนะป่าบ้านป่าเปอะ

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ หลวงปู่พรหม จิรปุญโญ เมื่อใกล้เข้าพรรษา ท่านได้อยู่จำพรรษาที่เสนาสนะป่าบ้านป่าเปอะ ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เสนาสนะป่าบ้านป่าเปอะ เป็นสถานที่สัปปายะแห่งหนึ่ง บริเวณโดยรอบเป็นป่าละเมาะ หลวงปู่มั่นเคยมาอยู่พักรักษาอาการ

อาพาธก่อนเดินทางกลับภาคอีสาน และนับเป็นการจำพรรษาที่ภาคเหนือปีสุดท้ายของหลวงปู่พรหมก่อนที่ท่านจะเดินทางกลับภาคอีสาน ซึ่งในครั้งนั้นมีท่านพ่อเฟื่อง โชติโก อยู่ร่วมจำพรรษา

เสนาสนะป่าบ้านป่าเปอะ สมัยหลวงปู่มั่นมาพักรักษาอาพาธ เดิมเป็นวัดร้าง ในกาลต่อมามีครูบาอาจารย์พระศิษย์หลวงปู่มั่นเคยแวะมาพักและมาจำพรรษากันหลายองค์ เช่น หลวงปู่พรหม จิรบุญโถ หลวงปู่สิม พุทธาจาโร หลวงปู่เหรียญ วรลาโภ ท่านพ่อเฟื่อง โชติโก ฯลฯ

ตามหลักฐานของทางวัดป่าเปอะบันทึกไว้ดังนี้

“วัดป่าเปอะ ตั้งอยู่หมู่ ๒ ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๒๐๔ มีประวัติเล่าว่าเจ้าตุ้หลานชายของหมื่นสารได้บวชแล้วจำพรรษาที่วัดนันทาราม โดยมีนายพรหมซึ่งเป็นคนรับใช้บวชเป็นพระคอยรับใช้ติดตามเป็นผู้สร้างวัดขึ้นเมื่อฉลองวัดแล้ว พระเจ้าตุ้ก็ให้พระพรหมจำพรรษาที่วัดป่าเปอะจนสิ้นอายุขัย ส่วนชื่อวัดได้จากพระพรหมและผู้ที่เดินทางมาฉลองวัด ต้องอาบน้ำล้างโคลน (ขี้เปอะ) เนื่องจากฝนตกชุก ทำให้การเดินทางและถิ่นมีแต่โคลน (ขี้เปอะ) พระพรหมจึงเสนอให้ตั้งชื่อว่าวัดป่าเปอะ

การบริหารและการปกครอง มีอดีตเจ้าอาวาสเท่าที่ทราบนาม คือ รูปที่ ๑. พระครูบาทมั้ง นนโท ไม่ทราบปีที่มาเป็นเจ้าอาวาส สำหรับรูปที่ ๒. พระจำรัส ญาณโก พ.ศ. ๒๔๙๒ – ๒๔๙๓ และมีเจ้าอาวาสเรื่อยมาจนปัจจุบัน”

ป่าเปอะ จากคำบอกเล่าของท่านเจ้าคุณพระพุทธพจนวราภรณ์ (จันทร์ กุสโล) อดีตเจ้าอาวาสวัดเจติยหลวง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ท่านบอกถึงสถานที่ที่หลวงปู่มั่นท่านเคยมาบำเพ็ญภาวนาโดยใช้ธรรมโอสถบำบัดโรคมาระเร็งขึ้นสมอง ซึ่งปรากฏในประวัติหลวงปู่มั่นท่านเจ้าคุณพระพุทธพจนวราภรณ์บอกว่า “ป่าเปอะที่แท้จริง ไม่ได้อยู่ในบริเวณวัดป่าเปอะ แต่เป็นป่าละเมาะอยู่ตรงข้ามกับวัดป่าเปอะ”

ปัจจุบันพื้นที่ที่อยู่ตรงข้ามวัดป่าเปอะ คือ ศูนย์บำบัดพักฟื้นผู้ป่วยโรคมะเร็ง สภากาชาดปัจจุบันในศูนย์ก็ยังมีสภาพเป็นป่าละเมาะหลงเหลืออยู่ ส่วนวัดป่าเปอะ เป็นวัดในฝ่ายมหานิกาย

สถานที่หลวงปู่พรหมอยู่จำพรรษาทางภาคเหนือ

หลวงปู่พรหม จิรบุญโถ เดินทางไปภาคเหนือในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ และเดินทางกลับภาคอีสานในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ รวมเวลาที่พักจำพรรษาอยู่ในภาคเหนือ ๑๐ ปี โดยปี พ.ศ. ๒๔๗๗ – ๒๔๗๙ จำพรรษาที่สำนักสงฆ์ป่าเมียงแม่สาย อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ รวม ๓ พรรษา จำพรรษาร่วมกับหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ๒ พรรษาคิดต่อกัน คือ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ที่วัดพระธาตุดอยแม่จาง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย และปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ที่สำนักสงฆ์บ้านแม่กอย อำเภอพร้าว จังหวัด

เชียงใหม่ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ จำพรรษาที่มณฑลพะเยา ประเทศพม่า ๑ พรรษา ในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ จำพรรษาที่สำนักสงฆ์บ้านแม่กอย ในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ จำพรรษาที่จังหวัดกาญจนบุรี ปี พ.ศ. ๒๔๘๕ จำพรรษาที่วัดเจติยหลวง และปี พ.ศ. ๒๔๘๖ จำพรรษาที่เสนาสนะป่าบ้านป่าเปอะ ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนสถานที่ซึ่งหลวงปู่พรหมท่านไปพำนักบำเพ็ญภาวนาชั่วคราวโดยไม่ได้อยู่จำพรรษานั้น มีด้วยกันหลายแห่ง เมื่อออกพรรษาในหน้าแล้งแต่ละปี ท่านก็ออกเดินธุดงค์ตามป่าตามเขา ในเขตอำเภอแม่แตง เชียงดาว พริ้ว สารภี จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอแม่สาย แม่สรวย เวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย เป็นต้น รวมทั้งในเขตประเทศพม่าและประเทศจีน ซึ่งแต่ละแห่งล้วนเป็นที่ทุรกันดาร เป็นสถานที่สัปปายะวิเวกเงียบสงบ อากาศค่อนข้างหนาวเย็น อาหารก็อาศัยโคจร บิณฑบาตกับชาวป่าชาวเขา เพื่อยังชีพไปวันหนึ่งคืนหนึ่ง

ตลอดระยะเวลา ๑๐ ปีที่หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ออกเที่ยวธุดงค์อยู่ทางภาคเหนือ จะเห็นได้ชัดว่า ท่านมุ่งเน้นฝึกฝนอบรมธรรมทางด้านจิตใจโดยการบำเพ็ญจิตตภาวนาเป็นสำคัญ การปฏิบัติธรรมของท่านก็เป็นไปอย่างอุกฤษฏ์ เพื่อมุ่งต่อความหลุดพ้นเพียงประการเดียว ในช่วงนั้น ท่านจึงไม่ได้สนใจทางด้านวัตถุ หรือการก่อสร้างใดๆ ทั้งสิ้น ดังนั้น หลวงปู่พรหมท่านจึงไม่ได้ฝากผลงานทางด้านวัตถุ เช่น การสร้างวัดป่า การสร้างพระพุทธรูป หรือถาวรวัตถุใดๆ ไว้ทางภาคเหนือ แม้ท่านจะมีความชื่นชอบและมีความถนัดทางด้านนี้ก็ตาม

เพชรน้ำหนึ่งผุดขึ้นตามป่าเขาในเขตจังหวัดเชียงใหม่

พ่อแม่ครูอาจารย์ ประเภท เพชรน้ำหนึ่ง ซึ่งบรรลุนิยามขั้นสูงสุดเป็นพระอรหันต์ตามป่าตามเขาในเขตจังหวัดเชียงใหม่ องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ได้เมตตาเทศนาธรรม เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๙ กล่าวถึงทั้งหมด ๖ องค์ ดังนี้

“เพชรน้ำหนึ่งไปผุดขึ้นที่เชียงใหม่หลายองค์นะ เป็นเพชรน้ำหนึ่งๆ ไปผุดขึ้นที่เชียงใหม่ หลวงปู่มั่น หลวงปู่พรหม หลวงปู่ขาว หลวงปู่ตื้อ หลวงปู่แหวน นี้ประเภทเพชรน้ำหนึ่งทั้งนั้น ไปผุดขึ้นที่เชียงใหม่หลายองค์

นับแต่หลวงปู่มั่น หลวงปู่ขาว หลวงปู่พรหม หลวงปู่แหวน หลวงปู่ตื้อ ๕ องค์ ที่เชียงใหม่ นี้ละท่านมักจะเผลอขึ้นที่ในป่าๆ ที่ว่าเหล่านี้อยู่ในป่าทั้งนั้น

หลวงปู่พรหม นี้อำเภอไชนา ทางดอยแม่ป๋ง ท่านเคยเล่าให้ฟัง เพชรน้ำหนึ่งไปผุดขึ้นที่เชียงใหม่หลายองค์ คือท่านผู้สิ้นกิเลสแล้ว เวลาท่านมรณภาพแล้วอัฐิของท่านกลายเป็นพระธาตุชัดเจน

หลวงปู่ขาว ท่านเคยเล่าให้ฟังว่า อยู่ที่โหล่งขอด ไปทางอำเภอแม่แตงหรือใจ มีแต่เพชรน้ำหนึ่งทั้งนั้นที่เอามาพูด ท่านมักจะพูดขึ้นในป่าในเขาๆ เป็นที่สะดวกในการบำเพ็ญ

เพราะฉะนั้นเวลาพระบวชแล้ว จึงต้องได้รับพระโอวาทสดๆ ร้อนๆ มาจนกระทั่งทุกวันนี้ แต่มั่นจิตสำหรับพระเสียเองเท่านั้น พระโอวาทเป็นพระโอวาทสดๆ ร้อนๆ เวลาบวชอุปชฌาย์ ไม่สอนอันนี้ไม่ได้เด็ดขาด รุกขมูลเสนาสน์ นิสฺสสาย ปพฺพชฺชา ตตฺถ เต ยาวชิวํ อุตฺตสาโท กรณฺโณ บรรพชาอุปสมบทแล้วให้ท่านทั้งหลายไปอยู่ในป่าในเขา รุกขมูลร่มไม้ ที่แจ้งอัปโภคาส ที่อากาศดีๆ อันเป็นสถานที่ปราศจากสิ่งรบกวน และบำเพ็ญได้สะดวกสบาย จงอุตสาหะพยายามอยู่ และบำเพ็ญในสถานที่นั้นตลอดชีวิตเกิด ไม่ใช่ธรรมดา ตลอดชีวิต

ที่เชียงใหม่จึงมีเพชรน้ำหนึ่งผุดขึ้นหลายองค์ เชียงใหม่รู้สึกว่าได้เด่นมาก นับแต่หลวงปู่มั่น หลวงปู่ขาว หลวงปู่พรหม หลวงปู่แหวน หลวงปู่ตื้อ เท่าที่เรานับได้ ๕ องค์ เอ ! หลวงปู่สิม ก็ดูว่าจะอยู่ที่นั่นล่ะมัง หลวงปู่สิมนี้องค์หนึ่ง รวม ๖ องค์เท่าที่จำได้นะ มีแต่เพชรน้ำหนึ่งผุดขึ้นที่ เชียงใหม่ สถานที่เช่นนั้นล่ะ เป็นสถานที่เพาะท่านผู้เลิศเลอ ในป่าในเขาๆ

ท่านอยู่ในป่าในเขาทั้งนั้นแหละ ก็ตรงกับพระโอวาทที่ทรงสอนสดๆ ร้อนๆ จนกระทั่งทุกวันนี้ ถือเป็นสำคัญมากทีเดียว รุกขมูลเสนาสน์ฯ พอบวชเสร็จแล้วอุปชฌาย์ต้องสอน ไม่สอนไม่ได้ คือเด็ดขาด ให้อยู่ตามรุกขมูลร่มไม้ในป่าในเขา ตามถ้ำ เงื้อมผา ป่าช้าป่ารกชัฏ ที่แจ้ง ลอมฟาง อันเป็นสถานที่เหมาะสมกับการบำเพ็ญธรรม ปราศจากสิ่งรบกวน จงอุตสาหะพยายามอยู่ และบำเพ็ญในสถานที่เช่นนั้นตลอดชีวิตเกิด นั้นฟังซิ ของเล่นเมื่อไร ตลอดชีวิต

ครูบาอาจารย์องค์ไหนที่ปรากฏชื่อลือนาม มักจะออกมาจากป่าจากเขา อยากรจะว่า ทั้งนั้นนะ อย่างที่ว่าเชียงใหม่ก็ในป่าในเขาทั้งนั้นท่านสำเร็จออกมา คืออยู่ในป่าในเขาทัศนียภาพ ต่างๆ เป็นคุณหมดเลย ต้นไม้ใบหญ้ามองไปที่ไหนเป็นธรรมสอนตนตลอดเวลา”

โปรดหลวงปู่สิมและคณะก่อนลงไปอีสาน

ปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๖ หลังออกพรรษา ช่วงหน้าแล้ง เดือนอ้าย (ธันวาคม) หลวงปู่พรหม จิรปุญฺโณ ท่านออกเดินทางจาก เสนาสนะป่าบ้านป่าเปอะ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อรุดงค์ กลับภาคอีสานไปแล้ว ท่านไปแวะพักค้างคืนในเขตจังหวัดลำพูน ๑ คืน ในขณะที่ทำสมาธิภาวนา ท่านรู้เห็นเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้า ด้วยอนาคตังสญาณอันแจ่มแจ้งชัดเจนของท่าน ท่านเห็น พระหนุ่มภูไท ๒ องค์ คือ ท่านพระอาจารย์สิม พุทฺธาจาโร และพระหนุ่มภูไทอีกองค์หนึ่ง ได้ออก เทียวเดินรุดงค์จะมาพบท่านที่เสนาสนะป่าบ้านป่าเปอะ เพื่อต้องการมาราบและศึกษาฟังธรรม กับท่าน เพราะก่อนหลวงปู่มั่นจะเดินทางกลับภาคอีสาน ท่านได้เฝ้าถึงคุณธรรมของหลวงปู่พรหม

กับ **หลวงปู่ขาว** ให้บรรดาพระศิษย์ที่อยู่ทางภาคเหนือฟัง ท่านพระอาจารย์สิมซึ่งขณะนั้นยังเที่ยวธุดงค์ทางภาคเหนือ ท่านจึงได้พาพระหนุ่มภูไทมากราบหลวงปู่พรหมด้วย

ด้วยความเมตตาของ**หลวงปู่พรหม** และด้วยความที่ท่านเองเคยเสาะแสวงหาครูบาอาจารย์มาก่อน ท่านจึงเข้าใจถึงความรู้สึกและความตั้งใจจริงของพระหนุ่มภูไททั้งสองเป็นอย่างดี ท่านจึงตัดสินใจเดินทางย้อนกลับขึ้นไปที่เสนาสนะป่าบ้านป่าเปอะอีกครั้งหนึ่ง โดยในเช้าของวันรุ่งขึ้น เมื่อท่านฉันจังหันเสร็จแล้ว ท่านเดินทางกลับ เพื่อมารอโปรดพระหนุ่มภูไททั้งสอง

พอตกกลางคืน **หลวงปู่พรหม** ท่านก็จุดเทียนนั่งฉันน้ำตมรากไม้รออยู่ **ท่านพระอาจารย์สิม** และพระหนุ่มภูไท กับ**ท่านพระอาจารย์เฟื่อง โชติโก** (ท่านพ่อเฟื่อง วัดธรรมสถิต จังหวัดระยอง) กับเถรน้อยองค์หนึ่ง ที่มาอยู่ก่อนแล้ว ก็เข้ากราบหลวงปู่พรหม พอไปเห็นหน้าพระหนุ่มภูไททั้งสองเท่านั้น หลวงปู่พรหมก็ร้องทักเลยว่า “โห้ ! มาถึงแล้วนี่ ไปอย่างไร มาอย่างไร ? นี่ไปถึงลำพูนแล้วกลับคืนขึ้นมารออยู่นี่ เห็นพระหนุ่มใหญ่ ๒ องค์ แล้วอดสงสารมิได้ จึงกลับคืนมา”

หลวงปู่พรหม ถ้าหากนับตามพรรษา ท่านมีพรรษามากกว่า**ท่านพระอาจารย์สิม** ๑ พรรษา และมากกว่า**ท่านพ่อเฟื่อง** ๙ พรรษา หากนับตามอายุหลวงปู่พรหม ท่านอายุมากกว่า ๒๐ – ๓๐ ปี

หลวงปู่พรหม ท่านถามว่า “ไปอย่างไร มาอย่างไร ?” ก็เล่าให้ท่านฟังตั้งแต่บวชเป็นเถรจนได้เป็นพระ การไปการมา ท่านก็ได้แต่ “อ้อ... อ้อ...” แล้วท่านก็ว่า “ผมลงไปถึงลำพูนแล้วเมื่อคืนนี้ภาวนาอยู่ เห็นพระหนุ่มภูไท ๒ องค์ เดินทางลงมาหา ก็เลยกลับขึ้นไปพบกันตรงนี้ ปีนี้ผมจะกลับไปอยู่อีสานแล้ว ครูอาจารย์ใหญ่ (**หลวงปู่มั่น**) ท่านก็ลงไปแล้ว ไม่ใช่ผมจะกลับมาอดอ้างธรรมนะ ขึ้นมาตามเมตตาพวกท่านที่พากันลงมาหาผมนะ ผมก็เหมือนกัน แต่ก่อนออกตามหาครูอาจารย์ใหญ่ เสาะหาจนพบจนปะท่านแล้ว จึงพอเอาตัวรอดมาได้ แต่มีไข้ของง่ายๆ นะ ตายทั้งเป็นจึงได้ (ธรรม) มา”

เมื่อสนทนากันนานพอสมควรแล้ว จากนั้นท่านก็ให้เถรพาไปจัดที่พักหลับนอน

หลวงปู่พรหม ท่านเมตตาอยู่โปรด**ท่านพระอาจารย์สิม** พระหนุ่มภูไท และ**พระอาจารย์เฟื่อง** นานถึง ๗ วัน จึงได้อำลาภาคเหนือ แล้วเดินธุดงค์กลับภาคอีสานตามที่ตั้งใจ โดยในระหว่างนี้ท่านได้แนะนำสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับหลีกเร้นเพื่อเจริญภาวนา ว่ามีหลายแห่งในภาคเหนือ

“ที่หลบเจริญภาวนาที่ครูอาจารย์ใหญ่ (**หลวงปู่มั่น**) พาหลบลี้ภัย มีมากจะบอก แต่ป่าเปอะขึ้นไปสันกำแพง สันทราย ดอยสะเก็ด แม่ริม แม่แตง เชียงดาว ฮ่อมธาร แม่สุ่น ผาง แล้วลดลงมาแม่สรวย ขึ้นไปสุดก็ให้ถึงเชียงแสน แล้วลงมาเวียงป่าเป้า เข้าพร้าวตอนเหนือ ตอนใต้ เสาะหาที่ภาวนาไปเถอะ ต้องได้ที่พักของนอนนอน เชียงดาว แม่แตง แถบนี้ล่ะจะพออยู่ได้...”

ต่อจากนั้น หลวงปู่พรหม ก็ได้แนะนำเรื่องอุบายภาวนา

“... อุบายภาวนา ครูอาจารย์ใหญ่ (หลวงปู่มั่น) สอนผมไว้แล้วว่า “ผู้อบรม ผู้ฝึกฝน พอกจิตใจให้สะอาดนั้น ต้องมีสติสัมปชัญญะ ระมัดระวังภายในของตนอยู่เสมอแล้ว ให้เป็นผู้หมั่นขยันต่อสู้กับความเพียร” เรื่องการเร่งรัดทำความเพียรอย่างไม่ยอมหลับยอมนอนนั้น ผมเองเคยถูกครูอาจารย์ใหญ่ท่านเช่นขุนาอยู่หลายครั้งหลายหน จึงรู้ว่าเรานั้นอยากเกินขีดความสามารถของตน จึงดำเนินตามที่ท่านเมตตาแนะนำสั่งสอน”

หลวงปู่พรหม ท่านอธิบายในอุบายธรรมนั้นแล้ว ก็เล่าเรื่องอื่นหลายเรื่องให้ฟัง สุดท้ายบอกว่า “อาจารย์ขาว (หลวงปู่ขาว อนาลโย) ยังอยู่เหนือ อยู่ทางสันทราย ยังไม่ลงมา จากนี้ไปแล้วให้ไปเสาะหาเถิด ท่านรอท่านอยู่”

การไปอยู่เสนาสนะป่าบ้านป่าเปอะกับหลวงปู่พรหมคราวนั้น พระหนุ่มภูไททั้งสองชื่นชมว่าสถานที่แห่งนั้นภาวนาดีมาก นับเป็นสถานที่สัปปายะมากแห่งหนึ่งทางภาคเหนือ และญาติโยมทางนั้นก็รู้จักกระเปียบและวิธีปฏิบัติต่อพระรุดงค์มาก่อนแล้ว ตั้งแต่เมื่อครั้งหลวงปู่มั่นไปอยู่ที่นั่นหลายปีก่อน

หลวงปู่พรหมก่อนเดินทางกลับภาคอีสาน ท่านได้บอกให้พระหนุ่มภูไทไปขออุบายธรรมจากหลวงปู่ขาว อนาลโย ซึ่งร่ออยู่ที่อำเภอสันทราย หลวงปู่พรหมบอกว่า “ได้บอกท่านขาวแล้วว่า พระหนุ่มภูไทจะไปหา ให้ท่านขาวเมตตาด้วย” เมื่อพระหนุ่มภูไทไปถึง หลวงปู่ขาวท่านว่า “ดีแล้วที่คุณยังมาทัน ถ้าหากท่านพรหมไม่แจ้งข่าวมา ผมลงไปแล้ว อันนี้ท่านพรหมแจ้งข่าวมา บอกว่ามีพระหนุ่มภูไทเคยเป็นเณรของครูอาจารย์ใหญ่ กำลังมาหา ผมเลยยังร่ออยู่” เหตุการณ์นี้สร้างความแปลกใจให้กับพระหนุ่มภูไทเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุว่าหลวงปู่ขาวกับหลวงปู่พรหม ท่านทั้งสองพักอยู่ห่างไกลกันคนละอำเภอ แต่ท่านสามารถสื่อสารกันได้

ภาค ๑๒ เดินทางกลับภาคอีสาน

ท่านแสดงความเคารพและความกตัญญูต่อหลวงปู่มั่น

การแสดงความเคารพเชื่อฟังเป็นอริยประเพณีของชาวพุทธมีมาแต่ครั้งพุทธกาล สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ในอปริหานิยธรรมสูตร มีใจความว่า “ภิกษุทั้งหลายยังสักการะนับถือบูชาภิกษุผู้เป็นเถระ บวชมานาน เป็นบิดาสงฆ์ เป็นผู้นำของหมู่ จักเชื่อฟังถ้อยคำของท่านอยู่เพียงไรก็พึงหวังความเจริญได้ ไม่มีเสื่อม”

สำหรับความกตัญญูกตเวทีในครูบาอาจารย์ผู้สั่งสอนแนะนำก็เป็นมหากตัญญู มหากตเวที โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์ไว้ดังนี้

“อยู่กับใครมันไม่สนิทใจละ ให้อยู่กับหัวใจเรานี้สนิทใจมากทีเดียว ตายใจเลย เอ้า ! หมด.. เท่านั้นพอ ครูบาอาจารย์ก็สาธยายไว้ ให้อึดให้เกาะท่านเหมือนอย่างแต่ก่อน ไม่เกาะ แต่เรื่องความเห็นบุญเห็นคุณนั้นเป็นมหากตัญญูกตเวทีแหละไม่ต้องบอก เพราะอันนี้เป็นหลักธรรมชาติ เมื่อจิตได้ถึงขั้นแห่งความบริสุทธิ์แล้ว ต้องเป็นมหากตัญญูมหากตเวทีทันทีเลย ใจส่วนที่จะไปเกาะไปเกี่ยว ไปห่วงไปเหนียวท่านเหมือนอย่างแต่ก่อน เหมือนเด็กที่กำลังดื่มนมแม่นั้นไม่เป็นเรื่องเห็นคุณของพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ คุณของครูบาอาจารย์นี้ยกไว้ ไม่มีอะไรเทียบแห่งใจของพระอรหันต์ที่เห็นคุณ เพราะใจของพระอรหันต์ที่เห็นคุณนั้นเป็นใจล้วนๆ ไม่มีกิเลสเข้าไปเคลือบไปแฝง ไปคัดค้านต้านทานบ้างเลย เอาให้มันเห็นซื่อหัวใจของเรา ท่านสอน สอนลงในจุดนี้ทั้งนั้นๆ”

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านมีปรกติเป็นผู้มีความเคารพเชื่อฟังและมีความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์ ยิ่งเมื่อท่านบรรลุนิพพานเป็นพระอรหันต์แล้ว ท่านก็ยังระลึกถึงพระคุณครูบาอาจารย์ของท่าน คือ **หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต** และ **ท่านพระอาจารย์สารณ์ สุจิตฺโต** จิตของท่านจึงย่อมมีความเคารพเชื่อฟังครูบาอาจารย์ของท่าน เป็นจิตชนิดยอมสละชีวิตตายแทนครูบาอาจารย์ของท่านได้ ส่วนความกตัญญูของท่านผู้บริสุทธิ์หลุดพ้นแล้ว จิตของท่านย่อมเป็นจิตชนิดที่มีความกตัญญู เป็นมหากตัญญู มหากตเวที

ฉะนั้น เมื่อ**หลวงปู่พรหม**ท่านเดินทางกลับภาคอีสาน ท่านจึงเดินทางไปกราบทำวัตรคารวะ**หลวงปู่มั่น**เป็นประจำ ในทุกแห่งทุกสถานที่ที่หลวงปู่มั่นท่านไปอยู่จำพรรษา ไม่ว่าสถานที่นั้นจะห่างไกลหรือลำบากเพียงใดก็ตาม เพราะท่านมีจิตใจที่จะสนองพระคุณและมุ่งแบ่งเบาภาระของหลวงปู่มั่นอย่างเต็มกำลังความสามารถ ในการอบรมสั่งสอนพระเณรที่จะเข้ากราบและรับการฝึกฝนอบรมจากหลวงปู่มั่นนั่นเอง

ปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๖ กลับอีสาน ท่านได้รับคำชมจากหลวงปู่มั่น

ปี พ.ศ. ๒๔๘๖ เป็นปีสุดท้ายที่หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ อลาภาคเหนือ ท่านได้เดินธุดงค์มาทางภาคอีสาน ในเดือนอ้าย คือ ธันวาคม ในปีนั้น รวมเวลาที่ท่านพักจำพรรษาในภาคเหนือ ๑๐ ปีพอดี เมื่อมาถึงภาคอีสานแล้ว ท่านได้เข้าพักที่วัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จากนั้นท่านก็ไปกราบหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ที่วัดป่าบ้านนามน อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร (ปัจจุบัน คือ วัดปานาคนิมิตต์) ท่านได้รู้จักองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน เป็นครั้งแรกที่วัดแห่งนี้ ซึ่งขณะนั้นองค์หลวงตาฯ ได้ทำหน้าที่อุปัฏฐากหลวงปู่มั่นอย่างใกล้ชิด

ในระยหนึ่ง บรรดาพระเถระทั้งหลายพากันไปกราบนมัสการท่านอาจารย์ใหญ่มั่น ซึ่งมีหลวงปู่พรหมรวมอยู่ด้วย เมื่อได้ฟังโอวาทของท่านอาจารย์ใหญ่มั่นแล้ว เฉพาะต่อหน้าพระเถระทั้งหลายที่ร่วมฟังโอวาทด้วยกัน หลวงปู่มั่นได้ถามพร้อมทั้งกล่าวยกย่องหลวงปู่พรหม ท่ามกลางที่ประชุมสงฆ์นั้น

หลวงปู่มั่นถามหลวงปู่พรหมขึ้นว่า “ท่านพรหมมาแต่ไกล เป็นอย่างไรบ้าง การพิจารณา กาย การภาวนาก็ดี เป็นอย่างไร ?”

หลวงปู่พรหมกราบเรียนว่า “เกล้าฯ ไม่มีอภังคิแล้ว” (สิ้นสงสัยหมดแล้ว)

หลวงปู่มั่นได้ยกย่องชมเชยหลวงปู่พรหมต่อหน้าพระเถระทั้งหลายว่า “ท่านพรหมเป็นผู้มีสติ ทุกคนควรเอาอย่าง”

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๗ ขณะที่หลวงปู่พรหมกราบหลวงปู่มั่นที่เสนาสนะป่าบ้านนามน เป็นช่วงจวนจะเข้าพรรษา ท่านตั้งใจจะอยู่จำพรรษาร่วมกับพระอาจารย์ใหญ่ ณ สำนักสงฆ์แห่งนั้น แต่ทางด้านวัดป่าสุทธาวาส ซึ่งเป็นวัดหลักทางฝ่ายกรรมฐานมาดั้งเดิม ในขณะนั้นไม่มีเจ้าอาวาส หลวงปู่มั่นจึงเผด็จให้หลวงปู่พรหมทราบ โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ได้เมตตาเทศน์ไว้ดังนี้

“... เรา (องค์หลวงตาฯ) อยู่บ้านนามนกับหลวงปู่มั่น ที่นี้ท่าน (หลวงปู่พรหม) อยู่วัดสุทธาวาส หลวงปู่มั่นเรานี้ท่านพูดเป็นลักษณะเผด็จๆ จะสั่งจริงๆ ก็ไม่ใช่ซะ ท่านก็รู้อัธยาศัยเหมือนกัน คือพระไม่มี เขาก็มาขอจากท่าน

บริษัทโยมนุ่มมาขอ เพราะวัดนี้เป็นวัดบริษัทโยมนุ่มสร้างขึ้นมา มีหลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ เป็นประธานการสร้างวัดสุทธาวาสนี่นะ เขาก็เลยถือเป็นวัดของเขาไปเลย ที่นี้พระไม่มี เขาก็ไปติดต่อบ้านนามน “โอ๊ย ! จะให้ท่านไปอยู่ยังงี้” ท่านก็ว่าอย่างนั้น คือมาขอพระไป “พระในเมืองสกลฯ อุดอยากที่ไหน” ท่านพูดเล่นกับเขา หากเฉยนะ พูดลักษณะเล่นอยู่ภายใน “ทำไมมาหาไกล

นักหนา เมืองสกทฯ มีมากขนาดไหน” ถ้าเป็นหลวงตาบัวจะมีอีกแง่หนึ่งนะจะออก เอาไปฆ่าทั้งวัน ก็ไม่หมดพระอุตราฯ เราจะว่าอย่างนี้ “จะมาขอหาอะไร ไม่ได้แหละ” ท่านว่า เขาก็เลยกลับไป ท่านบอกไม่ได้ “พระนี่ท่านมาหาภาวนา ก็ต้องมาตามอัธยาศัยของท่านซี”

ไม่นานสักสี่ห้าวันหรือไง พอดีท่านอาจารย์พรหมมาวัดสุทธาวาส ท่านมาจากเชียงใหม่ แล้วพุ่งใส่พ่อแม่ครูจารย์มั่นเราเลย นั่นละท่านถึงพูดเป็นเชิงเล่าเรื่องนี้ละ เขามาขอพระอะไรๆ “ถ้าท่านพรหมพอจะอยู่พักอบรมสั่งสอนให้เขารมเย็นบ้างก็จะดีนะ” ท่านพูดกลางๆ “ออกพรรษา อยากมาค่อยมา” ท่านก็รู้อัธยาศัยเหมือนกันนะ ท่าน (หลวงปู่พรหม) ก็กลับไปจำพรรษาที่นั่น ที่นี้ พอออกพรรษาปั๊บ ท่านก็มาเลย นั่นแหละได้คุยกันตลอด สนทนากันมา”

ด้วยวัดป่าสุทธาวาส เป็นวัดที่หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล และ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ได้สร้างไว้ สถานที่ตั้งวัดอยู่ชานเมือง เป็นสถานที่วิเวกเงียบสงัดเหมาะกับการภาวนา ในสมัยนั้นถือเป็นวัด ศูนย์กลางฝ่ายกรรมฐานทางภาคอีสาน เมื่อออกพรรษาแล้ว หลวงปู่พรหมท่านออกธุดงค์ไปกราบ หลวงปู่มั่นที่เสนาสนะป่าบ้านโคก ตำแหน่งเจ้าอาวาสจึงว่างลง ด้วยเป็นวัดสำคัญจำเป็นต้องมี เจ้าอาวาสคอยปกครองดูแลวัดและพระภิกษุ สามเณร ตลอดเป็นที่พึ่งของอุบาสก อุบาสิกา ดังนั้น หลวงปู่มั่นจึงได้สั่งให้พระครูอุดมธรรมคุณ (หลวงปู่พระมหาทองสุก สุจิตโต) ซึ่งขณะนั้นอยู่บ้าน ห้วยหีบ ตำบลหนองเหียน อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ห่างจากเสนาสนะป่าบ้านโคก ที่หลวงปู่มั่น พักไม้ไผ่กลั่น สามารถเดินทางไปรับการอบรมธรรม และลงอุโบสถร่วมกับหลวงปู่มั่นได้ ตามเวลา อันสมควร

หลวงปู่พระมหาทองสุก สุจิตโต ท่านเป็นชาวจังหวัดสระบุรี ออกติดตามปฏิบัติธรรมกับ หลวงปู่มั่นทางภาคเหนือหลายปี ท่านเป็นศิษย์คู่ทุกข์คู่ยากของหลวงปู่มั่น ท่านได้มาเป็นเจ้าอาวาส วัดป่าสุทธาวาส ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๙ จนถึงมรณภาพในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ เป็นเวลา ๑๘ ปี ได้สร้างความเจริญและความเป็นปึกแผ่นมั่นคงให้แก่วัดมาตราบจนทุกวันนี้

ประวัติวัดป่าบ้านนามน

วัดป่าบ้านนามน เป็นวัดสำคัญวัดหนึ่งที่หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต มาพักจำพรรษา ก่อนที่จะย้าย ไปอยู่ที่วัดป่าบ้านหนองผือ ซึ่งเป็นวัดสุดท้ายในชีวิตของท่าน วัดป่าบ้านนามน มีชื่อเป็นทางการว่า วัดป่านาคนิมิตต์ อยู่ที่บ้านนามน ตำบลตองโขบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร มีพระป่า ศิษย์สายหลวงปู่มั่นเป็นเจ้าอาวาสเรื่อยมาจวบจนปัจจุบัน

ครูบาอาจารย์ได้เมตตาเล่าความเป็นมาของวัดป่าบ้านนามน หรือวัดป่านาคนิมิตต์ ดังนี้

“วัดปานาคนิมิตต์ แห่งนี้ ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺตมหาเถร มาสร้างครั้งแรก อาตมาเองยังไม่ได้เกิดนะ เดิมวัดแห่งนี้มีท่านพระอาจารย์เสาร์ กนตสีลมหาเถร เดินธุดงค์มาก่อน ท่านพระอาจารย์เสาร์ มาพักรุกขมูล ครั้นต่อมาท่านก็เดินธุดงค์ต่อไป แล้วท่านพระอาจารย์มั่นท่านก็เดินธุดงค์ตามรอยท่านพระอาจารย์เสาร์มา ท่านพระอาจารย์เสาร์พักที่ไหน ท่านพระอาจารย์มั่นก็พักที่นั่น ท่านพระอาจารย์มั่นมาเห็นพื้นที่สปปายะ ท่านก็เลยปรารภกับโยมว่า คิดจะสร้างเป็นวัดโยมเขาก็เลยเอาเจ้าหน้าที่มารังวัดจับจอง แล้วยกถวายท่าน ท่านก็ได้สร้างพอได้อยู่อาศัย แล้วท่านก็เดินธุดงค์ไปทางเชียงใหม่หลายปี ต่อจากนั้นท่านก็ย้อนคืนกลับมาอีกเป็นครั้งที่ ๒ ประมาณสงครามญี่ปุ่น (สงครามโลกครั้งที่ ๒)

ตอนที่ท่านพระอาจารย์มั่นมาพักอยู่ที่วัดป่าบ้านนามนนั้น มีพระผู้ใหญ่เข้ามาพักอาศัยอยู่รวมกันหลายองค์ด้วยกัน เช่น หลวงปู่เทศก์ เทสรูสี หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ หลวงปู่หลุย จันทสาโร หลวงปู่ฝั้น อาจาโร หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ และหลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ฯลฯ

ครูบาอาจารย์แทบทุกองค์มาอยู่กับท่านพระอาจารย์มั่น และมีที่พักกระจายกันอยู่ เช่น หลวงปู่กงมา จิรปุณฺโณ ก็อยู่บ้านโคก พระครูอุดมธรรมคุณ (หลวงปู่มหาทองสุข สุจิตโต) และ หลวงปู่หลุย จันทสาโร อยู่บ้านห้วยหีบ แต่ก็ไปๆ มาๆ ถ้าถึงวันพระใหญ่ก็มารวมกันทำอุโบสถรับโอวาทจากท่าน (หลวงปู่มั่น) แล้วก็เดินกลับวัด เดี่ยวพระเช้า เดี่ยวพระออก ต้องนับทุกวัน

ความเป็นมาของชื่อวัดปานาคนิมิตต์

โยมชาวบ้านนามนเขาจะปลูกสร้างกุฏิหลังนี้แหละ (กุฏิหลวงปู่มั่น) เขาเตรียมไม่วิวัวจะยกวันพรุ่งนี้ ในตอนกลางคืน พญานาคมาทำรอยเอาไว้ให้ ตอนเช้า โยมเขามาว่าจะยกกุฏิ ท่านพระอาจารย์มั่น ก็ชี้บอกโยมว่า นั่นแหละ พญานาคทำรอยไว้ให้แล้ว โยมเขาไปดู เขาว่าเป็นรอยกลมๆ วงกลมจิ้งก่นหลุม (ขุดหลุม) ตามรอยนั่นแหละ แล้วท่านพระอาจารย์มั่น ก็พูดบอกโยมเขาว่า วัดนี้ให้ชื่อว่าวัดปานาคนิมิตต์ แต่ชาวบ้านทั่วไป วัดอยู่บ้านไหน เขาก็เรียกวัดป่าบ้านนั่นแหละ เช่น วัดป่าบ้านนามน วัดป่าบ้านโคก วัดป่าบ้านห้วยแคน เป็นต้น เอาบ้านเป็นชื่อวัด อยู่บ้านไหนก็เอาชื่อบ้านนั่นแหละเป็นชื่อวัด สมัยก่อนเราชอบกับทางการ จึงเอาชื่อว่า วัดปานาคนิมิตต์

ช่วงที่พญานาคมาทำรอยไว้ คือช่วงที่ท่านพระอาจารย์มั่นพักจำพรรษาอยู่วัดนี้ เขาทำรอยไว้ที่นั่น (กุฏิหลวงปู่มั่น) แล้วเขาก็เลื้อยมาที่นี้ (ที่ศาลา) เมื่อก่อนนี่เป็นป่า เขาลอยมา (เลื้อยมา) โยมเขาเอาเท้าไปขวางดู (วัดดู) สูตรรอยเท้าเขาพอดีนะผอด (รอย) นั้น

ท่านพระอาจารย์มั่น ท่านไม่จำพรรษาซ้ำที่เก่านะ ท่านจำพรรษาซ้ำที่เก่าเฉพาะบ้านหนองผือแห่งเดียว อย่างท่านมาอยู่ที่นี้คือ บ้านนามน ท่านก็จำพรรษา บ้านโคก ท่านก็จำพรรษา

บ้านห้วยแคน บ้านห้วยหีบ ท่านก็ไปมาอยู่บ้าง ท่านมาครั้งที่สองก็วนเวียนประมาณ ๒ - ๓ ปี ออกจากนี้แล้ว จึงไปอยู่บ้านหนองผือ

แต่เดิม วัดป่าบ้านนามน เรียกได้ว่าเป็นศูนย์กลาง ก่อนย้ายไปบ้านหนองผือ พระที่บ้านห้วยหีบ บ้านห้วยแคน บ้านโคก นั้น ก็ต้องมาร่วมลงอุโบสถที่นี่ (บ้านนามน)

บ้านโคก (บ้านเกิดของหลวงปู่กงมา จิรปุณฺโณ) หลวงพ่อคำพอง ติสฺโส จำพรรษาอยู่บ้านโคก อยู่กับหลวงปู่อุ่น กลยาณธมฺโม (หลวงปู่อุ่น เป็นสามเณรองค์สุดท้ายที่หลวงปู่มั่นบวชให้ มีเจดีย์ของหลวงปู่อุ่นอยู่ที่วัดป่าบ้านโคกนี้)

วัดป่าบ้านนามนนั่น พอท่านพระอาจารย์มั่นจากไปแล้ว หลวงปู่กงมานั้นแหละเป็นผู้ดูแลแถวนี้ เพราะบ้านโคกเป็นบ้านของหลวงปู่กงมา จึงอยู่ในความดูแลของท่าน

ครั้นท่านพระอาจารย์มั่นเดินธุดงค์ออกจากวัดป่านาคนิมิตต์ไปแล้ว วัดนี้ก็ร้าง

เมื่อก่อนอาณาเขตมันก็กว้างไกล พอท่านพระอาจารย์มั่นไปอยู่บ้านหนองผือแล้ว ชาวบ้านรูก้ามาเอาเกือบหมดนะ ครั้งแรกเขาเหลือไว้เพียง ๕ ไร่ หลวงปู่กงมาท่านพูดกับเขาไม่ได้ ท่านก็เลยทิ้ง แล้วท่านขึ้นไปอยู่วัดดอยธรรมเจดีย์ หลวงปู่กงมาบอกว่า “เขาอยากได้ให้เขาชะ เรามาเอาภูเขานี้ (วัดดอยธรรมเจดีย์) ไม่มีใครอยากได้”

ต่อมาพระครูอุดมธรรมคุณ (หลวงปู่มหาทองสุข สุจิตฺโต) เจ้าอาวาสวัดป่าสุทธาวาสในเมืองสกลนคร ทราบว่าวัดป่านาคนิมิตต์หมดไปแล้ว ท่านเลยออกมาดู ก็พบว่าเป็นจริง เวลาจะไปสัมนั้นก็ต้องข้ามรั้วเขาเข้าไป เมื่อเป็นเช่นนั้นจริง ท่านเลยพูดกับชาวบ้านว่า “พื้นที่วัดนี้ได้จากนี้ไปแค่นี้ก็เอาหรือโยม เพราะเป็นวัดคู่กันกับวัดป่าสุทธาวาส เป็นวัดพระอาจารย์มั่น”

ท่านให้ความเมตตาสนิทสนมองค์หลวงตาฯ มาก

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านได้รู้จักองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ครั้งแรกที่วัดป่าบ้านนามน ท่านอยู่ที่วัดแห่งนี้ระยะหนึ่งก่อนจะไปจำพรรษาที่วัดป่าสุทธาวาส ในระยะนี้ องค์หลวงตาฯ จะมาพูดคุยสนทนาธรรมกับท่านเป็นประจำ และท่านก็ให้ความเมตตาสนิทสนมกับองค์หลวงตาฯ มาก

หลวงปู่พรหมท่านมีอายุมากกว่าองค์หลวงตาพระมหาบัวถึง ๒๓ ปี และพรรษาก็มากกว่า ๖ ปี ถึงแม้ท่านทั้งสองจะมีวัยต่างกันมาก แต่ก็เพิ่งรู้จักกันไม่นาน แต่กลับสนิทสนมคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี เพราะต่างฝ่ายต่างมีคุณธรรมนั่นเอง เมื่อท่านพบกันครั้งแรก หลวงปู่พรหมท่านบรรลุนิพพานเป็นพระอรหันต์แล้ว ส่วนองค์หลวงตาฯ ขณะนั้นท่านก็บรรลุนิพพานขั้นโสดาบัน เมื่อท่านทั้งสองได้

พักร่วมสำนักที่วัดป่าบ้านนามน ท่านจึงได้พุดคุยสนทนาธรรมกันอย่างถูกอัธยาศัย หลวงปู่พรหม ท่านได้เล่าชีวิตการเที่ยวธุดงค์และได้เปิดเผยธรรมชาติของท่านให้องค์หลวงตาฯ ฟัง และในชีวิต บั้นปลายของหลวงปู่พรหม ขณะที่ท่านพำนักที่วัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น องค์หลวงตาฯ ท่าน ก็ได้ไปกราบเยี่ยมเยียนพุดคุยสนทนาธรรมกับหลวงปู่พรหม และได้ไปพักค้างที่วัดประสิทธิธรรม

ในพระธรรมเทศนาของ **องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน** ได้กล่าวถึงความใกล้ชิดสนิทสนมกับหลวงปู่พรหม **จิรปุณฺโณ** ดังต่อไปนี้

“ท่าน (หลวงปู่พรหม) ก็ไปจำพรรษาที่ วัดป่าสุทธาวาส พอออกพรรษาแล้วท่านก็กลับมา นี้ได้คุยกันตอนนี่ละ คุยเรื่องราวต่างๆ กับเรา ท่านเมตตาเราอยู่นะ พอกลางคืนจะไปหาท่าน ท่านก็มีร้านเล็กๆ อยู่ เราก็มีร้านเล็กๆ อยู่ในป่า พอขึ้นแอบมาหาท่าน คุยกัน ท่านเล่าให้ฟังว่า ท่านผ่านมา ตั้งแต่อยู่เชียงใหม่ เล่าให้ฟังอย่างละเอียดล่อ มาอยู่นั้นนานกับเรา พอตกกลางคืนเราจะแอบไปหาท่านทุกคืนเลย ถ้าวันไหนไม่ได้ขึ้นไปหาท่านต้องเข้าไปนั่นละ คุยธรรมะกัน ถึงได้รู้เรื่องราวภายในของท่าน

หลวงตานี้หนักมากนะ วันพรุ่งนี้ก็จะไปดงเย็น ในงานเผาศพ (ประชุมเพลิงศพหลวงปู่ผาง **ปริปุณฺโณ** วัดประสิทธิธรรม) นี้เขาก็มาเยี่ยมจนได้ แล้วเป็นวัดหลวงปู่พรหมที่เราสนิทสนมกันมาเป็นเวลานาน โอ๊ย ! สนิทกันมากตั้งแต่อยู่บ้านนามน”

พ.ศ. ๒๔๘๗ จำพรรษาวัดป่าสุทธาวาส

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๗ หลวงปู่พรหม **จิรปุณฺโณ** ขณะมีอายุ ๕๔ ปี พรรษา ๑๖ ท่านจึงได้จำพรรษาและเป็นเจ้าอาวาสวัดป่าสุทธาวาส อยู่ ๑ พรรษา ขณะที่หลวงปู่พรหม **จิรปุณฺโณ** อยู่จำพรรษาที่วัดป่าสุทธาวาส ท่านดำเนินตามปฏิบาทพระธุดงค์กรรมฐานได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ

ท่านพระอาจารย์เสาร์ ท่านพระอาจารย์มั่น ท่านจะเน้นภาคปฏิบัติเป็นสำคัญ ส่วนการเรียนปริยัติธรรมนั้น ตามปฏิบาทในเรื่องนี้ท่านสนับสนุนการเรียนปริยัติธรรม แต่ไม่สนับสนุนการตั้งสำนักเรียนในสำนักปฏิบัติ ดังสมัยท่านพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล ขณะที่ท่านจำพรรษาอยู่ที่วัดป่าสุทธาวาส ท่านก็เคยอนุญาตให้ทดลองสอนปริยัติในวัด ปรากฏว่าเมื่อพระเถระพากันเรียนปริยัติ ทำให้ละเลยภาคปฏิบัติ ท่านพระอาจารย์เสาร์ จึงสั่งห้ามการเรียนการสอนด้านปริยัติในวัดป่าสุทธาวาสโดยเด็ดขาด ให้พระหันมาเอาดีด้านการปฏิบัติภาวนาอย่างแท้จริง

สำหรับพระเถระที่ใฝ่ใจศึกษาเล่าเรียนทางด้านพระปริยัติธรรม **ท่านพระอาจารย์เสาร์** ท่านจะสนับสนุนโดยส่งให้ไปเรียนตามสำนักต่างๆ เช่น สำนักปริยัติธรรมใหญ่ๆ ในกรุงเทพฯ ซึ่งลูกศิษย์

ของท่านต่างก็เจริญก้าวหน้าเป็นพระมหาเปรียญ และมีสมณศักดิ์ในระดับต่างๆ จำนวนมากมาย ครุบาอาจารย์ในสายนี้ที่ยึดมั่นในแนวปฏิบัติทำนองนี้จะถือปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันมา

ครุบาอาจารย์เพชรน้ำหนึ่งที่เป็นพระศิษย์ของท่านพระอาจารย์เสาร์ ท่านพระอาจารย์มั่น หลายต่อหลายองค์ ท่านไม่ได้ศึกษาภาคปริยัติจากสำนักเรียน แต่เมื่อท่านออกบวชแล้ว ท่านก็อยู่ศึกษาอบรมข้อวัตรปฏิบัติ ธรรมวินัย ชุตตงควัตร การเดินจงกรม นั่งสมาธิ ฯลฯ จากครุบาอาจารย์ จากนั้นท่านก็ออกธุดงค์ปฏิบัติธรรมตามป่าตามเขาเพื่อมรรคผลนิพพาน แต่เมื่อมีปัญหาข้อสงสัย ท่านก็กลับมาปรึกษากราบเรียนครุบาอาจารย์ เช่น หลวงปู่ชอบ ฐานสโม วัดป่าสัมมานุสรณ์ จังหวัดเลย หลวงปู่ขาว อนาลโย วัดถ้ำกลองเพล จังหวัดหนองบัวลำภู หลวงปู่หล้า ขนฺติโก วัดป่าขันตยานุสรณ์ จังหวัดอุดรธานี หลวงปู่จันทา ถาวโร วัดป่าเขาน้อย จังหวัดพิจิตร ฯลฯ โดยเฉพาะกรณีหลวงปู่หล้า ขนฺติโก ท่านเป็นคนลาวและไม่เคยเรียนหนังสือไทย แต่เวลาภาวนาจิตสงบเกิดตัวหนังสือไทยขึ้นมา โดยท่านพระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“เมื่อข้าพเจ้าไปอาศัยอยู่นั้นประมาณ ๑ เดือน ศึกษารธรรมะของท่าน ฟังเทศน์ของท่าน และท่านเล่าให้ฟังว่า “ผมไม่เคยได้เรียนหนังสือไทยเลย เกิดมาไม่เคยเรียนหนังสือไทย เพราะผมอยู่ประเทศลาว”

ข้าพเจ้าก็เลยถามว่า “ท่านอาจารย์ไม่ได้เรียนหนังสือไทย ทำไม้อ่านได้ เขียนได้นี้ ?”

ท่านก็เลยบอกว่า “ที่ผมอ่านหนังสือไทยได้ เขียนหนังสือไทยได้นั้น เวลาผมนั่งภาวนาไปจิตมันสงบ ปรากฏภาพนิมิตหนังสือไทยเขียนอยู่ในกระดานดำทุกครั้งๆ ผมก็เลยเรียนหนังสือไทยในภวานานั่นเอง ในกระดานดำที่ขณะนั่งภวานานั่นเอง ทุกวันๆ ก็เลยอ่านได้ เขียนได้ จนบัดนี้ผมก็อ่านหนังสือไทยคล่อง เขียนได้ อ่านได้สบาย ไม่มีติดขัดเลย”

หลวงปู่พรหม จิรปุญโย ก็เช่นเดียวกัน ท่านไม่ได้ศึกษาภาคปริยัติจากสำนักเรียน เพราะท่านออกบวชเพื่อแสวงหาความสุขที่แท้จริงตามปฏิปทาพระอริยสงฆ์ธรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ท่านจึงออกธุดงค์ปฏิบัติธรรมตั้งแต่พรรษาแรก เมื่อหลวงปู่พรหมท่านบรรลุนิพพานแล้ว ต่อมาท่านเดินทางกลับภาคอีสาน และได้อยู่จำพรรษาที่วัดป่าสุทธาวาส ท่านก็มุ่งเน้นให้พระเคร่งครัดในพระธรรมวินัยและถือธุดงค์วัตร รักษาข้อวัตรปฏิบัติ ไหว้พระสวดมนต์ และปฏิบัติภาวนาด้วยการเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา เพราะท่านเห็นความสำคัญของภาคปฏิบัติ และท่านก็ปฏิบัติธรรมจนได้ผลมาแล้วนั่นเอง โดยทุกขั้นของธรรม ตั้งแต่ธรรมขั้นต้นจนถึงขั้นสูงสุด ได้แก่ สมาธิธรรม ปัญญาธรรม วิมุตติธรรม ล้วนเกิดจากภาคปฏิบัติ หลวงปู่พรหมท่านจะประพจน์ปฏิบัติเป็นแบบอย่างให้พระศิษย์ได้ดำเนินตาม ส่วนภาคปริยัติ คือ การศึกษาเล่าเรียน หลวงปู่พรหมท่านก็สนับสนุน

อนึ่ง สำนักเรียนพระปริยัติวัดป่าสุทธาวาส ได้เปิดทำการเรียนการสอนภายหลังจากที่ ท่านพระอาจารย์เสาร์ท่านไปจำพรรษาที่วัดดอนธาตุ และก่อนหน้าหลวงปู่พรหมมาอยู่จำพรรษา โดยปี พ.ศ. ๒๔๘๔ เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว.ชื่น นภวงศ์ สุจิตโต) สมเด็จพระสังฆราชเจ้าวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ ทรงมีบัญชาให้พระมหาจันทร์ศรี จนทที่ไป (สมณศักดิ์สุดท้ายคือ พระอุดมญาณโมลี วัดโพธิสมภรณ์ จังหวัดอุดรธานี) ไปเป็นครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและบาลี ณ สำนักเรียนวัดป่าสุทธาวาส

ท่านถามท่านพระอาจารย์วันจะเรียนไปถึงไหน ?

เรื่องนี้เป็นเหตุการณ์ในระหว่างที่ หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ อยู่จำพรรษาที่วัดป่าสุทธาวาส ซึ่งในปีนั้นพระอุดมสังวรวิสุทธิเถร หรือ ท่านพระอาจารย์วัน อุตตโม ท่านได้มาอยู่ร่วมจำพรรษา โดยหนังสือประวัติท่านพระอาจารย์วัน อุตตโม ได้บันทึกเรื่องนี้ไว้ดังนี้

“พ.ศ. ๒๔๘๗ ท่านพระอาจารย์วัน อุตตโม พักจำพรรษาอยู่ที่วัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ในปีนั้นท่านพระอาจารย์พรหม จิรปุณโณ มาพักจำพรรษา ปกครองพระเณร ท่านพระอาจารย์วัน อุตตโม ได้พักอยู่กุฏิใกล้ท่าน จึงได้มีโอกาสอุปฐากและรับโอวาทจากท่าน

วันหนึ่งท่านพระอาจารย์พรหมถามท่านว่า “จะเรียนไปถึงไหน ?”

ท่านพระอาจารย์วันก็กราบเรียนท่านว่า “สำหรับฝ่ายปริยัติธรรมจะเรียนให้จบนักธรรม ชั้นเอก ฝ่ายบาลี ถ้าสอบได้ประโยค ป.ธ. ๓ แล้วจะเรียนต่อให้ได้ถึงประโยค ป.ธ. ๙ เพราะการเล่าเรียนของฝ่ายพระจัดหลักสูตรไว้ ๒ แผนก นอกจากนี้เป็นการศึกษาเพิ่มเติมพิเศษ”

ท่านพระอาจารย์พรหมจึงถามว่า “ถ้าเรียนไม่ได้ตามความตั้งใจจะอย่างไร ?”

ท่านพระอาจารย์วันก็ยังยืนยันกับท่านพระอาจารย์พรหมว่า “จะเรียนให้สอบได้ปีละชั้น” เพราะยังเชื่อมั่นในมันสมองของตนเอง

ท่านพระอาจารย์พรหมถามต่อไปอีกว่า “เมื่อหยุดการเรียนแล้วจะทำอะไรต่อไป ?”

ท่านพระอาจารย์วันก็กราบเรียนต่อท่านว่า “จะตั้งใจปฏิบัติเหมือนอย่างท่านอาจารย์ทุกประการ”

ท่านพระอาจารย์พรหมก็หัวเราะ”

ภาคปฏิบัติเป็นภาคสำคัญของพระพุทธศาสนา องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนโน ได้เมตตาเทศน์เรื่องปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ไว้ดังนี้

“พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนให้เรียนจำมาเท่านั้น สอนทั้งปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ สามพระองค์นี้รวมกันแล้วเป็นศาสนาที่สมบูรณ์แบบ

คือออกมาปฏิบัติเหมือนเอาแปลนบ้านออกมาวางปลูกบ้านปลูกเรือน เราเรียนเรื่องศีล เรื่องสมาธิ เรื่องปัญญา เรื่องอรรถเรื่องธรรมข้อใด เรานำอันนั้นมาปฏิบัติให้เป็นอรรถเป็นธรรม ให้เป็นศีล เป็นสมาธิ ปัญญาขึ้นมา เป็นวิชาวิมุตติขึ้นมา มันก็เท่ากับเขาปลูกบ้านปลูกเรือนได้เต็มสัดเต็มส่วนนั่นเอง อันนี้เรียนเฉยๆ ไม่ปฏิบัติ แปลนเต็มห้องไม่ปลูกบ้านปลูกเรือน ก็ไม่เกิดประโยชน์อะไร หนังสือพระไตรปิฎกก็ออกจากองค์ศาสดาแท้ มันทำไมหาพวกถ่านซี มันเป็นซีไปด้วยกันหมด เรียนก็มีแต่จำได้แต่ปาก ไม่ได้สนใจปฏิบัติ

เลวร้ายที่สุดคือพวกเรียนมากๆ นั่นแหละ ทิฐิมานะของกิเลสมันเข้าไปเหยียบธรรมอยู่ในนั้น เลยสำคัญตนว่าเรียนได้ชั้นนั้นชั้นนี้ เอานั่นมาเป็นมรรคเป็นผล ไม่ได้เอาความประพฤติปฏิบัติดีงามตามหลักธรรมหลักวินัยมาปฏิบัติ ซึ่งเป็นภาคปฏิบัติ จากนั้นก็เป็นปฏิเวธขึ้นมาคือความรู้แจ้งในผลของตนที่ปฏิบัติมานาน้อยเป็นลำดับ ตั้งแต่ศีลก็รู้แจ้งว่าเราศีลบริสุทธิ์ สมาธิจิตใจเราสงบ นี้รู้แจ้งไปโดยลำดับ สงบขั้นใดรู้ประจักษ์ นี่เป็นปฏิเวธ ปฏิเวธไปโดยลำดับ จนกระทั่งถึงวิมุตติพระนิพพาน ปฏิเวธโดยสมบูรณ์ นี่ละแปลนของพระพุทธเจ้าสอนไว้เพื่อธรรมเหล่านี้โดยสมบูรณ์”

ออกพรรษา พ.ศ. ๒๔๘๗ ท่านไปวัดป่าบ้านโคก

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๗ หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ท่านได้มาจำพรรษาที่วัดป่าบ้านโคก ตำบลตองโขบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร (ปัจจุบัน คือ วัดป่าวิสุทธิธรรม) ตามที่ท่านพระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ ได้กราบอาราธนานิมนต์ ส่วนหลวงปู่พรหม จิรปุญฺโญ ท่านได้ไปจำพรรษาที่วัดป่าสุทธาวาสตามที่หลวงปู่มั่นได้เผด็จบอกไว้

เมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ท่านพระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ ได้สร้างศาลาโรงธรรมและกุฏิถวายหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต เพื่อเป็นอนุสรณ์ที่หลวงปู่มั่นได้มาจำพรรษา ณ วัดป่าบ้านโคก อันเป็นบ้านเกิดของท่านพระอาจารย์กงมา ในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ได้ไปจำพรรษาที่เสนาสนะป่าบ้านนามน ซึ่งอยู่ห่างออกไปประมาณ ๒ กิโลเมตร และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๗ ท่านจึงได้มาจำพรรษาที่วัดป่าบ้านโคกอีกครั้ง

เมื่อออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๗ หลวงปู่พรหม จิรปุญฺโญ ท่านได้ออกเดินธุดงค์ติดตามหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ไปพักที่วัดป่าบ้านโคก ตามที่หลวงปู่มั่นได้อนุญาตไว้ ซึ่งในช่วงนี้มีเหตุการณ์สำคัญ ดังนี้

ศาลาโรงธรรมที่ท่านพระอาจารย์กงมาได้สร้างขึ้น เพื่อเป็นสถานที่ที่หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ใช้เป็นที่แสดงธรรมเทศนาพระสงฆ์และพุทธบริษัท รวมทั้งเป็นที่ประชุมสงฆ์ เพื่อวางระเบียบแบบแผนของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานให้ถูกต้อง บริเวณด้านขวาของศาลา มีต้นค้อต้นใหญ่ ยืนต้นอยู่ ต้นค้อนี้เป็นที่ที่หลวงปู่มั่นยืนถ้อยรูป ดังปรากฏเป็นภาพประวัติศาสตร์ให้ชาวพุทธได้กราบไหว้บูชาเป็นขวัญตาขวัญใจจนถึงปัจจุบันนี้

พ.ศ. ๒๔๘๘ ท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดป่าธาตุนาเวง

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ก่อนเข้าพรรษา เมื่อหลวงปู่มั่นท่านรับอาราธนานิมนต์ชาวบ้านหนองผือจะไปจำพรรษาที่วัดป่าบ้านหนองผือ ตำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร เมื่อใกล้เข้าพรรษา หลวงปู่มั่นพร้อมด้วยพระศิษย์และชาวบ้านหนองผือที่ไปรับท่าน ได้ออกเดินเท้าไปบ้านหนองผือ ซึ่งขณะนั้นหลวงปู่พรหมและองค์หลวงตาพระมหาบัวออกไปรุดงค์แล้ว จึงไม่ได้ร่วมไปกับคณะ ส่วนหลวงปู่หลุย จันทสาโร ซึ่งเป็นผู้แนะนำชาวบ้านหนองผือไปกราบอาราธนานิมนต์หลวงปู่มั่น ท่านไปรอรับหลวงปู่มั่นระหว่างทาง ซึ่งสมัยนั้นทางทุรกันดารมาก โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“เดินด้วยเท้านะ เดินทางสองสามคืนมาถึงหนองผือ เมื่อท่านตกลงแล้วเขาก็ไปรับท่านมา มันไม่มีล้อไ้เรื่องถนนหนทาง อย่าไปถาม มีแต่ทางตันตันไปตามป่าตามเขาไปอย่างนั้น ซอกแซกไปทางคนพอไปได้เท่านั้น บ้านนามนก็ตัดมาทางนี้เข้ามาหนองผือ มาตามป่าตามเขาไม่ได้มาทางเมืองนะ ตัดมา มานั้นท่านมาจำพรรษาที่นั่น พระเณรนี้มากมาย ตอนที่ท่านเข้าหนองผือ ท่านเข้าก่อนเรา เรายังเที่ยวอยู่ในป่านะ แต่ก็ทราบญาติโยมทางหนองผือไปรับท่านมา เราก็รอเวลาอันสมควรแล้ว เราถึงจะเข้าไปหนองผือเลยทีเดียว”

สำหรับหลวงปู่พรหม จิรปุญฺโญ ในขณะที่หลวงปู่มั่นท่านไปวัดป่าบ้านหนองผือ ท่านได้รุดงค์ตามป่าตามเขาและมาพักที่วัดป่าธาตุนาเวง ตำบลธาตุนาเวง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น วัดป่าภูธรพิทักษ์ หลวงปู่พรหมท่านรับเป็นเจ้าอาวาสอยู่ระยะเวลาหนึ่ง จากนั้นท่านจึงรุดงค์ติดตามไปพักกับหลวงปู่มั่นที่วัดป่าบ้านหนองผือ โดยไม่ได้อยู่ร่วมจำพรรษา

แม้สมัยก่อนบ้านหนองผือยังเป็นบ้านที่ทุรกันดารมาก มีสภาพเป็นป่าเป็นดง มีต้นไม้ใหญ่ปกคลุมหนาแน่น สัตว์ป่าก็เต็มไปหมด ทางสัญจรไปมาก็ค่อนข้างลำบาก ระยะทางก็ไกล เพราะเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่แอ่งเขา จะเข้าจะออกต้องเดินด้วยกำลังฝีเท้าข้ามภูเขา มิฉะนั้นก็ต้องนั่งเกวียนอ้อมภูเขาเข้าไป ถึงอย่างนั้นการเข้าไปกราบนมัสการฟังธรรมคารวะหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ก็ไม่เป็นอุปสรรคต่อครูบาอาจารย์พระศิษย์รุ่นแรกๆ ประเภทเพชรน้ำหนึ่งทั้งหลาย แม้ท่านจะเข้าสู่วัย

ชราภาพแล้วก็ตาม เช่น หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่ฝั้น อาจาโร ท่านพ่อลี ธมฺมธโร หลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ฯลฯ และไม่เป็นอุปสรรคต่อบรรดาพระธุดงค์กรรมฐานรุ่นหลังๆ ที่มุ่งต่อมรรคผลนิพพาน เช่น ท่านพระ-
อาจารย์จวน กุลเชฏฺโฐ ท่านพระอาจารย์สิงห์ทอง ธมฺมวโร หลวงปู่หล้า เขมปัตโต หลวงปู่ผ่าน
ปญฺญาปทีโป หลวงปู่สุภาพ ธมฺมปญฺโณ หลวงปู่ผาง ปรีชญฺโณ ฯลฯ ต่างก็เดินเท้าธุดงค์เข้าไป
กราบนมัสการถวายตัวเป็นศิษย์ เพื่อขอเข้ารับการอบรมธรรมปฏิบัติจากหลวงปู่มั่นกันไม่ขาดสาย

ส่วนฆราวาสญาติโยมที่เคารพศรัทธาทั้งจากทางใกล้และไกล ต่างก็อุตส่าห์พยายามดั้นด้น
เดินทางเข้าไปกราบนมัสการ ทำบุญ ฟังธรรมท่านกันไม่ขาดสายเช่นกัน โดยไม่มีใครเกรงกลัวภัย
อันตรายใดๆ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ร้าย เช่น พวกเสือ พวกหมี พวกงูก็ตาม ไม่ว่าจะเสี่ยงต่อไข้มาลาเรีย
ก็ตาม ไม่ว่าจะลำบากลำบากเพียงใดก็ตาม ต่างก็ไม่ได้คำนึงถึง เพราะกิตติศัพท์กิตติคุณ ชื่อเสียง
อันเลื่องลือโด่งดัง และที่สำคัญคุณธรรมของหลวงปู่มั่นนั่นเอง

ประวัติวัดป่าภูธรพิทักษ์

วัดป่าภูธรพิทักษ์ เดิมชื่อ วัดป่าธาตุนาเวง ตั้งอยู่บริเวณป่าดงดิบ อยู่ใกล้กับโรงเรียน
พลตำรวจเขต ๔ และในปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร (เดิมเป็นโรงเรียน มาเป็นวิทยาลัย
และมาเป็นสถาบันราชภัฏสกลนคร จนได้รับการสถาปนายกฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๗) ได้มาแทนโรงเรียนพลตำรวจเขต ๔ ที่ยกเลิกไป

ซึ่งวัดแห่งนี้ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ เคยเป็นเจ้าของอาวาสมาก่อน ต่อมาหลวงปู่ฝั้น อาจาโร
รับนิมนต์จำพรรษาอยู่ที่วัดป่าภูธรพิทักษ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๘ เป็นต้นมา ระหว่างที่ท่านจำพรรษา
อยู่ที่วัดแห่งนี้ ได้บูรณะวัด ซ่อมแซมกุฏิที่พังให้มีสภาพดี สำหรับเป็นที่พักอาศัย

หลวงปู่ฝั้น ก่อนที่จะมาพักจำพรรษาอยู่ที่วัดป่าภูธรพิทักษ์ บริเวณแถบนี้รกไปด้วยป่าหญ้า
ไข้มาลาเรียชุกชุม ตำรวจป่วยเป็นไข้มาลาเรียขึ้นสมอง กระโดดหน้าต่างกองร้อยตาย ครอบครัว
ตำรวจเชื่อว่าเป็นเพราะผีเจ้าพ่อหนองหญ้าไซโกรธ พระอาจารย์ฝั้นจึงพยายามอธิบายให้ตำรวจ
เหล่านั้นได้เข้าใจในเหตุผลและให้เลิกเชื่อถือผีผาง แต่ตำรวจและครอบครัวเหล่านั้นก็ยังไม่ยอมเชื่อ
การพัฒนาเริ่มจากทำความสะอาดสถานที่ ถางป่าและหญ้าจนเตียนโล่ง พร้อมทั้งสร้างถนน
สนามฟุตบอล สนามเด็กเล่น ยกเว้นการขุดลอกหนองหญ้าไซ เพราะตำรวจต่างกลัวผีเจ้าพ่อ
หนองหญ้าไซ ในที่สุดพระอาจารย์ฝั้นมานั่งเป็นประธานจึงเริ่มทำการขุดลอก จนหนองหญ้าไซ
กลายเป็นสระน้ำขึ้นมา อากาศดีขึ้น ไข้มาลาเรียที่เคยชุกชุมค่อยๆ เบาบางลง จนโรคไข้มาลาเรีย
ได้หายไปที่สุดในที่สุด

หลวงปู่ฝั้น มาเป็นเจ้าอาวาสและจำพรรษาที่วัดป่าธาตุนาเวง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๘ จนถึง พ.ศ. ๒๔๙๖ รวม ๙ พรรษา และได้เปลี่ยนชื่อวัดเป็นวัดป่าภูธรพิทักษ์ ตั้งชื่อตามหน่วยงานที่อยู่ใกล้และให้ความอุปถัมภ์วัด ได้แก่ โรงเรียนพลตำรวจ เขต ๔ นั่นเอง ท่านได้พัฒนาวัด และรวมถึงบริเวณใกล้เคียงกับวัดให้เกิดสุขลักษณะที่ดี โดยเฉพาะบริเวณโรงเรียนพลตำรวจ เขต ๔ เป็นตัวอย่าง เมื่อออกพรรษาเสร็จงานกฐิน หลวงปู่ฝั้น ท่านจะพาภิกษุ สามเณร เดินธุดงค์ไปวิเวกตามสถานที่ต่างๆ ในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ เมื่อออกพรรษา ท่านได้พาภิกษุสามเณร เดินธุดงค์ไปวิเวกที่ภูวาวในท้องที่อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย

พ.ศ. ๒๔๘๘ ติดตามหลวงปู่ฝั้นไปวัดป่าบ้านหนองผือ

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ เมื่อจวนจะใกล้เข้าพรรษา หลวงปู่ฝั้น ภูริทัตโต และคณะศิษย์ได้เดินเท้าธุดงค์เพื่อจะไปพักจำพรรษาที่วัดป่าบ้านหนองผือ (วัดป่าภูริทัตตถิราวาส) ตำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ท่านได้พักจำพรรษาอยู่ที่วัดแห่งนี้เป็นเวลา ๕ พรรษาดิติดอกัน จบจนปลายปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ช่วงท่านอาพาธหนักใกล้จะมรณภาพ จึงออกไปพักที่วัดป่าสุทธาวาส

ขณะที่หลวงปู่ฝั้นและพระศิษย์ไปพักที่วัดป่าบ้านหนองผือได้ไม่นาน ในช่วงก่อนเข้าพรรษา หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านได้เดินธุดงค์ติดตามไปพักด้วย แต่ไม่ได้อยู่ร่วมจำพรรษา เนื่องจากมีพระศิษย์รุ่นหลังๆ จำนวนมากมาขอเข้ารับการศึกษาอบรมกับหลวงปู่ฝั้น กุฎีก็มีจำกัด และเป็น การเพิ่มภาระของชาวบ้านในการเลี้ยงดู ท่านจึงไปพักจำพรรษาในสถานที่ใกล้เคียง สำหรับองค์ หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้ติดตามมาภายหลัง และได้อยู่อุปฐากรับใช้หลวงปู่ฝั้น อย่างใกล้ชิดติดตามจนหลวงปู่ฝั้นมรณภาพ โดยตลอดเวลาที่หลวงปู่ฝั้นและพระศิษย์พักและ จำพรรษาที่วัดป่าบ้านหนองผือ ชาวบ้านหนองผือต่างดูแลเอาใจใส่ปรนนิบัติรับใช้ครูบาอาจารย์ เป็นอย่างดี โดยเฉพาะปีแรกเป็นปีที่หนักมากที่สุด โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“ทีนี้เวลาก้าวเข้ามาหนองผือนี้ พระเณรรู่มละซิ นี่ตอนสุดท้ายท่าน เราก็ดูเคยเห็น อยู่กับ ท่านก็เคยอยู่ เคยเห็นท่านแล้ว ท่านอยู่ยังไง แล้วทราบประวัติของท่านก็ทราบมาตลอด ท่านอยู่ โดดเดี่ยวๆ อย่างนั้น ทีนี้เวลาเข้าไปหนองผือนี้พระเณรยั่วเย้ยๆ ประชาชนญาติโยมทั้งผู้หญิงผู้ชาย ปีแรกดูจะไม่ได้ทำงานทางบ้านเจ้าของแหละ พี่น้องชาวหนองผือนะ จะวิ่งเต้นตั้งแต่เรื่องของวัด ของวา ผู้ชายวิ่งจัดที่พักที่อยู่ กระทบกระทบ ร้านนั่นร้านนี้ ทางจงกรมจงเก็มให้พระ พระก็รุม เข้าไป ฝ่ายผู้หญิงก็ต้องวิ่งเต้นชวนหาอาหารการบริโภคน สำหรับใส่บาตรวันรุ่งขึ้นเช้าๆ เป็น ประจำ พวกนี้ก็ไม่ได้อยู่ พวกผู้ชายก็วิ่งไปในวัด เหมือนหนึ่งว่า ปีที่เราไปอยู่ปีแรกนั้นเป็นปีที่พี่น้อง ชาวหนองผือนี้นักมากที่สุด เราฝังลึกนะฝังใจ...

ตั้งแต่เข้าผู้ชายไปวัดแล้วไม่ได้กลับมาละนะ ทำที่นั่นที่นี้ร้านเล็กๆ นั่นแหละ เป็นแคร์เล็กๆ เพราะพระไปมาก ๓๐ - ๔๐ องค์ ซึ่งแต่ก่อนไม่เคยมีพระ นั่นซี มันก็หนักมากละซิ ทั้งจะทำทางจกรรม ทั้งจะทำที่ปักให้พระองค์นั้นแล้วองค์นี้ ประชาชนฝ่ายผู้ชายนี้ไม่ได้กลับบ้านละ คำถึงกลับทางฝ่ายผู้หญิงก็วิ่งเต้นทางบ้านทางโน้น เพื่อหาอาหารบิณฑบาตใส่บาตรถวายพระตอนเช้า เพราะพระมีจำนวนมาก นี่จึงว่าในปีแรกที่ไปอยู่นั้นเป็นปีที่หนักมากสำหรับพี่น้องชาวหนองผือเรานะ ประหนึ่งว่าไม่ได้ทำงานส่วนตัวเลย วิ่งเต้นกับวัดกับวา

นี่ละบ้านหนองผือ แล้วคิดดูชิตลาดลาดเลไม่มี พระตั้งเท่าไร ๓๐ - ๔๐ บางทีนะ บางทีมากกว่านั้นก็มิ ท่านเหล่านี้หามาเลี้ยงดูได้หมดเลย ไม่มีตลาดร้านค้าที่ไหน อุตุส่าห์พยายามหามาฝ่ายผู้หญิงวิ่งทางหนึ่ง ฝ่ายผู้ชายวิ่งทางหนึ่ง ทั้งปีแหละปีนั้น หนักมากทีเดียว เราไม่สืมนะ คุณอันนี้ของพี่น้องชาวหนองผือที่ได้ฝังใจเราอย่างลึก ไม่มีวันถอนเลย ฝังลึกมากทีเดียว”

พ.ศ. ๒๔๘๘ จำพรรษาถ้าพระ บ้านนาใน

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ก่อนเข้าพรรษา หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ เมื่อท่านตัดสินใจไม่จำพรรษา ร่วมกับหลวงปู่มั่นที่วัดป่าบ้านหนองผือแล้ว ท่านก็กราบลาหลวงปู่มั่นและออกเดินทางมุ่งมาถ้าพระ ซึ่งตั้งอยู่บ้านนาใน ตำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร และตั้งอยู่ไม่ห่างไกลจากวัดป่าบ้านหนองผือมากนัก โดยห่างกันประมาณ ๔ - ๕ กิโลเมตร หลวงปู่พรหมท่านจึงได้มาพักจำพรรษาที่ถ้าพระแห่งนี้

ถ้าพระมีพระพุทธรูปโบราณประดิษฐานอยู่หลายองค์ อันเป็นที่มาของชื่อถ้า และเคยเป็นถ้าที่อยู่อาศัยของเสือ ถ้าพระนับเป็นสถานที่มงคลสักปายะอีกแห่งหนึ่งของตำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม มีสภาพภูมิประเทศเป็นป่าเขามีถ้าเงื่อมผา บริเวณใกล้ๆ ถ้าพระมีน้ำตกเล็กๆ ไหลตกในช่วงฤดูฝน สภาพแวดล้อมอุดมสมบูรณ์ไปด้วยธรรมชาติของป่าไม้และสัตว์ป่า บรรยากาศจึงวิเวกเงียบสงัด อากาศเย็นสบาย ครูบาอาจารย์พระอุดมคุณธรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่นจึงนิยมนำคุณูปการปฏิบัติธรรมกันหลายองค์ เช่น หลวงปู่ภู ธรรมทินโน หลวงปู่หลุย จันทสาโร หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนโน หลวงปู่ผ่าน ปญญาปทีโป ฯลฯ ถ้าพระปัจจุบันได้พัฒนาเป็นวัดป่ากรรมฐาน ชื่อวัดถ้าพระนาใน

ขณะที่หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านเดินทางมุ่งมาจำพรรษาอยู่ถ้าพระนาใน ในวันพระใหญ่ ท่านจะเดินมาลงอุโบสถ ฟังปาฏิโมกข์ และฟังโอวาทธรรมจากหลวงปู่มั่น ที่วัดป่าบ้านหนองผือเป็นประจำ โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนโน ได้เมตตาเทศน์เหตุการณ์ตอนนี้ไว้ดังนี้

“พระปฏิบัติทั้งหลายชอบได้ยินได้ฟังเสมอ จากครูจากอาจารย์ อาจารย์องค์ใดเป็นที่เคารพนับถือเลื่อมใสในด้านปฏิบัติ ทั้งในด้านจิตใจ อาจารย์องค์นั้นไปอยู่ในสถานที่ใด ลูกศิษย์ลูกหาจะทยอยไปหาเรื่อยๆ จนแทบไม่มีที่พักอาศัยเพียงพอกัน ยกตัวอย่างเช่น ท่านอาจารย์มั่น เป็นต้น ท่านไปอยู่ในสถานที่ใด ลูกศิษย์ลูกหาอยู่ใกล้อยู่ไกล ทยอยไปหาท่านเสมอมิได้ขาด แม้จะอยู่กับท่านโดยเฉพาะในที่แห่งเดียวกันไม่ได้ เพราะสถานที่ไม่เพียงพอกับการอยู่ก็ตาม ก็จะต้องไปหาพักอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ๒ - ๓ - ๔ กิโลเมตร หรือ ๗ - ๘ กิโลเมตร ท่านก็ยอมไปอยู่ ทั้งนี้เพื่อมาฟังโอวาทท่านได้สะดวก ในวันทำอุโบสถ และวันประชุมธรรม

ในวันอุโบสถ ฟังปาฏิโมกข์ และฟังโอวาทท่านหลังปาฏิโมกข์แล้ว เวลาสงฆ์อรุณธรรมก็มาเล่าถวายให้ท่านแก้ปัญหาให้ พระ เณร จึงมีมากจนเต็มไปหมดในตำบลนั้นๆ ในขณะที่ท่านพักอยู่มีแต่พระกรรมฐาน ถึงวันอุโบสถฉันจังหันแล้วต่างองค์ต่างมา พอบ่ายโมงท่านก็เริ่มลงอุโบสถ พออุโบสถแล้ว ท่านจะให้โอวาท ส่วนมากท่านให้โอวาทหลังจากอุโบสถแล้ว นี่เป็นภาคปฏิบัติอันสำคัญกับผู้ที่อยู่กับท่าน...”

อนึ่ง หลวงปู่พรหม แม้ท่านบรรลุนิพพานเป็นพระอรหันต์แล้วก็ตาม ท่านไม่อิมธรรม ท่านก็มาฟังธรรมหลวงปู่มั่นผู้เป็นพ่อแม่ครูอาจารย์ของท่าน เรื่องพระอรหันต์ฟังธรรมพระอรหันต์ เป็นความรื่นเริงในธรรม มีคติตัวอย่างมาแต่ครั้งพุทธกาล โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนโน ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“ท่านทั้งหลายมาเยี่ยมนี้ก็ต้อนรับ วันนี้เป็นวันมาฆบูชา พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ ท่านมาเองมาเฝ้าพระพุทธเจ้า ท่านจึงแสดงเรื่องโอวาทปาฏิโมกข์ให้พระสงฆ์ฟัง โอวาทปาฏิโมกข์เราไม่นำมาแสดงละ โอวาทท่านสอนผู้บริสุทธิ์ ต่างกันกับสอนคนผู้มีกิเลส ท่านสอนด้วยความบริสุทธิ์ล้วนๆ เป็นธรรมรื่นเริงซึ่งกันและกันทั้งนั้น ที่สาวกทั้งหลาย ๑,๒๕๐ องค์มาเฝ้าพระพุทธเจ้าเป็นผู้สิ้นกิเลสเรียบร้อยแล้ว ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า เป็นธรรมรื่นเริงทั้งนั้น ไม่ใช่ธรรมแก่กิเลส ท่านแก้หมดแล้ว

วันมาฆบูชา เป็นวันท่านรื่นเริงในธรรมทั้งหลายของพระพุทธเจ้า เดือน ๓ เพ็ญ ของพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ เป็นคติตัวอย่างอันดี ให้เราระลึกถึงท่านนะ พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์นี้เป็นของเล็กน้อยเมื่อไร เกิดได้ง่ายๆ หรือพระอรหันต์เกิด...

... ปิโทเส ภิกขุโอวาท พอมืดก็ประทานพระโอวาทแก่พระสงฆ์ ซึ่งมีหลายชั้นหลายภูมิแห่งธรรม พระสงฆ์ยังเป็นอรหัตบุคคลด้วยแล้วไม่มีคำว่าอิมธรรม เพราะฉะนั้นจึงประทานพระโอวาททั่วถึงกันหมด นับแต่พระอรหันต์ลงมา พระอรหันต์ไม่อิมธรรม ท่านรื่นเริงในธรรม ได้ยิน

ได้ฟังอรรถธรรมเท่าไร ยิ่งเป็นเครื่องรื่นเริงระหว่างชั้นกับจิตประสานกันได้อย่างสนิทเลย นั่นละ ท่านผู้มีธรรมในใจจึงไม่เคยอิมิธรรม เป็นเครื่องรื่นเริงระหว่างชั้นกับจิตที่ครองตัวอยู่นี้ ก็ได้อาศัยอันนี้”

ออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ท่านไปพักกับหลวงปู่ลี อโศโก

ในปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๘ เมื่อออกพรรษา หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านออกเดินธุดงค์กลับไปบ้านเกิดของท่าน โดยแวะพักกับหลวงปู่ลี อโศโก ที่เสนาสนะป่าข้าง บ้านตาล ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

เสนาสนะป่าแห่งนี้มีสภาพเป็นป่าเป็นดง เป็นสถานที่สัปปายะวิเวกเงียบสงัดอีกแห่งหนึ่ง เหมาะกับการเจริญเมตตาภาวนา ขณะที่หลวงปู่พรหมพักที่เสนาสนะป่าแห่งนี้ มีพระมาอยู่ศึกษาปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่ลีหลายรูป โดยหลวงปู่ลี ท่านมีอาวุโสสูงสุดและเป็นเจ้าอาวาส สำหรับหลวงปู่พรหม ท่านอาวุโสเป็นองค์ที่สอง พระที่อยู่ในสำนักปฏิบัติแห่งนี้ ท่านอยู่กันอย่างมักน้อยสันโดษ และมีความตั้งใจขยันทำความเพียร

ในขณะที่หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ พักอยู่กับ หลวงปู่ลี อโศโก ท่านได้เมตตาโปรดสงเคราะห์ญาติโยม โดยติดตามหลวงปู่ลีรับกิจนิมนต์ต่างๆ ตามบ้านญาติโยมในละแวกนั้น เช่น สวดเจริญพระพุทธมนต์และฉันจังหันเช้า เพื่อทำบุญอุทิศให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว นอกจากนี้ท่านยังได้เมตตาแนะนำสั่งสอนให้ชาวบ้านรู้จักการบำเพ็ญทาน รักษาศีล เจริญเมตตาภาวนา และได้ชักชวนลูกหลานในหมู่บ้านให้ออกบวชเป็นพระชุกชุมตามธรรมเนียม พร้อมทั้งสอนการเดินจงกรมและนั่งสมาธิ โดยท่านทำให้ดูเป็นตัวอย่าง

หลวงปู่พรหม ท่านพักอยู่ที่เสนาสนะป่าแห่งนี้ไม่นานนัก ท่านก็กราบลาหลวงปู่ลี เพื่อออกเดินธุดงค์ไปกราบคารวะเยี่ยมเยียนหลวงปู่มั่น ที่วัดป่าบ้านหนองผือ

พ.ศ. ๒๔๘๙ จำพรรษาถ้ำพระ บ้านนาใน

หลวงปู่บุญหนา ธรรมทินฺโน วัดป่าบ้านหนองโดก (วัดป่าโสตถิผล) อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ได้เมตตาเล่าเรื่องเกี่ยวกับหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ เมื่อครั้งท่านเป็นสามเณรติดตามหลวงปู่อ่อน ญาณสิริ ไปกราบหลวงปู่มั่น ที่วัดป่าบ้านหนองผือ ตำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม ดังนี้

“เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๔๘๙ - ๒๔๙๐ ท่าน (หลวงปู่บุญหนา) ยังเป็นสามเณรอายุ ๑๕ - ๑๖ ปี เป็นศิษย์หลวงปู่อ่อน และติดตามหลวงปู่อ่อนไปกราบหลวงปู่มั่น ที่วัดป่าบ้านหนองผือ

โดยออกเดินทางตั้งแต่ฉันทอาหารเช้าเสร็จประมาณ ๐๙.๐๐ น. ไปถึงวัดป่าบ้านหนองผือประมาณ ๑๕.๐๐ น. ใช้เวลาเดินทาง ๖ ชั่วโมง

ในช่วงนั้นพระสายปฏิบัติกรรมฐานจะมุ่งหน้าเข้าสู่วัดป่าบ้านหนองผือเช่นเดียวกัน

หลวงปู่พรหม ท่านพักอยู่ที่ใต้ต้นไม้ ปักกลด มีแคร่ไม้ไผ่เล็กๆ เป็นพื้นนอน พอหลาย ๆ วันเข้า หลวงปู่พรหมท่านอยากจะขอสร้างกุฏิ ประกอบกับท่านเคยเป็นช่าง เคยมีครอบครัว เป็นนายฮ้อย หัวหน้าขายวัว ควาย ก่อนที่จะบวชท่านได้แจกข้าวของ เงินทอง ไร่นา ให้กับชาวบ้าน ยกเว้นเครื่องมือจับสัตว์ ล่าสัตว์ ท่านจะนำไปฝังดิน หรือเผาทิ้งหมด (**หลวงปู่อ่อน** ท่านเล่าให้ฟัง)

ครั้งแรกหลวงปู่พรหมขอหลวงปู่มั่นสร้างกุฏิเป็นกระต๊อบเล็กๆ พอให้เป็นที่พักได้เนื่องจาก ใกล้จะฤดูฝน หรือฤดูหนาวนี้แหละ จำไม่ได้ หลวงปู่มั่นไม่พูด นั่งเฉย จะอนุญาตก็ไม่พูด จะไม่อนุญาตก็ไม่บอก มีแต่บอกให้ไปภาวนา วันต่อมาก็ขออีก ท่านก็ไม่พูดอีก บอกให้ไปภาวนาอีก วันที่สามขออีกครั้ง หลวงปู่มั่นบอกว่า “**อยากจะทำก็ทำซะ แต่ทำให้เสร็จในวันนี้**”

จากนั้นก็บอกพระ เณร ชาวบ้านร่วมมือช่วยกันทำ หัววัสดุอุปกรณ์ บ้างก็ไปตัดไม้ไผ่มาทำ พื้น ทำผนังใบตอง มุงหลังคาด้วยหญ้าคา บันไดทำจากไม้ไผ่ พอถึงเย็นก็เสร็จ กราบเรียนหลวงปู่มั่น ท่านก็บอกว่า “**อยากได้กุฏิ สร้างเสร็จแล้วจะทำอะไรอีก ไปภาวนานะทีนี้...**”

ในปีนั้นหลังจากหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ได้รับอนุญาตให้สร้างกุฏิที่พักสำหรับองค์ท่านเอง ซึ่งหลวงปู่มั่นบอกให้สร้างเสร็จในวันเดียวดังกล่าว แต่สุดท้ายหลวงปู่พรหมได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเองไม่ควรจำพรรษาอยู่กับหลวงปู่มั่น เพราะขณะนั้นท่านก็บรรลุนิพพานแล้ว กุฏิก็มีจำกัด เพื่อเปิดโอกาสให้พระธุดงค์กรรมฐานรุ่นใหม่เข้าไปศึกษาอบรม ดังนั้น ท่านจึงแยกย้ายไปหาที่จำพรรษา ในสถานที่ที่ไม่ห่างไกลนัก เพื่อเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระพระอาจารย์ ด้วยการช่วยอบรมพระ เณร ที่สนใจด้านปฏิบัติภาวนา เป็นการช่วยกลั่นกรองและเตรียมตัวพระ เณร ก่อนที่จะไปขอเข้ารับการศึกษาอบรมธรรมปฏิบัติจากองค์หลวงปู่มั่นต่อไป

การอยู่ที่วัดป่าบ้านหนองผือ พระป่าที่อาวุโสแล้ว หรือมีพรรษามากๆ ปรกติจะไม่ได้ อยู่ประจำกับหลวงปู่มั่น จะให้แต่พระหนุ่มพรรษาน้อยๆ อยู่ด้วย เช่น หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน พระอาจารย์วัน อุตตโม หลวงปู่หล้า เขมปัตโต หลวงปู่ศรี มหาวิโร หลวงปู่ คำพอง ดิสโส เป็นพระหนุ่มกว่าเพื่อนในตอนนั้น เป็นต้น ถ้าพระเณรอยู่กันจำนวนมากๆ ชาวบ้าน ก็เลี้ยงดูไม่ไหว เพราะเป็นหมู่บ้านเล็กๆ มีไม่กี่หลังคาเรือน

พระส่วนใหญ่จะเข้ามากราบและฟังคำสอนจากหลวงปู่มั่นแล้วก็ออกไป จะอยู่ประจำก็ไม่มี กุฏิพอจะให้อยู่ พระที่อาวุโสพรรษามากๆ ก็แยกออกไปสร้างวัดอยู่ใกล้ๆ พอไปมาหาสู่ มารับ

คำสอนและอุปนิสัยจากพระอาจารย์ใหญ่เป็นครั้งเป็นคราว รวมทั้งคอยช่วยอบรมขัดเกลาพระเป็น
 ชั้นต้นก่อนที่จะเข้าหาหลวงปู่มั่น คือ ทำหน้าที่เป็นด่านหน้า ช่วยแบ่งเบาภาระหลวงปู่มั่นในการ
 อบรมสั่งสอนแก่พระ เณร ที่มาใหม่ เช่น หลวงปู่อ่อนก็ไปสร้างวัดป่าหนองโคก (วัดป่าโสตถิผล)
 อำเภอพรรณานิคม หลวงตาพระมหาบัวไปสร้างวัดบ้านกุดไผ่ (วัดป่าญาณสัมปันโน) เพื่อสำหรับ
 ปลีกออกมาบำเพ็ญภาวนาระหว่างอยู่ดูแลหลวงปู่มั่น พระอาจารย์กู่ ธรรมทินโนก็ไปสร้างวัดป่า
 บ้านโคกมะนาว อยู่ใกล้บ้านกุดไผ่ หลวงปู่ฝั้น อาจารย์ไปสร้างวัดป่าภูธรพิทักษ์ บ้านธาตุนาเวง
 อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ในระยะต่อมาก็ไปอยู่ที่ถ้ำพระ บ้านนาใน
 อยู่กับหลวงปู่ผาง ปรีปุณฺโณ หลวงปู่นิล และหลวงปู่ผาน ปรุณฺวาปีโป ไปสร้างวัดป่าปทีป-
 ปุณฺณาราม บ้านเซียม อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร เป็นต้น

หลวงปู่บุญหนาเล่าต่อไปว่า ในช่วงนั้นหลวงปู่ผานได้กราบลาหลวงปู่มั่นไปอยู่ที่ถ้ำพระ
 บ้านนาใน และได้มีโอกาสกราบและฟังธรรมะหลวงปู่พรหมด้วย

หลวงปู่บุญหนาเล่าอีกว่า ในตอนนั้นท่านได้พบพระเถระลูกศิษย์หลวงปู่มั่นหลายรูป
 เป็นต้นว่า หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หลวงปู่บัว สิริปุณฺโณ หลวงปู่อ่อนสา
 สุขกาโม พระอาจารย์กว่า สุมโน เป็นต้น ไม่เจอแต่หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ (เพราะท่านพัก
 จำพรรษาที่เชิงใหม่จนตลอดชีวิต ไม่ได้กลับมาภาคอีสานอีก)”

ในระยะนี้ก็มีครูบาอาจารย์หลายองค์เดินเท้าธุดงค์มากราบหลวงปู่มั่นที่วัดป่าบ้านหนองผือ
 อย่างไม่ขาดสาย และบางองค์ก็ได้เดินธุดงค์มาฟังธรรมปฏิบัติธรรมและจำพรรษากับหลวงปู่พรหม
 ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ เมื่อออกพรรษาแล้ว ท่านก็จากถ้ำพระ มุ่งไปวัดป่าบ้านหนองผือ เพื่อกราบ
 นมัสการลาหลวงปู่มั่น กลับไปอยู่จำพรรษาที่บ้านดงเย็น อันเป็นภูมิลำเนาเดิมของท่าน ท่านได้เดิน
 เท้าธุดงค์ไปตามป่าตามเขา พักตามวัดป่ากรรมฐานของพระศิษย์หลวงปู่มั่นบ้าง ปักกลดพักค้าง
 ระหว่างทาง พักตามป่าช้าและวัดร้างบ้าง ในที่สุดท่านก็เดินเท้าธุดงค์ถึงบ้านดงเย็น และเข้าพักที่
 วัดผดุงธรรม หรือวัดใน

ภาค ๑๓ ท่านสร้างศาสนทายาท

ท่านมุ่งมั่นฝึกฝนอบรมสั่งสอนตนเองก่อน

พระอุดมคุณธรรมฐานศิษย์สายท่านพระอาจารย์เสาร์ ท่านพระอาจารย์มั่น ในสมัยยุคต้นๆ หรือกองทัพธรรม จะดำเนินตามแนวปฏิบัติของท่านพระอาจารย์ใหญ่ทั้งสองที่วางไว้อย่างเคร่งครัด บุกบ่าและจะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด คือ **ท่านจะมุ่งมั่นฝึกฝนอบรมสั่งสอนตนเองก่อน** จึงจะ **อบรมสั่งสอนผู้อื่น** กล่าวคือ หากท่านประพฤติปฏิบัติธรรมไปแล้ว ยังไม่บรรลุนิยามธรรมขั้นสูงสุด เป็นพระอรหันต์ ท่านก็ไม่ยอมคลุกคลีเกี่ยวข้องกับผู้อื่น ท่านก็ยังเร่งรีบบำเพ็ญความเพียรอย่าง อุกฤษฏ์ยิ่งยวดต่อไป

เมื่อท่านประสบผลสำเร็จสมตามความปรารถนาเป็นศาสนทายาทสืบทอดพระพุทธศาสนา แล้ว ท่านก็ยังคงบำเพ็ญเพียรภาวนาเป็นวิหารธรรมของท่านอย่างไม่ลดละไปตลอดชีวิต จวบจน ท่านละจากโลกนี้ไป เพื่อรักษาธาตุขันธ์ เพื่อบำเพ็ญประโยชน์แก่โลก โดยท่านจะรับภาระหน้าที่ อบรมสั่งสอนหมู่คณะในวงกรรมฐาน เพื่อทดแทนบุญคุณของท่านพระอาจารย์ใหญ่ทั้งสอง ทั้งนี้ เพื่อสร้างศาสนทายาทให้สืบทอดพระพุทธศาสนาต่อไป ทั้งท่านเมตตาสงเคราะห์สั่งสอนสัตว์โลก โดยเทศนาธรรมโปรดมนุษย์ เทพยดา อินทร์ พรหม และเป็นเนื่อนาบุญของพุทธบริษัทจะได้ บำเพ็ญบุญกับท่าน ตลอดจนท่านได้แผ่เมตตาอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้บรรดาสรรพสัตว์ทั่วทั้ง สามแดนโลกธาตุ เป็นปกติประจำวัน

การฝึกฝนอบรมสั่งสอนตนเองก่อน และการบำเพ็ญประโยชน์แก่โลกมากน้อยของท่าน แต่ละองค์นั้น เป็นไปตามนิสัยวาสนาบารมีที่ท่านได้บำเพ็ญมาในอดีตชาติ ถือเป็นการดำเนินตามแนว อริยประเพณีของบรรดาพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ซึ่งเมื่อพระองค์ตรัสรู้ธรรมแล้วก็ออกจาริกเผยแผ่ พระพุทธศาสนาและสั่งสอนพระสงฆ์สาวกให้ดำเนินตาม มาในสมัยครั้งกึ่งพุทธกาล**ท่านพระ- อาจารย์เสาร์ ท่านพระอาจารย์มั่น** ก็นำแนวทางนี้มาปฏิบัติสืบทอดได้อย่างงดงาม

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ เมื่อท่านออกบวชเป็นพระอุดมคุณธรรมฐานแล้ว ท่านก็จากบ้าน ดงเย็นออกแสวงหาครูบาอาจารย์ แสวงหาโมกขธรรมไปเป็นเวลานานนับสิบกกว่าปี เมื่อท่านบำเพ็ญ ประโยชน์ตนจนสมบูรณ์ครบถ้วนตามหลักปฏิบัติของท่านพระอาจารย์เสาร์- **ท่านพระอาจารย์มั่น** ท่านได้ติดตามรับใช้หลวงปู่มั่นซึ่งเป็นพ่อแม่ครูอาจารย์ของท่านระยะหนึ่ง จากนั้นเมื่อออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๘ เป็นต้นมา ท่านได้กลับมาอยู่จำพรรษาที่บ้านดงเย็นอันเป็น บ้านเกิด พร้อมทั้งได้พัฒนาและสร้างวัดป่ากรรมฐานขึ้นสองวัด คือ วัดผดุงธรรม และ วัดประสิทธิ- ธรรม ทั้งได้บูรณะพัฒนาวัดร้างและสร้างวัดในละแวกใกล้เคียง ตลอดระยะเวลาช่วงนี้ท่านได้

ทำหน้าที่ศาสนทายาทสืบทอดพระพุทธศาสนา และท่านเป็นหนึ่งในกำลังสำคัญของกองทัพธรรม ที่ได้สืบทอดและเผยแผ่แนวทางปฏิบัติพาพระอริยสงฆ์ธรรมฐานสายท่านพระอาจารย์เสาร์ ท่านพระอาจารย์มั่น ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ จนมีชาวบ้านดงเย็น บ้านถ่อน บ้านตาล และหมู่บ้านใกล้เคียง ตลอดดงบุตร กุฉิตา ลูกหลาน ให้ความเลื่อมใสศรัทธาออกบวชเพื่อประพฤติปฏิบัติธรรม กันมากมาย โดยท่านได้สร้างศาสนทายาทองค์สำคัญไว้สืบทอดหลายองค์ นอกจากนี้ท่านได้ส่งเคราะห์โลกทั้งทางโลก โดยท่านได้ทำสาธารณประโยชน์ต่างๆ ไว้มากมาย เช่น สะพาน ถนนหนทาง ฝายกั้นน้ำ มอที่ที่ดินสร้างโรงเรียน ฯลฯ และส่งเคราะห์ทางธรรม โดยท่านได้รับกิจนิมนต์ตามงานสำคัญๆ ของครูบาอาจารย์ต่างๆ ตลอดงานพุทธบริษัทตามภาคอีสาน และท่านได้บิณฑบาตโปรดสัตว์ เทศน์อบรมสั่งสอนพุทธบริษัทเป็นประจำทุกเช้าตราบจนวันมรณภาพ

ท่านได้ศิษย์เอกเพชรน้ำหนึ่ง

ประมาณต้นปี พ.ศ. ๒๔๙๐ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านได้เดินทางกลับมาบ้านดงเย็น มาพักที่วัดผดุงธรรมอีกครั้ง ท่านได้มาพัฒนาสร้างวัดผดุงธรรม เมื่อชาวบ้านทราบข่าวนี้ต่างก็มีความรู้สึกยินดีเป็นอันมาก ซึ่งข่าวของท่านในครั้งนี้ก็เป็นข่าวใหญ่ในหมู่บ้านเช่นเดียวกับครั้งที่ท่านแจกทานก่อนออกบวช ชาวบ้านที่เคยเคารพนับถือท่านอยู่แล้ว ต่างก็เข้ามากราบนมัสการและมาใส่บาตรทำบุญฟังธรรมกันไม่ขาด

ด้วยกิริยาท่าทางอันสงบเสถียรตามแบบฉบับของพระป่าที่มีคุณธรรม ด้วยการพูดคุยของหลวงปู่พรหมแตกต่างจากสมัยฆราวาส ซึ่งปรกติท่านพูดน้อย แต่กระทำให้ดูเป็นแบบอย่าง นับแต่การเดินทางก้าวออกจากวัด ออกเดินโคจรบิณฑบาตโปรดคนในหมู่บ้านด้วยอาการสงบสำรวมระวัง การเทศนาอบรมประจำทุกเช้า ความขยันหมั่นเพียรในการทำข้อวัตรปฏิบัติ ความเคร่งครัดในพระธรรมวินัย ตลอดการบำเพ็ญเพียรภาวนา ก็ยิ่งทำให้ชาวบ้านที่ได้พบเห็น ให้ความศรัทธาเลื่อมใส และให้ความเคารพนับถือในองค์ท่านมากยิ่งขึ้น ทั้งเกิดความภาคภูมิใจที่จะได้มีพ่อแม่ครูอาจารย์และมีวัดตั้งอยู่ในหมู่บ้านของตนเอง

หลวงปู่พรหม ท่านเมตตาอบรมสั่งสอนชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านสนใจการทำบุญให้ท่านมากยิ่งขึ้น การรักษาศีลและเจริญเมตตาภาวนาก็มากยิ่งขึ้น จากหมู่บ้านที่เคยลึกลับหวาดกลัว จากกิตติศัพท์เป็นดงนักเลง ก็ค่อยเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น พวกเขารักษาศีล ฝ่ายชายที่มีความศรัทธาอย่างแรงกล้าจนขอออกบวชเป็นพระอริยสงฆ์ธรรมฐานก็มีหลายองค์ หนึ่งในจำนวนนั้นก็มีหลวงปู่ผาง ปรีปุณฺโณ ซึ่งหลวงปู่ผางขณะใช้ชีวิตฆราวาส ท่านก็เกิดความเบื่อหน่ายในชีวิตความเป็นอยู่ในวิถีชีวิตของฆราวาส เมื่อท่านได้กราบฟังธรรมหลวงปู่พรหม ก็เกิดความเลื่อมใสศรัทธาอยากจะ

ออกบวชเป็นพระชฎงคกรรมฐานอยู่ปฏิบัติกับหลวงปู่พรหม โดยหลวงปู่ผาง ปริบูรณ์ ได้เมตตาเล่ามูลเหตุของการออกบวชไว้ดังนี้

“สภาพชีวิตในสังคมชนบทของไทยเมื่อสมัยก่อน ประชาชนส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน อาชีพหลัก คือ การทำไร่ ทำนา และเลี้ยงวัว เลี้ยงควาย ไร่ใช้แรงงานในการประกอบอาชีพ ซึ่งสภาพท้องถิ่นทุรกันดารมาก ห่างไกลความเจริญ เต็มไปด้วยโรคภัยไข้เจ็บ เกิดเป็นลูกชาวไร่ ชาวนาลำบากมาก ตื่นขึ้นมาชีวิตก็วนเวียนอยู่กับการทำไร่ทำนาอยู่อย่างนี้ ไม่มีเวลาที่จะไปเที่ยวสนุกสนานเหมือนสังคมในปัจจุบันนี้

สมัยก่อนพอเสร็จจากการทำนา ก็จะมีงานบุญประจำปี แต่การทำบุญสมัยก่อนมีแต่การทำบุญจริงๆ ไม่มีมหรสพครบครันอย่างทุกวันนี้ โดยเฉพาะชาวบ้านดงเย็นแล้ว จะมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนามาก ซึ่งมีครูบาอาจารย์สายปฏิบัติ คือ **องค์ท่านหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ** ท่านได้เป็นผู้นำชาวบ้านดงเย็นและหมู่บ้านใกล้เคียง ให้ตั้งมั่นอยู่ในศีลในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และสร้างแต่ประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้วยเหตุแห่งปัจจัยดังกล่าว ประกอบกับประเพณีนิยมของสังคมชนบทของไทยในสมัยก่อน ลูกชายเมื่อเติบโตมาแล้วจะต้องบวชเพื่อทดแทนพระคุณบิดา มารดา ที่ได้เลี้ยงมา

หลวงปู่เมื่ออายุครบ ๒๑ ปี ก็ได้เกณฑ์ทหารที่อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี แล้วท่านก็เกิดความคิดอยากจะบวชตามวิถีของสังคมชนบทในสมัยก่อน จึงขออนุญาตจากโยมบิดา มารดา เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ท่านก็เข้ากราบนมัสการ**องค์หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ** โดยถือครองนาคทันที รักษาศีล ๘ ศึกษาข้อวัตรปฏิบัติของพระภิกษุ จนเข้าใจเป็นอย่างดี โดยใช้เวลานานหลายเดือน ท่านจึงได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ”

ซึ่งกาลต่อมาหลวงปู่ผางท่านได้ดำเนินตามรอยหลวงปู่พรหม จนท่านได้รับการยกย่องเป็นศิษย์เอกองค์สำคัญองค์หนึ่ง และท่านได้รับการยกย่องเป็นเพชรน้ำหนึ่งจาก**องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน** ด้วยหลวงปู่พรหมและหลวงปู่ผางต่างเป็นพระศิษย์ของหลวงปู่มั่น ประเภทเพชรน้ำหนึ่ง จึงเป็นที่กล่าวขานยกย่องกันของวงพระชฎงคกรรมฐานว่าเป็น “**คู่พระอรหันต์แห่งบ้านดงเย็น**”

ประวัติย่อ หลวงปู่ผาง ปริบูรณ์

หลวงปู่ผาง ปริบูรณ์ ท่านเป็นพระชฎงคกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น และเป็นศิษย์อาวุโสองค์แรกๆ และเป็นทายาทธรรมของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ

ท่านเกิดเมื่อวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๙ ตรงกับวันแรม ๖ ค่ำ เดือน ๔ ปีชาล ที่บ้านดงเย็น ตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี โยมบิดา นายสอน โยมมารดา นางเหม็น นามสกุล แมตสถาน มีอาชีพทำนา มีพี่น้อง ๘ คน ท่านเป็นบุตรคนที่ ๔

หลวงปู่ผาง ปริบุญโณ อุปสมบทเมื่ออายุได้ ๒๑ ปี ตรงกับวันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๐ ที่วัดชัยมงคล ตำบลโพนสูง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร โดยมีพระมหาเถื่อน อุกุโร เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอธิการพร สมโน เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระอธิการพุทธ ยโส เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้รับฉายาว่า ปริบุญโณ

พรรษาแรกปี พ.ศ. ๒๔๙๐ **หลวงปู่ผาง ปริบุญโณ** ท่านได้จำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรม กับ **หลวงปู่พรหม จิรบุญโณ** ผู้เป็นพระอาจารย์องค์แรกของท่าน พอออกพรรษาแล้วท่านได้ติดตามหลวงปู่พรหมธุดงค์ไปกราบฟังธรรมหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ที่วัดป่าบ้านหนองผือ

จากนั้นหลวงปู่ผาง ท่านได้กราบลาหลวงปู่มั่น และ หลวงปู่พรหม เพื่อออกเดินธุดงค์ปฏิบัติธรรมตามป่าตามเขา และได้ติดตามพระศิษย์หลวงปู่มั่น ซึ่งล้วนเป็นพระอรหันต์องค์สำคัญๆ ดังนี้ หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่แหวน สุจิณโณ หลวงปู่ฝั้น อาจาโร หลวงปู่ตื้อ อจลธมโม หลวงปู่คำดี ปภาโส หลวงปู่สิม พุทธาจาโร องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ท่านพระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ ท่านพระอาจารย์สิงห์ทอง ธมฺมวโร ฯลฯ โดยบางปีท่านก็กลับมาจำพรรษากับหลวงปู่พรหม

หลวงปู่ผาง ปริบุญโณ ท่านเป็นพระอริยเจ้าผู้ปรารถนาความ پاکเพียรสมาธิตั้งแต่วัยหนุ่มจนถึงวัยชรา เป็นศิษย์กรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต อีกองค์หนึ่งที่อัฐิได้กลายเป็นพระธาตุ โดยองค์หลวงตาพระมหาบัวยกย่องให้ท่านเป็นพระประเภท “เพชรน้ำหนึ่ง” ท่านชื่นชอบเที่ยวธุดงค์ไปตามป่าตามเขาทั่วประเทศไทย เป็นผู้มอบนมถ่มถนอมมักเข้าหาสำนักครูบาอาจารย์เสมอๆ ท่านเป็นผู้มีความเป็นอยู่อย่างสมถะ มีความมักน้อย สันโดษ เรียบง่าย และชอบเก็บตัวอยู่องค์เดียวตามลำพังอย่างเงียบๆ จริตนิสัยท่านชอบภาวนา พุตน้อย และไม่ชอบงานก่อสร้าง

หลังจากที่เที่ยวธุดงค์จากบ้านเกิดไปนาน ในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ท่านได้กลับมาพักจำพรรษาอยู่ที่วัดประสิทธิธรรม ซึ่งเป็นช่วงที่หลวงปู่พรหมมรณภาพแล้ว ท่านได้ร่วมกับครูบาอาจารย์ศิษย์ผู้ใหญ่ของหลวงปู่พรหม นำคณะศรัทธาญาติโยมก่อสร้างเจดีย์ เพื่อบรรจุอัฐิธาตุและอัฐุบริหารของหลวงปู่พรหม และอยู่ช่วยงานประชุมเพลิงศพหลวงปู่พรหม ที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ งานแล้วเสร็จ ท่านจำพรรษาอีกระยะหนึ่ง จากนั้นท่านก็ออกเที่ยวธุดงค์ไปทางภาคใต้ อยู่หลายปี

ในบั้นปลายชีวิตของหลวงปู่ผาง ปริบูรณ์โณ นับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นต้นมา ท่านได้กลับมาบ้านดงเย็น อันเป็นบ้านเกิด และท่านได้พักจำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรม トラบจนวันมรณภาพ ท่านละสังขารเข้าสู่อนุภาติเสสนิพพานด้วยโรคมะเร็งในตับ เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๕ ตรงกับวันศุกร์ ขึ้น ๔ ค่ำ เดือน ๔ เวลา ๒๓.๓๕ น. สิริอายุ ๗๖ ปี ๕๔ พรรษา

งานประชุมเพลิงสรีรสังขารหลวงปู่ผาง ปริบูรณ์โณ ซึ่งจัดเมื่อวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นงานใหญ่มาก มีครูบาอาจารย์และพุทธศาสนิกชนมาร่วมงานกันอย่างเนืองแน่นคับคั่ง โดยมีองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ท่านได้เมตตามาเป็นองค์ประธาน พร้อมแสดงธรรมและรับผ้าป่าช่วยชาติ ต่อมาอัฐิหลวงปู่ผางได้แปรสภาพเป็นพระธาตุ เป็นเครื่องยืนยันท่านบรรลุธรรม เป็นพระอรหันตสาวกอีกองค์หนึ่งในพระพุทธศาสนา

เรื่องเล่าหลวงปู่พรหมเดินเท้าไปกราบหลวงปู่มั่น

คุณลุงบุญล้ำ ปาชีवास ท่านเคยบวชเป็นสามเณรอยู่กับหลวงปู่พรหม และเป็นมัคนายกวัดประสิทธิธรรม ท่านเล่าเหตุการณ์ในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้ติดตามหลวงปู่พรหมเดินธุดงค์จากวัดประสิทธิธรรม ไปกราบหลวงปู่มั่น ที่วัดป่าบ้านหนองฝื่อ ดังนี้

“บวชเป็นสามเณรในเดือนสี่ ที่วัดกุดเรือคำ บวชแล้วกลับมาอยู่วัดผดุงธรรม ที่นี่พอดีหลวงปู่พรหมท่านกลับมาจากบ้านถ่อน ก็เลยไปอยู่กับท่าน ที่นี้อยู่ที่วัดยังไม่ถึงครึ่งเดือน ท่านก็พาไปวัดป่าบ้านหนองฝื่อ กราบคารวะหลวงปู่มั่น สมัยนั้นไม่มีรถ ต้องเดินเท้าอย่างเดียว ช่วงนั้นเป็นช่วงหน้าแล้ง ใกล้เคียงร้อน

วันเดินทางวันแรก พอบิณฑบาตฉันเช้าเสร็จที่วัดประสิทธิธรรม ประมาณ ๙ โมงเช้า ก็ออกเดินทาง ตอนนั้นเป็นสามเณรใหญ่แล้ว ไปสององค์กับหลวงปู่ ก็สะพายบาตร ๒ ลูก พร้อมกลด ๒ หลัง ส่วนหลวงปู่ท่านห่มจีวรเรียบร้อยแล้วก็สะพายยามเดินไปเลย ก็เดินตามหลังท่านไป แต่ตามท่านไม่ค่อยทัน ทางนี้มันหนัก ค่อยๆ เดินตามท่านไป พอตกเย็นก็กางกลดนอน เดินไปถึงบ้านถ่อน ก็นอนบ้านถ่อน ซึ่งตามหมู่บ้านในสมัยก่อนนั้นบ้านเรือนผู้คนก็ยังไม่มาก ป่าไม้ก็อุดมสมบูรณ์มาก การปักกลดพักแรมตามป่าชายหมู่บ้านก็สะดวก เข้าก็ออกบิณฑบาตในหมู่บ้าน ฉันเช้าเสร็จก็ออกเดินทางต่อ พอเย็นถึงบ้านม่วงไขก้นอนบ้านม่วงไข เข้าก็ออกบิณฑบาต ฉันเช้าเสร็จก็ออกเดินทางต่ออีก เดินขึ้นภูพานกว่าไปถึงวัดป่าบ้านหนองฝื่อก็ตอนค่ำแล้ว

ขณะหลวงปู่พรหมพาไปกราบคารวะหลวงปู่มัน ตอนนั้นหลวงปู่มันท่านยังไม่ป่วย พระที่ไปนั้นเป็นพระผู้ใหญ่ๆ ท่านรอขึ้นไปกราบคารวะ พอพร้อมกันแล้วก็ขึ้นไปบนกุฏิหลวงปู่มัน ส่วนสามเณรให้รอที่ข้างล่างไม่ได้ขึ้นไป ท่านพูดคุยอะไรกันก็ไม่ทราบ เป็นเณรไม่ได้เข้าไปใกล้ ไม่ได้ยิน แต่อยู่บนกุฏิหลวงปู่มันไม่นาน พระผู้ใหญ่ทั้งหมดท่านก็ลงมาหมด

หลวงปู่พรหมพอลงมา ท่านบอกให้ขึ้นไปกราบหลวงปู่มัน ท่านบอกเท่านี้ เณรองค์ที่อยู่ ที่วัดก็พาขึ้นไป พอขึ้นไปก็ไปกราบเท้าหลวงปู่มัน และได้ไปนวดกำขาหลวงปู่มัน นวดกันคนละข้าง นวดกำไปละ หลวงปู่มันท่านก็ไม่พูดอะไรเลย กลัวท่านมาก ไม่กล้าพูดคุยถามอะไรท่าน เสร็จแล้ว เณรองค์นั้นก็พาลงมา ที่นี้ท่านก็เข้าห้อง ไปนอนที่วัดหลวงปู่มันคนเดียว เข้าก็ออกบิณฑบาตในบ้านหนองผือ ฉันทเช้าเสร็จแล้วก็กราบลาหลวงปู่มัน แล้วก็เดินทางกลับก็พักตามวัดระหว่างทาง รวมไปกลับประมาณ ๑ สัปดาห์ กลับมาเดือนสี่ ไม่นานก็มีพิธีมีงานสร้างโบสถ์วัดผดุงธรรม”

พ.ศ. ๒๔๙๐ จำพรรษาวัดประสิทธิธรรม

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ เมื่อท่านมาพักที่วัดผดุงธรรม หรือ วัดใน ต่อมา ท่านเป็นผู้นำชาวบ้านดงเย็นสร้างพระอุโบสถไม้หลังแรกที่วัดผดุงธรรม ซึ่งถือเป็นผลงานทางด้าน ศาสนวัตถุการชิ้นแรกของท่าน และเมื่อจวนใกล้วันเข้าพรรษา ท่านได้มาพักปฏิบัติธรรมที่ดงป่า นอกวัดผดุงธรรม ซึ่งอยู่ไม่ไกลกันนัก เป็นเขตต่อเนื่องกันกับวัดผดุงธรรม ดงป่าแห่งนี้เต็มไปด้วย สัตว์ป่าและมีเสื่อชุกชุม เป็นสถานที่สัปปายะเจียบสงัดห่างไกลผู้คนเหมาะกับการภาวนา เป็นที่ถูก จริตนิสัยของท่าน และกาลต่อมามีท่านเป็นผู้นำญาติโยมสร้างเป็นวัดใหม่ ตั้งชื่อว่า วัดประสิทธิธรรม โดยในระยะแรกชาวบ้านดงเย็นได้พร้อมใจกันสร้างเสนาสนะป่าขึ้นอย่างชั่วคราว เช่น กุฏิกระต๊อบ แคร่ไม้ และทางเดินจงกรม ฯลฯ เพื่อสำหรับใช้เป็นสถานที่พักจำพรรษา เป็นที่ฉันจังหัน และเป็น ที่ปฏิบัติธรรม

ในปีนี้เอง หลวงปู่พรหมท่านได้อยู่จำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรมเป็นครั้งแรก เหตุการณ์ สำคัญในพรรษานี้ นอกจากท่านสร้างเสนาสนะป่าที่จำเป็นแล้ว ท่านยังได้เมตตาอบรมสั่งสอน พระศิษย์เพื่อเป็นศาสนทายาท โดยประวัติหลวงปู่ผาง ปรีปุณฺโณ ได้บันทึกไว้ดังนี้

“พรรษาที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๙๐ หลังจากอุปสมบทแล้ว หลวงปู่ผาง ปรีปุณฺโณ ก็ได้มาจำพรรษา ที่วัดป่าประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น กับหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ พอออกพรรษาแล้วหลวงปู่พรหม ก็ได้พาหลวงปู่ผางเที่ยวธุดงค์รอนแรมไปตามป่าเขาลำเนาไพร เพื่อมุ่งหน้าไปกราบนมัสการหลวงปู่ มัน ฐิริทตโต ที่เสนาสนะป่าสำนักวัดป่าบ้านหนองผือ ตำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัด สกลนคร เมื่อมาถึงวัดป่าบ้านหนองผือ หลวงปู่พรหมก็พาท่านเข้ากราบหลวงปู่มัน เมื่อมีโอกา

หลวงปู่ผางก็ได้กราบเรียนถึงการไปการมาให้ท่านได้รับทราบ และขอกราบถวายตัวเป็นศิษย์ท่าน เพื่อขอรับฟังโอวาทธรรมกรรมฐาน ข้อวัตรปฏิบัติตัวอย่างใหญ่ในการภาวนา ได้พักปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่มั่นอยู่เป็นระยะเวลาพอสมควร”

หลวงปู่พรหม เมื่อท่านพาหลวงปู่ผางไปฝากถวายตัวเป็นศิษย์หลวงปู่มั่นแล้ว ต่อมาท่านทั้งสองก็กราบลาหลวงปู่มั่น และได้เดินทางกลับไปพักที่ถ้ำพระ บ้านนาใน ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากวัดป่าบ้านหนองผือ จากนั้นต่างก็แยกย้ายกันรุดงค์ โดยหลวงปู่พรหมท่านกลับวัดประสิทธิธรรม

ท่านไปกราบคารวะเยี่ยมเยียนหลวงปู่มั่นเป็นประจำ

การกราบคารวะเยี่ยมเยียนพ่อแม่ครูอาจารย์ของพระอุดมกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ตรงมาก และได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยครั้งพุทธกาล เป็นกิจที่พระผู้น้อย ผู้เป็นศิษย์ ควรกระทำต่อพระผู้ใหญ่ ผู้เป็นครูอาจารย์ แม้ไม่ได้กระทำการล่วงเกินกันมาก่อนก็ตาม ก็สมควรกระทำอย่างยิ่ง เพราะเป็นการแสดงออกของธรรมแสดงถึงความเคารพนับถือ ความกตัญญูกตเวทิตะ และความอ่อนน้อมถ่อมตน ดังกรณี หลวงปู่มั่น กราบคารวะเยี่ยมเยียนหลวงปู่เสาร์ และกรณีหลวงปู่มั่นขณะพักที่วัดป่าบ้านหนองผือก็มีบรรดาพระศิษย์เข้ากราบคารวะเยี่ยมเยียนเสมอๆ เช่น หลวงปู่อ่อน หลวงปู่ชอบ หลวงปู่ขาว หลวงปู่ฝั้น หลวงปู่ตื้อ ท่านพ่อลี หลวงปู่พรหม ฯลฯ ซึ่งธรรมเนียมการกราบคารวะเยี่ยมเยียนนับเป็นอริยประเพณีที่ควรถือเป็นอริยปฏิบัติสืบทอดกันต่อไป

ในปลายปี พ.ศ. ๒๔๙๐ เมื่อออกพรรษา หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านเดินทางมากราบคารวะเยี่ยมเยียนหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ที่วัดป่าบ้านหนองผือ ครูบาอาจารย์ของท่านเป็นประจำ และท่านได้เข้าพักที่ถ้ำพระ ตำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร โดยประวัติหลวงปู่ผ่าน ปณฺญาปทีโป ได้บันทึกไว้ดังนี้

“เมื่อออกพรรษา ปลายปี พ.ศ. ๒๔๙๐ หลวงปู่ผ่าน ปณฺญาปทีโป ได้พาสามเณรรูปหนึ่งไปกราบท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต พอไปถึงก็ได้ไปนมัสการท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เวลาเย็นก็พากันไปสรงน้ำท่านพระอาจารย์มั่น หลวงปู่ผ่านเป็นพระผู้น้อยเพียง ๑ พรรษา จึงได้ถูกล้างเท้า รูปอื่นก็ได้ถูแช่ ถูชา ถูแขน หลวงปู่บอกว่า “เท้าของหลวงปู่มั่นนี่มามากๆ ถึงแม้ว่าจะเดินทางมาตลอด แต่เท้ากลับนุ่ม” ซึ่งตรงกับที่ หลวงปู่หลุย จันทสาโร เคยบอกไว้ว่า “เท้าท่านพระอาจารย์มั่นนี่ ท่านเป็นผู้มีบุญมาก เราคนเท้าแข็งเป็นคนบาป”

ที่วัดป่าบ้านหนองผือ หลวงปู่ผ่านได้อยู่อบรมเจริญกรรมภาวนาอยู่กับท่านพระอาจารย์มั่นนานพอสมควร แล้วได้กราบลามาพักที่ถ้ำพระ บ้านนาใน โดยมีหลวงปู่นิลซึ่งมาจากขอนแก่น

พระอาจารย์สม หลวงปู่จ้อยมาด้วย วันนั้นท่านพระอาจารย์พรหม จิรปุณฺโณ (ซึ่งเป็นศิษย์ผู้ใหญ่รูปหนึ่งของพระอาจารย์มั่น) ท่านได้พักอยู่ที่นั่น”

พ.ศ. ๒๔๙๑ จำพรรษาวัดประสิทธิธรรม

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านได้สร้างพระอุโบสถที่วัดผดุงธรรม ซึ่งท่านสร้างค้างไว้ และท่านได้จำพรรษาที่ตงปานอกวัดผดุงธรรม หรือต่อมาคือ วัดประสิทธิธรรม นับเป็นการจำพรรษาดัดต่อกันเป็นพรรษาที่ ๒ นับแต่ท่านกลับมาพักจำพรรษาที่บ้านเกิด ชาวนี้ได้แพร่สะพัดไปทั่วแถบบริเวณนั้นอย่างรวดเร็ว จนชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงบ้านดงเย็นได้มาราบทำบุญ ฟังธรรม ถือนุโบสถศีลในวันพระ และได้มีลูกหลานบริเวณนั้นเกิดความศรัทธาออกบวชเป็นพระชฎงกรรมฐานดำเนินตามรอยท่าน และได้มาถวายตัวเป็นพระศิษย์อยู่หลายองค์

เมื่อออกพรรษาในปีนี้มีพระศิษย์องค์สำคัญมาราบฟังธรรมและมาพักปฏิบัติธรรมกับท่าน จากประวัติหลวงปู่ผาง ปริปุณฺโณ ได้บันทึกเหตุการณ์ในพรรษาที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๙๑ ไว้ดังนี้

“พรรษาที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๙๑ ในพรรษานี้ หลวงปู่ผางท่านมีความตั้งใจจะพักจำพรรษากับหลวงปู่มั่นอีก ที่วัดป่าหนองผือนาใน แต่หลวงปู่ผางเดินทางไปถึงก็พบว่า มีพระอยู่จำพรรษากับองค์หลวงปู่มั่นเป็นจำนวนมาก กุฎิที่จะให้พระจำพรรษากับหลวงปู่มั่นมีจำนวนไม่เพียงพอ หลวงปู่มั่นจึงเมตตาให้หลวงปู่ผางไปจำพรรษาที่วัดป่าม่วงไข่ - ผ่าขาว ในเขตอำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ใกล้สำนักใหญ่วัดป่าหนองผือนาในนั่นเอง โดยมีพระสงฆ์จำพรรษาร่วมกันทั้งหมด ๔ รูป หลังจากออกพรรษาแล้ว ได้ไปกราบนมัสการลาองค์หลวงปู่มั่น ที่วัดป่าหนองผือนาใน เพื่อกลับมาพักวิเวกอยู่กับหลวงปู่พรหม ที่วัดประสิทธิธรรม จากนั้นก็ได้กราบลาหลวงปู่พรหม เพื่อออกวิเวกไปยังพระพุทธรูปบาทบัวบก อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี และที่อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จนถึงเวลาจวนใกล้เข้าพรรษาจึงเดินวิเวกกลับมายังจังหวัดอุดรธานี”

พื้นเพของวัดที่หลวงปู่มั่นพาดำเนิน

ในช่วงปัจฉิมวัยของหลวงปู่มั่น ฐริทตฺโต ท่านพักจำพรรษาที่วัดป่าบ้านหนองผือ ติดต่อกัน ๕ พรรษา ช่วงนี้บรรดาพระศิษย์ตั้งแต่รุ่นแรกๆ จนถึงรุ่นหลังๆ จะเดินชฎงค้บุกป่าฝ่าดงไปกราบคารวะและกราบถวายตัวเป็นศิษย์เพื่อขอเข้ารับการอบรมธรรมปฏิบัติ หลวงปู่มั่นท่านจะเน้นหนักให้พระเถรภิกขุ โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์เล่าพื้นเพของวัดป่าบ้านหนองผือ ที่หลวงปู่มั่นท่านพาดำเนินไว้ดังนี้

“หลวงปู่ท่านทำเป็นแบบฉบับ เป็นเนื้อเป็นหนังของศาสนาของพระของเณรจริงๆ คือพอฉันจ้งหันเสร็จแล้วนี่ พระเณรจะรีบล้างบาตรอะไรๆ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ขนบริวารไปที่พักของตนๆ แล้วหายเงียบหมด วัดนี้เหมือนไม่มีพระ คือไปอยู่ในป่ากันทั้งนั้น สำหรับท่านเอง ท่านก็ชอบสั่งตั้งท่านไม่ชอบให้ใครยุ่งท่าน จะไปหาท่านได้ตามเวลาเท่านั้น นอกนั้นไปไม่ได้ เช่น ตอนบ่ายสองโมง ท่านออกมา ก็มีพระเณรทยอยไปหาท่านบ้างเล็กน้อย สององค์สามองค์ แล้วก็ตอนหลังปิดกวาดสร่งน้ำเรียบร้อยแล้วก็ขึ้นหาท่านได้อีกกระยะหนึ่ง พอค่าจากนั้นแล้วท่านก็ลงเดินจงกรมของท่าน พระเณรก็ทำหน้าที่ของตัวด้วยการเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนาเป็นประจำ

นี่พื้นฐานของวัดนี้ที่ท่านครองวัดอยู่ เป็นอย่างนั้นตลอดมา การเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนานี้ถือเป็นกิจเป็นการเป็นงานของพระ เป็นเนื้อเป็นหนังชีวิตจิตใจของพระอย่างแท้จริง ไม่มีงานอื่นใดเข้ามายุ่งได้เลย

แต่ก่อนแขกคนญาติโยมไม่มี เพราะทางจากนี้ไปพรรณาฯ (อำเภอพรรณานิคม) ไม่มีรถมีราต้องบุกป่าฝ่าดงไป ถ้าไปทางตัดทางลัดนี้ก็ขึ้นภูเขาสูงทางนั้น ถ้าไปทางอ้อมก็ไปทางลัดทางเกี่ยวน ๖๐๐ เส้น ถ้าไปทางลัดก็ขึ้นเขาแล้วลงทางโน้น อันนี้ประมาณ ๕๐๐ เส้น การไปมาหาสู่สำหรับวัดนี้จึงไม่ค่อยมี ไม่มีใครกล้ามาแหลະ นอกจากพระท่านมาโดยเฉพาะๆ การภาวนาของพระจึงสะดวกตลอดทั้งวันทั้งคืนเลย

ท่านเองก็รับพระเป็นระยะเท่านั้นเอง ไม่มากกว่านั้น มีเท่านั้น ถ้าวันไหนประชุมก็รวมกันไปประชุมที่กุฏิท่าน แนนไปหมดละเวลาประชุม ท่านไม่ได้ลงมาประชุมที่ศาลา นอกจากวันอุโบสถที่พระทั้งหลายมาจากที่ต่างๆ มารวมกันทำอุโบสถ ประมาณ ๕๐ - ๖๐ องค์ลงอุโบสถ ท่านก็ให้โอวาทตอนนั้น มีจำนวนมากพอสมควร แต่ปกติวัดนี้จะมีประมาณ ๓๕ - ๓๖ องค์ ไม่ให้มากกว่านั้น หากจะมีจรมาก็มีชั่วระยะ ๒ - ๓ วันเท่านั้น ปกติที่พระเณรอยู่เป็นพื้นในวัดนี้ก็ประมาณ ๓๕ - ๓๖ องค์ นี่ก็ถือว่ามากที่สุดแล้วสำหรับวัดนี้และสำหรับหลวงปู่ฉัน ซึ่งท่านไม่ชอบพระเณรมาก นั้นนับว่าท่านรับมากที่สุด

การทำความเพียรนี้ตลอดเวลา ไม่มีงานอื่นใดเข้ามาแทรกเลย ทำเลป่านี้เป็นที่ทำงานของพระที่เดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนาหมด ในป่านี้มีแต่ทางจงกรม เพราะป่ากว้าง ใครจะไปทำที่ไหนทำได้ทั้งนั้น ลึกๆ เป็นดงไปหมด ส่วนที่เป็นที่รวม บริเวณวัดก็ไม่กว้างนัก ที่กวาดโล่งเอาไว้ไม่กว้างนัก แต่ที่ทำเลของพระภิกษุภาวนานั้นมีทั่วไปในป่าในดง สะดวกสบายทุกอย่างเลย นี่พื้นเพที่ท่านพาทำมา ท่านทำอย่างนั้น

เวลามาพบมาคุยกันนี้ไม่มีเรื่องการบ้านการเมือง การซื้อการขาย เรื่องหญิงเรื่องชาย คำว่าเรื่องโลกนั้นไม่มีเลย ฟังแต่ว่าไม่มีเลย จะมีแต่เรื่องอรรถเรื่องธรรมล้วนๆ ร้อยเปอร์เซ็นต์ๆ

ตลอดเวลาคุยกันมีแต่เรื่องอรรถเรื่องธรรมล้วนๆ แม้พระท่านคุยกันสนทนากันตามทีต่างๆ ในวัดนี้ ก็เป็นแบบเดียวกันหมด ไม่มีเรื่องโลกเรื่องสงสารเข้ามาเจือปนเลย สดทั้งกลางวันกลางคืนวัดนี้ ตลอด

เวลามาเล่าภาวนาให้ท่านฟัง องค์กรนี้รู้อย่างนี้ องค์กรนั้นเห็นอย่างนั้น จากจิตตภาวนาของท่าน มันก็เป็นเครื่องปลุกใจกันเป็นลำดับลำดับ เพราะผลงานจากการภาวนามีความรู้ความเห็น แปลกต่างกันไป ใครมาเล่าถวายท่านแล้วท่านก็ชี้แจงให้ทราบ และผู้มาคอยฟังก็ได้รับประโยชน์ทั่วถึงกัน อย่างนี้ตลอดมา นี่เรียกว่า ศาสนาแท้ ผู้บำเพ็ญธรรมเพื่อมรรคเพื่อผลโดยแท้ ท่านบำเพ็ญ ท่านสนทนากันอย่างนั้น พูดกันคำไหนมีแต่เรื่องอรรถเรื่องธรรม เรื่องมรรคเรื่องผล เรื่องสมาธิ เรื่องปัญญา ไม่มีเรื่องอื่นเข้ามาแฝงเลย เพราะเหตุไร ก็เพราะศาสนานี้เป็นแหล่งแห่งมหาสมบัติ อันใหญ่โตและเลิศเลอยิ่งกว่าสมบัติใดในโลก ในโลกเขามีสมบัติต่างๆ ที่ต่างคนต่างวิ่งเต้นขวนขวาย คู้ยเขี่ยขูดคั้นหามาในสมบัติประเภทใด ก็ได้มาตามสมบัติที่มีอยู่นั้นๆ ที่นี้ธรรมสมบัติก็เหมือนกัน ใครคู้ยเขี่ยขูดคั้นหาธรรมสมบัติได้ประเภทใดมาๆ ก็สามารถที่จะนำมาพูดมาสนทนาซึ่งกันและกันได้เช่นเดียวกับทางโลกเขา

เพราะฉะนั้นเวลาท่านคุยกันจึงมีแต่เรื่องธรรมล้วนๆ เป็นเครื่องปลุกใจกันได้ดี นี่ละครั้ง พุทธกาลท่านดำเนินมาอย่างนั้น พระพุทธเจ้าทรงพาดำเนิน บรรดาพระสงฆ์สาวกทั้งหลายก็ดำเนินมาอย่างนั้น ที่มาเป็นสรณะของพวกเราี้ ล้วนแล้วตั้งแต่ท่านดำเนินมาอย่างนั้น ได้มรรคได้ผล เป็นที่พอพระทัยและพอใจแล้วนำธรรมอันล้ำเลิศนั้นมาสั่งสอนสัตว์โลกเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ นั่นพันเพท่านดำเนินมาอย่างนั้น”

เรื่องท่านสร้างโบสถ์หลังแรกที่วัดผดุงธรรม

วัดผดุงธรรม เป็นวัดป่ากรรมฐานแห่งแรกของบ้านดงเย็น ในสมัยก่อนนั้นยังไม่มีพระอุโบสถ ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๐ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านได้เป็นผู้นำพาญาติโยมสร้างพระอุโบสถ หลังแรกขึ้นที่วัดผดุงธรรม เป็นพระอุโบสถไม้ทั้งหลังขนาดไม่ใหญ่มากนัก โดยท่านเป็นประธาน วางศิลาฤกษ์ เมื่อสร้างเสร็จในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ หลวงปู่พรหมได้กราบอาราธนานิมนต์พระอุปัชฌาย์ ของท่าน คือ **ท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)** มาเป็นองค์ประธานสงฆ์ ในพิธีผูกพัทธสีมา ฝังลูกนิมิต หลวงปู่พรหมท่านนำหินศิลาแลงก้อนใหญ่ จำนวน ๘ ก้อน ฝังโดยรอบพระอุโบสถแทน ใบเสมา

ต่อมาพระอุโบสถได้ชำรุดทรุดโทรมลง ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ หลวงปู่ผาง ปริปุณฺโณ ได้มา บูรณปฏิสังขรณ์ให้เป็นพระอุโบสถที่มั่นคงถาวร โดยการผูกเหล็กก่ออิฐถือปูนใหม่ทั้งหลัง เมื่อ

หลวงปู่ผางถึงแก่มรณภาพในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ และทางวัดได้ดำเนินการต่อจนแล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยใช้งบประมาณทั้งสิ้น ๓,๔๘๖,๙๙๙ บาท

หลวงปู่พรหมนอกจากสร้างพระอุโบสถหลังนี้แล้ว ท่านยังได้ปั้นพระพุทธรูปขนาดใหญ่ เพื่อประดิษฐานเป็นพระประธานในพระอุโบสถ ซึ่งพระพุทธรูปที่หลวงปู่พรหมปั้นด้วยมือทุกองค์ จะมีพุทธลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยหรือปางสะดุ้งมาร สมัยเชียงแสน มีการลงรักปิดทอง และมีลักษณะเด่นที่คล้ายๆ กัน คือ พระพักตร์ (หน้า) พระกรรณ (หู) ยาวโค้ง ลงมาเกือบจรดพระอังสา (ไหล่) อันเป็นเอกลักษณ์ประจำองค์ของหลวงปู่

ในระหว่างที่หลวงปู่พรหมกำลังสร้างพระอุโบสถที่วัดผดุงธรรม เมื่อหลวงปู่มั่นท่านทราบ ท่านจึงดูและขับไล่หลวงปู่พรหมออกจากวัดป่าบ้านหนองผือ เพราะตามปฏิปทาของหลวงปู่มั่น ท่านไม่ก่อสร้าง โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“พ่อแม่ครูจารย์เป็นอันดับหนึ่งในสมัยปัจจุบัน การก่อสร้างไม่มีเลยฟังซินะ เห็นไหม เลิศไหมพ่อแม่ครูจารย์มั่น ไปอยู่ที่ไหน กระทบเท่ากำปั้นๆ ท่านยุ่งอะไรกับสิ่งเหล่านี้ ไม่ยุ่งนะ พระเณรเข้าไปบิณฑบาต เป็นไงภาวนา ยังมีผู้มาจากที่ต่างๆ พระเณรที่เข้ามาหาท่าน เป็นไงภาวนา นั้นเห็นไหมละ ขึ้นภาวนาเป็นยังไง นั้นต่างกันนะ...”

สำหรับปฏิปทาของหลวงปู่มั่นท่านไม่สร้างพระอุโบสถในสำนักปฏิบัติธรรม เพราะท่าน ต้องการสงวนความสงบวิเวกไว้เป็นสถานที่ภาวนา ซึ่งปฏิปทาข้อนี้ครูบาอาจารย์พระศิษย์หลวงปู่ มั่นหลายองค์นับแต่รุ่นแรกๆ จนถึงรุ่นปัจจุบัน ท่านได้ดำเนินตามอย่างเคร่งครัด โดยองค์หลวงตา พระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์เหตุผลเรื่องนี้ไว้ดังนี้

“เรื่องการสร้างโบสถ์สำหรับวัดนี้ (วัดป่าบ้านตาด) ยังไม่มีความจำเป็น สิ่งใดที่จำเป็นก็ทำ สิ่งนั้น เช่น จิตตภาวนาเป็นงานจำเป็นอย่างยิ่ง นี่ต้องทำ การทำอุโบสถสังฆกรรม ทำที่ไหนก็ได้ ตามร่มไม้ชายเขาที่ไหนก็ได้ไม่ขัดข้องอะไร ตามหลักพระวินัยจริงๆ แล้ว ไม่มีอะไรขัดข้อง

การสร้างโบสถ์ สร้างวิหาร ควรให้เป็นที่เป็นฐานที่เหมาะสมที่ควร ไม่ใช่จะสร้างตะไปหมด

การสร้างโบสถ์หลังหนึ่งเป็นยังไง นับตั้งแต่เริ่มแรกตกลงกับช่างในการสร้างโบสถ์เป็นยังไง ถนนหนทางเข้าไปในวัดจนถึงบริเวณที่จะสร้างโบสถ์ จะต้องเปิดโล่งตั้งแต่บัดนั้นจนกระทั่งถึงวัน สร้างโบสถ์สำเร็จ ต้องบุกเบิกไปหมดยิ่งกว่าโรงงาน คนงานก็ต้องมีทั้งหญิงทั้งชายจำนวนมากมาย ที่จะเข้ามานอนกองกันอยู่ที่นี่ ทั้งช่าง ทั้งคนงานไม่ทราบมาจากแห่งหนตำบลใด บางรายหรือ ส่วนมากก็ไม่เคยรู้เลยว่าศาสนาเป็นยังไง พระเณรในวัดท่านปฏิบัติยังไง แล้วเขาจะมีความเป็น

ระเบียบเรียบร้อย พอเป็นความสงบงามตาแก่พระเณรในวัดได้ยังไง มันต้องเหมือนกับเอายักษ์เอาเปรต เอาผีเข้ามาทำลายวัดนั่นเอง

ในขณะที่เปิดโอกาสตกลงกันเรียบร้อยแล้วนั้นนะ ไม่ว่าผู้คนหญิงชาย รถราต่างๆ ต้องเข้าต้องออกกันตลอดเวลา ประตูวัดปิดไม่ได้เลย และสถานที่ที่จะสร้างโบสถ์ขึ้นมาให้เป็นของสง่างามแก่วัดแก่พระสงฆ์ในวัด แต่พระกลับตายกันหมดจากจิตตภาวนา จากมรรคจากผลนิพพานที่ควรจะได้จะถึงจากสมณธรรม คือ จิตตภาวนา แล้วจะเอาอะไรมาเป็นความสง่างามอร่ามตา ลองพิจารณาดูซิ นี่เราคิดอย่างนั้นและพูดอย่างนี้นะ จะเป็นความคิดผิด พุดผิดหรือถูกประการใดบ้าง

ธรรมเป็นสิ่งสำคัญมากมาตลอดอนันตกาล พระพุทธเจ้าก็ดี สาวกก็ดี ไม่ใช่ช่างสร้างโบสถ์สร้างวิหาร สร้างสิ่งโรฐานสำราญตาอะไรเลย แต่เวลาท่านรู้ธรรมรู้ธรรมภายในใจของท่านแล้วเป็นยังไงบ้างการประกาศธรรมสอนโลกของท่านนะ ยกตัวอย่างสมัยปัจจุบัน ท่านอาจารย์มั่น ท่านสร้างอะไร นอกจากท่านสร้างจิตสร้างใจท่านอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย เต็มสติกำลังความสามารถด้วยจิตตภาวนา จนเป็นผู้ฉลาดแหลมคมเต็มภูมิแล้วย้อนมาสั่งสอนโลกอย่างเต็มภูมิเป็นยังไงเราดูเอา คนนับถือท่านอาจารย์มั่นทั่วประเทศไทยเราจนตลอดถึงเมืองนอก นั้นผลแห่งการปฏิบัติธรรม รู้ธรรม เห็นธรรม มีใจเป็นหลักเป็นเกณฑ์ด้วยอรรถด้วยธรรมแล้ว สั่งสอนโลกได้ลึกซึ้งกว้างขวางขนาดไหน พิจารณาดูซิ นี่ละธรรมภายในใจ สมบัติภายในใจแท้เป็นอย่างนี้ ผิดกับสมบัติกาฝากเป็นไหนๆ

ใจเป็นสิ่งสำคัญ มีอำนาจมาก สามารถทำประโยชน์ได้มากมายเมื่อมีคุณสมบัติอยู่ภายในใจแล้ว แล้วโบสถ์หลังไหนที่มีอำนาจวาสนามากไปเที่ยวประกาศศาสนาสอนโลกสงสารให้คนเข้าถึงธรรม ธรรมถึงใจซาบซึ้งเป็นคนดีขึ้นมาได้ เราเคยเห็นโบสถ์หลังไหนบ้าง ทั้งนี้เราไม่ได้ประมาท แต่แยกมาเทียบเคียงตามหลักเหตุผล เราไม่ได้ประมาทและไม่ได้ห้ามว่าไม่ให้สร้างโบสถ์สถานที่ควรสร้างเราไม่ว่า แต่สถานที่ที่ไม่ควรสร้างก็ไม่ควรมาทำลาย สถานที่นี้เป็นสถานที่สร้างจิตใจ ด้วยจิตตภาวนาให้มีหลักฐานมั่นคง พระองค์หนึ่งๆ ได้ประโยชน์ทางด้านจิตใจแล้ว จะทำประโยชน์ให้โลกได้รับกว้างขวางมากมายเพียงไร เราคิดหมดแล้วเรื่องเหล่านี้”

หลวงปู่มั่นดุหลวงปู่พรหมสร้างโบสถ์

เรื่องหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ท่านดุหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ มีเหตุการณ์สำคัญตอนหนึ่งที่ครูบาอาจารย์กล่าวขานกันต่อๆ มา คือ หลวงปู่พรหมท่านกลับไปบ้านดงเย็น ท่านได้ไปสร้างพระอุโบสถหลังแรกที่วัดผดุงธรรมแล้วถูกหลวงปู่มั่นดุ ซึ่งหลวงปู่พรหมท่านก็ทราบอยู่แล้วว่าหลวงปู่มั่นจะต้องดุท่าน ท่านก็สร้างให้เสร็จก่อนค่อยไปหาหลวงปู่มั่น แม้ในขณะนั้นหลวงปู่พรหม

ท่านบรรลุลิขธรรมแล้วก็ตาม และพระอุโบสถที่ท่านสร้างก็ไม่ได้ใหญ่โตหรูหราสวยงามก็ตาม เป็นโบสถ์ไม้ทำง่าย ๆ นิสัยของหลวงปู่ท่านทำอะไรไม่เอาความสวยงาม ใช้ประโยชน์ได้ก็พอ ท่านมีคติว่า “ปลวกไม่กิน ฝนไม่รั่ว ใช้ได้ก็พอ” แค่นั้นเอง

สาเหตุประการสำคัญ คือ ปฏิปทาของหลวงปู่มั่น ท่านไม่ส่งเสริมงานก่อสร้างอันเป็นงานภายนอก ท่านมุ่งแต่งานภาวนาฆ่ากิเลสอันเป็นงานภายใน และสาเหตุอีกประการหนึ่ง คือ ในช่วงนั้นสงครามโลกครั้งที่ ๒ เพิ่งจะสงบ ทำให้เกิดความอดอยากขาดแคลน แม้แต่ผ้าก็หาได้ยาก

หลวงปู่อ่อนเคยเล่าว่า “หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านออกบวช ท่านก็สละสมบัติออกบวช ท่านไม่มีลูก บวชแล้วท่านมาสร้างโบสถ์ (วัดผดุงธรรม อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี) แล้วไปกราบท่านพระอาจารย์มั่น ที่วัดป่าบ้านหนองผือ (วัดป่าภูกาญจนาภิเษก) พอเข้าถึงประตูวัดป่าบ้านหนองผือ ท่านพระอาจารย์มั่นคอย (แล) เห็น “นั่นใคร ท่านพรหมหรือ ? ออกไปเดี๋ยวนี้ๆ”

ท่านเห็น หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ตั้งแต่เข้าประตูวัด หลวงปู่พรหมก็มาถึงศาลา หมูเพื่อนภิกษุก็หาน้ำมาถวายท่าน ท่านก็บ่นอยู่กุฏิของท่านนั่นแหละ “ออกไปเดี๋ยวนี้ๆ” ไม่รู้ว่าผิดอะไร หลวงปู่พรหมถ้าไม่ออกไปก็กลัวท่านจะเหนียว กลัวจะเป็นบาป ท่านก็เลยออกไปพักบ้านหนองสะโน ตามที่หลวงปู่อ่อนท่านเล่า ไม่รู้ว่าผิดอะไร นี่แหละที่ท่านพระอาจารย์มั่นท่านพูดอย่างนั้น ได้ยินได้ฟังก็วินิจฉัยดู “มิใช่ผิดทางท่านสอนรี ?” ที่ท่านดูนั่นเรียกว่าผิดทางที่ท่านสอน “การสร้างนั้นมิใช่ทางพันทุกข์ ทางพันทุกข์ไม่สร้างอย่างนั้น”

ตอนอาตมา (หลวงปู่อ้วน) ไปคารวะหลวงปู่หล้า เขมปัตโต ที่วัดภูจ้อก้อ (วัดบรรพตคีรี) อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ท่านกำลังสร้างศาลาใหญ่ ท่านบอกอาตมาว่า “ถ้าอาจารย์มั่นยังอยู่ ทำอย่างนี้ไม่ได้นะ” ท่านว่า “ทำอย่างนี้โดนท่านดูเอา” แต่มาสมัยนี้โยมเขาว่า “ถ้าไม่ทำจะไปอยู่ไหนหลวงปู่ ไม่นั่นก็จะหมด หาหญ้าหาอะไรมันก็ไม่มี” จริงของเขา ท่านว่า หลวงปู่หล้าก็เลยทำ

“ที่หลวงปู่หล้าท่านทำ มันพร้อมหมดทุกอย่างแล้ว แต่สมัยก่อนไม่พร้อม มันเป็นทุกข์ การสร้างก็เป็นทุกข์ สร้างแล้วความปรารถนาอยากเป็นนั่นเป็นนี่นั่น ก็เป็นทุกข์อีก ไม่พันทุกข์ทางท่านพระอาจารย์มั่นสอน ท่านสอนพันทุกข์ ถ้าผิดทางของท่าน ท่านจะดูเอาอย่างนั้นแหละ ถ้าไม่ผิดทางท่าน ท่านก็จะไม่ดู”

เรื่องเตือนกันของพระอรหันต์มีมาแต่ครั้งพุทธกาล กรณีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเตือนพระมหากัปปินะ ซึ่งท่านเป็นพระอรหันต์สาวกที่คิดจะไม่ลงอุโบสถด้วยพระองค์เอง ในสมัยกึ่งพุทธกาล ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นพระอรหันต์ด้วยกัน ท่านก็มีการเทศน์ดูเตือนกัน เช่น

กรณีหลวงปู่มั่นเอ่ยปากไล่หลวงปู่พรหมที่ท่านไปสร้างโบสถ์ หรือกรณีองค์หลวงตาพระมหาบัว เทศน์เตือนท่านพระอาจารย์จวนเรื่องสร้างบันไดอุทกอนั้น แล้วท่านพระอาจารย์จวนยอมรับ “คราวแรกก็ยอมรับด้วยความเคารพ คราวหลังยอมรับด้วยความเห็นโทษ” หรือกรณีองค์หลวงตาดุหลวงปู่ลี กุศลธโร แล้วหลวงปู่ลีก็ยอมรับว่า “เหตุผลของท่านเหนือเรา ท่านก็ยังคงดูเราได้อยู่” เป็นต้น

หลวงปู่อ่อนศรีเล่าปฏิปทาของหลวงปู่พรหม

หลวงปู่อ่อนศรี ฉานวโร เป็นศิษย์อาวุโสองค์หนึ่งของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านได้เล่าถึงปฏิปทาของหลวงปู่พรหมให้ลูกศิษย์ฟังเพื่อเป็นคติสอนใจ ดังนี้

“ในพรรษาที่ ๒ - ๓ ปี พ.ศ. ๒๔๙๐ - ๒๔๙๑ ในขณะที่เราจำพรรษาที่วัดธรรมิการาม บ้านบึงโน นั้น ได้เดินทางไปอยู่รับใช้อุปัฏฐาก และศึกษาธรรมปฏิบัติกับหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ วัดที่บ้านดงเย็นบ้าง วัดศรีโพธิ์สูงบ้าง วัดตาลนิมิตรบ้าง ไปอยู่เฉพาะหน้าแล้ง ไม่ได้ไปอยู่จำพรรษา เมื่อว่างจากภาระ อาตมาก็ไปพักภาวนากับหลวงปู่พรหมเป็นประจำ ท่านเป็นพระปฏิบัติดี

...หลวงปู่พรหม ท่านไปอยู่ที่ไหน มักจะทำทางจงกรมไว้ แล้วก็สร้างห้องส้วมไว้ด้านข้าง ท่านเป็นพระรูปร่างขนาดกลาง ไม่สูงใหญ่ แต่เป็นพระที่ใจเด็ดมาก อาตมาได้ช่วยงานก่อสร้างหลวงปู่พรหม จนถึง ๔ โมงเย็น จึงเลิกงาน ทำงานเหนื่อยแล้วก็นอนพักผ่อน บางทีนอนไปถึงเที่ยงคืน ตื่นมาก็ยังเห็นไฟท่านเปิดอยู่”

ประวัติย่อ หลวงปู่อ่อนศรี ฉานวโร

หลวงปู่อ่อนศรี ฉานวโร วัดถ้ำประทุน ตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เป็นพระเถรอาจารย์ชื่อดังแห่งเมืองชลบุรี มีเมตตาธรรมสูง มักน้อยสันโดษ ท่านเกิดในสกุลธรรมจิตร เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๘ ตรงกับวันพุธ แรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๐ ปีฉลู ที่บ้านบึงโน ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

โยมบิดามารดาชื่อ นายมี - นางและ ธรรมจิตร ครอบครัวประกอบอาชีพชาวนา

ในช่วงวัยเยาว์ได้เรียนหนังสือใกล้บ้านที่โรงเรียนวัดศรีชมพู จนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ในช่วงวัยหนุ่ม ได้อยู่ช่วยครอบครัวทำนาซึ่งเป็นอาชีพหลักของครอบครัว จนอายุได้ ๒๐ ปี นายอ่อนศรีได้เข้าบรรพชาอุปสมบท เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๘ ณ วัดศรีสว่าง โดยมี พระอาจารย์ฮวด สุมโน เป็นพระอุปัชฌาย์ พระพุทธ ยโส เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระมหาสิริ สิริปุณฺโณ เป็นพระอนุสาวนาจารย์

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ ท่านได้ญาติติเป็นพระสายธรรมยุต โดยมีท่านเจ้าคุณพระธรรม-เจดีย์ (จุม พนฺธุโล) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูอดุลย์สังฆกิจ (พระมหาเถื่อน อุชุกโร) เจ้าคณะอำเภอรอนนิवास เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระครูมุกดาหารสาธุกิจ (พระมหาผา) เจ้าคณะอำเภอมุกดาหาร เป็นพระอนุสาวนาจารย์

หลังอุปสมบท พระภิกษุอ่อนศรี ได้อยู่จำพรรษาที่วัดธรรมิการาม ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยอันเป็นพื้นฐาน สามารถสอบได้นักธรรมชั้นโท จากนั้นหลวงปู่ได้ย้ายไปจำพรรษาเพื่อฝึกฝนด้านวิปัสสนากรรมฐานไปทั่วประเทศ ทั้งภาคเหนือ ใต้ ตะวันออก ตะวันตก กับพ่อแม่ครูอาจารย์ เช่น หลวงปู่บัวพา ปณณภาโส หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ หลวงปู่สิม พุทธาจาโร หลวงปู่คำดี ปภาโส หลวงปู่หลอด ปโมทิต หลวงปู่หลวง กตปุณฺโณ หลวงปู่ลี จิตธมฺโม จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ท่านได้มาอยู่จำพรรษาที่วัดถ้ำประทุน อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

นับแต่เข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์ หลวงปู่อ่อนศรีได้มอบกายถวายชีวิตในการปฏิบัติธรรมเพื่อความหลุดพ้น และได้นำธรรมะมาเทศนาอบรมสั่งสอนพระภิกษุ สามเณร แม่ชี และคณะศรัทธาญาติโยมทั้งหลายตามสมควรแก่โอกาส ในการเทศนาสั่งสอนนี้หลวงปู่มักจะกล่าวถ่อมตนอยู่เสมอ ท่านเทศน์ไม่เก่ง ไม่มีปฏิภาณในด้านนี้ แต่ผู้ใดมีโอกาสได้ปรนนิบัติรับใช้ใกล้ชิด หรือได้มากราบหลวงปู่แม้แต่เพียงครั้งเดียว ก็ารู้สึกซาบซึ้งว่า หลวงปู่มีความน่าเคารพศรัทธาและเลื่อมใสมากเพียงใด แม้ไม่ต้องสอนด้วยคำพูด แต่สอนด้วยการทำให้ดู อยู่ให้เห็น ผู้รู้จักสังเกตเรียนรู้อยู่ได้ ปัญญาจากหลวงปู่ไม่น้อย

หลวงปู่อ่อนศรีเป็นพระเถระผู้ใหญ่ที่มีปฏิภาณน่าเคารพเลื่อมใส เคร่งครัดในพระธรรมวินัยตามแนวทางของบูรพาจารย์ พุคฺคฺนํ โย สันโดษ มีระเบียบแบบแผน มีจิตใจโอบอ้อมอารีต่อลูกศิษย์ไม่เลือกชั้นวรรณะ นับเป็นเวลายาวนานที่ท่านได้มอบกายถวายชีวิตปฏิบัติธรรมเพื่อความหลุดพ้น และได้เป็นผู้นำอบรมสั่งสอนลูกศิษย์อยู่เสมอมา

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ หลวงปู่อ่อนศรี มีดำริคิดจะสร้างพระเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่วัดถ้ำประทุน ซึ่งได้รับพระราชทานจากสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน)

ในระยะหลัง สุขภาพของหลวงปู่อ่อนศรีทรุดลงไปเนื่องจากความชรา และยังต้องพจญกับโรคประจำตัวมากขึ้น ท่านได้ป่วยหนักและได้เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล เมื่อต้นเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๑ และได้ละสังขารลงอย่างสงบ ด้วยโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว เมื่อเช้าวันเสาร์ที่ ๗

มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๑ รวมสิริอายุ ๘๒ ปี ๘ เดือน ๒๒ วัน พรรษา ๖๒ พระราชทานเพลิงศพ
เมื่อวันเสาร์ที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๒ เวลา ๑๖.๐๐ น. ณ เมรุชั่วคราว วัดถ้ำประทุน

ท่านเน้นสอนภาวนาพุทโธ

การภาวนาด้วยบท “พุทโธ” มีความหมายและสำคัญมาก องค์หลวงตาพระมหาบัว
ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์ไว้ดังนี้

“ระลึกถึงพระพุทธเจ้า ให้ระลึกถึงพุทโธ จะกระเทือนถึงพระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์
นั่นแหละ เพราะพุทโธคำเดียวนี้กระเทือนถึงพระพุทธเจ้าหมดทุกๆ พระองค์เลย”

หลวงปู่มั่น ฐิริทตฺโต ท่านภาวนาด้วยบทพุทโธประจำใจนับแต่วันออกปฏิบัติ และท่านก็
สอนพระศิษย์ให้ภาวนาพุทโธ ตามประวัติของท่านพ่อลี ธมฺมธโร ได้บันทึกไว้ดังนี้

“ครั้งแรกที่ท่านพ่อลี ธมฺมธโร ได้เข้าไปฝากตัวเป็นศิษย์ของท่านพระอาจารย์มั่น ฐิริทตฺโต
ในปี พ.ศ. ๒๔๖๙ ท่านพระอาจารย์มั่นได้สอนบทภาวนาสั้นๆ ว่า “พุทโธ” คำเดียว และสั่งให้ไป
อยู่ป่ากับท่านพระอาจารย์สิงห์ ขนตยาคโม และ ท่านพระอาจารย์มหาปิ่น ปญฺญาพโล ที่
เสนาสนะป่าบ้านท่าวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี”

หลวงปู่พรหม จิรปุญฺโญ ท่านภาวนาด้วยบทพุทโธ และท่านก็สอนศิษย์ให้ภาวนาพุทโธ
ตามแนวทางของหลวงปู่มั่น โดยปี พ.ศ. ๒๔๙๑ หลวงปู่สุภาพ ธมฺมปญฺโญ (ท่านเป็นสหธรรมิก
ที่เคยออกธุดงค์กับท่านพระอาจารย์จวน กุลเชฏฺโฐ ท่านพระอาจารย์สิงห์ทอง ธมฺมวโร) ได้กราบ
ถวายตัวเป็นศิษย์ของหลวงปู่พรหม จากประวัติหลวงปู่สุภาพ ธมฺมปญฺโญ ได้บันทึกไว้ดังนี้

“เมื่อพบกัน หลวงปู่พรหม ก็ถามขึ้นก่อนว่า “เอาจริงหรือ ?” หลวงปู่สุภาพจึงตอบไปว่า
“กระผมตั้งใจจะมาขอรับการปฏิบัติจากท่านอาจารย์ ขอเมตตาสั่งสอนผู้น้อยด้วยเถิดครับ” ได้ฟัง
คำยืนยันดังนั้น หลวงปู่พรหมจึงเมตตาให้อุบายธรรมในการปฏิบัติ ท่านว่า “ทำภาวนานั้น พุทโธ
เรื่อยๆ ไป ทำความเพียรมากๆ ทำติดต่อกันไป หนึ่งปีไม่ได้อะไร ก็สองปีสามปี ต้องดี
สักวันหนึ่ง สิ่งอื่นไม่ต้องระวังจนเกินไป จงทำภาวนาพุทโธอย่างเดียว สิ่งที่ไม่รู้ก็จะรู้ สิ่ง
ที่ไม่เข้าใจก็จะเข้าใจ สิ่งที่ไม่เคยเห็นก็จะเห็น ไม่ต้องถามใคร มันรู้ มันก็จะหายสงสัยเอง ขอให้
ใจสงบอย่างเดียวเท่านั้น มันจะไม่มีคำถาม นอกจากคำตอบอย่างเดียว”

พุทโธมีความสำคัญมาก ครูบาอาจารย์เทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“พุทโธไว้ พุทโธนี้พุทธานุสติ มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่กับเรา หลวงปู่มั่น
หลวงตาท่านเน้นประจำ “อย่าทิ้งผู้รู้ อย่าทิ้งพุทโธ” เห็นไหม เวลาหลวงปู่มั่นท่านเสีย หลวงตา

ไปนั่งอยู่ปลายเท้า จิตดวงนี้มันตื้อนัก มันไม่เคยฟังใคร คนที่มันฟังก็นิพพานไปแล้ว เสียอกเสียใจ นั่งร้องไห้คร่ำครวญหลายชั่วโมง สุดท้ายเวลามันคิดได้ นี่ในเมื่อบัดนี้คนสอนเราก็ไม่มีแล้ว แต่คำสอนเป็นหลักของท่าน ท่านสอนบอก

“ถ้ามีสิ่งใดที่มันเป็นความสงสัย ให้เข้าสู่ภายใน อย่าส่งออก ถ้ามีสิ่งใดที่ปฏิบัติแล้วมันสงสัย มันอันตราย อย่าตามไป อย่าส่งออก ให้เข้าข้างใน ให้อยู่กับผู้รู้ ให้อยู่กับพุทธโธ”

ท่านเน้นอย่างนี้ แล้วก็กราบ กราบศพหลวงปู่มั่น เอนี้เป็นเป้าหมาย เป็นคติ เป็นตัวอย่าง แล้วปฏิบัติต่อไป นี่ก็เหมือนกัน เพราะคำนี้อันตรายมาก แล้วต่อมาไม่ต้องใช้อะไรเลย นี่ไม่ต้องใช้อะไรเลย ไม่ต้องใช้อะไรเลย กรรมการไม่มีแล้ว ถ้ากรรมการไม่มี ไม่มีใครควบคุมนะ ปฏิบัติไป มันไปตามจินตนาการเลย อยู่กับผู้รู้ อยู่กับพุทธโธ แล้วสิ่งใดถ้าเกิดขึ้นเอาผู้รู้ถอดเสี้ยนถอดหนาม แล้วใช้ปัญญาของเราไป

อันนี้สำคัญมาก สำคัญที่ว่าทำไมต้องพุทธโธ ทำไมต้องพุทธโธ พุทธโธ คือ พุทธานุสติ พุทธโธ คือ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ถ้ามันจะเฉไฉไปไหน ก็ให้มันอยู่กับ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ให้มันอยู่กับพุทธโธของเรา ถ้าไม่เกิดปัญญาก็ยังไม่เสียหาย เรายังได้อยู่กับ พระพุทธเจ้าอยู่ แต่ถ้ามันเกิดปัญญาโดยกิเลส กิเลสมันพาแฉลบออกไปหมดเลย ยุ่งตายเลย แล้ว ยุ่งตาย ใครได้ประโยชน์ ใครได้โทษ ก็ใจเราเอง ใจคนที่ปฏิบัติเอง ใจของเรานี้แหละมันร้าย มันรู้ ธรรมะ มันรู้หมด มันรู้ของพระพุทธเจ้าหมด แล้วมันสร้างภาพหมด แล้วมันไปเลย”

ประวัติย่อ หลวงปู่สุภาพ ธมฺมปญฺโญ

หลวงปู่สุภาพ ธมฺมปญฺโญ วัดทุ่งสว่าง ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร มีนามเดิมว่า สุภาพ จรรยา เกิดเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๕ ที่บ้านโคกคอน ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร เป็นบุตรชายคนโตของครอบครัวชาวนา

ชีวิตวัยเยาว์ของ ด.ช.สุภาพ ต้องช่วยครอบครัวทำนาหาเลี้ยงชีพมาตั้งแต่เล็ก ด้วยนิสัยที่ชอบเรื่องบุญเรื่องกุศล จึงได้ขอบิดามารดาบรรพชาเป็นสามเณรเมื่ออายุครบ ๑๗ ปี โดยได้เข้าบรรพชาที่วัดธาตุมีชัย ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร อันเป็นวัดประจำหมู่บ้าน บวชอยู่ได้ ๒ ปี จึงสึกออกมาช่วยครอบครัว แต่ใจก็ยังคิดถึงการบวชเป็นพระอยู่เสมอ และคิดไว้ว่า หากทำงานหาเงินให้ครอบครัวพอหมุนเวียนได้เมื่อไหร่ ก็จะไปบวชเป็นพระอีกครั้ง หลังกัมหนำทำงานอย่างหนักเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวอยู่หลายปี จนบิดามารดาและน้องๆ ไม่ได้รับความลำบากอีกแล้ว **หลวงปู่สุภาพ**จึงสละทางโลกหันหน้าเข้าสู่ทางธรรม โดยอุปสมบทเป็นพระภิกษุในฝ่ายมหานิกาย ที่วัดธาตุมีชัย ซึ่งเป็นวัดเดียวกับที่ท่านเคยบวชเณรนั่นเอง

ครั้นบวชแล้ว แต่ก็ยังไม่มีโอกาสได้ศึกษาการปฏิบัติภาวนาเสียที ท่านจึงเริ่มมองหาครูบา-อาจารย์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เพื่อที่จะไปขอโอกาสอยู่ฝึกปฏิบัติด้วย ๕ ปี ต่อมาหลวงปู่สุภาพ จึงญาติใหม่ในฝ่ายธรรมยุตเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๑ ที่วัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น อำเภอบ้านดง จังหวัดอุดรธานี ญาติติเรียบริ้อยแล้วท่านก็มาจำพรรษาที่วัดทุ่งสว่าง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร จากนั้นจึงมุ่งไปพบและได้อยู่ปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ

ล่วงเข้าพรรษาที่ ๒ หลวงปู่สุภาพจึงมีโอกาสไปกราบถวายตัวเป็นศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต หลวงปู่สุภาพเมตตาเล่าเรื่องราวในช่วงนี้ไว้ว่า “เราคิดว่าย่างอ่อนแออยู่ ไม่อยากให้ครูบาอาจารย์ท่านต้องพะวงกับเรา เวลานั้นกิตติศัพท์ของท่านหอมฟุ้งไปหมด จิตใจฝึกฝอยอยากไปพบ อยากไปกราบท่าน แต่ยังไม่ตัดสินใจจะเข้าไปบ้านหนองผือ เพราะคิดว่าย่างภาวนาไม่เป็น ก็ไม่อยากเป็นภาระกับครูบาอาจารย์ จนก่อนเข้าพรรษาจึงตัดสินใจไปกราบท่าน แรกๆ คิดว่าเข้าพบท่านพระอาจารย์มั่นยากและท่านคงดุ แต่เมื่อพบจริงๆ หลวงปู่เสียเวลาด้วยความลั้งเลใจมานานแสนนาน เพราะคิดว่าเรายังไม่พร้อม เวลานั้นท่านชรามาก อาการอาพาธของท่านมีบ้างแล้ว แต่จิตใจของท่านกล้าหาญไม่เคยเสียที่แก่กิเลส ไม่วุ่นวายเหมือนคนแก่ใจฝ่อทั้งหลาย

ท่านพระอาจารย์มั่นเมตตาแนะนำธรรมะ ทำให้เกิดกำลังใจมาก ท่านได้พบหมู่คณะพระป่าด้วยกันอย่างเต็มที่ ได้กราบครูบาอาจารย์จำนวนมากที่มาชุมนุมกัน หลวงปู่สุภาพอยู่กับท่านพระอาจารย์มั่นจนกระทั่งออกพรรษา ท่านก็ละสังขารไป หลวงปู่สุภาพจึงกลับมาจำพรรษาที่วัดทุ่งสว่าง กระทั่งพรรษาที่ ๓ จึงตัดสินใจออกเดินธุดงค์เข้าป่าเพื่อฝึกปฏิบัติภาวนา โดยเดินธุดงค์ไปในหลายจังหวัดทางภาคอีสาน ภาคเหนือ รวมทั้งเคยไปจำพรรษาที่เขาพระวิหาร ประเทศกัมพูชา ระหว่างการเดินทางธุดงค์นั้น ท่านร่วมปฏิบัติธรรมกับพ่อแม่ครูอาจารย์สายพระอาจารย์มั่น หลายนองค์ อาทิ หลวงปู่ขาว อนาลโย ท่านพ่อลี ธมมธโร หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ พระอาจารย์จวน กุลเชฏฺโฐ ฯลฯ

ระหว่างธุดงค์หลายครั้งหลายคราที่สังขารถูกรุมเร้าด้วยเวทนาอย่างหนัก จนเกือบจะเอาชีวิตไม่รอด แต่หลวงปู่สุภาพก็ยึดเอาธรรมเป็นที่ตั้งจนผ่านมาได้ทุกครั้ง ท่านเมตตาเล่าความตอนนี้เอาไว้ว่า เมื่อคราวที่ธุดงค์ไปจำพรรษาที่เขาพระวิหารนั้น ได้อาพาธเป็นโรคมะลาเรียอย่างหนัก เมื่อยาที่จะรักษาก็ไม่มี หลวงปู่สุภาพจึงใช้ธรรมโอสถ เอาชนะโรคภัยที่รุมเร้า ในที่สุดธรรมโอสถก็สามารถระงับดับโรคร้ายนี้ได้จริงๆ

หลวงปู่สุภาพเป็นศิษย์สายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต และเป็นหนึ่งในยอดคนเร้นกายด้วยอุปนิสัยที่ชอบเก็บตัวเงียบ พูดน้อย มกน้อยสันโดษ และปฏิเสธที่จะรับตำแหน่งสมณศักดิ์ต่างๆ จึงมีค้อยมีประวัติบันทึกเอาไว้มากนัก เมื่อมีผู้กราบเรียนถามเรื่องนี้กับท่าน จึงได้รับคำตอบว่า

“หลวงปู่ชอบสงบ ไม่ประสงค์อื่น เสียเวลามากแล้ว เวลานี้อายุก็มาก จะมีวิธีอย่างอื่น ไม่ได้หรอก”

หลวงปู่สุภาพ ท่านดำรงขันธเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้แก่ศิษยานุศิษย์มาจนกระทั่งช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ในคืนวันหนึ่งท่านได้มอบหมายงานต่างๆ ให้รองเจ้าอาวาสเป็นที่เรียบร้อย แล้วท่านก็เข้ากุฏิจำวัดในท่านั่ง รุ่งเช้าศิษย์ที่คอยอุปฐากจึงพบว่าท่านละสังขารไปในท่านั่งในคืนที่ผ่านมา นั่นเอง

ท่านช่วยสร้างวัดศิริราชสุวรรณา

กิตติศัพท์ชื่อเสียงของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ในการเป็นผู้นำชาวบ้านในการบูรณะและสร้างวัดเป็นที่เลื่องลือในสมัยนั้น หากหลวงปู่ท่านจะทำอะไรแล้วต้องสำเร็จ จึงมีผู้มากราบนิมนต์ขอให้หลวงปู่เมตตาไปช่วยสร้างวัด

วัดศิริราชสุวรรณา อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร เป็นอีกวัดหนึ่งที่หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านไปช่วยสร้าง กล่าวคือ ประมาณปลายปี พ.ศ. ๒๔๙๑ หลวงปู่มี อภิชาโต สมัยนั้นท่านเป็นฆราวาส ท่านเคยเป็นภารโรงที่โรงเรียนเจริญศิลป์ ท่านเดินทางมากับคนเฒ่าคนแก่บ้านเจริญศิลป์ เพื่อมากราบอาราธนานิมนต์หลวงปู่พรหมที่วัดผดุงธรรม จะนิมนต์หลวงปู่ไปช่วยสร้างวัดให้ แต่หลวงปู่ท่านไม่ได้ไปสร้างเอง ท่านไปบูรณะและพัฒนาวัดร้างที่บ้านถ่อน (วัดศรีโพธิ์สูง) สำหรับการสร้างวัดศิริราชสุวรรณา หลวงปู่พรหมมอบหมายให้ท่านอาจารย์ชาย ซึ่งเป็นพระศิษย์ไปแทน

หลวงปู่มี ท่านเล่าให้ฟังว่า หลวงปู่พรหมท่านเคยไปพำนักที่วัดศิริราชสุวรรณา ญาติโยมที่นั่นก็เล่าว่า หลวงปู่พรหมท่านเคยเมตตาไปพัก เพื่อโปรดพระ เณร ญาติโยมที่วัดแห่งนี้ประมาณครึ่งเดือน ซึ่งท่านเจ้าอาวาสวัดศิริราชสุวรรณา ท่านทราบเรื่องนี้ เพราะว่าสมัยนั้นทางวัดได้สร้างกุฏิถวายหลวงปู่พรหม โดยการออกแบบกุฏิให้มีทางเดินจงกรมอยู่ข้างบน คล้ายๆ กับกุฏิหลวงปู่ที่วัดประสิทธิธรรม

ในกาลต่อมาพระครูศรีภูมานุรักษ์ หรือ หลวงปู่คำมี สุวณฺณสิริ พระศิษย์อีกองค์หนึ่งของหลวงปู่พรหมท่านได้มาจำพรรษาที่วัดศิริราชสุวรรณา ท่านได้ขยายที่วัดจนกว้างขวาง และท่านได้พัฒนาสิ่งก่อสร้างต่างๆ ภายในวัดจนเจริญรุ่งเรือง หลวงปู่คำมีท่านจึงได้รับการเคารพยกย่องเป็นบูรพาจารย์องค์แรกของวัดแห่งนี้

ประวัติย่อ พระครูศรีภูมานุรักษ์ (หลวงปู่คำมี สุวณฺณสิริ)

หลวงปู่คำมี สุวณฺณสิริ วัดป่าสามัคคีธรรม บ้านนาเหมือง ตำบลพังโคน อำเภอฟังโคน จังหวัดสกลนคร ท่านเป็นพระอุปัชฌาย์ธรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต อีกรูปหนึ่งที่มีวัตรปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีเมตตาธรรมสูง ในวัยหนุ่มท่านทำงานด้านคั้นถั่วอย่างหนัก ต่อมาเมื่อท่านได้เข้ากราบฟังเทศน์หลวงปู่ฝั้น อาจาโร และหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ฯลฯ ท่านได้หันมาเจริญด้านวิปัสสนากัมมัฏฐาน โดยออกเที่ยวอุปัชฌาย์ตามป่าตามเขาอย่างจริงจัง

หลวงปู่คำมี เกิดในสกุล สุวรรณศรี เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๔๖๓ ณ บ้านบก หมู่ที่ ๓ ตำบลหนองไข่นก อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี โยมบิดามารดาชื่อ นายนาเคน และนางดี สุวรรณศรี ชีวิตในวัยเด็กช่วยครอบครัวเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย ช่วยทำนา การศึกษาจบชั้น ป.๔

บรรพชา เป็นสามเณรครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๔๗๘ ณ อุโบสถวัดศรีบุญเรือง ตำบลหนองไข่นก อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ครั้งที่สอง เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๔๘๑ ณ วัดสุปฏิหาราม อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี

อุปสมบท เป็นพระภิกษุฝ่ายมหานิกาย ณ อุโบสถวัดบ้านก่อ ตำบลหนองไข่นก อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี กระทั่งได้ญัตติเป็นพระฝ่ายธรรมยุต ณ วัดศรีเมือง จังหวัดหนองคาย เมื่อวันที่ ๓ มกราคม ๒๔๘๓ โดยมีพระธรรมไตรโลกาจารย์ เป็นพระอุปัชฌาย์ พระใบฎีกานาค เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระมหาอินทร์ เป็นพระอนุสาวนาจารย์

หลวงปู่คำมี ท่านเป็นพระนักปฏิบัติที่ซื่อตรง ตอนหนึ่งในบันทึกชีวประวัติ ท่านบันทึกไว้ว่า

“การปฏิบัติทางวิปัสสนาในตอนนั้นปลายชีวิต นับจากปี พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นต้นมา ได้ย้ายออกจากวัดไปพักผ่อนบำเพ็ญตบะธรรมภายใน ให้ควบคู่กับฝ่ายคั้นถั่วที่ทำหนักมาแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๗ เป็นต้นมาโดยลำดับ นับว่าเอาชีวิตจิตใจมุ่งมั่นไปในด้านวิถุและทางปริยัติการศึกษาของกุลบุตรผู้ที่จะสืบอายุของพระพุทธศาสนาต่อไป

ในด้านวิถุ คือ ต้องการให้เป็นหลักฐานมั่นคงของเสนาสนะ เช่น กุฏิ ศาลาการเปรียญ อุโบสถ พระพุทธรูปและเจดีย์ จนเวลาล่วงเลยไปถึง ๒๑ – ๒๒ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ อายุได้ ๔๕ ปี พรรษา ๓๔ จึงรู้สึกตัวว่าสภาพสังขารร่างกายเข้าสู่วัยชราแล้วจึงถอนตัวออกจากหล่ม คือ ความคลุกคลีด้วยการงานและหมู่คณะทางฝ่ายการปกครองไปบ้าง แต่มิได้วางเสียจริงๆ ได้หาลูกศิษย์ลูกหาช่วยงานแทนมือไปเป็นครั้งคราว ก็เรียกว่าผ่อนเบาไปบ้าง พอได้อบรมตัวเองในความคลุกคลี การงานทั้งหมู่คณะด้านคั้นถั่วจนเกินไป ท่านพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร วัดป่าอุดมสมพร ท่านเคยเทศน์เตือนให้ฟังบ่อยๆ ความว่า “มันจะตายทิ้งเปล่าๆ นะพระครูศรี !”

ท่านพระอาจารย์ฝั้นท่านบอกอย่างนี้ อัตตโนจึงนึกแปลความหมายอยู่ถึง ๓ ปี จึงไปได้ ความกระจ่างในคราวที่ไปวิเวกอยู่ทางจันทบุรีว่า การตายย่อมเป็นไปได้ ๓ นัย ๓ อย่าง คือ

ตายอย่างที่ ๑ ตายจากเพศบรรพชิต

ตายอย่างที่ ๒ ตายจากคุณธรรมที่ควรจะได้ แต่ก็ไม่ได้ เพราะความประมาท

ตายอย่างที่ ๓ ตายหมดลมหายใจ

เมื่อนึกขึ้นได้เช่นนั้นก็สลดสังเวชในความตายอย่างนี้ย่อมมีทุกๆ คน ทั้งหญิง ชาย นักบวช ฆราวาส ทั้งคนมีคนจน ไม่เลือกชนชั้นวรรณะ ดังพระบาลีว่า “**อชฺเชว กิจฺจมาตปฺปิ โภ ชญฺญา**” แปลว่า ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดที่จะหนีพ้นไปจากความตายนี้ได้”

หลวงปู่คำมี ท่านได้กราบคารวะหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ เป็นประจำ จนท่านได้รับความเมตตาไว้วางใจจากหลวงปู่พรหม ในการสร้างเหรียญหลวงปู่พรหมรุ่นแรก การบันทึกภาพถ่ายของหลวงปู่พรหม จนเป็นภาพประวัติศาสตร์ที่ชาวพุทธได้กราบไหว้บูชามาจนกระทั่งทุกวันนี้ และเมื่อหลวงปู่พรหมมรณภาพ ท่านได้มาช่วยงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ โดยเฉพาะท่านได้ออกแบบเมรุประชุมเพลิงศพหลวงปู่พรหม

หลวงปู่คำมี ได้ถึงแก่มรณภาพ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๓๐ สิริอายุ ๖๖ ปี ๔๖ พรรษา ณ โรงพยาบาลประจำจังหวัดอุดรธานี นายแพทย์แจ้งว่าสมองของท่านไม่ทำงานอีกต่อไป สาเหตุเกิดจากท่านได้ตรากตรำทำงานฝ้ายคั้นถูระเหยแผ่พระศาสนาอย่างหนัก จนเกินกำลังของสังขารร่างกายสุดที่จะทนได้ไหว สมจริงดังพระบาลีว่า **สพฺเพ เกทปริยนฺตํ เอวํ มจฺจาน ชีวิตํ** ชีวิตของหมู่มสัตว์เหมือนภาชนะดิน ล้วนมีความแตกสลายเป็นที่สุด

ภาค ๑๔ บูรณะวัดร้างและพัฒนาวัดผดุงธรรม วัดประสิทธิ์ธรรม

กราบเยี่ยมหลวงปู่มั่นและพักวัดร้างพบพระพุทธรูปเศียรหัก

ประมาณต้นปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ในช่วงหน้าแล้ง หลวงปู่พรหม จิรบุญโถ ท่านเดินธุดงค์ไปกราบคารวะเยี่ยมเยียนหลวงปู่มั่นที่วัดป่าบ้านหนองผือเป็นปรกติ ซึ่งปีนี้เป็นปีที่หลวงปู่มั่นท่านได้พยากรณ์อายุของท่านไว้ว่าไม่เกิน ๘๐ ปี โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“นี่เริ่มป่วยแล้วนะ เริ่มป่วยเมื่อวานขึ้น วานขึ้นก็คือวันขึ้น ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำก็เมื่อวาน วันแรม ค่ำหนึ่งก็วันที่เราไปถึง นี่เริ่มป่วยแล้วนะ จากนั้นก็ขึ้น ป่วยครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้าย เห็นไหมล่ะฟังซินะ กล้าหาญไหมล่ะ ป่วยนี้เป็นครั้งสุดท้ายไม่มีหาย เอายาเทวดามาใส่ก็ไม่หาย มีแต่จะตายท่าเดียว แต่มันไม่ตายง่ายนะ โรคนี้เป็นโรคทรมาณ เขาเรียกว่า โรคคนแก่ โอ๊ย ! ไม่ลืมนะ เขาเรียกว่า โรคคนแก่ ต้องทรมาณอยู่นานกว่าจะตาย คือครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้าย การเจ็บไข้ได้ป่วยไม่มีหาย ท่านบอก ต้องตายท่าเดียว เอายาเทวดามาใส่ก็ไม่หาย มันก็เหมือนกับเอาน้ำมารดต้นไม้ที่มันตาย ยืนต้น ให้มันผลิดอกออกใบมันจะเป็นไปได้ยังไง ความหมาย นี้ก็ไม่ลืมนะท่านนั่นเอง ท่านว่า เราก็ก็นี่ไม่ลืมนะ ตั้งแต่นี้ต่อไปโรคนี้อาจจะไม่หายจะถึงวาระสุดท้ายเลย แต่เป็นโรคทรมาณไม่ตายง่ายแหละ เขาเรียกว่าโรคคนแก่ ๗ เดือนไข้ไหมล่ะ เราก็นับปีบัจจนกระทั่งถึงวันท่านมรณภาพ ๗ เดือน

อย่างนี้แหละผิดไหมล่ะ ๘๐ ปี แต่ก่อนประกาศก็ประกาศไม่เลย ๘๐ นะ ซี่นัวเลยเทียบนะ ใครจะเร่งให้เร่งนะ ไม่เลย ๘๐ เวลานี้ก็ได้เท่านั้นปี แล้วก็นับนัวให้เห็นด้วย พอถึง ๘๐ ปีบัจจนานใหม่ นานอะไรละดูซิ มันจับได้ทุกกิกทุกกิกนะเรา ท่านก็เฉยนะที่นี้ เจ็บไข้ได้ป่วยเหมือนไม่ใช่คนเจ็บคนไข้ซะ เหยธรรมดาๆ ธรรมดาท่านเหมือนไม่มีโรคภัย เป็นปรกติ แต่ใครก็รู้ว่าท่านไม่สบาย เอายานี้มา เอายานี้มาให้อะไร ท่านก็เฉย ท่านไม่สนใจ ยาอะไร ท่านว่า ยาอะไรหาย่ง นั่นฟังซิท่านบอก หามาย่ง อยู่ที่นี่สบายแล้ว เรื่องธรรมถ้าลงได้เข้าถึงใจแล้ว ไม่ต้องหาอะไรมาเป็นพยาน จำขึ้นเท่านั้นพอแล้ว...”

ในปีนี้หลวงปู่พรหม เมื่อท่านกลับจากการเยี่ยมอาการอาพาธของหลวงปู่มั่น ท่านได้เดินธุดงค์วิเวกมาแต่บ้านเปือยหนองทุ่ม ตรงทางขึ้นถ้ำพวง เข้าอำเภอสว่างแดนดิน วิเวกมาเรื่อยๆ จนถึงวัดศรีโพธิ์สูง ซึ่งสมัยนั้นเป็นวัดร้าง ขึ้นอยู่ในเขตบ้านถ่อน ตำบลโพธิ์สูง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ท่านได้ปักกลดพักภาวนาที่วัดศรีโพธิ์สูง ขณะที่หลวงปู่พรหมมาพัก ท่านได้พบซากก้อนอิฐใหญ่ๆ และพบพระพุทธรูปเก่าแก่เศียรหัก ท่านตั้งใจจะบูรณะ ในเวลาต่อมาท่านก็ได้บูรณะพระพุทธรูปองค์นี้และได้พัฒนาวัดร้างแห่งนี้ จนเจริญรุ่งเรืองเป็นวัดป่ากรรมฐานขึ้นมา

วัดศรีโพนสูง เป็นวัดป่ากรรมฐานอีกแห่งหนึ่ง เป็นที่พักสงฆ์กลางทาง ตั้งอยู่ระหว่างวัดป่าศรีสว่าง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร กับ วัดประสิทธิธรรม อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี สมัยก่อนหลวงปู่พรหมท่านเดินเท้าธุดงค์กลับวัดประสิทธิธรรม ท่านจะแวะพักที่วัดศรีโพนสูงก่อน หรือเมื่อท่านมีกิจนิมนต์ในจังหวัดสกลนครหรือจังหวัดอุดรธานี ท่านจะไปพักที่วัดป่าศรีสว่างเพื่อต่อรถโดยสาร ท่านก็จะแวะพักที่วัดศรีโพนสูงก่อน

สำหรับวัดป่าศรีสว่าง เป็นวัดธรรมยุต ในสมัยก่อนถือว่าเป็นวัดป่าศูนย์กลางของพระธุดงค์กรรมฐานในเขตตัวอำเภอสว่างแดนดิน มีหลวงปู่บุญ ชินวิโส เป็นเจ้าอาวาส (ท่านเป็นพระศิษย์สำคัญรูปหนึ่งของหลวงปู่มั่น) ที่วัดแห่งนี้บรรดาครูบาอาจารย์ที่อยู่ในละแวกนี้รวมทั้งหลวงปู่พรหม สมัยก่อนต้องเดินเท้ามาพักที่วัดป่าศรีสว่าง สมัยนั้นก็ไม่ว่าจะมีรถ ส่วนมากจะเป็นทางเกวียน และแถวนี้เป็นหมู่บ้านสีแดงของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์

พ.ศ. ๒๕๔๒ จำพรรษาวัดศรีโพนสูง

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ เมื่อใกล้ถึงวันเข้าพรรษา หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านได้มาจำพรรษาที่วัดศรีโพนสูง นับเป็นปีแรก โดยมีหลวงปู่ผาง ปรีปุณโณ มาอยู่ร่วมจำพรรษา โดยช่วงก่อนเข้าพรรษา ชาวบ้านได้ช่วยกันสร้างเสนาสนะป่าชั่วคราว ด้วยการปลูกกุฏิกระต๊อบ แคร่ไม้ และทำทางเดินจงกรมถาวร

จากประวัติหลวงปู่ผาง ปรีปุณโณ ได้บันทึกเหตุการณ์ในพรรษาที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๒ ไว้ดังนี้

“หลวงปู่ผาง ปรีปุณโณ ท่านได้ติดตามองค์หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ เดินรอนแรมไปลู่ถึงเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร และได้พักจำพรรษาที่วัดศรีโพนสูง บ้านถ่อน ตำบลโพนสูง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร”

การมาอยู่จำพรรษาที่วัดร้างแห่งนี้ หลวงปู่พรหมท่านได้เมตตาสงเคราะห์ชาวบ้านถ่อนเป็นอันมาก คือ นอกจากท่านจะเมตตาอบรมหลวงปู่ผางซึ่งเป็นศิษย์เอกอย่างใกล้ชิดแล้ว ท่านยังได้เมตตาอบรมสั่งสอนชาวบ้านให้รู้จักการบำเพ็ญทาน รักษาศีล เจริญเมตตาภาวนา ด้วยการรักษาพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ด้วยการรักษาข้อวัตรปฏิบัติ ปัดกวาดลานวัด อย่างประจำสม่ำเสมอ ด้วยการปฏิบัติธรรมเดินจงกรมนั่งสมาธิอย่างเข้มข้นของหลวงปู่ทั้งสอง ทำให้ชาวบ้านถ่อนเกิดความเคารพเลื่อมใสศรัทธากันมาก ภายหลังมีลูกหลานชาวบ้านถ่อนเกิดความเลื่อมใสศรัทธา ออกบวชเป็นพระธุดงค์กรรมฐานกันมากมาย และไปอยู่จำพรรษากับท่านที่วัดประสิทธิธรรมก็มี รวมทั้งมีนายสุนทร ราชหงษ์ ท่านเป็นสาธารณสุข ก็ได้มาทำบุญใส่บาตรและคอยอุปถัมภ์ดูแลรับใช้

ท่านอย่างใกล้ชิดตราบนานวันมรณภาพ สำหรับชาวบ้านถ่อนทั้งหญิงและชาย ต่อมาได้ช่วยกันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาบูรณะวัดร้างแห่งนี้ร่วมกับหลวงปู่พรหม

ขณะที่หลวงปู่พรหมมาจำพรรษา ชาวบ้านถ่อนต่างก็ให้ความเคารพท่านมาก คนเฒ่าคนแก่ได้เล่าความประทับใจกันว่า “โอ๊ย ! ศรัทธาหลวงปู่พรหมท่านมากๆ โอ้ ! ท่านปฏิบัติเก่งนะ ขนาดกลับมาจากบิณฑบาตนั้นะ ระหว่างรอดฉันจ้งหัน ท่านจะไปเดินจงกรมก่อนที่ท่านฉันจ้งหันนะ ท่านปฏิบัติเคร่งมากขนาดนี้ ท่านเทศน์ก็สั้นๆ ไม่นาน ท่านพูดน้อยแต่ได้ใจความ”

ประวัติวัดศรีโพนสูง

วัดศรีโพนสูง ปัจจุบันขึ้นกับ บ้านโพธิ์ชัย ตำบลบ้านถ่อน อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร เดิมชื่อวัดศรีสว่าง เป็นวัดร้างเก่าแก่ไม่ทราบว่าเป็นปีไหน ในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ ทางวัดได้จดทะเบียนวัดใหม่ โดยตั้งชื่อว่า วัดศรีโพนสูง เนื่องจากลักษณะของวัดเป็นโพนเหมือนกับเกาะอยู่กลางทุ่งนา และต่อมาเป็นวัดร้างอีกครั้ง สภาพพื้นที่วัดมีลักษณะเป็นเกาะ บนเกาะเป็นป่าไผ่และป่ามะพร้าว บริเวณโดยรอบเกาะในอดีตเป็นดงปามีต้นไม้ใหญ่และดงไผ่ขึ้นปกคลุมหนาแน่น ต่อมา มีการมาจับจองที่ทำกิน ปัจจุบันเลยกลายเป็นทุ่งนา ในหน้าฝนจะมีน้ำล้อมรอบเกาะ หน้าหนาวอากาศหนาวเย็นมาก ช่วงเช้าจะมีหมอกไปทั่วบริเวณ บริเวณวัดร้าง พบซากโบสถ์ และซากอิฐก้อนขนาดใหญ่ พระพุทธรูปเศียรหัก และมีการขุดค้นพบพระพุทธรูปโบราณ โครงกระดูกของมนุษย์ และวัตถุโบราณต่างๆ เช่น ไข่มุก สร้อย ไห หม้อ จอบ เสียม ฯลฯ นับเป็นสถานที่เสียบส่งดีวิเวกมาก เป็นที่สัปปายะเหมาะกับการภาวนา

คนเฒ่าคนแก่ที่มาทำบุญที่วัดศรีโพนสูงเล่ากันว่า ณ วัดร้างแห่งนี้ ในวันพระ ๑๕ ค่ำ จะมีแสงปาฏิหาริย์สว่างไสว ลักษณะเป็นดวงแก้วขนาดใหญ่เท่าลูกมะพร้าว ใหญ่บ้าง เล็กบ้าง ชาวบ้านเรียกว่า “แก้วสี” ดวงแก้วจะลอยเสด็จไปมาบ่อยมาก โดยจะเสด็จระหว่างวัดศรีโพนสูงกับวัดโนนคู่ ซึ่งเป็นวัดร้างอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งวัดร้างทั้งสองห่างกันประมาณ ๑ กิโลเมตร

ต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๙๒ หลวงปู่พรหมได้ธุดงค์มาพบวัดร้างแห่งนี้ ได้พบพระพุทธรูปเศียรหักซึ่งมีป่าไผ่หุ้มอยู่โดยรอบองค์พระ ท่านได้มาพัฒนาบูรณะวัดร้างแห่งนี้ และปี พ.ศ. ๒๔๙๓ ได้ซ่อมแซมพระพุทธรูปจนสำเร็จ ซึ่งเดิมที่วัดร้างแห่งนี้เป็นสถานที่เข็ดมาก (เจ้าที่แรงมาก) ใครเข้าไปใกล้ไม่ได้เลย มันเข็ดมาก ใครไปแตะต้อง ไปขุด ไปทำอะไรไม่ได้เลย ชาวบ้านเกรงกลัวกันมาก เมื่อหลวงปู่พรหมมาอยู่จึงพัฒนาสร้างเป็นวัดขึ้นมาได้ เป็นบารมีธรรมของท่าน เพราะท่านได้สร้างของท่านมาแต่ชาติปางก่อน เมื่อมาขุดมาบูรณะวัดก็ได้พระพุทธรูปขึ้นมาจากตอไม้ก็มี เป็นตอของต้นโพนหมากข่อย นอกจากขุดได้พระพุทธรูปแล้วยังได้ของโบราณขึ้นมาตั้งมากมาย ส่วนเรื่อง

ดวงแก้วเสด็จไปมา หลวงปู่พรหมท่านก็เห็น แต่ท่านไม่ได้เล่าให้ญาติโยมฟัง นอกจากพวกพระที่บวชอยู่กับท่าน ต่อมาท่านได้บรรจุดวงแก้วนี้ไว้ในพระพุทธรูป แต่ไม่รู้ว่าเป็นบรรจุไว้อะไรไหน **หลวงปู่หนูเพชร ปณฺณวโร** พระศิษย์หลวงปู่พรหมท่านเล่าว่า “ดวงแก้วมีทั้งหมด ๓ ดวง คือ ดวงแก้วสีใส ดวงแก้วสีเขียว และดวงแก้วสีแดง ดับไปแล้ว ๒ ดวง เหลืออยู่ ๑ ดวง ปัจจุบันดับหมดแล้ว”

สมัยก่อนแถบบริเวณนี้มี ๒ วัด วัดหนึ่งอยู่บริเวณที่ตั้งวัดศรีโพธิ์สูงในปัจจุบัน อีกวัดหนึ่งอยู่ศาลากลางบ้านโพธิ์ชัย **หลวงปู่พรหม**ย้ายออกมาอยู่ที่นี้ มาบูรณะวัดนี้ โดยรื้อถอนเสนาสนะวัดนั้นมารวมที่นี้ บริเวณนั้นก็เลยเป็นวัดร้าง มีแต่ที่ดินว่างเปล่า ทางเจ้าอาวาสวัดศรีโพธิ์สูงก็เลยมอบให้เป็นที่สาธารณประโยชน์ และเป็นที่ตั้งศาลากลางบ้านโพธิ์ชัย

ขณะที่**หลวงปู่พรหม**พักที่วัดศรีโพธิ์สูง วัดขึ้นอยู่กับตำบลโพธิ์สูง ต่อมาแยกเป็น ๒ ตำบล โดยมีคลองแบ่ง เป็นตำบลบ้านถ่อนและตำบลโพธิ์สูง ปัจจุบันวัดศรีโพธิ์สูงขึ้นกับตำบลบ้านถ่อน

ปลายปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ท่านไปเตรียมงานประชุมเพลิงหลวงปู่มั่น

หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ท่านมรณภาพเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๒ **หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ** ท่านไปเตรียมงานประชุมเพลิงหลวงปู่มั่น จากประวัติหลวงปู่ผาง **ปรีปุณฺโณ** ได้บันทึกเหตุการณ์ในพรรษาที่ ๓ พ.ศ. ๒๔๙๒ ไว้ดังนี้

“หลังจากออกพรรษาแล้ว **หลวงปู่พรหม**ได้เดินทางพา**หลวงปู่ผาง**มุ่งหน้าสู่วัดป่าหนองผือ นานใน อำเภอพรรณานิคม เพื่อประชุมคณะสงฆ์เตรียมงานประชุมเพลิงองค์**หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต** และโอกาสนี้**หลวงปู่ผาง** ได้มีโอกาสกราบนมัสการ**หลวงปู่ขาว อนาลโย** หลังจากได้กราบนมัสการ**หลวงปู่ขาว**แล้ว **หลวงปู่**ก็ได้กราบขออนุญาต**หลวงปู่พรหม** ติดตาม**หลวงปู่ขาว**ไปจุดคงคิเวกตามเทือกเขาภูพาน และได้มาแวะพักที่วัดถ้ำอภัยดำรงธรรม (ถ้ำพวง) ในเขตอำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร”

งานประชุมเพลิงศพ**หลวงปู่มั่น**ในครั้งนั้นถือเป็นงานที่ใหญ่โตมาก เพื่อความสงบ เพื่อความสะดวกเรียบร้อยและความเป็นระเบียบงามตาในงาน และเพื่อให้สมเกียรติวงพระรัตนตรัยฐานซึ่งมุ่งเน้นความสงบเรียบร้อย ประหยัด ไม่หรูหรา เป็นการบำเพ็ญบุญอย่างแท้จริง จึงต้องมีการจัดประชุมคณะสงฆ์ เพื่อเตรียมรองรับงานในทุกๆ ด้าน ซึ่งงานนี้คาดว่าจะมีศิษย์ทั้งฝ่ายบรรพชิต คือ พระผู้ใหญ่ฝ่ายปกครอง และพระรัตนตรัยฐาน สามเณร แม่ชี ทั้งฝ่ายคฤหัสถ์ คือ ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน มาร่วมงานครั้งสำคัญ ครั้งสุดท้ายกันอย่างเนืองแน่นคับคั่ง

การประชุมคณะสงฆ์ครั้งสำคัญในครั้งนั้น มี**ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)** เป็นประธานสงฆ์ นับเป็นการประชุมคณะสงฆ์ที่พระศิษย์**หลวงปู่มั่น**มาร่วมประชุมกันอย่างเนืองแน่น

เช่น หลวงปู่สิงห์ ขนดยาคโม หลวงปู่ดุลย์ อตุโล หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่ฝั้น อาจาโร ท่านพ่อลี ธมมธโร หลวงปู่กงมา จิรปุณโณ หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ท่านพระอาจารย์วัน อุตตโม หลวงปู่หล้า เขมปัตโต ฯลฯ

ต้นปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ท่านอยู่ช่วยงานประชุมเพลิงศพหลวงปู่มั่น

ในช่วงระหว่างที่หลวงปู่มั่น ฐริทตโต มรณภาพที่วัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๒ จนถึงวันประชุมถวายเพลิงศพ เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งถือเป็นงานที่ใหญ่โตมากของวงพระอุดมกรรมฐานในสมัยนั้น นับเป็นการรวมตัวครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดของพระอุดมกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น

ในวันประชุมเพลิง พระผู้ใหญ่ฝ่ายปกครอง ครูบาอาจารย์พระศิษย์ ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน ตลอดจนฆราวาสศิษย์หลวงปู่มั่นจากทั่วสารทิศได้เดินทางมาร่วมงานกันอย่างเนืองแน่น คับคั่งตามที่คาดการณ์ไว้ ที่อยู่ ที่พักปักกลดตามป่าแน่นไปหมด บรรยากาศในงานเป็นแบบฉบับของกรรมฐานอย่างแท้จริง คือ ไม่มีมหรสพ ไม่มีการโฆษณาหรือพูดเรียไรใดๆ มีแต่การบำเพ็ญบุญ ล้วนๆ โดยการใส่บาตร สวดมนต์ ฟังธรรม และปฏิบัติธรรม แม้พระ เณร แม่ชี ผู้คนจะมากจน ล้นหลามเบียดเสียดกันก็ตาม แต่เหตุการณ์กลับสงบราบรื่น ไม่มีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกัน อาหาร ก็เพียงพอ วัตถุไทยทานต่างๆ ก็มากมายกองจนล้นเป็นภูเขา ปัจจัยร่วมบริจาคทำบุญงานศพก็มาก เป็นประวัติกาล และไม่มีการประกาศหาของหายแม้แต่ชิ้นเดียว

ในระยนี้หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ได้นำชาวบ้านดงเย็นและละแวกใกล้เคียงไปร่วมงาน ท่านได้อยู่ช่วยถวายงานศพพร้อมกับพระศิษย์หลวงปู่มั่น โดยเฉพาะการแสดงธรรมและปฏิบัติธรรม ในตอนค่ำ ซึ่งวงพระอุดมกรรมฐานให้ความสำคัญมาก ก็จะมีบรรดาครูบาอาจารย์องค์สำคัญๆ สลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันขึ้นแสดงธรรมเป็นประจำทุกคืนตลอดงาน จนถึงวันประชุมเพลิงศพ หลวงปู่พรหมท่านก็เป็นอีกองค์หนึ่งที่ได้เมตตาแสดงธรรมในงานดังกล่าว

ผลงานของหลวงปู่มั่นกว้างขวางมาก

องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์ผลงานของหลวงปู่มั่น ไว้ดังนี้

“กรรมฐานในประเทศไทยมีอยู่ทุกภาคที่เป็นลูกศิษย์หลวงปู่มั่นประสิทธิ์ประสาทให้ แม้จะ ไม่เป็นลูกของท่านจริงๆ ที่อยู่กับท่าน แต่ก็เป็นหลาน คือ ได้รับจากครูจากอาจารย์ซึ่งเป็นลูกศิษย์ ของท่านมาก่อนแล้ว ก็ประสิทธิ์ประสาทธรรมะให้ แล้วก็เป็นผู้เป็นอาจารย์ต่อไป สั่งสอนญาติโยม

ในที่ต่างๆ มีจำนวนมาก นี่ละเป็นผลงานของหลวงปู่มั่นเรา เป็นผลงานที่กว้างขวางมาก ลูกศิษย์ ลูกหาองค์ไหนอยู่ที่ใด ถ้ามแล้วมีแต่ลูกศิษย์หลวงปู่มั่นๆ ไม่ค่อยล่อแหลม มักจะมีหลักมีเกณฑ์ อยู่เสมอ ไม่ได้สอนแบบออกนอกกลุ่มนอกทาง ชล้งไปในที่ต่างๆ อย่างนี้ไม่ค่อยมี ลูกศิษย์ของท่าน อาจารย์มั่นจริงๆ ไม่ค่อยมี สอนไปตามธรรมดาธรรมล้วนๆ ท่านสอนอย่างนี้

ท่านมาอยู่ที่นี้ (วัดป่าบ้านหนองฝือ ตำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร) พระเถรภิกขุทั้งหลายเข้ามาศึกษาอบรมกับท่านไม่ได้ขาดเลย เต็มอยู่ในวัดนี้ เต็มตลอด อย่างครูบา-อาจารย์ทั้งหลายที่ปรากฏชื่อลือชื่อนามมาจนกระทั่งทุกวันนี้ เราอยากจะพูดว่า ร้อยทั้งร้อยมีแต่ลูกศิษย์หลวงปู่มั่นทั้งนั้น ที่รำลืออยู่ทุกวันนี้ละ แม้ท่านจะล่วงไปแล้ว คุณงามความดีท่านไม่ล่วงไปก็เหมือนอย่างหลวงปู่มั่นเราที่ท่านล่วงไปแล้ว คุณงามความดีของท่านที่ครอบคลุมเมืองไทยเราอยู่เวลานี้ไม่ได้จืดจางไปไหน ครูบาอาจารย์ทั้งหลายซึ่งเป็นลูกศิษย์ท่านก็เหมือนกันอย่างนั้น ส่วนมากมีแต่ลูกศิษย์หลวงปู่มั่นทั้งนั้น นี่ละผลงานของท่านเห็นอย่างนี้

แล้วได้ลูกศิษย์เพียงองค์หนึ่งๆ เป็นครูเป็นอาจารย์สอนคนนี่จำนวนมากขนาดไหน นี่ผลงานของท่าน เราจะเอาเงินหมื่น เงินแสน เงินล้านมาซื้อไม่ได้ละ ครูบาอาจารย์แต่ละองค์ๆ ที่ประพฤติดัวมีหลักมีเกณฑ์จนกลายเป็นเพชรน้ำหนึ่งขึ้นมาอย่างนี้ เอาคุณค่าของโลกชนิดไหนมาเทียบไม่ได้เลย นั่นละจึงเรียกว่าผลงานของท่านกว้างขวางมาก”

“เพชรน้ำหนึ่งๆ พอท่านล่วงไป อัฐิของท่านกลายเป็นพระธาตุทั้งนั้นละ คือ ถ้างอ อัฐิกลายเป็นพระธาตุแล้ว ตีตราเลย เป็นอื่นไปไม่ได้ เพราะมีตำราบอกชัดเจน บอกบทจำกัดไว้ด้วยนะ อัฐิที่กลายเป็นพระธาตุนี้ มีอัฐิของพระอรหันต์เท่านั้น”

บรรดาครูบาอาจารย์เพชรน้ำหนึ่ง ซึ่งเป็นพระศิษย์ของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ที่องค์หลวงตา พระมหาบัว ญาณสมปนโน ได้รับรองไว้ มีดังนี้

“หลวงปู่สิงห์ ขนดยาคโม พระอาจารย์มหาปิ่น ปญญาพล หลวงปู่ดูลย์ อตุโล หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หลวงปู่หลุย จันทสาโร หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่ฝั้น อาจาโร ท่านพ่อลี ธมฺมธโร หลวงปู่กงมา จิรปุญฺโญ หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ หลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม หลวงปู่คำดี ปภาโส หลวงปู่พรหม จิรปุญฺโญ หลวงปู่สาม อภิณฺจโน หลวงปู่สิม พุทธาจาโร พระเทพโมลี (สำรอง คุณวุฑฺโฒ วัดโคศคาราม) หลวงตามหาบัว ญาณสมปนโน พระอริยเวที (หลวงปู่มหาเชียน จิตสีโล) หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท หลวงพ่อชา สุภทฺโท พระอาจารย์จวน กุลเชฏฺโฐ พระอาจารย์สิงห์ทอง ธมฺมวโร หลวงปู่หล้า เขมปตฺโต

ที่ออกมาเหล่านี้มีเพชรน้ำหนึ่งถึง ๙๕% ส่วนที่ลดกันลงมานิดหน่อยๆ ยังมีอยู่ ๕% ที่กำลังจะก้าวจะเข้าถึงที่สุดก็พอดีมรดกหายไปเสีย นี่ละเพชรน้ำหนึ่งของพุทธศาสนาแห่งชาติไทยของเรา จากท่านผู้ปฏิบัติจริงๆ ค่อยๆ เชียชุดคั้นหาธาตุที่เลิศเลออยู่ที่ใต้ดิน คือกิเลสอยู่ข้างบน ของเลิศเลอนี้ อยู่ข้างใต้ กิเลสเหยียบย่ำไปมา ท่านค่อยๆ เชียชุดคั้นขึ้นมาได้ปรากฏนาม ท่านเหล่านี้ก็กลายเป็น พระราชาๆ ทั้งนั้นแหละ

อย่างท่านจวนที่ตกเครื่องบิน ท่านสิงห์ทองตกเครื่องบิน นี่ก็กลายเป็นพระราชา ที่ตก เครื่องบินห่าองค์หรืออย่างไรคราวนั้น ก็กลายเป็นพระราชาสององค์ นี่ทราบกันอยู่ก่อนแล้วตั้งแต่ ท่านยังไม่ตาย พอตายไปตกเครื่องบินลงมาก็ตาม ก็กลายเป็นพระราชาเหมือนกันท่านสิงห์ทอง หลวงปู่ผาง (จิตตคุดโต) องค์หนึ่ง อันนี้แน่นอนร้อยเปอร์เซ็นต์ หลวงปู่ผาง เพชรน้ำหนึ่ง ร้อยเปอร์เซ็นต์ ที่อำเภอแม่จางาศรี เราระลึกได้ตะกั่วนี้ลืมนี่เสีย องค์ที่เป็นเพชรน้ำหนึ่งแต่ยังไม่ปรากฏในรายชื่อนี้ มี เราลืมนี่เสียองค์ไหนบ้าง หลวงปู่ผางก็เป็นเพชรน้ำหนึ่ง อธิกกลายเป็น พระราชาเรียบร้อยแล้ว ท่านสุวัจน์ (หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ) นี้องค์หนึ่ง ท่านสุวัจน์ที่วัดเขาน้อย บุรีรัมย์ นี้องค์หนึ่งแน่นอน

นี่ละความเด่นดวงของพุทธศาสนาเรา จะเด่นขึ้นจากผู้ปฏิบัติ คั้นแร่แปรธาตุที่เลิศเลอขึ้นมา ให้โลกได้ชม อย่างที่ออกรายนามเหล่านี้ประเภทเพชรน้ำหนึ่งๆ ท่านรู้กันตั้งแต่ท่านยังไม่ตายนะ รู้กันก่อนแล้วๆ พอท่านตายก็อธิกกลายเป็นพระราชา ประกาศอย่างโจ่งแจ้งขึ้นมา ส่วนมากท่าน จะทราบกันก่อนแล้วในวงกรรมฐานท่านทราบโดยเฉพาะนะ ท่านไม่ค่อยออกโฆษณา วงกรรมฐาน ท่านจะรู้ท่านโดยเฉพาะ เหมือนในครัวเรือนของเราู้เรื่องกันในครัวเรือนได้ดี นี่วงกรรมฐาน องค์ไหนเป็นอย่างงั้นๆ นี่ท่านรู้เรื่องกันได้ดีในวงของท่านเอง นี่ฟังออกมาประกาศนะ

หลวงพ่อดวง (หลวงปู่ผาง ปริบูรณ์) ดงเย็น และหลวงพ่อดวง (หลวงปู่ผาง จิตตคุดโต) ขอนแก่น แม่จางาศรี ผางนี่ก็อธิกกลายเป็นพระราชา คือเป็นพระวัดป่าบ้านตาดนั่นแหละ ท่านอยู่บ้าน ดงเย็น เวลาท่านจะเสีย ท่านออกมาจากวัดป่าบ้านตาด ท่านมาอยู่ที่บ้านดงเย็น เสียเงียบๆ เลยกกลางคืนดึกสงัด เสียเงียบๆ เสร็จแล้วอธิกของท่านกลายเป็นพระราชา ท่านผางนี่

ท่านผางนี่เงียบมากจนคนเข้าใจผิดท่านก็มี คือท่านไม่ค่อยสนใจกับใคร อยู่ในวัดในวา พระเถระมีจำนวนมากน้อย ท่านไม่ค่อยสนใจกับใคร ท่านอยู่ลำพังท่านๆ องค์เดียวๆ พระบางองค์ เข้าใจท่านผิด แม้อยู่ในวัดเดียวกันก็ยังเข้าใจท่านผิด ท่านทำไม่ลักษณะเงียบๆ ขริมๆ มักจะอยู่ คนเดียว เขาอยากจะทำอะไรๆ แต่เขาไม่กล้าพูด ความจริงท่านสั่งสมธรรมที่เลิศเลอลำพังคนเดียว กลางคืนเวลาตาย ท่านก็ตายเงียบเลยนะ นี่อธิกท่านกลายเป็นพระราชาท่านผาง ออกมาจากวัดป่า-

บ้านตาดมาอยู่โน้น แล้วท่านอาจารย์พรหม บ้านดงเย็น ท่านผางก็บ้านดงเย็น บ้านดงเย็นนี้มีสององค์ที่มีเพชรน้ำหนึ่ง คือ อาจารย์พรหมองค์หนึ่ง แล้วท่านผาง ก็บ้านดงเย็นเหมือนกัน อธิกกลายเป็นพระธาตุ”

พ.ศ. ๒๔๙๓ จำพรรษาวัดศรีโพนสูง บูรณะพระพุทธรูปเศียรหัก

จำเดิมที่วัดศรีโพนสูง อันเป็นวัดร้าง มีสภาพเป็นป่าทึบ มีพระพุทธรูปเก่าแก่อยู่องค์หนึ่ง ต่อมาถูกช้างพลายหักเศียร ช้างพลายตัวนี้เป็นช้างหนุ่มมาจากดงพระ เขตอำเภอส่องดาว มันมาเที่ยวหากินลำพังตัวเดียวโดยใช้งวงหักไม้ หักไม้ผล กินใบไม้ผลไม้ หากินตามทางมาเรื่อยๆ ตามประสาช้างหนุ่มวัยคะนอง จนมาถึงบริเวณที่ประดิษฐานพระพุทธรูปมีป่าไผ่หุ้มอยู่ ซึ่งอยู่ในบริเวณวัดร้างบ้านถ่อน แต่ก่อนเป็นป่าไผ่สังคำ (ไผ่เหลือง) ช้างมันมาเห็นใบไผ่ยาวๆ มันก็เอางวงมันดึงเอาใบไผ่มากินก็ถูกเอาคอพระพุทธรูปปล้มลง เศียรพระก็เลยขาด ขาดแล้วก็ดึงใบไผ่กิน อิ่มแล้วมันก็ไปตามทุ่งนา ในเวลาไม่นานนัก มันก็ไปล้มตายบริเวณบ้านหนามแท่ง ซึ่งมีกกสัง (ต้นกะสัง) อยู่โน้น เขาเลยเรียกโนนกกสัง ห่างจากวัดร้างบ้านถ่อนประมาณ ๒ กิโลเมตร ช้างมันนอนซุกดินตายบนพื้นดินทรายอย่างเจ็บปวดทรมานทรมาย ทำให้บริเวณนั้นกลายเป็นหลุมเป็นสระ

สาเหตุที่ช้างพลายตัวนั้นมันล้มตายลงอย่างกะทันหัน เป็นเพราะผลกรรมที่มันคึกคะนองไปทำให้พระพุทธรูปเศียรหัก แม้มันจะเป็นสัตว์เดรัจฉาน แม้มันจะไม่รู้ว่าที่มันทำไปนั้นเป็นโทษเป็นกรรมหนักก็ตาม แต่มันก็ต้องชดใช้ผลกรรมนั้น เพราะพระพุทธรูปเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นวัตถุเคารพบูชาชั้นสูง และเป็นสัญลักษณ์องค์แทนพระพุทธเจ้า ย่อมมีพุทธานุภาพ และย่อมมีเทวดาคอยปกป้องรักษา การทำลายพระพุทธรูปจึงเป็นกรรมหนัก

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ เมื่อหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ขณะอยู่จำพรรษาที่วัดศรีโพนสูง มีพระจากที่อื่นมาอยู่จำพรรษา พรรษานั้นมีพระน้อยมากไม่ก่องค์ เพราะสมัยนั้นยังไม่มีคนมาศรัทธาขอบวช ในระหว่างนี้ก็สร้างศาลาหลังเล็กด้วยไม้ทั้งหลัง ตรงบริเวณสระน้ำที่ท่านขุดไว้หน้าโบสถ์ โดยศาลาอยู่ในพื้นดินครึ่งหนึ่ง อยู่ในสระน้ำครึ่งหนึ่ง และสร้างกุฏิกรรมฐาน โดยกุฏิของหลวงปู่อยู่ด้านหลัง มีทางจงกรมอยู่ด้านล่าง ลักษณะเหมือนกับที่วัดป่าบ้านหนองผือ

ต่อมาหลวงปู่พรหมท่านเป็นผู้นำชักชวนชาวบ้านถ่อน ช่วยกันบูรณะพื้นปูวัดและซ่อมแซมพระพุทธรูปเศียรหักองค์นี้ โดยหลวงปู่ท่านลงมือด้วยองค์ท่านเอง ช่วงนั้นก็มิญาติโยมมาช่วยกันตามธรรมดา ไม่มากเหมือนทุกวันนี้ ถ้าเป็นเหมือนทุกวันนี้ไม่มีที่อยู่ แต่ก่อนคนยังไม่สนใจ หลวงปู่บอกชาวบ้าน กำนันผู้ใหญ่บ้านเขาก็เกณฑ์กันมาช่วยที่ละหมู่บ้าน สมัยนั้นมี ๗ - ๘ หมู่บ้าน หมุนเวียนกันมาทำทุกวันจนครบทุกหมู่บ้านแล้วก็หมุนเวียนรอบใหม่ ซ่อมอยู่ประมาณ ๒ - ๓

เดือนก็แล้วเสร็จ ซึ่งฝีมือการปั้นพระพุทธรูปของหลวงปู่จะเป็นเอกลักษณ์ดังกล่าวมา โดยท่านปั้นองค์ใหม่ครอบองค์เดิมที่เศียรหัก

จากนั้นหลวงปู่ท่านได้สร้างโบสถ์หลังเล็กด้วยไม้ทั้งหลังเพื่อครอบพระพุทธรูปองค์นี้ และสร้างฐานพระพุทธรูป เป็นที่น่าสังเกต คือ ฐานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปองค์ที่บูรณะขึ้นใหม่นี้ หลวงปู่ท่านสร้างฐานไว้ไม่สูงมากนัก แม้พระพุทธรูปเมื่อประดิษฐานอยู่ในโบสถ์จะแลดูต่ำและไม่งามเด่นสง่าก็ตาม แต่เจ้าอาวาสองค์ต่อๆ มาทุกองค์ ท่านต่างให้ความเคารพเทิดทูนบูชาในองค์หลวงปู่ และเคารพในรอยมือรอยเท้าที่หลวงปู่ได้เมตตาฝากไว้ จึงไม่มีองค์ใดไปรื้อถอนและทำฐานพระพุทธรูปขึ้นใหม่

ช่วงนั้นหลวงปู่พรหมท่านตรากตรำทำงานอย่างหนัก พาบูรณะวัด พาซ่อมแซมพระพุทธรูป กลางวันทำงาน กลางคืนก็ภาวนาเดินจงกรม นั่งสมาธิ ท่านไม่ค่อยได้พักผ่อนหลับนอน จนท่านป่วยไม่สบาย ชาวบ้านก็มาบอกนายสุนทร “ปู่ป่วยแล้ว” นายสุนทรก็รีบไปฉีดยาถวายน้ำเกลือให้หลวงปู่ ท่านก็กลับมามีแรง แข็งแรงเหมือนเดิม ตั้งแต่นั้นมาก็ได้ดูแลสุขภาพหลวงปู่ตราบนาน ท่านถึงแก่กรรม

หลวงปู่พรหมแก่ชาวบ้านนับถือผี

สมัยก่อนทางภาคอีสานส่วนใหญ่ผู้คนยังนับถือผี ต่อมากองทัพธรรมพระอุดมคณาจารย์ สหายท่านพระอาจารย์เสาร์ ท่านพระอาจารย์มั่น เดินจาริกธุดงค์มาเมตตาโปรด ชาวบ้านจึงพากันเลิคนับถือผี หันมานับถือพระรัตนตรัยกันมากมาย รวมทั้งชาวบ้านถ่อนและบ้านในละแวกใกล้เคียงส่วนใหญ่ก็นับถือผี เมื่อหลวงปู่พรหมท่านเดินธุดงค์มาเมตตาโปรด ทำให้บรรยากาศในวัดและในหมู่บ้านก็เปลี่ยนแปลงดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด วัดร้างก็มีสภาพดีขึ้น มีพระมาอยู่ประจำ ชาวบ้านก็มีที่พึ่งทางใจ ความเป็นอยู่คุณภาพชีวิตต่างๆ ก็ดีขึ้น ชาวบ้านจากไม่มีอะไรเป็นที่พึ่ง ก็พากันพึ่งผีนับถือผี พอมีหลวงปู่พรหมซึ่งเป็นพระองค์สำคัญมาเมตตาโปรด ก็พากันพึ่งพระ นับถือพระ ได้อุปฐากรับใช้พระ และได้มาบูรณะพัฒนาวัดร้างกับหลวงปู่

หลวงปู่พรหมท่านมีกิตติศัพท์ปราบทมิฬชาวบ้านนับถือผี หลวงปู่พรหมมาอยู่ที่นี่ ก่อนหน้านั้นแถวบ้านถ่อนนี้ชาวบ้านก็นับถือผีเหมือนกัน เรื่องเป็นหมอสูตรหมอเขา (หมอผี – หมอธรรม) ผีให้ผีโอะ ไม่ว่าจะเป็ผีอะไร มันนานแล้ว ท่านก็มาปราบมาแก้ทมิฬชาวบ้าน จนพากันเลิคนับถือผี หันมานับถือพระรัตนตรัย ท่านเทศน์ให้ลูกศิษย์ฟังว่า “ของบ่มีตนมีโต (ของไม่มีตัวตน) ของไม่จริง” เรื่องบังบด วิญญาณ พญานาคไม่ปรากฏ มาอยู่ที่นี่ก็หลายปีแล้วไม่ปรากฏ แต่ก่อนมี มีก็ไม่ได้เห็นเอง

ด้วยตานะ ได้ยินแต่ชาวบ้านพูด พ่อแม่เล่าต่อๆ กันมา ส่วนเรื่องเล่าเปเรตผีอะไรในวัดนี้ก็จะไม่ปรากฏ ที่แรงๆ แถวนี่ก็ไม่มี แต่ผีมาทำคน มาเข้าสิงคน แถวอื่นข้างนอกแต่ก่อนมีมาก แล้วหลวงปู่ท่านก็ไปเมตตาโปรดจนหายไปเรื่อยๆ ด้วยอำนาจพุทธคุณล้วนๆ ชาวบ้านแถบนั้นเลยได้อานิสงส์ ได้ที่ทำกินกัน

อนึ่ง สมัยก่อนสภาพพื้นที่ทางอีสาน มีสภาพเป็นป่าเป็นดงต้นไม้ใหญ่ สถานที่มันแรงมาก พวกเทพ พวกบังคมัจฉาทิฐิก็มี และพวกเปเรต ผี วิญญาณ ทั้งดุร้ายและหวงสถานที่ก็มีมาก ดังนั้นการทำมาหากิน ทำนาทำไร่ก็ยาก หากทำไม่ดี ทำไม่ถูกต้อง หรือไปลบหลู่ก็เกิดล้มป่วยเจ็บตายได้ ครูบาอาจารย์พระอุดมกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น เมื่อท่านไปบำเพ็ญภาวนาในสถานที่นั้นๆ ท่านก็เทศนาธรรมและแผ่เมตตาสงเคราะห์พวกเทพ พวกบังคมให้เป็นสัมมาทิฐิ และช่วยปลดปล่อยเปเรต ผี วิญญาณต่างๆ เหมือนกับที่ดงคำเทานี้ “คำเทา” ที่วัดอีกวัดหนึ่ง ไม่ไกลจากวัดศรีโพนสูง สถานที่นั้นมันก็แรงมาก คนเฒ่าคนแก่เล่ากันว่า ถ้าเป็นวันพระใหญ่ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาจะได้ยินเสียงฆ้องเสียงกลองของพวกเทพ พวกบังคมก็มี

เรื่องพุทธานุภาพความศักดิ์สิทธิ์วัดศรีโพนสูง

พุทธานุภาพ หรือ อานุภาพขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นความศักดิ์สิทธิ์อันเกิดจากพระพุทธองค์ จึงมีอำนาจมากมายมหาศาลและมีความมหัศจรรย์มาก ผู้ที่ประสบเหตุการณ์เกี่ยวกับพุทธานุภาพ ย่อมเกิดความอัศจรรย์ใจและยิ่งเชื่อมั่นเคารพบูชาในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังในครั้งพุทธกาลพุทธบริษัทประสบกับพุทธานุภาพ จนเกิดความตกตะลึงตื่นเต้น อัศจรรย์ใจในพุทธานุภาพ ดังเช่น คราวปราบทมิฬิทธิพระประยูรญาติ พระองค์บันดาลฝนโบกขรพรรษ หรือฝนตุงน้ำตกลงในใบบัว ฝนชนิดนี้ใครอยากจะให้เปียกก็เปียก ถ้าไม่อยากให้เปียกก็ไม่เปียกเหมือนน้ำตกลงบนใบบัว หรือคราวทรมานชฎิล ๓ พี่น้อง ดังนี้

“วันหนึ่งมหาเมฆตั้งขึ้นมิใช่ฤดูกาล บันดาลให้ฝนตกลงมาเป็นอันมาก กระแสน้ำเป็นห้วงใหญ่ไหลท่วมไปในที่ที่ทั้งปวงโดยรอบบริเวณนั้น ธรรมดาว่า พระผู้มีพระภาคเสด็จสถิตอยู่ ณ ประเทศใด แม่น้ำนั้นน้ำท่วม ก็ทรงอธิษฐานมิให้น้ำท่วมเข้าไปในที่นี่ได้ และในครั้งนั้นก็ทรงดำริว่า ตถาคตจะยังน้ำนั้นให้เป็นขอบสูงขึ้นไปในทิศโดยรอบ ที่หว่างกลางนั้นจะมีพื้นภูมิภาคจะราบเรียบขึ้นปกติ ตถาคตจะจงกรมอยู่ในที่นั้น แล้วก็ทรงอธิษฐานบันดาลให้เป็นดังพุทธานุภาพนั้น

ฝ่ายอรุเวลกัศปนั้น คิดว่าพระมหาสมณะนี้ น้ำจะท่วมเธอหรือไม่ท่วมประการใด หรือจะหลีกไปสู่ประเทศอื่น จึงลงเรือพร้อมทั้งชฎิลทั้งหลาย รีบพายไปดู่โดยด่วนถึงประเทศที่พระองค์ทรงสถิต ก็เห็นน้ำสูงขึ้นเป็นกำแพงล้อมอยู่โดยรอบ แลเห็นพระบรมศาสดา เสด็จจงกรมอยู่ในพื้น

ภูมิภาคปราศจากน้ำ จึงส่งเสียงร้องเรียก พระพุทธเจ้าขานรับว่า “กัสสป ! ตถาคตอยู่ที่นี้” แล้วก็เสด็จเหาะขึ้นไปบนอากาศเลื่อนลอยลงสู่เรือของกัสสปขุฎิล กัสสปขุฎิลก็ดำริว่า พระมหาสมณะนี้มีอิทธิฤทธิ์เป็นอันมาก แต่ถึงมีอำนาจมากอย่างนั้น ก็ยังไม่เป็นพระอรหันต์เหมือนอาตมา

พระพุทธองค์ทรงดำริและตรัสสอนกัสสปขุฎิลจนเกิดความสลดใจก้มศีรษะลงแทบพระบาท กราบพูลขออุปสมบท พระบรมศาสดาจึงตรัสแก่เธอว่า “กัสสป ท่านเป็นอาจารย์เจ้าสำนักที่ยิ่งใหญ่ มีบริวารมากกว่า ๕๐๐ คน ท่านจงบอกให้บริวารของท่านทราบทั่วกันก่อน ตถาคตจึงจะอุปสมบทให้ท่าน”

แม้ในสมัยปัจจุบัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้วก็ตาม แต่พระบรมสารีริกธาตุก็ยังคงแสดงปาฏิหาริย์ให้เกิดขึ้นมากมาย ทำให้ชาวพุทธได้ประจักษ์ในความศักดิ์สิทธิ์ของพุทธานุภาพ ได้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านเองก็เคยมีประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับพุทธานุภาพ ตั้งแต่คราวธุดงค์ในประเทศพม่า ท่านพบวัดร้างและพระพุทธรูปแตกหักแสดงพุทธานุภาพ ดังที่กล่าวมาแล้ว เมื่อคราวหลวงปู่พรหมและชาวบ้านได้มาบูรณะพัฒนาวัดศรีโพธิ์สูง ซึ่งเป็นวัดร้าง ท่านได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุและพระธาตุพระอรหันต์บรรจุอยู่ใต้พระประธาน และท่านได้สร้างโบสถ์ครอบไว้

ด้วย**หลวงปู่พรหม**ท่านมีความเมตตาต่อลูกศิษย์ลูกหาเป็นอันมาก เมื่อคราวที่ท่านอยู่พักจำพรรษาที่วัดศรีโพธิ์สูง ก่อนที่ท่านจะกลับไปจำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรม ซึ่งเป็นวัดบ้านเกิดของท่าน ท่านได้เมตตาสั่งบรรดาศิษย์ทั้งหลายด้วยความเมตตาหวังใยว่า “ถ้าบ้านเมืองเดือดร้อนให้เข้ามาอาศัยอยู่ที่วัดนี้”

เหตุผลที่**หลวงปู่พรหม**ท่านได้เมตตาสั่งไว้เช่นนั้น เพราะว่าพระพุทธรูป แม้จะเป็นอิฐหินปูนทราย หรือโลหะก็ตาม เมื่อถูกสร้างขึ้นเป็นสัญลักษณ์องค์แทนพระพุทธเจ้าแล้ว ย่อมเป็นวัตถุบูชาชั้นสูงมีเทวดาปกป้องรักษา ย่อมมีพุทธานุภาพ แม้พระพุทธรูปแตกหักก็ยังมีพุทธานุภาพมากมาย ยิ่งเป็นพระบรมสารีริกธาตุและพระธาตุพระอรหันต์ ซึ่งเป็นกระดูกอัฐิและเป็นชิ้นส่วนอวัยวะโดยตรงของพระพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวกด้วยแล้ว ย่อมมีพุทธานุภาพมากกว่า ย่อมมีอำนาจมากมายมหาศาล และย่อมคุ้มครองคุ้มภัยต่อโลกและชีวิตแห่งสรรพสัตว์ทั้งหลาย

ด้วยเหตุผลประการต่างๆ นี้ เมื่อบ้านเมืองเกิดเหตุร้ายต่างๆ **หลวงปู่พรหม**ท่านจึงสั่งให้ลูกศิษย์เข้ามาหลบภัยที่วัดศรีโพธิ์สูง ลูกศิษย์ผู้เชื่อและยึดมั่นต่อพุทธานุภาพอย่างแท้จริง ด้วยปัญญาอันชัดแจ้งเมื่อนั้นแม้ทั้งโลกนี้และโลกหน้า พวกศิษย์ทั้งหลายจะพ้นจากภัยต่างๆ

เรื่องพุทธานุภาพที่วัดศรีโพนสูง ในกาลต่อมายังปรากฏให้พระบวชใหม่ได้ประสบกับความศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธรูปที่หลวงปู่พรหมสร้างประดิษฐานในพระวิหาร ดังเรื่องเล่าต่อไปนี้

“ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ มีข้าราชการท่านหนึ่งได้ลาบวช ๑ พรรษา กับหลวงปู่บุญมี ฐานิสโร (พระศิษย์ของหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ) ที่วัดศรีโพนสูง บวชแล้วอยู่จำพรรษาด้วยกัน ๒ องค์ นอกนั้นมีแต่เณร พระพุทธรูปใหญ่ที่หลวงปู่พรหมท่านสร้างในพระวิหาร แต่ก่อนมันจะเป็นแท่นเป็นแท่นตรงกลาง และมีร่องบรรจุกระดูก ผู้หญิงจะขึ้นไปข้างบนไม่ได้

วันหนึ่งตอนกลางวัน พระบวชใหม่ไปท่องหนังสือแล้วก็ไปจำวัดอยู่บนแท่นพระพุทธรูปใหญ่ที่แท่นเขียนจารึกไว้ว่า “หลวงปู่พรหมสร้างปี ๙๘ (๒๔๙๘)” เหมือนกับไม้หลัก เหมือนกับจริง มีคนโบราณสูงใหญ่ขนาดแปดศอก ชี้อาชาตวิญญูมาจอดอยู่ตรงหน้าพระวิหาร แล้วเดินขึ้นไปเอาเท้ามาเหยียบหน้าอกแล้วถามว่า “มึงมานอนทำไมอยู่ตรงนี้” ก็เลยมาเล่าให้หลวงปู่บุญมีฟัง “พระอาจารย์ ผมไปนอนอยู่นั้น ฝันไปว่ามีหลวงปู่ใหญ่ เป็นคนแบบโบราณชี้อาชาตมา” “โอ้ ! หลวงปู่ศรี” หลวงปู่บุญมีว่า หลวงปู่ศรีเป็นเจ้าของที่นี่ “อย่าไปนอนนะที่นี่” ท่านบอกว่าอย่าไปนอน เพราะว่าช่วงอะไรนี้ พวกพรหม พวกบังบดจะเข้ามาสวดมนต์ ตั้งแต่นั้นมาก็ไม่เคยเข้าไปนอนบนแท่นข้างบนอีกเลย เพราะตรงนั้นมันจะมีพวกกระดูกใส่ตามร่อง ขึ้นไปพระวิหารกราบแล้วก็ลงมาไม่กล้าไปนอน”

ความศักดิ์สิทธิ์ในพระวิหาร สมัยก่อนพระยังเล่ากันว่า เวลาจะขึ้นทาสีหรือเช็ดทำความสะอาดพระพุทธรูป ถ้าไม่กราบคารวะขอขมามาก่อน ชี้กลากกินหัวแล้ว ปกติทางวัดไม่ให้คนนอนพักในพระวิหาร เพราะว่าหลวงปู่เจ้าอาวาสองค์ก่อนๆ ท่านสั่งไว้ว่า ช่วงตอนดึกๆ พวกเทวดาจะลงมาไหว้พระสวดมนต์ ก็เลยไม่ให้เข้าไปนอน ถ้านอนอยู่ในโบสถ์ หรือศาลานี้ไม่เป็นไร

เทวดามาฟังเทศน์ฟังธรรมหลวงปู่พรหม ตั้งแต่สมัยท่านอยู่ก็เป็นไปได้ ที่นี้มันแรง เป็นพวกบังบดนี้แหละ ถ้าโดยมากจะเป็นเทพ ที่บริเวณนี้ชุดเจอไห เป็นแบบไทรธรรมดา เจอของโบราณในนี้เต็มไปหมด ไปปีดินก็มีมาก อีกไหหนึ่งที่ว่าคล้ายๆ บ้านเชียง แล้วที่เจอโครงกระดูก เจอไปป์ บุหรี่ทองคำ มันจะอยู่ในโนโพธิ์โน้น

อนึ่ง ในขณะที่หลวงปู่พรหมอยู่จำพรรษาที่วัดศรีโพนสูง ท่านพาชาวบ้านบูรณะพัฒนาวัด ท่านพาสถาสร้างวัด สร้างศาสนวัตถุไปเรื่อยๆ เมื่อถึงหน้าแล้งนี้ ท่านไม่ได้อยู่ ท่านจะไปบ้านดงเย็น จากนั้นท่านก็ไปๆ มาๆ ระหว่างวัดศรีโพนสูง กับ วัดประสิทธิธรรม

พ.ศ. ๒๔๙๔ จำพรรษาวัดประสิทธิธรรม

เมื่อหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านสร้างพระอุโบสถพร้อมพระประธานปูนปั้นขนาดใหญ่ที่วัดผดุงธรรมเสร็จและฉลองในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ซึ่งนับเป็นพระอุโบสถหลังแรกที่ท่านสร้างขึ้น และถัดมาท่านบูรณะพระพุทธรูปที่วัดศรีโพนสูงจนแล้วเสร็จในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ จากนั้นในปี พ.ศ. ๒๔๙๔ หลวงปู่พรหม ท่านกลับมาจำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น อีกครั้ง

ในพรรษานี้หลังจากออกพรรษา หลวงปู่ผาง ปริปุณโณ ท่านได้รุดงค์กลับภูมิลำเนาเพื่ออุปฐากหลวงปู่พรหม หลังจากพักอยู่นานพอสมควรแล้ว หลวงปู่ผางก็กราบนมัสการลาหลวงปู่พรหมออกเที่ยววิเวกต่อไป

พ.ศ. ๒๔๙๕ ท่านได้ศิษย์ฆราวาสอุปฐากใกล้ชิด

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านกลับมาพักที่วัดศรีโพนสูง ท่านเป็นที่พึ่งทางใจและเป็นที่เคารพกราบไหว้บูชาของชาวบ้านถ่อน ในปีนี้มีข้าราชการครูมากราบถวายตัวเป็นศิษย์ ชื่อ ครูชาย วงษ์ประชุม และต่อมาครูชายได้เป็นศิษย์ฆราวาสผู้หนึ่งที่ได้เข้าไปอุปฐากรับใช้หลวงปู่อย่างใกล้ชิด ดังนี้

“คุณครูชาย วงษ์ประชุม มารู้จักกับหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ครั้งแรกประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๕ โดยคุณครูชายได้มาเป็นครูสอนที่โรงเรียนบ้านหนามแท่ง และมาแต่งงานกับคุณครูคำฟอง วงษ์ประชุม (กองแก้ว) แล้วตั้งหลักปักฐานอยู่ที่บ้านถ่อน ตำบลโพนสูง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ช่วงเวลานั้นหลวงปู่พรหมได้มาพักที่วัดศรีโพนสูง (วัดทุ่ง) บ้านถ่อน คุณครูชายได้มารู้จักกับหลวงปู่ โดยมีนายแก้ว กองแก้ว ซึ่งเป็นพี่ชายของคุณครูคำฟอง และได้ทำหน้าที่เป็นมัคนายกวัดศรีโพนสูง นายแก้วไปกราบไหว้ ไปปฏิบัติรับใช้หลวงปู่ที่วัดอยู่เป็นประจำ ต่อมาได้พาครูชายไปฝากถวายตัวเป็นลูกศิษย์ตามประเพณีชาวบ้านในสมัยนั้น

เมื่อครูชายมารู้จักหลวงปู่พรหมครั้งแรกที่วัดศรีโพนสูง ก็เกิดความประทับใจในสภาพวัดซึ่งสะอาดเงียบสงบ และเกิดความเคารพเลื่อมใสในข้อวัตรปฏิบัติของหลวงปู่เป็นอันมาก และที่สำคัญเพราะครูชายเคยเป็นสายบุญสายกรรมของหลวงปู่ตนเอง ครูชายและครูคำฟอง ศรีภรรยาต่างให้ความเคารพศรัทธาในหลวงปู่พรหมเป็นอันมาก และได้ติดตามอุปฐากรับใช้หลวงปู่อย่างใกล้ชิด แม้หลวงปู่ท่านกลับไปวัดประสิทธิธรรมก็ได้ติดตามมารับใช้ トラบจนวันหลวงปู่มรณภาพ ครูทั้งสองรับใช้หลวงปู่อย่างต่อเนื่องยาวนานนับสิบกว่าปี จนได้รับความเมตตาไว้วางใจจากหลวงปู่เมื่อก่อนหลวงปู่จะมรณภาพ ท่านได้ไปทำพิน และได้เมตตาตามอบพินของท่านให้ครูชายนำกลับไปกราบไหว้บูชาที่บ้าน ซึ่งต่อมาพินชิ้นนั้นได้แปรสภาพเป็นพระธาตุ”

ครูชาย และ ครูคำฟอง วงษ์ประชุม เป็นฆราวาสครอบครัวหนึ่งที่เกี่ยวข้อใกล้เคียงกับประวัติหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ในบั้นปลายค่อนข้างมาก ครูทั้งสองท่านรับราชการจนเกษียณอายุ นับเป็นครอบครัวครูที่บำรุงพระพุทธศาสนา ปัจจุบัน ครูทั้งสองท่านต่างได้ถึงแก่กรรม

ท่านสอนศิษย์ฆราวาสไม่ให้เล่นหวย

การเล่นหวยเสี่ยงโชค เป็นการพนันชนิดหนึ่ง และเป็นเรื่องปรกติของสังคมไทย ซึ่งคนไทยส่วนใหญ่นิยมซื้อหวยไว้ลุ้นโชคกัน รวมทั้งคนภาคอีสาน คนที่ชอบเสี่ยงโชค บางรายก็ไปสังเกตหรือไปฟังครูบาอาจารย์แล้วก็มาตีเลขหวยกัน บางรายก็ไปเอ่ยปากตรงๆ ขอเลขกับครูบาอาจารย์ก็มี ซึ่งครูบาอาจารย์ในวงกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ท่านจะไม่ส่งเสริมการเล่นหวย เพราะขัดกับหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา และถือเป็นอบายมุข อันเป็นหนทางไปสู่ความฉิบหายของโภคทรัพย์ และนำไปสู่ความทุกข์เดือดร้อนประการต่างๆ

สมัยหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านไปอยู่บ้านถ่อนก็เช่นกัน ชาวบ้านแถวนั้นก็ชอบเล่นหวยเสี่ยงโชคกันแล้ว ชาวบ้านเขามาวัดก็หวังจะได้เลขหวยจากหลวงปู่ แต่หลวงปู่ท่านจะไม่ส่งเสริมให้ชาวบ้านเล่นหวยกันเลย ท่านไม่เคยให้หวยกับชาวบ้าน และที่สำคัญท่านสั่งสอนไว้เลยว่า “อย่าไปพากันเล่นกันซื้อเต๋อ (นะ) ของบ่มีโตมีตน (ของไม่มีตัวตน)” ท่านพูด “ถ้าเขาหมุนอยู่ทางนี้ กลางคืน พรุ่งนี้จึงออกนี้ ทุกข์ตายนะ” เหมือนอย่างคนที่เขาบอกเบอร์ใบ้หวย มีคนไปซื้อแล้วมันไม่ออก มันก็เสียเงินเสียทอง มันก็ทุกข์ ท่านสั่งกำชับลูกศิษย์ผู้อุปฐากใกล้เคียง ไม่ให้เล่นหวยซื้อไปแล้วมันก็ไม่ถูก ท่านไม่ให้ซื้อเลย ลูกศิษย์ก็จดจำทำตามที่ท่านสั่ง ก็เลยไม่เล่นหวย ส่วนคนที่ชอบซื้อหวย เขาซื้อหวยเป็นประจำจนติดหวย เขาก็ไม่เลิกซื้อหวย

พ.ศ. ๒๔๙๕ จำพรรษาวัดผดุงธรรม

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านได้มาจำพรรษาที่วัดผดุงธรรม การกลับมาจำพรรษาในครั้งนี้ ท่านมีเจตนาสร้างวัดผดุงธรรมเป็นทั้งสำนักเรียนปริยัติและสำนักปฏิบัติธรรมอยู่ในวัดเดียวกัน โดยครูบาอาจารย์และคนเฒ่าคนแก่ได้เล่าเรื่องนี้ไว้ดังนี้

“วัดผดุงธรรม หรือวัดโน ในสมัยที่หลวงปู่พรหมมาพัฒนาในระยะแรก ท่านจะทำเป็นสำนักเรียนปริยัติด้วย มีความเป็นมา คือ สมัยก่อนบ้านเจริญศิลป์ อำเภอเจริญศิลป์ ตั้งหมู่บ้านใหม่แล้วขยับจะสร้างวัดใหม่ ชาวบ้านได้พากันมาราบอาราธนานิมนต์หลวงปู่พรหมไปช่วยสร้างวัดให้องค์ที่มานิมนต์หลวงปู่พรหมท่านก็เล่าให้ฟัง ก็มี หลวงปู่มี อภิชาติ ซึ่งขณะนั้นท่านเป็นฆราวาส ท่านเป็นคนบ้านเจริญศิลป์และเพิ่งมรณภาพไปไม่นาน ท่านเคยอยู่ด้วยกัน หลวงปู่พรหมขณะนั้น

ท่านไม่ว่าง เพราะท่านกำลังจะไปบูรณะพัฒนาวัดร้างที่บ้านถ่อน คือ วัดศรีโพนสูง ก็เลยมอบให้ **พระอาจารย์ชาย** ซึ่งเป็นพระศิษย์ไปแทน

สาเหตุการสร้างสำนักเรียนปริยัติในวัดผดุงธรรม คือ **พระอาจารย์ชาย**ไปเรียนปริยัติที่ขอนแก่น ท่านสึกไปแล้ว อาจารย์ชายกลับมาจากไปเรียนที่ขอนแก่น แล้ว**หลวงปู่พรหม**ให้ไปช่วยสร้างวัดแทนที่บ้านหัวทุ่ง ปัจจุบันเป็นบ้านเจริญศิลป์ ซึ่งต่อมา คือ วัดศิริราชูร์วัฒนา แล้วท่านก็สร้างเป็นสำนักเรียนปริยัติด้วย วัดศิริราชูร์วัฒนาจึงมีหลักมีฐานทั้งฝ่ายเรียนปริยัติและทั้งฝ่ายปฏิบัติอยู่ด้วยกัน ก็เลยเป็นวัดที่ค่อนข้างฐานจะแน่นทั้งฝ่ายเรียนและฝ่ายปฏิบัติ หลวงปู่พรหมท่านก็เลยมีเหตุผลอยากจะสร้างสำนักเรียนปริยัติในวัดผดุงธรรมด้วย เพราะว่าเห็นรูปแบบของวัดศิริราชูร์วัฒนา

การสร้างทั้งสำนักเรียนปริยัติและสำนักปฏิบัติธรรมอยู่ในวัดเดียวกันนั้น ยกตัวอย่างเช่น วัดป่าแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา ฐานมาจากที่นั่น ทั้งเรียน ทั้งปฏิบัติ แล้วแต่ใครจะชอบเรียนก็เรียน ใครจะชอบปฏิบัติก็ปฏิบัติ มันก็จะมี ๒ รูปแบบอยู่ในวัดเดียวกัน

สมัยก่อนคนที่บ้านดงเย็นไปบวชเรียนที่วัดศิริราชูร์วัฒนากันมาก เพราะวัดในบ้านดงเย็นไม่มีสำนักเรียนปริยัติ เมื่อก่อนวัดผดุงธรรมยังไม่มีโบสถ์ **หลวงปู่พรหม**จะมีหนองสิมทำเป็นที่บวชโดยบวชในหนองน้ำนี้ จากนั้นก็มาสร้างโบสถ์ ถ้าวัดผดุงธรรมมีทั้งโบสถ์และสำนักเรียนปริยัติ จะได้บวชแล้วเรียนที่นี่และไม่ต้องเดินทางไกลไปเรียนถึงโน่น คล้ายๆ ว่าท่านจะฟื้นฟูทั้งฝ่ายปริยัติและฝ่ายปฏิบัติ ทั้งเป็นการสงเคราะห์ชาวบ้านดงเย็นด้วย เมื่อมีสำนักเรียนในวัดผดุงธรรมแล้ว ก็มีคนบ้านดงเย็นมาบวชเรียนพระปริยัติธรรมที่วัด เรียนจนเป็นมหาเปรียญก็มี แต่สุดท้ายเป็นสำนักเรียนไม่ได้ เพราะว่าไม่มีครูสอนปริยัติ และต่อมาหลวงปู่ท่านก็เลิกล้มความตั้งใจนั้น หันมามุ่งส่งเสริมให้พระเณรปฏิบัติภาวนาเพียงอย่างเดียว”

ในพรรษาที่ **หลวงปู่ผาง ปริบูรณ์** ได้กลับมาอยู่จำพรรษากับ**หลวงปู่พรหม** จากประวัติหลวงปู่ผาง ปริบูรณ์ ได้บันทึกไว้ดังนี้

“พรรษาที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้พักจำพรรษาที่วัดผดุงธรรม บ้านดงเย็น หลังจากออกพรรษาแล้วได้ลาองค์**หลวงปู่พรหม จิรบูรณ์** ปลีกวิเวกไปยังจังหวัดสกลนคร ได้ไปพักปฏิบัติธรรมกับ**หลวงปู่ฝั้น อาจาโร** ที่อำเภอพรรณานิคม ต่อจากนั้นได้วิเวกกลับมาที่อำเภอสว่างแดนดิน เพื่อกราบนมัสการ**หลวงปู่พร สมโน** และได้พักอยู่กับหลวงปู่พร สมโน ระยะเวลาหนึ่งจึงกลับไปบ้านดงเย็นเพื่อมากราบเยี่ยมหลวงปู่พรหม จิรบูรณ์ ซึ่งเป็นครูบาอาจารย์ของท่านเสมอมาได้สืม และได้พักปรนนิบัติหลวงปู่พรหมระยะเวลาหนึ่ง จึงได้กราบลาหลวงปู่พรหมออกวิเวกไปยังอำเภอส่องดาว”

เหตุการณ์สำคัญในพรรษาที่ หลวงปู่ผาง ปริบูรณ์ ท่านอยากสึก ดังนี้

“หลวงปู่ผาง ปริบูรณ์ ขณะที่ท่านยังเป็นพระหนุ่มพรรษาไม่มาก ท่านก็มีความตั้งใจลาสิกขาบทเหมือนกัน เนื่องจากในขณะนั้นพระหนุ่มรุ่นราวคราวเดียวกันจากหมู่บ้านดงเย็น ได้แก่ ทิดจันทา ทิดบด ทิดอ่อน ทิดแก้ว ท่านเหล่านั้นบวชอยู่ด้วยกัน เมื่อออกพรรษาแล้วต่างก็พากันสึกหมด ซึ่งทุกองค์ที่มาราบลาขอสีกนั้น หลวงปู่พรหมท่านก็อนุญาต ท่านไม่ห้ามแต่ประการใด แต่สำหรับหลวงปู่ผาง เมื่อท่านถือพานขันธ ๕ มาราบลาขอสีก หลวงปู่พรหมท่านกลับไม่อนุญาต ท่านไม่ยอมรับขันธ ๕ ท่านคว้า “ไม่ต้อง” พร้อมทั้งขับไล่หลวงปู่ผาง “ไปๆ” หลวงปู่ผางต้องไปแอบอยู่หลังเสา หลวงปู่พรหมดูอย่างนี้ หลวงปู่ผางท่านโกรธจนหน้าแดง เพื่อนไปเก็บดอกไม้แต่งขันธ ๕ ก็ไปเก็บด้วยเหมือนกัน เพื่อนๆ ได้สีกกันหมดแล้ว ทำไมไม่ให้ท่านสีก ท่านไม่ยอมกราบหลวงปู่พรหมเลยนะ ลูกขึ้นได้เดินเลย พออยู่ไม่นาน ท่านแต่งบาตรแล้ว สะพายบาตรเดินออกจากวัดเลย สมัยนั้นมีแต่เดิน ออกจากวัดมาก็ลัดไปบ้านถ่อน ไปบ้านกุดพะเนาว์นุ่น ถามท่านว่า “อาจารย์จะกลับมาวันไหน” ท่านไม่พูด ท่านเดินไปเลย

ตอนที่หลวงปู่ผางไปลาสิกขาบทหลวงปู่พรหม หลวงปู่พรหมท่านไม่สอน ไม่ให้อุบายอะไรเลย ท่านไม่รับขันธ ๕ หลวงปู่ผางโกรธในใจแล้วแต่งบาตรหนีเลย ไปอยู่ที่อื่น ๕ ปีกลับมา พอกลับมาพอตั้งอานิมิตให้อยู่ ท่านก็ไม่อยู่ อยู่ได้ ๗ วัน ท่านไปอีกวัดหนึ่ง ท่านได้ออกเดินธุดงค์จากบ้านเกิดไปบำเพ็ญภาวนาที่อื่นอยู่หลายปี และในที่สุดท่านก็ไม่ได้สึก”

กรณีนี้เชื่อกันว่าหลวงปู่พรหมท่านมีอนาคตังสญาณล่วงรู้เหตุการณ์ล่วงหน้าว่า พระหนุ่มองค์ไหนมีหรือไม่มีอำนาจวาสนาบารมีที่จะอยู่ครองสมณเพศบำเพ็ญสมณธรรมได้ หลวงปู่พรหมท่านทราบล่วงหน้าว่าหลวงปู่ผางเป็นพระผู้มีอำนาจวาสนาบารมี และต่อไปจะเป็นทายาทธรรมองค์สำคัญของท่าน ท่านจึงออกอุบายขับไล่หลวงปู่ผางให้ออกธุดงค์ไปภาวนาที่อื่น ให้ห่างไกลจากบ้านเกิด ห่างจากญาติพี่น้อง ห่างจากสัญญาอารมณ์ต่างๆ ในอดีต ซึ่งท่านเองเคยทำจนได้ผลมาแล้ว”

หมายเหตุ ประเพณีพระทางภาคอีสาน การจัดขันธ ๕ คือ การจัดดอกไม้ เทียน อย่างละ ๕ คู่ ใส่จานหรือพาน ใช้เมื่อขอขมา ขออนุญาต ผู้หลักผู้ใหญ่ ครูบาอาจารย์ที่เราเคารพ ถ้าท่านรับขันธ ๕ แสดงว่าอนุญาต ถ้าไม่รับคือการปฏิเสธ

ภาค ๑๕ ปัจฉิมวัยจำพรรษาวัดประสิทธิธรรม

กำเนิดวัดป่าประสิทธิธรรม

ก่อนที่จะกำเนิดวัดประสิทธิธรรมนี้ขึ้นมา ขณะนั้นหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านมีอายุ ๖๓ ปี แม้ว่าท่านเริ่มชราภาพแล้ว แต่ท่านยังถือธุดงค์เป็นตัวอย่าง โดยปฏิบัติตามธุดงค์วัตรอย่างเคร่งครัด ซึ่งปฏิบัติทางหนึ่งของหลวงปู่พรหม ท่านจะไม่พักจำที่เดิมเกิน ๓ ปี ท่านจะต้องย้าย ในปี พ.ศ. ๒๔๙๖ เมื่อท่านพักที่วัดผดุงธรรมและวัดประสิทธิธรรม ซึ่งขณะนั้นเป็นเสนาสนะป่ายังไม่ได้เป็นวัด ท่านอยู่จำพรรษาทั้ง ๒ แห่งครบ ๓ ปีแล้ว ท่านจะย้ายไปพักจำพรรษาที่ใหม่ โดยปีนั้นท่านตั้งใจจะไปจำพรรษาที่วัดศรีโพธิ์สูง บ้านถ่อน

ที่นี้พวกพ่อตู่สีโท ก็เลย “เอ้อ ! เอายังไงดี ยังไม่อยากจะให้หลวงปู่จากไป” ไม่อยากให้ไปที่อื่นก็เลยออกอุบายกัน พวกกันมาที่ตรงนี้ ซึ่งเป็นที่ว่างเปล่าตรงโรงฉั้นจะเป็นหนองน้ำอยู่เล็กๆ เป็นแอ่งก็เลยแอบพากันมาทำกระต๊อบไว้ก่อน พอใกล้ๆ วันหลวงปู่ท่านจะไป พวกพ่อตู่สีโทก็ถือโอกาสไปกราบอาราธนานิมนต์หลวงปู่ย้ายมาจำพรรษาที่นี้

สมัยแรกที่หลวงปู่พรหมมาอยู่จำพรรษานั้น ลานวัดบริเวณแถวเจดีย์ หากพูดเปรียบเทียบกับบ้านคนแล้ว ถ้าไม่มีหลวงปู่มาอยู่ที่นี่ มันโล่งไม่น่าอยู่ ป่าไม้มันก็ไม่ใหญ่ ต้นไม้มันไม่ขึ้นด้วยเพราะสภาพดินเป็นดินเหนียว มันเป็นป่าที่เขาไม่ทำอะไรแล้ว ภายหลังถึงได้มาปลูกต้นไม้เพิ่มเติม ส่วนที่เป็นดงเป็นป่านี้คือนอกวัดไปนี้ บริเวณนี้แต่ก่อนมันเป็นดงเป็นป่าหมด เป็นป่าดงดิบ เป็นดงจริงๆ สภาพป่าก็เหมือนป่าที่วัดผดุงธรรมในทุกวันนี้ ตรงด้านหน้าวัด บริเวณบ้านแม่ชีก็ยังเป็นป่าหลวงปู่ให้คนมาถากถางปลูกฝ้าย ส่วนตรงหลังเมรุ แต่ก่อนพวกพ่อตู่สีโทเคยมาจับจองไว้ แถวนี้น้ำไม่มีหมู่บ้าน ตรงที่เป็นหมู่บ้านติดริ้ววัดนี้เป็นป่าชำเด็ก

ปีแรกที่หลวงปู่พรหมท่านมาจำพรรษา ท่านอยู่กระต๊อบตรงนี้เพียงองค์เดียว ส่วนพระศิษย์ท่านไม่ให้มาอยู่ด้วย เจตนาพวกพ่อตู่สีโทมาทำกระต๊อบให้หลวงปู่มาจำพรรษาพอพ้นพรรษาเฉยๆ แต่พอหลวงปู่มาจำพรรษาที่นี้แล้ว ท่านก็ไม่ไปไหนอีก ท่านทำตรงนี้เป็นวัดเลย

ดังนั้น ในปัจฉิมวัยของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ นับแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๖ เป็นต้นมาจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๑๒ อันเป็นปีที่หลวงปู่พรหมท่านมรณภาพ ท่านจำพรรษาอยู่ที่วัดประสิทธิธรรมเรื่อยมา เว้นแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ท่านไปอยู่จำพรรษาที่วัดตาลนิมิตร อันเป็นวัดบ้านเกิดของท่าน

พ.ศ. ๒๔๙๖ พระศิษย์ข้ามห้วยข้ามดงเสื่อฟังธรรมหลวงปู่พรหม

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๖ หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านออกมาจำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรมรูปเดียว พออยู่จำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรมแล้ว ท่านก็ไปทำศาลาที่ฉัน โดยทำเป็นเพิงตรงบริเวณพระอุโบสถในปัจจุบัน ท่านทำตรงนั้นไว้ แล้วก็ฉันอยู่ตรงนั้น ทำไปทำมา ท่านมีนิสัยขยัน ท่านก็ต่อเติมไปเรื่อย แล้วท่านก็ทำกุฏิอยู่ตรงนั้น หลวงปู่ลี จิตธมโม วัดเหวลิก หลวงปู่อ่อนศรี ฐานวโร วัดถ้ำประทุน ตอนนั้นท่านเป็นพระหนุ่มก็มาอยู่กับท่าน แต่อยู่ที่วัดผดุงธรรม กลางค้ำกลางคืนก็เดินมาฟังเทศน์ท่าน ฟังเสร็จแล้วก็เดินกลับไป ไม่ได้พักค้างคืน เพราะมันลำบากต้องเดินข้ามลำห้วยที่ข้างศาลาไป จะต้องเอาขอนไม้พาดแล้วจึงจะเดินข้ามไปได้

องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์ถึงสภาพดงป่าที่หลวงปู่พรหมไปอยู่จำพรรษาในสมัยนั้นไว้ดังนี้

“นี่วัดของท่าน คือแต่ก่อนท่านอยู่วัดนี้ แล้วท่านย้ายจากนี้ออกไปตะวันตก แต่ก่อนตะวันตกนี้เป็นดงใหญ่นะ ดงทั้งหมด ดงสัตว์ ดงเนื้อ ดงเสื่อเต็ม วัดท่านก็อยู่ในดง เราไปพักกับท่านอยู่นั้น รู้สึกท่านเมตตามากนะกับเรา นิสัยท่านน่าเกรงขามมาก นิสัยจริงจังเด็ดเดี่ยวทุกอย่าง ฉลาดรอบคอบ ไม่ใช่เล่นนะ

พอเห็นเราไปแล้ว หา ! ขึ้นเลย ก็สนิทกันมาเท่าไรแล้ว พอมองเห็นเรา เรากำลังสะพายบาตรเข้าไป “หา ! ท่านมหามาหรือ” “โห้ ! มาแล้ว คิดถึงครูบาอาจารย์มาก ต้องมาละ” “เอ่อ เอ้า ! มาเวลานี้กำลังหนาว” เราไปเดือนธันวาคม มันก็หนาวละซี แล้วบ้านดงเย็นเป็นบ้านที่หนาวมากด้วย ไปคุยธรรมะธัมมโมกับท่าน”

ในสมัยที่หลวงปู่พรหมท่านจำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรม สมัยนั้นถือว่าวัดตั้งอยู่ในชนบท อยู่ในที่ทุรกันดารห่างไกลมาก และสภาพวัดก็ยังเป็นดงป่าดงเสื่อ ครูบาอาจารย์ที่เคยอยู่จำพรรษา วัดผดุงธรรม หรือวัดในละแวกใกล้เคียง เมื่อท่านตั้งใจไปกราบฟังธรรมหลวงปู่พรหม แม้ว่าท่านจะต้องรุดงค์เดินทางไกลและท่านต้องเสี่ยงเป็นเสี่ยงตายเดินข้ามดงเสื่อไปฟังธรรมก็ตาม เหล่านี้ก็ไม่เป็นอุปสรรคแต่ประการใด เพราะท่านเห็นความสำคัญและเห็นคุณค่าของธรรมยิ่งกว่าความทุกข์ยากลำบากและความกลัวตายนั่นเอง ครูบาอาจารย์ที่ท่านจำพรรษาที่วัดผดุงธรรมท่านเล่ากันว่า “ขนาดฟังเทศน์หลวงปู่พรหมกลับไปนี่ รอยเสื่อยังเดินข้ามทางเลย ต้องเดินข้ามดงเสื่อไปฟังธรรมหลวงปู่พรหม ทุกคืนตลอดพรรษา”

พ.ศ. ๒๔๙๗ สร้างเสนาสนะป่าในวัดประสิทธิธรรม

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านอยู่จำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรม ซึ่งเป็นปีแรกๆ ที่ท่านเป็นผู้นำพาพระ เณร ชาวบ้านพัฒนาสร้างเสนาสนะป่าในวัดประสิทธิธรรม โดยปีนี้ท่านเริ่มสร้างกุฏิกรรมฐานพร้อมทางจงกรม และห้องน้ำ เพื่อรองรับพระเณรที่มาขออยู่ศึกษาปฏิบัติธรรม ฯลฯ

ในปีนี้ หลวงปู่อ๋า ธมฺมกาโม แห่งวัดสันติวรญาณ อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ ท่านบวชใหม่เป็นครั้งที่ ๒ ท่านได้มากราบขออยู่ศึกษาปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่พรหม ที่วัดประสิทธิธรรม ในขณะนั้นหลวงปู่อ๋าท่านเป็นพระหนุ่มบวชใหม่ ท่านอยู่กับหลวงปู่พรหมเป็นเวลา ๔ ปี ตลอดเวลาที่ท่านอยู่กับหลวงปู่พรหม ท่านได้มาช่วยงานสร้างเสนาสนะต่างๆ ภายในวัด ท่านเล่าว่า ท่านได้นิสัยขยันขันแข็งในการทำงานจากหลวงปู่พรหมซึ่งท่านพาทำทั้งงานภายใน และ งานภายนอก

กาลต่อมาเมื่อหลวงปู่อ๋าท่านมาตั้งเป็นสำนักจุดดงคสดานที่อำเภอวังโป่ง ท่านได้ดำเนินตามปฏิปทาของหลวงปู่พรหม กล่าวคือ ท่านเป็นพระที่เคร่งครัดวินัยมาก วัตรที่ปฏิบัติ คือ นอกจากจะทำวัตรสวดมนต์เป็นประจำแล้ว สิ่งที่ต้องเป็นกิจวัตร คือ การออกบิณฑบาตโปรดญาติโยมทุกเช้า แม้อายุจะล่วงเข้าวัยชรา สุขภาพร่างกายของท่านยังดูแข็งแรง เดินทางได้ระยะไกลๆ ท่านบอกว่าที่ท่านมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง เป็นเพราะท่านปฏิบัติธรรมกัมมัฏฐาน เจริญสติภาวนาเป็นประจำ ซึ่งถือเป็นงานภายใน สำหรับงานภายนอก ท่านและชาวบ้านศรัทธาญาติโยมได้ร่วมกันก่อสร้างศาสนสถาน ประกอบด้วย พระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ กุฏิ ห้องน้ำ และมหาเจดีย์เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ เป็นต้น ซึ่งต่อมาสำนักแห่งนี้ได้รับการยกฐานะเป็นวัดที่ถูกต้องตามกฎหมายชื่อ วัดสันติวรญาณ

ตามประวัติหลวงปู่อ๋า ท่านเล่าว่า ตอนที่ท่านบวชครั้งแรก “ตอนเป็นเณร อาตมาเคยรับใช้ครูบาอาจารย์มาก่อน เคยได้ไปอยู่กับท่านพระอาจารย์พรหม จิรปุณฺโณ ท่านเมตตาสอนอาตมาว่า “ใครอยากเป็นเจ้าของบ้านนายร่ำรวยต่อไปให้รับใช้ครูบาอาจารย์เด้อ” และต่อมาเมื่อท่านเป็นพระได้ไปขอฝากตัวเป็นอันเตวาสิก (ภิกษุผู้ขออยู่ร่วมสำนัก) ของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺตมหาเถร ที่วัดป่าบ้านหนองผือ เพื่อศึกษาด้านวิปัสสนากัมมัฏฐาน นั่งสมาธิ เจริญจิตตภาวนา และท่านมีหน้าที่ถวายงานรับใช้หลวงปู่มั่น โดยการสรงน้ำหลวงปู่มั่นในเวลาตอนเย็น หลวงปู่อ๋าได้เล่าว่า “อาตมาสรงน้ำท่านทุกวัน ตอนนั้นบวชเป็นพระยังไม่ได้ถึงพรรษา ตอนที่สรงน้ำท่าน คือ เป็นอุบายของท่านที่จะได้ฝึกหัดให้พระเล็กๆ พรรชาน้อย ได้เรียนรู้ข้อวัตรปฏิบัติและมีโอกาสใกล้ชิดท่าน”

หลวงปู่อ๋าท่านได้เข้าไปพักที่วัดป่าบ้านหนองผือประมาณ ๓ เดือนกว่า คือ ตั้งแต่เดือน ๑๒ จนถึงเดือนสามเพ็ญ พ.ศ. ๒๔๙๒ หลวงปู่จำเป็นต้องออกไปจากวัดป่าบ้านหนองผือ เพราะมี

จดหมายมาตามให้ไปคัดเลือกทหารที่บ้านเดิมอุบลราชธานี โดยมากหากพระองค์ใดต้องไปเกณฑ์ทหารแล้ว หลวงปู่มั่นท่านต้องให้ไปทำหน้าที่เพื่อชาติบ้านเมืองตรงนี้ก่อนเสมอ หลวงปู่จึงเดินทางกลับบ้านเกิด พร้อมกับได้ออกเดินธุดงค์วัตรไปตามสถานที่ต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อสึกออกไปแล้ว ในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ หลวงปู่ได้กลับมาบวชใหม่เป็นครั้งที่ ๒ และได้กลับไปจำพรรษาที่ หลวงปู่พรหมที่วัดประสิทธิธรรมอีกครั้ง”

กุฏิสมัยหลวงปู่พรหมเริ่มสร้างวัดที่แรก

ก่อนที่จะได้เป็นวัดประสิทธิธรรม หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านมีปฏิปทาข้อหนึ่งว่า พรรษาหนึ่งต้องย้ายกุฏิ ท่านไม่ได้ย้ายวัด แต่ท่านย้ายที่อยู่ เช่น พรรษานี้จำพรรษาอยู่ตรงนี้ พรรษาหน้าย้ายไปจำพรรษาอยู่ตรงนั้น อะไรทำนองนี้ หากอยู่ภายในวัดเดียวกัน แต่ท่านย้ายกุฏิไปเรื่อยๆ เรื่องนี้ถือเป็นปฏิปทาเฉพาะของท่าน ท่านก็เลยข้ามจากวัดมดุงธรรมไปปลุกกุฏิอยู่ที่วัดประสิทธิธรรม ซึ่งอยู่ใกล้ๆ แหล่งน้ำ เพราะสมัยก่อนที่ดินตรงไหนๆ ก็ไปอยู่ได้ โดยเฉพาะวัดไม่ต้องไปขอใคร ต่อมาเมื่อมีพระเณรมาขออยู่จำพรรษากันมากขึ้น ท่านจึงได้สร้างกุฏิกรรมฐานพร้อมทางเดินจงกรมเพื่อรองรับ

สภาพกุฏิสมัยก่อน ในระยะแรกๆ หลวงปู่พรหมจะปลุกเป็นกุฏิกรรมฐานหลังเล็กๆ เป็นลักษณะกระต๊อบชั่วคราว โดยทำจากไม้ไผ่ หลังคามุงจาก มีทางเดินจงกรมอยู่ข้างกุฏิ กระต๊อบจะปลุกเป็นหย่อมๆ อยู่ห่างๆ กัน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติภาวนาของพระเณร ต่อมาระยะหลังๆ กุฏิสร้างจากไม้ทั้งหลัง มีเสา ๔ ต้น อย่างมากก็ ๖ ต้น มีห้องนอน ระเบียบเล็กๆ หลังคาใช้สังกะสี ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๒ มีสังกะสีแล้ว ส่วนห้องน้ำแยกต่างหาก ห้องน้ำส่วนใหญ่จะเป็นส่วนรวมใช้ร่วมกัน

หลวงปู่พรหมท่านชอบสร้างเสนาสนะต่างๆ แต่กุฏิที่ท่านอยู่เป็นกุฏิกรรมฐานหลังเล็กๆ สำหรับกุฏิหลังสุดท้ายของท่านมาสร้างทีหลัง ลักษณะเป็นเช่นเดียวกับกุฏิของครูบาอาจารย์สาย ท่านพระอาจารย์มั่น คือ มีห้องนอนเล็กๆ ขนาดตามพระวินัย ด้านหน้าห้องนอนเป็นพื้นต่างระดับ พื้นด้านบนอยู่ติดหน้าห้องนอน ใช้เป็นที่นั่งรับแขกและสำหรับพระนั่ง พื้นด้านล่างสำหรับญาติโยม ส่วนที่แตกต่างกัน คือ มีทางเดินจงกรมและมีห้องน้ำอยู่บนกุฏิ ทั้งนี้ออกแบบเพื่อความสะดวกต่อธาตุขันธ์ของหลวงปู่ ซึ่งขณะนั้นท่านอยู่ในวัยชราภาพมากแล้ว หลวงปู่ท่านอยู่กุฏินี้หลายปีถึงได้มรณภาพ โดยกุฏิหลังนี้คุณพ่อสีโทเป็นผู้มีจิตศรัทธาน้อมสร้างถวาย โดยก่อนที่คุณพ่อสีโทจะทุ่มทำบุญอย่างหนักสร้างกุฏิหลังนี้ถวายนั่น เพราะได้เห็นอิณินหารของหลวงปู่จนเกิดความเคารพศรัทธา

สำหรับทางจงกรมบนกุฏิซึ่งเป็นพื้นไม้ ปรากฏว่า หลวงปู่พรหมท่านเดินจงกรมจนเนื้อไม้สึกเป็นร่องรอยให้เห็นด้วยตา อันแสดงถึงความเพียรเป็นเลิศของท่าน แม้ในบั้นปลายชีวิตท่านก็ยังขยันทำความเพียรเดินจงกรม

พ.ศ. ๒๔๙๘ ท่านกลับไปบูรณะพัฒนาวัดศรีโพนสูง

เดิมวัดศรีโพนสูงเป็นวัดร้าง ยังไม่ได้วิสุงคามสีมา แต่เป็นวัดเก่าที่มีทะเลเบียน จึงขอออกโฉนดและขอวิสุงคามสีมาได้ไม่ยาก สมัยก่อนมีพระธุดงค์แวะเวียนมาพักแล้วก็ผ่านไป ท่านไม่ได้มาบูรณะพัฒนาอะไร ในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ หลวงปู่พรหมท่านธุดงค์มาองค์เดียว แล้วท่านก็มาเป็นหลักในการบูรณะพัฒนาวัด ท่านไปๆ มาๆ และได้จำพรรษาติดต่อกัน ๒ พรรษา โดยมีพระศิษย์ติดตามมา ๒ - ๓ องค์ จากนั้นท่านกลับไปจำพรรษาวัดที่บ้านเกิด

ประมาณต้นปี พ.ศ. ๒๔๙๘ หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านได้กลับมาบูรณะพัฒนาวัดศรีโพนสูงอีกครั้ง ในครั้งนี้ท่านได้พาชาวบ้านก่อนสร้างพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ตรงบริเวณข้างโบสถ์ ขณะที่หลวงปู่พรหมท่านรื้อซากเจดีย์เก่า ท่านได้พบพระธาตุของพระอรหันต์และมีน้ำหล่อเลี้ยงพระธาตุอยู่ในเจดีย์เก่า ท่านได้นำพระธาตุมาบรรจุไว้ในผอบเจดีย์และอัญเชิญไว้ในพระพุทธรูปองค์นี้ เมื่อสร้างพระพุทธรูปเสร็จได้เขียนไว้ว่า “หลวงปู่พรหมสร้างปี ๙๘” ไว้ที่ฐานพระประธาน และต่อมาได้สร้างพระวิหารหลังใหญ่ด้วยไม้ทั้งหลังเพื่อครอบองค์พระพุทธรูป โดยท่านมอบหมายให้หลวงปู่ลี จิตรมโณ วัดเหวล็ก เป็นผู้ดำเนินงานก่อสร้าง โดยใช้เวลา ๒ ปี จึงแล้วเสร็จ สำหรับซากเจดีย์เก่าได้บรรจุไว้ในพระวิหาร

การบูรณะพัฒนาวัดในระยะแรกๆ ค่อนข้างลำบากทุกๆ เล่มมาก เวลาจะบูรณะครั้งหนึ่งต้องรอถึงฤดูแล้งจึงขนเอาวัสดุอุปกรณ์เดินตัดทุ่งนาระยะทางประมาณ ๔๐๐ เมตร เข้ามาในวัด เพราะช่วงฤดูฝน พื้นที่วัดอยู่กลางทุ่งนาจะมีน้ำท่วมขังโดยรอบ สภาพวัดเหมือนเกาะอยู่กลางน้ำ ต้องฝากวัสดุอุปกรณ์เอาไว้ในหมู่บ้าน แล้วก็ขนเข้ามาในหน้าแล้ง ตอนที่ท่านมาอยู่จำพรรษาที่วัดศรีโพนสูง ก็มีพระศิษย์แวะเวียนมาราบการวะ แต่ไม่ได้มาอยู่จำพรรษา เช่น หลวงปู่สุภาพ รมมปณโณ หลวงปู่สนั่น รุขิตสีโล หลวงปู่หนูเพชร ปณณารุโธ หลวงปู่โม ฯลฯ

สำหรับพระประธานปูนปั้นองค์ขนาดใหญ่ในพระวิหาร วัดศรีโพนสูง ในสมัยก่อนนั้นถือว่าเป็นขนาดใหญ่กว่าทุกวัดที่หลวงปู่ได้สร้างมาและใหญ่ที่สุดในอำเภอสว่างแดนดิน ต่อมาท่านก็พาชาวบ้านสร้างสะพานไม้ข้ามทุ่งนามาวัด สำหรับแหล่งน้ำซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญ สมัยหลวงปู่มีบ่อน้ำอยู่กลางทุ่งนาห่างจากวัดประมาณ ๒๐๐ เมตร ต้องเดินไปตามสะพานไม้ไปตักน้ำที่บ่อนั้นมาใช้ มีผู้พบเห็นบึงไฟพญานาคขึ้นจากบ่อน้ำนั้น

ปัจจุบัน พื้นที่ทั้งหมดของวัดมี ๑๒ ไร่เศษ รวมที่หลวงปู่ซื้อเพิ่มในภายหลังอีกเกือบหนึ่งไร่

พระวิหารหลังเก่าซึ่งสร้างด้วยไม้ทั้งหลัง สร้างเสร็จในเวลาหนึ่งปี โดยใช้ต้นส้มโอมง ซึ่งเป็นต้นไม้ขนาดใหญ่ มาทำเป็นพื้นกระดาน ฝาผนัง และเครื่องด้านบน ส่วนไม้ตะเคียนก็เอามาทำเสานขนาดเสาก็ไม่ใหญ่ เท่าๆ กับต้นมะม่วง โบสถ์หลังเก่าก็เอาไม้มาสร้าง แม้แต่ศาลาหลังนี้ก็ยังเป็นไม้บริจาศ แต่ก่อนบริเวณนี้เป็นป่าเป็นดงมีต้นไม้ขึ้นปกคลุมมากมาย จะเลือกเอาไม้อะไรก็ได้ จะเอาไม้สั้นยาวขนาดไหนก็ได้ ส่วนแรงงานท่านก็อาศัยชาวบ้านในหมู่บ้านมาร่วมแรงร่วมใจช่วยกันทำในหน้าแล้ง ว่างจากการทำนาก็พร้อมใจกันมาตัดมาเลื่อยอยู่ในวัด

การบูรณะพัฒนาวัดร้างของหลวงปู่พรหม ดังกล่าวมา ถือเป็นงานใหญ่และสำคัญ และเป็นไปตามหลักธรรมอย่างแท้จริง เพราะการบริจาศของชาวบ้านญาติโยมก็เป็นไปตามกำลังทรัพย์ กำลังศรัทธา โดยท่านไม่ให้มีการเรียไรหรือรบกวนเงินทองใดๆ จากชาวบ้านให้เดือดร้อนรำคาญใจ เฉพาะอย่างยิ่งในสมัยนั้นธรรมชาติก็อุดมสมบูรณ์มาก วัสดุหลัก คือ ไม้ ก็ไปหาตัดเอาในป่า ไม่ได้ไปซื้อหาแต่ประการใด ส่วนแรงงานก็เป็นแรงงานอันบริสุทธิ์จากน้ำใจใสสะอาดและจากน้ำพักน้ำแรงของชาวบ้านที่สามัคคีพร้อมเพรียงและพร้อมใจกันเสียสละ ช่วยกันบูรณะพัฒนาวัดร้างในหมู่บ้านของตนให้เจริญรุ่งเรือง ซึ่งต่างก็ทำด้วยเจตนาอันบริสุทธิ์ เพื่อมุ่งหวังบุญหวังกุศลอย่างแท้จริง

ในระหว่างที่หลวงปู่พรหมมาบูรณะพัฒนาวัดนั้น ด้วยชาวบ้านในสมัยนั้นยังห่างไกลจากธรรมะ ยังคงนับถือผี ท่านจึงได้เมตตาสงเคราะห์ตอบแทนบุญคุณของชาวบ้าน เป็นเนื่อนาบุญให้ชาวบ้านได้บำเพ็ญบุญ และที่สำคัญเป็นผู้จำแนกแจกธรรม โดยเทศนาธรรมโปรดชาวบ้านให้นับถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง ให้พากันให้ทาน รักษาศีล เจริญเมตตาภาวนา โดยเฉพาะในวันพระ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ท่านก็เมตตาให้ชาวบ้านมาถือศีลและปฏิบัติธรรมกันที่วัด ซึ่งสมัยนั้นวัดศรีโพธิ์สูงนับว่าเป็นศูนย์กลางของวัดป่ากรรมฐาน ในสังกัดธรรมยุตแห่งแรกและแห่งเดียวของบ้านก่อน จึงมีชาวบ้านเลื่อมใสศรัทธามามากมาบำเพ็ญบุญที่วัดกันมากมาย และได้สืบทอดกันมาจนเป็นประเพณีจวบจนปัจจุบันนี้

สมัยก่อนผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) ในแถบบริเวณนี้ยังค่อนข้างรุนแรง แต่ชาวบ้านก็ไม่เป็นอะไร ไม่ได้รับอันตราย ต่างให้ความเคารพศรัทธาหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ กันมาก ก็พากันมาพึ่งบารมีหลวงปู่ มาบำเพ็ญบุญและมาช่วยกันบูรณะพัฒนาวัด ครั้นชาวบ้านญาติโยมทำผิดหลวงปู่ท่านจะดุว่ากล่าวตักเตือนทันที ท่านดูจริง ! เอาจริง

อนึ่ง การบูรณะพัฒนาวัดศรีโพธิ์สูง หลังจากทีหลวงปู่พรหมมอบหมายให้หลวงปู่ลี ซึ่งเป็นพระศิษย์อาวุโส เป็นหลักในการดูแลงานแล้ว ท่านก็เมตตาเดินธุดงค์มาพักบ้าง มาสั่งงานบ้าง และ

ท่านก็มีเจตนามาให้กำลังใจและเทศนาธรรมโปรดชาวบ้านบ้าง โดยท่านแวะมาพักที่วัดแต่ละครั้ง ๒ - ๓ วัน ท่านจึงเดินกลับวัดประสิทธิธรรม

กาลต่อมา โบสถ์ พระวิหาร และศาลาชำรุดทรุดโทรมผุพังลง เนื่องจากปลวกมาทำลาย กัดกินเนื้อไม้ เจ้าอาวาสองค์ต่อๆ มาจึงได้บูรณะขึ้นมาใหม่ให้มั่นคงถาวรกว่าเดิม ด้วยการผูกเหล็ก เทปูน โดยโบสถ์และศาลาก็ได้บูรณะสร้างขึ้นใหม่ทั้งหลัง ส่วนพระวิหารหลังใหญ่ก็เริ่มรื้อถอนออก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๖ และสร้างขึ้นใหม่ในบริเวณเดิม โดยปัจจุบันได้สร้างเสร็จแล้ว ส่วนเสนาและไม้ เก่าๆ ที่รื้อถอน ซึ่งสร้างในสมัยหลวงปู่ก็ยังเหลืออยู่ ทางวัดได้เก็บรักษาไว้เป็นอย่างดี

ท่านเป็นผู้นำสร้างสะพานไม้เข้าวัดศรีโพทสูง

หลวงปู่พรหม จิรบุญโถ ท่านมาอยู่ที่วัดศรีโพทสูงใหม่ๆ สมัยนั้นไม่มีสะพาน ท่านก็เดินไปตามคันนา ในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ พอเข้าพรรษาซึ่งเป็นช่วงฤดูฝน น้ำจะทำวมเต็มทุ่งนา ท่านเห็นการเดินทางสัญจรไปมาค่อนข้างลำบาก จึงได้เป็นผู้นำสร้างสะพานข้ามทุ่งนาครั้งแรกด้วยไม้ไผ่ จากบริเวณฝั่งหน้าวัดศรีโพทสูงไปฝั่งหมู่บ้าน ใช้เวลาไม่นานก็แล้วเสร็จ และต่อมาสะพานไม้ไผ่ได้ชำรุดทรุดโทรมลง

เมื่อออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๙๘ **หลวงปู่พรหม** ท่านได้เดินมาพักที่วัดศรีโพทสูงอีกครั้ง สมัยนั้น**ท่านพระอาจารย์ไม** เป็นเจ้าอาวาสวัดศรีโพทสูง ปัจจุบันท่านมรณภาพแล้ว หลวงปู่พรหม ท่านเมตตาเป็นผู้นำชาวบ้านก่อสร้างสะพานข้ามท้องทุ่งนาให้มีความแข็งแรงมั่นคงกว่าเดิม โดยใช้เฉพาะไม้เนื้อแข็ง ระยะทางโดยประมาณ ความยาว ๓๔๐ เมตร และมีความกว้าง ๓ เมตร พอหลวงปู่ท่านจะพาสร้างสะพาน กำนันและผู้ใหญ่บ้านพอทราบข่าวนี้ ก็ประกาศเกณฑ์ชาวบ้าน มาช่วยกันเลื่อยไม้ มาช่วยกันสร้างสะพาน โดยหาตัดต้นไม้เนื้อแข็งที่อยู่ตามป่า เช่น ไม้ประดู่ ไม้ตะเคียน ไม้พะยุง ฯลฯ ซึ่งสมัยก่อนบริเวณนี้ยังมีสภาพเป็นป่าเป็นดง ต้นไม้เนื้อแข็งขนาดใหญ่ เหล่านี้จึงมีมาก

การสร้างสะพานข้ามทุ่งนาในครั้งนี้ **หลวงปู่พรหม** ท่านมุ่งทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง ชาวบ้านต่างก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในสมัยก่อนนั้นใช้เลื่อย ๒ คน ดึงคนละข้าง ในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ สะพานไม้ที่สร้างใหม่จึงแล้วเสร็จ โดยใช้เวลาสร้างประมาณปีเศษ เมื่อสะพานสร้างเสร็จแล้ว พระ เณร และชาวบ้านโดยรอบวัดและบริเวณใกล้เคียงต่างก็ได้อาศัยสะพานข้ามทุ่งนาเดินทางสัญจรไปมาได้สะดวก มีประโยชน์มาก

สะพานไม้นี้ได้ชำรุดทรุดโทรมลงตามกาลเวลา โดยใช้งานอยู่ได้ทนานประมาณ ๓๐ ปี ก็ต้องบูรณะใหม่ เนื่องจากการหาไม้มาบูรณะนั้นหาได้ยาก ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ **ท่านพระอาจารย์**

คำแสง (เกลอ) (เป็นพระน้องชายของท่านพระอาจารย์สนั่น รุกขิตสีโล วัดป่าสุขเกษมนิราศภัย) ท่านได้เป็นเจ้าของาวาสวัดศรีโพธิ์สูง จึงดำริที่จะรื้อและสร้างสะพานขึ้นใหม่ ท่านได้นำความเรื่องนี้ กราบเรียนปรึกษากับหลวงปู่ลี จิตรธมโม ซึ่งท่านก็เห็นชอบด้วย จึงได้ทำการรื้อถอนสะพานไม้ ออก และสร้างขึ้นใหม่เป็นสะพานปูนอย่างถาวร ระยะทางความยาวประมาณ ๓๔๐ เมตร ความกว้าง ๓ เมตร โดยใช้เวลารสร้างอยู่ประมาณ ๒ ปี จึงแล้วเสร็จ สะพานใหม่สำเร็จสมบูรณ์ดังที่ปรากฏ ให้เห็นและได้ใช้งานจวบจนถึงปัจจุบันนี้

พ.ศ. ๒๔๙๙ - ๒๕๐๐ สร้างพระวิหาร พระประธาน ศาลากลางน้ำ

ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๙ หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านเป็นผู้นำชักชวนชาวบ้านดงเย็น สร้างพระวิหารขึ้นในวัดประสิทธิธรรม โดยชนก้นหินศิลาแลงขนาดใหญ่และชนทรายธรรมชาติ รอบๆ วัดมาถมรื้อพื้นเพื่อทำพื้นพระวิหาร สำหรับเสาค เพดานและผนังใช้ไม้ โดยหาตัดไม้ตามป่า มาเลื่อย ซึ่งสมัยนั้นป่าไม้ยังอุดมสมบูรณ์มาก ส่วนหลังคามุงด้วยสังกะสี และหลวงปู่อนุญาตให้คนที่ ถนัดวาดภาพให้วาดภาพบนเพดานพระวิหาร ในการสร้างพระวิหารกว่าจะทำให้สำเร็จเป็นหลัง ขึ้นมานั้น ท่านค่อยๆ ต่อเติมอยู่เรื่อย มีวัสดุมากก็ทำไปเรื่อย หลวงปู่ท่านเป็นอย่างนั้น

เมื่อสร้างพระวิหารเสร็จเรียบร้อยแล้ว หลวงปู่พรหมท่านเป็นผู้นำสร้างพระพุทธรูปปูนปั้น ขนาดใหญ่เพื่อประดิษฐานเป็นพระประธานในพระวิหาร มีเรื่องเล่ากันว่า หลวงปู่พรหมท่านเก่ง ทางด้านการก่อการสร้าง การปั้นพระพุทธรูป แต่ตอนอยู่ภาคเหนือท่านไม่ทำอะไรเลย พอกลับมา บ้านดงเย็นนี้ท่านทำ เรียกว่า ท่านขยันทำ แบบชนิดที่ว่าฉันเสร็จนี้พาทำงานเลย ท่านมาปลุก กระทบอยู่ตรงบ่อน้ำ มันเป็นแอ่งคล้ายๆ หนองน้ำ น้ำจะขังอยู่ตรงนั้น แล้วก็มาทำเป็นเพิงขึ้น ก็ฉันอาหารอยู่ตรงนี้ ฉันเสร็จแล้วท่านก็จะปั้นพระพุทธรูปในพระวิหาร ส่วนมากจะเป็นฝีมือการปั้น ของหลวงปู่ โดยมีพระเป็นผู้ช่วย แต่ทำกับหลวงปู่ไม่ได้หรอก เพราะพระมันใจร้อน อยากเสร็จเร็ว โปะๆ เอา หนักๆ เข้า มันก็หลุด มันก็น้ำหนักปูน มันก็ขาดออก หลวงปู่ก็ดู “โธ่ ! มันไม่มีขันติ” ครูบาอาจารย์เคยเล่าว่า “ผมก็เคยปั้นพระพุทธรูปในวิหารกับหลวงปู่พรหม จนผมถูกตูดตรงนี้” ตอนท่านก่อพระพุทธรูปองค์นี้ ส่วนไหนที่มันไม่เสร็จ ท่านกลัวมันหักพังลงมา ท่านก็ไปทำกับพระ เณรในตอนกลางคืน

สำหรับวัสดุในการสร้างพระประธาน พ่อตู้สีโทต้องไปขนจากจังหวัดหนองบัวลำภู โดยเอา เกรียนไปขนหินขนปูน และต้องไปหาเปลือกหอยในลำห้วย หลวงปู่พรหมท่านเอาเปลือกหอย มาเผาทำให้มันเป็นกากแล้วมาผสมกับปูนซีเมนต์ ไม่ทราบที่หลวงปู่พรหมท่านได้สูตรมาจากไหน เปลือกหอยก็ไม่ใหญ่มากเหมือนกับหอยแครงหอยครง นอกจากใช้เปลือกหอยแล้ว ตอนปั้นแขน พระพุทธรูปก็ใช้กากกล้วย หลวงปู่ปั้นแขนพระพุทธรูปแล้วก็ไปบิณฑบาต พอบิณฑบาตกลับมา

แขนพระพุทธรูปหล่นลงมาแล้ว ก็ไปเอากาบกล้วยมาห่อมัดไว้แล้วก็เอาปูนใส่ ปัจจุบันนี้ยังเป็นรอยเกลี้ยงๆ อยู่ ก็คือ กาบกล้วย

เมื่อมีพระเถรติดตามมาขออยู่จำพรรษาที่ **หลวงปู่พรหม** มากขึ้น เฝิงที่สร้างไว้ชั่วคราวสำหรับฉันจึงหันเริ่มจะไม่เพียงพอต่อพระเถรที่มานั่งฉัน เหตุการณ์ในระหว่างนี้ นอกจากท่านจะสร้างพระวิหารและพระพุทธรูปแล้ว ท่านยังได้สร้างศาลากลางน้ำหลังแรกขึ้นด้วยไม้ทั้งหลัง หลังคามุงด้วยสังกะสี ศาลาหลังนี้ขนาดไม่ใหญ่มากนัก ลักษณะเป็นห้องสี่เหลี่ยม มีบันไดทางขึ้นหลายทางสำหรับใช้เป็นที่ฉันจังหันเช้าของพระเถรซึ่งจะต้องมาฉันรวมกันในทุกเช้า ทั้งใช้เป็นที่ประกอบงานบุญและเป็นที่พักค้างแรมของญาติโยม ฯลฯ

ต่อมาพระวิหารได้ชำรุดทรุดโทรมลงจนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๓๗ หลังจากออกพรรษาแล้วชาวบ้านดงเย็นได้พากันไปกราบอาราธนา นิมิต **หลวงปู่ผาง ปริบุญโณ** ขอให้ท่านเมตตากลับมาวัดประสิทธิธรรม เพื่อโปรดญาติโยม หลวงปู่ผางหลังจากกลับมาแล้ว ท่านก็ปรารภเรื่องการรื้อวิหารหลังเก่าที่ชำรุดทรุดโทรมออกไป และทำการบูรณะวิหารขึ้นมาใหม่แทนหลังเก่าซึ่งเป็นไม้ได้ชำรุดทรุดโทรมลงไปมากแล้ว

ต่อมาทางวัดได้มาบูรณะโดยรื้อถอนพระวิหารไม้หลังเก่าและสร้างเป็นพระอุโบสถหลังใหม่ขึ้นมา โดยครอบบริเวณพระวิหารอย่างมั่นคงถาวรโดยการผูกเหล็กเทปูน และก็ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา สำหรับพระพุทธรูปที่หลวงปู่ปั้นขึ้นนับเป็นผลงานด้านศาสนวัตถุชิ้นสำคัญที่ยังเหลืออยู่ขึ้นเดียวในวัด และเป็นพระประธานในพระอุโบสถอยู่คู่วัดมาตราบเท่าทุกวันนี้

เดือนชาวบ้านห้ามประมาทหลวงปู่พรหม

หลวงปู่พรหม จิรบุญโณ แม้ว่าท่านบรรลุธรรมขั้นสูงสุดเป็นพระอรหันต์ แต่ท่านไม่เคยเล่าเปิดเผยภูมิธรรมของท่านให้บรรดาพระศิษย์หรือญาติโยมฟังแม้แต่น้อย ท่านอยู่จำพรรษาแบบหลวงปู่หรือหลวงตาแก่ๆ องค์กรหนึ่งที่เคร่งครัดในอุดมคติและพระวินัย ทั้งขยันขันแข็งในการทำความ پاکความเพียร และท่านพาพระ เณร ญาติโยมพัฒนาวัดและสาธารณประโยชน์ ในบั้นปลายชีวิตของท่าน เมื่อท่านมาอยู่จำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรม ก็มีบรรดาพระอุปัชฌาย์ศิษย์สาย **ท่านพระอาจารย์เสาร์ ท่านพระอาจารย์มั่น** มาขอศึกษาอยู่ปฏิบัติธรรมกับท่าน ต่างทราบถึงภูมิจิตภูมิธรรมของหลวงปู่พรหมเป็นอย่างดี ส่วนฆราวาสญาติโยมไม่ค่อยทราบกัน

ด้วยพระอุปัชฌาย์สาย **ท่านพระอาจารย์เสาร์ ท่านพระอาจารย์มั่น** ในสมัยก่อนนั้นท่านเป็นพระที่เคร่งครัดในอุดมคติและพระวินัย รักษาข้อวัตรปฏิบัติ และดำเนินตามปฏิปทาของครูบาอาจารย์กันอย่างจริงๆ จังๆ ท่านขยันทำความเพียรด้วยการเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา

เพื่อความหลุดพ้น จนสังคมทางอีสานให้ความเคารพนับถือกันอย่างสูงสุด สำหรับชาวบ้านดงเย็น ในสมัยก่อนก็เช่นกัน ให้ความเคารพนับถือพระอุดมกรรมฐานกันมาก โดยไม่ได้คำนึงถึงความเป็นพระอรหันต์ ชาวบ้านเพียงเห็นผ้าเหลืองสีหม่นๆ ของพระอุดมกรรมฐาน ไม่ว่าจะเห็นพระหนุ่มหรือพระผู้เฒ่า ต่างก็ให้ความเคารพนับถืออย่างสูงสุดกันแล้ว แม้กำลังจะเดินสวนทางกัน พอเห็นพระอุดมคันท่านั้น ญาติโยมชายหญิง คนเฒ่าคนแก่ หนุ่มสาว ตลอดเด็กที่เริ่มรู้ความ ต่างก็พากันนั่งคุกเข่าพนมมือไหว้ รอให้พระท่านเดินผ่านไปก่อนจึงค่อยลุกขึ้นเดินต่อไป และมีเรื่องเล่าแสดงถึงความเคารพนับถือพระอุดมคันท่านั้นว่า ขณะพระอุดมคันท่านั้นไปตรวจคัดเลือกเกณฑ์ทหารเจ้าหน้าที่ก็ยังไม่กล้าให้เปลื้องผ้าจีวร และในขณะที่วัดส่วนสูง ก็ไม่กล้าถูกศิรัษะของพระอุดมคันท่านั้นจะให้พระท่านวัดส่วนสูงกันเอง เป็นต้น

ท่านพระครูพิศาลศาสนกิจ (สนธิ์ ขนตยาคโม) วัดสุทธิมงคล อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ท่านเป็นหลานหลวงปู่ฝั้น อาจาโร ท่านมีรูปร่างอ้วนใหญ่ ชาวบ้านจะเรียกท่านว่า “หลวงพ่อกำปั่นใหญ่” เพราะเหตุที่ท่านเป็นพระที่ใจร้อน ถ้าใครทำไม่ถูก ท่านทุบตีเลย ถึงบอกว่ากำปั่นใหญ่ ท่านทราบภูมิจิตภูมิธรรมของหลวงปู่พรหมเป็นอย่างดี ท่านจึงเคารพหลวงปู่พรหมมาก ท่านถึงกับเตือนชาวบ้านห้ามประมาทพลาดพลั้งหลวงปู่ว่า **“ให้ระวังนะ อย่าคิดอะไรที่มันไม่ดีนะ หลวงปู่ไม่ใช่ธรรมดาณะ”** ท่านเตือนแค่นั้นเอง ท่านบอกชาวบ้านด้วยประโยคสั้นๆ เป็นนัยๆ ว่าหลวงปู่พรหมเป็นพระองค์สำคัญ เพราะชาวบ้านสมัยก่อนเขาไม่รู้เรื่องคุณธรรมชั้นไหนๆ เขายังไม่รู้จักพระอรหันต์คืออะไร เขาไม่รู้เรื่องพระอรหันต์ เขามีแต่จะเคารพนับถือในนาม **“หลวงปู่ใหญ่”** เพราะครูบาอาจารย์สมัยนั้นท่านจะไม่พูดเรื่องพวกนี้ ไม่เหมือนคนเดี๋ยวนี้หาแต่พระอรหันต์ทั้งนั้น แต่ก่อนเขาจะเรียกหลวงปู่พรหมว่า **“หลวงปู่ใหญ่”**

หลวงปู่พรหมกำหนดจิตรักษาผี

เหตุการณ์ **หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ** ท่านเกิดหัวผีเม็ดใหญ่ ท่านกำหนดจิตรักษาเองนี้เกิดขึ้นประมาณปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ครูบาอาจารย์ได้เมตตาเล่าเรื่องนี้ไว้ดังนี้

“เราไปที่แรกปี พ.ศ. ๒๕๐๐ **หลวงปู่พรหม**ท่านเป็นหัวผีบริเวณคอด้านหลัง มันปวดมากนะ ก่อนมันจะเป็น หัวผีมันใหญ่และแดงมาก ขนาดเท่าเม็ดมะขามป้อมนะ ท่านกำหนดจิตรักษาเอาหัวผีออก น้ำเลือดน้ำหนองนี้ไหลย่อยลงมาใส่กลางหลังข้างซ้ายนี่ละ เป็นเรื่องอัศจรรย์น่าฟังมาก ท่านอดทนมากนะ เอาหัวผีออกแล้วตอนเย็นก็มาสร้งน้ำท่าน เห็นเป็นรูใหญ่ เห็นถึงข้างในนั่น แต่ท่านเฉย อาบน้ำเสร็จแล้ว ท่านก็ลงไปเดินจงกรม ท่านก็เฉยอยู่ ฮ่วย ! เป็นเรื่องอัศจรรย์น่าฟังจริงๆ

ผีหัวใหญ่ๆ ของ**หลวงปู่พรหม** ไม่ทราบที่ท่านเริ่มเป็นปีไหน เป็นกรรมของท่าน ท่านวางได้อุปาทานความยึดธาตุดีชันธอันนี้ เอาหัวผีมันออก น้ำเลือดน้ำหนองไหลโจ๊กลงนี้ ท่านมาเป็นผีแต่

ข้างทางซ้ายนั้นล่ะ ทีนี้โยมเขาบอกถ้าข้ามสันหลังมาข้างขวานี้ตาย กรรมของท่าน อากาศเจ็บปวด
ทรมานมาก แต่ท่านวางได้ ให้ผล คือ ท่านไม่ได้เวทนาที่นี้ ๑๐ กว่าปี ท่านจึงมรณภาพ โอ๊ย !
น่ากลัวเรื่องครูอาจารย์พรหม

ท่านรักษาผีเอง ตอนแรกท่านกำหนดจิตดูผีท่านเอง เห็นแดงบวมใหญ่ ดูน่ากลัว แล้วท่าน
ก็ฉันทาหัวใจและปวดหายระงับปวดเท่าที่นั่นแหละ มันก็ค่อยยังชั่ว ไม่รู้ว่าท่านรักษาอย่างไร แต่อาการ
ก็ทุเลาลง พอหัวผิ้ออกมาก็ดีขึ้น เราเห็นท่านทิ้งสังขารของท่านนะ เรารู้ตั้งแต่ตอนนั้นแล้ว ท่านมี
ทุกขเวทนาเหมือนกัน แต่ท่านสละได้ ทนได้ มันไม่เข้าถึงใจท่านนะ ถ้าคนเราทำๆ ไป โรงพยาบาล
อยู่ไหนก็ใกล้ จะวิ่งหาหมอ แต่คนสมัยก่อนไม่ค่อยจะกินยา ถ้าจะกินยากันก็ไปขอยาสมุนไพรกับ
อาจารย์เพ็ง พวกเราไม่ก็หาเอาตามป่าตามดง

หลวงปู่พรหมเป็นผีนี้มานานอยู่นะ เป็นทั้งเดือนนูน ท่านน่าจะเจ็บปวดทรมานมาก แต่ท่าน
ก็อดทนเฉยอยู่ เหมือนไม่เป็นอะไรเลย ท่านกำหนดจิตเอาหัวผีมันออก เอาออกข้างนี้แล้ว ยังเหลือ
ข้างนี้ มีตุ่มหนึ่ง ขึ้นอีกตุ่มหนึ่ง ว่างั้นเถอะ ท่านเฉย เป็นเรื่องอัศจรรย์น่าฟังของครูอาจารย์พรหม
ผู้เดียวนะ ในโรคอันนี้จะหาพระอื่นเช่นท่านไม่มีนะ”

หลวงปู่พรหมทักพระศิษย์ดูศพหญิงเปลือยเห็นภาพติดตา

วันหนึ่งหลวงปู่พรหมใช้พระศิษย์เข้าไปป่าช้า เหลือเณรน้อยองค์หนึ่ง ส่วนหมู่ไปเที่ยว
ตอนค่ำ ยังเหลือหลวงตากับเณรน้อยองค์หนึ่งกับท่าน “ไปชักบังสุกุลไป เขาจะมาถึงป่าช้า
ข้างวัดนั่น” ก็ไกลอยู่ วันนั้นเขาผ่าท้องคน ผ่าคนตายในท้อง ตายทั้งกลม

ขอดูกับพ่อทอง “พ่อทอง ผมขอดูหน่อย ผมไม่เคยเห็นสักที” “เข้าไม่ได้มันเป็นเวร” เขาว่า
พอเที่ยงก็ไป คนท้องแก่อยู่นะ ว่างั้น ผมรับผิดชอบเองหรือเรื่องอันนี้ เขามีเคียวเกี่ยวข้าวเล่มหนึ่ง
กับมีดแหลมอันหนึ่ง กับหม้อดิน ผ้าขาวคลุม แก้วผ้าออกมาด้วย ดูซัดๆ ซะ เขาใช้เคียวมีดผ่าท้อง
เอาทารกน้อยที่จะเกิดนั้นออกมาเป็นทารกชาย

พอลับเข้าไปวัด หลวงปู่พรหมท่านกวาดตาดอยู่ ก็กวาดตาดกับท่าน เห็นภาพอันนั้น
ติดตาอยู่นะ ค่ำมาอาบน้ำแล้วก็ลงไปเดินจงกรม ทุ่มหนึ่งนั่นแหละขึ้นมาประชุม มาฟังเทศน์ท่าน
หลวงปู่พรหมท่านรู้ความนึกคิดของเราหมดนะ ท่านก็ทัก เป็นเรื่องที่น่าฟังเหลือเชื่อมาก ออกไป
เดินจงกรมนูน มันไม่ดู มันก็เห็น เห็นภาพอันนั้น เห็นของจริงนั้น ทำอย่างไรหนอ เราก็ดู
ตอนค่ำไปไหว้พระย่อยๆ นั่งพิจารณาดูซัดๆ ซะ ดูในท้องอันนั้น ผู้ใดกลัว ไปบิณฑบาตเห็น
ผู้สาวงามนี้ ดูเห็นหมดเว้ย เอามาพิจารณาดู เห็นทั้งในทั้งนอกด้วย หลวงปู่ท่านก็รู้ความนึกคิด
ของเราอยู่นะ โอ๊ยตาย ! เป็นแบบนี้ก็เป็นเนาะ จิตมันโลดไปบิณฑบาตเห็นคนงามๆ หลับตาดูก็เห็น

ไม่นุ่งผ้าถุงแพรนุ่ง อ้าว ! เห็นธรรมมันเห็นด้วยตาใน ก็นานอยู่ หลวงปู่พรหมท่านก็ดูอยู่นั้น ท่านจะ
ท้วงนั่นล่ะ คิดอันไหน ท่านรู้หมด เราก็อ้อเชื่อ อัจฉริยะอยู่นะ

อดีตชาติหลวงปู่พรหมเคยเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านสร้างเจดีย์ที่วัดประสิทธิธรรม เพราะว่าในอดีตชาติท่านเคย
เกิดเป็นสัตว์ เป็นเสือ เป็นหมี เป็นอะไรอยู่ตรงที่สร้างเจดีย์ ท่านระลึกอดีตชาติของท่านได้ เรื่องนี้
คนเฒ่าคนแก่ได้เล่าถ่ายทอดต่อๆ กันมา โดยหลวงปู่พรหมท่านเมตตาเล่าให้ลูกศิษย์ลูกหาฟังเอง
เจดีย์ท่านก็สร้างเอง โดยท่านกำหนดที่สร้างเจดีย์และเริ่มลงมือสร้างเอง ท่านเกิดเป็นเสือนี่ก็เกิด
ที่บ้านดงเย็นตรงนี้ เหมือนกับ**หลวงปู่บุญจันทร์ กมโล** วัดป่าสันติกาवास อำเภอไชยวาน จังหวัด
อุดรธานี ในอดีตชาติท่านก็เคยเกิดเป็นเสือตรงที่ท่านสร้างเจดีย์

สมัยก่อนบ้านดงเย็น เป็นป่าเป็นดงใหญ่มาก ต้นไม้เห็นแต่ต้นขนาดใหญ่ท่วมหัว มันก็มี
แต่เสือแต่ช้างอยู่แล้วแถบนี้ พวกลิงพวกค่างอะไรมันเต็มไปหมด เสือมันอยู่ทั้งในป่าในเขา เพราะ
แถบนี้ลำห้วยสงครามเป็นแหล่งอาหารอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งที่สัตว์หากิน คนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้าน
ยังเล่าว่า เสือไปเอาหัวของเขาในหมู่บ้านมากินอยู่เลย

หลวงปู่พรหมท่านระลึกอดีตชาติของท่านได้ เกิดเป็นหมีก็เป็น เห็นเขาว่าเป็นหลายอย่าง
ส่วนใหญ่ครูบาอาจารย์บางองค์ก็เล่า บางองค์ก็ไม่เล่า แต่หลวงปู่พรหมเล่าเอง ท่านเป็นหมีก็มี
แต่ทำไมเขียนไว้เหมือน**หลวงปู่บุญจันทร์** หลวงปู่บุญจันทร์จะเขียนเป็นหลักฐานไว้โดยแกะไว้บน
แผ่นหิน แต่นี่หลวงปู่พรหมเล่าให้ฟังเฉยๆ ตรงที่สร้างเจดีย์ ด้านหลังเป็นกุฏิหลวงปู่ ตอนเป็นเสือก็
คงหากินแถบนั้นล่ะ สมัยเมื่อก่อนมันเป็นดงเป็นป่า ไม้รู้ว่าชาติไหนสมัยไหน มันก็นานโข

และในอดีตชาติ ท่านเคยเกิดเป็นหมาอยู่หลายชาติ ท่านเกิดความสลดสังเวชใจในภพชาติ
นั้นมาก จึงได้นำมาเล่าให้พระศิษย์ฟังเพื่อเป็นคติเตือนใจ โดยครูบาอาจารย์ได้เมตตาเล่าเรื่องนี้ไว้
ดังนี้

“**ครูอาจารย์พรหม** ชาติหนึ่งท่านเคยเกิดเป็นหมา อู๊ย ! กัดกันจนหน้าเป็นแผล ก่อนจะไป
เกิดเป็นหมา ท่านเป็นเณรน้อยในวัดบ้านนั้นล่ะ พระแต่ก่อนท่านฉันทเพล สงสัยเป็นพระนิกาย
ไปขอข้าวเพลพระมาฉันท ไปเห็นหมาผสมพันธุ์กันตอนเดือน ๘ เดือน ๙ แล้วเกิดความกำหนัดยินดี
กับหมาผสมพันธุ์กันนั้นล่ะ รสชาติกามคุณนั้น พอตกตอนกลางคืน เณรน้อยเกิดโรคท้อง ลมมันตีขึ้น
เลยตายในคืนนั้น แล้วไปเกิดเป็นหมา เป็นภพหมาหลายภพหลายชาติอยู่นะ ท่านเล่าให้ฟัง พอเกิด
เป็นหมาก็กัดกันหน้าบาดหน้าขาด ขาหักขาพัง ยังไม่ยอม โอ ! เกิดเป็นหมานั้นทุกข์มาก มันน่ากลัว
อยู่นะ อู๊ย ! กว่าจะพ้นจากชาติของหมาออกมา เพราะความสุขอยู่ในนั้น ในภพหมานั้น

เกิดเป็นหมาคราวนั้น หลายภพหลายชาติอยู่กว่าจะแก้ได้ หมาก็มีความสุขกับหมานั้นละ ดิถภพไหนก็ยินดีกับภพนั้นละ ท่านก็สร้างกรรมดีก็ไม่ใช้กรรมदानะ สร้างกรรมชั่วก็มีผลอยู่ ตอน ท่านเปลี่ยนภพเปลี่ยนชาติจากหมามาเป็นคน อู๋ ! หลายชาติเว้ย

เราไปอยู่กับ**ครูอาจารย์พรหม** ๒ - ๓ ปีที่แรก หาทุจริตอะไรไม่มีเลยครูอาจารย์พรหมนี้ ท่านทำอะไรมีความหมายหมด ใจท่านนั้น โอ้ ! เรายอมรับเลยครูอาจารย์พรหม ส่วนเรื่องเกิดเป็นหมา ฟังท่านเล่าหลายครั้งอยู่นะ โอ้ ! แก้ได้ ท่านก็คงจะทำกรรมดี ท่านมีนั้นละ”

พ.ศ. ๒๕๐๑ เรื่องการถืออุโบสถศีลสมัยหลวงปู่พรหม

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านจำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรม ขณะที่หลวงปู่ผาง ปริปุณฺโณ พักจำพรรษาที่อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น หลังจากออกพรรษาแล้ว หลวงปู่ผางได้วิเวกกลับมาที่บ้านดงเย็น เพื่ออุปฐากหลวงปู่พรหม ในพรรษานี้ชาวบ้านดงเย็นพากันมารักษาอุโบสถศีลที่วัดกันมากขึ้น โดยก่อนหน้ามีการต่อเติมขยายศาลากลางน้ำจนแล้วเสร็จเพื่อรองรับพระ เณร และชาวบ้านที่เพิ่มมากขึ้น การถืออุโบสถศีลของชาวบ้านสมัยหลวงปู่พรหมมีข้อปฏิบัติ ดังนี้

“ในวันพระ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา ฯลฯ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านพาชาวบ้านเดินเวียนเทียนรอบพระวิหาร แต่ท่านจะไม่เดินนำ ท่านจะนั่งรออยู่ในพระวิหาร ในวันเช่นนี้ท่านจะส่งเสริมให้ชาวบ้านญาติโยมมาถืออุโบสถศีล คือรักษาศีล ๘ ให้อยู่จนค้ำที่วัดหนึ่งคืน คือ ถ้าใครจะมาถืออุโบสถศีลที่วัด ให้เอาเสื้อผ้ามาอนค้ำวัดด้วย ให้มากันตั้งแต่เช้า ถวายจันทน์แล้วก็รับศีล รับประทานข้าวมี้อเดียว และให้อยู่ปฏิบัติธรรมที่วัดทั้งวัน ตอนบ่ายก็ปิดกวาดลานวัด จากนั้นก็ต้มน้ำร้อนน้ำสมุนไพร ตอนค่ำก็ทำวัตรสวดมนต์ปฏิบัติธรรม แล้วนอนค้ำคืนหนึ่ง อีกวันหนึ่งถึงจะออกจากอุโบสถศีล ท่านไม่ให้กลับบ้านก่อน ถ้าใครมาถวายจันทน์แล้ว รับศีลแล้วกลับบ้าน หรือถ้าใครไม่ได้มาแต่เช้า มาตอนบ่ายก่อนวัน หรือค่ำๆ ค่อยมา หลวงปู่ไม่ให้ ท่านดูท่าเลย “**มาทำไม**” ท่านไล่หนีเลย สมัยนั้นก็มีคนโดนดูท่านองนี้

ขณะหลวงปู่ผาง ปริปุณฺโณ อยู่ที่วัดประสิทธิธรรม ท่านก็พาทำ ใครมาถืออุโบสถรักษาศีลที่วัด ใครกลับบ้านก่อน ท่านก็ไล่กลับเลย หลวงปู่พรหมก็ไล่ หลวงปู่ผางก็ไล่ ท่านเจตนาจะให้อยู่ปฏิบัติธรรมที่วัดตลอดทั้งวันทั้งคืน แล้วสุดท้ายชาวบ้านก็พร้อมใจกันทำตามหลวงปู่

สมัยหลวงปู่พรหม ผู้คนบ้านเรือนยังไม่มาก ก็มีคนมาถืออุโบสถศีลที่วัดกันเต็มศาลา เพราะคนสูงอายุไม่มีงานที่ไหน ลูกๆ ก็อยู่บ้าน ส่วนสมัยนี้ลูกๆ ก็ไปทำงานกันหมด ส่วนมากไม่มีใครอยู่บ้าน เดียวนี้คนมันไม่เห็นธรรม มันก็บวชไม่ได้ ใจไม่เอา ใครมาเห็นงานหนัก ใจมันก็ถอยแล้ว

การถืออุโบสถศีลที่วัดหนึ่งวันหนึ่งคืน **หลวงปู่พรหม**ท่านจะพาทำเฉพาะวันศีลวันพระ เดือนละ ๔ ครั้ง คือ วันขึ้นและวันแรม ๘ ค่ำ วันขึ้นและวันแรม ๑๕ ค่ำ และได้สืบทอดจนเป็น ประเพณีมาตราบจนถึงทุกวันนี้”

หลวงปู่พรหมสร้างสะพานข้ามแม่น้ำสงคราม

หลวงปู่พรหม จิรบุญโย เมื่อท่านมาอยู่จำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรมเป็นการถาวรแล้ว นอกจากท่านจะบำเพ็ญประโยชน์ทางด้านศาสนา โดยการบูรณะพัฒนาและสร้างวัดแล้ว ท่านยัง บำเพ็ญประโยชน์ทางด้านชาติบ้านเมือง โดยช่วยทางราชการสร้างสาธารณประโยชน์มากมาย เช่น การสร้างสะพานข้ามแม่น้ำสงคราม สะพานที่หลวงปู่สร้างไว้ขาดถึง ๓ เที้ยว ๔ เที้ยว เพราะกระแสน้ำไหลแรงมาก ไหลมาซัดสะพานขาด ในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ จึงสร้างสำเร็จ โดยมีประวัติโดยย่อดังนี้

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๖ **หลวงปู่พรหม**ท่านได้เป็นผู้นำพาชาวบ้านดงเย็นและบ้านดอนเชียงยืน สร้างสะพานข้ามแม่น้ำสงครามขึ้นเป็นครั้งแรก เป็นสะพานแพไม้ลอยขึ้นลอยลงตามน้ำขึ้นน้ำลง และต่อมาสะพานแพไม้ถูกความแรงของกระแสน้ำซัดจนขาด ในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ ท่านสร้างสะพาน ขึ้นใหม่เป็นครั้งที่ ๒ ให้มั่นคงแข็งแรงกว่าเดิม โดยสร้างด้วยไม้เนื้อแข็ง รวมทั้งเสาเข็มค้ำยันก็เป็น ไม้เนื้อแข็ง และมีหลังคาจั่วสังกะสี ขนาดสะพานกว้าง ๔ เมตร ยาว ๔๐ เมตร ดึงตัวสะพานให้โค้ง ผู้แรงน้ำไหล พร้อมตอกเสาเข็มยึดค้ำยันเสาสะพานกลางน้ำทั้งหมด การสร้างในครั้งนี้ใช้ไม้เนื้อแข็ง จำนวนมาก โดยได้รับบริจาคจากชาวบ้านทั้งหมด สะพานนั้นนอกจากเป็นทางเดินสัญจรของ ชาวบ้านแล้ว ยังให้วัว ควาย ม้า เกวียนข้ามได้ แต่ข้างไม่ให้ข้าม ให้ลุนน้ำข้าม ในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ ท่านได้ปรับปรุงซ่อมแซมสะพานอีกครั้งเป็นครั้งที่ ๓ มีการรื้อหลังคาสะพานออก เนื่องจากถ้าแก่อำเภอสว่างแดนดิน จะเอารถดอตจัมวิ่ง แต่รถติดหลังคาสะพาน จึงมากราบหลวงปู่ขออนุญาต ข้ามสะพาน หลวงปู่จึงให้รื้อออก

การสร้างสะพานข้ามแม่น้ำสงคราม โดย**หลวงปู่พรหม**เป็นผู้นำนั้นไม่ได้ใช้งบประมาณใดๆ จากทางราชการ ถึงแม้ว่าการสร้างสะพานจะมีอุปสรรคและสร้างได้ยากก็ตาม เนื่องจากกระแสน้ำ ไหลเชี่ยวแรงมาก แต่เมื่อหลวงปู่ท่านพาสร้างต้องสำเร็จ นับว่าหลวงปู่ท่านเป็นผู้นำศรัทธาอย่าง แท้จริงของชาวบ้าน จนชาวบ้านทั้งสองฝั่งเห็นดีเห็นงาม ยอมเสี่ยงชีวิตและยอมอุทิศตัวเสียสละ เวลา แรงงาน ตลอดจนสิ่งของ เพื่อสนับสนุนการสร้างสะพานจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ซึ่งสะพาน มีประโยชน์มาก ทำให้บ้านดอนเชียงยืน อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร กับบ้านดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งตั้งอยู่คนละฝั่งแม่น้ำ ได้เชื่อมเข้าหากัน ทำให้การเดินทางสัญจร ของชาวบ้านสองฝั่งแม่น้ำสะดวกรวดเร็วขึ้น

ปัจจุบัน สะพานข้ามแม่น้ำสงครามที่สร้างขึ้นใหม่ภายหลังโดยทางราชการ เป็นคอนกรีตเสริมเหล็กอย่างดีและมีความยาวกว่าเดิม เพราะสภาพแม่น้ำกว้างขึ้น เนื่องจากกระแสน้ำไหลกัดเซาะตลิ่ง โดยทางราชการตั้งชื่อว่า “สะพานดอนเชียงยืน พ.ศ. ๒๕๓๘”

สมัยที่หลวงปู่พรหมพาสร้างสะพานข้ามแม่น้ำสงคราม ในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ มีเหตุการณ์นายอำเภอสว่างแดนดินเดินทางมาตรวจไม้ที่ตัดมาสร้างสะพาน ดังนี้

“สมัยนั้นนายอำเภอสว่างแดนดินจะไปว่าหลวงปู่พรหม ไปปีบกำนันผู้ใหญ่บ้านจะเอาเรื่อง โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้านดอนเชียงยืนที่อยู่ตรงข้ามกับบ้านดงเย็น วันนั้นหลวงปู่ท่านฉันทันน้ำร้อนน้ำชาอยู่ใต้กอไผ่หน้าสะพานบ้านดงเย็น ผู้ใหญ่บ้านบอกว่า “หลวงปู่ครับนายอำเภอจะมา” “มาอีหยัง” (มาทำอะไร) “จะมาตรวจไม้” ท่านก็เฉย หลวงปู่ให้ชาวบ้านไปตัดไม้มาทำสะพาน สมัยนั้นป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ตามกฎหมายเรื่องป่าไม้ ไม้ที่โค่นลงมาแล้วอยู่ในป่า เรียกว่า ไม้ล้มขอนนอนไพร เป็นสมบัติของชาติ ไปเอามาทำฟืนทำอะไร ต้องขออนุญาตก่อน มิฉะนั้นจะผิดกฎหมาย นายอำเภอมาตรวจไม่วันนี้ พอมาถึงกราบปู่ปั๊บแล้วก็เงย ยังไม่ทันพูดอะไรเลย หลวงปู่ก็ถาม “เป็นจังได้ละ ไต้สะพานข้อยมาตีบ” (เป็นยังงัยละ ข้ามสะพานข้ามมาตีใหม่) แค่นั้นแหละนายอำเภอสว่างฯ กราบปั๊บๆ แล้วกลับเลย ไม่พูดอะไรเลย พูดไม่ออก หน้าเสียไปเลย เดใจท่านว่า ถ้าเดินไม่ดี เวลากลับอย่าเดินข้ามสะพานข้อยนะ ให้ลุนน้ำไปเลย ท่านคงจะพูดอย่างนี้ความหมาย”

พ.ศ. ๒๕๐๒ ครูบาอาจารย์กราบทำวัตรขอขมาหลวงปู่พรหม

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ได้พักจำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรม โดยมีหลวงปู่ผาง ปริปุณฺโณ อยู่ร่วมจำพรรษา ด้วยหลวงปู่พรหม ท่านเป็นครูบาอาจารย์ที่มีอาวุโสสูงสุดและมีคุณธรรมองค์หนึ่งในเขตอำเภอบ้านดุง อำเภอสว่างแดนดิน และในแถบบริเวณนั้น ดังนั้นก่อนเข้าพรรษาจึงมีพระเถระตามวัดธรรมยุตในละแวกนั้นมากกราบทำวัตรขอขมาหลวงปู่เป็นประจำทุกปี ดังนี้

“ก่อนเข้าพรรษาปี พ.ศ. ๒๕๐๒ ท่านพระอาจารย์ลี จิตธมฺโม วัดป่าบ้านตาล ท่านพระ-อาจารย์สุภาพ ธมฺมปณฺโณ วัดทุ่งสว่าง ท่านพระอาจารย์อ่อนศรี จานวโร วัดบ้านบึงโน ซึ่งวัดทั้งสามตั้งอยู่ในตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ท่านพระอาจารย์ทั้งสามเป็นพระศิษย์รุ่นอาวุโสของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ได้นำพระเถระในอาวาส พร้อมด้วยพระเถระวัดธรรมยุตในละแวกนั้น รวมทั้งอุบาสก อุบาสิกา ได้นัดรวมกันไปกราบทำวัตรขอขมาหลวงปู่พรหมที่วัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ดังเช่นที่เคยปฏิบัติมาทุกปี จนเป็นประเพณี

ในเช้าวันกราบทำวัตรขอขมาหลวงปู่พรหม เมื่อพระเถรฉันจังหันเช้าที่วัดของตนเสร็จแล้ว ต่างก็ออกเดินทางไปวัดประสิทธิธรรม เมื่อหมู่คณะพระภิกษุ สามเณร ตลอดอุบาสก อุบาสิกา พร้อมเพรียงกันที่ศาลาในตอนบ่าย ก็ได้กราบนิมนต์หลวงปู่พรหมมาที่ศาลา เพื่อทำพิธีกราบทำวัตรขอขมาและฟังโอวาทธรรม ในขณะนั้นท่านพระอาจารย์ลี จิตรมโฆ ซึ่งมีอายุพรรษามากที่สุด เป็นผู้นำกล่าวคำขอขมาหลวงปู่พรหม เมื่อเสร็จพิธี หลวงปู่พรหมท่านได้เมตตาให้พรและเทศน์สั้นๆ “ให้พากันพิจารณาปฏิสังขาย” จากนั้นพระเถรต่างก็พากันกราบลาเดินทางกลับวัดของตน

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านเมตตารับกิจนิมนต์มาฉันเช้าที่วัดทุ่งสว่าง วัดของพระอาจารย์สุภาพ ธรรมปณโณ อยู่บ่อยๆ”

ธรรมเนียมการกราบขอขมาคารวะ หรือบางครั้งเรียกว่า “ทำวัตร” ของพระธุดงค์กรรมฐาน สายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต นั้น นิยมกระทำกันทุกปีจนเป็นประเพณี โดยมักทำวัตรกันใน ช่วงก่อนหรือระหว่างเข้าพรรษา และช่วงเวลาอื่นๆ ตามโอกาสอันเหมาะสมด้วย ปกติก่อนจะถึง วันเข้าพรรษา พระภิกษุสามเณรจากหลายวัดที่อยู่ใกล้เคียงกันมักจะมารวมตัวกันที่วัดใดวัดหนึ่งในเขตพื้นที่นั้น ซึ่งเป็นวัดที่มีพระเถระผู้มีอายุพรรษามากและปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ เป็นที่เคารพ เลื่อมใสในหมู่พระภิกษุสามเณร เพื่อกราบขอขมาคารวะและรับฟังโอวาทธรรม อันเป็นการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์ และยังเป็นการกระตุ้นเตือนจิตใจให้ตั้งใจปฏิบัติธรรมกำจัดกิเลส ในช่วงฤดูเข้าพรรษาอย่างเต็มที่

กรณีที่หลวงปู่พรหมท่านมักเทศน์สอนพระด้วยบทธรรมะสั้นๆ เป็นประจำว่า “ให้พากันพิจารณาปฏิสังขาย” ความสำคัญของธรรมบทนี้ องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ได้เมตตาเทศน์ไว้ดังนี้

“... ก่อนบริโภคใช้สอยในปัจจัยทุกสิ่ง พระพุทธเจ้าจึงสอนให้พิจารณา ปฏิสังขาย โยนิโส

เพราะคำว่า ปฏิสังขาย โยนิโส ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย แต่เป็นเรื่องใหญ่โตมากและครอบคลุมไปหมด ทั้งโลก เพราะเป็นเรื่องของปัญญา จึงไม่ควรทำเอาเฉยๆ โดยปราศจากการใคร่ครวญไตร่ตรอง ให้รอบคอบก่อน ก่อนฉันทุกๆ ครั้ง จึงควรพิจารณาปัจจัยที่มารวมอยู่ในบาตรหรือในภาชนะว่านี้ได้มาแล้วด้วยความบริสุทธิ์ แต่ขณะจะฉัน จะเป็นความบริสุทธิ์หรือไม่ หรือจะกลายเป็นมิฉาชีพไปโดยเจ้าตัวไม่รู้ ด้วย ปฏิสังขาย โยนิโส จิวรี ปิณฑปาตฺ เสนาสนํ คิลานเภสชฺชํ ปฏิเสวามิ

ให้เห็นสักว่าเป็นเครื่องเยียวยาธาตุดุชันธไปในวันหนึ่งๆ เพื่อบำเพ็ญพรหมจรรย์ให้เป็นไปในวันหนึ่งๆ เท่านั้น ไม่ได้มุ่งถึงรสชาติความเอร็ดอร่อย ไม่ได้มุ่งถึงอาหารจะประณีตบรรจงหรือไม่ ไม่ได้มุ่งสถานที่ และชาติ ชั้น วรรณะของผู้มาให้ทาน แต่มุ่งถึงความบริสุทธิ์ใจที่ได้มาด้วยความ

ชอบธรรม และการขบขันด้วยความชอบธรรมเท่านั้น นี่แลเป็นยอดอาหาร เป็นอาหารที่ประเสริฐ และเป็นการขบขันที่ชอบธรรม...

สบง จีวร กุฎีที่อยู่อาศัย ยาแก้โรค สิ่งเหล่านี้ตามปกติมีความสะอาดพอดู แต่พอมาคลุกเคล้ากับร่างกายแล้วไม่ว่าสิ่งใด อาหารก็ต้องเป็นปฏิกูลทันที ผ้าที่มีเนื้อดีและสะอาดก็กลายเป็นของสกปรก จำต้องซักฟอกอยู่เสมอ ไม่เช่นนั้นจะเป็นของสกปรกยิ่งขึ้น ใช้นุ่งห่มต่อไปอีกไม่ได้ เสนาสนะก็จำต้องปิดกวาดเช็ดถูเสมอเช่นเดียวกัน เพราะอาศัยของไม่สะอาดเป็นเจ้าของและอยู่ ที่นั่น จะอยู่ไปเฉยๆ โดยไม่ทำความสะอาดไม่ได้ จะกลายเป็นโง่งมตีบขึ้นมาในกุฎีและศาลาหลังนั้นๆ กิจวัตร คือ การทำความสะอาดเกี่ยวกับสบง จีวร บริหาร เครื่องใช้ตลอดกุฎี วิหาร พระพุทธเจ้าต้องทรงบัญญัติให้ภิกษุปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านี้ด้วยความเอื้อเฟื้อ ไม่ให้ทำความเหม็นเฉย และปรับอาบัติโทษแก่ผู้ทอดธุระไม่เหลียวแล

เพราะฉะนั้น ปฏิสงขา โยนิโส จึงไม่ใช่ธรรมเล็กน้อย ผู้มี ปฏิสงขา โยนิโส ประจำใจจะไป จะมา จะเดิน จะเห็น จะฉัน หรือจะทำอะไร ย่อมมีความรอบคอบ ไม่ค่อยมีความผิดพลาด เพราะอำนาจความแยบคายของปัญญาส่งกระแสชานไปตามอาการที่เคลื่อนไหว”

ท่านมอบหมายให้พระศิษย์ไปคารวะหลวงปู่ฝั้น

ในช่วงก่อนเข้าพรรษาหลวงปู่พรหมท่านสั่งให้พระศิษย์ไปกราบคารวะหลวงปู่ฝั้น อาจารย์หลวงปู่ฝั้นพรรษามากกว่าหลวงปู่พรหม ไปด้วยกัน ๒ องค์ หลวงปู่โม (วัดศรีโพธิ์สูง มรณภาพไปแล้ว) กับพระบวชใหม่ สมัยนั้นที่วัดไม่มีรถ เอาไม้เจียใส่บาตรแล้วก็สะพายบาตรออกเดินเท้าจากวัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น ไปพักบ้านท่าสองคอนและพักที่อำเภอพรรณานิคม แต่ว่าอาจารย์ไม่ท่านไม่ขึ้นไปถ้ำขาม ก็เลยไปองค์เดียว ถ้าไม่ไปจะให้ทำอย่างไร เพราะเป็นคำสั่งหลวงปู่พรหม

พอไปถึงถ้ำขาม หลวงปู่ฝั้นท่านก็ถาม “ได้อะไรมาฝาก” ก็เอาไม้เจียถวายท่าน ในคืนแรก โอ๊ย ! เมื่อยๆ มันก็อยากหลับอยากนอน มันเหนื่อย เลายนอนหลับไม่รู้สีกตัว ตอนกลางคืนพระเณรที่ถ้ำขามก็นั่งสมาธิ เดินจงกรม ส่วนแมวมันก็ข่วนต้นมะขามเสียงแก๊กๆ และมันก็ปีนขึ้นปีนลง พอถึงตอนเช้าลงไปหาหลวงปู่ฝั้น แมวนั้นมันก็เดินแก๊กๆ อยู่ต่อหน้าเรานั้นล่ะ หลวงปู่ฝั้นท่านว่า “เจ้ารู้จักไหมนั้น เมื่อคืนนั้นอนตายชะซีร้าย (ซีเหว) กว่าแมว แมวมันยังเดินจงกรม พระมาใหม่ มานันมานี้ แมวมันไปแอบดู ไปดูแมวนั้น เจ้าไม่เท่าแมวข้า” ก็ไม่รู้จะว่ายังไง ไปพักกับหลวงปู่ฝั้น อยู่ ๑ เดือน ก็กราบลาท่าน

ที่วัดถ้ำขาม มีต้นมะขามอยู่ใต้กุฏิหลวงปู่ฝั้นอยู่บนโขดหิน ก็หยิบพรว้ามีดไปถากเอาแก่นเปลือกขาม ได้แล้วก็กลับ มาถึงวัด หลวงปู่พรหมถามว่า “ไปถ้ำขามได้อะไรมา” ก็ตอบท่านว่า

“ไม่ได้เอาอะไรมา” แล้วก็ล้วงหยิบเอาเปลือกขามออกจากถุงผ้าอังสะ “โอ้! ได้เปลือกขามาครับ” เป็นหลักฐานว่าไปถ้ำขามา ท่านก็ว่า “ไปถึงแล้ว เก่งๆ” ถ้าไปไม่ถึงหลวงปู่ฝั้น ท่านก็จะว่าให้เรา หลวงปู่พรหมก็ถามต่อไปว่า “หลวงปู่ฝั้นท่านสอนอะไร” ส่วนมากท่านไม่ยอมสอนนะ เราเป็น ลูกศิษย์หลวงปู่พรหม ท่านก็จะเกรงกัน ครูผู้นี้มันเก่งแล้ว ครูผู้นั้นก็เลยไม่ยอมสอนอะไร

พระบวชใหม่เป็นชาวบ้านถ่อน ได้กราบหลวงปู่พรหมครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๓ ที่ วัดศรีโพธิ์สูง ขณะท่านมาซ่อมพระพุทธรูป ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๘ – พ.ศ. ๒๔๙๙ หลวงปู่ท่าน สร้างสะพานจากหน้าวัดไปหมู่บ้านก็ได้มาช่วยงาน ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ได้มาขอบวชกับหลวงปู่พรหม และมีอีกคนหนึ่งก็มาขอบวช ทั้งสองคนได้ฝึกหัดเป็นผ้าขาวและซ่อมทองขานนาคกับหลวงปู่ไม่ ต้องฝึกซ่อมทองขานนาคจนคล่องแคล่วพร้อมเพรียงกัน ขึ้นพร้อมกันและลงพร้อมกัน จึงจะได้บวช หากทองไม่พร้อมกันจะต้องกลับไปฝึกซ่อมใหม่ เมื่อทองขานนาคได้แล้ว ก็เป็นคู่ขนานบวชพร้อมกัน ในโบสถ์วัดศรีโพธิ์สูง โดยมีหลวงปู่พรหมท่านเมตตาตั้งเป็นประธานสงฆ์

หลวงปู่พรหมท่านไม่ได้เป็นพระอุปัชฌาย์ โดยท่านถือตามปฏิบัติของพ่อแม่ครูอาจารย์ สายพระธาตุคงกรรมฐาน ซึ่งส่วนใหญ่ท่านจะไม่ใช่พระอุปัชฌาย์ นับแต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หลวงปู่ขาว อนาลโย ฯลฯ ตามประวัติหลวงปู่มั่นท่านเคยรับแต่งตั้ง เป็นพระอุปัชฌาย์ ท่านพระอาจารย์เกตุ วรรณโก หรือ หลวงตาเกตุ เป็นสัทธวิहारิก หรือพระที่ หลวงปู่มั่นเป็นพระอุปัชฌาย์ทำการอุปสมบทให้ มีเพียงหลวงตาเกตุผู้เดียวเท่านั้นที่หลวงปู่มั่นเป็น พระอุปัชฌาย์ให้ จากนั้นท่านก็สละตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดเจติยหลวงและตำแหน่งพระอุปัชฌาย์ ออกธุดงค์

พ.ศ. ๒๕๐๓ พระเณรที่อยู่จำพรรษากับหลวงปู่พรหม

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ขณะหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ จำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น มีพระที่อยู่จำพรรษากับหลวงปู่พรหม ๖ องค์ ได้แก่ อาจารย์ผาง (หลวงปู่ผาง ปริปุณฺโณ) คนบ้าน ดงเย็น อาจารย์สอน (หลวงปู่สอน อุตฺตรปุณฺโณ) คนบ้านตาล ท่านเป็นสหธรรมิกกับท่านพระ- อาจารย์จวน กุลเชฏฺโฐ วัดเจติยาภิวิหาร (ภูทอก) อาจารย์คาน คนบ้านตาล อาจารย์โย (หลวงปู่ ยงยุทฺธ จิตฺธมฺโม) คนภูไท อาจารย์ไม คนบ้านถ่อน ครูบาคนบ้านถ่อน รวมพระ ๗ องค์ เณร ๓ องค์ และแม่ขาวประมาณ ๕ คน

สำหรับอาจารย์พั้ว (หลวงปู่พั้ว นิติโก) คนพิษณุโลก ท่านจะมาพักในหน้าแล้ง ท่านไม่เคย อยู่จำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรมกับหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ซึ่งเป็นพระอาจารย์รูปแรกๆ ของท่าน ส่วนใหญ่ท่านจะอยู่วัดบ้านป่าเป่า (ปัจจุบันคือ วัดป่าสารไพโรวัลย์ บ้านป่าเป่า ตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดง จังหวัดอุดรธานี) ท่านจะมาอยู่เฉพาะหน้าแล้งเป็นเวลานานๆ ท่านเป็นคู่สนทนากับหลวงปู่

พรหม ในช่วงนั้นหลวงปู่มางท่านไปเที่ยววัดจุดที่อื่น คงมีแต่หลวงปู่พรหมกับหลวงปู่ฟัว ท่านสนทนากันอย่างอบอุ่นต่อลูกพระลูกเณร

เพราะโดยปรกติ หลวงปู่พรหม กับ หลวงปู่ฟัว จะมีวัตรปรกติ คือ พุดน้อย แต่พอท่านมาอยู่ช่วงหน้าแล้งด้วยกัน ท่านทั้งสองก็สนทนากัน หลวงปู่ฟัวไม่ยอมอยู่จำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรม แม้สักพรรษาหนึ่งก็ไม่เคย ต่อมาจึงทราบว่า หลวงปู่ฟัวชอบจำพรรษาเพียงรูปเดียวเป็นส่วนใหญ่ ตามวิสัยของพระปัจเจกโพธิ์ อย่างดีก็มีหมู่พระมาอยู่ด้วยบ้างไม่เกิน ๒ รูปในช่วงพรรษากาล

ประวัติย่อ หลวงปู่ฟัว นิติโก

หลวงปู่ฟัว นิติโก หรือ **หลวงปู่สุมาลี** วัดป่าสารไพรวัลย์ (บ้านป่าเป้า) ตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ท่านถือกำเนิดในสกุล “องค์มี” ณ บ้านหัวร่อง อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๓ เมื่อถึงวาระอายุครบบวช จึงเข้าบรรพชาอุปสมบท ณ พัทธสีมา วัดกลางศรีพุทธาราม ต่อมาท่านกราบถวายตัวเป็นพระศิษย์หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต และ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านอยู่ศึกษาปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่มั่นหลายพรรษา เมื่อหลวงปู่มั่นมรณภาพลง ท่านได้มาศึกษาปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่พรหมทราบจนหลวงปู่พรหมมรณภาพ จากนั้นท่านไปสร้างวัดที่บ้านป่าเป้า

อุปนิสัยหนึ่งของหลวงปู่ฟัว คือ ท่านไม่อนุญาตให้มีกฐินหรือผ้าป่ามาทอดถวายในวัดที่ท่านจำพรรษา ใครมาขอทอดผ้าป่าหรือกฐิน แม้มีหมู่คณะพระครบองค์สงฆ์ ท่านก็ไม่ยอมรับ ให้ไปทอดวัดอื่น ท่านมักอ้างว่า วัดท่านไม่มีความจำเป็นใดๆ กับผ้าป่า กฐินนั้น ท่านบิณฑบาตฉันเป็นปรกติก็เพียงพอแล้ว ไม่ต้องการปัจจัย หรือสิ่งของอันเกินความจำเป็นใดๆ หมู่พระหนุ่มๆ จึงไม่ค่อยมีรูปใดอยู่กับท่านได้นานๆ ด้วยไม่มีอดีเรกลานี้ก็ด้วยเหตุผลประการหนึ่ง

มีเรื่องเล่าว่า คราวหนึ่งเมื่อครั้งท่านอยู่จำพรรษาที่วัดป่าบ้านดงดารา อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ก่อนจะมาจำพรรษา ณ วัดป่าสารไพรวัลย์ มีคณะศรัทธามาจากกรุงเทพฯ พวกนักยกกองผ้าป่ามาถวายโดยไม่ได้บอกท่านมาก่อน ได้ปัจจัยจำนวนมากในครั้งนั้น รวมทั้งสิ่งของต่างๆ อันเป็นบริวาร พอคณะผ้าป่าเดินทางกลับ ท่านสั่งให้ทายก ทายิกาในวัด ยกข้าวของเหล่านั้น พร้อมทั้งปัจจัยทั้งหมดไปถวายวัดบ้านแห่งหนึ่ง โดยให้เหตุผลสั้นๆ ว่า “เกินความจำเป็นสำหรับชีวิตพระ”

หลวงปู่ฟัว ก่อนฉันก็จะปรารภธรรมนิทหน้อย ตามระเบียบวิธีของพระสายป่าทั่วไป แล้วก็ให้หนึ่งภาวนาโดยกล่าวว่า “พ้อออก แม่ออก พุทโธๆ กันเด้อ” เท่านั้น ท่านจะเน้นอยู่เสมอว่า “ไม่มีอะไรยิ่งใหญ่ไปกว่าพุทโธ พุดให้ตายก็เสียเวลาเปล่า ไม่เท่าพุทโธ” เป็นเช่นนี้เสมอมา

ในช่วงที่หลวงปู่พั้ว ท่านชราแล้ว จะจำพรรษาติดต่อกันที่วัดป่าเป่า (วัดป่าสารไพรวลัย) นี้ จนถึงวาระสุดท้ายแห่งชีวิตถึง ๑๓ พรรษา นับว่ายาวนานกว่าสถานที่อื่นๆ ในช่วงออกพรรษา เท่านั้น จึงจะจาริกไปอยู่โปรดสัตว์ที่อื่น ตามอัธยาศัยแบบเรียบง่ายและเรียบง่าย ท่านจะมีพระมาอยู่จำพรรษาไม่น้อยกว่า ๒ รูปเสมอ เพื่อปรนนิบัติองค์ท่าน แต่องค์ท่านก็ไม่ค่อยนิยมให้ลูกพระช่วยทำอะไรให้ท่าน มักนิยมทำเองในกิจวัตร แม้สุขภาพองค์ท่านจะไม่ค่อยอำนวยแล้วก็ตาม

หลวงปู่เคยทิ้งเล่าทั้งยำให้ฟังเสมอว่า

“คนและสัตว์เกิดมาในโลกนี้ ย่อมเกิดตายซ้ำซากกันนับประมาณมิได้ หยุดเกิดหยุดตาย จึงจะพ้นทุกข์ได้ ในภพชาติหนึ่งอันเป็นเดรัจฉานสุดท้ายของเรา ได้เคยเกิดมาเป็นพญานูเหลือม แล้วมาทิ้งร่างแก่ตายที่วัดป่าเป่าแห่งนี้”

ท่านเคยให้ศิษย์ชุดลงไปทีบริเวณอันเป็นที่ตั้งกุฏิของท่าน ลงไปจนลึกมาก ก็ได้พบโครงกระดูกพญานูเหลือมตัวนั้นจริงๆ ซึ่งทุกๆ คนที่อยู่ในเหตุการณ์นั้นต่างอัศจรรย์ใจกันมาก ช่วงที่ชุดนั้นประมาณปลายปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ซึ่งท่านได้ย้ายมาอยู่ใหม่ๆ แล้วจึงอนุญาตให้สร้างกุฏิที่อยู่ประจำของท่านในจุดเดิมตรงนั้น ให้มีลักษณะเป็นเรือนแถวยาวเหมือนนุเหลือมนอนตายอยู่ โดยท่านกล่าวเปรยๆ ว่า “เราจะมาทิ้งร่างสุดท้าย ในที่เก่าตรงจุดนี้”

หลวงปู่พั้ว นิติโก ถึงแก่มรณภาพ ณ วัดป่าสารไพรวลัย เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ ตามที่ท่านได้เปรยไว้ สิริอายุได้ ๖๒ ปี ๔๑ พรรษา

ก่อนถึงวันมรณภาพ ชาวบ้านป่าเป่าได้ไปปรนนิบัติอย่างใกล้ชิด และต่างกราบเรียนท่านว่า “ข้าน้อย คงจะไม่มีปัญญาสร้างเจดีย์ถวายหลวงปู่ตามประเพณีที่ปฏิบัติต่อพระอริยเจ้า” หลวงปู่ตอบว่า “พวกเจ้าอย่าได้กังวลใจไปเลย หลังจากเราล่วงลับไปแล้วในราว ๓๐ ปี จะมีผู้มีบุญเขาจะมาสสร้าง มาทำของเขาเอง” นี่คือนมตราจาสุดท้ายของหลวงปู่พั้ว นิติโก และปัจจุบันก็เป็นจริงขึ้นมา โดยทางวัดได้มีการสร้างเจดีย์ขึ้นภายในบริเวณวัด

ข้อวัตรสมัยองค์ท่าน – กลางดึกต้อนรับแขกเทพ

คืนนอน ๐๓.๐๐ น. มาเตรียมจัดศาลา เห็นหลวงปู่พรหมเดินจงกรมแล้ว เวลา ๐๖.๐๐ น. พระก็มารวมกันที่ศาลา ๐๗.๐๐ น. พระเณรก็ปิดกวาดเช็ดถูศาลา จัดบาตร แล้วก็ปูเสื่อจัดอาสนะปูเสื่อรับญาติโยมที่มาวัด จากนั้นรอลองปู่ลงมาศาลา พระก็รับเตรียมของ นำบาตรมาถวายท่าน เวลา ๐๘.๐๐ น. ก็ออกบิณฑบาต กลางคืนหลวงปู่นอนน้อยมาก แต่ท่านไม่มีอาการง่วงนอน และท่านไม่เคยขาดบิณฑบาต “บิณฑบาตถือเป็นกิจวัตรประจำวัน ขาดไม่ได้” ท่านว่า ท่านพาพระเณรออกเดินบิณฑบาตในบ้านดงเย็น ระยะทางไม่ไกลมาก ตอนนั้นพระก็สืบทว่าองค์ แต่ถ้า

ถูกนิมนต์ไปโน่นไปนี่ มันถึงไกลหน่อย ถ้าอยู่กับวัดนี้ก็เดินรอบบ้านแล้วกลับวัด ถ้าพระขาด บิณฑบาต หลวงปู่ท่านเรียกมาเตือนทันที “คุณมานี่” และท่านเทศน์สั่งสอนให้ฟัง “การบิณฑบาต ถือเป็นกิจวัตรประจำวัน ไม่ให้ขาด ถ้าไม่บิณฑบาตไม่ได้ฉัน บิณฑบาตเป็นวัตร” การบิณฑบาต ท่านก็สอน “บิณฑบาตห้ามพูดคุย ให้มองใกล้ที่สุด ไม่มองไกล” ท่านสอนพระให้รับผิดชอบ กล่าวกันว่าแม้ขณะฝนตก ทางเดินบิณฑบาตแฉะมาก หลวงปู่พรหมท่านชราภาพมากแล้ว ท่านก็ยัง พาพระเณรกางร่มออกเดินบิณฑบาต โยมอุปัฏฐากจะเข้าสวนแต่เข้าตัดใบมะพร้าวทั้งใบแห้ง ใบสด ลากออกมาปูตามถนน เพื่อให้หลวงปู่ท่านเดินบิณฑบาต โดยท่านจะถือไม้เท้าไปด้วย

เมื่อกลับจากบิณฑบาตมาถึงวัด ญาติโยมก็ตามไปวัด ไปจัดเตรียมสำหรับกับข้าวอาหาร เมื่อได้เวลาหลวงปู่และพวกอาจารย์ใหญ่ พระเณรท่านก็นั่งเรียงลำดับ ตอนนั้นพระบวชใหม่ ทำหน้าที่รับประเคน แล้วก็ประเคนให้หลวงปู่ พอหลวงปู่รับแล้ว ท่านก็ตักเอาอาหารแล้วส่งต่อไป จนสุดถึงเณร พอประเคนหมด หลวงปู่ท่านจะให้พร โดยหลวงปู่ชี้หน้า พระลูกวัดองค์รองสวดรับ หลังจากนั้นก็สวดพร้อมกันทั้งพระและเณรจากนั้นท่านจะให้ญาติโยมสวดมนต์ไหว้พระระหว่าง ครุบาอาจารย์ฉันข้าว ถ้าเข้าพรรษานี้ก็สวดทุกวัน ถ้าออกพรรษาก็สวดเฉพาะวันพระ ๘ คำ ๑๕ คำ วันธรรมดาไม่ได้สวด ญาติโยมก็แยกย้ายกลับบ้าน

การสวดมนต์ของญาติโยมระหว่างพระฉันจึงหันเข้าได้สืบทอดเป็นประเพณีมาจนทุกวันนี้

ท่านฉันเช้าคนเดียว เวลา ๐๙.๐๐ น. แต่ก่อนมันอดมันอยาก ไม่มีนม ไม่มีขนมอย่างสมัยนี้ ขนมก็มีแต่ขนมจีน ข้าวต้มห่อ ฉันเสร็จก็เก้าโมงกว่า ตอนฉันข้าวนี้ ถ้าท่านหยุดฉัน ท่านจะล้าง ข้าวออกจากบาตรโยนลงสระน้ำเลี้ยงปลา พระเณรฉันอิมไม่อิมก็ต้องหยุดฉัน ลูกขึ้นไปล้างบาตร ล้างอะไร พอท่านโยนข้าวให้ปลาเสร็จแล้ว ก็ไปรับบาตร รับกระโถนของท่านไปให้เณรล้าง ล้างเสร็จแล้วก็เช็ดแห้งทำความสะอาด เอาบาตรไปตากแห้งแล้วก็สะพายเก็บขึ้นกุฏิท่าน

ท่านฉันเสร็จแล้วก็กลับไปเดินจงกรมบนกุฏิของท่านเป็นประจำทุกวัน ท่านสอนเดินจงกรม ถ้าพระองค์ไหนไม่นั่งสมาธิ ไม่เดินจงกรม ท่านอยู่ในกุฏิ ท่านก็รู้ ตอนเย็นฉันน้ำร้อน ท่านเทศน์ สั่งสอนให้พระองค์นั้น พระทุกองค์ในวัดต้องเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ถือเป็นกิจวัตรสำคัญขาด ไม่ได้ ช่วงเช้าท่านเดินจงกรมถึง ๑๑.๐๐ น. ก็พัก ท่านเดินชั่วโมงกว่า จากนั้นท่านก็นั่งสมาธิภาวนา หรือทำกิจส่วนตัว บางวันมีงาน ฉันเสร็จท่านก็พาพระเณรทำงานจนถึงเย็น ท่านไม่ได้พักผ่อนเลย

เวลา ๑๕.๐๐ น. หลวงปู่ก็ลงมาพาพวกพระลูกวัดทำความสะอาดปิดกวาดลานวัด ภาษา อีสานเขาเรียกว่าตีตาด กวาดใบไม้ เสร็จประมาณเวลา ๑๖.๐๐ - ๑๖.๓๐ น. หลวงปู่ก็ปิดกวาด อยู่ในบริเวณกุฏิของท่าน แล้วก็กลับขึ้นกุฏิ ส่วนพวกพระหนุ่มเณรน้อยก็ช่วยกันปิดกวาดจนแล้ว

เสร็จ เรื่องกิจวัตรปิดกวาดลานวัดทำความสะอาดจะทำทุกวัน เพราะว่าใบไม้มันหล่นทุกวัน ยกเว้น ถ้าวัดไหนฝนตก ห้องน้ำก็ทำความสะอาดทุกวัน ส่วนมากจะเป็นพระลูกวัดและพวกเด็กวัดเป็นผู้ทำความสะอาด

พอปิดกวาดลานวัดและทำความสะอาดห้องน้ำเสร็จแล้ว พระต่างก็แยกย้ายกันไปสงรงน้ำ ไปเดินจงกรมรอเวลาทำวัตรเย็น ส่วนเณรก็ไปเตรียมต้มน้ำร้อนที่โรงต้ม น้ำสงรงหลวงปู่ใส่รากไม้ สมุนไพรต้มถวายท่าน สมัยนั้นพระบวชใหม่พาเณรทำ ยังใช้ปืบต้ม น้ำเดือดแล้วก็เอาไม้สอตีบ แล้วก็หามาประเคนให้พระศิษย์ที่กุฏิของท่าน แล้วก็เอามาผสมน้ำ ตะขูดพออุ่นๆ นี่เริ่มสงรงได้

เวลา ๑๘.๐๐ น. หลวงปู่พรหมท่านจะสงรงน้ำ ท่านเปิดโอกาสให้พระเณรสงรงในตอนเย็น ของทุกวัน ช่วงหน้าหนาวอากาศหนาวมากก็จะสงรงเร็วขึ้น พวกพระผู้ใหญ่ ท่านไม่ค่อยมาสงรง ท่านบอกให้พระหนุ่มพระบวชใหม่ไปสงรงน้ำท่าน ถ้าพระองค์ไหนไม่ได้มาก็ว่าไม่มีบุญ ถ้าอยาก ได้บุญก็ให้สงรงน้ำหลวงปู่ ตอนสงรงน้ำมีพระและเณร ๓ องค์ ล้อมหน้าล้อมหลังสงรงท่าน ก็ถ่ายผ้า (เปลี่ยนผ้า) ถ่ายอะไรให้ท่านแล้ว ท่านนุ่งผ้าอาบน้ำเรียบร้อยแล้วก็นิมนต์ท่านมานั่งโต๊ะ ก็ยกมือไหว้คารวะท่าน แล้วก็เริ่มตักน้ำสงรงท่าน สงรงเรียบร้อยแล้ว ก็เปลี่ยนผ้านุ่งผ้าครองให้ท่าน สมัยนั้นสบู่ไม่ค่อยมี แม่แพ็บ (ผงซักฟอก) ก็ยังไม่มี หายาก ต้มผ้าข้อมผ้านี้ใช้แก่นขนุน

สงรงน้ำเสร็จก็ฉฉนน้ำร้อนที่ต้มรากไม้ นะ แต่ก่อนมันไม่มีอะไร พระอยู่ในวัดต้มมาแล้วก็ถวาย ให้ท่านฉฉน พระที่มาก็ฉฉนน้ำร้อนด้วยกัน เวลา ๑๙.๐๐ น. ทำวัตรสวดมนต์ที่พระวิหาร พระอยู่ใน วัดมีกึ่งองค์มาหมด ทำวัตรสวดมนต์เสร็จแล้ว พระก็อยู่นั้นฟังเทศน์ท่าน ถ้าหลวงปู่เทศน์ให้ฟังแล้ว ไม่อยากลุกเลย การทำวัตรสวดมนต์เย็น ในช่วงเช้าพรรษาต้องมารวมกันทำทุกคำ ถ้าออกพรรษา ก็รวมกันทำเฉพาะวันพระ ๘ คำ ๑๕ คำ นอกนั้นก็ต่างองค์ต่างทำ สถานที่ทำวัตรเย็นไม่แน่นอน บางครั้งก็ที่กุฏิหลวงปู่ บางครั้งก็ที่พระวิหาร ถ้าพระเณรมาพร้อมกันที่กุฏิ หลวงปู่ก็เทศน์และ ทำวัตรที่กุฏิเลย ถ้ามีพระไปรอที่ศาลาก็นิมนต์หลวงปู่ไปที่พระวิหาร

พอถึง ๒๑.๐๐ น. ท่านก็สั่งให้เลิก ให้กลับกุฏิใครกุฏิมันทำความเพียร ผู้เดินจงกรมไปแล้ว ผู้กำลังจะเดินจงกรม เดินได้น้อยได้มาก ไม่ต้องห่วงท่านละที่นี้ ท่านทราบล่วงหน้าว่าตอนนี้ไป มีพวก เทพ เทวดา พญาครุฑ พญานาค เวลาเท่านั้นมา เขาจะมาฟังเทศน์ฟังอะไรเหมือนพวกเรานี้ละ แต่ก็ไม่รู้ว่าคุณเทศน์อะไร มีแต่ท่านเล่าให้ฟังเฉยๆ พวกพระเณรอยู่ในวัดนี้ก็แยกย้ายกันกลับกุฏิ ทำความเพียรเดินจงกรมนั่งสมาธิ ครูบาอาจารย์พระเณรในวัด กลางคืนนี้เหมือนกับว่าไม่ได้นอน หลวงปู่ก็รอเทศน์สอนพวกเทพเทวดาต่อไป ท่านจะอยู่องค์เดียว บางครั้งก็รออยู่ที่ศาลา บางครั้งก็ รออยู่ที่กุฏิ ไม่แน่แล้วแต่ว่าจะทำวัตรสวดมนต์เย็นที่ไหน ถ้าทำที่ศาลาก็รอรับที่ศาลา

ท่านเทศน์ให้เทวดาฟังถึง ๐๒.๐๐ น. บางคืนก็ไม่ได้นอน แล้วแต่พวกเทพเขาจะมาน้อย มามาก หลายกลุ่มเหมือนคนเรานี่ละ เทพกลุ่มนี้มาฟังแล้วก็เลิก เทพกลุ่มใหม่มาฟังที่นี่ หลายกลุ่ม หลายชั้นฟ้า บางคืนก็มาสองชุด สามชุด บางคืนก็มาชุดเดียวอย่างนี้ บางทีท่านก็ว่าตี ๒ ท่าน ง่วงนอนอยู่ ท่านเทศน์สอนเทวดาทุกคืน พวกพระอยู่ในวัดนี้ก็ฟังเทศน์หลวงปู่ทุกวัน หลวงปู่นอน น้อยมากเพียงวันละไม่กี่ชั่วโมง บางทีท่านไม่ได้นอน เพราะว่าพระอยู่ที่นั่นเห็น บางที ๖ ทุ่ม (๒๔.๐๐ น.) ยังเห็นท่านเดินจงกรม ได้ยินแต่เสียงรองเท้าของท่าน ตั๊บบๆ ตั๊บบๆ ท่านเดินจงกรมอยู่ บนกุฎกลางดึก ตื่นนอนตอนตีสามตีสี่ยังเห็นท่านเดินจงกรมอยู่ เลยไม่รู้ว่าท่านไปนอนตอนไหน

ท่านไล่พระไม่เคารพอาวุโส - ภัณฑ

ที่นี่มีพระองค์หนึ่งรู้จักหลวงปู่พรหมได้เข้ามาในวัด เห็นว่าพระองค์นี้พูดอุตรา พระอุตรา องค์นี้ทำผิดแล้วจึงถูกหลวงปู่ขับไล่ออกจากวัด คือว่า ท่านอยากเป็นใหญ่ ท่านมาแสดงอำนาจ อยากเป็นอาวุโส คือ มีพระอยู่ก่อนแล้ว เป็นอาวุโสก่อนแล้ว พระอุตรา มีพรรษาน้อยกว่า แต่อยาก ไปนั่งแทนที่พระอาวุโสกว่า ไปนั่งสูงกว่า พระพวกที่ท่านพรรษามากกว่าเคยนั่งอยู่ใกล้หลวงปู่นี้ ท่านก็ยอมขยับลงมา หลวงปู่ท่านก็เลยถามพระอุตรา องค์นั้น “คุณมาจากไหน ?” “มาแต่บ้าน พ่อใหญ่ล่ะครับ” “มาทางไหนล่ะ ?” “ลัดทุ่งมานี่ล่ะครับ” “ไป **ไม่ต้องอยู่ สะพายบาตรไปเลย กลับไปทางเก่านะ ไปให้มันถึง อย่าไปสีกกลางทางนะ**” ท่านว่าอย่างนั้น ทำยังไง เราไม่อายุท่าน หรือ โอ้ย ! อยากอายุก็อยากอายุ พระอุตรา องค์นั้นไม่ได้ฉันทัวด้วย สะพายบาตรไปเลย

ครูบาอาจารย์ ได้เมตตาเทศน์ความสำคัญของอาวุโส - ภัณฑ ไว้ดังนี้

“**อาวุโส - ภัณฑนี้ธรรมวินัยนะ** อาวุโส ผู้ที่เป็นอาวุโสกว่า การเข้าไป เราจะเข้าไปใกล้ท่าน ภายใน ๖ ศอก ถ้าท่านไม่ใส่รองเท้า เราใส่รองเท้าเข้าไป เป็นอาบัติทุกกฏ ในการนั่งในตั้ง อันเดียวกัน อาวุโสต่างกันเกิน ๓ พรรษา ห้ามนั่งด้วยกัน ถ้าอาวุโสหนึ่งอยู่สูงกว่า เราต้องนั่งต่ำกว่า เพราะเคยมีพระนั่งบนตั่งนั้น ๔ องค์ขึ้นไปจนตั่งนั้นหัก ฉะนั้น อาวุโสถึงมีสิทธิ์นั่ง ภัณฑไม่มีสิทธิ์นั่ง ภัณฑต้องนั่งข้างล่างมา

ในการฉันอาหาร เราต้องนับอาวุโส - ภัณฑ ถ้าภัณฑนั่งหน้าอาวุโส ภัณฑเป็นอาบัติทุกกฏ โดยอัตโนมัติเลย แต่ถ้าเริ่มมีการฉันไปแล้ว จะ ๑๐๐ พรรษา ๒๐๐ พรรษามา ก็จะมาให้ลูกไม่ได้ เพราะมันไปขัดกับจุดดวงจักร จุดดวงจักร คือ อาสนะเดียว ลูกจากอาสนะนั้นแล้วฉันไม่ได้ เห็นไหม แม้แต่อาวุโส ก่อนฉันอาวุโสมา มีสิทธิ์ เราต้องเลื่อนให้อาวุโสหน้า นี่อาวุโส มันเป็นวินัย วินัย มันเหมือนกฎหมาย ต้องเด็ดขาด ต้องชัดเจน ความชัดเจนในอาวุโส - ภัณฑ ชัดเจนในกฎหมาย เรายอมรับในกฎหมาย

แต่ในธรรม อาวุโสต้องเป็นผู้นำ อาวุโส เราเป็นอาวุโส พ่อแม่ครูจารย์ เป็นทั้งพ่อทั้งแม่ ทั้งครูบาอาจารย์ อาวุโสจะดูแลกันเต กั้นเตผิตพลาดไป กั้นเตมีปัญหามา อาวุโสจะประคับประคองไว้ กั้นเตบวชเข้ามา เราบวชเข้ามา ได้จากอุปัชฌาย์มา นิสสัย ๔ เราได้จากอุปัชฌาย์มา ทั้งหมด ผู้ที่บวชได้นิสสัย ๔ อภิญญกิจ ๔ นิสสัย ๔ การดำรงชีวิต เลี้ยงชีพด้วยปถวีแข็ง สิ่งต่างๆ อภิญญกิจ สิ่งที่ไม่ได้ ๔ อย่าง การฆ่าคน การลักทรัพย์มันขาดจากพระทันทีเลย แต่ผู้ที่บวชออกมาใหม่ๆ จะเข้าใจเรื่องนี้ใหม่ แต่การบวชมาก็ต้องว่านิสสัย ๔ อภิญญกิจ ๔ สิ่งนี้มันเป็นหัวใจเลย อาวุโสจะคอยดูแล ดูแลสิ่งที่ได้หรือไม่ได้ ถึงต้องขอนิสสัยไป

ถ้าอยู่กับอุปัชฌาย์ อุปัชฌาย์ต้องดูแล ๕ ปี ถ้าอยู่กับอาจารย์ อาจารย์จะดูแล แล้วถ้าเป็นอาวุโส อาวุโสก็ดูแลกันเตใจ ความดูแลอย่างนี้มันเป็นความดูแลจากวินัย การดูแล มันเกิดการขอนิสสัย ยอมรับนิสสัย อาวุโส - กั้นเตเป็นอย่างนี้”

ครูดี นักเรียนดี

หลวงปู่พรหมเวลาเทศน์ก็มีเล่าถึงหลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของท่าน “หลวงปู่มั่นนี้ อู๊ย ! ยอด สุดยอด เต็มร้อย การปฏิบัติธรรม พระรัตนตรัยนี่ยอด ไม่มีใครจะเปรียบหลวงปู่มั่น” ท่านว่า ยอดละหลวงปู่มั่นนี้ ท่านเก่งอย่างนั้นอย่างนี้ ไปจุดงค์ ไปมาหมด รู้ทุกอย่าง ทางพระจุดงค์ พระอะไรรู้จักหมด จะเป็นอย่างไรๆ นั่งหลับตานี้รู้จักเลย รู้จักถึงวันตาย วันอะไร ท่านรู้หมด ท่านเล่าให้ฟังว่า องค์นั้นเก่ง อาณิสสงส์เก่งทำความ پاکความเพียร จุดงค์ไปหมด ไปตรงผิตตรงสาวยะๆ ให้กลัวไม่กลัว

หลวงปู่ขาว หลวงปู่ฝั้น หลวงปู่ชอบ หลวงปู่แหวน หลวงปู่จวน หมู่นี้ เหมือนกันหมด ปฏิบัติเหมือนกันหมด ลูกศิษย์ลูกหาของหลวงปู่มั่นหมด หลวงปู่พรหมท่านเล่าให้พระศิษย์ฟังเหมือนกันหมด เพราะครูดี ครูก็ต้องสั่งสอนนักเรียน ครูดี ศิษย์ก็เป็นนักเรียนดี เก่งเหมือนกันหมด เก่งหมด ท่านกล่าวถึง อาจารย์องค์นั้นชื่อนั้น อาจารย์องค์นี้ชื่อนี้ มีแต่ลูกศิษย์หลวงปู่มั่นทั้งนั้น

หลวงปู่พรหมท่านชมหลวงปู่มั่น มาก แล้วท่านก็มีเล่าถึงหลวงปู่สารณ์เป็นบางครั้ง เล่าถึงพระศิษย์หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ก็คงไม่เต็มร้อยเหมือนหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ซึ่งไม่มีหล่นร้อยเต็มหมด น้ำก็ไม่ให้ล้น เต็มเปี่ยมอยู่อย่างนั้นตลอด พระศิษย์ก็คงประสีประสา เก่งทั้งจุดงค์ เก่งหมด แต่องค์อื่นๆ ก็ลดลงตามความสามารถ

การสวดพระปาฏิโมกข์สมัยหลวงปู่พรหม

สมัยหลวงปู่พรหมมีชีวิตอยู่ ในวันพระใหญ่มีการลงอุโบสถสามัคคีและฟังสวดปาฏิโมกข์ที่วัดประสิทธิธรรม เริ่มสวดประมาณ ๑๐.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. บางทีก็ห้าโมงเช้า บางทีก็บ่ายสองโมงแล้วแต่เหตุการณ์ วัดอยู่ใกล้ๆ กัน รถเรือก็นั่งมี พระท่านเดินเข้ามา มันไกลก็ต้องรอ พระมาทันพร้อมเวลาไหนก็สวดเอาเวลานั้น หลวงปู่จะบอกสัญญาณล่วงหน้า ถึงเวลาแล้ว ท่านก็มารวมๆ กัน ถ้าครูบาอาจารย์บ้านนั้นบ้านนี้ยังมารวมกันไม่หมด ให้รอสักหน่อย ท่านก็พูดอย่างนี้ สมัยนั้นพระที่มาลงปาฏิโมกข์มากถึง ๒๐ - ๓๐ องค์

พระท่านใกล้ที่ไหนก็ไปรวมลงอุโบสถที่นั่น คือ ใกล้วัดไหนก็ไปวัดนั้น ถ้าใกล้สว่างๆ ท่านก็ไปทางสว่างๆ ถ้าใกล้บ้านดอนตาลก็ไปบ้านดอนตาล ใกล้บ้านนวมแท่งก็ไปวัดนวมแท่ง มันเดินด้วยเท้าตามทางเกวียนทางควาย นอกจากไกลแล้ว บางทีหน้าฝนนี้ก็ลำบากหน่อย ครูบาอาจารย์ลุยโคลนมา ต้องรอกัน ตอนหน้าฝนนี้มันก็บ่ายสองบ่ายสามไม่ตายตัว หลวงปู่ท่านก็เทศน์ชั่วโมงครึ่งชั่วโมง องค์ที่สวดปาฏิโมกข์ก็มีหลายองค์ หลวงปู่ผาง หลวงปู่สอน หลวงปู่พั้ว อาจารย์คาน ท่านหมุนเวียนกันสวด ท่านมรณภาพกันหมดแล้ว

ครั้งหนึ่งหลวงปู่ผางเป็นองค์สวดปาฏิโมกข์ พระบวชใหม่ที่ได้รับมอบหมายให้ทวนปาฏิโมกข์ ท่านดูหนังสือปาฏิโมกข์ (พระคัมภีร์บาลี ภิกขุปาฏิโมกข์ เป็นแผ่นพับ) ไม่ทัน หลวงปู่ผางท่านสวดเร็วมาก พระใหม่ท่องปาฏิโมกข์ไม่ได้ เปิดทวนก็ไม่ทัน ส่วนหลวงปู่พรหมท่านท่องได้ ท่านก็ฟังทวนปาฏิโมกข์ไปด้วย ท่านบอกหน้าที่ทวน พระก็มาเปิดเจอแล้ว เสร็จแล้วก็สวดต่อไป หลวงปู่ผางสวดเร็วมาก พระยังทวนไม่ทันอีก พอสวดผิด หลวงปู่พรหมท่านก็เลยทักว่า “มันไม่ถูก” ท่านก็ว่า “หน้าที่เท่านั้น” ก็มาเปิดอีกก็เจออีก ท่านรู้แล้วท่านถึงว่า ถึงหน้านั้น แต่พระทวนไม่ทัน พอเปิดดูหนังสือแล้ว “อ้าว ! ขอโอกาสครับ เจอแล้วครับ” แล้วหลวงปู่ผางท่านก็สวดต่อไป

วันพระใหญ่ท่านถือเนสัชชี สอนให้พระเร่งความเพียร

หลวงปู่พรหมท่านสอนอุบายวิธีภาวนาให้พระเณรนอนผ่อนอาหาร วันพระใหญ่ก็สอนให้ถือเนสัชชี แต่หลวงปู่ท่านไม่ได้กำหนดว่าวันพระนี้ห้ามนอน ท่านไม่ได้บังคับเจาะจง แล้วแต่ใครจะทำ ในวันพระใหญ่ หลวงปู่ท่านไม่ได้นอน ท่านก็ไม่อยากให้พระเณรนอนด้วย อยากให้พระเณรนั่งสมาธิแล้วก็เดินจงกรม เมื่อยแล้วก็นั่งสมาธิ เดินจงกรมสลับกัน ให้ทำแล้วแต่ว่าแต่ละองค์จะทำได้แค่ไหน

หลวงปู่ท่านส่งเสริมพระเณรให้ทำความเพียร ให้นั่งสมาธิ เดินจงกรม แต่ท่านก็ไม่ได้บังคับว่าให้ทำตลอด ท่านก็ว่าให้พักไปทำไป ค่อยๆ ทำไป นับหนึ่งถึงสิบ นับสิบถึงยี่สิบไป ท่านว่าลองดู

ลองไปๆ แล้วมันจะชินเอง ท่านว่าอย่างนี้ ให้ทำความเพียรไปเรื่อยๆ ทำทุกวันๆ วันนี้ได้เท่านั้น วันนั้นได้เท่านั้น มันชำนาญเอง มันฝ่าไปได้เอง

ในวันพระใหญ่ก็มีพระศิษย์หลายองค์ถือเนสัชชีตาม**หลวงปู่พรหม** พวกเป็นอาจารย์ เช่น **หลวงปู่พั้ว หลวงปู่สอน หลวงปู่ผาง** ฯลฯ ก็อาจจะไม่นอน ก็ไม่รู้ เพราะว่ากฏิมนั้นห่างกันไกล แต่ กุฎิครูบาคนบ้านถอนใกล้กับกุฎิหลวงปู่ เณรก็อยู่กุฎิท่างนั้นคนละฟาก บางทีท่านก็เรียก “เณรๆ” เรียกสองครั้งเท่านั้น เณรเฉยไม่ได้ยิน ท่านก็เรียกมาทางนี้ “โวย !” นึกว่าเกือบหลับไปแล้ว หูนี้จ้อ เหมือนกับคอยเอียงหูฟังเสียงท่านตลอด ตาก็จ้ออยู่ ไม่รู้ว่าท่านจะเรียกตอนไหนต้องเตรียมพร้อม อยู่ตลอด แต่ว่ามันตี ๑ ตี ๒ ฟังแต่เสียงรองเท้าท่าน ตึกๆ ตี ๒ ตี ๓ ก็ยังตึกๆ ตี ต้องลุกข้างหน้า ล้างตา คลุมผ้าคลุมอะไรเสร็จ เตรียมบาตรเตรียมอะไรลงมาศาลาแล้ว ก็ยังเอาอยู่ ตึกๆ อยู่นี้ อู๊ย ! ท่านไม่ได้หลับไม่ได้นอนโน่นละ วัน ๘ คำ ๑๕ คำนี้แหละส่วนมากในช่วงเช้าพรรษา

ตั้งแต่ตี ๒ จนจะเช้า หลวงปู่ก็ยังเดินจงกรมอยู่ “โวย ! ลืมเว้ย” (เดินจงกรมจนลืมเวลา) ท่านว่าอย่างนี้ ขนาดอายุ ๗๐ กว่า ท่านยังเดินจงกรมนานหลายชั่วโมง เราไปกุฏิท่าน ไปเอาบาตร ท่านว่า “ลืมเว้ย ! ลืมแจ้ง (ทำความเพียรเพลिनจนสว่าง)” ไม่รู้ท่านได้นอนหรือไม่ได้นอน ท่านจะ แกล้งพูด* ให้เราละ “ลืมแจ้ง สายแล้วหรือ ?” บางครั้งก็ ๓ โมงเช้า บางครั้งก็เกือบ ๔ โมงเช้า นุ่นละค้อยบิณฑบาต แล้วแต่ท่านจะนึกได้

* แกล้งพูด ในที่นี้หมายถึง ท่านอยากให้มีความเพียรเหมือนท่านที่ทำความเพียรจนลืมสว่าง โดยท่านทำตัวท่านเองให้เห็นเป็นตัวอย่าง ท่านเลยแกล้งพูดว่า “ลืมแจ้ง”

ปรกติตอนเช้า ๖ โมงกว่าๆ นี้พระมารวมกันที่ศาลา จัดศาลาเสร็จก็ต้องรอ ถึง ๒ โมงเช้า ก็ยังรออยู่ที่ศาลาเหมือนเดิม พระไปบิณฑบาตไม่ได้ ส่วนหลวงปู่ท่านก็ยังเดินจงกรมตึกๆ บางครั้ง **อาจารย์ผาง**ไปบอก**อาจารย์พั้ว**ให้ไปนิมนต์หลวงปู่ไปบิณฑบาต “ไปสิ ไปบอก ไปนิมนต์ท่านมา” ไปนิมนต์หลวงปู่ ท่านก็ยังเดินอยู่ เราก็ก็นั่ง “โวย ! หลวงปู่สายแล้ว บิณฑบาตสายนะ จะ ๓ โมงแล้ว” ว่างั้น “หือ ! ลืมเว้ย” “บาตรอยู่ไหนละ ?” บาตรอยู่ศาลาโน่น ไม่รู้ว่าท่านนอนตอนไหน เดินจงกรมเพลिनจน ๓ โมงเช้าก็มี ฟังแต่เสียงรองเท้าท่าน ตึกๆ ถ้าเป็นพื้นปูนเหมือนทุกวันนี้ก็คง ไม่เสียงดังหรรอก แต่ก่อนเป็นพื้นไม้เนาะ เริ่มบิณฑบาต ๘ โมงเช้า บางทีก็เกือบ ๔ โมงเช้า ท่านทำความเพียรเก่งมาก เดินจงกรมเพลिनเลย

ท่านสอนไม่ให้กลัวสัตว์ป่ารอบวัด ให้พุทธโรอย่างเดียว

สมัยอยู่บ้านดงเย็น ยังมีพวกเสือพวกช้าง ช้างก็ได้ยินข่าวว่าผ่านไปผ่านมาอยู่ ผ่านไปนั้น มาที่นี่ ผ่านจากดงนั้นไปดงนี้ ผ่านจากดงนี้ไปดงนั้น แต่ไม่เข้ามาวัด ดงมันอยู่ทางทิศตะวันตกของวัด

มาแถวบ้านดงเย็น มันก็ออกไปดงเชียงเครือ มันก็มานี่ ช้างออกจากดงลัดเลาะมานี่ละ แต่ก่อนเสือ มันก็มี มันก็อยู่ของมัน มันก็กลัวคนเหมือนกัน เราไม่ทำอะไรมัน ก็คงไม่เป็นอะไร พวกช้างพวกเสือก็นี่มาก ส่วนพวกลิงพวกค่างนี่มีหมด ในป่าพวกกวางพวกเก้งนี่ก็มีเยอะมาก สัตว์ป่ามันก็อยู่ของมัน เราก็อยู่ของเรา เราเห็นมันก็ปล่อยมันไปซะ มันก็จะไม่วิ่งมากัดเรา มันก็กลัวเราอยู่ ถ้ามันกัดให้มัน กัดตายเลย ภาวนาตายอย่างเดียว เอามันเลย

เสือข้างเยอะ สมัยนั้นยังเป็นป่า แถวนี่ยังเป็นดงเป็นป่าหมด ไม่อดหอรอกเป็นป่า มีทั้งหมู่ป่า มีทั้งนกเงือกละแถวนี่ หลวงปู่พรหมท่านก็ไม่ได้สอนอะไรมาก ท่านสอนไม่ให้อะไรพวกช้างพวกเสือก รอบๆ วัด มีแต่สอนให้พุทโธอย่างเดียว มีแต่พุทโธๆ ภาวนาตายๆ ให้มันตาย ท่านว่า “ถ้ามัน จะตายเพราะเสือมันกัดก็ให้มันกัด ตายก็ช่างมันเถอะ พวกเสือไม่มาให้เรากลัวหอรอก ให้มีแต่ พุทโธอย่างเดียว พุทโธๆ”

รับกิจนิมนต์ – เดินอย่างเดียว

สมัยนั้น (ปี พ.ศ. ๒๕๐๓) ไม่มีแม่แต่รถยนต์ไปมา เวลาหลวงปู่พรหมไปนั่นไปนี่ ท่านเดิน อย่างเดียว พวกเขามานิมนต์หลวงปู่ไปสวดมนต์นี่ ครูบาอาจารย์ไม่ได้ไป มีแต่พระบวชใหม่ติดตาม ท่านไป เพราะอยู่ใกล้กุฏิท่าน ถ้าท่านเรียก “เณรๆ” สามทีไม่ไป ท่านจับไม้เท้าเดินจึกๆๆ ไปเลย ขณะนั้นพระบวชใหม่ยังสวดมนต์ไม่ได้ ไม่รู้ท่านสวดเรื่องอะไร

หลวงปู่พรหมท่านรับกิจนิมนต์ตามงานต่างๆ บ่อยครั้ง ท่านจะเดินไปทุกครั้ง ไปสวดมนต์ ตามบ้าน เป็นงานบุญ เป็นงานศพนี่ บางครั้งก็ไปกัน ๒ องค์ บางครั้งก็ ๓ องค์ สวดกลับมาแล้ว ก็มาดู ท่านสวดเจ็ดตำนาน สิบสองตำนาน ท่านสวดไม่นาน ไปสวดมนต์ในบ้านก็ดี เดี่ยวเดียวก็ลุก ปีบปิบขึ้น พระติดตามก็รีบลุกไปตัดหน้าเอาไม้เท้าให้ท่าน พร้อมแล้วก็มาประคอง พาเดิน กลับวัด หลวงปู่ผางท่านหยอก “เจ้าไปนั่งเป็นตอ ไปกับท่านเฉยๆ ดอก” ท่านว่าเอาไปเป็นหมู่ เฉยๆ ไปนั่งเป็นพระติดตาม

การเดินทางสมัยก่อนเดินด้วยเท้าเปล่า เดินลัดทุ่งนี้แหละข้ามดงไปเลย เดินจากบ้านดงเย็น ไปบ้านศรีโพธิ์สูง ถ้าออกโมงเช้า (๐๗.๐๐ น.) ถึงประมาณสามโมงเช้า (๐๙.๐๐ น.) เดินลัดทุ่ง เกรงไปเจอพวกควายพวกอะไร ก็ผ่าเหลือง ควายมันตื่นพวกสีเหลือง ส้ม แดง ควายมันอยากไล่ชน ไปไกลต้องพิจารณา ไปใกล้โพธิ์ (เนินดิน) พอถึงเวลาควายมันจะไล่ชน เรานี้ก็ค่อยวิ่งขึ้นโพธิ์ เพื่ออาศัยหลบหลีก ถ้าไม่มีแล้วก็ไปเรื่อย มันจะไล่ชนนะไอ้พวกควายนี่ ถ้าตัวต้อมันก็จะวิ่งไล่ ถ้าตัว ไม่ต้อมันกลัวก็จะตื่นหนี พระธุดงค์ตามคันทนาไปเจอควาย ท่านก็ระวังตัวเหมือนกัน ท่านก็ต้องดูที่ กำบังหลบภัย ต้องระวังตัว ถ้ามีต้นไม้ ก็อาศัยเป็นที่กำบังหลบภัย

บทสวดมนต์เจ็ดตำนานและสิบสองตำนาน มีชื่อเดิมว่า “พระปริตร” แปลว่า “เครื่องคุ้มครอง” เป็นที่นิยมสวดในหมู่ชาวพุทธตั้งแต่สมัยพุทธกาลจวบจนถึงปัจจุบัน เพื่อความเป็นสิริมงคลและเพิ่มพูนภาวณาบารมี โบราณจารย์ได้จำแนกพระปริตรออกเป็น ๒ ประเภท คือ

เจ็ดตำนาน มี ๗ พระปริตร คือ ๑. มังคลปริตร ๒. รัตนปริตร ๓. เมตตปริตร ๔. ชันธปริตร ๕. โอมปริตร ๖. ธชัคคปริตร ๗. อาภานาภียปริตร

สิบสองตำนาน มี ๑๒ พระปริตร โดยเพิ่มจากเจ็ดตำนานอีก ๕ พระปริตร คือ ๑. วัฏฏก-ปริตร ๒. อังคุลิมาลปริตร ๓. โพชฌังคปริตร ๔. อภยปริตร ๕. ชัยปริตร

เรื่องแปลกอัศจรรย์ขณะท่านเอาต้นไม้ใหญ่ขึ้นจากน้ำ

เรื่องหลวงปู่พรหมพาพระเณรดำนํ้าเลื่อยไม้ใหญ่นี้ เป็นเรื่องน่าแปลกอัศจรรย์มาก ไม้ที่เลื่อยเป็นไม้ตะเคียนใหญ่ ลำต้นประมาณล้อรถสิบล้อ ยาวประมาณ ๖ เมตร จมอยู่ในห้วยกลางวัดชื่อ ห้วยแซ่ (แซ่ หมายถึง จระเข้) ไม้หนักมาก เอาขึ้นยาก ต้องเลื่อยซอยเป็นท่อนๆ ตัดหัวตัดหางแล้วขึ้นมาเลื่อยต่อบนบก เพื่อทำกุฏิ น้ำตรงนั้นก็ไม่ลึกมากนัก สูงประมาณคอ ยืนถึง แต่ต้องดำน้ำลงไปยืนเลื่อย เลื่อยก็เป็นเลื่อยมือ ต้องใช้สองคนช่วยกันดึงคนละข้าง ไม่ใช่เลื่อยยนต์เสียงแกรกๆ อย่างทุกวันนี้

ขณะนั้นหลวงปู่พรหม ท่านชรภาพมากแล้ว อายุประมาณ ๗๐ ปี ท่านองค์เดียว พระหนุ่มเณรน้อย ๓ องค์ มาช่วยหลวงปู่ดึงเลื่อยคนละข้าง แต่สู้ท่านเพียงองค์เดียวก็ไม่ได้ จับเลื่อยก็ไม่มีแรง องค์หนึ่งดำน้ำลงไปเลื่อยแล้วทนมไม่ไหว จะขาดใจตาย ก็โผล่ขึ้นมาหายใจแล้วเปลี่ยนองค์ใหม่ลงไป แต่ว่าหลวงปู่ยังไม่โผล่สักที เห็นแต่น้ำแกรกๆ อยู่ เห็นแต่ฟองอากาศผุดขึ้นมา พระเราลงไปเลื่อยอยู่ ท่านก็ยังจับเลื่อยอยู่ พระไปขยับเลื่อย ท่านว่า “ดึงทำแม่ (ดึงสิ)” ดึงได้ ๒ – ๓ ครั้งก็ต้องขึ้นเหมือนเดิม แต่ท่านยังไม่ขึ้น ท่านไม่ไหวจึงค่อยโผล่ขึ้น หลวงปู่ท่านอึดมาก ท่านดำน้ำทนมมาก เปลี่ยนไป ๒ – ๓ องค์แล้ว แต่หลวงปู่ก็ยังอยู่ได้น้ำ จนท่านเมื่อยแล้วจึงโผล่ขึ้นมา

เรื่องหลวงปู่พรหมท่านลงไปดำน้ำเลื่อยไม้ได้นานมากประมาณ ๑๐ นาที โดยไม่มีอุปกรณ์ช่วยหายใจ เป็นเรื่องที่แปลกอัศจรรย์ ท่านกลั้นลมหายใจได้นานกว่าคนปรกติทั่วไป คนส่วนใหญ่อย่างมากกลั้นลมหายใจได้เพียง ๓ นาที ก็ต้องโผล่ขึ้นมา เพราะในน้ำซึ่งมีความกดอากาศ ทำให้ไม่สามารถกลั้นลมหายใจได้นาน น้ำจะเข้าจมูก ใจจะขาดต้องพรวดพราดโผล่หัวขึ้นมาหายใจ

เมื่อพระเณรขึ้นมาจากน้ำหมดทุกองค์แล้ว หลวงปู่พรหมท่านก็ว่า “โอ้ย ! พวกคุณแย่มาก โง่มากนะ ไม่มีปัญญาเอาขึ้น” ก็แล้วแต่ท่านจะว่า “มันโง่จริงๆ ละ มันจะไปดำน้ำได้หรือ พรุ่งนี้

เข้าพวกคุณจะเห็นหรือ เราจะเอาไม้ขึ้นคนเดียว” ท่านว่าแล้วก็ไปกุฏิท่าน พระเณรก็ไม่มีใครเชื่อ ไม้ต้นใหญ่ขนาดนั้น “โอย ! มันจะขึ้นได้จริงหรือ ?” คิดว่าอยู่ในใจ

รุ่งขึ้นหกโมงเช้านี้ ต้นตะเคียนใหญ่ต้นนั้นขึ้นแล้ว ขึ้นอยู่ตรงข้างกุฏิท่านโน้นครึ่งหนึ่ง หรือ ท่านจะเอาขึ้นแต่กลางคืนหรือยังไง เพราะตอนหกโมงเช้า พระจะออกไปบิณฑบาตเห็นแล้วไม้นี้ แปลกใจมากๆ ตอนเย็นมาท่านก็มาเทศน์อีก ไปสร่งน้ำท่านแล้วก็รวมกัน “โอย ! สู้เจ้า (พวกคุณ) เราจะไปยากอะไร พญานาคก็มี พญาครุฑก็มี พระอินทร์ พระพรหมก็มีมากมาย มีแต่พวกเทพ เขาอยากมาช่วยกันมากๆ ไม้ให้มามากเกินไป มันไม่มีที่จับ (เลื่อย)”

มีผู้อยู่เหตุการณ์นี้หลายองค์ เห็นแล้วไม่รู้มันเป็นอย่างไร มันเป็นปาฏิหาริย์อีกแบบ องค์ที่ไปช่วยเลื่อยตอนนั้นก็มิครุบาคนบ้านถ่อน อาจารย์ไม และเณร ส่วนอาจารย์สอน อาจารย์ผาง ท่านพรรษามากแล้ว ท่านก็ไปยื่นบอกเฉยๆ ไม่ได้ลงไปช่วยเลื่อย เลื่อยกันอยู่หลายวัน ก็แล้วแต่ ครุบาอาจารย์ วันไหนครุบาอาจารย์ไม่อยู่ก็ไม่ได้เลื่อย แต่ว่าวันเอาไม้ขึ้นจากนี้ หลวงปู่ท่านเอาขึ้น องค์เดียวและในเช้าเดียว

หลวงปู่พรหมพาทำฝายเก็บน้ำไว้ใช้ในวัด

กิจวัตรประจำวัน หากมีงานจำเป็น หลวงปู่พรหม จิรบุญโณ ท่านจะพาพระเณรทำงาน โดยเฉพาะเข้าพรรษาปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ท่านทำฝายซ่อมฝายเพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ในวัด

ช่วงตลอด ๓ เดือนในจำพรรษานี้ มีงานค่อนข้างมาก ถนนแต่ก่อนไม่มีหินมีปูนเหมือนอย่าง ทุกวันนี้ หลวงปู่ท่านปั้นเอา (ทำคันดิน - คูดิน) พาทำงานปั้นฝาย พอฝายขาด หลวงปู่ท่านพาซ่อม ฉันท้าวเสร็จ ๔ โมงเช้า (๑๐.๐๐ น.) ท่านพาลงไปทำแต่วัน บางวันก็ ๕ โมง ท่านว่า “วันนี้ฝายขาดมาก ไปซ่อมฝาย” ท่านว่า “ไป” ท่านถามว่า “सानbungก็เป็นไหม ?” “सानเป็น” บอกเณรไป ตัดไม้ไผ่มาสานbungก็แล้วขุดดินไปใส่ตรงมันขาด ช่วงนั้นหน้าน้ำ คิดดูฝนมานี้ โอย ! ตกหนัก ถนนมันดินทราย มันก็พัง ต้องไปซ่อมฝายกันน้ำ ท่านพาทำไม่ได้หยุด พวกพระใหญ่ท่านไม่ยอมไปทำด้วย มีแต่พระเล็กพระน้อยกับเณร ทำจนเย็น ไม่เสร็จก็ปล่อยไว้นั้น วันใหม่ทำต่อ นั่นแหละท่านพาทำ ๔ โมงเย็นให้หยุด ให้วัดกลับมาเงียบสงบ เพื่อให้พระเณรภาวนากัน มีงานก็ไม่ให้ทิ้งการภาวนา จากนั้นก็ต้มน้ำร้อน ต้มน้ำสร่ง สรงพระสร่งหลวงปู่

เหตุที่หลวงปู่ทำฝายก็เพื่อกั้นน้ำในห้วยไว้ใช้ในวัด เรียกห้วยแช่ เป็นห้วยในวัด มันไหลลงมา แม่น้ำสงคราม สมัยก่อนไม่มีน้ำประปาใช้เหมือนทุกวันนี้ ถ้าน้ำแรง ฝายมันก็ขาด น้ำก็ไหลออกจาก วัดหมด ในวัดก็ไม่มีน้ำใช้ เวลาซ่อมฝาย หลวงปู่ท่านจะสั่ง เวลาหยุดพักไม่มีงานทำ เราก็ไปกุฏิแล้วก็ทำความเพียร นอกจากซ่อมฝายแล้ว ท่านก็พาปลูกไม้ไผ่ พระเณรก็ช่วยกันปลูก

เรื่องตลกขำขันไม่ค่อยมี เพราะว่าหลวงปู่ท่านใจเด็ด พาทำเป็นทำ พักเป็นพัก คือเวลาทำ ทำเป็นทำ ทำจริง เวลาพักผ่อนก็พักผ่อน พักเป็นพัก หยุดเป็นหยุด ทำเป็นทำว่างั้น เอาอย่างเดียว ถ้าปั่นฝายอย่างนี้ทำจริงจนเมื่อย

พ.ศ. ๒๕๐๔ เรื่องท่านถือศีลจะและมีนิสัยเด็ดขาด

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ จำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรม ในพรรษานี้ มีพระเณรอยู่ร่วมจำพรรษาหลายองค์ เช่น หลวงปู่ผาง ปริปุณฺโณ หลวงปู่สอน อุตตรปณฺโณ พระศิษย์อาวุโสองค์สำคัญ ในพรรษานี้มีเรื่องเล่าหลวงปู่พรหมท่านถือศีลจะ และมีนิสัยเด็ดขาด ดังนี้

หลวงปู่พรหม ท่านเป็นพระที่เด็ดขาดมาก แต่คนทั่วไปบอกว่า ท่านดู ชาวบ้านจึงไม่กล้า เข้าใกล้ท่าน ถ้าทำศาลา ทำกุฏิ หรือทำอะไร ก็ต้องทำตามที่ท่านสั่งอย่างเดียว ท่านเป็นพระที่มีศีลจะ ท่านสั่งทำอะไรก็ต้องทำตามนั้น

เมื่อมาอยู่วัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น มาทำศาลาทำน้ำนี้อยู่ด้วยกัน **หลวงปู่สุภาพ รมมปณฺโณ** ท่านก็อยู่ในเหตุการณ์นี้ คือ **หลวงปู่พรหม**ท่านสั่งให้เอาแผ่นไม้กระดานตัวไหนไปวางตรงไหน ก็ต้องวางตรงนั้น ถ้าวางแล้วไม่พอดีก็เอาขวานถากลงไป หรือท่านสั่งให้ตีตรงไหนก็ต้องตีตรงนั้น ต้องตีลงไปเลย อย่าให้เคลื่อนไปไหน ถ้าไม่ตีตรงนั้น ท่านจะเดินหนีทันทีเลย เมื่อวางตรงนั้นก็ต้องตีตรงนั้นเลย สูงต่ำไม่รับรอง ถ้าคนที่เคยพบศาลาน้ำหลังเก่าที่อยู่ในสระ กระดานพื้นแผ่นสูง แผ่นต่ำ มันจะสูงจะต่ำยังไงก็ช่างมัน มันจะสั้นจะยาวตีเข้าไปเลย ปูไปเลย มันใช้ประโยชน์ได้ก็พอ

หลวงปู่พรหมท่านมีปฏิปทาชอบการก่อสร้าง ส่วน**หลวงปู่**นั้นเองท่านไม่ชอบ ทั้งท่านไม่ส่งเสริมและไม่ชอบให้พระศิษย์ก่อสร้าง แต่ด้วยอุปนิสัยของหลวงปู่พรหม ท่านเคยสร้างมาแล้วหลายภพหลายชาติ เช่น สร้างพระประธาน สร้างวัด โบสถ์ วิหาร ศาลา กุฏิ สะพาน ฯลฯ ดังนั้นนิสัยการก่อสร้างจึงติดตามตัวท่านมา ตอนแรกท่านก็ไม่ทราบ ท่านทราบจาก**หลวงปู่ขาว** และท่านพิจารณาเองแล้วก็เลยรู้ว่าตัวท่านเองเคยสร้างมา

หลวงปู่นั้นท่านทราบว่า **หลวงปู่พรหม**หลุดพ้นแล้ว และเมื่อท่านพิจารณาแล้ว จึงทราบว่าหลวงปู่พรหมมีนิสัยชอบงานก่อสร้าง หลวงปู่

นั้นกล่าวถึงหลวงปู่พรหมในเรื่องนี้ว่า “ท่านพรหมนี้ ต้องให้ทำงาน ต้องให้ท่านทำงานไปจนสิ้นอายุ” ความหมายของหลวงปู่

นั้น คือ ท่านต้องทำประโยชน์เพื่อหมู่คณะในวงกรรมฐาน และเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไป

เมื่อ**หลวงปู่พรหม**ทำงานเสร็จในแต่ละวัน ท่านจะสร้งน้ำ เสร็จแล้วเดินจงกรมทันที องค์อื่นทำตามไม่ได้ ท่านเป็นคนร่างกายแข็งแรง มีความขยันขันแข็งเป็นเลิศ หากคนเปรียบเทียบได้ยาก

อุปนิสัยของท่านจะไม่ยอมอยู่นิ่งเฉย ท่านจะทำโน่นทำนี่ตลอดเวลา เป็นวิหαρธรรมของท่าน เล่ากันว่า ท่านมีมิดเล่มเล็กๆ หนึ่งเล่ม ท่านพินชอบขนาดใหญ๋ ซึ่งต้องใช้บันไดข้ามขอนางนั้น ขาดได้ นับได้ว่าหลวงปู่ท่านเป็นพระที่มีศรัทธาความเพียรสูงยิ่งจริงๆ หลวงปู่จะเดินจงกรมมาก เวลาหลับนอนของท่านจะมีน้อยมาก

ส่วนผลงานก่อสร้างของหลวงปู่พรหม ท่านมุ่งเน้นที่การใช้งานได้เป็นสำคัญ สวยไม่สวย งามไม่งามไม่เป็นไร ท่านเห็นว่า มันเกิดแล้ว มันก็พัง เพราะท่านเป็นผู้หลุดพ้นแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าจะสวยงามเพียงใด ต้องเก่าแก่คร่ำคร่า ทำแล้วก็ต้องพัง อันนี้อยู่ในใจท่านตลอด มันใช้ประโยชน์ ได้ไหม แม้แต่ร่างกายก็ยิ่งแตกสลาย เมื่อปฏิบัติแล้วจะรู้ความหมายในปฏิปทาของท่าน แต่ก่อน พระเถรช่วยท่านทำศาลา พื้นปูด้วยแผ่นไม้ มันไม่เรียบ ดูแล้วไม่สวยไม่งาม ท่านก็บอกว่า “ไม่งาม ก็เอาขวานถากเอา” กบไสไม้ก็ไม่มี ท่านก็ว่า “ถากๆ ไป เอาเสื่อปูนั่งแล้ว มันไม่ปักกันก็ใช้ได้แล้ว” ส่วนของทุกอย่าง ท่านก็ไม่ทิ้งให้เปล่าประโยชน์ ท่านเอามาใช้ประโยชน์หมด ไม้กระดานแผ่นเล็ก แผ่นน้อย ท่านเอามาใช้งานหมด

ตอนสร้างโบสถ์วัดบ้านตาล อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ก็เช่นกัน ไม่มีเกรียงเหล็ก ปาดปูน ทำให้พื้นมันเรียบ หลวงปู่พรหมท่านให้เอาตาด (ไม้กวาดทางมะพร้าว) กวาดเอาเลย พื้น ก็เอาตาดกวาดเอา พื้นโบสถ์จึงไม่เรียบ ท่านว่า “ปูเสื่อได้ก็เอาแหละ” หลวงปู่สุภาพ ธรรมปณโณ ท่านชอบงานละเอียด คงทน และสวยงาม ท่านแทบทำร่วมกับหลวงปู่พรหมไม่ได้เลย หลวงปู่สุภาพ กราบเรียนถามหลวงปู่พรหมว่า “หลวงปู่ทำอย่างนี้มันก็ไม่ทนสิ ได้พอสักสองปี สามปี มันไม่แตก ไม่พังหรือ?” ท่านก็ว่า “ช่วย! ทำเสร็จแล้ว ใช้งานได้แล้ว ได้บุญแล้ว ถ้ามันแตก มันพังอีก โยมเขาก็ทำใหม่ เขาก็ได้บุญอีก” ได้สองปี มันก็แตกพัง พังแล้วก็ทำใหม่ ตามที่ท่านว่า

หลวงปู่พรหมท่านหลุดพ้นแล้ว ท่านไม่ติดอะไร ท่านเห็นไตรลักษณ์ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป อยู่ตลอดเวลา จิตใจของผู้ที่หลุดพ้นแล้ว ท่านเห็นอย่างนั้น ท่านไม่ได้สนใจว่าสิ่งนี้สวย สิ่งนี้ไม่สวย ขอให้ใช้ประโยชน์ได้เท่านั้น ผู้ที่ไม่หลุดพ้นก็ชอบสวยชอบงาม ชอบความมั่นคง ท่านว่า “เอาสำเร็จ ประโยชน์ก็ได้ในสิ่งนี้” ท่านทำอย่างนั้น ท่านพิจารณาของท่านแล้ว ใครไปขัดท่านไม่ได้ ถ้าขัด ท่านหนีเลย ท่านไม่ทำ ท่านรักษาสัจจะ ท่านตั้งสัจจอธิฐานไว้ตั้งแต่ออกบวช ทำอะไรต้องมีสัจจะ ทำอะไรต้องทำจริงทำจัง ทำเล่นๆ ไม่ได้ สำหรับการทำกุฎิกัถิ ทำศาลาท่าน้ำกัถิที่บ้านดงเย็นนี้ ถ้าบ้านดงเย็นไม่ทำตามท่าน “กูจะไปอยู่บ้านถ่อนไวย๋ ข่อยจะไปอยู่บ้านถ่อนเต๊ะ ข่อยพาเจ้า ทำแล้ว เจ้าบ่อยากทำนะ!” ท่านพูดอย่างเด็ดขาดเลย เหมือนสร้างกุฎิที่บ้านถ่อน วัดศรีโพธิ์สูง เวลาทำหลังคากุฎิอยู่ว่าจะให้ตีโครงหลังคา ถ้าหลวงปู่บอกว่า “ให้ตีตรงนี้แหละ” เคลื่อนไปสัก นิ้วหนึ่ง นิดหนึ่งก็ได้ ท่านจะไม่พูดด้วย ท่านจะเลิกจาก ไม่ทำงาน ท่านมาวัดประสิทธิธรรมเลย

นี่คือความจริงของหลวงปู่ เมื่อท่านตัดสินใจทำอะไรแล้ว ถ้าไม่เสร็จก็จะไม่หยุดทำ เช่น สะพานข้ามแม่น้ำสงคราม ซึ่งสร้างได้ยากมาก หรือสะพานข้ามทุ่งนามาวัดศรีโพธิ์สูง จากฝั่งหมู่บ้านมาวัด ความยาว ๓๐๐ กว่าเมตร หลวงปู่ลงมือทำต้องสำเร็จแน่นอน องค์กรอื่นที่ไม่มีสัจจะ ไม่มีทางสำเร็จ เพราะหลวงปู่ท่านยึดมั่นในสัจจะที่ได้ตั้งไว้นั่นเอง ท่านมีอิทธิฤทธิ์และวาจาของท่าน ก็ศักดิ์สิทธิ์ พระ เณร ญาติโยม จึงให้ความเคารพเลื่อมใสและเชื่อฟังยำเกรงท่านมาก

พ.ศ. ๒๕๐๕ งานทำบุญครบรอบวันเกิดหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ครบ ๖ รอบ

การจัดงานครบรอบวันเกิดของครูบาอาจารย์กรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ส่วนใหญ่ท่านไม่นิยมและไม่สนใจกับการจัดงานครบรอบวันเกิด เว้นเสียแต่เนื่องในโอกาสสำคัญจริงๆ ท่านจึงอนุญาตให้ศิษยานุศิษย์จัดงานถวาย เช่น กรณีของหลวงปู่เสาร์ กนตสีโล บรรดาศิษย์จัดถวายท่านตอนงานครบรอบวันเกิด ๘๐ ปี ท่านอนุญาตให้จัดงานใหญ่ในครั้งนั้นเพียงครั้งเดียว

กรณีของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ก็เช่นกัน ท่านไม่เคยจัดงานวันเกิดให้กับองค์ท่านเอง ตามจิตนิสัยของท่านแล้ว ท่านไม่วุ่นวายกับเรื่องพวกนี้เลย ท่านไม่เอาเลย มีเฉพาะในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ อันเป็นปีสำคัญปีหนึ่งของท่าน กล่าวคือ วันอาทิตย์ที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นวันครบรอบวันเกิด โดยในปีที่ท่านเจริญอายุวัฒนมังคลครบ ๖ รอบ ๗๒ ปี ท่านจึงอนุญาตให้บรรดาศิษย์จัดงานใหญ่ถวาย และเป็นการจัดงานทำบุญครบรอบวันเกิดเพียงครั้งเดียวในชีวิตของท่าน

เนื่องจากหลวงปู่พรหม ท่านเป็นพระรุดงคกรรมฐาน เป็นหนึ่งในพระศิษย์อาวุโสองค์สำคัญประเภท “เพชรน้ำหนึ่ง” ของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต โดยท่านบรรลุนิพพานเป็นพระอรหันต์องค์แรกก่อนหมู่คณะ เมื่อท่านบำเพ็ญประโยชน์ตนจนครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ท่านได้บำเพ็ญประโยชน์แก่ส่วนรวม โดยการเทศนาอบรมสั่งสอนธรรมแก่บรรดาพุทธบริษัท และได้บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ไว้มากมาย ดังนั้น เมื่อถึงงานทำบุญครบรอบวันเกิด ๖ รอบของหลวงปู่พรหม บรรดาศิษยานุศิษย์ทั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายฆราวาส จึงแสดงความกตัญญูกตเวทิต่อพร้อมใจกันจัดงานใหญ่ขึ้นนี้ขึ้นมา โดยมีครูบาอาจารย์พระรุดงคกรรมฐานสายหลวงปู่มั่น ตลอดพระ เณร แม่ชี ฆราวาส ไปร่วมงานสร้างน้ำ เพื่อแสดงมุทิตาจิตสักการะกันจำนวนมากมาย รวมทั้งท่านพระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ ท่านพระอาจารย์สิงห์ทอง ธมฺมวโร ท่านพระอาจารย์ชาน ฐานวโร พร้อมคณะก็ได้เดินทางไปร่วมงานสำคัญในครั้งนี้

การจัดงานทำบุญครบรอบวันเกิด ๖ รอบของหลวงปู่พรหม เป็นเรื่องของธรรมล้วนๆ ไม่มีเรื่องของโลกเจือปน บรรยาภาคนางานเรียบง่ายสงบ ไม่มีการโฆษณาเรียไรใดๆ และไม่มีการพนันหรือการละเล่นใดๆ ตอนค่ำก่อนวันงานมีการเจริญพระพุทธมนต์ และมีการฟังธรรม ปฏิบัติธรรม

ตอนเช้าของวันงานหลวงปู่ท่านก็ใส่บาตรให้พระ เณร ที่มาในงาน จากนั้นก็มีการกราบทำวัตร สรงน้ำถวายแด่หลวงปู่ และรับพรจากหลวงปู่ เป็นอันเสร็จพิธี

และในปีนี้ เมื่อใกล้ถึงช่วงวันเข้าพรรษา หลวงปู่พรหม ท่านได้มอบหมายให้หลวงปู่ผาง ปริบุญโญ ไปจำพรรษาที่วัดศรีโพธิ์สูง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร หลังจากออกพรรษา แล้ว หลวงปู่ผางได้เดินทางกลับวัดประสิทธิธรรม

เรื่องการจัดงานทำบุญครบรอบวันเกิด ในกาลต่อมาหลวงปู่ผาง ปริบุญโญ ท่านก็ได้ดำเนินตามปฏิปทาข้อนี้ กล่าวคือ หลวงปู่ผางท่านไม่เคยอนุญาตให้ศิษยานุศิษย์จัดงานครบรอบวันเกิดของท่าน ต่อเมื่อท่านมีอายุครบ ๖ รอบ ๗๒ ปี ท่านก็อนุญาตให้จัดงานครบรอบวันเกิดถวายท่าน พร้อมกับการฉลองและยกฉัตรเจดีย์จิรบุญโญ

พ.ศ. ๒๕๐๕ จำพรรษาวัดตาลนิมิตร

หลวงปู่พรหม จิรบุญโญ ในปัจฉิมวัยท่านจำพรรษาอยู่ที่วัดประสิทธิธรรมเรื่อยมา จวบจนปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ขณะท่านมีอายุนับได้ ๗๒ ปี เข้าสู่วัยชราภาพมากแล้ว ท่านยังมีสุขภาพแข็งแรง ยังชอบทำงานอันเป็นปรกตินิสัยของท่าน ในครั้งนี้ท่านได้เมตตากลับไปจำพรรษาและบูรณะพัฒนา วัดตาลนิมิตร อันเป็นวัดบ้านเกิด และนับเป็นวัดสุดท้ายที่หลวงปู่ท่านเมตตาเป็นผู้นำพาชาวบ้านสร้างศาลา พระอุโบสถ พร้อมปั้นพระพุทธรูปขนาดใหญ่เพื่อเป็นพระประธาน ดังเรื่องเล่าดังนี้

“วัดตาลนิมิตร บ้านตาล ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร เป็นวัดบ้านเกิดของหลวงปู่พรหม จิรบุญโญ สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๑ เป็นปีเดียวกับที่หลวงปู่พรหมออกบวช ต่อมาเป็นวัดร้าง สมัยก่อนบริเวณนี้ยังเป็นป่าเป็นดง ยังไม่เจริญ ยังมีสัตว์มีเสือกชุกชุม ถ้าไปท้องไร่ท้องนา ไปที่ไหน พอเห็นกระท่อม ชาวบ้านเขาทำที่นอนอยู่บนต้นไม้สูงๆ เขาอนสูงขนาดนั้น เขาไม่กลัวตก เขากลัวเสือกมากกว่า พอมาระยะหลังๆ เสือกเริ่มหนีเข้าป่าไปแล้ว และบริเวณนี้เดิมทีก็เต็มไปด้วยฝูงอีแร้งนับ ๑๐๐ ตัว ออกบินหากินซากสัตว์ ถ้าเห็นฝูงอีแร้งบินวนอยู่ที่ไหน ถ้าไม่ควายตาย ก็วัวตาย หรือไม่ก็หมาตาย อีแร้งมันจะรู้ก่อนคน

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๕ หลวงปู่พรหมท่านได้กลับมาอยู่จำพรรษาและบูรณะพัฒนาวัดบ้านเกิดของท่าน ท่านได้สร้างกุฏิ ห้องน้ำ ทางเดินจงกรม สำหรับกุฏิของท่าน เป็นกุฏิไม้ทรงเก๋ คล้ายกับกุฏิหลวงปู่มั่นที่วัดป่าบ้านหนองผือ

ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๐๖ หลวงปู่พรหมท่านมาสร้างพระพุทธรูปและพระอุโบสถด้วยไม้ทั้งหลัง อันเป็นปีเดียวกับที่ท่านได้เมตตาอนุญาตให้สร้างเหรียญรุ่นแรกของท่าน ซึ่งผู้สร้างเหรียญได้นำมาถวายหลวงปู่ และท่านได้นำมาแจกให้ชาวบ้านที่มาช่วยบูรณะพัฒนาวัด

ขณะที่หลวงปู่พรหมมาพัฒนาวัดตาลนิมิตร ท่านเป็นผู้นำชักชวนชาวบ้านสร้างพระพุทธรูป พระอุโบสถ กุฏิ และศาลา ฯลฯ ก็มีชาวบ้านตาลมาช่วยกันมาก เช่นเดียวกับครั้งที่บูรณะพัฒนา วัดศรีโพธิ์สูง โดยมีนายชา สีทับทิม ซึ่งเป็นคนที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ ถ้าสมัยปัจจุบันนี้ เรียกว่า ผู้ใหญ่บ้าน แต่ว่าไม่ยอมเป็น นายชาได้เข้ามาถวายการอุปฐากรับใช้หลวงปู่พรหมและ ได้เป็นกำลังหลักในการพัฒนาวัดตาลนิมิตรมาโดยตลอด นายชาเป็นช่าง เป็นคนหาเสา ถากเสา ถากไม้ให้หลวงปู่มาสร้างพระอุโบสถ จึงได้เหรียญหลวงปู่พรหมรุ่นแรกไปมาก นอกจากนี้ก็มีคนใน หมู่บ้านหลายคนได้เข้ามาเป็นกำลังหลัก เช่น พ่อตู้โส พ่อตู้ทิดสง ฯลฯ พวกหาเสาซุดหนึ่ง พวกหา ไม้พื้นกระดาน ไม้ฝาซุดหนึ่ง พวกหาไม้ทำหลังคามุงแป้นอีกซุดหนึ่ง นับเป็นพระอุโบสถสร้างด้วยไม้ ทั้งหลัง และสร้างด้วยแรงงานเสียสละของชาวบ้าน ต่อมานายชาก็เลื่อมใสศรัทธาออกบวช บวชได้ พรรษา – สองพรรษาก็สึก ระหว่างบวชท่านก็ช่วยเหลือไม่อยู่ที่วัด

สำหรับพระประธานในโบสถ์ เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ หลวงปู่พรหมก็เป็นผู้นำพา ชาวบ้านปั้น เป็นสัญลักษณ์หนึ่งของหลวงปู่ว่าท่านได้มาบูรณะพัฒนาวัด ปัจจุบันทางวัดได้อัญเชิญ ย้ายมาประดิษฐานที่ศาลาใหญ่ข้างพระอุโบสถ

ตอนสร้างพระอุโบสถวัดตาลนิมิตร หลวงปู่พรหมท่านก็มาอยู่จำพรรษา ท่านไปอยู่ที่ไหน เจริญรุ่งเรืองที่นั่น ใครได้ไปฟังเทศน์หลวงปู่พรหม คนจนๆ ก็เกิดเป็นคนร่ำรวยมือฉิ่งมือช้อน คนขนาดนอนทาง ๑๐ คืบ เขายังว่าใกล้ นอนทาง ๑๐ คืบ คือ เดินทางด้วยเท้าไปถึงหมู่บ้านนี้ ค่าแล้วก็ขอนอนหมู่บ้านนี้ ขอข้าวกินตามหมู่บ้านนี้ ตื่นเช้าก็เดินไปอีก ค่าบ้านไหนก็นอนบ้านนั้น เขากล่าวว่า “จะไปไหน ?” ก็ตอบว่า “จะไปฟังเทศน์หลวงปู่พรหม”

ถ้าจะไปฟังเทศน์หลวงปู่พรหม สมัยก่อนต้องเดิน เดินอย่างเดียว มันไม่ค่อยจะมีรถ จะมีรถ แต่พวกข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เพื่อมาฟังเทศน์หลวงปู่พรหม ทั้งๆ ที่ท่านเทศน์น้อย ถ้าใครได้ฟังเทศน์ หลวงปู่พรหม อานิสงส์ทันตาเห็น ญาติโยมถึงบอกกันปากต่อปาก สมัยนั้นไม่มีวิทยุออกข่าว หลวงปู่ท่านไปอยู่ที่ไหน ญาติโยมเขาก็ตามไปที่นั่น ตามไปวัดตาลนิมิตรบ้าง วัดศรีโพธิ์สูงบ้าง วัดประสิทธิ์ธรรมบ้าง ฯลฯ

วัดตาลนิมิตร จากวัดร้าง จากวัดไม่มีอะไร หลวงปู่พรหมท่านมาเป็นผู้มาบูรณะพัฒนาวัด ท่านไปอยู่ที่ไหนก็เจริญรุ่งเรืองที่นั่น ใครก็อยากจะนิมนต์ท่านไปอยู่ ไปเมตตาโปรด สมัยนั้นใคร มาเห็นวัดตาลนิมิตร ก็ถือว่าเป็นวัดที่เจริญทันสมัย เพราะพระอุโบสถก็หลังใหญ่ พระพุทธรูป ปูนปั้นก็มีขนาดใหญ่และงดงาม ศาลาก็หลังใหญ่เป็นศาลาไม้ทั้งหลัง สถานที่วัดก็เงียบสงบ แลดู เป็นระเบียบและสะอาดสะอ้าน

สำหรับลูกหลานชาวบ้านตาล ก็มีจิตใจเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา และได้ดำเนินตามรอยหลวงปู่พรหมออกบวชเป็นพระธุดงค์กรรมฐานและอยู่จำพรรษาที่วัดแห่งนี้สืบต่อกันมา

เสนาสนะในอดีตของวัดตาลนิมิตร ไม่ว่าจะเป็นโบสถ์ ศาลา กุฏิ ล้วนสร้างจากไม้ พอกาลเวลาผ่านไปก็ผุพังชำรุดทรุดโทรมลง เมื่อบูรณะใหม่ไม้หายากและมีราคาแพงมาก จึงหันมาใช้เหล็กใช้ปูนแทน ปัจจุบัน กุฏิ ศาลา พระอุโบสถ ที่สร้างด้วยไม้ในสมัยหลวงปู่พรหมหรือออกไปหมดแล้ว โดยเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันได้มาบูรณะพัฒนาวัด สำหรับพระอุโบสถได้ทำการรื้อถอนแล้วสร้างขึ้นใหม่ในขนาดเท่าเดิม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๖ โดยการผูกเหล็กเทปูนมุงหลังคากระเบื้อง และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

ปัจจุบัน วัดตาลนิมิตร มีพื้นที่ทั้งหมดรวม ๑๖ ไร่ มีพระเณรอยู่จำพรรษาไม่กี่รูป แต่ท่านรักษาข้อวัตรปฏิบัติกันดี วัดจึงสะอาดสะอ้านมาก”

พ.ศ. ๒๕๐๖ ท่านอนุญาตให้สร้างเหรียญรุ่นแรก

โดยปรกติ หลวงปู่พรหม จิรปุญโญ จะไม่ยอมให้ใครมาสร้างพระโดยอาศัยนามของท่านเป็นอันขาด มีศิษย์หลายคนมาขอสร้าง ท่านก็ไม่ยอมอนุญาต แม้มีใครมาขอประวัติ วันเดือนปีเกิดของท่าน ท่านยังไม่ยอมบอกให้ทราบเลย แต่จะตอบว่า “จะรู้ไปทำไม ไม่มีประโยชน์” จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ท่านพระอาจารย์คำมี สุวณฺณสิริ (พระครูศรีภูมานุรักษ์) วัดป่าสามัคคีธรรม อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร ได้มากราบนมัสการองค์หลวงปู่ และขออนุญาตจัดสร้างเหรียญเพื่อนำออกทำบุญตอบแทนแก่ผู้บริจาคทรัพย์สร้างสระน้ำ วัดศรีสว่าง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ที่ยังไม่แล้วเสร็จ เพราะขาดทุนทรัพย์ในการก่อสร้าง

หลวงปู่พรหมท่านก็ไม่ได้อนุญาตให้สร้างทันที ท่านพิจารณาอยู่หลายวัน และได้ปรารภกับศิษย์ใกล้ชิดว่า “เขามาขอทำเหรียญ เขามีศรัทธา เป็นการกุศล น่าจะช่วยเขาบ้าง” ต่อมาพระอาจารย์คำมีไปขออนุญาตเป็นครั้งที่สอง หลวงปู่ก็ไม่ตอบรับโดยตรง ได้แต่พูด อือๆ เท่านั้น แล้วไม่ได้กล่าวอะไรอีกเลย ท่านพระอาจารย์คำมีจึงได้จัดช่างไปถ่ายรูปหลวงปู่ เพื่อทำบล็อกสร้างเหรียญ เหรียญรุ่นแรกนี้ จึงได้ชื่อว่า “เหรียญวันสร้างสระ” ซึ่งเป็นเหรียญเดียวที่สร้างในขณะที่หลวงปู่ยังมีชีวิตอยู่

เหรียญรุ่นแรก ลักษณะเหรียญรุ่นแรก เป็นเหรียญรูปไข่ ขนาดกะทัดรัด มีรูปหลวงปู่พรหมครึ่งองค์อยู่ด้านหน้าเหรียญ (ซึ่งถอดพิมพ์มาจากรูปถ่าย) มีตัวหนังสือเขียนไว้ว่า พระอาจารย์พรหม จิรปุญโญ ด้านหลังจะมียันต์ และบอกปี พ.ศ. ที่สร้าง คือ ๒๕๐๖ มีเนื้อทองแดงกะไหล่ทอง และทองแดงกะไหล่เงิน

เหรียญรุ่นแรกนี้ จำนวนการสร้างไม่แน่ชัด คนเฒ่าคนแก่เล่าบอกต่อๆ กันว่า **พระอาจารย์คำมี** ได้ถวายให้หลวงปู่ไว้แจก ๒๐๐ เหรียญเท่านั้น แต่คิดว่าจะสร้างจำนวนไม่มาก เมื่อพระอาจารย์คำมีสร้างเหรียญเสร็จแล้ว ก็ได้นำไปให้กับหลวงปู่ ท่านจะปลุกเสกอธิษฐานจิตเมื่อใดอย่างไร ไม่มีใครทราบ โดยปรกติ ท่านจะไม่ยอมจัดทำเครื่องรางของขลัง หรือสิ่งอื่นใดในท่านองนี้ อยู่แล้ว แต่ครั้งนี้ท่านอนุญาต ก็น่าเชื่อว่าท่านคงจะปลุกเสกให้

ตามปรกติ **หลวงปู่พรหม**จะไม่รับนิมนต์ใครไปไหนง่ายๆ ท่านจะอยู่แต่ในวัด สร้างโน่นสร้างนี่อยู่ตลอด เคยมีญาติโยมนิมนต์ท่านไปฉันภัตตาหารที่บ้าน ท่านก็ไม่รับคำ ก็ได้แต่อ้อนวอนซึ่งต้องใช้เวลาถึง ๓ ปีกว่า ท่านจึงตกลงไปให้ การปลุกเสกพระเครื่องก็เช่นกัน ปรกติแล้วท่านจะไม่สนใจเรื่องเช่นนี้ เคยมีพระผู้ใหญ่มาขอร้องท่าน โดยมาหาและหอบหิ้วพระมาพร้อม ท่านขัดนิมนต์ไม่ได้ ก็ให้ศิษย์เอาพระไปไว้ที่หน้าพระประธานในห้องท่าน แต่ก็ไม่เคยมีใครเห็นท่านนั่งปลุกเสกพระโดยตรงทันที หลังจากที่**ท่านพระอาจารย์คำมี**รับเหรียญกลับคืนมาแล้ว ก็ยังได้นำเข้าพิธีพุทธาภิเษกในที่อื่นๆ อีก ก่อนที่จะนำออกแจกจ่ายให้แก่ผู้มีศรัทธาต่อไป

เรื่องการจัดสร้างวัตถุมงคล**หลวงปู่พรหม**ในรุ่นต่อมา ศิษยานุศิษย์เป็นผู้จัดสร้าง โดยรุ่น ๒ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ และรุ่น ๓ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ สร้างเป็นเหรียญ เพื่อนำปัจจัยที่ได้มาก่อสร้างเจดีย์จิริบุญโย ส่วนรุ่นที่ ๔ สร้างเป็นเหรียญ รูปหล่อ ฝ้ายันต์ เพื่อแจกในงานฉลองการบูรณปฏิสังขรณ์เจดีย์จิริบุญโย และพิธีเททองยกฉัตรเจดีย์ ในวันที่ ๑๖ - ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๑

พ.ศ. ๒๕๐๖ - ๒๕๑๑ จำพรรษาวัดประสิทธิธรรม

เมื่อ**หลวงปู่พรหม จิริบุญโย** ท่านกลับไปพัฒนาวัดที่บ้านเกิด คือ วัดตาลนิมิตร จนแล้วเสร็จสมบูรณ์ดังกล่าวมา จากนั้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๖ เป็นต้นมา ท่านกลับมาพักจำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรม และท่านได้อยู่จำพรรษาตราบนานวันที่ท่านถึงแก่กรรมภาพ วัดประสิทธิธรรม จึงเป็นวัดสุดท้ายที่หลวงปู่ท่านอยู่จำพรรษา และเป็นวัดที่หลวงปู่ท่านพักจำพรรษาต่อเนื่องกันนานที่สุด

โดยในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ เป็นอีกปีหนึ่งที่**หลวงปู่ผาง ปริบุญโย** ศิษย์เอกองค์สำคัญได้มาพักจำพรรษากับท่าน โดยประวัติหลวงปู่ผาง บันทึกไว้ดังนี้

“ปีพุทธศักราช ๒๕๐๖ ท่าน (**หลวงปู่ผาง ปริบุญโย**) พักจำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรม หลังออกพรรษาแล้ว ได้วิเวกไปทางดงหม้อทอง พักอยู่ระยะหนึ่งได้ออกวิเวกต่อไปทางภูวี่ ภูทอก ไปพักกับ**พระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ** ระยะหนึ่ง แล้วออกวิเวกต่อไปยังภูลังกา”

หลวงปู่พรหมเทคนิโพรตคุณแม่ชีตื้อก่อนมรณะ

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านดำเนินตามหลักธรรมคำสอนขององค์พระบรมศาสดา ในเรื่องการสงเคราะห์ครอบครัวญาติพี่น้องได้อย่างหมดจดงดงาม ดังนี้

คุณแม่ชีตื้อ ท่านเป็นน้องสาวแท้ๆ ของหลวงปู่พรหม ท่านได้ออกบวชเป็นแม่ชีตลอดชีวิต หลังจากที่หลวงปู่ออกบวชไม่นาน และต่อมาหลวงปู่ท่านกลับมาสร้างวัดประสิทธิธรรม คุณแม่ชีตื้อ ท่านก็ได้ติดตามหลวงปู่มาอยู่รักษาศีลปฏิบัติธรรมและอยู่ช่วยทำงานวัด ในบั้นปลายคุณแม่ชีตื้อ ท่านป่วยหนัก บวมทั้งตัว ขาก็บวม ท้องก็บวมใหญ่ สันนิษฐานว่าท่านป่วยเป็นโรคไต มีคุณยายคนหนึ่ง สมัยเป็นเด็กนักเรียนได้มาปฏิบัติดูแลคุณแม่ชีตื้อ พอเลิกโรงเรียนแล้วก็มาช่วยท่านทำงาน เช่น ถอนหญ้า ถอนอะไรที่ภูิหลวงปู่ หาบน้ำ รดต้นไม้ เป็นต้น

คุณแม่ชีตื้อป่วยกระเสาะกระแสะนานอยู่หลายเดือน แต่ว่าตอนป่วยหนักๆ ก็ไม่นานนัก ท่านป่วยมาเรื่อยๆ เดินเหินได้อยู่ แต่ว่าไม่ค่อยสบาย หลวงปู่พรหมท่านเมตตาไปเยี่ยม ไปให้กำลังใจคุณแม่ชีตื้อถึงที่พักซึ่งเป็นสำนักแม่ชีอยู่ในเขตวัด วันไหนถ้าคุณแม่ชีตื้อเจ็บปวดเวทนามาก ท่านก็เมตตาไปเทศน์โปรด ในคืนวันที่คุณแม่ชีตื้อจะหมดลมหายใจ หลวงปู่ท่านก็เมตตาไปโปรด ท่านไปนั่งอยู่ข้างที่นอนด้านหัวคุณแม่ชีตื้อตลอดคืน โดยท่านไม่ยอมนอน ในคืนวันนั้นท่านเมตตาเทศน์โปรด เทศน์สงเคราะห์ตลอดคืน ถ้าคุณแม่ชีตื้อเจ็บปวดร้องครวญคราง ท่านก็เทศน์ธรรมะให้สติ ให้กำลังใจ ให้อดทน ท่านเทศน์โปรดจนคุณแม่ชีตื้อหมดลมหายใจจากไปด้วยอาการสงบ ต่อหน้าต่อตาท่าน

พ.ศ. ๒๕๐๘ สร้างศาลาเสา ๕๐ ต้น

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านมีอายุนับได้ ๗๕ ปี ด้วยในระยษนี้ดำเนินเข้าสู่บั้นปลายชีวิตของท่าน และด้วยชื่อเสียงกิตติศัพท์กิตติคุณอันโด่งดังของหลวงปู่พรหม ซึ่งเกิดจากที่หลวงปู่ได้บำเพ็ญจริยา ๓ มาโดยตลอด ทั้งเกิดจากครูบาอาจารย์ท่านแนะนำ และจากศิษย์ผู้ที่เคยสัมผัสรับใช้ใกล้ชิด หรือจากผู้เคยมากราบไหว้แล้วเกิดความเคารพศรัทธา ซึ่งต่างก็ได้แนะนำบอกเล่ากันปากต่อปาก ทำให้ญาติโยมพุทธบริษัททั้งใกล้และไกลที่ได้ฟังมาเกิดความเคารพศรัทธา ต่างก็มุ่งมั่นตั้งใจเดินทางมากราบไหว้ฟังธรรม ปฏิบัติธรรม หรือมาบำเพ็ญบุญกับหลวงปู่พรหม ที่วัดประสิทธิธรรมกันจำนวนมากขึ้น

สำหรับสถานที่รองรับที่มีอยู่ในขณะนั้น คือ ศาลากลางน้ำ จึงคับแคบไปถนัดใจ ไม่เพียงพอต่อบรรดาศรัทธาญาติโยมที่มาประกอบงานบุญ โดยเฉพาะงานบุญใหญ่ๆ เช่น งานกฐิน เป็นต้น ดังนั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ หลวงปู่พรหมท่านจึงเป็นผู้นำพาพระเถรชาวบ้านร่วมกันสร้างศาลา

อเนกประสงค์หลังใหญ่ขึ้น สามารถจุคนได้หลายร้อยคน โดยสร้างด้วยไม้ทั้งหลัง สถานที่ตั้งของศาลาหลังนี้ถูกสร้างขวางตะวัน คือ จากหน้าพระอุโบสถทุกวันนี้มาถึงตรงหน้าเจดีย์จิริบุญโย ขนาดของศาลากว้าง ๑๒ เมตร และยาวถึง ๓๖ เมตร โดยมีต้นเสาทั้งหมด ๕๐ ต้น มีบันไดทางขึ้น ๓ ด้านสำหรับหลังคามุงด้วยสังกะสี ซึ่งสมัยนั้นถือว่าเป็นศาลาอเนกประสงค์หลังใหญ่มาก ต่อมาเรียกว่า “ศาลาเสา ๕๐ ต้น”

เมื่อสร้างศาลาเสา ๕๐ ต้นแล้วเสร็จ ก็ใช้เป็นสถานที่ประกอบงานบุญใหญ่ๆ ของทางวัดประสิทธิธรรม เช่น งานบวชสามเณร (บวชพระที่วัดผดุงธรรม) งานบุญเข้าพรรษา งานบุญออกพรรษา งานบุญข้าวสาก (กระยาสารท) งานบุญกฐิน และเมื่อหลวงปู่พรหมท่านมรณภาพลงในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ได้ใช้เป็นสถานที่ตั้งบำเพ็ญกุศลศพของท่าน ซึ่งตั้งอยู่นานถึงปีเศษ จึงจัดงานประชุมถวายเพลิงศพท่าน โดยศาลาเสา ๕๐ ต้นนี้ สามารถรองรับพุทธบริษัทที่มาร่วมงานกันอย่างเนืองแน่นคับคั่ง สมดังเจตนาที่หลวงปู่ท่านได้พิจารณาสร้างไว้ล่วงหน้า และต่อมาศาลาเสา ๕๐ ต้นได้ผุพังชำรุดทรุดโทรมลงตามกาลเวลา ปัจจุบันทางวัดได้ทำการรื้อถอนแล้ว

จัดสร้างรูปเหมือนหลวงปู่พรหมขนาดเท่าองค์จริง

ในบั้นปลายชีวิตของหลวงปู่พรหม จิริบุญโย ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ท่านเมตตาอนุญาตให้บรรดาศิษยานุศิษย์โดยการนำของหลวงปู่ลี จิตธมโม จัดสร้างรูปเหมือนขนาดเท่าองค์จริงของท่านไว้เป็นอนุสรณ์เครื่องระลึก เพื่อให้ชาวบ้านดงเย็นและพุทธบริษัทในภายหน้าได้กราบไหว้บูชา ซึ่งคณะศิษย์ต่างดีใจกันมาก หลวงปู่ลีและคุณพ่อสีโท จึงเดินทางเข้ากรุงเทพมหานคร เพื่อติดต่อว่าจ้างโรงหล่อพระ นับเป็นรูปเหมือนองค์เดียวที่จัดสร้างในสมัยที่หลวงปู่ยังมีชีวิตอยู่

เมื่อหล่อรูปเหมือนหลวงปู่พรหมแล้วเสร็จ ชาวบ้านดงเย็นได้มากราบขออนุญาตหลวงปู่จัดงานใหญ่ฉลองที่ลานวัดผดุงธรรม กำหนดงาน ๗ วัน ๗ คืน มีกีฬาการละเล่น เช่น ชกมวย รถไต่ถัง ชิงช้าสวรรค์ ฯลฯ พร้อมกับอัญเชิญรูปเหมือนของท่านมาที่ลานวัดผดุงธรรมให้ชาวบ้านได้กราบไหว้บูชา บรรดาศิษยานุศิษย์ได้กราบนิมนต์หลวงปู่ไปชม หลวงปู่ไปเดินรอบๆ ดูรูปเหมือนของท่าน และก็พูดว่า “คือผีหลอกแท้” ความหมาย คือมันไม่สวยไม่เหมือนที่เดียว ดูแล้วไม่มีชีวิตชีวา ท่านก็เลยว่ามันเหมือนผีหลอก ซึ่งเป็นคำของคนโบราณท่านจะชอบพูดกัน เพราะรูปเหมือนเป็นสิ่งที่ไม่ค่อยมีในสมัยนั้น และการปั้นให้เหมือนจริงก็ทำได้ยาก สาเหตุประการหนึ่งคือ รูปถ่ายของหลวงปู่ในอิริยาบถนั่งมีเพียงภาพถ่ายหน้าตรงเพียงภาพเดียว จึงไม่สามารถเก็บรายละเอียดใบหน้าของท่านมาปั้นได้ครบทุกด้าน และเมื่อคราวงานประชุมเพลิงศพหลวงปู่พรหมทางวัดก็ได้อัญเชิญให้พุทธบริษัทกราบไหว้บูชา และต่อมาได้อัญเชิญประดิษฐานในเจดีย์จิริบุญโย

ก่อนเข้าพรรษาปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ท่านปรามนาครเรื่องคุณไสย

หลวงปู่พรหม จิรบุญโณ ท่านสอนพุทธบริษัทให้ยึดมั่นในพระรัตนตรัย ส่วนเรื่องวิชาอาคมคุณไสย เป็นเดรัจฉานวิชา ท่านจะห้ามปราม เหตุการณ์นี้เกิดก่อนเข้าพรรษาปี พ.ศ. ๒๕๑๑ มีผ้าขาวรอบวชพระ ๒ องค์ ก่อนเป็นผ้าขาวเคยไปเรียนวิชาอาคม ตอนเรียนต้องไปลอดปล่องซีปล่องเหยี่ยวมันถึงจะขลัง สมัยก่อนบ้านดงเย็นมีเสือชุกชุม กลางคืนลงมาไม่ได้ ชาวบ้านสร้างบ้านไว้สูงๆ แล้วเจาะรูไว้เพื่อจะซีจะเหยี่ยวลงมา

ที่นี้บ้านดงเย็นมีผู้หญิงตาย คลอดลูกออกมาแล้วไปอยู่ไฟก็เลยตาย ชาวบ้านเขาเรียกว่าตายโหง ก็เลยเอามาฝังไว้ที่ป่าช้า ความดีชนของผ้าขาวขณะเป็นวัยรุ่น ก็ชวนกันออกไปปลุกผีตายโหงที่ป่าช้า แอบหลวงปู่พรหมมุดรั้ววัดออกไปทางทิศเหนือ ตอนทำพิธีปลุกผีประมาณบ่ายสามหรือสี่โมง เดินไปป่าช้าก็พบร่องรอย สมัยก่อนคนตายโหง ทางอีสานจะทำหลาวไม้ไผ่ผ่าแหลมหัว แหลมท้ายยาวประมาณ ๖๐ - ๗๐ ซม. เสียบปักไว้รอบๆ หลุม แล้วคล้องสายสิญจน์ชิงรอบ แล้วก็เอาหนามคลุมเอาไว้กันผีออกมาจากหลุม คล้ายๆ เป็นพิธีสะกดผีไว้ ผ้าขาวคนหนึ่งพ่นบริกรรมคาถาไป กระที่บตึงๆๆ ไป ผ้าขาวอีกคนหนึ่งก็ถอนแล้วเขวี้ยงไป พอเสร็จแล้วก็พูดว่า “คืนนี้ ให้มึงออกไป ไปดูหน้าลูกมึง แต่มึงอย่าไปทำอะไรเขานะ ถ้ามึงทำอะไร มึงตายอีก !”

พอตกกลางคืน ผ้าขาวสองคนก็ไปรอดูอยู่กุฏิใกล้รั้วออกไปทางป่าช้า ประมาณสองทุ่มกว่าก็พูดว่า “เฮ้ย ! เมื่อไหร่มึงจะออกไปวะ กูให้มึงไป” สักพักหนึ่งเสียงร้อง “โอ๊ยๆๆ !” เสียงคนร้องสะอึกสะอื้น วิญญาณออกจริงๆ พ้อออกไป “มึงไป ! มึงไป ! ไป !” อันนี้คนตายใหม่ๆ ตายได้สองหรือสามวันแค่นั้นเอง ตอนนั้นยังเป็นผ้าขาวทั้งคู่ด้วย ไร่เรื่องกลัวหลวงปู่พรหมว่านี่ไม่กลัวเลยกลัววิญญาณ วิญญาณไปจริงๆ เลย แต่มันเข้าบ้านไม่ได้ เพราะว่าผ้าขาวสั่ง “ให้มึงอ้อมบ้านไป” เสียงหมาเห่าหอนจากบ้านดงเย็น ไป ไปเรื่อย ลงทุ่งไต้ฝุ่น หมาเห่าหอนสักพักหนึ่ง ตอนเกือบสามทุ่มกว่า ทางนี้กระที่บพื้นดิน “เฮ้ย ! กลับได้แล้วๆ” ก็บริกรรมคาถา เสียงหมาเห่าหอนกลับมา โอ๊ย ! ขนหัวลุกเลย “มากลับมา กลับมา” ได้ยินเสียงหมาเห่าหอน แต่ไม่เห็นตัว พอวิญญาณมาถึงหลุมแล้วมันจะลง มันก็คงไม่อยากจะลงหลุม “มึงจะตายนะไอ้นี้” กระที่บดินอยู่อย่างนี้ กระที่บพื้นปึกๆ ร้อง “มึงจะตาย” วิญญาณเงิบเลย ทำพิธีอยู่ที่วัด แต่วิญญาณลงหลุมที่ป่าช้า

รุ่งเช้าพอฉันข่าวเสร็จ ญาติโยมกลับบ้านแล้ว ผ้าขาวทั้งสองก็สงสัย “แหม ! วันนี้หลวงปู่ทำไมไม่กลับกุฏิ ? หลวงปู่พรหมท่านอยู่กุฏิของท่าน แต่ท่านทราบที่ผ้าขาวไปทำอะไรกัน ท่านจึงดูสอนว่า “ผ้าขาวสองคนนะไปทำอะไรไว้ รู้ตัวเปล่าว่ามันไม่ดี เราไม่สั่งไม่สอน” ท่านว่า “ไปทำอันนั้นให้มันเรียบร้อยซะ และอย่าทำอีก ถ้าทำแบบนี้อยู่ด้วยกันไม่ได้” ผ้าขาวก็ปรึกษากัน เพราะว่าไม่ได้กำหนดให้ฝึมน้อยกว่าวัน ออกก็วัน ก็เลยตัดสินใจไป ไปก็ไปปักที่นี้ ก็บริกรรมคาถา

แล้วเอาหลาวไม้ไผ่มาเสียบๆ เสียบหัว เสียบขา เสียบมือ เสียบอะไรๆ แล้วเอาสายสิญจน์มาต่อ “อ้าว ! จากแต่นี้ต่อไป มึงอย่าออกไปอีกนะ ถ้ามึงออกไปอีกมึงตาย ! ตายไม่ได้ ผุดได้ เกิดอีกเด้อที่นี้ อยู่ที่นี่ !” ป๊อบ ! กระทบสามครั้ง “ไป กลับเถอะ” ก็พากันเดินกลับวัด

หลวงปู่ท่านก็ไม่ได้เทศน์สอนอะไรอีก “ให้เลิกให้หยุด ถ้าทำนั้น ข้อยไม่ให้อยู่ อยู่กับข้อย ไม่ได้” ท่านห้ามเรื่องเล่นวิชาอาคมคุณไสย มันเป็นเดรัจฉานวิชา ผิดทางพระด้วย เรื่องคุณไสยนี้มีคนหนึ่งเก่งทำคุณไสย สะกดจิต เขาบอกว่า “วัดหลวงปู่พรหมนี่อะไรๆ ก็เข้าไม่ได้ เพราะว่ามี กองไฟล้อมรอบ ไฟลุกเป็นเปลวรอบวัด วิญญูณต่างๆ พวกภูติผีปีศาจนี่เข้าไม่ได้”

ส่วนการขอบวชเป็นพระชฎงกรรมฐาน ถ้าตามนโยบายของหลวงปู่พรหม “นุ่งห่มขาวอยู่ ๓ เดือน บวช ๓ ปี ข้อย (ข้า) ถึงจะสนใจ” ตอนหลังท่านก็ผ่อนผันอนุโลม การเป็นผ้าขาววันแรก ก็ต้องฝึกกินมือเดียวแล้วทำงานทุกอย่าง ท่านฝึก ท่านสอนมาก ท่านว่าคนขี้เกียจอย่ามาบวช คนที่จะบวชต้องขยันอย่างเดียว เมื่อเป็นผ้าขาวครบ ๓ เดือน และท่องขานนาคได้แล้ว ต่อมา ผ้าขาวทั้งสองก็ได้บวชเป็นพระและมาอยู่จำพรรษากับท่าน”

พ.ศ. ๒๕๑๑ จำพรรษาวัดประสิทธิธรรมเป็นพรรษาสุดท้าย

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ จำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรมเป็นพรรษาสุดท้าย ก่อนมรณภาพ มีเหตุการณ์ในปีนี้ ดังนี้

“พระเณรที่อยู่ร่วมจำพรรษาในปีนั้นประมาณ ๑๒ องค์ หลวงปู่พรหมท่านให้แยกกันอยู่ ส่วนหนึ่งอยู่วัดผดุงธรรม อีกส่วนหนึ่งก็อยู่กับหลวงปู่พรหม ที่วัดประสิทธิธรรม พระเณรที่อยู่ จำพรรษากับหลวงปู่ มีพระ ๕ องค์ ในปีนี้หลวงปู่สอนไม่ได้ อยู่จำพรรษาด้วย และมีเณร ๔ องค์

ตามปรกติของหลวงปู่พรหม ท่านชอบพระน้อยๆ ตามปฏิปทาของท่าน ท่านจะไม่รับคนเข้ามาบวชง่ายๆ แต่มันขัดศรัทธาพี่น้องบ้านดงเย็นและบ้านถ่อนไม่ได้ ท่านเคยพูดว่า “บวชเข้าวัด เป็นนาค ๓ เดือน บวช ๓ ปี ข้อยถึงจะสนใจ ไม่ใช่บวชเข้ามากินข้าววัดนอนศาลา บวชเข้ามาเฮตั่ง” (เฮตั่ง คือ เฮๆ ฮาๆ) พระหนุ่ม ๒ - ๓ องค์รวมกันเข้าก็เฮ อย่างนี้ไม่ได้ บวชเป็นพระแล้ว ต้องเคร่งครัดในพระธรรมวินัย ต้องปฏิบัติภาวนา บวช ๓ ปี ท่านถึงจะสนใจ แต่พรรษาสุดท้ายของท่านก็อนุโลมให้พระบวชตอนเข้าพรรษา ๑ พรรษา ในช่วงนั้นพระต้องบ่มบาตรเอง ขัดบาตร ทำบาตรเอง ไม่ได้ซื้อเหมือนอย่างทุกวันนี้

ในช่วงเข้าพรรษา หลวงปู่พรหมท่านจะแนะนำสอนให้พระศิษย์อธิษฐานจิตว่าจะทำอะไร ใน ๓ เดือนนี้ องค์ไหนจะทำอะไร ให้ทำเป็นกิจจะลักษณะ ให้เป็นนิสัยติดไปเรื่อยๆ อธิษฐานจิตอะไรก็แล้วแต่ใครจะอธิษฐาน ให้เอาอะไรสักอย่างหนึ่ง และท่านก็เน้นให้พระเณรเดินจงกรม

นั่งสมาธิภาวนา ส่วนเรื่องท่านต้อนรับแขกเทพ พวกเทวดามาขอฟังธรรมท่านก็มี ตอนคำคืนโทษ พวกเทพเทวดามา ท่านก็ว่า “ไป พวกมันไปนั่นเถอะ เดียวจะคุยกับกลุ่มนั่นกลุ่มนี่”

ส่วนการเทศนาธรรม ในบั้นปลายชีวิตของหลวงปู่พรหม โดยเฉพาะในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ซึ่งเป็นพรรษาสุดท้ายนี้ ท่านเทศน์ไม่ค่อยบ่อย คือ ท่านจะไม่สนใจทำอะไร การเทศน์ก็มีบ้าง แต่ส่วนใหญ่ถ้าเป็นวันพระ เข้าไปทำวัตรสวดมนต์เย็น ท่านก็จะเมตตาเล่าอะไรให้ฟังบ้างเล็กๆ น้อยๆ เป็นคติเตือนใจบ้าง ท่านจะพาปฏิบัติ เดินจงกรม นั่งสมาธิให้ดู ทำงานให้ดู และท่านไม่รับกิจนิมนต์ใดๆ เลย แม้แต่ฉันจังหันเข้าที่บ้นญาติโยม ท่านก็ไม่ไป เพราะว่าตอนบั้นปลายชีวิตท่านไม่สะดวก ท่านฉันเสร็จแล้ว ท่านจะเข้าห้องน้ำทันที ในปีนี้ท่านรับกิจนิมนต์ทิดเรื่องเพียงคนเดียว ทิดเรื่องทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ท่านให้ความเมตตาดีมาก ท่านจึงไปสวดมนต์ฉันเข้าให้ นอกนั้นท่านไม่ไป

เมื่อมีเจ้านายผู้ใหญ่มากราบหลวงปู่ที่วัดประสิทธิธรรม ท่านไม่ยอมต้อนรับ ท่านบอกว่า “ขอยไม่ยอมเป็นพระเจ้าพระนาย” คำว่า “พระเจ้าพระนาย” คือ เจ้านายใหญ่ๆ โตะๆ หรือแขกผู้มีเกียรติ ไปหาไปกราบแล้วท่านต้องต้อนรับ ท่านไม่เอา ท่านจะไม่ต้อนรับแขกผู้มีเกียรติ ท่านจะไม่รับเลยตรงนั้น ท่านก็ว่า “ไปห้องคั่นนั่นเด้อ” แล้วท่านก็ไปของท่าน ตอนนั้นมีท่าน-พระอาจารย์เวิน เป็นพระพี่เลี้ยง ท่านมาจากวัดกุดเรือคำ แต่มาจำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรม ท่านจะคอยต้อนรับแขกผู้ใหญ่แทนหลวงปู่ ปัจจุบัน ท่านสึกไปแล้ว”

ครูบาอาจารย์มากราบคารวะเยี่ยมเยียนเสมอๆ

พระอัฐดงกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ท่านถือเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน ดังที่เรียกว่า “ครอบครัวกรรมฐาน” ท่านจะไปมาหาสู่กัน ไปกราบคารวะเยี่ยมเยียนกัน ดังกรณีของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ จะมีครูบาอาจารย์เดินทางมากราบคารวะเยี่ยมเยียนท่านเสมอๆ

นอกจากการมากราบทำวัตรขอขมาในช่วงก่อนเข้าพรรษาแล้ว ครูบาอาจารย์ที่มากราบคารวะเยี่ยมเยียนหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ เป็นประจำ เช่น หลวงปู่ลี จิตรมโณ หลวงปู่สุภาพ ธรรมปณฺโณ หลวงปู่อ่อนศรี ฉานวโร หลวงปู่จันดี เขมปณฺโณ ท่านเป็นพระศิษย์และวัดอยู่ใกล้วัดประสิทธิธรรม ท่านจึงมาได้บ่อย ส่วนหลวงปู่บุญ ชินวิโส ท่านพระอาจารย์คำมี สุวณฺณสิริ (พระครูศรีภูมานุรักษ์) ท่านพระอาจารย์วัน อุตตโม ท่านพระอาจารย์จวน กุลเชฏฺโฐ ท่านพระ-อาจารย์สิงห์ทอง ธรรมวโร หลวงปู่สนั่น รกฺขิตสิโล หลวงปู่สมภาร ปณฺณาวโร หลวงปู่ผ่าน ปณฺณาทิโป หลวงปู่ลี กุสลโร หลวงปู่อดม ญาณรโต หลวงปู่จันทา ถาวโร ฯลฯ ท่านก็มากราบคารวะ หลวงปู่เทศก์ เทศฺรสิ ท่านก็เคยมาเยี่ยมเยียน สำหรับ หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ท่านก็เคยแวะมากราบเยี่ยมและมาพักที่วัดกับหลวงปู่พรหมก็หลายครั้ง

หลวงปู่พรหมทวนปาฏิโมกข์ครั้งสุดท้าย

การลงอุโบสถฟังปาฏิโมกข์ครั้งสุดท้าย มีหลวงปู่พรหมและพระศิษย์รวม ๕ องค์ พระศิษย์ส่วนใหญ่มีแต่ปู่ คือ บวชนานแต่ไม่เคยเปิดหนังสือปาฏิโมกข์ ครบองค์สงฆ์ต้องสวดปาฏิโมกข์ มีหลวงปู่พรหมท่องได้องค์เดียว ถ้าไม่มีพระสวดปาฏิโมกข์ พระศิษย์จะหนีไปวัดป่าบ้านดงดารา ให้เหลือแค่ ๓ ถ้า ๓ ไม่ต้องสวด ถ้าไม่มีพระสวดปาฏิโมกข์ก็ต้องไปที่อื่น เพื่อไม่ให้ขาดกิจวัตร พระบวชใหม่ท่านสวดได้ จึงขอขึ้นสวด

หมวดพระวินัย มหาวรรค ข้อ ๒. อุโบสถขันธกะ (หมวดว่าด้วยอุโบสถ) บัญญัติไว้ดังนี้

“พระมี ๔ รูป ตรีสนอนุญาตให้สวดปาฏิโมกข์ ถ้ามี ๓ รูป หรือ ๒ รูป ให้ประชุมกันบอกความบริสุทธิ์แก่กันและกัน เรียกว่า ปาริสุทธอุโบสถ ถ้ามีรูปเดียว ให้ปิดกวาดสถานที่คอยภิกษุอื่น เมื่อไม่เห็นมาให้อธิษฐาน คือ ตั้งใจระลึกว่า วันนี้เป็นวันอุโบสถ ถ้าไม่ทำ ต้องอาบัติทุกกฏ”

ช่วงนั้นเป็นช่วงก่อนที่หลวงปู่พรหมจะมรณภาพ เป็นการลงอุโบสถฟังปาฏิโมกข์ครั้งสุดท้ายของหลวงปู่พรหม หลังจากทีสวดปาฏิโมกข์จบ หลวงปู่ก็เลยคล้ายๆ มีคำติชม แล้วท่านก็พูดให้กำลังใจและเล่านิทานสั้นๆ ให้ฟังว่า “เออ ! ก็ตินะ บวช ๙ องค์ ๑๐ องค์ เหลือองค์เดียว ถ้าอยู่ต่อไป ก็เจตินะ การสวดปาฏิโมกข์มีวันนี้ (วันนี้) ก็ดี แต่ว่าคำที่มีก็ไม่เว้า (พูด) คำที่เว้าออกมา บางคำก็ไม่มี” ตำราหลวงปู่ท่านแม่นยำมาก ท่านท่องปาฏิโมกข์ได้ ตอนทวนปาฏิโมกข์ ท่านไม่ได้เปิดตำรา ท่านฟังในใจไปเรื่อยๆ ท่านฟังไป ตรงไหนผิด ตรงไหนใช่หรือไม่ใช่ ท่านจำได้ แต่ท่านก็ไม่ได้ทักว่าท่องผิดอย่างนั้นอย่างนี้

ส่วนนิทานนี้ท่านก็บอกว่า อานิสงส์ปาฏิโมกข์มันตินะ สมัยก่อนครั้งพระพุทธกาล มีนิทานเล่ามาว่า สองผิวเมีย ผู้เป็นผู้นี้บวชนานทำงานทำการไม่ค่อยเป็น ไม่ค่อยเก่ง พอตาแม่ยายก็เลยรังเกียจ ก็เลยให้ไปอยู่หัวไร่ปลายนา ผู้เป็นเมียก็สงสารผิวเลยให้ไปอยู่ด้วย พอไปอยู่ด้วยกันหน้านั้นหน้าเกี่ยวข้าว ผัวก็เกี่ยวข้าวไม่ค่อยเก่ง มีแต่เมียไปเกี่ยวข้าว พอชาวบ้านชาวช่องเขาเกี่ยวเสร็จแล้ว เขาก็เผาฟาง เผาที่นา มันก็เลยลามมาทานาสองผิวเมียนี เมียไปเกี่ยวข้าวอยู่หัวนา ผัวขึ้นมาอยู่ที่เถียงนา ไฟก็ไหม้มา ไหม้มา ไหม้มา วนเข้า วนเข้า วนเข้าจะถึงเถียงนา เมียอยู่หัวนาก็มองเห็น ก็วิ่งมาว่าไฟต้องไหม้เถียงนา ไหม้ลอมข้าว ไหม้ผัวตัวเองตายแน่ ก็เลยวิ่งฝ่ากองไฟมาถึงก็ตะโกนว่า “ทำไมเจ้าไม่มาดับไฟ เจ้ามานั่งอะไร” แต่มองไปแล้วเห็นผู้นี้กำลังนั่งพนมมือสวดมนต์อยู่ ท่านพูดอย่างนั้นนะ

สรุปแล้ว ผัวเขาสวดปาฏิโมกข์ อานิสงส์ปาฏิโมกข์ พอเมียมานั้น เขาก็ไม่สนใจ เขานั่งสวดปาฏิโมกข์อย่างเดียว เพราะเคยบวชเป็นพระมานาน พอสวดปาฏิโมกข์จบ ปรากฏว่าไฟลอบ

เข้ามา ลอบเข้ามา ไฟก็ดับเอง นี่แหละคืออานิสงส์ปาฏิโมกข์ ท่านเป็นผู้หนึ่งที่สามารถทำตรงนี้ได้
ก็นับว่าดีนะ นับว่าเป็นบุญเป็นกุศลนะ

เรื่องเล่าพระศิษย์หลวงปู่พรหม

หลวงปู่ผาง ปริบูรณ์ ท่านไม่ค่อยอยู่อยู่กับหลวงปู่พรหม หายไป จนหลวงปู่พรหมมรณภาพ
ปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ถึงเห็นท่านกลับมา หลวงปู่ผาง ทำไมท่านไม่อยู่อยู่กับหลวงปู่พรหม ท่านบอกว่า
จริตของท่านไม่ชอบทำงาน หลวงปู่พรหมท่านพระทำงาน หลวงปู่ผางท่านเลยไม่อยู่ ส่วนมากท่าน
ไปอยู่กับหลวงปู่ชอบ แล้วก็จรดงศ์ไปในที่ต่างๆ

หลวงปู่พรหม ท่านจะอยู่นี่ตลอด องค์กรที่อยู่กับท่าน คือ หลวงปู่สอน อุตตรปญโญ ท่านเป็น
คนบ้านตาลเหมือนกัน เป็นลูกหลานของท่าน หลังจากที่หลวงปู่พรหมท่านมรณภาพ หลวงปู่สอน
ท่านไปอยู่กับหลวงปู่จวน ท่านก็ให้หลวงปู่ผางอยู่ที่นี่ แล้วท่านก็ออกไป ท่านว่า ท่านอยู่มานานแล้ว
ปรกติก็อยู่ตอนหลวงปู่พรหมมีชีวิตอยู่ ท่านก็จะไปเรื่อยๆ แต่ว่าท่านต้องกลับมาดูแลหลวงปู่
ต้องไปๆ มาๆ ท่านก็ไปอยู่ทางภูวัญ ภูทอก กับหลวงปู่จวน ท่านก็ไปมรณภาพที่ภูทอก ชาวบ้าน
ไปอาราธนาท่านมาประชุมเพลิงที่วัดใหม่บ้านตาล ก็กลับมาที่นั่น นั่นคือลูกหลานของหลวงปู่ที่อยู่
กับท่าน แต่องค์อื่นๆ ที่ยังมีชีวิตอยู่ที่นี่ก็ไม่ปรากฏ จนกระทั่งตอนหลังหลวงปู่อ๋านี้มา ถึงได้รู้ว่าท่าน
เคยอยู่กับหลวงปู่พรหม ท่านก็มาพักบางทีก็ ๕ วันบ้าง ๑๐ วันบ้าง

หลวงปู่พรหมช่วยสร้างวัดป่าบ้านดงดารา

วัดป่าบ้านดงดารา ตำบลอ้อมกอ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ปัจจุบัน คือ วัดสมประสงค์
เป็นวัดป่ากรรมฐานอีกวัดหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่ไม่ห่างไกลจากวัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น ประมาณ ๔ -
๕ กิโลเมตร ในสมัยก่อนทั้งบ้านดงเย็นและบ้านดงดารา เป็นหมู่บ้านในชนบทในภาคอีสาน สภาพ
พื้นที่ส่วนใหญ่ก็เป็นป่าเป็นดง การเดินทางไปมาหาสู่กันค่อนข้างลำบาก เพราะเป็นทางเดินป่า

ด้วยสภาพผืนป่าแถบบ้านดงดาราเป็นสถานที่เงียบสงบ เป็นที่สัปปายะเหมาะกับการภาวนา
เมื่อพระศิษย์ของหลวงปู่พรหม **จิรบูรณ์** ท่านไปจรดงศ์วิเวกภาวนา เห็นว่าเป็นสถานที่เหมาะสม
ต่อมาจึงได้สร้างเป็นวัดป่าขึ้นมา แม้สภาพในปัจจุบันของวัดป่าบ้านดงดารา ก็ยังเป็นสถานที่
เงียบสงบ เพราะมีผืนนาผืนใหญ่ของชาวบ้านอยู่หน้าวัด สำหรับพระศิษย์องค์สำคัญเคยมาอยู่
จำพรรษา ได้แก่ หลวงปู่สุมาลี (พัว) นิติโก หลวงปู่อุดม จิตปญโญ ฯลฯ

เมื่อพระศิษย์ของหลวงปู่พรหมไปสร้างวัดป่าบ้านดงดารา หลวงปู่ท่านก็เมตตาไปช่วยสร้าง
วัดแห่งนี้ การทอดกฐินภาคอีสานสมัยก่อนจะต้องทำถนนไปก่อน หลวงปู่ท่านพาชาวบ้านดงเย็นไป

ทอดกฐิน เป็นกุศโลบายของท่าน ท่านจะทำถนน ท่านเป็นผู้นำพาชาวบ้านบุกเบิกป่าทำทางไปบ้าน
ดงคารา ซึ่งสมัยนั้นยังเป็นทางเท้าทางเกวียนไปตามป่า การเดินทางจะสะดวกในช่วงหน้าหนาวและ
หน้าแล้ง แต่ในช่วงหน้าฝนนี้ น้ำไหลเซาะเป็นร่องเป็นหลุมเป็นบ่อ ลำบากค่อนข้างทุกทีทุกเล เพราะ
ทางเดินจะเปียกแฉะและเป็นโคลน พอออกพรรษาแล้วฝนหยุดตก ก็บุกเบิกทำถนน ต่อไม้ซุงตอกได้
ก็ซุด ซุดไม่ได้ก็ไปเรื่อยๆ ก็แห่กฐินไป เป็นกุศโลบายของหลวงปู่ เหมือนกับกุศโลบายที่ท่านให้มาทำ
ถนนบิณฑบาตที่วัดผดุงธรรม เล่ากันว่าท่านเห็นคุณค่าของสิ่งของใช้แล้ว ท่านให้อาขวานเก่าๆ ที่
เป็นสนิมแล้ว มีดอีโต้เก่าๆ ที่ทิ้งแล้วกลับมาฝนให้คมแล้วใส่ด้ามใหม่เอาไปใส่องค์กฐิน

นอกจากหลวงปู่ท่านพาทำทางแล้ว ท่านยังเมตตาไปช่วยสร้างศาลาไม้ไผ่หนึ่งหลัง ซึ่งศาลา
ไม้หลังนี้ต่อมาได้ชำรุดทรุดโทรมลง เพราะปลวกกัดกิน ปัจจุบันทางวัดได้รื้อถอนและสร้างศาลา
หลังใหม่อย่างถาวรในบริเวณเดิม

ภาค ๑๖ ปฏิปทาของหลวงปู่พรหม

ท่านไม่รับพระมาก

ในระยะแรกๆ ที่หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านมาพักจำพรรษาอยู่ที่วัดประสิทธิธรรม ยังมีพระเณรติดตามมาอยู่กับท่านไม่มาก ต่อมาหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ท่านถึงแก่กรรมภาพ พระศิษย์หลวงปู่มั่นก็เริ่มเสาะแสวงหาครูบาอาจารย์ ด้วยชื่อเสียงและคุณธรรมของหลวงปู่พรหม ทำให้พระศิษย์หลวงปู่มั่นบางองค์เริ่มหลังไหลมาขออยู่ศึกษาธรรมกับท่านมากขึ้น ซึ่งช่วงนั้นหลวงปู่ท่านเริ่มชราภาพแล้ว และในสมัยนั้นเด็กผู้ชายมาขอบวชเป็นเณรกับหลวงปู่ก็มี โดยส่วนใหญ่มีแต่เณรใหญ่ๆ ที่มาขอบวชเป็นพระก็มีมาก เมื่อใกล้เข้าพรรษาจะมีผู้ชายที่มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์จากหมู่บ้านดงเย็นและหมู่บ้านในละแวกนั้น มาขอฝึกหัดเป็นผ้าขาวและบวชเป็นพระธุดงค์กรรมฐานอยู่จำพรรษากับหลวงปู่

การมาขอบวชกับหลวงปู่พรหม มีทุกพรรษา โดยในแต่ละพรรษาไม่ต่ำกว่า ๑๐ องค์ โดยในช่วงเข้าพรรษานี้จะมีพระเณร ๒๐ กว่าองค์ ส่วนหนึ่งอยู่จำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรมกับหลวงปู่ โดยปฏิปทาของหลวงปู่ท่านรับพระเณรอยู่จำพรรษาไม่มาก พระประมาณ ๔ - ๕ องค์ เณรก็ประมาณ ๓ - ๔ องค์ อีกส่วนหนึ่งก็แบ่งไปจำพรรษาที่วัดผดุงธรรม ปฏิปทาในเรื่องนี้ของหลวงปู่พรหม ครูบาอาจารย์ได้เมตตาเล่าไว้ดังนี้

“ตอนอยู่กับหลวงปู่พรหม ที่วัดประสิทธิธรรม มีพระอยู่จำพรรษาไม่เกิน ๕ องค์ มีอาจารย์คำ (สูงมงคล) บ้านเศรษฐี อาจารย์สอน (อุตตโร) อาจารย์ผาง (ปริบูรณ์) อาจารย์อ่ำ (ธมฺมกาโม) และก็มีหลวงปู่ยงยุทธ ท่านจะไม่รับพระมากนักะ ตอนหลังมาพระเณรจำพรรษากับท่านมาก แต่ก่อนพระไม่เกิน ๕ องค์ มีเณรองค์หนึ่ง อาหารการกินนี้ โอ้โฮ ! มันกันดารเหลือเกิน ตอนไทยทางกรุงเทพฯ มาเห็น เขาก็เกิดความศรัทธา อู๊ย ! เขาเอาเงินทางนั้น มาบำรุงอาหารพระทางนี้ บางอันอาตมากินไม่ได้เลยอยู่นั้น ไปนั้น รถเรือไม่เห็นเข้าไปถึงหอรกทางรถ

หลวงปู่พรหม ท่านนึกถึงตอนที่ท่านธุดงค์ไปอยู่เมืองเหนือกับท่านพระอาจารย์มั่น ครั้นออกพรรษาแล้ว ท่านพระอาจารย์มั่นท่านไม่ค่อยให้พระศิษย์อยู่ใกล้ๆ กัน เพราะบ้านในภูในเขามีบ้านละสองสามหลังเท่านั้น อยู่กับหมูเซอกับกะเหรี่ยง ถ้าอยู่รวมกันมากๆ บิณฑบาตไม่พอฉันพอไม่ตายได้ฉันข้าว ไม่ใช่ไปฉันให้อิ่ม ฉันพออยู่ได้ มันเห็นทุกข์ ถึงได้กำหนดทุกข์ ฉันพออยู่ได้ ชีวิตท่านเป็นไปแค่นั้น ทีนี้ท่านหายสงสัย มันหมดสงสัย ความรู้มันทันหมดแล้วธาตุขันธ์อันนี้ ถ้าจะตายหรือจะอยู่ ท่านก็ไม่สงสัยกับมัน เหมือนกับเรากินแล้ว เราก็ถ่ายออก นั้น”

สำหรับในช่วงหน้าแล้ง มีพระมามาก ๔๐ - ๕๐ องค์ แต่ก่อนพระไม่เคยขาด ส่วนมากพระต่างถิ่นเข้ามาอยู่ มาขอศึกษาปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่ ยิ่งถ้าเป็นช่วงใกล้วันอุโบสถ พระท่านก็จะเดินมาอยู่พักค้างคืนแถววัด มาลงปาฏิโมกข์ แล้วก็มาฟังธรรมหลวงปู่ด้วย พระมา ๔๐ - ๕๐ องค์ ลงอุโบสถสามัคคีพร้อมกัน กุฏิสมัยก่อนมีไม่มาก หลวงปู่ท่านทำแต่กุฏิไม้ หลังใหญ่ก็มีอยู่ แต่ส่วนมากพระที่มา ท่านจะอยู่แคร่ อยู่กระต๊อบกัน เพราะสภาพวัดมันจะเป็นลำห้วย และก็เป็นที่ป่า ท่านจะแขวนกลดภาวนาอยู่กันตามป่า

สภาพของวัดประสิทธิธรรม ในช่วงที่มีพระเณรจำนวนมากมาขออยู่ศึกษาปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่พรหมนั้น คล้ายคลึงกับสภาพของวัดป่าบ้านหนองผือ สมัยที่หลวงปู่มั่นท่านยังมีชีวิตอยู่ กล่าวคือ ฟ้ากาสาวพัสตร์อันเป็นสัญลักษณ์แห่งธงชัยพระอรหันต์ปลิวเหลืองอร่ามตามไปทั่วบริเวณวัด ในขณะที่ท่านสละบาตรออกเดินบิณฑบาตเรียงกันเป็นแถวยาวในหมู่บ้าน ด้วยกิจการก้าวเดินอย่างมีสติพร้อมกับสายตาที่ทอดลงต่ำ และในขณะที่ท่านนั่งเรียงกันบนศาลาเพื่อขบฉันอาหารในบาตรก็ฉันกันอย่างเงียบๆ ไม่พูดคุยส่งเสียงดัง ฯลฯ ล้วนเป็นกิริยาอาการอันสงบ สำรวมระวังของสมณะผู้เห็นภัยอย่างแท้จริง แลดูแล้วงามตามาเคาพเลื่อมใส สำหรับชาวบ้าน ดงเย็นทั้งคนเฒ่าคนแก่ ผู้ใหญ่ หนุ่มสาวและเด็กต่างก็อิมเอบมีความสุขใจในบุญกุศลที่ได้ใส่บาตรถวายจันทน์พระธุดงค์จำนวนมาก ส่วนชาวบ้านที่เลื่อมใสศรัทธามากก็มาอุปฐากรับใช้พระ มาช่วยกิจการงานต่างๆ ภายในวัดอย่างกุลีกุจอขยันขันแข็ง เช่น สร้างกุฏิ ศาลา ปลุกกระต๊อบ ทำแคร่ไม้ ทำทางเดินจงกรม เป็นต้น

กล่าวถึงเรื่องของหลวงปู่คำ สุมงคล วัดป่าสุ่มงคลาราม บ้านเศรษฐี อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ท่านเป็นพระศิษย์สายหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น อีกองค์หนึ่งที่เคยมาอยู่จำพรรษาศึกษาปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ หลวงปู่คำ บ้านเศรษฐีองค์นี้ พ่อตู้สีโท จะกล่าวถึงท่านบ่อยมาก ถ้าหลวงปู่คำมาอยู่กับหลวงปู่พรหมนี้เรียกว่า “แทนหลวงปู่พรหมได้เลย” พระเณรนี้เรียกว่า เคาพและกลัวกันมาก เพราะท่านจะดุมาก ถ้าใครทำอะไรผิด ท่านจะดุทันทีเลย แม้แต่จักรเย็บผ้า ถ้าพระเณรเอาออกมาใช้แล้วไม่เก็บเข้าที่เดิม ท่านก็จะดุ

ถ้านับพรรษานี้ หลวงปู่คำ บ้านเศรษฐี ท่านอาวุโสกว่าหลวงปู่ผาง และอาวุโสกว่ารุ่นหลวงปู่ลี พระครูศรีภูมานุรักษ์ ไม่มาก ท่านมาเกี่ยวข้องกับหลวงปู่พรหมค่อนข้างมาก แต่ไม่มีข้อมูล พ่อตู้สีโทเล่าว่า “โอ้ย ! หลวงปู่คำ ท่านมาใช้จักรเย็บผ้า มันเย็บผ้าไม่ได้ ท่านดุพระใหญ่เลย” สมัยที่หลวงปู่คำท่านมาอยู่จำพรรษากับหลวงปู่พรหม ท่านถือเป็นลูกศิษย์อาวุโสองค์หนึ่ง กล่าวได้ว่าท่านเป็นพี่ใหญ่ ท่านเคาพหลวงปู่พรหมมาก สมัยนั้นหลวงปู่โยท่านก็อยู่ด้วย หลวงปู่โยท่าน

เคารพหลวงปู่คำมาก รุ่นนั้นที่ท่านคุ้นเคยกันก็มีหลวงปู่สอน หลวงปู่ผาง หลวงปู่โย หลวงปู่อ่ำ เพราะท่านเคยอยู่จำพรรษาด้วยกัน

ท่านกำหนดจิตตรวจดูพระเณร

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านจะเข้มงวดกวดขันให้พระเณรปฏิบัติภาวนา ท่านจะนั่งกำหนดจิตตรวจดูพระเณรที่อยู่กับท่าน โดยครูบาอาจารย์ได้เมตตาเล่าเรื่องนี้ไว้ดังนี้

“**ครูอาจารย์พรหม**ท่านไม่ได้เดินตรวจพระเณรตามกุฏิ ท่านนั่งกำหนดจิตที่กุฏิของท่าน ท่านก็รู้จักหมด เป็นเรื่องอัศจรรย์อยู่นะ เราก็เหลือเชื่ออยู่ ท่านรู้ว่าใครทำอะไรอยู่ มีครั้งหนึ่ง ตอนค่ำ ตอนใกล้จะขึ้นไปกุฏิท่าน เราไปอ่านหนังสือ**ท่านเจ้าคุณอุบาลีฯ** อยู่ป่าบางนุ่น ช้างๆ หนองวัดนุ่น ค่ำๆ มาไม่มีไฟฟ้า เราก็จุดเทียนอ่าน เราเลยไปจำไปเรียนมา อ่านเอาความรู้ในหนังสือ เอ๊ะ ! ทำไมท่านเจ้าคุณอุบาลีฯ เทศน์ดีจัง

พอกกลางคืนขึ้นไปกราบฟังเทศน์**ครูอาจารย์พรหม**ท่านว่า “เออ ! ไม่ให้ไปเรียนเอา**ความจำอารมณ์นั้น**” ท่านไม่ให้เรียน ท่านทำไมรู้ว่าเราทำอะไร เอ๊ะ ! ท่านไปรู้ไปเห็นได้อย่างไร อ่านอยู่ตั้งไกล ท่านได้มาเตือน “**เรียนตามตัวหนังสือ มันไม่มีวันจบหรอก**” ท่านว่า ท่านเตือนอยู่ อันนี้ เราก็เห็นอยู่ ขึ้นไปกุฏิ ไปกราบท่านนะ ท่านพูดเล่นนะ “**ไปเรียนเอาความรู้ความพุดในหนังสือมันความจำ**” โอ้ ! ท่านไม่ให้เรียนหนังสือ มันไปเรียนทางนอก ท่านไม่สนับสนุน ท่านให้เรียนละเรียนถอน เรียนให้มันเกิดความรู้ในใจของใครของมัน เรานั้นไม่ได้ ท่านท้วงติงการอ่านหนังสือ เราก็เลยหยุด ทุกสิ่งทุกอย่างท่านให้ปฏิบัติ ให้พิจารณาความจริง ความปรุง ความแต่งของอารมณ์ทั้งหลาย พวกอวิชชาตัดค้นหาไปอย่างนั้นนะ เราจำไม่ค่อยได้หรอกประวัติของท่านนั้น เราไปอยู่นั้น ไร่เรื่องท่านบอกให้ละให้ถอน ให้ปฏิบัติ ให้ทำ เราจำเอาตรงนั้น”

ส่วน**เณรสมัยหลวงปู่พรหม** ส่วนใหญ่มีแต่ซึกลากขึ้นทั้งนั้น มีเณรใหญ่องค์หนึ่งซึกลากขึ้นเต็มตัว ตัวนี้มีน้ำเหลืองไหล สมัยนั้นซึกลากยังมี หลวงปู่พรหมท่านบอกว่า “**มันต้องทำผิดอะไรสักอย่าง**” แต่ก่อนทำผิด แม้ทำผิดนิดๆ หน่อยๆ ซึกลากขึ้นเลย เณรคงแอบกินอะไรนอกเวลา เป็นเรื่องแปลกมาก สมัยก่อนซึกลากเยอะ แต่ปัจจุบันไม่รู้หายไปไหน แม้แต่หนังสือต่างๆ ไบลานวางต่ำๆ ไม่ได้ ไปเดินข้ามหนังสือ ซึกลากขึ้นเลย

ท่านไม่เคยขาดการบิณฑบาต

การบิณฑบาตด้วยลำแข้งเท้าเปล่า ถือเป็นกิจวัตรอันสำคัญอย่างหนึ่งของพระภิกษุสงฆ์ ในบวรพระพุทธศาสนา และถือเป็นปฏิบัติสำคัญอย่างหนึ่งของพระอริยสงฆ์ตามสาย**ท่านพระ-**

อาจารย์มั่น หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านก็ได้ดำเนินตามอย่างเคร่งครัด กล่าวคือ ปีนั้นแม้ท่านอายุจะครบ ๘๐ ปีแล้ว ท่านยังออกเดินบิณฑบาตทุกเช้า ไม่เคยขาด เว้นแต่ไม่ฉัน ท่านบิณฑบาตจนวันสุดท้ายก่อนวันมรณภาพ ดังนั้น การบิณฑบาตของหลวงปู่พรหม จึงถือเป็นคติธรรมอันล้ำเลิศ ให้พระศิษย์รุ่นหลังดำเนินตามได้เป็นอย่างดี

ตอนเข้ามาหลวงปู่พรหมท่านพาพระเถรออกเดินบิณฑบาตไกลๆ ที่วัดผดุงธรรม ซึ่งห่างจากวัดประสิทธิธรรมเพียงถนนคั่นกลาง ท่านไม่ได้บิณฑบาตไกลๆ เหมือนแต่ก่อน ซึ่งเดินรอบ ๓ หมู่บ้าน คือ บ้านดงสวรรค์ บ้านดงสง่า และบ้านดงเย็น รวมระยะทางประมาณ ๒ กิโลเมตร โดยเริ่มจากบ้านดงสวรรค์ ซึ่งก็อยู่หน้าวัดประสิทธิธรรม ไปบ้านดงสง่า แล้วก็มาบ้านดงเย็น คือ ที่ตลาดในปัจจุบันนี้ ซึ่งแต่ก่อนนี้เป็นหมู่บ้านเดียวกัน

ส่วนสาเหตุที่ท่านบิณฑบาตตรงวัดผดุงธรรมหรือวัดในนี้ หลวงปู่พรหมท่านมีนโยบายว่า ท่านจะรักษาวัดนี้ เพราะวัดไม่มีพระอยู่ รกร้างได้พรรษาสองพรรษาแล้ว เพราะตอนนั้นหลวงปู่บุญ และพระที่อยู่วัดนี้ บางองค์ก็มรณภาพ และบางองค์ก็สึกออกไป ก็เลยไม่มีพระอยู่ หลวงปู่พรหมท่านก็เลยต้องมาดูแล เพราะวัดผดุงธรรมนี้เป็นวัดที่ท่านตั้งเป็นองค์แรก ดังนั้น ก่อนที่จะบิณฑบาตในตอนเช้า ท่านจึงบอกให้ญาติโยมที่จะใส่บาตรไปรวมกันที่วัดผดุงธรรม ให้ชาวบ้านเอาปิ่นโตหม้อกับข้าวและกระต๊อบข้าวไปวางไว้ เสร็จแล้วก็ไปช่วยกันทำความสะอาดปิดกวาดตาดาดายหญ้า พอประมาณเจ็ดโมงครึ่ง พระก็จะออกมาเคาะระฆัง แล้วก็ออกมาพร้อมกับหลวงปู่ มาครองผ้าจีวรกันที่วัดนี้ พอญาติโยมได้ยินเสียงระฆังก็วางเครื่องไม้เครื่องมือ ล้างไม้ล้างมือแล้วมาเข้าแถว หลวงปู่ก็พาพระเถรเดินบิณฑบาต

ช่วงนั้นหลวงปู่พรหมท่านแบ่งพระมาอยู่วัดผดุงธรรมแล้ว ส่วนใหญ่ก็อยู่ที่วัดประสิทธิธรรมที่วัดประสิทธิธรรม หลวงปู่ท่านก็ให้ญาติโยมมาทำข้าววัตรก่อนเช่นเดียวกับวัดผดุงธรรม เมื่อท่านกลับมาฉันเช้าที่ศาลากลางน้ำ วัดประสิทธิธรรม ซึ่งแต่ก่อนเป็นศาลาไม้ ญาติโยมก็ตามมาทำวัตร สวดมนต์เช้า พอประเคนอาหารเสร็จ พระก็ฉันจ้งหันไป ญาติโยมก็สวดมนต์ไป สวดมนต์เสร็จก็แยกย้ายกินข้าว เป็นอาหารที่เหลือจากพระ เณร แม่ชี ตักแบ่งไว้แล้ว ญาติโยมก็มาแบ่งๆ กันกิน มีอะไรก็กินกัน พอฉันเสร็จก็ล้างบาตร ล้างอะไรรออยู่ตรงศาลา แต่ก่อนล้างตรงนั้น

สำหรับเรื่องอาหารขบฉันมีเพียงพอ บ้านดงเย็นขึ้นชื่อว่าอุดมสมบูรณ์มาก ปลาในแม่น้ำมีจำนวนมาก พื้นที่ก็ไม่แห้งแล้ง มีปีหนึ่งน้ำท่วม ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๖ - พ.ศ. ๒๔๙๗ น้ำจากแม่น้ำมาก ได้ไหลเอ่อท่วมอยู่วันสองวันก็แห้ง ชาวบ้านก็ย้ายวัวย้ายควายขึ้นไปอยู่บ้านดงสง่า หรือบ้านนอก เพราะมันจะมีเนินสูง

ท่านมีปฏิปทาสั่งงานโดยไม่พูด

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ปฏิปทาในการสั่งงานต่างๆ ภายในวัด หากเคยทำงานกับท่านแล้ว และเป็นลักษณะงานเดิมๆ ท่านจะไม่พูด ไม่บอกกล่าวใดๆ แต่ท่านจะนำอุปกรณ์ต่างๆ ไปวางไว้ เป็นสัญลักษณ์ ทำให้พระเณรที่อยู่กับท่านได้มีโอกาสสังเกตและได้ฝึกหัดใช้สติปัญญาพิจารณางานภายนอก ซึ่งเป็นเรื่องหยาบและง่ายกว่าการพิจารณางานภายใน ปฏิปทาเรื่องนี้ของหลวงปู่พรหมครูบาอาจารย์เล่าสืบต่อกันมา ดังนี้

“หลวงปู่พรหมนี้ปฏิปทาท่านไม่เหมือนองค์อื่น เวลาท่านจะสั่งพระเณรทำงานในวัด ท่านจะเอาอุปกรณ์ไปวางไว้โดยไม่พูด เช่น ถ้าต้องการดิน ท่านมอบให้ใครทำ ท่านจะเอาจอบและบั้งก็ไปวางไว้ แล้วก็เดินไปเลย โดยไม่ได้สั่งอะไร ถ้าต้องการตายหญ้า ท่านจะเอาจอบเอาเสียมไปวางไว้ ถ้าอยากได้ไม้นี้ ท่านก็จะเอามัดไปวางไว้ ลูกศิษย์จะต้องเข้าใจเอง ท่านไม่บอก นิสสัยท่าน “ไม่วี๋ย ! ฟันไม้ให้หน่อย ตัดไม้” ท่านไม่พูด ท่านไปวางอุปกรณ์ไว้ ถ้าต้องการหลุมปลูกต้นไม้นี้ ท่านก็เอาถุงไปจงไว้ตรงหลุมปลูก แล้วก็เอาต้นไม้ไปวางไว้ ท่านก็ให้พระเณรทำเอง ส่วนอุปกรณ์ต่างๆ ท่านจะเตรียมให้หมด แต่ส่วนมากลูกศิษย์ ถ้าอยู่กับท่านจะรู้ ถ้าท่านอื่นที่ไม่เคยอยู่กับท่าน เขาไม่รู้จักหรอก”

พระเณรกลัวหลวงปู่พรหม

หลวงปู่พรหม ขณะอยู่วัดประสิทธิธรรม มีแต่คนกลัวท่าน ไม่ค่อยมีใครกล้าถาม นอกจากท่านจะเล่า เวลาท่านจะใช้งานอะไร ท่านจะพูดคำเดียว ตอนมาสร้างวัดตรงนี้ หลวงปู่ท่านให้พระดำน้ำตัดขอนไม้ที่จมอยู่ในน้ำขึ้นมาทำกุฏิ พระก็กลัวปลิง พอดำลงไป กลัวปลิงก็โผล่ขึ้นมา หลวงปู่ก็ดู “ดำลงไปใหม่ ตัดให้ขาด” โห้ย ! กลัวปลิงขนาดไหน กลัวหลวงปู่มากกว่า หลวงปู่ยืนอยู่ข้างบน เณรโผล่ขึ้นมา หลวงปู่ดู “ดำลงไปใหม่” ไปดิ่งเลื่อย ใจจะขาดก็โผล่ขึ้นมา ทั้งปลิงก็ย้วยไปหมด เฮ้อ ! ยกขอนไม้ก็เหมือนกัน ถ้าเข้าไปมากๆ ยกหลายคนมันไม่ขึ้น หลวงปู่ให้ออกครึ่งหนึ่ง “มันมากเกินไป มันเกียงกัน” ท่านว่า ท่านมีนิสัยเด็ดขาดมาก ถึงมีแต่คนกลัวท่าน

ท่านประหยัดมัยยัสถ์และตัดแปลงทำของใช้เอง

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านรักษาปฏิปทาพระธุดงค์กรรมฐาน ท่านพาพระเณรย้อมผ้าด้วยแก่นขนุน ส่วนบาตรใช้บาตรเหล็ก มีการบ่มบาตร เพื่อไม่ให้เป็นสนิม สำหรับของใช้ท่านมีปฏิปทาประหยัดมัยยัสถ์อย่างเด่นชัด และด้วยความที่ท่านเคยเป็นช่างทำเกวียน ท่านจึงชอบตัดแปลงทำของใช้เอง ดังนี้

“สมัยก่อนไม้กวาดหลวงปู่พรหมท่านทำใช้เอง ท่านเอาต้นเม็กมาทำด้ามไม้กวาด เครื่องไม้เครื่องมือก็ไม่มี ความเพียรของท่าน ไม้เม็กมันคดมันงอ ท่านเหลาอยู่องค์เดียว ท่านเอามือถือได้ ตัดโคนตัดปลายออก ต้นเม็กต้นใหญ่ๆ ต้องค่อยๆ ถากออกมา เอามาทำด้ามไม้กวาดได้แค่ ๒ ด้าม แล้วก็เอาเปลือกมะพร้าวมาฉีกๆ เป็นเส้นๆ คล้ายดอกหญ้า แล้วเอาหวายมาถักเป็นไม้กวาด ใช้เวลาทำ ๓ - ๔ วันกว่าจะเสร็จ ขณะที่ท่านทำไม้กวาด ท่านบอกพระศิษย์ว่า “ไม่ต้องมาสนใจข้อย (เรา) ดอก แต่ว่าสุเจ้าทำงานของเจ้าไป ข้อยก็จะทำงานของข้อย” พวกพระเณรก็ไปขุดสระ

รถเข็น ๒ ล้อ หลวงปู่พรหมท่านประยุกต์ทำขึ้นเอง โดยใช้ไม้เนื้อแข็งไม้เต็งไม้รังแถวนั้นทำ ล้อและคุมแกนล้อก็ใช้ไม้ทำ ด้ามจับต่อขึ้นมาสำหรับเข็นก็ใช้ไม้ รถเข็นนี้ใช้สำหรับขนดินและเครื่องใช้ของสอย เช่น ใช้ทำฝาย ขนดินได้ประมาณไม่เกิน ๒ บุงก็ พอใช้งานเสียงมันดังเอี๊ยดอ๊าดๆ มันดังมากๆ บางที่ท่านก็บอกว่า “เอาไปจุ่มน้ำบ้างดิ” จุ่มน้ำแล้วมันไม่ดัง แต่มันฝืด บางที่ท่านก็ให้ เณรไปเอาน้ำตาเทียนที่เขาจุดเทียนอยู่ข้างโบสถ์มาใส่คุมใส่เพลาทนน้ำมันหล่อลื่น

ผ้าเหลือง เศษผ้าจิวรเก่าๆ ท่านก็เอาไปถักทำเป็นผ้าเช็ดเท้า เอาไม้ไผ่มาทำเป็นซี่ๆ เหลา แล้วก็เอาหวายถัก นอกจากเอาเศษผ้าแล้วก็เอากาบมะพร้าวมาทำที่เช็ดเท้า หลวงปู่พรหมท่าน เห็นทุกอย่างมีคุณค่า แล้วที่ท่านพาทำอีก สมัยนี้เขาเรียกว่าชกโครกมีที่ฉิดล้างกัน สมัยก่อนท่านก็มี ท่านใช้ไม้ไผ่ปล้องยาวประมาณเท่าแขนมาทำ โดยปลายด้านหนึ่งผ้าเป็นรางให้เรียวแล้วนำมาเหลา จนเกลี้ยง ตรงปล้องบนส่วนที่ติดกับปลายด้านที่เหลาก็เจาะเอาไว้กรอกน้ำ แล้วก็ตั้งไว้ข้างๆ ส้วม สมัยก่อนไม่มีชกโครก ส้วมไม่มีถัง ไม่มีอะไร ถ่ายลงไปก็มองเห็นแล้ว พอถ่ายเสร็จก็เอาตัวนี้จับล้าง น้ำตรงนี้มันก็จะไหลออกมาจับกับกันพอดี สมัยนั้นไม่มีทิชชู ท่านก็เอาผ้าเหลืองถักใส่ไม้ไผ่เช็ด กันหรือที่เรียกว่า ไม้ปั่นตาก ใช้แล้วก็ทำความสะอาดนำมาแขวนไว้ให้มันแห้ง ๓ - ๔ วันเอามา ตากแดด หรือวันไหนมันชื้นมากๆ ก็เอามาตากแดด ถ่ายเสร็จ ล้างเสร็จ ต้องกรอกน้ำให้เต็มแล้วเอา ไปตั้งไว้เหมือนเดิม

การเอาของเก่ามาใช้ประโยชน์ก็เป็นที่ยอมรับ หลวงปู่พรหมท่านประหยัดมัธยัสถ์ทุกสิ่ง ทุกอย่าง เรื่องตะปู ตะปูเก่าๆ งอๆ ท่านไม่ทิ้งเลย บางทีก็เอาตะปูเก่าๆ ไปแช่น้ำมันยาง น้ำมันก๊าด ฯลฯ ตะปูงอๆ ท่านตัดเอามาใช้หมด บางทีไม่มีตะปูใช้ ท่านก็ตัดลวดใช้แทนตะปู เสาร์ช่วงนั้นก็ มีลวดหนาม มันเป็นขดๆ มันมีลวดที่รัดลวดหนามซึ่งมันหนากว่า ท่านก็เอาลวดที่รัดลวดหนามมาตัด เป็นท่อนๆ ยาวพอๆ กับตะปู ๒ - ๓ นิ้ว มีดอโต้ของท่านใหญ่และคมมาก ท่านลับทุกวัน เอามา สับลวด สับเฉียงๆ หน่อยหนึ่งให้มันแหลมด้านหนึ่ง สับไปก็ตรง สับเป็กลง

ตอกตะปู ท่านไม่ให้หลายดอก ท่านให้ดอกเดียว เอาจนเข้าให้ได้ จะคดจะงอยังไงต้องตัด ท่านทำของใช้ง่ายๆ ไม่มีเครื่องมือเครื่องมืออะไร หาเหล็กเส้นที่พอจะตีเป็นตะปูได้ เช่น เหล็กที่เขา

ใช้หัวกระป๋องน้ำบ้าง มาตัด ดัดแล้วก็ตี เผาไฟให้ปลายมันแหลมๆ ก็ไปตอก พอมันจะเข้าไปมิดก็พับหัวไว้ชนิดหนึ่งแทนหมวกมัน สะพานที่เอาไม้ท่อนซุงเป็นท่อนๆ มาทำ ขอนมันยาวก็เอาเหล็กยาวๆ ที่เป็นเหล็กเส้นมาเผาไฟตีปลาย ทำให้แหลมแล้วก็ตีเข้าไปเป็นสลัก ท่านจะใช้ของที่คนอื่นไม่คิดว่าจะใช้ได้ ท่านทำใช้ได้ ทำสะพานข้ามลำห้วยใหญ่ๆ ท่านทำได้หมด อย่างคนโบราณท่านมีปัญญา ถ้าเป็นคนสมัยนี้คงไม่มีปัญญาทำหรอก อันนั้นธรรมชาติมันสอนท่าน ให้แก้ปัญหาเฉพาะหน้า

ตอนตอกตะปู ก็มีเรื่องอภินิหาร ท่านมีฤทธิ์ คือมีไม้เต็งเก่ามาก มันแข็งยิ่งกว่าหิน ท่านไปตอกโป๊กๆ ตะปูมันยาวประมาณสามนิ้ว ครึ่งหนึ่งมันเข้าไป ที่นี้ตอกไปตอกมาไม้มันแข็ง ตะปูเหล็กมันอ่อน โป๊ก... มันทนค้อนไม่ไหว มันก็งอพับเสียลงหัวแม่มือ “อ๊วย!” ท่านอุบ “โดนนิ้วมือเอาออกไม่ได้” นิ้วท่านก็คาอยู่อย่างนั้นเลือดไหล พระศิษย์ก็วิ่งเข้าไปเอาค้อนงัดออกมา เข้าไปลึก มันทะลุข้างๆ เล็บเข้าไป น่าจะเจ็บปวดมาก พองตอกออกมาปั๊บ ท่านว่า “หือ... มันบ่แม่นของเฮา มันเป็นหยั่งไม้เข้าไม้” (หือ... มันไม่ใช่ของเรา มันทำไม้ไม่เข้าไปในเนื้อไม้) ท่านพ่นน้ำลายใส่พรวดๆ เลือดไหลๆ หยดเลย เหมือนการคัดห้ามเลือด สมัยก่อนไม่มีพลาสติก ท่านก็ใช้ชายผ้าเหลืองพันแผลไม้ได้ทายา เป่าพรวดๆ ทำงานต่อไป ท่านอดทนมาก ถ้าเป็นคนทั่วไปคงทิ้งงานไปแล้ว

สำหรับกระโถน สบู่ แป้งผงซักฟอกสมัยนั้นมีแล้ว พวกแปรงสีฟันนี้ไม่ใช่ ใช้ไม้เจีย พระเณรทำกันเอง พอจะเข้าพรรษาก็เอาไปกราบคารวะครูบาอาจารย์ นอกจากนี้หลวงปู่พรหมท่านบังสุกุลโลงศพเอามาทำประโยชน์ คือท่านไม่ให้เผาโลงศพ ให้เอาแต่ศพซึ่งมีเชื้อพันไว้เอาขึ้นกองฟอนเผา กุฏิบางกุฏิเกือบทั้งหลังเอาเผาโลงศพไปทำฝานั่ง มันก็มีกระดาษเงิน กระดาษทองติด สีเขียว สีแดง สีเหลืองอะไรเต็มไปหมด ทางอีสานเรียกกระดาษจิดจี พระบางองค์เห็นแล้วก็ไม่กล้าเข้าไปนอน

สำหรับการรักษาเสนาสนะ การป้องกันปลวก หลวงปู่พรหมท่านก็เอาปูนซีเมนต์ไปหล่อเสา เช่น ศาลาเสา ๕๐ ต้น เป็นเสาเหลี่ยมยาว ๖ เมตร ท่านเอาปูนซีเมนต์ไปโบกหล่อ ด้านล่างก็ทำเป็นแอ่งขึ้นมาเหมือนขามใส่ตุ๋นกับข้าว เอาน้ำใส่ไว้ไม่ให้ปลวกมดขึ้น พอปลวกมดมาเจอน้ำ มันก็เข้าไม่ได้ มันจะต้องข้ามน้ำไปถึงจะไต่เสาได้ ท่านทำทุกต้นเสาและทำแทบทุกกุฏิ เป็นภูมิปัญญาของท่าน กุฏิบางที่ท่านก็เอาผ้าเหลืองที่เลิกใช้แล้วนี้ชุบน้ำมันยางแล้วก็ไปพันเสาไว้ไม่ให้ปลวกขึ้น สมัยก่อนต้นยางที่วัดมีมาก ก็ไปเจาะเป็นหลุมเข้าไปข้างใน น้ำมันยางจะหยดไหลออกมาก็เอาเศษผ้าไปซับ พวกเศษผ้านี้ท่านไม่ทิ้งเปล่า ท่านเอามาทำประโยชน์หมด”

ท่านปลงผมเอง – ฉันทมากวันละ ๓๐ คำ

สาเหตุที่พระไปแย่งกันสร่งน้ำหลวงปู่พรหม

๑. อยากได้ฟันของท่านที่หลุดออกมา
๒. อยากได้เส้นเกศาที่ท่านเพิ่งปลงออก

หลวงปู่พรหม ท่านจะปลงผมเอง ถ้าท่านปลงผมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ถ้าท่านอยากให้เห็นเส้นเกศาใคร ถึงได้เห็น “อ้าว ! พระองค์นี้ เส้นผมนี้ให้” ถ้าท่านไม่ให้เห็นเส้นเกศา จะไม่มีองค์ไหนเห็นเลย อยู่ในวัด ไม่มีพระองค์ไหนได้เห็นเส้นเกศาท่านเลย ไม่รู้ว่าท่านเอาไปไว้ไหน

หลวงปู่พรหม ตอนฉันทจันทเสร็จ ท่านชอบฉันทมาก ฉันทแล้วก็คุย ส่วนบุหรี ท่านไม่ค่อยชอบ ท่านฉันทมากเป็นปกติ ท่านเคี้ยวหมากเก่ง วันละ ๓๐ คำ ทั้งพระทั้งเณรช่วยกันตำวันละ ๓๐ คำ ตำเป็นคำๆ ตำใส่ครกตำหมาก ใส่หมากดิบ แก่นคุณ ใส่พลู ใส่ปูน ตำเสร็จแล้วก็ใส่ผ้าไปถวายให้ท่านฉันท พอท่านชราภาพ ตอนท่านเทศน์ ท่านถึงไม่เคี้ยวหมาก ยาก็ไม่สูบ

ท่านมีนิสัยขยันและทำให้ดูเป็นตัวอย่าง

สมัย**หลวงปู่พรหม**ท่านยังมีชีวิตอยู่ พระเณรจำพรรษากับท่านไม่มาก ตอนหลังมาพระเณรมากขึ้น สมัยก่อนบ้านดงเย็นเป็นบ้านป่า การคมนาคมไม่สะดวก หลวงปู่มีนิสัยท่านขยัน ไม่อยู่นิ่ง ไม่อยู่เฉยๆ พ่อตู้สี่โทเป็นช่างทำเกวียน บางวันก็นั่งทำงานอยู่ ถ้ามีคนไปบอกว่าหลวงปู่เรียก ก็รีบเข้าไปวัดทันที ไปทำธุระให้หลวงปู่ ถ้าหมัดหน้าธุระจริงๆ หลวงปู่จะพาเข้าป่าไปหาไม้มาซ่อมกุฎีศาลา ไม้ต้นไหนที่มันเหมาะพอเอาลงแล้วก็ตัด พ่อตู้สี่โทก็จะเป็นคนเอาเหล็กแผ่นตีไม้ออกให้เป็นแผ่นๆ ใช้ค้อนใหญ่ๆ ตีๆ ให้เป็นแผ่นออกมา แล้วหลวงปู่ก็ใช้มีดอีโต้ถากเพื่อจะเอามาหนุนคานกุฎี หลวงปู่ท่านจะพาทำอยู่ตลอด

สมัยก่อนนี้รอบๆ บริเวณวัดผดุงธรรมและวัดประสิทธิธรรมยังไม่มีบ้านเรือนผู้คน วัดจึงเงียบสงัดมาก ขนาดมีที่นาของชาวบ้านติดกับวัดก็ต้องระวังไม่ให้เกิดเสียงดัง ลูกหลานชาวบ้านกำลังเกี่ยวข้าวแล้วเปิดวิทยุเสียงดังลั่น หลวงปู่ท่านให้ไปเตือน ไม่ให้เปิดวิทยุเสียงดัง ปัจจุบันรอบๆ วัดเจริญหมดแล้ว เต็มไปด้วยบ้านเรือนผู้คน

สภาพวัดมันเป็นทีลุ่ม ในช่วงฤดูฝนน้ำหลากไหลแรงมาก ที่ตรงนี้**หลวงปู่พรหม**ท่านก็มา กั้นคลอง กั้นอะไรตรงนี้ให้เก็บกักน้ำไว้ คูที่กั้นน้ำไว้เอาไม่อยู่ คูขาด หลวงปู่ท่านก็พาซ่อมขุดดินถมคูน้ำ ตอนแรกท่านมีโครงการจะกักเก็บน้ำไว้ให้ชาวบ้านเขาทำนา ท่านก็ขุดคลองอ้อมไปทางนั้น ขุดไปไกลเกือบจะถึงหมู่บ้านแล้ว ให้ชาวบ้านมาขุดทุกวันๆ แล้วก็มีคลองเส้นหนึ่ง ท่านก็ขุดลัดเพื่อ

ระบายน้ำก่อน ชุดมาหน้าวิหารนี้จะเอาลงนี้ พอหน้าน้ำมา คลองมันพัง ท่านก็เลยมองอู้อู้อู ! ไม่ไหวแบบนี้ มันจะทำให้ชาวบ้านเดือดร้อน ถ้ามันผ่ากลางหมู่บ้านไปนี่เรียกว่า มันจะเป็นลำห้วยใหญ่เลย ท่านก็เลยหยุด

ทุกวันนี้ก็ยังเป็นรูปลำคลองอยู่ เลยเมรุไปนี่จะเป็นลำคลองในป่า ท่านก็เลยเปลี่ยนใหม่ มาชุดอ้อม อ้อมมาด้านนี้ อ้อมลงลำห้วยเดิมไป สภาพพื้นที่ของวัดน้ำมันหลากมาระบายไม่ทัน น้ำจะท่วมทุกปี พอหลวงปู่ท่านมาอยู่ตรงนี้ ท่านก็ทำเท่าที่ท่านทำได้ ส่วนมากก็ช่วยชาวบ้าน ถ้าสะพานขาด ท่านก็ไปซ่อม ถนนขาด ท่านก็ไปซ่อมอะไรอย่างนั้น **นิสัยท่านจะเป็นแบบนี้ ท่านจะทำให้ชาวบ้านเห็นเป็นตัวอย่าง**

มีเรื่องเล่าชุดดินถมคลองในวันพระ ญาติโยมที่อยู่ในเหตุการณ์ได้เล่าไว้ดังนี้

“หลวงปู่พรหมท่านฉลาด ท่านบอกให้ญาติโยมชุดดินถมคลองกันทางน้ำไหล ญาติโยมก็ไปช่วยกัน ก็พากันมาชุดดินถมคลอง พอตีวันนั้นเป็นวันพระ เขามารักษาศีลกัน พอเขาชุดดินก็ไปเจอปลวก เขาบอกว่า “ทำต่อไปไม่ได้หรอก ชุดไปเจอปลวก กลัวชุดไปถูกตัวมัน ไปฆ่ามันแล้ว มันจะเป็นบาปเป็นกรรม” ก็เลยพากันหยุดทำ หลวงปู่อยู่ที่กุฏิ แต่ท่านรู้ที่อยู่แล้ว ท่านเลยเดินมาถาม หลวงปู่ว่า “มันเป็นอะไร ?” เขาว่า “ปลวกมันจะตาย” “เฮ้ย ! ไม่ได้ฆ่าปลวก ก็เราถมคลองๆ ทำได้เลย เราไม่ได้แกล้ง ไม่ได้เจตนา” ญาติโยมที่มาวัดจึงยอมกลับไปชุดดินถมคลองน้ำจนเสร็จ”

ท่านชอบทำงาน

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ เมื่อท่านบรรลุธรรมขั้นสูงสุดแล้ว ท่านมีปฏิปทาหนึ่งที่โดดเด่นชัดเจน คือ ท่านชอบทำงาน งานก่อสร้าง งานไม้ งานปูน งานปั้น ฯลฯ สำหรับการมาพักประจำที่บ้านดงเย็นขององค์หลวงปู่พรหมนั้น ท่านได้สร้างผลงานทางด้านถาวรวัตถุไว้มากมาย ดังนี้

วัดผดุงธรรม สร้างกุฏิ ศาลา พระอุโบสถด้วยไม้ทั้งหลัง และปั้นพระพุทธรูปปางมารวิชัยขนาดใหญ่เพื่อเป็นพระประธาน

วัดประสิทธิธรรม สร้างถาวรวัตถุขึ้นภายในวัดเป็นจำนวนมาก เช่น สร้างกุฏิ วิหาร ศาลาการเปรียญ พระประธานปางมารวิชัย ๑ องค์ บ่อน้ำภายในวัดและนอกวัด สร้างฝายกั้นน้ำ พาญาติโยมทำถนนหนทาง สร้างโรงเรียนประชาบาลบ้านดงเย็น และสร้างสะพานข้ามลำน้ำสงคราม เป็นสาธารณประโยชน์ไว้มากมาย

นอกจากท่านได้สร้างและอยู่จำพรรษาที่**วัดประสิทธิธรรม** บ้านดงเย็นแล้ว ท่านยังได้ทำประโยชน์แก่ชุมชนใกล้เคียง ทั้งทางวัดและทางบ้าน

บางปีท่านจำพรรษาที่**วัดศรีโพนสูง** บ้านถ่อน ตำบลโพนสูง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ท่านซ่อมพระพุทธรูปใหญ่ ๑ องค์ ซึ่งในสมัยนั้นใหญ่ที่สุดในอำเภอสว่างแดนดิน พร้อมสร้างวิหาร และสร้างพระพุทธรูปปางสมาธิ ๑ องค์ สร้างโบสถ์ ศาลาการเปรียญ กุฏิ และสะพานข้ามทุ่งนา นอกจากนี้ท่านยังซื้อที่ดินแปลงหนึ่งประมาณเกือบไร่ ในราคา ๓๐๐ บาท

บางปี จำพรรษาที่**วัดตาลนิมิตร** บ้านตาล ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นมาตุภูมิของท่าน สร้างกุฏิ วิหาร พระพุทธรูปปางสมาธิ ๑ องค์ ต่อมาสงฆ์ได้พากันผูกเป็นพัทธสีมาใช้ในสังฆกรรมจนกระทั่งปัจจุบันนี้

สร้างศาลาให้กับ**วัดป่าบ้านดงดารา** (วัดสมประสงค์) บ้านดงดารา ตำบลอ้อมกอ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี และบุกเบิกทำถนนจากบ้านดงเย็นไปบ้านดงดารา

นับว่าท่านบำเพ็ญประโยชน์ตนและประโยชน์คนอื่นได้สมบูรณ์ยิ่ง ยากที่ผู้อื่นจะทำได้เหมือนอย่างท่าน จึงเป็นที่เคารพกราบไหว้บูชาของผู้มุ่งประโยชน์สุขโดยทั่วไป

การสร้างวัดในช่วงบั้นปลายของ**หลวงปู่พรหม** จะมีหลักฐานสำคัญ คือ การปั้นพระพุทธรูปขนาดใหญ่ เพื่อประดิษฐานเป็นพระประธานในพระอุโบสถ นอกจากนี้ท่านยังไปสร้างพระพุทธรูปตามที่**หลวงปู่สารณ** ซึ่งเป็นอาจารย์องค์แรกของท่าน นิมนต์ท่านไปช่วยสร้าง ที่วัดภูเก้า ตาดโตน อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ปัจจุบัน พระพุทธรูปชำรุด ทางวัดได้บูรณะพระพุทธรูปองค์นี้ โดยสร้างองค์ใหม่ครอบหุ้มองค์เดิม

มีเรื่องเล่ากันว่า ขณะ**หลวงปู่พรหม** ปั่นหรือฉาบปูนพระพุทธรูป ถ้าปูนยังไม่แห้งดี ท่านจะไปเดินจงกรมก่อนแล้วค่อยมาทำต่อ นับว่าท่านมีความเพียรอุตสาหะอย่างมากทีเดียว

ท่านพาทำกฐิน

วัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น งานบุญเผาเสส บุญเดือน ๔ ก็จะไม่มี เป็นงานบุญประเพณี ชาวเปลือกแทน **หลวงปู่พรหม** ท่านไม่พาทำบุญเผาเสส ท่านปรารภว่า “เผาเสสมันต้องมีเครื่องครบ บริหาร บริวารเยอะ ทำทำไม ทำแล้วมึงก็ไม่ได้บุญหรอก” แต่กฐินท่านพาทำ เมื่อออกพรรษาแล้ว ท่านจะพาทำกฐินทุกปี

ก่อนวันกฐินก็มีพิธีสมโภชกฐินในหมู่บ้าน **หลวงปู่พรหม** ท่านไม่ได้ไป ช่วงนั้นท่านจะไม่รับกิจนิมนต์ในหมู่บ้านเลย ท่านให้พระศิษย์ไปสวดให้ญาติโยม โดยตอนเย็นสวดปริตรมงคลที่องค์กฐิน มี**หลวงปู่ลี** วัดเหวลือก **หลวงปู่สุภาพ** วัดบ้านโคกคอน พร้อมด้วยพระศิษย์ ฯลฯ ไปสวด เช้าแล้วญาติโยมก็ขนบริวารกฐินเข้ามาวัด หลังจากนั้นเขาจะมีมหรสพอะไรก็แล้วแต่ ทางวัดนี้ไม่เกี่ยว

วันทอดกฐินปี พ.ศ. ๒๕๑๑ นับเป็นกฐินปีสุดท้ายของหลวงปู่พรหม ในงานกฐินมีญาติโยม มาร่วมงานกันมากหลายร้อยคน มากันเกือบทั้งหมดบ้าน ศาลาเสา ๕๐ ต้น ซึ่งเป็นศาลาหลังใหญ่ ญาติโยมนั่งกันเกือบเต็มศาลา เพราะว่าตอนสวดกฐินรับกฐินนี้เป็นพิธีที่เรียบง่ายแต่ดูศักดิ์สิทธิ์ ใครง่ายๆ เขาก็อยากจะมาเห็นมาฟังสวดกัน เพราะเหมือนได้อานิสงส์เห็นๆ กฐินปีสุดท้ายนี้หลวงปู่ ท่านไม่ได้เทศน์ ปรกตฉันเข้าเสร็จแล้ว ญาติโยมก็มาพร้อมกันทอดกฐินง่ายๆ ไม่มีพิธีรีตอง และไม่มี มหรสพใดๆ สมัยนั้นวัดยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ไม่มีเครื่องเสียง และวัดก็เงียบมาก สวดกฐินก็สวดปากเปล่า เสียงดังได้ยินกันทั่วทั้งศาลา เมื่อเสร็จพิธีกฐิน ชาวบ้านก็ช่วยกันล้างถ้วยล้างจาน เก็บข้าวเก็บของ จากนั้นก็แยกย้ายกันกลับบ้าน ส่วนพระท่านก็ไปทำการตัดเย็บย้อมผ้าให้เสร็จภายในวันนั้น

นอกจากท่านพาทำกฐินที่วัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็นแล้ว ท่านจะพาไปทำบ้านอื่นๆ ด้วย เช่น วัดป่าบ้านดงดารา ท่านก็พาไปทำกฐิน

ท่านเมตตาเด็กๆ

ตามปรกติทั่วๆ ไป เรามักพบเห็นว่าหลวงปู่ ครูบาอาจารย์และพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย มักมีความเมตตาต่อเด็กๆ เป็นพิเศษ และเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ส่งเสริมให้เด็กเข้าวัดและใกล้ชิด พระศาสนา เราจะพบเห็นตัวอย่างทั่วไป ทั้งในเมืองและในชนบท

สำหรับองค์หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านก็เมตตาต่อเด็กเป็นอย่างมาก จากที่ผ่านมา เช่น ท่านได้สอนวิธีปฏิบัติในพระพุทธศาสนา ตลอดจนชักชวนให้บวช อนุญาตให้เด็กเด็ดมะม่วงในวัด ไปกินที่บ้านบ้าง คุณครูคำฟอง วงษ์ประชุม ศิษย์อุปัฏฐากใกล้ชิดอีกท่านหนึ่ง ได้เล่าถึงคำพูดของ หลวงปู่พรหม ที่แสดงความเมตตาต่อเด็กๆ ในหมู่บ้าน ว่า

“หลวงปู่ท่านมีความเอ็นดูเด็กๆ มาก หลวงปู่ท่านไม่เคยดูต่ำผู้ใดเลย มีแต่แนะนำว่าให้พาลูกหลานมาเข้าวัด ไหว้พระ กราบพระ เขาจะได้บุญ และจะได้เป็นอุปัชฌาย์ในภายภาคหน้าด้วย”

มีเรื่องเล่าว่า สมัยหลวงปู่พรหมท่านมาสร้างวัดประสิทธิธรรมใหม่ๆ บรรยากาศภายในวัด เงียบสงบมาก ชาวบ้านดงเย็นให้ความเคารพเกรงกลัวหลวงปู่กันมาก ถวายจันทน์เข้าเสร็จแล้วต่างก็แยกย้ายกันกลับบ้าน ไม่กล้าเข้ามาวัดส่งเสียงดังทำลายความสงบภายในวัด เว้นแต่มีงานการ ภายในวัด เช่น ทำกุฏิ ศาลา ผาย เป็นต้น และชาวบ้านต่างก็เกรงว่าลูกหลานเด็กเล็กจะพากันไปวัด เล่นพูดคุยส่งเสียงดังกัน เกรงจะเป็นบาปเป็นกรรม เพราะไปรบกวนการภาวนาของพระเณร จึงห้ามไม่ให้ลูกหลานเด็กเล็กเข้าวัด เมื่อเด็กๆ ตามพ่อแม่มาวัดในตอนเช้า หลวงปู่จะเมตตาเอ็นดูเด็กๆ มาก ท่านจะลูบหัวเด็กๆ และชวนมาวัด พร้อมแนะนำให้ผู้ใหญ่พาเด็กๆ เข้าวัด หากเด็กๆ ใส่บาตรแต่ลืมถอดรองเท้า ท่านก็จะไม่ดูและไม่สอน แต่ท่านจะปิดฝาบาตรและยื่นรองจนเด็กรู้ตัว

เมื่อเด็กถอดรองเท้าแล้ว ท่านจึงเปิดฝาบาตรให้เด็กใส่บาตร เด็กๆ บ้านดงเย็นจึงต่างก็รักและเคารพหลวงปู่กันมาก อยากร่วมวัดกัน เมื่อโตขึ้นก็บวชเป็นสามเณร และเมื่ออายุครบบวชก็ได้บวชกับหลวงปู่ เป็นพระธุดงค์กรรมฐานเช่นเดียวกับหลวงปู่ จนเป็นประเพณีอันดีงามของชาวบ้านดงเย็นสืบต่อๆ กันมา

เรื่องการใส่บาตรต้องถอดรองเท้า โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“เราผู้มาทำบุญกับท่าน เราก็มุ่งอรรถมุ่งธรรมมุ่งกุศลจากท่านจากธรรม ทำอย่างไรจึงจะเป็นบุญเป็นกุศลตั้งใจหวัง เป็นไงถึงจะถูกอรรถถูกธรรมตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าที่สอนไว้ เช่น พวกทหารเขาจะมาฟังเทศน์ มาใส่บาตร เป็นต้น พวกทหารเขาแต่งชุดทหารมา หรือพวกที่โปกศึรุษมาด้วยประเพณีของเขาก็ไม่ต้องถอด ให้เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่เสียความเคารพทางทหารก็เหมือนกันจะไม่ถอดรองเท้าก็ได้ นอกนั้นก็ใส่หมวกก็ให้ถอด ใส่รองเท้าก็ให้ถอดเสียเพื่อความเคารพธรรม เคารพท่านของตน เคารพท่านผู้มีศีลซึ่งมีเพศสูงส่งกว่าเรา

การใส่บาตร เป็นการบำเพ็ญคุณงามความดี เป็นการน้อมรับธรรมส่วนกุศลของเราให้ได้เต็มที่ พร้อมกับเคารพธรรมด้วย เคารพครูบาอาจารย์ที่ท่านมีศีลมีธรรมด้วย เคารพในทานของเราด้วย ดังนั้น เราถึงได้บอกให้เข้าใจ เพราะเท้าและรองเท้ามั้ได้สูงกว่าธรรม พอจะส่งเสริมให้เป็นวัฒนธรรมไปในเวลาเช่นนั้น บางคนไม่เข้าใจ เพราะไม่เคยมีใครบอก เนื่องจากท่านเหล่านั้นคงเกรงใจญาติโยมมากกว่าเกรงธรรม แต่เราเมื่อมีญาติโยมเข้ามาเพื่อธรรม ทำยังไง ญาติโยมมา มาเพื่ออะไร มาเพื่อความเข้าใจในอรรถในธรรม สิ่งใดที่จะเป็นผลประโยชน์แก่ญาติโยมไม่เป็นความเสียหาย เราก็บอก เพราะเราเกรงธรรม เรามุ่งต่อธรรมด้วยกันเหมือนประชาชน จึงได้บอกเสมอ

ฉะนั้น จึงควรพากันเข้าใจไว้ ส่วนมากท่านไม่ค่อยบอก เวลาบิณฑบาตท่านเกรงใจ นอกจากเจริญพรและคล้อยไปตามใจคนเสียเป็นส่วนมากต่อมาก ธรรม - ทาน และท่านผู้มีศีลและเพศที่ควรเคารพเลยกลายเป็นธรรมชาติที่ด้อยไปกว่าความเกรงใจกัน นี่เราทั้งหลายเป็นชาวพุทธ มีความเคารพธรรมอย่างฝังใจกว่าความสนใจเคารพเท้า จึงได้เตือนได้บอกโดยธรรมเพื่อเข้าใจทั่วกัน”

ท่านไม่จงศพ

ปฏิปทาหนึ่งของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ คือ ท่านไม่จงศพคนตาย และท่านก็ไม่ค่อยสนใจเรื่องพิธีศพ เช่นเดียวกับกรณีของครูบาอาจารย์สายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตฺโต ทั้งหลาย ซึ่งท่านจะสอนสาธุศิษย์ให้พากันทำความดีตั้งแต่ยังมีชีวิตอยู่ ครูบาอาจารย์เล่ากันว่า ที่บ้านดงเย็นเมื่อมีคนตายในหมู่บ้าน จะมีพ่อแม่ญาติพี่น้องของคนตายมาราบนิมนต์หลวงปู่ไปสวดศพ ไปสวด

กุสลา ธมมา หรือไปจุณศพตอนเคลื่อนศพขึ้นสู่เมรุเผา ซึ่งต้องมีพิธีพระสงฆ์จูงนำหน้าศพเวียนรอบ เมรุ ๓ รอบ ตามปรกติหลวงปู่ท่านจะไม่รับกิจนิมนต์งานเหล่านี้ โดย องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ท่านได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“กุสลา ธมมา แปลว่า ธรรมยังบุคคลให้ฉลาด เราฉลาดเลือกเฟ้นเราเสียตั้งแต่บัดนี้ ตายไปแล้วเราจะสบายไม่ต้องนิมนต์พระมากุสลามาทิกาก็ได้ ไม่เห็นอะไร ตามหลักธรรมมีอย่างนั้นนี้ เราไม่ได้อุตริพูดนะ ที่เรียก กุสลา ธมมา ที่ท่านสวดมาตีกาบังสุกุลทุกวันนี้ไม่ใช่มีมาดั้งเดิม เป็นของมีมาใหม่ๆ นี่ต่างหาก ท่านนิมนต์พระไปเยี่ยมป่าช้า ไปพิจารณาซากอสุภะในป่าช้า ก็ไปพิจารณาให้ได้คติตัวอย่าง ว่าเขาก็ตายอย่างนี้ นี่เวลาตายแล้วเป็นอย่างนี้คนเรา นี่เป็นป่าช้าผีตาย ป่าช้าผีเป็นคือบ้านของคน ป่าช้าผีตายคือป่าช้า เช่น เมรุ หรือเขาตั้งเป็นป่าช้าไว้สำหรับเผาคนฝังคน นั้นเป็นป่าช้าของผีตาย

ป่าช้าผีเป็นก็คือตามบ้านตามเรือนของเรานั้นแล เวลามีชีวิตอยู่ก็เป็นบ้านเป็นเรือน พอตายลงไปแล้วก็เปลี่ยนเป็นป่าช้าในบุคคลคนเดียววนั้นแหละ ท่านให้ไปพิจารณาบังสุกุลอย่างนี้ พิจารณาให้เป็นคติตัวอย่างอันดีงาม ต่อจากนั้นมาก็ตายแล้วก็ กุสลา ธมมา ฟังมีมานี้แหละ ไม่ใช่ใครตายแล้วนิมนต์พระไปกุสลามาทิกาให้ได้บุญได้กุศลไปสวรรค์นิพพาน ถ้าอย่างนั้นแล้วพระเองก็จำเป็นอะไรจะต้องไปบวชให้เสียเวลาเวลา ตายแล้วบวชหลวงตาไว้ในบ้านสักองค์หนึ่ง เช่น บ้านแพงเรานี้ ก็บวชไว้เสียองค์หนึ่ง เวลาตายแล้วก็นิมนต์พระหลวงตาองค์นี้ไปกุสลามาทิกา ไปสวรรค์ทั้งหมดทั้งบ้านแพงนี้แหละ ว่านั้นก็ต้อไปกันหมด ไม่ต้องสร้างบุญสร้างกุศลให้ลำบากลำบากอะไร

แต่นี้มันเป็นอย่างนั้นไม่ได้ ท่านจึงสอนให้สร้างสติเสียตั้งแต่ยังมีชีวิตอยู่ ธรรมของพระพุทธเจ้าก็สอนคนเป็น ไม่ได้สอนคนตายแล้วนี่นะ ท่านสอนคนเป็นต่างหาก ตายแล้วหมดความหมาย อันนี้ก็ตายแล้วหมดความหมายด้วยกันทั้งนั้น เพราะฉะนั้นจงสร้าง ความหมาย คือคุณงามความดีไว้สำหรับตนเสียตั้งแต่บัดนี้จะได้เสียทำเสียที

ตายล้มตายจมมีดีที่ไหน ตายแล้วไปแบกกองทุกข์มีดีที่ไหน เราเป็นคนไปแบกเอง แต่เราก็กล้าหาญชาญต่อความชั่วช้าลามก ไม่เชื่อพระพุทธเจ้า ทำความชั่วช้าลามกแข่งขันประชันกับพระพุทธเจ้า ครั้นเวลาตายแล้วไปจมนรกก็คือเรา พระพุทธเจ้าท่านไม่ได้ไปตกรนรก ท่านจึงสอนให้พวกเราได้รับรู้เรื่องราวเสียตั้งแต่บัดนี้ ดังที่ท่านว่า กุสลา ธมมา อกุสลา ธมมา อพฺยากตา ธมมา เป็นต้น ท่านพูดถึงเรื่องจิตล้วนๆ นี่เป็นนามธรรม จึงเรียกว่า สวดอภิธรรม ยกเรื่องตัวอย่างมาตั้งแต่พระพุทธเจ้าท่านไปสอนพระมารดาท่านด้วยอภิธรรมทั้งเจ็ดนี้ เราก็เลยยึดอันนั้นมาสวด กุสลา ธมมา มาตีกานี้ต่างหากนี่นะ ไม่ใช่เป็นคติตัวอย่างอันเป็นหลักเป็นเกณฑ์จริงๆ ที่จะละบาปทำบุญได้ด้วยการได้ยินได้ฟังเสียงกุสลาณีโดยถ่ายเดียว”

ภาค ๑๗ ท่านมีจิตที่แปลกประหลาดน่าอัศจรรย์มาก

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ เมื่อท่านบรรลุนิพพานเป็นพระอรหันตสาวก นอกจากจิตของท่านจะเป็นดวงจิตที่บริสุทธิ์พุทธโธแล้ว ยังเป็นจิตที่แปลกประหลาดน่าอัศจรรย์มาก เป็นจิตที่เหนือสามัญจิตทั่วไป กล่าวคือ จิตของท่านเป็นอริยจิตที่ทรงความรู้ความเห็นที่ค่อนข้างพิสดารมาก และก็เป็นอริยจิตเช่นเดียวกับพระอรหันตสาวกในครั้งพุทธกาลหลายๆ องค์ ซึ่งเมื่อท่านบรรลุนิพพานแล้ว ท่านแสดงอำนาจฤทธาศักดานุภาพให้เห็นเป็นประจักษ์ และเป็นสักขีพยานเรื่องคุณวิเศษในทางพระพุทธศาสนาว่ามีอยู่จริง และจะมีอยู่ตลอดไป หากยังมีผู้ปฏิบัติตามธรรม

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านเป็นพระอรหันต์อีกองค์หนึ่งของพระอัฐมคณาจารย์สาย **ท่านพระอาจารย์มั่น** ที่ถึงพร้อมด้วยคุณวิเศษต่างๆ ในทางพระพุทธศาสนามากมายหลายประการด้วยกัน เช่น เจโตปริยญาณ รู้วาระจิต อติตั้งสญาณ รู้เหตุการณ์ในอดีต อนาคตังสญาณ รู้เหตุการณ์ในอนาคต ทิพย์โสตร หูทิพย์ ทิพย์จักขุ ตาทิพย์ และมีวาจาอันศักดิ์สิทธิ์ ฯลฯ บรรดาศิษย์ทั้งหลายที่ประสบกับเหตุการณ์เหล่านี้ด้วยตนเองต่างพากันอัศจรรย์ใจ และต่างก็ให้ความเคารพยำเกรงในองค์ท่านมากยิ่งขึ้น

ในสมัยที่**หลวงปู่พรหม**ยังมีชีวิตอยู่นั้น ท่านมีชื่อเสียงโด่งดังมาก ผู้คนเล่าลือกันว่า หลวงปู่พรหมท่านมีภิญญาจิต สามารถล่วงรู้เหตุการณ์ล่วงหน้าและรู้วาระจิตผู้อื่นได้ จน**หลวงปู่มั่น**ท่านบอกกับพระเถระว่า “ถ้าท่านพรหมมา พระเถระต้องระวังตัวนะ ท่านพรหมจะมีความรู้ความเห็นที่พิสดารมาก”

เรื่องราวที่แสดงถึงจิตที่แปลกประหลาดอัศจรรย์ของ**หลวงปู่พรหม**มีมากมาย เป็นเรื่องที่น่าเหลือเชื่อเหลือเกิน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่องอิทธิฤทธิ์

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ขณะท่านพำนักอยู่ ณ วัดประสิทธิธรรม ท่านได้แสดงอำนาจจิตของท่านให้ชาวบ้านดงเย็น จนผู้คนต่างพากันเลื่อมใสในคำพูดอันศักดิ์สิทธิ์ของท่าน และเชื่อว่าท่านมีอิทธิฤทธิ์ เรื่องนกเป็ดน้ำที่ท่านสั่งห้ามยังเป็นเรื่องหนึ่ง ดังนี้

“นกจำนวนมากบินมาอยู่บ้านดงเย็นนี้ มีนกเป็ดน้ำนับเป็นพันๆ ตัว บินเข้ามาอาศัยหากินในเขตวัดประสิทธิธรรม เวลากลางวันบิน มันบินไปเป็นหมู่ๆ หมู่ละ ๓๐๐ - ๔๐๐ ตัว จนบริเวณนั้นมีตไปหมด ด้วยวัดเป็นเขตอภัยทาน เป็นสถานที่ปลอดภัยของบรรดาสัตว์ทั้งหลาย และเป็นสถานที่

พระท่านอยู่ปฏิบัติธรรม ต้องการความสงบวิเวกเสียบสัจด์ หลวงปู่พรหมท่านจึงสั่งไม่ให้ใครมายัง มาช้านกเหล่านี้ ท่านบอกว่า “ถ้าใครมาทำนรก ตายนะ...”

นกเปิดน้ำที่บินมาในวัด ถ้าใครไปฝืนยิง ที่แรกท่านจะปรับตัวละ ๒๐ บาท (ในสมัยก่อนนั้น ถือว่าสูงมาก) ต่อมาเมื่อนกเปิดน้ำบินออกไป คนก็ไปแอบยิงข้างนอกวัด ถ้ารู้ ท่านก็จับมาปรับ แล้วต่อมาก็ขึ้นค่าปรับเป็นตัวละ ๕๐ บาท ก็ยังมีคนแอบมาลักยิงอีก

เหตุการณ์ต่อไปนี้ ทำให้ไม่มีใครกล้ามายังนกเปิดน้ำอีกต่อไป กล่าวคือ ในวันหนึ่งมีคนแอบเอาปืนไปปลักลอบยิงนกเปิดน้ำอยู่ข้างนอกวัด พอหลวงปู่พรหมท่านได้ยินเสียงปืนดังขึ้น ท่านคงกำหนดจิตดู ท่านพูดว่า “ดูมัน ดูมัน” เท่านั้น ปรากฏว่าคนยิงนอนกอดปืนอยู่ข้างรั้ววัด ตัวนี้แข็งทื่อไปหมดเหมือนท่อนไม้ กระดุกกระดิกไม่ได้ กลับไปบ้านไม่ได้แล้ว อิทธิฤทธิ์ของหลวงปู่ ท่านเพิ่งปลฐวิกลึงใส่เขา ตัวเขาแข็งเหมือนแผ่นดินเลย ลูกไปไหนมาไหนไม่ได้ เมื่อมีคนมาเห็นเข้า เขาก็มาวัด มาราบนิมนต์หลวงปู่ไปดู ท่านก็ไปแก้ไขช่วยให้เขาฟื้นขึ้นมา พร้อมทั้งอบรมสั่งสอนไม่ให้เขายิงนกอีก มันเป็นบาปเป็นกรรม ท่านใช้อิทธิฤทธิ์ทำให้ดูเป็นตัวอย่างรายเดียวเท่านั้น พวกที่มีปืนไม่กล้ามายังนกเปิดน้ำในเขตวัดอีกเลย”

เรื่องภาพถ่าย

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านเป็นพระอริยเจ้าอีกองค์หนึ่งที่มีภาพถ่ายน้อยมาก เท่าที่ปรากฏมีภาพถ่ายเดียวของหลวงปู่เพียง ๒ ภาพเท่านั้น เป็นภาพถ่ายขาวดำ

ภาพแรก เป็นภาพหลวงปู่พรหมในอิริยาบถนั่งสมาธิ ห่มจีวรพาดด้วยสังฆาฏิ ขาทั้งสองซ้อนกันในลักษณะนั่งสมาธิ สำหรับมือทั้งสองวางบนตักทั้งสอง ภาพนี้ถ่ายที่กุฏิของท่านเอง โดยท่านเมตตาให้บันทึกภาพไว้เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๖

ภาพที่ ๒ เป็นภาพหลวงปู่พรหมในอิริยาบถยืน ห่มจีวรไม่มีสังฆาฏิพาดไหล่

ภาพถ่ายที่ปรากฏให้อนุชนรุ่นหลังได้เห็นได้กราบไหว้บูชากันนั้น เป็นการบันทึกภาพจากกล้องถ่ายรูปสมัยก่อน ซึ่งใช้ฟิล์มบันทึกภาพ โดยมีเรื่องราวเล่าสู่กันฟัง ดังนี้

“คุณครูชาย วงษ์ประชุม ศิษย์ใกล้ชิดคนหนึ่งของหลวงปู่พรหม ได้กล้องถ่ายรูปตัวใหม่มาจากเพื่อนที่เป็นสาธารณสุขอำเภอ คุณครูชายพร้อมด้วยศึกษาริการอำเภอและนายอำเภอ ตั้งใจจะไปขอถ่ายภาพหลวงปู่พรหม โดยทั้งสามท่านต่างก็นำกล้องถ่ายรูปไปคนละตัว ก่อนจะถ่ายภาพก็แต่งชั้น์ ๕ เพื่อกราบขออนุญาตหลวงปู่ จะขอทำการถ่ายภาพท่าน หลวงปู่ท่านก็รับชั้น์ ๕ แล้วก็วางไว้ โดยไม่พูดอะไร

ทุกคนที่ไปก็ถ่ายภาพหลวงปู่คนละ ๓ ท่า ในท่านั่ง ยืน เดิน ปรากฏว่าเมื่อเอาฟิล์มไปล้าง ปรากฏว่าภาพจากกล้องทั้งสาม ไม่ติดภาพของหลวงปู่เลยแม้แต่ภาพเดียว ภาพที่ล้างออกมาเกิด เป็นสีดำหมด นับเป็นเรื่องที่แปลกและอัศจรรย์มาก ทำให้ทุกคนต่างก็ทิ้งตะลึงตามๆ กัน และเชื่อกันว่าหลวงปู่ท่านแสดงอิทธิฤทธิ์ให้ปรากฏ

เรื่องนี้รู้ไปถึงท่านพระอาจารย์คำมี สุวณฺณสิริ (พระครูศรีภูมานุรักษ์) ว่าคุณครูชายและคณะไปถ่ายภาพหลวงปู่พรหมแล้วไม่ได้ ท่านพระอาจารย์คำมีก็เลยพาครูชายและช่างภาพไปกราบขออนุญาตถ่ายภาพหลวงปู่ใหม่อีกครั้ง หลวงปู่ท่านก็เมตตาอนุญาต พอถ่ายเสร็จ หลวงปู่ได้พูดกับครูชายว่า “ชายเอ๋ย ! ตัวเราเข้าไปอยู่ในกล้องเขาแล้ว” คุณครูชายดีใจมากที่หลวงปู่พูดเช่นนั้น แสดงว่าการถ่ายภาพครั้งนี้คงจะสำเร็จด้วยดี ซึ่งก็เป็นเช่นนั้นจริงๆ”

ดังนั้น ในปัจจุบัน ภาพหลวงปู่พรหมเท่าที่ปรากฏให้เห็นทุกวันนี้ จึงมี ๒ ภาพนี้เท่านั้น

เรื่องถ่ายภาพหลวงปู่พรหมแล้วไม่ติดนี้ เป็นที่อัศจรรย์และเป็นที่ยึดฮากันมาก เรื่องเช่นนี้ในวงพระธุดงค์กรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่นก็มีด้วยกันหลายองค์ เช่น กรณีของหลวงปู่ดุลย์ อตุโล หลวงปู่ฝั้น อาจาโร ขณะอยู่ที่วัดถ้ำขาม มีช่างภาพไปถ่ายภาพท่าน คิดจะเอาภาพถ่ายไปจำหน่ายเพื่อเอาเงินมาบำรุงวัด ปรากฏว่าเมื่อนำฟิล์มไปล้างก็ไม่ติดภาพท่าน

เรื่องอัดเสียงหลวงปู่พรหมก็เช่นกัน บางท่านเล่าว่า มีผู้นำเทปไปอัดเสียงท่านเทศน์ โดยไม่ได้กราบขออนุญาต ปรากฏว่าไม่มีเสียงท่าน ไม่ทราบเป็นเพราะเหตุใด ?

เรื่องญาณหยั่งทราบ

เมื่อหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ไปจำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น แต่ท่านสามารถทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่บ้านถ่อนได้อย่างอัศจรรย์ราวกับตาเห็น ดังเหตุการณ์ต่อไปนี้

เรื่องแรกควายตาย ขนาดชาวบ้านถ่อนนี้ไปทำควายของนายแก้ว กองแก้ว มัคทายก วัดศรีโพธิ์สูงที่ไปช่วยงานหลวงปู่พรหมที่วัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น ควายตายอยู่บ้านถ่อน ท่านก็บอกได้ ท่านเป็นพระอรหันต์ ท่านทราบเลยด้วยญาณของท่าน “โอ้ ! ควายโต (เจ้า) ตายละเต้ (นะ) แก้วเอ๋ย” ว่างั้น พักเดียวมาทันทีเลย ไปถึงบ้านถ่อน ควายตัวนั้นตายจริงๆ ท่านเก่งขนาดไหน ขนาดอยู่คนละหมู่บ้าน ห่างไกลกันด้วย ท่านบอกได้ ท่านบอกได้ทุกอย่าง

เรื่องเมียตาย เวลาค่าประมาณหนึ่งทุ่ม วันหนึ่งเฒ่าคนหนึ่งอยู่บ้านถ่อนนี้ จำชื่อเฒ่าคนนั้นไม่ได้ เหตุการณ์นี้เกิดก่อนการสร้างวัดบ้านถ่อน (วัดศรีโพธิ์สูง) เฒ่าคนนั้นมานิมนต์หลวงปู่พรหมที่วัดประสิทธิธรรม จะเอาท่านไปชักอนิจจาบังสุกุลให้เมียของเขาตามประเพณีของชาวบ้านถ่อน

เขาก็รีบมาเลย มาหาท่าน ไปก็พอดี ท่านว่า “ช่วย ! ก็จะไปยังไง เมียโต (เมียเจ้า) ตายแล้ว อยู่บ้าน เขาจะมาตามแล้ว” ท่านว่านั่น พอเขากลับไปถึงบ้าน เมียของเขาก็ตายจริงๆ ท่านเก่งขนาดไหนว่านั่นเถอะ พระอรหันต์

เรื่องปิ่นโตตกน้ำ เรื่องนี้เกิดกับศิษย์ผู้ใกล้ชิดสองคน ซึ่งเป็นคนบ้านถ่อน เข้าวันหนึ่งลูกศิษย์สองคนไปจ้งหันหลวงปู่พรหมที่วัดประสิทธิธรรม สมัยนั้นไม่มีทางรถทางเรือ ก็พากันเดินลัดทุ่งไป ไปถึงบ้านตาล ปิ่นโตอาหารตกน้ำ พากันไปงมปิ่นโตขึ้นมา พอไปถึงวัด ปรกติได้เวลาฉันแล้ว แต่วันนั้นหลวงปู่กำลังนั่งรอและท่านก็ถาม “เฮ้ ! ทำไมถึงพากันทำปิ่นโตตกน้ำ ?” ลูกศิษย์ไปซ้ำแล้วท่านก็เมตตาทัก ท่านบอกว่า “รออยู่” แต่ลูกศิษย์ทั้งสองไม่ได้กราบเรียนท่านล่วงหน้าว่าจะไปจ้งหันเช้า ท่านรู้ได้อย่างไรว่า ลูกศิษย์จะไปทำบุญ แล้วอุกรณ์ต่างๆ ที่เอาไปทำบุญก็ตกน้ำด้วย เพราะว่าสมัยก่อนทุรกันดาร ไม่มีรถไป ต้องเดินไป ทำไมท่านจึงรู้ ท่านนั่งภาวนาแล้วเกิดนิมิตเห็นหรือท่านทราบด้วยญาณ เมื่อไปถึงวัด พอท่านทักขึ้นมา ลูกศิษย์ทั้งสองต่างก็รู้สึกประหลาดใจ “โอย ! หลวงปู่รู้ได้อย่างไร ท่านไม่ดู มีแต่ยิ้มสบายอยู่สภาพเดิม ท่านไม่มีโกรธมีโมโหให้ใคร”

เรื่องหุทิพย์ ตาทิพย์

ครูบาอาจารย์ท่านได้เมตตาเล่าเรื่องหุทิพย์ ตาทิพย์ ของหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ไว้ดังนี้

“วันหนึ่ง หลวงปู่ผาง ปรีปุณโณ หลวงปู่โย สามเณร และกลุ่มชาวบ้านจำนวนหนึ่ง มาช่วยกันทำรั้ววัด (ล้อมรั้ววัด) หลังจากที่ได้ช่วยกันทำไปพักหนึ่งก็เลยมานั่งพัก ค่อยกันเบาๆ หลวงปู่ผางได้พิจารณาดูรั้วที่หลวงปู่พรหมสั่งให้ทำ ท่านจึงพูดขึ้นเบาๆ ในเชิงตำหนิว่า “โอย ! ทำรั้ว ไม่รู้ว่าทำอะไรเนาะ ถ้าทำดีๆ หน่อยก็จะดีนะ” พูดจบก็ไม่ได้คิดอะไร ช่วยกันทำงานต่อไป จนเสร็จ ตอนนั้นหลวงปู่พรหมท่านเข้าพักในกุฏิเวลากลางวัน ส่วนกลางคืนท่านจะเดินจงกรม ทั้งคืน จะเป็นอย่างนี้ตลอด

พอถึงตอนค่ำเวลาประมาณทุ่มกว่าๆ เป็นช่วงเวลาฉันน้ำร้อนน้ำชา เมื่อฉันน้ำร้อนได้สักพัก หลวงปู่พรหมพูดขึ้นมาว่า “หาวา... ใครก็อยากจะทำให้ดี แต่มันไม่มีเงิน !” ทุกคนเงิบกริบ ! หลวงปู่ผางนิ่งเงิบ ได้แต่มองหน้ากันกับหลวงปู่โย หลังจากนั้นไม่มีใครกล้าพูดอะไรอีกเลย ไม่ว่าจะต่อหน้าหรือลับหลัง ต้องได้ระมัดระวังทุกขณะจิต เพราะนับแต่วันนั้น ก็รู้แล้วว่าหลวงปู่พรหมท่านได้สำรวจวาระจิตของลูกศิษย์ทุกคนตลอดเวลา จะนึกคิดประมาทท่านไม่ได้เลย

“ช่วงที่อาตมาได้จำพรรษาอยู่กับหลวงปู่พรหมรู้สึกอบอุ่นใจมาก ทำกิจอันใดก็ราบรื่นไปหมด เป็นเพราะบารมีของครูบาอาจารย์แท้ๆ อาตมาจึงเคารพท่านมาก จนทุกวันนี้ก็ยังไม่มีลืม... ถ้าไม่ใช่เพราะหลวงปู่พรหม ป่านนี้อาตมาก็คงจะไม่ได้อยู่จนถึงทุกวันนี้...”

ครูบาอาจารย์มีความสุขมากที่ได้เล่าเรื่องเก่าความหลัง ท่านบอกว่า “**หลวงปู่พรหม**ท่านมีสิ่งดีๆ อะไรหลายอย่างมาก ท่านไม่ธรรมดา ท่านเป็นคนพูดจริงทำจริง เด็ดเดี่ยว เด็ดขาด ลองได้พูดอะไรลงไป ไม่มีใครกล้าขัด เพราะทุกอย่างที่ท่านจะพูดออกมา ท่านพิจารณาดีแล้วจึงพูดออกมา หลวงปู่พรหมท่านไม่ธรรมดาจริงๆ อยู่ด้วยกัน ๘ ปี เห็นอะไรหลายๆ อย่างมาก ทั้งธรรมะก็เด็ดขาด กินใจ สั้นๆ แต่กินใจ ได้ความเลย ซึ่งหาฟังได้ยากมาก ท่านเป็นคนไม่พูดมาก พูดน้อยๆ แต่พระเณรกลัวมาก” ท่านเล่าไปก็ยิ้มไปอย่างมีความสุข”

เรื่องวาจาสิทธิ์

ในงานทำบุญประจำปีที่วัดประสิทธิธรรม ครั้งหนึ่ง**พระอาจารย์คำมี สุวณฺณสิริ (พระครูศรีภูมานุรักษ์)** ได้ขออนุญาต**หลวงปู่พรหม** ให้มีการใช้เครื่องขยายเสียงในวัด หลวงปู่ก็อนุญาต แต่บอกว่า “ห้ามมีการร้องรำทำเพลง หรือหมอลำโดยเด็ดขาด ให้ใช้เพื่อประชาสัมพันธ์งานวัดเท่านั้น”

นายเป้ เป็นเจ้าของเครื่องขยายเสียงมาติดตั้ง ได้ควบคุมการใช้เครื่องขยายเสียงด้วยตนเอง ใช้ทำการประชาสัมพันธ์งานตามคำสั่งของหลวงปู่โดยเคร่งครัด การใช้เครื่องก็เป็นไปด้วยดี ไม่มีปัญหาขัดข้องประการใด ปัญหามาเกิดตอนหยุดพักเที่ยงวัน นายเป้ไปพักรับประทานอาหารกลางวัน ให้ลูกน้องเป็นผู้ควบคุมเครื่องเสียงแทน ลูกน้องคงไม่ทราบก็เลยเปิดหมอลำเพื่อความบันเทิงในงาน “พอเสียงออกไป ซึ่งเป็นารเริ่มต้นของกลอนลำ เครื่องขยายเสียงนั้นก็เกิดไฟไหม้ไม่สามารถใช้งานได้อีกต่อไป” จากเหตุการณ์ในครั้งนั้น นายเป้ได้ตัดสินใจบวชจนมรณภาพในผ้าเหลือง

หลวงปู่พรหมพูดอะไรก็เป็นอย่างนั้น พูดว่า “เออ ! โยมนี้จะทำบุญด้วยไหม ? เดี่ยวจะสร้างศาลา” คนก็ต้องทำ ถึงขนาดไม่มีเงินก็ต้องขายวัว ขายควาย ก็ยังเอา เพื่อหาเงินมาช่วยท่านสร้างศาลา ตามที่ท่านพูด ถ้าท่านพูดอะไร โยมอุปฐากทำตามหมด เพราะเห็นตัวอย่างจากหลวงปู่เอง ท่านสละหมดทั้งบ้าน ทั้งนา ทั้งสวน ทั้งทรัพย์สมบัติ โค กระบือ ท่านยังสละหมดจนได้ ชาวบ้านเลื่อมใสท่านมาก แต่กลัวท่านมาก ท่านพูดอะไรต้องเป็นอย่างนั้น”

รักษาโรคโดยให้ถือสัจจะ

สังคมของคุณครูชาย เป็นข้าราชการครู มีเพื่อนที่เป็นหัวหน้าส่วนราชการในอำเภอสว่างแดนดิน มีการพบปะสังสรรค์เยี่ยมเยียนกันบ่อยๆ แต่ครั้งที่มีการพบปะกันก็จะมีการดื่มสุรากันแทบทุกครั้ง คุณครูชายเมื่อดื่มสุรา ก็จะมีอาการปวดท้องมาโดยตลอดทุกครั้ง พอปวดท้องที่ไรก็ไปหาหมอเพื่อรักษาอยู่ตลอด ซึ่งหมอก็รักษาตามอาการ แต่ไม่หายขาด

ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๐๘ หลวงปู่ลี จิตรธมโม วัดเทวสถิต ได้เป็นห่วงสุขภาพของคุณครูชาย จึงบอกกับคุณครูคำฟอง ภรรยา ว่าให้คุณครูชายเลิกดื่มสุรา แล้วให้นิมนต์หลวงปู่พรหม มาสวดบังสุกุลเป็น - บังสุกุลตาย โดยมาทำบุญที่บ้าน

ปรกติ หลวงปู่พรหม จะไม่รับนิมนต์ไปฉันอาหารที่บ้านใคร แต่ท่านก็เมตตารับนิมนต์มาทำบุญที่บ้านคุณครูชาย ซึ่งในวันทำบุญก็ได้นิมนต์พระมา ๙ รูป แต่ที่คุณครูชายจำได้มี ๔ รูป คือ

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ เป็นประธาน

หลวงปู่ลี จิตรธมโม วัดเทวสถิต

หลวงปู่สุภาพ ธมมปณโณ วัดทุ่งสว่าง

พระอาจารย์จันดี เขมปณโณ วัดศรีสะอาด บ้านคำสะอาด สกลนคร

การทำบุญวันนั้นมีการสวดเจริญพระพุทธมนต์ตามพิธี แล้วก็สวดบังสุกุลเป็น - บังสุกุลตายให้กับคุณครูชาย และหลวงปู่ได้ทำน้ำพระพุทธมนต์ให้ครูชายดื่ม แล้วให้สัจจะว่าจะไม่ดื่มสุราอีก ตั้งแต่นั้นมา คุณครูชายก็ถือสัจจะจะไม่ดื่มสุราอีกเลยและอาการปวดท้องก็หายเป็นปกติตั้งแต่นั้น

เรื่องงูใหญ่มาให้โชค

ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๐๙ คุณครูชาย ศิษย์อุปัฏฐากหลวงปู่ได้สร้างบ้านเสร็จใหม่ๆ เวลาประมาณ ๗.๐๐ น. มีนายแก้ว กองแก้ว พี่ชายของคุณครูคำฟอง (ภรรยาของครูชาย) ก็มาที่บ้านด้วย ลูกสาวของคุณครูชาย ชื่อแจ้ว (ครูแจ้ว) กำลังอาบน้ำแต่งตัวจะไปโรงเรียน จะไปเอาเสื้อผ้าในห้องเก็บเสื้อผ้า เกิดไปจับถูกตัวอะไรก็ไม่รู้ ซึ่งเข้าใจว่าเป็นงู ตกใจวิ่งร้องออกมาบอกพ่อ แม่ และลุงแก้ว

ลุงแก้วก็พากันเข้าไปดู เจองูตัวใหญ่และยาวมาก ทางภาคอีสานเรียกว่า “งูสง่าท่า”

ลุงแก้วบอกว่ามันเป็นงูพิษ จึงให้หลานชายซึ่งอยู่ในที่นั้นฆ่ามันเสีย

วันต่อมา คุณครูชาย และคุณครูคำฟองไปทำบุญถวายจันทน์ที่วัด ยังไม่ได้พูดอะไร หลวงปู่พรหมก็เอ่ยขึ้นว่า “ไปฆ่ามันทำไม ? งูใหญ่เขามาให้โชค”

นับว่าเป็นเรื่องแปลก ยังไม่มีใครเล่าเรื่องนี้ให้หลวงปู่ฟัง แต่หลวงปู่ก็สามารถรู้ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่บ้านของคุณครูชายได้

เรื่องพญานาคมาขอชีวิตคน

เรื่องนี้คนเฒ่าคนแก่เขาพูดกัน สระน้ำบริเวณศาลาใหญ่ สมัยก่อนมีพญานาคมาอาศัยอยู่ มาจากไหนก็ไม่รู้ แต่หลวงปู่พรหมท่านรู้ ตัวอะไร ท่านรู้ไปหมด ท่านว่า เป็นพญานาค ปัจจุบันนี้ไม่ค่อยมีหรอก เวลาน้ำขึ้น พวกพญานาคจะมาขอชีวิตคน มาขอหลวงปู่ทุกปีเลย จะเอาเท่านั้นคน เท่านั้นคน หลวงปู่ท่านก็ไม่ให้ ชีวิตคนในบ้านดงเย็น ท่านไม่ให้ ท่านให้ไปเอาที่หมู่บ้านอื่น ท่านก็แก้โดยให้เสื่อกับหมอนแทน ท่านโยนเสื่อกับหมอนลงในสระน้ำ ทีแรกพญานาคก็ไม่ยอมเอา แต่ผลสุดท้ายก็เอา ถ้ามันเอา มันก็หายไป เรื่องนี้อาจารย์แนมเห็นเหตุการณ์ แล้วก็ไปเล่าต่อ พญานาคมันมาชนเสาไม้ๆ ชนตึกๆๆ หลวงปู่ไม่อยากให้คนอื่นกลัว เอาหมอนโยนให้ละหยุด

ที่นาของคุณยายคนหนึ่ง อยู่ข้างวัดประสิทธิธรรม แต่ก่อนมีสภาพเป็นคลองเล็กๆ คลองมันลึก แต่ไม่ค่อยกว้าง หลวงปู่พรหมก็เอาเสื่อเอาหมอนไปโยน หลวงปู่ผางก็เอาเสื่อกับหมอนไปโยนที่นาของคุณยายคนนั้นเหมือนกัน เพื่อแก้เรื่องพญานาคมาขอชีวิต

เครื่องยนต์ดับโดยไม่ทราบสาเหตุ

หลวงปู่พรหม ได้รับนิมนต์ให้มาช่วยพระอาจารย์คำมี สุวณฺณสิริ (พระครูศรีภูมานุรักษ์) ในการสร้างวัดศรีสว่าง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

ในช่วงนั้น คุณครูชายได้มานิมนต์หลวงปู่ไปในงานทำบุญประจำปี ที่บ้านถ่อน ซึ่งอยู่ห่างจากวัดศรีสว่าง ประมาณ ๗ กิโลเมตรกว่าๆ จะต้องเดินทางโดยรถยนต์โดยสารสายสว่างแดนดิน อำเภอบ้านม่วง ซึ่งเป็นรถโดยสารประจำทางสมัยเก่า

ด้านหน้ารถเป็นที่นั่งคนขับ กับผู้โดยสารนั่งได้ ๓ คน ซึ่งมีผู้หญิงสาว ๓ คนนั่งอยู่ก่อนแล้ว คณะของหลวงปู่จะต้องไปนั่งด้านหลัง ปะปนกับผู้โดยสารคนอื่นๆ ซึ่งมีทั้งชายและหญิง ไม่เป็นการสมควร คุณครูชายได้ขอให้ผู้หญิงทั้งสามคนสละที่นั่งให้หลวงปู่โดยย้ายไปนั่งข้างหลัง แต่ทั้งสามคนไม่ยอม หลวงปู่ สามเณร ครูชายและศิษย์ติดตาม จึงต้องเดินเท้าไปยังบ้านถ่อน เพื่อไปร่วมงานดังกล่าว รถโดยสารคันนั้นติดเครื่อง แล้ววิ่งออกไปไม่ถึง ๒๐ เมตร เครื่องยนต์เกิดดับโดยไม่ทราบสาเหตุ ! เจ้าของรถพูดกับคุณครูชายว่า “รถขับมาดีๆ ก็ดับโดยไม่ทราบสาเหตุ ?”

ผู้โดยสารในรถบอกว่า พวกเขาจะสละที่นั่งให้ผู้หญิงทั้งสามคนมานั่งแทน แล้วพวกเขาจะไปยืนไหนนอกรถเอง แล้วนิมนต์ให้หลวงปู่ขึ้นนั่งหน้ารถ พร้อมกับพระที่ติดตาม ๒ รูป พอหลวงปู่ขึ้นนั่งรถแล้ว คุณครูชายบอกให้ไซเฟอร์สตาร์ทรถ รถก็ติดเครื่องได้ และวิ่งได้ตามปกติ จนถึงจุดหมายปลายทาง

เรื่องท่านผู้ชายบ้านท่าบาศ

สมัยก่อนวัดประสิทธิธรรมมีต้นมะม่วงหลายต้นและออกลูกดกมาก มีคนในหมู่บ้านแอบขึ้นต้นมะม่วง จะเด็ดมะม่วงมากินกัน โดยไม่ได้ขออนุญาตจากหลวงปู่พรหม พอมีคนมาแอบเด็ดมะม่วงเท่านั้น หลวงปู่ท่านอยู่ที่กุฏิของท่าน ทำไมท่านรู้ล่ะ ท่านรู้หมดทุกอย่าง อยู่ไหนท่านก็รู้หมด หลวงปู่ท่านก็เดินมาเลย “มึงทำอะไรนั่น ถ้ามึงกิน มึงก็ถอนหญ้าให้หมดนะ” ไปเอาของสงฆ์ โดยไม่ได้ขออนุญาต มันเป็นบาปเป็นกรรม หลวงปู่จึงให้ถอนหญ้าในวัดใช้หนี้สงฆ์ จะได้ไม่เป็นบาปเป็นกรรม ส่วนมะม่วงที่ร่วงหล่นเองตามต้น คนเฒ่าคนแก่เล่าว่า ตอนเป็นเด็กๆ เข้าๆ ออกๆ วัดมาเก็บมะม่วงที่มันร่วงหล่นอยู่ตามต้นไปกิน ก็ไม่เห็นเป็นอะไร หลวงปู่ท่านไม่เห็นว่าเป็นอะไรเลย แต่ปัจจุบันนี้มะม่วงมันไม่ค่อยมีแล้ว

ขนาดขอนไม้อยู่ในน้ำ มีอะไรๆ อยู่ในน้ำนี่ หลวงปู่ท่านรู้หมด ถ้าคนทำอะไรผิดนะ พอออก (โยมผู้ชาย) ที่รุ่นของท่าน มาวัดตักบาตร จับปลาไว้กิน ท่านก็เห็นหมด ท่านว่า “มึงทำไมไปลักปลาไว้” ก็ด่า “มึงทำอะไร” ก็บอกถูกหมดนี่ ปลามันก็ออกจากวัดไหลลงไปตามคลอง “มึงมาลักปลา กูรู้นะมึงเอา มึงมาวัดได้ยังไง มึงเอาปลาเป็นๆ ไปเลี้ยงลูกเลี้ยงเมียมึง” ท่านรู้ล่ะ “มึงมาวัดทำไม มึงทำบาป” นั่นล่ะ ท่านพูดอย่างนั้น ท่านไม่ให้ชาวบ้านเอาปลาไปฆ่ากิน ปลาของท่านมีแต่ตัวใหญ่ๆ ไหลออกจากวัดไปตามคลองแล้วชาวบ้านไปจับ แล้วท่านก็รู้ ฟ้าฝนใหม่ ปลามันไหลออกนอกวัด หลวงปู่อยู่ในวัด แต่ท่านรู้หมด ท่านก็เลยว่าคุณลักปลาไว้

มีจิตที่อัศจรรย์ รู้วาระจิต

ที่บ้านดงเย็น สมัยเมื่อหลวงปู่พรหม ท่านยังมีชีวิตอยู่ ก็มักจะมีการรดาท่านสาธุชนเดินทางไปกราบนมัสการท่านอยู่เสมอๆ แม้หนทางในสมัยนั้นการคมนาคมไม่สะดวกอย่างเช่นปัจจุบันนี้ การเข้าไปพบเพื่อนมัสการท่านมิใช่ของง่าย ทางก็ไม่ดี อีกทั้งยังเป็นป่าไม้อันหนาแน่น ถึงกระนั้นทุกคนก็ได้พยายามจนไปถึงที่ท่านจำพรรษาอยู่อย่างน่าสรรเสริญยิ่ง

จิตที่ปรกติแล้วของหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ย่อมเป็นจิตที่อัศจรรย์ คือ มีความรู้ความเห็นอันผิดไปจากมนุษย์ธรรมดาๆ จะรู้เห็นหรือเข้าใจ เมื่อคณะญาติโยมคนใดก็ตามมาถึงวัดที่ท่านอยู่จำพรรษานั้น ท่านจะรู้วาระจิตของทุกๆ คนที่มา ท่านสามารถทายใจของทุกคนได้ถูกต้องและแม่นยำ อย่างเช่น มีบุคคลที่ไปทำบุญกับท่าน แต่มีสิ่งหวังตั้งใจมา ท่านก็จะพูดเตือนสติทันทีเมื่อพบหน้ากัน ดังนี้

“การที่จะทำบุญทำทานนั้น ต้องมีใจตั้งมั่น และให้เกิดศรัทธาในบุญกุศลทานเสียก่อน ถ้าไม่ศรัทธา ใจไม่ตั้งมั่นแล้ว อย่าทำ จะไม่มีอะไรดีขึ้นเลย”

บางคราวจะมีญาติโยมชายหญิงที่เดินทางไปถึง ก็เที่ยวเดินชมวัดและบริเวณต่างๆ แล้วพูดคุยกันในลักษณะประจบทำบุญเอาหน้าเอาตากันว่า ฉันจะต้องมาสร้างโน่นสร้างนี่ จะทำอย่างนั้นอย่างนี้ แต่จิตใจนั้นมีเจตนาหวังผล หรือตั้งตัวเองให้เป็นผู้ที่สนิทชิดเชื้อกับตัวท่าน มีบุญมีคุณต่อท่าน แล้วท่านมักจะเตือนว่า “ถ้าไม่ศรัทธา มีเจตนาเป็นอื่นก็ไม่ควรจะทำ”

แต่ถ้ามีญาติโยมคนใดเข้าไปนมัสการและมีเจตนาดี มองเห็นคุณเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นโดยส่วนรวมแล้ว แม้อย่างไม่ได้บอกกล่าวแก่ผู้ใดเลย หลวงปู่พรหมก็สามารถรู้ด้วยจิตภายใน ท่านจะอนุโมทนาและกล่าวขึ้นพอเป็นการรับรู้ดังนี้ ว่า “ท่านมีเจตนาดีก็ทำไปเถิด เพราะสิ่งนั้นเป็นบุญเป็นกุศล” ขนาดลับท่านยังรู้

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านเป็นพระผู้ปฏิบัติธรรมที่ควรแก่การเคารพบูชา แม้ครูบา-อาจารย์ในสมัยปัจจุบันก็ยังกล่าวถึงท่านด้วยกิตติคุณอันงดงามอยู่เสมอ สมัยหลวงปู่พรหมท่านกลับมาถึงบ้านดงเย็น ท่านได้สร้างความอัศจรรย์แก่พวกเราให้ได้เห็นมากมาย เมื่อท่านมาอยู่ได้ไม่นานก็มีชาวบ้านบวชพระตามท่านไปหลายองค์ พวกชาวบ้านก็เข้าวัดเข้าวา ต่างดีอกดีใจที่มีวัดปฏิบัติเป็นของตนเอง

อนาคตสังฆญาณของหลวงปู่

มีเหตุการณ์หลายครั้งหลายหนที่ปรากฏแก่บรรดาศิษย์ ที่แสดงให้เห็นประจักษ์ซึ่งญาณรู้เห็นเหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นความรู้ความสามารถเหนือคนธรรมดาของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ในตัวอย่างดังต่อไปนี้

เรื่องที่หนึ่ง

คุณครูชาย - คุณครูคำฟอง วงษ์ประชุม เล่าว่า หลวงปู่จะรู้เหตุการณ์ล่วงหน้าเสมอๆ เช่น ถ้ามีคนมาจ้งหันจากที่ไกลๆ แล้วยังมาไม่ถึง หลวงปู่จะนั่งรอ พร้อมกับเคี้ยวหมากไป คนวัดก็จะรู้ทันทีว่า “วันนี้จะต้องมีศรัทธามาจากทางไกล จะมาจ้งหันหลวงปู่ ท่านจึงรอจนกระทั่งศรัทธานั้นมาได้ทันจ้งหันพอดี” คุณครูชายและคุณครูคำฟองเอง ก็เคยเจอเหตุการณ์เช่นนี้บ่อยครั้ง

เรื่องที่สอง

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ หลวงปู่พรหมได้ปรารภกับศิษย์ผู้หนึ่งว่า “หน้าน้ำหลากปีนี้จะมีคนตาย ๒ คน ในบริเวณบ้านเรา” ซึ่งต่อมาก็เป็นความจริงทุกอย่าง สามเณร - ภรรยาคนหนึ่งในหมู่บ้านใกล้เคียงประสบอุบัติเหตุเรือล่ม จมน้ำตายทั้งคู่ ในบริเวณบ้านดงเย็น ตามคำที่หลวงปู่พูดไว้ทุกประการ

เรื่องที่สาม

ได้มีข้าราชการผู้ใหญ่ของจังหวัดอุดรธานี ผ่านมาทางอำเภอบ้านดุง แล้วแวะไปนมัสการ หลวงปู่ที่วัด หลวงปู่ก็วิสาสะด้วยเล็กน้อย และกล่าวเตือนว่า “อะไรๆ ท่านก็ดีหมด ไม่ว่าจะหน้าที่ การงานอะไรก็ตาม เสียแต่เรื่องผู้หญิง ถ้าเลิกได้ก็จะพ้นภัย” พอท่านกล่าวแล้ว ท่านก็ลุกขึ้นไป เดินจงกรม ไม่ยินดียินร้ายกับข้าราชการผู้ใหญ่ท่านนั้นอีก ต่อมาอีกประมาณ ๒ สัปดาห์ ข้าราชการ ท่านนั้นถูกภรรยายิงตายด้วยเรื่องชู้สาว

ภาค ๑๘ ท่านละสังขารตามกฎไตรลักษณ์

ท่านปรารภอายุขัย

ครูบาอาจารย์สายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ประเภท เพชรน้ำหนึ่ง เมื่อท่านปรารภเรื่องอายุขัยล่วงหน้า แล้วศิษยานุศิษย์กราบอาราธนาอิมินต์ขอให้ท่านเมตตาถนอมรักษาธาตุขันธ์ให้ทรงอยู่นานๆ เพื่อสงเคราะห์โปรดพุทธบริษัท มีด้วยกันหลายองค์ เช่น กรณีในหลวงเสด็จมากราบอาราธนาขอให้ หลวงปู่ดูลย์ อตุโล หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ ฯลฯ รักษาธาตุขันธ์ให้ทรงอยู่นานๆ ร้อยยี่สิบปี เป็นต้น หลายๆ องค์ท่านก็เมตตารับอาราธนา แต่สุดท้ายในหลวงเสด็จมาทรงเห็นธาตุขันธ์ของหลวงปู่แต่ละองค์ ซึ่งท่านชราภาพมากแล้ว การดำเนินรักษาธาตุขันธ์ล้วนเป็นไปด้วยความยากลำบาก พระองค์ท่านจึงเสด็จมาขอคืน ซึ่งบางองค์ก็อยู่ถึงเก้าสิบกว่าปี บางองค์อยู่เกือบร้อยปีก็มี

สำหรับกรณีของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ในบั้นปลายชีวิตของหลวงปู่พรหม ท่านก็มีปรารภเรื่องอายุขัยของท่านให้บรรดาพระศิษย์ฟังเหมือนกัน เรื่องนี้หลวงปู่ผาง ปริปุณฺโณ ท่านก็ทราบ ครูบาอาจารย์พระศิษย์องค์อื่นๆ ท่านก็ทราบดี หลวงปู่พรหมท่านว่าอายุของท่านไม่เกิน ๘๐ ปี คล้ายๆ กับกรณีของหลวงปู่มั่น ท่านรู้อายุขัยของท่านล่วงหน้า ท่านจึงสร้างเจดีย์ของท่านไว้ล่วงหน้า กรณีของหลวงปู่ขาว อนาลโย ท่านก็รู้เช่นกัน ท่านก็สร้างเจดีย์ของท่านเตรียมไว้ล่วงหน้า หลวงปู่หล้า เขมปตฺโต ท่านก็รู้เหมือนกัน ครูบาอาจารย์ประเภทเพชรน้ำหนึ่ง ท่านรู้อายุขัยล่วงหน้า

เค้าแห่งความสูญเสียของบรรดาศิษย์

แม้หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านจะมีคุณธรรมสูงส่งเพียงใดก็ตาม ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงกฎไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ไปได้ โดยทั่วไป หลวงปู่พรหม ท่านเป็นพระเถระที่มีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง ทำงานวัดไม่เคยได้หยุด ขณะเดียวกันก็นั่งสมาธิและเดินจงกรมทุกวัน และครั้งละนานๆ ท่านไม่เคยป่วยหนักจนล้มหมอนนอนเสื่อให้ลูกศิษย์ลูกหาต้องทุกข์กังวลใจ

นายสุนทร ราชหงษ์ สาธารณสุข ศิษย์ผู้หนึ่งที่ใกล้ชิดหลวงปู่พรหม ได้เมตตาเล่าว่า

“ช่วงหลวงปู่ชราภาพใกล้มรณภาพ มีแต่พวกชาวบ้านกับพวกเพื่อนๆ นี้ละไปดูแลไปรักษา ไปก็ไปวัดปรอท วัดความดันตามประสาทแพทย์ แล้วก็ให้น้ำเกลือ น้ำอะไรแล้วท่านก็หายเป็นปกติ ร่างกายแข็งแรงไปไหนมาไหนได้อยู่ ตอนนั้นท่านไม่เป็นอะไรมาก สุขภาพของท่านดีมาโดยตลอด เมื่อญาติโยมไปกราบ ท่านมีแต่บอกญาติโยม “ให้พากันสร้างความดี ไม่ผลัดวันผลัดคืน ทำเลย

“ถ้าถึงวันตื่นขึ้นมา ตายแล้วไม่ได้ทำ” ท่านว่าอย่างนั้น ท่านเทศน์ให้ฟัง ครั้นเวลาท่านหล่มแล้ว ก็เลยป่วยมา ทีนี้เลยเข้าๆ ออกๆ รักษาท่าน เมื่อท่านหายแล้ว ท่านก็ป่วยตามปรกติของผู้สูงวัย พวกชาวบ้านเขาก็มาตามไปรักษา พอเขามาตามก็ไปเลย ตามกลางคืนก็ไปกลางคืน ไปรักษาท่าน ไม่มีอะไรบอกเหตุหรือผิดสังเกตเลยที่ท่านจะมาด่วนมรณภาพ”

วันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ เค้าแห่งปริศนาธรรมความเป็นจริงได้ปรากฏชัดภายในจิตใจของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ เสียแล้ว ชาวบ้านดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี จะมีใครคนไหนรู้ได้บ้างว่า ขณะนี้ต้นโพธิ์ต้นไทรที่เคยให้ความสงบสุขรื่นรมย์แก่พวกเขาทั้งหลาย กำลังจะถูกพายุอันเกิดจากอำนาจพระไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มาโค่นมาถอนออกไปเสีย จากจิตใจของพวกเขา ก็เพราะความไม่เที่ยง ไม่นั่นอน อยู่ไปก็มีความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ แท้จริงก็เป็นธาตุเฉยๆ ไม่ใช่ตัวตนบุคคลเราเขา

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ จึงสามารถกำหนดรู้ชัดด้วยจิตใจอันเป็นหนึ่งของท่าน โดยได้ปลงสังขาร กล่าวอำลาชาติ ชรา พยาธิ มรณะ ไม่ขอกลับมาพบเห็นคลุกเคล้ากันอีกต่อไป

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านได้แสดงธรรมปฏิบัติอันเป็นอุบายธรรม

“ให้ทุกคนได้พิจารณาน้อมนึกถึงความตายอยู่เสมอๆ จงอย่าได้ประมาท การปฏิบัติตนให้เกิดสติปัญญา โดยเป็นเครื่องมือพิจารณาให้เห็นแก่นแท้ของธรรมะที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนโลก พร้อมทั้งได้ชี้แนะอยู่ในตัว คือ พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนโลก ทรงให้วินิจฉัยด้วยสติปัญญา มองดูอาการเคลื่อนไหวอาการของกิเลสทางใจ มีอาการเป็นไปทางใดบ้างในวันหนึ่งๆ”

เหตุการณ์ก่อนหลวงปู่พรหมจะมรณภาพ ท่านป่วยลิ้นล้มหิวขาดพื้นหมดสติไป ช่วงนั้น พระ เณร ชาวบ้านต่างมาช่วยกันรักษาอาการอาพาธของท่านด้วยการย่าง (การรักษาแบบโบราณนอนบนแคร่ รมด้วยสมุนไพร) ท่านก็กลับมาแข็งแรงดี ศิษยานุศิษย์คิดจะสร้างเจดีย์ถวายท่าน และได้ไปใส่ฟันปลอมให้ท่าน ท่านยังสดชื่นดี อายุยังไม่ถึง ๘๐ ปี แต่ท่านรู้ตัวดีว่า ท่านจะถึงแก่การมรณภาพ จึงเก็บของเรียบร้อยหมด

ครูชาย วงษ์ประชุม ศิษย์อุปัฏฐากใกล้ชิดคนหนึ่งของหลวงปู่ได้บันทึกเหตุการณ์ ๒ วันสุดท้าย ก่อนที่หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ มรณภาพดังนี้

“วันอาทิตย์ที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๑๒ ได้ตั้งใจไว้ว่าจะไปธุระที่จังหวัดสกลนคร แต่มีเหตุบังคาลใจอยากจะไปกราบนมัสการ ท่านพระอาจารย์พรหม จิรปุณฺโณ ด้วยรู้สึกเป็นห่วงท่าน เพราะเมื่อวันอาทิตย์ที่แล้ว (๔ พฤษภาคม ๒๕๑๒) ข้าพเจ้าพร้อมด้วยภรรยาและช่างทำฟัน ไปทำฟันให้ท่านใหม่ เพราะท่านมีอาการปวดฟัน

เมื่อเกิดสังหรณ์ใจเช่นนี้ จึงได้เปลี่ยนความตั้งใจใหม่ ไม่ไปธุระที่ตัวจังหวัดสกลนคร แต่ได้ชวนภรรยาไปนมัสการท่านที่วัด ไปถึงดงเย็นเวลา ๑๒.๓๐ น. ได้จอดรถจักรยานยนต์ไว้ที่ใต้ร่มมะม่วง แล้วจึงพากันขึ้นไปนมัสการท่านบนกุฏิ ปรากฏว่าท่านได้นั่งรอคอยอยู่ก่อนแล้ว

เมื่อนมัสการกราบไหว้ท่านเสร็จแล้ว ท่านได้พูดทักทายขึ้นว่า “อาตมาได้ยินเสียงเครื่องบินว่าแมน (นี่กว่า) เสียงรถของเจ้า”

ว่าแล้วท่านก็ลุกขึ้นไปหยิบเอากาน้ำเพื่อไปกรองน้ำที่โอ่ง ข้าพเจ้าลุกขึ้นติดตามท่าน รับเอากาน้ำจากท่าน กรองน้ำแทนท่าน แล้วท่านยังไปยกแก้วอีกมา เพื่อเหยียบขึ้นเอาแก้วน้ำอยู่ที่กล่องบนชั้นใต้เพดานกุฏิ ข้าพเจ้าจึงมิได้รอช้า รีบไปหยิบเอาแก้วน้ำแทนท่านอีก เมื่อกรองน้ำ ล้างแก้วน้ำเสร็จ จึงได้นำมาถวายท่าน เมื่อนำกาน้ำเข้าไปถวายท่าน ท่านได้บอกว่า

“อาตมาไปเอาน้ำมาให้พวกเจ้ากิน”

เสร็จแล้วข้าพเจ้ามานั่งตรงต่อที่ท่านนั่ง ท่านจึงได้เทศนาให้ข้าพเจ้าฟังว่า

“คนเราเกิดมาทุกรูปทุกนาม รูปสังขารเป็นของไม่เที่ยง เกิดขึ้นแล้วล้วนตกอยู่ในกองทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น ไม่ว่าพระราชามหากษัตริย์ พระยานาหมื่น คนมั่งมี เศรษฐี และยากจน ล้วนตกอยู่ในกองทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น มีทางพอจะหลุดพ้นทุกข์ได้ คือ ทำความเพียร เจริญภาวนา อย่าลืมนำมาในรูปร่างสังขารของตน มัจจุราชมันบ่ไว้หน้าผู้ใด ก่อนจะดับไป ควรจะสร้างความดีเอาไว้”

ท่านเทศนาใจความสั้นๆ ดังนี้แล้ว จึงได้สนทนากับท่านต่อไปอีก ได้เรียนถามท่านว่า “ช่างทำฟันมาแต่งฟันให้แล้ว รู้สึกเป็นอย่างไร”

ท่านตอบว่า “หายเจ็บแล้ว คือสีได้คุณดี” (ได้ผลดี)

ข้าพเจ้าเรียนถามต่อไปอีกว่า “ท่านอาจารย์ฉันยาที่นำมาถวายแล้วเป็นอย่างไร (ยาที่นำมาถวายท่านนี้ เามาจากสูตรผสมยาของคุณหมออวย เกตุสิงห์ ปรงถวายท่านอาจารย์ใหญ่ชาววัดถ้ำกลองเพล)”

ท่านได้ตอบว่า “ยานี้ได้คุณดี แต่เวลานี้มัจจุราชมันบ่ได้ว่ายมาให้แล้ว”

เมื่อท่านพูดเช่นนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกตกใจ จึงได้อาราธนานิมนต์ท่านอยู่ต่อไป “กระผมขอนิมนต์ให้หลวงปู่อยู่ไปก่อน ถึงอย่างไรก็ขอให้เจดีย์ที่กำลังจะก่อสร้างนี้เสร็จเรียบร้อยเสียก่อน”

ท่านได้ตอบข้าพเจ้าว่า “ชาย เจ้ามาโง่แท้ เทศนาให้ฟังหยกๆ ยังไม่เข้าใจ”

ได้เวลา ๑๕.๓๐ น. ท่านได้สั่งให้ข้าพเจ้ากลับบ้าน เพราะจะค่ำแล้ว ข้าพเจ้าไม่รอช้า เพราะทราบดีว่า เมื่อท่านสั่งต้องปฏิบัติตาม ก่อนจะกลับก็กราบนมัสการท่าน ขณะที่กราบนมัสการลาท่านอยู่นั้น ท่านยังได้ย้ำอีกว่า “ให้พากันเจริญภาวนา ทำความเพียร จึงจะพ้นทุกข์” จากนั้นท่านก็ไปทำกิจของท่าน คือ เติมน้ำมันบนกุฏิของท่าน

ตลอดทางที่กลับบ้าน ข้าพเจ้าคิดในใจถึงปรากฏการณ์ที่ท่านอาจารย์หลวงปู่เฒ่าของเราตีแผ่ไปกว่าครั้งก่อนๆ มาก เมื่อถึงบ้านก็ได้แต่ปรึกษากับภรรยาเท่านั้น ตั้งใจไว้ว่า จำต้องนำเรื่องนี้ไปปรึกษากับ ท่านอาจารย์ลี จิตรมโฆ วัดเหวลือก และท่านอาจารย์สุภาพ ธมฺมปญฺโญ วัดทุ่งสว่าง ดู แต่เรื่องยังไม่ถึงท่านอาจารย์ทั้งสอง เหตุการณ์อันไม่คาดฝันก็เกิดขึ้นในตอนเช้ามีวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๑๒

กลางบอกเหตุ

ในช่วงบั้นปลายชีวิตของหลวงปู่พรหม จิรปญฺโญ บรรดาลูกศิษย์ลูกหาต่างห้วงใยสุขภาพของหลวงปู่ ต่างก็นำหยูกยามากราบนำอมถวายท่านกันมากมาย หลวงปู่พูดกับพระเถรวา “ยากี่ไม่มีประโยชน์ดอก” ท่านว่า “มันถึงเวลาเขาแล้ว เขามาตามเอาแล้ว เอายาอะไรมาก็ไม่มีประโยชน์ดอก” “อ้าว ! สูเจ้าจะมานวดแข็ง นวดขาอยู่นี้ก็ให้หยุดซะ มีคนจะมานิมนต์แล้ว ถึงเวลาแล้ว” ท่านว่าอย่างนี้ ถึงครั้งสุดท้ายท่านแล้วนะ ท่านถึงคิดอย่างนั้น

หลวงปู่พรหมท่านจะไม่มีคำว่าป่วยออกๆ แอดๆ ไปบิณฑบาตไม่ได้ ไม่มี ท่านจะไม่ป่วยอะไร โรคประจำตัวของท่าน คือ โรคผื่นคันทั้งตัว โรคที่ ๒ ก็คือ ฟัน ศิษย์ผู้อุปฐากใกล้ชิดคิดคนบ้านถ่อน ไปดูแลเรื่องฟัน ใส่ฟันเทียมให้ท่านจนครบสมบูรณ์ เมื่อฟันครบทุกซี่แล้วท่านก็เสียก็ยังมีว่า อ้อ ! ฟันเต็มปาก ท่านก็เลยหมดอายุขัย ยาแก้คันท่านไม่ใช้ยาสามัญประจำบ้านใช้ใบตองกล้วยน้ำว้านี้ต้มแล้วก็มาอาบแก้คัน

หลวงปู่พรหมท่านขยัน ท่านทำงานจนวันสุดท้ายก่อนมรณภาพ กลางบอกเหตุ วันอังคารที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ ก่อนมรณภาพหนึ่งวัน ตอนประมาณ ๕ โมงเย็น ท่านบอกพวกนาคให้เก็บของให้เรียบร้อย “เก็บของให้ดีๆ นะ ถ้าข้อยไม่อยู่แล้ว มันจะหายนะ” ท่านก็สั่งพวกนาค ล้างรถ ล้างจอบ ล้างเสียม รถเข็น ให้เก็บเข้าที่ ตรงโรงเก็บของเป็นกุฏิหลังเล็กๆ หน้าเจดีย์ท่าน ท่านบอกให้เก็บของแค่นั้น บอกก่อนไม่นาน ท่านพูดเป็นกลาง ท่านพูดบ่อย “เก็บของให้ดีๆ นะ” ก่อนท่านจะมรณภาพ ท่านพูดประโยคนี้อยู่บ่อยๆ

ก่อนวันมรณภาพ ท่านสอนพระที่มาขอสีก

ก่อนที่หลวงปู่พรหมจะมรณภาพ ใกล้เคียงเดือน ๕ เดือน ๖ ก็จะมีญาติโยมส่งลูกหลานเข้าไปเป็นนาคอีก รุ่นนั้นจะเป็นรุ่นสุดท้าย พระรุ่นก่อนหน้าสีกออกเกือบหมด เหลือครูบาอีกองค์หนึ่ง ต่อมาก็ไปขอลาสีก ก่อนจะไปลาสีกกับ**อุปัชฌาย์คำมี** ก็ลาหลวงปู่ก่อนหน้านั้น ๒ – ๓ วันกว่าท่านจะอนุญาต ท่านอยากให้อยู่ต่อ ท่านเทศน์ให้ฟัง วันแรกขึ้นไปปู้บ ท่านพูดว่า “**กุโส ยถา ทุคคหิโต หตถเมวานุกนตติฯ**” ท่านแปลด้วยนะ “**บุคคลใดกำเฒ่าคาดิ่งมากำไม่แน่น ย่อมบาดเจ็บตัวเอง**” ท่านเทศน์ให้ฟัง วันก่อนที่ท่านจะมรณภาพ

พอวันที่ ๒ ไปอีก กำลังจะเอ่ยปากจะขอลาสีกกับหลวงปู่ แลวนั้นเป็นฐานทัพของอเมริกา เครื่องบินบินเสียงดังรบกวน ไม่ได้ยินอะไรเลย ท่านก็ว่า “ไป มันมืดแล้ว ดึกแล้ว ไปนอนซะ ซ้อยจะพักผ่อน” ยังขอไม่ได้อีก พอครั้งที่ ๓ ไปอีก น้องชายก็ถือเสื้อผ้าไป ท่านว่า “เอ้า ! อุดรทนไม่ไหวจริงๆ บุญได้แค่นี้ก็ไปซะ แต่ว่าซ้อยสีกให้เจ้าไม่ได้เด็ดอ เพราะซ้อยไม่ได้บวชให้เจ้า คนไหนบวชให้เจ้าก็ต้องไปลาคนนั้น” หมายถึง**อุปัชฌาย์คำมี**

หลวงปู่พรหมท่านอนุญาตให้สีกแล้ว ท่านไม่รังไว้แล้ว ก็ไปลา**อุปัชฌาย์คำมี** พอท่านอนุญาตปู้บ ตอนเย็นก็กลับมาวัด หลวงปู่ท่านบอกนาคว่า “**เก็บของให้ดีนะ ถ้าซ้อยไม่อยู่แล้ว มันจะหายนะ**” หลังจากนั้นก็ขึ้นไปจะสร่งน้ำให้ท่าน ท่านบอก “เอ้า ! ทำไมยังไม่สีกเธอ ไปสีกโน่นเด้อ ให้ปู่แก่นสีกให้เด้อ ซ้อยสีกให้ไม่ได้” **หลวงปู่แก่นบ้านดงดารา** ท่านมาเยี่ยมหลวงปู่พรหม ท่านสีกให้

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ นำบาทพระคาถา **กุโส ยถา ทุคคหิโต หตถเมวานุกนตติ** มาเทศน์สอนพระศิษย์ที่มาขอสีก พระธรรมเทศนามีบทเต็ม ดังนี้

กุโส ยถา ทุคคหิโต	หตถเมวานุกนตติ
สามณณั ถุปฺปรามภูจึ	นิริยาญฺยปกกตฺตติ.
ยํ กิลฺลจึ สึถิลลํ กมฺมํ	สงกิลฺลิจฺจฺจฺจจจ ยํ วตํ
สงกสฺสรํ พุรฺหมจฺริยํ	น ตํ โหติ มหปฺพลํ.
กยิรณฺเจ กยิรณํ	ทพฺพเมณํ ปฺรภกเม
สิถิลโล ทิ ปฺริพฺพาโซ	ภยฺโย อากิรเต รขํ.

หญ้าคาที่บุคคลจับไม่ดี ย่อมตามบาตมือนั่นเองฉันใด
 คุณเครื่องเป็นสมณะที่บุคคลลูบคลำไม่ดี ย่อมคร่าเขาไปในนรก ฉะนั้น.
 การงานอย่างใดอย่างหนึ่งที่ย่อหย่อน วัตรใดที่เศร้าหมอง,
 พรหมจรรย์ที่ระลึกรด้วยความรังเกียจ, กรรมทั้งสามอย่างนั้น ย่อมไม่มีผลมาก.
 หากว่าบุคคลพึงทำกรรมใด. ควรทำกรรมนั้นให้จริง
 ควรบากบั่นทำกรรมนั้นให้มั่น เพราะว่สมณธรรมเครื่องละเว้นที่ย่อหย่อน ยิ่งเกลียดชัง.

บันทึกเหตุการณ์วันมรณภาพ

วันจันทร์ที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ ก่อนวันที่หลวงปู่พรหมจะมรณภาพ ท่านก็ยังพูดคุยกับญาติโยมดีๆ อยู่ หลังจากที่คุณครูบาคณะนั้นสึกเสร็จแล้ว ตอนค่ำก็กลับไปหาหลวงปู่พรหม ท่านกำลังตำหมาก ท่านว่า “ไป ไปหลับไปนอนซะ จะเข้าไปบ้านไปซะ จะอะไรก็ไป ไม่ต้องนั้นหรอก ซ้อย่อยดีสบาย” พอประมาณ ๔ ทุ่มก็กลับบ้าน กลับมาบ้านแล้วยังคิดถึงวัดอีก ก็กลับไปวัดอีก แล้วก็ไปเฝ้ามองดูท่านที่กุฏิ พบว่า ท่านเข้าพักแล้ว ไม่มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น จึงไปพักผ่อน แต่พอตกลางคืนท่านก็ท้องเสีย การอาหารท้องเสียคืนเดียวเท่านั้นเอง เป็นสาเหตุนำมาซึ่งกาลแห่งมรณภาพของท่านในวันรุ่งขึ้น

วันอังคารที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๑๒ วันที่หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ จะมรณภาพ ท่านได้เข้าห้องน้ำตั้งแต่เช้ามืด ท่านปิดประตูใส่กลอนเงียบอยู่ ขณะนั้นใกล้ถึงเวลาที่จะต้องออกบิณฑบาต ผู้ที่เฝ้ารออยู่หน้าห้องน้ำก็นั่งรออยู่เฉยๆ ครั้นจะบ่มบ่ามเข้าไปก็ไม่กล้า นั่งรออยู่จนกระทั่งห้องน้ำเปิด หลวงปู่ท่านโงะออกมา ก่อนพ้นประตูท่านเข้ล้ลงไป ผู้ที่อยู่ใกล้ก็วิ่งเข้าไปรับแล้วประคองท่านเดินมานั่งพักเก้าอี้หวายอย่างทุลักทุเล เพราะตัวท่านใหญ่กว่าและที่นั่งพักก็ห่างจากห้องน้ำประมาณ ๒๐ เมตร ได้กราบเรียนถาม “ปู่เป็นนิหยัง (เป็นอะไร)” นี้คำถามครั้งสุดท้าย หลวงปู่ท่านตอบว่า “เจ็บเหม็ดโต (เจ็บหมดตัว)” เป็นเพียงคำพูดเดียวและคำพูดสุดท้ายก่อนที่ท่านจะมรณภาพ

ในเช้าวันนั้นพระเถระแทบไม่ได้ออกบิณฑบาตกันเลย ต่างก็มีหน้าที่ของตนคอยรับใช้ครูบาอาจารย์อย่างใกล้ชิด หลวงปู่พัวท่านเป็นพระผู้ใหญ่ในขณะนั้น ท่านอนุญาตให้ลูกศิษย์สะพายบาตรของหลวงปู่ออกเดินบิณฑบาตนำหน้าวัดมดุงธรรม (บ้านปลายชีวิตของหลวงปู่พรหมท่านเดินบิณฑบาตที่วัดมดุงธรรม ซึ่งอยู่ใกล้วัดประสิทธิธรรม) เมื่อพระเถระบิณฑบาตเสร็จ ก็แจ้งข่าวกับญาติโยมที่ใส่บาตรว่า ขณะนี้หลวงปู่อาพาธหนัก จากนั้นข่าวนี้ได้ออกหอกระจายเสียงในหมู่บ้าน และได้แพร่สะพัดไปอย่างรวดเร็ว ชาวบ้านและศิษย์ที่ทราบข่าวต่างก็มาเฝ้าดูอาการหลวงปู่กันอย่างเนืองแน่น กุฏิของหลวงปู่ทั้งชั้นบนและชั้นล่างมีพระ เณร ชาวบ้านเต็มแน่นไปหมด ต่างก็มี

ใจจดจ่อในอาการอาพาธหนักของหลวงปู่ ด้วยความห่วงใยระคนกับความวิตกกังวลใจและความ หงอยเหงาเศร้าใจ ในวันนั้นทั่วทั้งบริเวณวัดจึงเต็มไปด้วยสาธุศิษย์และเสียงพิมพ์ชกถามอาการ ป่วยของหลวงปู่

ระหว่างที่พระเถรบัณฑิต **หลวงปู่พรหม** ท่านนั่งพักอยู่ตรงเก้าอี้หวาย หลังจากพระเถร บัณฑิตเสร็จ ก็เอาบาตรหลวงปู่วางไว้ที่ศาลากลางน้ำ พระเถรก็ลงมือฉันทันจันทันเข้า ส่วนหลวงปู่ ท่านไม่ได้ฉันทัน พอเข้าไปดูอาการของหลวงปู่พรหม ซึ่งขณะนั้นตัวท่านร้อนมากๆ ก็นิมนต์ท่านไปนั่ง ตรงหน้าห้อง พยุงท่านมานั่งเอนๆ ฟิงหมอนสามเหลี่ยม จากนั้นก็ปูเสื่อไว้บริเวณระเบียงหน้า ห้องนอน แล้วก็ค่อยๆ ประคองให้ท่านลงนอน แล้วคนนั้นก็มา คนนี้ก็มาเยี่ยมดูอาการของหลวงปู่

ด้วยสมัยก่อนทางวัดประสิทธิธรรมยังไม่มีไฟฟ้าใช้ จึงได้เอาเครื่องปั่นไฟขนาดเล็กมาปั่นไฟ เพื่อเปิดพัดลมเป่าถวายท่าน เครื่องปั่นไฟสตาร์ทเท่าไรก็ไม่ติด สตาร์ทปั๊บดับปั๊บๆ เป็นอยู่อย่างนี้ หลายครั้ง จนหมดหนทางที่จะสตาร์ทเครื่อง แม้ขณะนั้น **หลวงปู่พรหม** ท่านจะเจ็บปวดทั้งตัว ท่านกำลังจะมรณภาพ ไฟธาตุก็ใกล้จะแตกดับ ตัวท่านจึงร้อนมาก แต่ท่านเคารพในพระวินัยอย่าง เกรงครัตยิ่งกว่าความทุกข์จากธาตุขันธ์ที่กำลังเป็นไปอย่างเจ็บปวดรวดร้าว เพราะของใช้นั้นยัง ไม่ได้ถวายเป็นของสงฆ์ยังไม่ถูกต้องตามพระวินัย ท่านจึงไม่ยอมให้เครื่องอำนวยความสะดวกนั้น มาบรรเทาธาตุขันธ์ท่าน ในที่สุดท่าน **เจ้าคุณพระเทพบัณฑิต** จากหนองคาย ท่านทราบเรื่องนี้ ท่านเลยแนะนำว่าให้เอาเครื่องปั่นไฟถวายเป็นของสงฆ์เสียก่อน พอกล่าวถวายเป็นของสงฆ์จบ ตามที่ท่านแนะนำเท่านั้น ปรากฏว่าเมื่อนำเครื่องปั่นไฟไปสตาร์ทปั๊บก็ติดปั๊บ และเปิดพัดลม ใช้งานได้ตลอดทั้งวันนับเป็นเรื่องที่แปลกอัศจรรย์ใจแก่ผู้อยู่ในเหตุการณ์และเชื่อว่าเป็นอิทธิฤทธิ์ ของหลวงปู่แสดงก่อนที่จะมรณภาพ ส่วนชาวบ้านก็ใช้ตำราแผนโบราณ คือ ไปเอารากผักแว่นโคก ผักแว่นป่า มาทุบแช่น้ำแล้วพรม ความร้อนในตัวหลวงปู่ก็ไม่ลด

ส่วนครูชาย วงษ์ประชุม ศิษย์ผู้ใกล้ชิด เมื่อคนบ้านดงเย็นมาส่งข่าวว่า **ท่านอาจารย์ใหญ่ พรหม จิรปุณฺโณ อาพาธหนัก** เท่านั้น ก็ไม่ได้รอช้า รีบเขียนใบลาให้ครูในโรงเรียนส่งไปทางอำเภอ และได้ชักชวนแพทย์ประจำตำบลโพหนอง คือ นายสุนทร ราชหงษ์ ไปด้วย ถึงบ้านดงเย็นก็รีบพากัน กราบนมัสการท่าน ปรากฏว่า **ตอนนั้นท่านมีอาการสงบ นอนนิ่งเช่นกับคนนอนหลับธรรมดา**

อนามัยตำบลดงเย็น และนายสุนทร ราชหงษ์ เอาปรอทวัด และให้น้ำเกลือตลอดเวลา อาการยังไม่ดีขึ้นเลย จนกระทั่งเวลา ๑๓.๓๐ น. ครูชายจึงได้รับเดินทางเข้าไปยังอำเภอสว่าง-แดนดิน เพื่อปรึกษานายแพทย์ และขอเชิญไปตรวจอาการของท่านอาจารย์ แต่ได้รับคำปฏิเสธ บอกว่า “**ท่านเป็นโรคชรา ไม่มีทางแก้ไข**” ครูชายจึงได้ไปร้านขายยา และซื้อยาตามทีอนามัย-ตำบลสั่ง และแวะกลับบ้านเพื่อรับเอารกรยาไปด้วย

ตอนเย็นวันหลวงปู่พรหมจะมรณภาพ วัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น ปรากฏว่ามีพระ เณร แม่ชี และญาติโยม ทั้งจากบ้านดงเย็นและในบริเวณใกล้เคียงเดินทางมาวัดกันอย่างเนืองแน่น เหมือนมีงานบุญใหญ่ บริเวณบนกุฏิของหลวงปู่ก็เต็มแน่นไปด้วยพระผู้ใหญ่และศิษย์ผู้ใกล้ชิด ได้ถูน กุฏิก็เต็มแน่นไปด้วยญาติโยม บรรดาสานุศิษย์ที่มาวัด ต่างก็มีใจจดจ่อในอาการของหลวงปู่ด้วยความห่วงใยระคนกับความวิตกกังวลใจและความหอยเหงาเศร้าใจ เสียงซักถามอาการของหลวงปู่ จึงส่งเสียงดังพึมพำไปทั่วบริเวณวัด

ครูชายมาถึงวัดเวลา ๑๗.๑๕ น. ก็รีบขึ้นไปบนกุฏิกราบนมัสการหลวงปู่ พระ เณร ที่อยู่ข้างซ้ายมือได้หลีกให้ครูชายเข้าไปถึงตัวท่าน ครูชายได้จับคูชีพจรที่ข้อมือข้างซ้าย ปรากฏว่าชีพจรอ่อนมาก แทบไม่เดินเลย เลยกเล่ากับท่านพระอาจารย์สอนที่เฝ้าอยู่ใกล้ชิดว่า “แยะแล้วครับ อาจารย์ พวกเราจะทำอย่างไรต่อไป” พอพูดขาดคำหลวงปู่ก็ลืมตาขึ้น ตอนนั้นพระและทุกคนต่างดีใจมาก เพราะเข้าใจว่าหลวงปู่ท่านฟื้นขึ้นมา จึงได้เรียกท่านเบาๆ แต่ปรากฏว่าไม่มีเสียงตอบ แล้วท่านก็หลับตาลง พร้อมกับประนมมือขึ้นถึงหน้าอก นมัสการพระรัตนตรัย ชีพจรของท่านก็ค่อยๆ อ่อนลงๆ และในที่สุดก็หยุดเดิน

เมื่อหลวงปู่พรหมมรณภาพ ครูชาย กับ ครูสวัสดิ์ ศิษย์ฝ่ายฆราวาส ได้ไปซื้อสิ่งของต่างๆ เพื่อมาใช้ในงาน ท่านพระอาจารย์สอน (พระอุปัชฌาย์หลวงปู่) และพระศิษย์ได้ช่วยกันจัดเตรียมงานศพ ได้จัดการอาบน้ำศพ จัดให้ท่านนอนและคลุมผ้าถวายท่าน จนประมาณตีหนึ่งตีสอง ท่านพระอาจารย์ลี กับ ท่านพระอาจารย์สุภาพ ศิษย์ผู้ใหญ่ของท่านก็เดินทางมาถึงวัด สมัยก่อนลำบากมากทางรถทางเรือไปไม่ถึง ต้องเดินด้วยเท้า วันรุ่งขึ้นก็มีการรดน้ำศพ มีการฉีดยาพอร์มาลินให้ศพหลวงปู่ เพื่อกันศพเน่าเปื่อย

วินาทีแห่งมรณกาลของหลวงปู่พรหม

วินาทีแห่งมรณกาลของหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านดำเนินตามรอยองค์พระบรมศาสดา และตามรอยพ่อแม่ครูอาจารย์ของท่านได้อย่างงดงาม สมเกียรติ สมศักดิ์ศรี สมกับธรรมอันเลิศเลอที่ครองใจท่านมานาน สมแล้วที่ท่านได้รับการยกย่องเป็นศากยบุตรพุทธชินโรส และเป็นพระศิษย์ประเภทเพชรน้ำหนึ่งอีกองค์หนึ่งของพระรัตนตรัยฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต

ในวินาทีแห่งมรณกาลนี้ หลวงปู่พรหมท่านได้แสดงออกถึงลวดลายและคุณสมบัติพิเศษของพระอรหันต์ไว้อย่างชัดเจน โดยท่านได้แสดงความองอาจกล้าหาญ ความไม่หวาดหวั่นพรันพริ้งต่อมัจจุราชและต่อความตายทั้งหลาย สติสัมปชัญญะของท่านก็สมบูรณ์ เป็นสติอันไพบูลย์เปี่ยมล้น

กายของท่านก็สงบนิ่ง ท่านไม่แสดงอาการทรมานเจ็บปวดทรมนทรมายทางร่างกายให้ปรากฏ วาจาของท่านก็สงบนิ่ง ท่านไม่ออกเสียงโอดโอยร้องครวญครางให้ได้ยิน และใจของท่านก็ยังเยือกเย็นสงบนิ่ง แม้ท่านใกล้วาระสุดท้ายหมดลมหายใจ ใจของท่านก็ยังระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย เพราะอำนาจธรรมที่ท่านได้จากการฝึกฝนอบรมตนมาด้วยดีแล้ว ดังนี้

“หลวงปู่ท่านนอนหลับตาอยู่นิ่งๆ แสดงให้เห็นว่าร่างกายรู้สึกอ่อนเพลีย ซิพจรของท่านเต้นเบามาก คลำดูรู้สึกแทบจะไม่เต้น เพราะลูกศิษย์คอยตรวจเช็คซิพจรของท่านอยู่ตลอดเวลา

กาลเวลาค่อยๆ ผ่านไปๆ แต่ละวินาทีดูเหมือนว่าโลกจะหยุดนิ่ง คนที่อยู่ใกล้ๆ ท่าน ต่างก็เพ่งมองดูอาการด้วยความเป็นห่วง ต่างคนต่างแทบไม่หายใจ เพราะความรู้สึกเป็นอย่างนั้นจริงๆ ดูกล้ายกับว่า หลวงปู่ได้รวบรวมพลังจิตเป็นครั้งสุดท้ายขึ้นมามองดูลูกศิษย์ทั้งหลายที่ห้อมล้อมท่านอยู่ มีทั้งพระ สามเณร แม่ชี อุบาสก อุบาสิกา ทุกคน คล้ายกับจะบอกลา แล้วท่านก็ยกมือขึ้นประนมเหนืออก เพื่อบูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ จากนั้นหลวงปู่ก็ค่อยๆ ปิดตาแล้วสงบนิ่ง ซิพจรของท่านหยุดเต้น มือที่ยกขึ้นประนมตกลงข้างกาย

หลวงปู่ ได้ปล่อยวางสังขารด้วยอาการอันสงบ !

บัดนี้ หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ พระอรหันต์แห่งบ้านดงเย็น ท่านเข้าสู่อนุปาติเสสนิพพาน คือ สิ้นทั้งกิเลสและชีวิต จิตเข้าสู่แดนพระนิพพานบรมสุข จากบรรดาลูกศิษย์ลูกหาทุกคนไปด้วยอาการสงบระงับ เมื่อเวลา ๑๗.๓๐ น. ของวันอังคารที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ ตรงกับวันแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๖ ปีระกา ด้วยโรคชรา สิริรวมอายุได้ ๗๙ ปี ๗ วัน พรรษา ๔๑”

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านเปรียบเสมือนประทีปดวงใหญ่ที่คอยส่องสว่างหนทางแห่งชีวิตแก่บรรดาสานุศิษย์ให้ก้าวเดินตามหนทางแห่งธรรม บัดนี้ได้ดับสนิทลงแล้ว และท่านเปรียบประดุจตั้งร่มโพธิ์ร่มไทรใหญ่ที่ให้ร่มเงา ให้ความร่มเย็นเป็นสุขแก่บรรดาสานุศิษย์ที่เข้ามาพึ่งอาศัย บัดนี้ได้โค่นล้มลงแล้ว หลวงปู่ได้จากพวกเราไปอย่างไม่มีวันกลับมาอีกแล้ว ในชีวิตนี้ยากที่จะหาพ่อแม่ครูอาจารย์เช่นท่านได้อีกแล้ว

ทุกคนย่อมมีทุกข์ และย่อมเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทุกคน สมกับคำที่หลวงปู่ท่านเทศน์เตือนไว้เสมอๆ “ให้ทุกคนได้พิจารณาน้อมนึกถึงความตายอยู่เสมอๆ จงอย่าได้ประมาท” เพื่อให้พวกเราที่ยังลุ่มหลงมัวเมา ได้รู้และเตรียมตัวไว้ เพื่อไม่ให้กลัวตายอย่างตัวท่าน

นับว่าท่านไม่หวั่นไหวแล้ว เปรียบเหมือนกฤษณะที่ฝึกดีแล้ว ย่อมไม่พรั่นพริ้งต่อลูกศรที่มาจากทิศต่างๆ ในเวลาที่เข้าสู่สงคราม ฉะนั้น

ดังนั้น โอวาทธรรมของท่านผู้รู้กล่าวไว้ว่า มัจจุราชมะเว่นมนุษย์ สัตว์โลกทั้งหลายที่เกิดมาบนพื้นพิภพนี้ มีการแตกดับไปทั้งสิ้น

หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ ท่านเป็นพระมหาเถระที่มั่นคงหนักแน่นในพระธรรมวินัยและอุตงควัตร ท่านประพฤติพรตพรหมจรรย์เนกขัมมภริตติ มีข้อวัตรปฏิบัติอันดีงามตามทางอริยมรรคเป็นวิมุตติหลุดพ้น ถึงแม้สรีระร่างกายของท่านจะแตกดับไปก็ตาม แต่คุณงามความดีที่ท่านทำไว้เป็นของไม่ตาย และเป็นมรดกตกทอดไว้ให้แก่พวกเราชั่วกาลนาน นับว่าเกิดมาไม่เสียที เพราะท่านได้ยังประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่น ให้เต็มเปี่ยมด้วยความไม่ประมาท ถือว่าท่านได้ทำประโยชน์ครบทั้ง ๓ คือ

อัตตัตถจริยา ประพฤติให้เป็นประโยชน์แก่ตน

ญัตตัตถจริยา ประพฤติให้เป็นประโยชน์แก่หมู่ญาติ

โลกัตถจริยา ประพฤติให้เป็นประโยชน์แก่ชาวโลกทั่วไป

นับว่าเจริญรอยตามพระยุคลบาทขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงความเป็นสาวกในพระธรรมวินัยนี้สมบูรณ์ทุกประการฯ

สาธุชนหลังไหลไปในงานศพของท่าน

ข่าวการมรณภาพของ**หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ** พระอริยเจ้าแห่งบ้านดงเย็น เป็นข่าวใหญ่ในสมัยนั้น การสูญเสียครูบาอาจารย์องค์สำคัญอย่างกะทันหัน ถือเป็นการสูญเสียอันใหญ่หลวงของวงพระอุตงกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ได้เมตตาเทศน์ไว้ดังนี้

“นี่ก็หมดไปๆ จะทำยังไง ผมวิตกมากจริงๆ นะ ไม่ใช่ธรรมดา ครูบาอาจารย์ที่คอยให้อรรถให้ธรรมชี้แนวทางที่ถูกต้องแม่นยำ ไม่มีใครเกินอาจารย์ทั้งหลายที่ท่านผ่านไปแล้วเหล่านี้ นับแต่พ่อแม่ครูอาจารย์มั่นลงมา จากนั้นก็ครูบาอาจารย์องค์นั้นๆ ส่วนมากมีแต่ลูกศิษย์ของท่านทั้งนั้นที่ผ่านๆ หลวงปู่ฝั้น หลวงปู่พรหม มีแต่อย่างเพชรน้ำหนึ่งๆ ทั้งนั้น หลวงปู่บัว หนองแขง หลวงปู่ขาว วัดถ้ำกลองเพล หลวงปู่คำดี หลวงปู่แหวน หลวงปู่ทั้งหมดเหล่านี้ท่านเป็นอะไร ถ้าในครั้งพุทธกาลจะว่าท่านเป็นพระอะไร ก็ว่าเป็นพระอรหันต์ทั้งนั้น”

ข่าวการมรณภาพของ**หลวงปู่พรหม**ได้แพร่สะพัดไปทั่วอย่างรวดเร็ว บรรดาศิษยานุศิษย์ทั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์ ต่างมีความเศร้าสลดเสียใจและอาลัยต่อการจากไปของหลวงปู่พรหม พระผู้เป็นร่มโพธิ์ร่มไทร ทุกคนเมื่อได้ทราบข่าวนี้ ต่างก็ได้รำพึงถึงพระคุณความดีงามของท่าน

เพราะท่านเคยอยู่เป็นเนือนาบุญ และเคยสร้างสาธารณประโยชน์มากมาย อีกทั้งท่านยังเมตตาอบรมสั่งสอนธรรมะให้แก่ศิษย์ พระภิกษุ สามเณร แม่ชี ตลอดฆราวาสทั้งหญิงและชาย ทุกเพศ ทุกวัย โดยไม่เลือกชาติ ชั้น วรรณะ ท่านมีพระคุณอย่างหาประมาณมิได้

บรรดาคณะศิษย์ชายหญิงที่เป็นฆราวาส อันประกอบด้วยชาวกรุงเทพฯ ชาวเชียงใหม่ และอีกหลายๆ จังหวัด ต่างก็มุ่งหน้าอุทิศส่ำห์เดินทางกันไปบ้านดงเย็นที่ว่าไกลแสนไกลและทุรกันดาร ด้วยจิตใจที่มุ่งมั่นแสดงออกถึงความเคารพศรัทธา แม้จะทุกข์ยากลำบากเพียงใด แม้จะใกล้ไกลแค่ไหน แม้จะสิ้นเปลืองอย่างไร ทุกคนดูเหมือนว่าไม่มีใครสนใจถึง นอกจากขอให้ได้ไปกราบและคารวะศพท่านเป็นครั้งสุดท้ายให้จงได้

วัดประสิทธิธรรม แม้มีสถานที่กว้างใหญ่ ก็กลายเป็นสถานที่คับแคบเสียแล้วในเวลานั้น นอกจากนี้ นับว่าเป็นโอกาสอันดีของทุกๆ คนที่มาร่วมงานสำคัญ เพราะพระธาตุคงกรรมฐานในสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ได้เดินทางไปร่วมงานกันจำนวนมาก

การบำเพ็ญกุศลศพหลวงปู่พรหม

เมื่อหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ มรณภาพที่กุฏิของท่าน หลังจากทำพิธีกราบขอขมาและรดน้ำศพเสร็จแล้ว ในวันรุ่งขึ้นก็บรรจศพของท่านลงในหีบศพ ซึ่งเป็นหีบศพไม้ธรรมดา จากนั้นก็ทำพิธีกราบขอขมาศพอีกครั้ง แล้วเคลื่อนหีบศพมาตั้งที่ศาลาเสา ๕๐ ต้น ศพหลวงปู่ก็เลยตั้งอยู่บนศาลาหลังนี้ เพื่อรอการประชุมเพลิงศพต่อไป สถานที่ตั้งศาลาเสา ๕๐ ต้น อยู่หน้าเจดีย์จิรปุณฺโณ ปัจจุบัน ทางวัดได้รื้อถอนออกหมดแล้ว

สมัยก่อนไม่มีหีบศพเย็นเหมือนทุกวันนี้ ศพหลวงปู่พรหมตั้งอยู่บนศาลาเสา ๕๐ ต้น เกือบ ๒ ปี ศพท่านก็ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของศาลา ในหีบศพใช้ใบยาสูบ ใบฝรั่ง ถ่าน ดับกลิ่น และก็เอาถาดไปรองไว้ ถ้าเพื่อน้ำเหลือง น้ำอะโรมันไหลออกมา ตั้งศพไว้ตรงนั้นนาน กลิ่นศพก็ไม่มี อาจจะมีบ้างเล็กน้อย

การบำเพ็ญกุศลศพหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ในทุกคำคืนพระ เณร ญาติโยม จะไปทำวัตร สวดมนต์เย็นและปฏิบัติธรรมกัน เมื่อถึงงานบำเพ็ญกุศลศพหลวงปู่พรหม ครบ ๗ วัน ๕๐ วัน และ ๑๐๐ วัน ทางวัดได้กราบอาราธนานิมนต์ครูบาอาจารย์มาร่วมงานกันจำนวนมาก ตอนเช้า บิณฑบาต ตอนกลางคืนมีการเทศนาอบรมธรรม เช่น ในงานทำบุญสัตตมวารศพหลวงปู่พรหม ครบ ๗ วัน ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๔ - ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ โดยมี พระธรรมไตรโลกาจารย์ ท่านพระอาจารย์วัน อุตตโม ฯลฯ เป็นองค์แสดงธรรม

เหตุการณ์สำคัญภายหลังหลวงปู่ผางทราบข่าวหลวงปู่พรหมมรณภาพ

ประมาณเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ หลวงปู่ผาง ปริบูรณ์ ขณะเที่ยววิเวกป่าเขาแถบ จังหวัดเพชรบูรณ์ กับ ท่านพระอาจารย์จันทร์เรียน คุณวโร (วัดถ้ำสหายธรรมจันทร์นิมิตร) หลวงปู่ผาง ท่านได้รับจดหมายจากวัดประสิทธิธรรม ส่งข่าวมาว่า หลวงปู่พรหม จิรบูรณ์ ได้มรณภาพแล้ว

เหตุการณ์สำคัญในครั้งพุทธกาล ที่พระพุทธเจ้าทรงเน้นให้พระสงฆ์สาวก ปฏิบัติบูชาแทน อามิสบูชา กล่าวคือ ในขณะที่พระพุทธเจ้าใกล้จะปรินิพพาน มีพระสงฆ์สาวกองค์หนึ่งแยกไป ปฏิบัติธรรมตามลำพังองค์เดียว เพื่อมุ่งต่อความหลุดพ้น จนถูกพระสงฆ์สาวกด้วยกันซึ่งมีแต่นั่งเฝ้าพระพุทธเจ้า เกิดเข้าใจผิดแล้วไปกราบทูลฟ้องพระพุทธเจ้าว่า ท่านองค์นั้นไม่มาเหยียวลม ไม่มาเอาใจใส่ ไม่เคารพในพระองค์แล้ว แต่พระพุทธเจ้าทรงฟังแล้วก็ตรัสเรียกพระสงฆ์สาวก องค์นั้นมาตรัสถาม แล้วกลับตรัสสรรเสริญพระสงฆ์สาวกองค์นั้น และต่อมาพระสงฆ์สาวกองค์นั้น ก็บรรลุมุตติธรรม ตามประวัติของหลวงปู่พรหมในช่วงนี้ก็มีเหตุการณ์ใกล้เคียงกับครั้งพุทธกาล กล่าวคือ ครูบาอาจารย์ท่านล้วนสนับสนุนการปฏิบัติบูชาอันเป็นงานภายในและสำคัญยิ่งกว่าการ ช่วยงานใดๆ แม้เป็นงานศพบครูบาอาจารย์องค์สำคัญก็ตาม ดังนี้

“ในระหว่างนั้น หลวงปู่ผาง ปริบูรณ์ ท่านได้พาท่านพระอาจารย์จันทร์เรียน คุณวโร ออกเดินทางจากจังหวัดเพชรบูรณ์ ไปจัดการเตรียมงานประชุมเพลิงหลวงปู่พรหม จิรบูรณ์ ที่ วัดประสิทธิธรรม ในส่วนของท่านพระอาจารย์จันทร์เรียน ท่านไปอยู่ช่วยงานหลวงปู่พรหม ด้วยจิต ของท่านในขณะนั้นก็ใกล้จะหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงแล้ว ธรรมก็เป็นธรรมขั้นอัตโนมัติแล้ว สติก็เป็นมหาสติมหาปัญญาแล้ว พร้อมทั้งจะทำลายกิเลสอวิชชาให้หมดสิ้นไปจากใจ ท่านจึงบอกเรื่อง ธรรมภายในของตนเองให้หลวงปู่ผาง พอหลวงปู่ผางท่านทราบเท่านั้น ท่านจึงสนับสนุนอย่างเต็มที่ ให้ท่านพระอาจารย์จันทร์เรียนแยกไปปฏิบัติธรรม หลวงปู่ผางบอก “เรียน (ท่านพระอาจารย์ จันทร์เรียน) ไปเลย ท่านไม่ต้องห่วงทางนี้ เราจะจัดการเอง ไปหาพ่อแม่ครูบาอาจารย์ชอบ”

ท่านพระอาจารย์จันทร์เรียน ท่านจึงกราบลาหลวงปู่ผาง แล้วออกเดินทางตรงกลับบ้านหา หลวงปู่ชอบ จานสโม ที่วัดป่าบ้านโคกมน จังหวัดเลย พอหลวงปู่ชอบฟังความนัยของท่านพระ- อาจารย์จันทร์เรียนแล้ว หลวงปู่ชอบจึงสนับสนุนอย่างเต็มที่อีกเช่นกัน โดยให้ท่านพระอาจารย์ จันทร์เรียนแยกตัวออกไปปฏิบัติธรรมแต่ผู้เดียว และท่านพระอาจารย์จันทร์เรียนก็ได้ทำความเพียร ในธรรมขั้นอัตโนมัติสมดังความตั้งใจ ในช่วงจัดเตรียมงานประชุมเพลิงศพหลวงปู่พรหมนั่นเอง”

การเตรียมงานประชุมเพลิงศพหลวงปู่พรหม

กำหนดการประชุมเพลิงศพหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ วันที่ ๕ - ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ ณ เมรุวัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น ตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดง จังหวัดอุดรธานี โดยมีท่านเจ้าคุณธรรมไตรโลกาจารย์ เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ และมีหลวงปู่ลี จิตธมฺโม ในฐานะศิษย์รุ่นใหญ่ ร่วมกับ ท่านพระอาจารย์วัน อุตฺตโม ร่วมกันเป็นประธานจัดงาน ส่วนท่านพระครูพิศาลศาสนกิจ (สนธิ์ ขนตยาโคม) ท่านมีพรรษามากกว่าท่านพระอาจารย์วันกับหลวงปู่ลี ท่านมาเป็นแม่งานที่มีบทบาทอีกองค์หนึ่ง ท่านมาดูงานคุมงานเป็นครั้งเป็นคราว

การเตรียมงานประชุมเพลิงศพหลวงปู่พรหม ซึ่งเป็นงานใหญ่ก็มีการแบ่งงานเป็นฝ่ายต่างๆ เช่น กองอำนวยการ ฝ่ายลงทะเบียนพระเณร ฝ่ายต้อนรับพระ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายสร้างเมรุ ประรำพิธี ภูมิที่ปักและแคร์ ฝ่ายโรงครัว ฝ่ายไฟฟ้า ฝ่ายโรงต้มน้ำร้อน ฝ่ายรับบริจาค ฝ่ายหนังสือ และเหรียญหลวงปู่พรหมแจกเป็นที่ระลึก ฯลฯ

สำหรับหลวงปู่ชอบ ฐานสโม ซึ่งเป็นเพื่อนสหธรรมิกกับหลวงปู่พรหม ท่านได้เมตตามาร่วมงานนี้อยู่หลายวัน ท่านมาเป็นกำลังใจให้พระเณรที่เตรียมงาน

เมรุหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ

การสร้างเมรุประชุมเพลิงศพหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ณ วัดประสิทธิธรรม ถูกสร้างขึ้นเฉพาะเจาะจง เพราะหลวงปู่พรหมท่านเป็นพระอรหันตสาวก จึงไม่สมควรที่จะใช้เมรุเผาศพปะปนกับศพปุถุชนคนทั่วไป เมรุประชุมเพลิงศพหลวงปู่พรหมเป็นตามแบบฉบับของพระรัตนตรัยอย่างแท้จริง คือ ลักษณะเมรุเป็นแบบสถาปัตยกรรมทางภาคอีสาน การออกแบบเรียบง่าย ประหยัดแต่แฝงด้วยความงดงาม แต่ไม่หรูหราฟุ้งเฟ้อ โดย พระอาจารย์คำมี สุวณฺณสิริ (พระครูศรีภูมานุรักษ์) เป็นผู้ออกแบบ ดังนี้

ลักษณะเป็นเมรุลอย แพนผังเป็นรูปแบบ ๔ เหลี่ยมจตุรัส พื้นที่ด้านล่างเปิดโล่ง บนเมรุโดยรอบปรับระดับพื้นสูงขึ้นพอพ่นน้ำ มีบันไดเข้าถึงได้จากทั้ง ๔ ทิศ ตรงกลางเป็นที่ตั้งของจิตกาธานวางหีบศพ และมีระเบียงโดยรอบ ด้านล่างรอบเมรุมีการประดับด้วยฉัตร ส่วนด้านบนออกแบบเป็นลักษณะหลังคาตัดและบริเวณตรงกลางเป็นพระโกศ ประดับด้วยพานพุ่มทั้ง ๔ มุมรองรับด้วยโครงสร้างเสาสูง ๔ ต้น และมีการประดับตกแต่งอย่างเรียบง่าย

ดังที่ได้เคยกล่าวมา งานก่อสร้างต่างๆ ภายในวัด เช่น เจดีย์ ศาลา ภูมิ ตลอดจนงานสาธารณประโยชน์ต่างๆ เช่น สะพาน ถนน ฯลฯ พระ เณร ชาวบ้านดงเย็นจะเสียสละช่วยกันสร้างโดยชาวบ้านไม่ได้เงินค่าจ้างใดๆ อันเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดกันมานับแต่ครั้งอดีต โดยมี

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านเป็นผู้นำ การสร้างเมรุประชุมเพลิงศพหลวงปู่พรหมในครั้งนี ก็เช่นเดียวกัน พระ เณร ชาวบ้านดงเย็นและใกล้เคียงได้ออกแรงเสียดสละช่วยกันสร้างขึ้น โดยมีมุง สมองพระคุณหลวงปู่พรหมเป็นสำคัญ สำหรับตำแหน่งสถานที่ตั้งเมรุประชุมเพลิงศพ จะอยู่ใกล้กับ เจดีย์จิรปุณฺโณโดยตั้งเยื้องไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้

หนังสือประวัติหลวงปู่พรหมเล่มแรก

คณะกรรมการจัดงานประชุมเพลิงศพหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ได้จัดพิมพ์หนังสือประวัติ หลวงปู่พรหมเพื่อแจกเป็นธรรมทานในงาน จากคำปรารภในหนังสือที่ระลึกในงานพิธีประชุมเพลิง ศพหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ บันทึกไว้ดังนี้

“ในงานพิธีประชุมเพลิงศพท่านพระอาจารย์พรหม จิรปุณฺโณ อดีตเจ้าอาวาสวัดประสิทธิ- ธรรม บ้านดงเย็น ตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งท่านล่วงลับไปตั้งแต่วันที่ ๑๓ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ ด้วยโรคหัวใจวาย รวมอายุ ๘๑ ปี (ตามหลักฐานแผ่นจารึกที่เจดีย์ จิรปุณฺโณ ท่านเกิดปี พ.ศ. ๒๔๓๑ ดังนั้น รวมอายุ ๗๙ ปี)

ทางคณะศิษยานุศิษย์ และทายก ทายิกา ผู้เคารพนับถือในท่าน จัดให้มีหนังสือแจก เป็นธรรมบรรณาการแก่ผู้ที่เป็นงาน เพื่อเป็นการประกาศเกียรติคุณของท่านพระอาจารย์พรหม ผู้เจริญด้วยวิญญูติและคุณวิญญูติ พร้อมด้วยสมณคุณอันยิ่ง เป็นพระเถระผู้นำทางฝ่ายปฏิบัติ มีจริยา- วัตรอันงดงามและมั่นคง ยากที่จะหาได้ในยุคนี้

เมื่อท่านยังดำรงชีพอยู่ เตรียมการสร้างเจดีย์ ท่านก็ล่วงไปก่อน คณะศิษยานุศิษย์ และ ทายก ทายิกา ผู้เคารพนับถือในท่าน ได้รับเป็นภาระจัดสร้างจนเป็นการเรียบร้อย ประมาณการ ใช้จ่ายทั้งสิ้นเป็นมูลค่า สองแสนเจ็ดหมื่นบาทเศษ อาศัยแรงศรัทธาของประชาชน ร่วมแรงกัน เสียดสละ ซึ่งเป็นผลงานอันควรแก่การสรรเสริญอย่างยิ่ง

บัดนี้ คณะศิษยานุศิษย์ และทายก ทายิกา ผู้เคารพนับถือในท่าน ได้พร้อมใจกันจัดพิธี ประชุมเพลิงศพของท่านให้สำเร็จลุล่วงไป ซึ่งกำหนดการวันที่ ๕ - ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ ณ วัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น ตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

ในพิธีการนี้ ได้ตกลงพิมพ์หนังสือแจกเกี่ยวกับประวัติของท่าน และธรรมปฏิบัติของท่าน- พระอาจารย์ ผู้ทรงคุณวิญญูติ ที่เป็นสหธรรมปฏิบัติพรหมจรรย์ร่วมกับท่านคราวยังดำรงชีพอยู่ เพื่อ เป็นอนุสรณ์ และทิวฐานาคติในท่านที่ฝากความดีไว้กับพวกเราสืบต่อไป อันผู้มีอุปนิสัย จะพึงยึดไว้ เป็นการปฏิบัติตนให้บรรลุเป้าหมายตามที่ประสงค์

ด้วยกุศลเจตนาของคณะศิษยานุศิษย์ และทายก ทายิกา ผู้เคารพนับถือในสมณคุณ และ จริยาวัตรของท่าน ได้เสียสละกำลังกาย กำลังความคิด และกำลังทรัพย์ จัดกิจการเป็นลำดับมา พร้อมด้วยกุศลจรรยาเหล่าอื่น อันเกิดจากแรงศรัทธาปสาทะ จัดพิมพ์หนังสือเป็นธรรมบรรณาการนี้ ขอน้อมเกล้าถวายบูชาพระคุณอันเลิศของ **พระอาจารย์พรหม จิรปุณฺโณ** ของจงเพิ่มพลังให้สำเร็จ แต่วิมุตติสุข ซึ่งพระอริยเจ้าทั้งหลาย ประสงค์จำนงหมาย โดยเร็วพลันเทอญ”

สำหรับที่มาของหนังสือประวัติ**หลวงปู่พรหม** โดยเฉพาะชีวิตในการบวชนี้น้อยมาก ท่านมา อยู่ที่วัดประสิทธิธรรม พอใครเอ่ยถาม “หลวงปู่เล่าอันนั้นอันนี้ให้ฟังหน่อย” ท่านจะดู ท่านบอกว่า “เสียเวลา **อดีตารมณ**” จึงไม่ค่อยได้ประวัติอะไร มีหลวงปู่องค์เดียวไม่ค่อยมีประวัติ ท่านจะไม่ให้ นอกจากบางที่ท่านนั่งอยู่ ท่านจะพูดขึ้นมา แต่ก็ไม่มีใครบันทึกไว้อีก

ประวัติของ**หลวงปู่พรหม**ที่มี ก็ไปกราบเรียน**หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ** วัดป่านิโครธาราม ได้จากท่านมาบ้าง แต่องค์ที่เรียบเรียงประวัติ คือ **หลวงปู่อำ ธมฺมกาโม** ท่านเคยอยู่กับหลวงปู่พรหมมาก่อน ก่อนที่ท่านจะสึก สึกไปแล้วท่านก็กลับมาบวชใหม่กับ**หลวงปู่ขาว** ท่านเป็นองค์ที่เรียบเรียงไว้

บรรยากาศงานถวายเพลิงศพหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ

บรรยากาศงานถวายเพลิงศพ**หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ** มีพระอุปัชฌาย์ธรรมฐานสายท่าน**พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต** ทั้งใกล้และไกลเดินทางมาร่วมงานกันอย่างเนืองแน่นมากเป็นประวัติการณ์ ครูบาอาจารย์องค์สำคัญที่มาจาก ได้แก่ **หลวงปู่เทศก์ เทสรังสี หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หลวงปู่หลุย จันทสาโร หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่ฝั้น อาจาโร หลวงปู่คำดี ปภาโส หลวงปู่ชามา อจฺจฺตฺโต หลวงปู่บุญ ชินวโร หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน หลวงปู่บุญจันทร์ กมโล หลวงปู่ถิร จิตฺตมโ** ท่าน**พระอาจารย์วัน อุตฺตมโ หลวงปู่ลี จิตฺตมโ** ท่าน**พระอาจารย์จวน กุลเชฏฺโฏ** ท่าน**พระอาจารย์สิงห์ทอง ธมฺมวโร** ท่าน**พระอาจารย์สุภาพ ธรรมปญฺโณ** ฯลฯ ฝ่ายปกครอง ได้แก่ **พระธรรมไตรโลกาจารย์ (รักษ ราวโ)** **พระญาณเวที พระครูศรีภูมานุรักษ์ (คำมี สุวณฺณสิริ)** **พระครูพิศาลศาสนกิจ (สนธิ ขนตฺยาคโม)** ฯลฯ พระเถระที่อยู่ใกล้ๆ วัดประสิทธิธรรม ท่านเคารพนับถือ**หลวงปู่พรหม** ส่วนใหญ่ท่านมาทั้งหมด

พระ เณร แม่ชี ข้าราชการ พ่อค้า และประชาชน มาร่วมงานกันอย่างเนืองแน่นคับคั่งมากเป็นประวัติการณ์นับตั้งแต่สร้างวัดมา ส่วนมากญาติโยมจะรู้จักวัดจักพระนี้ต้องครูบาอาจารย์พามา สมัยนั้นการไปมายากลำบากมาก ถ้าครูบาอาจารย์ไม่พาไป หรือไม่บอกให้ไป มันไปไม่ได้เลย เพราะรถหายากมาก

ช่วงงานศพก็มีฝนตกหนัก ถนนหนทางไปมาลำบากมาก จากอำเภอสว่างแดนดิน ผ่านบ้านหนามแท่ง บ้านคำขัน ข้ามน้ำสงคราม เข้าถึงบ้านดงเย็น ถนนเต็มไปด้วยทราย บางทีรถยนต์จะเข้ามาวัดก็ติดทราย พวกชาวบ้านต้องมาช่วยกันเข็นรถขึ้นจากทราย คุณพ่อสีโทเรียกให้ลูกๆ ไปตัดใบมะพร้าวในสวน ตัดเอามากองๆ แล้วก็เอาเกวียนขนไปปูให้รถวิ่ง

สำหรับกุฎที่พัก ครูบาอาจารย์ พระเถระผู้ใหญ่ก็พักตามกุฎที่ทางวัดจัดไว้ พระ เณร แม่ชี และคนที่มางานก็พักอยู่ตามป่า พระท่านแขวนกลดกันทั่ว เพราะบริเวณวัดเป็นป่าที่อยู่ตามแถวลำห้วย มันจะมีต้นแสง เป็นไม้ขึ้นเดี่ยวๆ แล้วก็มีพวกกิ่งมันจะเลื้อย แขนงกลดได้พอดี ก็เข้าไปอยู่ใต้ต้นนั้นก็เอาใบตองมารวมๆ กัน แล้วก็เอาเสื่อปู ส่วนไฟฟ้า – น้ำประปาสมัยนั้นยังไม่มี ไฟฟ้าใช้เครื่องปั่นไฟในหมู่บ้าน น้ำก็ใช้น้ำบ่อและตามแหล่งน้ำธรรมชาติ น้ำบ่อก็ขุดเอา เป็นน้ำเหลืองๆ ออกมา พระมาในงานสงฆ์จากบ่อน้ำก็มี สงฆ์น้ำในลำห้วยก็มี โดยทำเป็นร้านยื่นลงไปแล้วก็ให้พระไปนั่งใช้ขันตัก ที่จอดรถก็อาศัยจอดตามข้างทาง ส่วนโรงทานมีแต่ไม่มากแบบทุกวันนี้ ชาวบ้านมาช่วยกันทำ ทางลูกศิษย์หลวงปู่บัวที่หนองวัวซอกก็มาตั้ง ชาวบ้านบึงโนกก็มาตั้ง มาช่วยกันทำครัวเพื่อถวายอาหารพระท่านนั่นเอง ที่สำคัญไม่มีการละเล่นมหรสพ และไม่มีการโฆษณาเรียไรใดๆ การบริจาคก็เป็นไปตามอัธยาศัย อันเป็นแบบฉบับงานของพระธุดงค์กรรมฐาน โดยในงานมีเหรียญและหนังสือประวัติหลวงปู่พรหมแจกเป็นที่ระลึกแก่ผู้มาร่วมงาน

ในงานประชุมเพลิงศพ ทางวัดดำเนินตามปฏิปทาของหลวงปู่พรหมอย่างแท้จริง คือ เน้นความเรียบง่ายและเรียบง่าย วันงานยังเรียบง่าย ไม่เฟ้นฟ่านเหมือนปัจจุบันนี้ ถ้าไม่มีเสียงเคาะระฆัง พระท่านจะไม่ออกมา ท่านก็พักอยู่ตามกลดในป่า จะอยู่กันอย่างเรียบง่ายมาก ไม่มีออกมาวุ่นวาย มีแต่พระที่ทำงานไม่ถือศักดิ์ ถ้าถึงเวลาจะมีเคาะระฆัง พระก็จะเริ่มทยอยกันออกมา เครื่องเสียงในงานเป็นของคนในหมู่บ้านจะมีเครื่องปั่นไฟ จะไม่เปิดบ่อยนัก จะเปิดตอนพระท่านประชาสัมพันธ์หรือพูดเรียกใคร ถ้าหยุดใช้แล้วก็ปิดเครื่องไว้ เพราะสมัยนั้นต้องใช้น้ำมันเบนซินปั่นไฟ เวลาจะใช้ก็ต้องมาสตาร์ทเครื่องใหม่แล้วก็เปิด

สถานที่ลงทะเบียนพระมากก็มี ฝ่ายน้ำร้อน พระเป็นผู้ต้ม คุ่มน้ำร้อนเอง แล้วมีโยมเป็นผู้ช่วย ไม่มีอะไรที่หรูหรา ธรรมดาๆ เหมือนทุกวันนี้ โดยมากก็มีน้ำอ้อย น้ำตาล และน้ำต้มสมุนไพร

หลวงปู่บุญจันทร์ กมโล วัดป่าสันตติกาวาส อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี ท่านเป็นพระมหาเถระผู้ใหญ่อีกองค์หนึ่งที่ไปร่วมงานถวายเพลิงศพหลวงปู่พรหม จิรบุญโล ท่านได้ส่งพระที่อยู่เฝ้าวัด ให้ตัดเย็บผ้าไตรจีวรไว้ให้ได้ ๑๐ ไตร เพื่อจะไปถวายบังสุกุลในงานถวายเพลิงศพหลวงปู่พรหม เมื่อถึงวันเริ่มงานถวายเพลิงศพหลวงปู่พรหม คือวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ หลวงปู่ได้พาญาติโยมและพระติดตามไปร่วมงานในคราวนั้น

วันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ ตอนเช้า ครูบาอาจารย์ พระ เณรออกบิณฑบาตและฉันจังหัน จากนั้นคณะศิษย์ประกอบด้วย พระภิกษุ สามเณร แม่ชี ตลอดฆราวาสญาติโยมจำนวนมาก พวกกันทำพิธีกราบขอขมาศพหลวงปู่พรหมที่ศาลาเสา ๕๐ ต้น จากนั้นอัญเชิญหีบศพขึ้นสู่เมรุ พร้อมกับอัญเชิญรูปเหมือนหลวงปู่พรหมขนาดเท่าองค์จริงไปปะรำพิธี ให้ผู้มาวางดอกไม้จันทน์ได้กราบไหว้ ตอนกลางวันก็มีครูบาอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นองค์แสดงธรรม ตอนกลางคืน พระภิกษุ สามเณร ที่มาร่วมในงานเป็นจำนวนมาก ทั้งอุบาสก อุบาสิกา พร้อมกันสวดมนต์ทำวัตรเย็น และมีการสวดพระอภิธรรมเป็นกรณีพิเศษ โดยพระพิธีธรรมจำนวน ๔ รูปจากวัดในกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นการบูชาพระคุณของหลวงปู่พรหม จากนั้นก็ฟังพระธรรมเทศนาและปฏิบัติธรรมกันตลอดคืน โดยพระเถระผู้ใหญ่มาแสดงกันหลายองค์ เช่น พระธรรมไตรโลกาจารย์ หลวงปู่ฝั้น อาจาโร หลวงปู่สิม พุทธาจาโร ท่านพระครูพิศาลศาสนกิจ ท่านพระอาจารย์วัน อุตตโม ท่านพระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ สำหรับหลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนโน ท่านไม่ได้เทศน์

วันถวายเพลิงศพหลวงปู่พรหม

วันถวายเพลิงศพหลวงปู่พรหม จิรปุญโธ ตรงกับวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ ตอนเช้า ครูบาอาจารย์ พระ เณร พวกกันออกเดินบิณฑบาตและฉันจังหันเช้า ครูบาอาจารย์ พระ เณร ญาติโยม ได้วางดอกไม้จันทน์ หลวงปู่บุญจันทร์ กมโล ได้พาทอดผ้าไตร ๑๐ ไตรที่ได้เตรียมไว้ นำไปจากวัด ถวายในงานหลวงปู่พรหมด้วย

เหตุการณ์ตลอดวันถวายเพลิงศพหลวงปู่พรหม จิรปุญโธ โดยองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนโน ได้เมตตาบันทึกไว้ดังนี้

“เมื่อถึงวันงานถวายเพลิงศพท่าน บรรดาพุทธบริษัทนักแสวงบุญทั้งหลาย ทั้งใกล้ทั้งไกล ตลอดชวานครหลวงก็อุตสาหะสละเวลาไปเป็นจำนวนมาก แม้พี่น้องชาวเชียงใหม่ก็ยังอุตสาหะไปกันทุกๆ ท่านที่ไป มิได้คำนึงถึงความลำบากและสิ้นเปลืองใดๆ เลย มุ่งแต่ความสมหวังตั้งใจหมายในงานโดยถ่ายเดียว ฉะนั้น วัดที่ตั้งของงานแม้จะกว้างใหญ่ไพศาลในยามปกติธรรมดาแห่งสายตาคนทั่วไป แต่ก็ได้กลายเป็นวัดที่คับแคบแออัดขึ้นมาในเวลานั้น เพราะผู้คนพระเณรจำนวนมาก ต่างหลั่งไหลกันมาในงานท่าน แม้เช่นนั้นก็ได้เป็นความเอิกเกริกวุ่นวายแ่่งงานแต่อย่างใดเลย เพราะต่างท่านต่างมาด้วยจิตมุ่งใสใจศรัทธา มิได้มาด้วยความหวังอย่างอื่นที่อาจเป็นอันตรายแก่งานและประชาชนที่มาในงานได้

ตอนกลางคืนของงาน ทางคณะกรรมการวัดได้จัดให้มีการอบรมกรรมฐานตลอดรุ่ง โดยขออาราธนาพระอาจารย์กรรมฐานผู้ทรงคุณวุฒิเป็นองค์แสดง ด้วยปกิณกรรมบ้าง ด้วยสมาธิธรรมบ้าง ด้วยปัญญาธรรมบ้าง สับปนกันไป เพื่อประโยชน์แก่ท่านที่เป็นนักบวชฝ่ายธุดงค์กรรมฐาน

ซึ่งนานๆ จะได้มีโอกาสมาฟังกันบ้าง เพื่ออุบาสก อุบาสิกาที่สนใจธรรมปฏิบัติบ้าง เพื่อสาธุชน
ทั่วๆ ไปบ้าง

การถวายเพลิงจริงท่านเริ่มเวลาประมาณสี่ทุ่มของคืนวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๔
ขณะประชุมเพลิงนั้น มีประชาชนพระเถรมาแสดงธรรมสังเวยเป็นจำนวนมากมาย ต่างท่านต่างมี
ทำอันสงบงามตาอย่างยิ่ง ราวกับต่างระลึกรำพึงถึงพระคุณและความดีงามท่าน**อาจารย์พรหม**
ผู้เคยบำเพ็ญมาด้วยความกล้าหาญชาญชัย และความเสียสละทุกอย่างไม่อาลัยเสียตาย และเคย
ประสิทธิ์ประสาทธรรมแก่บรรดาศิษย์ ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์หญิงชายไม่มีประมาณ แล้วจากไป
ตามกฎอนิจจัง และไม่มีใครแม้มีความเคารพรักเลื่อมใสท่านอย่างสุดจิตสุดใจ จะช่วยต้านทาน
ไว้ได้สักรายเดียว บางท่านที่ไม่เคยพบเห็นท่านมาก่อน อาจคิดไปในแง่กฎอนิจจังอันเป็นธรรม
สอนโลกและสอนตน มากกว่าจะคิดถึงแง่แห่งคุณธรรมท่าน

ขณะที่กำลังถวายเพลิง ในบริเวณเมรุจะมีเฉพาะคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ต่อศพท่าน
เท่านั้น ไม่มีใครเข้าไปยุ่งเกี่ยวเลย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคำโฆษณาประกาศเตือนอยู่เป็นพักๆ ก็ได้
หรืออาจเป็นเพราะมรรยาทของท่านผู้เห็นภัยและคุณในขณะนั้นก็ยากแก่การสันนิษฐาน”

สำหรับคำไว้อาลัย**หลวงปู่พรหม จิรปุญฺญโณ** ซึ่งเขียนโดย พันตรีศรีพนม วรสาร นายอำเภอ
สว่างแดนดิน ในสมัยนั้น มีดังนี้

“เนื่องในงานประชุมเพลิงศพของท่าน**อาจารย์พรหม จิรปุญฺญโณ** ซึ่งมีกำหนดงานในวันที่ ๕ -
๖ - ๗ มีนาคม ๒๕๑๔ นี้ ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้เขียนคำไว้อาลัยแด่พระอาจารย์ผู้ทรงพระคุณ
อันสูงที่ล่วงลับไปแล้วนั้น ข้าพเจ้าขอน้อมรับด้วยความเคารพและเต็มใจ

อันที่จริงประชาชนชาวอำเภอสว่างแดนดินกับชาวบ้านดงเย็นนั้น เราเคยเป็นญาติพี่น้องกัน
เคยพึ่งพาอาศัยกัน และเคยไปมาหาสู่กันตลอดมามิได้ขาด แม้จะมีลำน้ำสงครามกั้นแยกให้เราอยู่
คนละฟากฝั่ง แต่ก็ไม่อาจมาแยกความสัมพันธ์ของเราห่างกันได้ ความสัมพันธ์อันดีนี้ ได้ปรากฏ
แจ่มชัดยิ่งขึ้น คือในสมัยที่ท่าน**อาจารย์พรหม จิรปุญฺญโณ** ยังดำรงชีวิตอยู่ และท่านได้กระทำ
ประโยชน์ทุกอย่าง เพื่อประชาชนทั้งสองอำเภอ ไม่ว่า ศึกษาศึกษาฝึกตบประโยชน์ (ประโยชน์ที่
ประจักษ์แก่ตา คุให้เห็นได้ทันที) สัมปรายิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ที่ต้องรอคอยเวลา ไม่เห็นผล
ทันทีทันใด) และ ปรมัตถประโยชน์ (ประโยชน์ชั้นสุดยอด) ท่านได้กระทำอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

การกระทำของท่านเป็นสุปฏิปันโน ปฏิบัติดี เป็นอุสุปฏิปันโน ปฏิบัติตรง เป็นญายปฏิปันโน
ปฏิบัติเป็นธรรม และเป็นสามมีจิปฏิปันโน ปฏิบัติสมควร สมบูรณ์พร้อมทุกอย่าง ท่านเป็น
ผู้เคร่งครัดในการปฏิบัติธรรม ทำงานอย่างเด็ดเดี่ยวกล้าหาญ มีวาจาศักดิ์สิทธิ์ ลงได้ลั่นวาจา
ออกไป งานต้องสำเร็จทุกอย่างเพราะมีแต่ความเคารพเชื่อถือนิยามเกรา

งานชิ้นสำคัญซึ่งเป็นอนุสรณ์ของท่านที่ได้กระทำไว้ นับแต่การสร้างวัดทั้งสองแห่งที่บ้านดงเย็น สร้างโรงเรียนประชาบาลบ้านดงเย็น โดยไม่ได้ใช้จ่ายเงินงบประมาณของทางราชการสมทบแต่อย่างใด สร้างสะพานข้ามทุ่งนาเข้าวัดบ้านถ่อน สร้างพระพุทธรูปพระประธานองค์ใหญ่ที่วัดบ้านถ่อน และสร้างสะพานข้ามลำน้ำสงคราม ระหว่างบ้านดงเย็นกับบ้านดอนเชียงยืน กว้างประมาณ ๔ เมตร ยาวประมาณ ๔๐ เมตร ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างอเนกอนันต์แก่ชาวอำเภอบ้านดงและชาวอำเภอสว่างแดนดิน ตลอดมาจนทุกวันนี้

การทำงานของท่าน ท่านกระทำเพื่องานโดยแท้ ไม่ต้องการลาภ ยศ สรรเสริญ สุข หรืออยากดัง มาแอบแฝงเจือปนอยู่ด้วยทั้งสิ้น นับว่าเป็นบุคคลที่หาได้ยาก และควรแก่การเทิดทูนบูชาเคารพกราบไหว้อย่างยิ่ง ท่านไม่เป็นแต่เพียงเทพเจ้าของชาวอำเภอบ้านดง และชาวอำเภอสว่างแดนดินเท่านั้น ยังเป็นเทพเจ้าองค์หนึ่งของชาวพุทธศาสนิกชนทั่วไปอีกด้วย

การถึงแก่กรรมภาพของท่าน**อาจารย์พรหม จิรปุณฺโณ** ย่อมนำความเศร้าสลดใจมาสู่พี่น้องชาวอำเภอบ้านดง และพี่น้องชาวอำเภอสว่างแดนดิน ตลอดจนชาวพุทธศาสนิกชนทั่วไป เป็นอย่างมาก เพราะเป็นการสูญเสียท่านผู้เป็นแกนแห่งการสร้างชาติไว้ เป็นอนุสรณ์ไว้ให้แก่พวกเราเป็นอย่างยิ่ง โดยไม่มีวันกลับมาอีก

ในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าขอตั้งจิตอธิษฐาน ขอให้กรรมดีอันเป็นบารมีธรรม ที่ท่าน**พระอาจารย์พรหม จิรปุณฺโณ** ได้ประกอบไว้ให้แก่ประเทศชาติ และพระบวรพุทธศาสนา ตั้งแต่ต้นจนอวสานแห่งชีวิต พร้อมกับความดีที่ข้าพเจ้าและสานุศิษย์ทั้งหลายที่กระทำมา ขอน้อมเกล้าถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา และสังฆบูชา ขอจงเป็นผลานิสงส์ ดลบันดาลให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ผุดผ่องของท่าน**อาจารย์พรหม จิรปุณฺโณ** จงก้าวไปสู่แดนอมตตามความประสงค์ด้วยเทอญ”

ช่วงก่อนประชุมเพลิง **ท่านเจ้าคุณพระญาณเวที** ได้เล่าทำความถึงงานประชุมเพลิงศพ **หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ** ในครั้งนั้นว่า “สาธารณชนได้มีโอกาสรู้จักและกราบไหว้ **หลวงปู่ชอบ จานส์โม** เพื่อนสหธรรมิกขององค์หลวงปู่พรหม เป็นครั้งแรกเช่นกัน และนับเป็นครั้งแรกที่หลวงปู่ชอบ จานส์โม ได้เมตตาแสดงธรรม และเล่าถึงปฏิบัติทาขององค์หลวงปู่พรหม ในระหว่างที่เฝ้าอยู่ด้วยด้วยกันท่ามกลางสาธารณชน”

หลวงปู่ชอบ เล่าเรื่องไปจุดดั่งคัมภีร์ด้วยกันกับ**หลวงปู่พรหม** แล้วมีฤาษีมาศรัทธาอุปถัมภ์ บำรุงจนตลอดพรรษา สำหรับครูบาอาจารย์องค์สำคัญที่พิจารณาผ้าบังสุกุลในงานประชุมเพลิงศพ หลวงปู่พรหม ได้แก่ **หลวงปู่เทศก์ เทสรังสี หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ พระธรรมไตรโลกาจารย์ หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน** ฯลฯ

ตอนประชุมเพลิงศพหลวงปู่พรหม จิรปุญโญ สมัยนั้นยังไม่มีตำรวจ – ทหารมาเฝ้าอารักขา มีแต่พระล้วนๆ เฝ้าอยู่บนเมรุ คอยดูแลความปลอดภัยเรียบร้อยในขณะประชุมเพลิงศพ และคอยเก็บรักษาอัฐิธาตุของหลวงปู่ หลวงปู่ผาง ปริบูรณ์เถร เล่าว่า หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน ท่านมาสั่งการเรื่องอัฐิธาตุหลวงปู่พรหมเอง หลวงตาท่านนิมนต์ให้หลวงปู่ผางเข้าไปหา ท่านขอแบ่งอัฐิธาตุของหลวงปู่พรหม ๓ ส่วน คือ ส่วนบน ส่วนนอก แล้วก็ส่วนศีรษะ ท่านจะเอาไปส่งเคราะห์โยม หลวงตาท่านมาขอแบบไม่เอิกเกริก อัฐิส่วนนั้นรู้สึกว่าจะเอาไปให้นายวัน คมนามูล เจ้าของโรงแรมที่อยู่จังหวัดนครราชสีมา ต่อมาอัฐิธาตุหลวงปู่พรหมที่นายวันนำไปกราบไหว้บูชาแปรเป็นพระธาตุ พอหนังสือพิมพ์ศรีสัปดาห์เอาไปลง หลวงตาท่านก็สั่งห้ามออกข่าวตั้งแต่นั้นเลย

เช้าวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๑๔ เก็บอัฐิ มีพิธีสวดมนต์ฉลองอัฐิธาตุหลวงปู่พรหม จิรปุญโญ หลวงปู่บุญจันทร์ กมโล ได้อยู่ในจำนวนพระสงฆ์สวดมนต์ฉลองอัฐิด้วย เมื่อสวดมนต์เสร็จ มีการถวายอาหารบิณฑบาตแก่พระภิกษุสามเณรที่มาร่วมในงาน แล้วก็เสร็จพิธี ครูบาอาจารย์ต่างรำลากันกลับไปอยู่ของแต่ละท่านละองค์ หลวงปู่บุญจันทร์ก็พาเดินทางกลับวัดป่าสันติกาवास

ภายหลังจากถวายเพลิงศพท่านไปแล้วไม่นานนัก คณะกรรมการวัดประสิทธิธรรม ได้นำอัฐิของหลวงปู่พรหม จิรปุญโญ ส่วนหนึ่งนำมาบรรจุไว้ในเจดีย์จิรปุญโญ ซึ่งคณะศิษย์ได้ร่วมกันสร้างขึ้นถวายเป็นอนุสรณ์คุณงามความดี และแสดงความกตัญญูตเวทิตาคุณต่อท่านอีกด้วย

พ.ศ. ๒๕๑๔ หลวงปู่ผางรับเป็นเจ้าอาวาสวัดประสิทธิธรรม

หลังจากประกอบพิธีถวายเพลิงศพหลวงปู่พรหมในวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ เมื่อเสร็จสิ้นงานทุกอย่างเกี่ยวกับหลวงปู่พรหมแล้ว ทางคณะสงฆ์ก็มีการประชุมสงฆ์ลงมติสงฆ์เป็นเอกฉันท์ว่า สมควรมอบหมายให้ หลวงปู่ผาง ปริบูรณ์เถร ซึ่งเป็นพระศิษย์อาวุโสและเป็นชาวบ้านดงเย็น ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดประสิทธิธรรมสืบทอดต่อจากนั้นมา

หลวงปู่ผาง ท่านเมตตารับภาระเป็นเจ้าอาวาสอยู่ระยะหนึ่ง โดยอยู่จำพรรษาติดต่อกันอีก ๒ พรรษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ – ๒๕๑๖ จากนั้นท่านก็ออกธุดงค์วิเวกไปที่อื่น ชาวบ้านก็ได้นิมนต์กลับมาเป็นเจ้าอาวาสอีก ท่านก็กลับมาจำพรรษาอีก จนประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๙ หลวงปู่ผางท่านไปจำพรรษาที่อื่น จากนั้นนานๆ ท่านก็กลับมาวัด

ภาค ๑๙ พระธาตุและพระเจดีย์หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ

อัฐิหลวงปู่พรหมเป็นพระธาตุแน่นอน

องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนโน ได้เมตตาเทศน์เรื่องนี้ไว้ดังนี้

“คำว่าเป็นพระธาตุแล้วนั้น คือพระอรหันต์องค์หนึ่งนั่นเอง ร้อยเปอร์เซ็นต์

คือพระธาตุนี้เป็นเครื่องหมายของวัตถุ ด้านวัตถุ ได้แก่ ร่างกายซึ่งเป็นส่วนหยาบ คือจิตที่บรรลู่ถึงวิสุทธิธรรมแล้ว จิตนี้จะบริสุทธิ์ นี่พูดตามหลักธรรมชาตินะ จิตที่บริสุทธิ์แล้วครองธาตุชั้นธัญญ์นี้ ความบริสุทธิ์ของจิตนั้นจะชักฟอกออกมา ธาตุชั้นธัญญ์เลยกลายเป็นธาตุชั้นที่ละเอียดลอม จึงกลายเป็นพระธาตุได้ ทั้งๆ ที่เป็นวัตถุธาตุเหมือนกันกับร่างกายของเรา แต่ร่างกายของพระอรหันต์ที่ครองด้วยจิตที่บริสุทธิ์ จิตที่บริสุทธิ์นั้นแหละชักฟอกออกมา แล้วก็กลายเป็นพระธาตุได้ๆ ...

ท่าน (หลวงปู่พรหม จิรปุณโณ) เล่าให้ฟัง ท่านเป็นคนศักดิ์ศรีดีงาม มีอำนาจวาสนา น่าเกรงขามมาก เด็ดเดี่ยว ไปในงานศพท่าน เราก็ได้บอกกับบรรดาญาติศิษย์ว่า พวกเราทั้งหลายไปนี้ ให้พยายามเอาอัฐิของท่านอาจารย์องค์นี้ให้ได้นะ อัฐิของท่านอาจารย์องค์นี้จะเป็นพระธาตุแน่นอน เราว่าอย่างนี้ ครั้นเวลาไปเผาศพ พอเผาศพเสร็จเรียบร้อยแล้ว พวกกรรมการเขาไม่ทราบก็ซันเข้าไม่ได้เลย ตกกลางคืนต่างคนต่างฝัน จากนั้นมาอัฐิของท่านก็กลายเป็นพระธาตุ ก็อย่างนั้นแล้วแน่นอนมาตั้งแต่คุยกัณอยู่บ้านนามน อย่างนี้แหละเห็นไหมละ ไม่ต้องเอาอะไรมาแย้งกัน เพราะท่านคุยกัณให้เราฟังอย่างถึงใจเมื่ออยู่บ้านนามน ท่านผ่านมาตั้งแต่อยู่เชียงใหม่โน้น

พูดอะไรๆ นี้ อย่างนั้นละมันเรียงกัน มันเรียงตามหลังท่าน เข้ากันได้พิบเลย แต่ก่อนท่านเล่าให้ฟัง เราก็ยังไม่รู้โอ้ไหนโอ้ไหนอะไร ท่านเล่าให้ฟัง จนกระทั่งถึงท่านผ่านได้เลย เราก็ฟังแบบหูหนวกตาบอด ครั้นเวลามาปฏิบัติ ปฏิบัติไม่ถอย มันก็รู้ตามกันไปๆ สุดท้ายยอมกราบท่านราบด้วยเหตุนี้เองจึงพูดว่า อัฐิของท่านอาจารย์พรหมนี้เป็นพระธาตุแน่นอน ท่านเล่าให้ฟังแล้วทางนี้ตามอีกด้วยข้อปฏิบัติ ด้วยความรู้ความเห็น มันตามเข้าไป หาที่แย้งกันไม่ได้ ยอมรับเลยนี่องค์หนึ่ง อัฐิเป็นพระธาตุ”

อัฐิท่านได้กลายเป็นพระธาตุในเวลาอันสั้น

จากหนังสือปฏิปทาพระธุดงค์กรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ โดย หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนโน

“อัฐิท่าน (หลวงปู่พรหม จิรปุญโญ) ที่ได้ทำการแจกจ่ายแก่ท่านที่มาในงาน ไปไว้เป็นที่ระลึกสักการบูชาในที่ต่างๆ มีมากต่อมาก จึงไม่อาจทราบได้ว่าของท่านผู้ใดได้แปรสภาพจากเดิมหรือหาไม่ประการใดบ้าง แต่เมื่อไม่นานมานี้ ได้มีท่านที่ได้รับแจกอัฐิท่านมาแล้ว อัฐินั้นได้กลายเป็นพระธาตุสององค์ และได้เชิญไปให้ผู้เขียนดูที่วัดอย่างประจักษ์ หลังจากนั้นก็ได้ทราบจากหนังสือพิมพ์ “ศรีสัปดาห์” อีกว่า อัฐิท่านได้กลายเป็นพระธาตุแล้วก็มี ที่ยังไม่กลายเป็นซึ่งอยู่ในผอบอันเดียวกัน จึงทำให้เกิดความอัศจรรย์ในคุณธรรมท่านว่า ท่านเป็นผู้บรรลุถึงแก่นธรรมโดยสมบูรณ์แล้ว ดังวงปฏิบัติเคยพากันคาดหมายท่านมาเป็นเวลานาน แต่ท่านมิได้พูดออกหน้าออกตาเหมือนทางโลกปฏิบัติกัน เพราะเป็นเรื่องของธรรมซึ่งผู้ปฏิบัติธรรมจะพึงสำรวมระวังให้อยู่ในความพอดี ท่านได้พบดวงธรรมอันประเสริฐ สามารถกำจัดขันธ์ด้วยการบรรลุธรรมวิเศษ ปลดเปลื้องภาระหมดกิจหมดหน้าที่แล้วโดยสมบูรณ์...”

เรื่องปาฏิหาริย์พระธาตุหลวงปู่พรหม

งานประชุมเพลิงศพหลวงปู่พรหม จิรปุญโญ เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้เสร็จเรียบร้อยแล้ว ต่อมาก็มีชาวผู้ที่ได้รับแจกอัฐิของหลวงปู่พรหมแปรสภาพเป็นพระธาตุ ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีในวงกรรมฐานว่า อัฐิธาตุของท่านต้องเป็นพระธาตุอย่างแน่นอน ครูบาอาจารย์ในยุคนี้ได้อธิบายยกย่องหลวงปู่พรหมว่า เป็นพระอรหันต์องค์หนึ่งในยุคของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต เพราะท่านเป็นพระศิษย์ยุคต้นๆ ของหลวงปู่มั่น ที่มีอุปนิสัยแก่กล้า เด็ดเดี่ยว พุดจริง ทำจริง มีความเพียรสูงยิ่ง จนหลวงปู่มั่นออกปากชมต่อหน้าพระเถระว่า “ท่านพรหมเป็นผู้มีสติ ทุกคนควรเอาอย่าง”

ในเรื่องอัฐิหลวงปู่พรหมแปรสภาพเป็นพระธาตุ ในสมัยนั้น คือ พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๒๕๑๘ ยังเป็นยุคที่ทุรกันดารมาก การเดินทางไปมาหาสู่กันเต็มไปด้วยความยากลำบาก แม้แต่จะหาดูพระธาตุของหลวงปู่ ก็นับว่ายากเต็มที เพราะอัฐิบรรจุในองค์เจดีย์ส่วนบนทั้งหมด ที่พอหาดูได้ก็มีครูสวัสดิ์ ชาตะระ ซึ่งเป็นลูกหลานบ้านดงเย็น และครูชาย วงษ์ประชุม อำเภอสว่างแดนดิน ผู้ซึ่งได้รับอัฐิและเกล้าอังคารในวันประชุมเพลิงแล้วแปรสภาพเป็นพระธาตุ มีสีทับทิม สีขาว เป็นต้น

เจดีย์จิรปุญโญ ในยุคแรกภายในเจดีย์ มีเพียงรูปเหมือนโลหะหลวงปู่พรหมเท่าองค์จริง และมีตู้ ๑ ใบ สำหรับใส่บริวารของหลวงปู่ เช่น ผ้าไตรจีวร บาตร กลด รองเท้า ฯลฯ บริวารของหลวงปู่มีน้อยมาก เพราะท่านเป็นพระที่มักน้อย สันโดษ ครองผ้าบังสุกุลเป็นวัตร อัฐิหลวงปู่พรหมที่เล่าลือกันว่าเป็นพระธาตุนั้น ภายในเจดีย์ก็ไม่มีให้ชม

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ พ้อออกพรรษา พระเจดีย์จิรปุญโญ ได้มีรอยแตกร้าวตั้งแต่ส่วนยอดเจดีย์และมีน้ำขังในองค์เจดีย์ ทำให้ด้านล่างของเจดีย์มีน้ำซึมหยดลงมาตลอดเวลา ซึ่งเป็นมานานหลายปี

แล้ว เป็นที่ลำบากแก่ผู้ที่มากราบสักการะหลวงปู่เป็นอย่างมาก จึงเป็นเหตุให้มีการบูรณปฏิสังขรณ์องค์เจดีย์จิระบุญญ์ ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา โดยทางวัดได้มีการสำรวจหาสาเหตุ พระเณรได้ขึ้นไปบนเจดีย์ ใช้เหล็กสกัดเจาะเจดีย์ทางด้านซุ้มทิศตะวันออก เพื่อดูว่ามีน้ำที่ไหลรั่วซึมลงมาในห้องโถงมาจากที่ใด พระเณรใช้เวลาเจาะอยู่ ๒ - ๓ วัน ค่อยทะลุ เพราะกำแพงเจดีย์มีความหนามาก พอเจาะเข้าไปก็พบกับโกศทองเหลือง ๑ คู่ ซึ่งเป็นโกศที่บรรจุอัฐิของหลวงปู่ จากนั้นก็อัญเชิญโกศทั้ง ๒ ใบนี้ลงมาประดิษฐานที่โต๊ะหมู่บูชา ณ ศาลากลางน้ำ

พอพระเณรเจาะทะลุฝาและตัดเหล็กได้แล้ว ก็พบห้องโปรงห้องหนึ่ง มองลงไปมีน้ำท่วมขัง ๕๐ เซนติเมตร สันนิษฐานว่าน้ำมาจากรอยรั่วตามปูนขอบเจดีย์ และบ่อยครั้งที่มีฟ้าผ่า ซึ่งก็มีสายล่อฟ้าอยู่แล้ว พอสำรวจห้องโถงที่มีน้ำ พบพระพุทธรูปองค์เล็กองค์น้อยเต็มไปหมด ตั้งแต่ขนาด ๑ นิ้ว ๓ นิ้ว ๕ นิ้ว ๗ นิ้ว ๙ นิ้ว ซึ่งน่าจะเป็นพระที่ชาวบ้านเอาของเก่าหรือของดีมาบรรจุในเจดีย์ของหลวงปู่ นอกจากนี้ยังมีพระแก้วมรกตในองค์เจดีย์จำนวนมากถึง ๓๐ - ๔๐ องค์ และมีพระไม้แกะสลัก ปางยืน ปางนั่ง ขนาดหน้าตักต่างๆ กัน แต่ด้วยความที่พระไม้อยู่แช่น้ำนานปี จึงทำให้ยุ่ยผุพังเมื่อจับต้องถูก จากนั้นก็ขนย้ายพระต่างๆ ออกมาไว้ข้างล่าง

โกศทองเหลือง ๒ ใบ ที่บรรจุอัฐิหลวงปู่พรหมนั้น ได้สลักชื่อครูบาอาจารย์ที่เป็นผู้บรรจุอัฐิหลวงปู่ มี ๓ องค์ คือ หลวงปู่บุญ ชินวโส วัดศรีสว่าง หลวงปู่วัน อุดตโม วัดถ้ำอภัยดำรงธรรม (ถ้ำพวง) หลวงปู่ลี จิตรมโธ วัดเหวลึก

พอบ่ายสามโมงก็ฉันน้ำร้อน ทำกิจวัตรกวาดลานวัด ฎุกฎิ ฎุศาลา กวาดลานเจดีย์ ขณะที่ไปทำความสะอาดบนศาลากลางน้ำ สังเกตเห็นว่า มีน้ำไหลลงมาจากโกศทองเหลืองด้านล่าง ที่วางไว้บนโต๊ะหมู่ ๑ โกศ แต่อีกโกศไม่มีน้ำหยดลงมา น้ำที่หยดไหลลงมานองบนพื้นศาลา ซึ่งก็แปลกและอัศจรรย์มาก น้ำก็ใสดีมาก และหยดตลอดเวลา ก็เอาขันเงินใบใหญ่ไปรองรับโกศใบนี้ไว้ น้ำที่หยดออกมาตั้งแต่ที่แรกจนนองพื้น น่าจะไม่ต่ำกว่า ๒ - ๓ ลิตร แต่ดูปริมาณน้ำที่บรรจุในโกศ น่าจะพอดีหรือเกินโกศ ซึ่งฐานโกศ ๑๒ ซม. ความสูงของโกศ ๗๐ ซม. น้ำที่หยดลงมาน่าจะหมด แต่ยังหยดต่อไปได้อีก

พอวันที่สาม ได้เปิดโกศทองเหลือง ซึ่งขณะนั้นมีครูบา ๒ รูป เณรน้อย ๑ รูป โดยยกโกศลงมาตั้งที่อาสน์สงฆ์ ขณะนั้นน้ำก็ยังหยดอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องแปลกมาก น้ำนี้มาจากไหน ? น้ำยังหยดตลอดเวลา อัศจรรย์มาก ! ก็เอาขามใบใหญ่มารองรับโกศ จะเปิดโกศออก พอหมุนเกลียวส่วนบนโกศออก มองเห็นน้ำใสเต็มเปี่ยมในโกศ จนเกิดความอัศจรรย์ว่า ทำไมมีน้ำเต็มโกศ พระก็ให้เณรน้อยเอามือล้วงเข้าไปในโกศ ซึ่งขณะเอามือล้วงลงไป น้ำก็ล้นออกมาด้วย

พระบอกรให้เณรล้วงลงไปให้สุดฐานโกศ ให้เอาสิ่งของที่พบออกมา ปรากฏว่าสิ่งที่เณรเอาขึ้นมาเป็นพระธาตุสี่ต่างๆ มีพระธาตุสี่ทับทิม สีขาว สีเขียว ติดมาที่แขน ที่ผิวหนังของเณรน้อย พระที่อยู่ในเหตุการณ์ถึงกับขนลุกชู่ เพราะเคยได้ยินมาว่า **พระธาตุหลวงปู่จะเป็นสี่ทับทิมเป็นส่วนใหญ่** จึงใช้กระดาษค่อยเก็บเม็ดพระธาตุอย่างระมัดระวัง เพราะกลัวจะตกหล่นไป เณรยังได้ล้วงเอาสิ่งของลักษณะคล้ายเหรียญออกมาจากฐานโกศด้วย ผลปรากฏว่า เหรียญที่เอาออกมาได้เป็นเหรียญ**หลวงปู่พรหม** รุ่นสองกับรุ่นสาม ซึ่งสร้างในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ และ พ.ศ. ๒๕๑๔ บางเหรียญก็เป็นสนิมเขียว เพราะแช่น้ำ

พอรู้ว่าเป็นพระธาตุหลวงปู่พรหม ก็ยกโต๊ะไม้มาเช็ดทำความสะอาด เอาผ้าขาวมาปูแล้วเอาโกศทองเหลืองตั้งตรงกลาง และพระเณรก็ห่มคลุมจีวรแล้วกราบขอขมา จากนั้นก็เทน้ำจากโกศออกมายังขัน พอเทน้ำออกแล้ว พระเณรก็ช่วยกันแยกพระธาตุของหลวงปู่ออกมา ซึ่งพระธาตุมีสี่ทับทิม สีเขียวมรกต สีขาวขุ่น ฯลฯ ที่เป็นอัฐิกำลังแปรสภาพและยังไม่แปรสภาพก็มี นอกจากนี้ยังมีเหรียญหลวงปู่ รุ่นสองและรุ่นสาม รวม ๓๔ เหรียญ ส่วนเหรียญรุ่นแรก พ.ศ. ๒๕๐๖ ไม่มีแม้แต่เหรียญเดียว

หลวงปู่ผาง ปริบูรณ์โณ ศิษย์เอกของหลวงปู่พรหม ได้อธิบายถึงน้ำอัศจรรย์ว่า “เป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ เป็นน้ำบริสุทธิ์ เป็นน้ำที่หล่อเลี้ยงพระธาตุของหลวงปู่พรหม”

ส่วนโกศทองเหลืองอีกใบหนึ่ง ซึ่งไม่มีน้ำ มีอัฐิที่ยังไม่แปรเป็นพระธาตุ พระองค์เล็กองค์น้อย เช่น พระรอด พระเปิม พระนางกวัก ซึ่งพระเหล่านี้จะไปรวมตัวกับฝุ่นอังคาร อัฐิ แล้วติดกับสำลีที่รองอัฐิ ที่ถูกย้ายออกมาจากโกศจนหมดสิ้น แล้วจากนั้นได้นำโกศทั้งสองใบไปทำความสะอาดแล้วเก็บไว้ในที่อันสมควรต่อไป

พระธาตุ**หลวงปู่พรหม**ที่อัญเชิญลงมาจากโกศทองเหลืองมีจำนวนมากนับเป็นพันๆ องค์ ในขณะที่พระเณรช่วยกันอัญเชิญพระธาตุลงในผอบแก้วนั้น ปรากฏว่ามีพระธาตุองค์สี่ทับทิม กระเด็นหายไปจากโต๊ะที่ปูผ้าขาว พระเณรช่วยกันหาเท่าไรก็ไม่พบ จึงอธิษฐานขอให้เสด็จกลับมาอยู่ๆ ในช่วงพริบตาพระธาตุองค์สี่ทับทิมก็เสด็จกลับมาวางบนผ้าขาวได้อย่างอัศจรรย์ สร้างความประหลาดใจให้กับพระเณร ณ ที่นั้น พอพระธาตุเสด็จกลับมาแล้ว ก็อัญเชิญลงผอบแก้วเอาไว้สักการบูชาต่อไป

ปลายปี พ.ศ. ๒๕๓๗ หลวงปู่**เทศก์ เทศร์สี** ได้ละสังขาร วันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ หลวงปู่**ผาง ปริบูรณ์โณ** ก็มาเคารพศพ และได้แวะมาที่วัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น หลวงปู่ผางได้ทราบข่าวเรื่องการเจาะเจดีย์ เอาอัฐิธาตุของหลวงปู่พรหมลงมาแล้ว อันที่จริง ก่อนที่จะทำการ

ชุดเจาะเจดีย์นั้น ก็ได้ไปกราบขออนุญาตหลวงปู่ผางที่เขาจันแล จังหวัดลพบุรีแล้ว หลวงปู่ผางมาพักที่วัดประสิทธิธรรม ท่านก็ดูพระเณรว่า “เอาอัฐิธาตุหลวงปู่พรหมมาโชว์ มาโฆษณา เอาพระธาตุหลวงปู่มาขายกิน” ที่หลวงปู่ผางท่านกล่าวเช่นนี้ **เพราะว่าอุปนิสัยของหลวงปู่พรหม ท่านจะเจียมมาก ไม่โอ้อวด มัคน้อย สันโดษ ไม่คลุกคลี** หลังจากนั้นหลวงปู่ผางก็กลับภูเก็ตไป

ต้นปี พ.ศ. ๒๕๓๘ หลวงปู่ชอบ ฐานสโม ละสังขาร หลวงปู่ผางท่านเคยร่วมธุดงค์กับหลวงปู่ชอบ ท่านจึงมาเคารพศพที่จังหวัดเลย หลังจากนั้นท่านก็มาพักที่วัดประสิทธิธรรม

ชาวเจดีย์หลวงปู่พรหมแตก มีพระธาตุหลวงปู่พรหมมากมาย พอข่าวนี้กระจายไปยังจังหวัดอุดรธานี สกลนคร และหมู่บ้านต่างๆ ฯลฯ ก็มีคนหลังไหลมากราบอัฐิธาตุของหลวงปู่เป็นจำนวนมาก คนเฒ่าคนแก่คนวัดก็มาจุดประกายไฟ บางคนก็มาอวดอ้างว่า “ของกระผมกลายเป็นพระธาตุ” มีเล่าลือกันมากในช่วงต้นปี พ.ศ. ๒๕๓๘ เมื่อตามไปดูพบว่า พระธาตุที่แปรเปลี่ยนมาจากเถ้าฝุ่นอังคารและอัฐิ โดยมากจะพบสีทับทิม สีขาว และเศษกระดูกที่หุดตัว เป็นต้น

พ่อคำมี อยู่บ้านอ้อมกอ เคยได้ปฏิบัติรับใช้หลวงปู่พรหมในสมัยนั้น เกี่ยวกับการสร้างศาลากลางน้ำ (ศาลาไม้) พ่อคำมีก็ได้รับแจกผงฝุ่นอังคารของหลวงปู่พรหมมาเหมือนกัน พ่อคำมีมาใส่บาตรวันพระที่วัดประสิทธิธรรม แล้วมาบ่นให้ฟังว่า “ผงฝุ่นอังคารของหลวงปู่พรหม ของคนอื่นเป็นพระธาตุกัน แต่ทำไมของเราจึงไม่เป็นพระธาตุ ?” พ่อคำมียังบอกอีกว่า “ได้ดูผงฝุ่นอังคารอยู่บ่อยๆ ก็ยังเหมือนเดิม ผงฝุ่นอังคารนี้ พระเป็นผู้ให้มา” และยังบอกด้วยว่า “เขาก็เป็นคนหนึ่งที่ปฏิบัติหลวงปู่พรหมเหมือนกัน แต่ทำไมผงฝุ่นอังคารไม่เป็นพระธาตุ”

วันพระถัดมา พ่อคำมีก็มาใส่บาตรที่บ้านดงเย็น แล้วกลับไปบ้านที่อ้อมกอ ได้เข้าไปดูตลับผงฝุ่นอังคาร ปรากฏว่าตลับดังกล่าวหล่นจากโต๊ะหมู่บูชา ลงมาอยู่ชั้นล่างอีกชั้นหนึ่ง จึงได้ถามคนในบ้านว่า มีใครเข้าไปเล่นในห้องพระ หรือโต๊ะหมู่บูชาหรือเปล่า ? ปรากฏว่า ไม่มีใครเข้าไปเล่นเลย ตลับที่ใส่ผงฝุ่นอังคารเป็นตลับใส่พระสมเด็จ บุด้วยผ้ากำมะหยี่ ขนาดเท่าก้นไม้ขีดไฟ เมื่อเปิดขึ้นดู เขาต้องตกตะลึง เพราะสิ่งที่เห็นคือ พระธาตุสีทับทิมเต็มตลับ จึงมาเล่าให้พระเณรที่วัดประสิทธิธรรมฟัง พระธาตุสวยงามมาก ลักษณะพระธาตุเหมือนกับที่ได้มาจากโกศทองเหลืองที่ลงมาจากเจดีย์

ต้นปี พ.ศ. ๒๕๓๙ มิ่งงานพระราชทานเพลิงศพหลวงปู่ชอบ ฐานสโม ซึ่ง หลวงปู่ผาง ปริบูรณ์ ก็มาร่วมงานด้วย หลังจากนั้นท่านก็มาพักที่วัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น หลวงปู่ผางท่านได้พักที่กุฏิหลวงปู่พรหม ท่านถามหาพระธาตุหลวงปู่พรหม และพระศิษย์ได้นำมาถวายท่าน หลังจากนั้นหลวงปู่ผางก็นำพระธาตุหลวงปู่พรหมไปลพบุรี และภูเก็ต

พอปี พ.ศ. ๒๕๔๐ หลวงปู่ผางกลับมาจำพรรษาวัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น ท่านเล่าให้พระศิษย์ฟังว่า พระธาตุหลวงปู่พรหมท่านแจกหมดแล้ว ท่านไม่ได้เก็บเอาไว้เลย หลังจากนั้นปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็มีการฉลองเจดีย์จิรปุณฺโณที่บูรณปฏิสังขรณ์แล้วเสร็จ พร้อมกับการจัดทำบุญวันเกิดครบ ๖ รอบ ๗๒ พรรษาของหลวงปู่ผาง โดยมีพระกรรมฐานและพุทธบริษัทเดินทางมาร่วมงานกันจำนวนมาก

อัศจรรย์เส้นเกศาหลวงปู่พรหม

เรื่องแรก ครูบาอาจารย์ได้เมตตาเล่าว่า เรื่องเกศาหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ เป็นเรื่องอัศจรรย์มากนะ ท่านปลงเกศาเองตอนสร้งน้ำ แล้วเกศาท่านเก็บไม่ให้เห็น เมื่อท่านมรณภาพแล้ว เกศาที่ท่านเก็บไว้หัดเป็นพระธาตุ หัดเข้าอย่างน่าอัศจรรย์มากนะ

เรื่องที่สอง มีผู้ได้รูปหล่อหลวงปู่พรหม ขนาดหน้าตัก ๓ นิ้วไปกราบไหว้บูชา ปรากฏว่าภายในรูปหล่อมือของพลาสติกอยู่บริเวณซอกคอ เมื่อแกะออกมาพบว่าเป็นเส้นเกศา จึงนำไปใส่ผอบบูชา ต่อมาเส้นเกศาได้แยกตัวออกและขมวดเป็นก้อนกลมๆ ๓ ก้อน อันหมายถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เชื่อแน่ว่าเส้นเกศานี้เป็นของหลวงปู่พรหม เพราะบรรจุในรูปหล่อของท่าน

เรื่องที่สาม พระศิษย์ได้เอาเส้นเกศาหลวงปู่พรหมมาหล่อใส่ตะกั่วจะทำเป็นพระห้อยคอ พอต้มตะกั่วหลอมละลายแล้วก็เทใส่เบ้า จากนั้นก็เอาเส้นเกศาหลวงปู่ใส่ลงไป ปรากฏว่าตะกั่วกับเส้นเกศาไม่เข้ากัน กลิ้งออกเลย ทีนี้เอาเส้นเกศาของตัวเองไปทดลองบ้าง ครู่เดียวไหม้ละลายหมด แต่เส้นเกศาหลวงปู่กลับไม่ละลาย ทั้งๆ ที่ตอนหลอมตะกั่วร้อนมากๆ ไม่น่าจะเหลือ คนที่อยู่ในเหตุการณ์นี้ ๓ - ๔ คน ทั้งพระทั้งคนต่างตกตะลึง อัศจรรย์เส้นเกศาหลวงปู่ตามๆ กัน ตอนทดลองคล้ายๆ แอบทำ แต่ท่านก็รู้ ความอยากได้เกศาท่านมาทำพระห้อย ด้วยความพยายามสุดท้ายก็สำเร็จ ไปเอาเทียนมาหล่อเป็นรูปพระ พอเทียนเย็นแล้วก็เอามาเจาะก้านเป็นรูแล้วเอาเส้นเกศาหลวงปู่ยัดเข้าไป แล้วเอาลวดทองแดงถักหุ้มห้อยคอ

ทันตธาตุของหลวงปู่

ครอบครัวของคุณครูชาย วงษ์ประชุม มีศรัทธาในองค์หลวงปู่พรหมมาก นับถือหลวงปู่เป็นที่พึ่งทางใจ คุณครูชายได้มีโอกาสปรนนิบัติรับใช้หลวงปู่ตามกำลัง และเป็นทีไว้วางใจของหลวงปู่

ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๑๒ หลวงปู่พรหมได้อนุญาตให้คุณครูชายทำฟันปลอมให้กับหลวงปู่ เพื่อจะได้ขบฉันรับประทานอาหารได้สะดวก หลังจากหลวงปู่ได้ให้หมอดถอนฟันแล้ว หลวงปู่ได้มอบฟันให้กับหลวงปู่สุภาพ ธรรมปณฺโณ เพื่อมอบให้กับคุณครูชายต่อไป

คุณครูชายรู้สึกดีใจมากที่ท่านเมตตาตามอบฟันของท่านให้นำมากราบไหว้บูชา จนบัดนี้ ฟันซึ่งดังกล่าวได้กลายเป็นพระธาตุแล้ว (ทันตธาตุ) โดยปรกติกุณครุชายและคุณครุคำฟอง (ภรรยา) จะเก็บรักษาฟันของหลวงปู่ไว้ในผอบเพียง ๑ ซี่ เท่านั้น แต่พอเปิดผอบออกดู ปรากฏมีพระธาตุเสด็จเพิ่มจำนวน ๗ องค์ พระธาตุมีลักษณะเป็นสีขาวขุ่นใส เป็นเม็ดเล็กเท่าเมล็ดพันธุ์ผักกาด สร้างความปีติยินดีและเป็นที่ยศจรรยแก่ทุกๆ คน

เกี่ยวกับพระทันตธาตุของหลวงปู่พรหม มีบันทึกไว้ในอีกที่หนึ่ง ดังนี้

“หลวงปู่ขาว อนาลโย วัดถ้ำกลองเพลได้บอกศิษย์ชื่อคุณครูชาติ ดุลวรรณ ซึ่งเป็นเพื่อนกับคุณครูชาย วงษ์ประชุม ศิษย์ของหลวงปู่พรหม ตามที่กล่าวมาแล้วว่า “ถ้าอยากได้ของดี ให้ไปขอทำฟันกับหลวงปู่พรหม” คุณครูชาติก็รีบเดินทางไปกราบหลวงปู่พรหม เพื่อขออนุญาตพาคุณหมอมาทาฟัน รักษาฟัน และเปลี่ยนฟันให้หลวงปู่ แม้จะขอยุ่ยาวนาน หลวงปู่ท่านก็ไม่อนุญาต จนคุณครูชาติหมดปัญญา จึงไปเล่าให้คุณครูชายฟัง คุณครูชายดีใจมาก ตัวเองอยู่รับใช้หลวงปู่มานานจึงรู้ว่าควรจะทำอย่างไร จึงได้ไปกราบเรียนหลวงปู่ลี จิตธมโม (วัดเทวสิก) เพื่อให้ท่านพาไปกราบหลวงปู่พรหม ขออนุญาตพาหมอมาทาฟันถวายท่าน

หลวงปู่พรหมท่านมักเรียกคุณครูชายว่า “ชีปลาทู” เมื่อได้รับคำขอ ท่านจึงพูดว่า “ชีปลาทู เจ้าอยากทำหรือ เอ้า ! อนุญาตให้ทำได้เลย” คุณครูชายได้ไปกราบเรียนหลวงปู่ขาวว่า “หลวงปู่พรหมอนุญาตให้ทำฟันท่านแล้ว” และหลวงปู่ขาวได้ถามว่า “ชาย เจ้าจะเอาเงินที่ไหน ถ้าไม่มีก็ให้มาเอากับหลวงปู่ได้นะ” คุณครูชายรู้สึกซาบซึ้งในเมตตาของหลวงปู่ขาวมาก เมื่อกลับมา ก็รีบดำเนินการทันที โดยไปปรึกษากับหมอฟันชื่อ คุณหมอประเสริฐ แห่งร้านประเสริฐทำฟัน อยู่ที่ตลาดพังโคน สกลนคร แล้วรับคุณหม่อไปถวายการทำฟันหลวงปู่

คุณหมอประเสริฐได้ทำการถอนฟัน กรอฟัน พิมพ์ฟัน และใส่ฟันถวายหลวงปู่ ซึ่งใช้เวลาเดือนเศษ และได้ใส่ฟันเทียมซี่ใหม่ถวายหลวงปู่ ขณะที่หมอลถอนฟันถวายหลวงปู่ นั้น มีหลวงปู่สุภาพ ธรรมปณโย หลวงปู่ลี จิตธมโม คุณครูชาย วงษ์ประชุม คุณครุคำฟอง วงษ์ประชุม และคุณครุมัย (เพื่อนคุณครูชาย) อยู่ด้วย เมื่อหมอลจับฟันซี่ที่มีปัญหา ฟันก็หลุดออกมาโดยไม่ต้องทำอะไรเลย หลวงปู่สุภาพได้เอาถาดซึ่งปูด้วยผ้าขาวให้วางฟันของหลวงปู่ แล้วเอาไปวางไว้ใกล้ๆ หลวงปู่ หลวงปู่หยิบฟันซี่นั้นยื่นให้หลวงปู่สุภาพ แล้วบอกว่า “เอาให้ชีปลาทูมัน”

ฟันซี่ดังกล่าว คุณครูชาย คุณครุคำฟอง ได้เก็บบูชาในห้องพระ ในเวลาต่อมาฟันซี่นั้นได้กลายเป็นพระธาตุ ส่วนรากของฟันมีสีเหลืองอร่าม ใสเป็นแก้ว ส่วนบนของฟันมีคราบน้ำหนักดำเกาะอยู่ และมีพระธาตุเสด็จมารวมอยู่ในผอบนั้น

พระเจดีย์หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านบรรลุนิพพานเป็นพระอรหันตสาวก ซึ่งในวงกรรมฐานทราบดี ตั้งแต่ท่านยังมีชีวิตอยู่ และเมื่อท่านมรณภาพแล้ว ภายหลังจากประชุมเพลิงศพท่าน อริยธาตุของท่าน ได้แปรเป็นพระธาตุมีสีสนั้วรณะสวยงามมาก ดังนั้น การสร้างเจดีย์ของหลวงปู่พรหม จึงเป็นไปตามหลักอุบายบุคคล บุคคลที่ควรแก่การบรรจุอริยธาตุในสถูปเจดีย์ ตามหลักการก่อสร้างเจดีย์ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสกับพระอานนท์ เรื่อง อุบายบุคคล ดังนี้

“อานนท์ บุคคลผู้ควรแก่การประดิษฐานในสถูป เรียกว่า อุบายบุคคล มี ๔ ประเภท คือ

พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ๑

พระปัจเจกพุทธเจ้า ๑

พระสาวกอรหันต์ ๑

พระเจ้าจักรพรรดิ ๑

บุคคลพิเศษทั้ง ๔ นี้ ควรที่บรรจุอริยธาตุไว้ในสถูป เพื่อเป็นที่สักการบูชากราบไหว้ ด้วยความเลื่อมใส ด้วยสามารถเป็นพลวปัจจัย นำให้ผู้กราบไหว้เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ตามกำลังศรัทธาเลื่อมใส”

ในการครั้งนี้ เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทิตาธรรมในพระคุณของท่าน**อาจารย์พรหม จิรปุณฺโณ** คณะศิษยานุศิษย์ พร้อมด้วยทายก ทายิกา ที่เคารพนับถือในท่าน ได้พร้อมใจกันเสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังสติปัญญา ร่วมใจกันจัดสร้างเจดีย์จิรปุณฺโณ ขึ้นที่วัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น ตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี เจดีย์มีขนาดความสูง ๒๐ เมตร วัตถุประสงค์ในการสร้างเจดีย์เพื่อบรรจุอริยธาตุของท่าน และเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่นุชนรุ่นหลังได้กราบไหว้บูชา

ด้วยหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ ท่านทราบเหตุการณ์ล่วงหน้า ท่านจึงเริ่มสร้างเจดีย์ตั้งแต่ท่านยังมีชีวิตอยู่ หลวงปู่ท่านได้วางศิลาฤกษ์และเริ่มขุดหลุมวางรากฐานก่อนที่ท่านจะมรณภาพ โดยไม่ได้ใช้เครื่องมือเครื่องจักรขุด อาศัยชาวบ้านดงเย็นและใกล้เคียงทั้งหญิงและชายมาร่วมแรงร่วมใจช่วยกันขุด ช่วยกันไถดินเต็มไปหมด

ช่วงสร้างเจดีย์ หลวงปู่พรหมท่านจะเร่งให้เสร็จ ท่านบ่นแล้วบ่นอีก บ่นแล้วบ่นอีก ขนมาอะไร ไม้แบบนะ หลวงปู่ลี หลวงปู่สุภาพเอาไม้แบบมา “ไม่รู้เอามาทำอิหยัง ถ้าเป็นข้อยเอาปูนโปะๆ ขึ้นนะ” คือ ท่านเร่ง ท่านคงรู้ตัว แต่ว่า “โอ ! ไม้แบบ” ท่านว่าอย่างเนี่ย เรื่องออกแบบเจดีย์

หลวงปู่พรหมท่านไม่นั้นหรือ ท่านจะบ่นอย่างเดียว “เมื่อไรมันจะเสร็จ เมื่อไรมันจะเสร็จ” ก็อย่างว่าละ “ช่างมัวแต่ไปหากินข้าวต้ม”

การสร้างเจดีย์ก่อนมรณภาพของหลวงปู่พรหม คล้ายกับกรณีของหลวงปู่สารณ์ สุจิตโต ผู้เป็นครูบาอาจารย์องค์แรกของท่าน กล่าวคือ หลวงปู่สารณ์ก่อนมรณภาพ ท่านทราบเหตุการณ์ล่วงหน้า จึงให้สร้างเจดีย์ประดิษฐานพระพุทธรูปสำคัญและไว้บรรจุอัฐิของท่านเอง ท่านได้สร้างไว้ครึ่งหนึ่ง โดยส่วนที่เหลือหลังจากท่านมรณภาพไปแล้ว ท่านให้คณะศิษย์สร้างต่อให้แล้วเสร็จ

การสร้างเจดีย์จิรปุญโญ หลวงปู่พรหมท่านให้ความเมตตาไว้วางใจให้หลวงปู่ลี จิตธมโม ดูแลรับผิดชอบในกิจการงานต่างๆ ของท่านสืบแทน ทราบถึงกิจการงานสุดท้ายนั้น คือ งานสร้างเจดีย์เพื่อบรรจุอัฐิธาตุ เครื่องอัฐบริขาร และเครื่องใช้ของท่าน (เจดีย์จิรปุญโญ) หลวงปู่ลีได้เป็นประธานดำเนินการก่อสร้างตามเจตนารมณ์ของหลวงปู่พรหม จนสร้างแล้วเสร็จ

หลวงปู่ผาง ปริบุญโญ เมื่อท่านทราบข่าวหลวงปู่พรหม จิรปุญโญ ถึงแก่มรณภาพ ท่านได้กลับมาพักจำพรรษาอยู่ที่วัดประสิทธิธรรม โดยในระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ – เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้มีการเตรียมงานประชุมเพลิงศพขององค์หลวงปู่พรหมจนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งในช่วงนี้หลวงปู่ผางได้นำคณะศรัทธาญาติโยมช่วยกันก่อสร้างเจดีย์ เพื่อบรรจุอัฐิธาตุและอัฐบริขารของหลวงปู่พรหม จนเสร็จเรียบร้อยภายในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ โดยในระหว่างนี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ท่านพระอาจารย์วัน อุตตโม ท่านพระอาจารย์ลี จิตธมโม และคณะศิษย์ในหลวงปู่พรหม ได้ร่วมกันจัดสร้างเหรียญหลวงปู่พรหม รุ่น ๒ ขึ้น เพื่อนำปัจจัยมาดำเนินการจัดสร้างเจดีย์จิรปุญโญ เพื่อเก็บอัฐิธาตุ ตลอดจนเครื่องอัฐบริขาร และประดิษฐานรูปหล่อเหมือนหลวงปู่พรหม (ขนาดเท่าองค์จริง ที่จัดสร้างในสมัยหลวงปู่) ให้ชาวพุทธได้กราบไหว้บูชา

จากแผ่นป้ายหินอ่อนซึ่งติดอยู่ประตูทางเข้าเจดีย์จิรปุญโญ จารึกไว้ดังนี้ การสร้างเจดีย์เริ่มสร้างวันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๓ สร้างเสร็จวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๔ สิ้นทรัพย์ไปประมาณ ๒๕๗,๘๘๘.๕๐ บาท คณะศิษยานุศิษย์และทายก ทายิกา ผู้สร้างถวาย

และกาลต่อมา ในขณะที่ หลวงปู่ผาง ปริบุญโญ ท่านพักจำพรรษาที่วัดประสิทธิธรรม ในช่วงฤดูแล้งปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ทางวัดได้จัดพิธีอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุมาประดิษฐานภายในเจดีย์จิรปุญโญ พิธีสำคัญในครั้งนี้นี้ ทางวัดได้กราบอาราธนานิมนต์พระเถระานุเถระชั้นผู้ใหญ่มาทำพิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ โดยมี ท่านเจ้าคุณพระธรรมไตรโลกาจารย์ เป็นองค์ประธาน และมีครูบาอาจารย์องค์สำคัญมาร่วมงาน ได้แก่ หลวงปู่บุญ ชินวิโส ท่านพระอาจารย์วัน อุตตโม หลวงปู่ลี จิตธมโม ฯลฯ โดยในงานมีพระ เณร แม่ชี และฆราวาสมาร่วมพิธีกันจำนวนมาก

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ เจดีย์เกิดรอยร้าว จึงมีการบูรณปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ โดยพระเจดีย์องค์ปัจจุบันนี้มีรูปลักษณะสถาปัตยกรรมไทยประเพณี ซึ่งได้รับการบูรณะปรับปรุงมาจากเจดีย์องค์เดิม โดยทำเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กระบบเสาคาน ก่อสร้างด้วยวิธีก่ออิฐถือปูนทั้งหลัง พระเจดีย์องค์นี้มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมใช้วิธีย่อมุม แบบไม้สิบสอง องค์พระเจดีย์แบ่งเป็น ๒ ส่วน โดยส่วนบนเป็นพระเจดีย์ และส่วนล่างเป็นฐานเจดีย์

ส่วนองค์เจดีย์เป็นรูปสี่เหลี่ยม ใช้วิธีย่อมุมแบบไม้สิบสอง มีองค์ระฆังเป็นทรงกลมตั้งอยู่บนฐานบัวลูกแก้วรูปสี่เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสองซ้อนกัน ๓ ชั้นตั้งบนฐานสิงห์ซ้อนกัน ๒ ชั้น ที่องค์ระฆังและฐานบัวลูกแก้วได้ออกแบบช่องทั้ง ๔ ทิศ โดยทำเป็นซุ้มจรณะนำ เพื่อเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป ตอนบนเป็นปล้องไฉน ปลีและหยาดน้ำค้างเป็นรูปทรงกลม ส่วนยอดยกฉัตร ๕ ชั้น องค์พระเจดีย์จนถึงยอด ประดับปูนปั้นด้วยลวดลายไทยอย่างวิจิตรและตกแต่งด้วยสีทองหมดทั้งองค์

ส่วนฐานเจดีย์ที่ได้บูรณะเพิ่มเติมจากองค์เดิมนั้น ก็เป็นรูปสี่เหลี่ยมด้วยวิธีย่อมุม แบบย่อไม้สิบสอง เช่นเดียวกับองค์เจดีย์ ออกแบบเป็นฐานบัวลูกแก้ว บนฐานสิงห์ ๑ ชั้น และรองรับด้วยฐานเขียงอีก ๑ ชั้น บริเวณทั้ง ๔ ด้านของฐานพระเจดีย์มีการเจาะช่องเป็นซุ้มจรณะนำเพื่อเป็นช่องประตูทางเข้า ๓ ด้าน อีกด้านหนึ่งเป็นที่ประดิษฐานรูปเหมือนหลวงปู่พรหม โดยออกแบบเป็นหลังคา ๑ ชั้น ประดับด้วยบราลีที่ออกแบบเป็นหัวเม็ดบริเวณสันหลังคา การประดับหน้าจั่วออกแบบเป็นบันลม หางหงส์ ปูนปั้นด้วยลวดลายไทย หน้าบันประดับด้วยปูนปั้นเป็นรูปเทพพนมประดับลายไทยทั้ง ๔ ด้าน และตกแต่งด้วยสีทองทั้งหมดเช่นเดียวกับส่วนองค์เจดีย์

ภาค ๒๐ โอวาทเทศนาธรรมของหลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ

การเทศน์ของหลวงปู่พรหม

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ สมัยที่ท่านมีชีวิตอยู่ ท่านเทศนาอบรมพระ เณร และญาติโยม เป็นประจำทุกคืน เทศน์ของท่านมากจนกำหนดไม่ได้ แต่สมัยก่อนนั้นบ้านดงเย็นเป็นหมู่บ้านในชนบทอยู่ห่างไกล เครื่องไฟฟ้า สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ยังไม่มี รวมทั้งเครื่องบันทึกเทปก็ไม่มี จึงไม่มีการบันทึกเทศนาธรรมของหลวงปู่ไว้ การเทศน์ของหลวงปู่ ส่วนใหญ่พระศิษย์จะจดจำ และถ่ายทอดสู่กันฟัง คำเทศน์ของหลวงปู่มีความหมายทุกคำ ถ้าท่านตำหนิแล้วให้เลิกทำทันที ถ้าอันไหนมันไม่ดี ท่านพูดแล้ว ถ้าเราไม่กำหนดรู้ ก็เสียตัวเราเองอีก

การเทศน์ช่วงเข้าพรรษานี้เทศน์ตลอด ๓ เดือน ท่านจะเทศน์ทุกวัน หลวงปู่พรหมท่านจะเมตตาเทศน์อบรมสั่งสอนพระเณรญาติโยม ช่วงเข้าก่อนฉัน ถ้าออกพรรษาแล้วนี้ จะเทศน์สั่งสอนเฉพาะวันพระ ๘ คำ ๑๕ คำ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ปรกติหลวงปู่พรหมท่านไม่ค่อยยุ่งกับญาติโยม ท่านจะพูดน้อย ตอนเทศน์ท่านไม่พูดเสียงดังเท่าไร เทศน์ครั้งหนึ่งก็ไม่นาน อย่างมากที่สุด นานชั่วโมงเดียวเท่านั้น บางครั้งไม่ถึง ท่านจะดูพ้อออกแม่ออก ถ้าพูดคุยกันจุกจิก ไม่ตั้งใจฟังธรรมอย่างนี้ หลวงปู่จะหยุดเทศน์เลย ท่านว่า “เทศน์ไปเยอะ มันก็ไม่ตั้งสมาธิ ไม่ทำความเพียรก็เหมือนเดิม เทศน์ไปทำไม พอแล้ว เทศน์ไปก็ไม่มี ความหมายอะไร” ท่านว่าอย่างนี้

ที่นี้ส่วนของพระเณร กลางคืนท่านเทศน์อบรมพระเณรทุกคืน ท่านเทศน์ด้กัวาระจิต พระที่ไม่ทำความเพียร ขณะพระมานั่งรวมกันฉันน้ำร้อนอยู่หลายๆ องค์ ท่านก็ถามขึ้นว่า “เป็นอย่างไร จำพรรษาปีนี้ จิตใจเป็นอย่างไร ทำอะไรบ้าง ทำความเพียรอย่างไรบ้าง” หลวงปู่ท่านทราบ ว่าใครทำความเพียร ไม่ทำความเพียร เช่น ท่านถามพระองค์นี้ “เมื่อคืนนี้เจ้าเดินจงกรมไหม ? ทำความเพียร นั่งสมาธิไหม ?” พระก็ตอบว่า “นั่งสมาธิครับ” “โอ๊ย ! เจ้าอย่ามาโกหกข้า เจ้าไม่ได้ทำความเพียรอะไรดอก” พระองค์นั้นก็อายแทบอยากมุดดินหนีไปเลยนะ อยู่ด้วยกันหลายๆ องค์ มันอยากอวยท่านใช่ไหม ท่านรู้วาระจิตเรา พอหลวงปู่จับได้ก็อวยหมู่ ท่านเจาะจงถามพระ “โอ๊ย ! เจ้าทำความเพียรอยู่หรือ” ทำครับ “เดินจงกรมอยู่หรือ” เดินครับ “นั่งสมาธิอยู่หรือ” นั่งครับ “โอ๊ย ! เจ้าอย่ามาโกหกข้า เจ้านอนตั้งแต่หัวค่ำนั่น” มันจะไม่อยากอวยหรือ พระหลายองค์มานั่งด้วยกัน “ความเพียรเราไม่ได้น้อยก็ได้มาก” วาจั้น “เอาทีละเล็กทีละน้อย”

เทศน์ในตอนค่ำ ท่านไม่เทศน์ให้ใครดอก เทศน์ให้ตัวเรานี่ ตัวใครตัวมัน คือ จิตของผู้ที่นั่ง ท่านก็เทศน์ให้ผู้นั้น จิตของผู้นี้ ท่านก็เทศน์ให้ผู้นี้ ท่านไม่เทศน์ส่วนรวม เทศน์เป็นบางคน ท่าน

เทศน์เรื่องวิปัสสนา ทำความพากความเพียร เราทำอะไรบ้าง ท่านก็บอกเท่าที่บอก ทำอันนั้นอันนี้
นะวันนี้ เดินจงกรมบ้าง นั่งสมาธิบ้าง อย่างนอนแต่หัวค้ำเหมือนแมว ให้ทำความเพียร ท่านว่า

หลวงปู่พรหมท่านเทศน์เน้นเรื่องทำความเพียรเป็นส่วนมาก ท่านให้เดินจงกรม นั่งสมาธิ
ไม่ได้น้อยก็ได้ ๔๐, ๕๐ เริ่มไปที่ละเล็กละน้อย ตั้งแต่ ๑ ขึ้นไปถึง ๑๐๐ ถ้าได้ถึง ๑๐๐ ก็เพิ่มขึ้นไป
เป็น ๑๐๑, ๑๐๒, ๑๐๓ เช่น เราเดินจงกรมไปมานี้ วันนี้เราว่า ๕๐ รอบก็หยุด พรุ่งนี้เราต่อ ๕๐
ให้ไปถึง ๑๐๐ รอบ วันหลังมาอีกให้เพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ ๑๐๐ รอบ แล้วก็ ๑๕๐ รอบ แล้วก็
๒๐๐ รอบ ทำไปทำมาแล้วก็เร่ง แล้วก็ชิน ได้มากขึ้นไปเรื่อยๆ ในขณะที่เดินจงกรม ท่านก็สอนให้
บริการกรมพุทธๆ พุทธโธอย่างเดียวเลย

ท่านเทศน์สอนพระวินัย

พระวินัย หรือ ศีล ๒๒๗ พระรัตนตรัยฐานสาย**ท่านพระอาจารย์มั่น** ท่านจะรักษาด้วย
ความเคารพเคร่งครัด กล่าวกันว่า วัดประสิทธิธรรม ภูมิตะเวทดาที่วัดเป็นสัมมาทิฐิและแรงมาก
ทั้งรอบๆ บริเวณวัดก็เป็นดงเสียดงข้าง ถ้าพระไม่รักษาศีลให้บริสุทธิ์และไม่ตั้งใจทำความเพียรแล้ว
อยู่ไม่ได้เลย ต้องสะพายบาตรออกจากวัดเลย สมัย**หลวงปู่พรหม จิรปุญฺญโธ** ท่านเทศน์สอนพระให้
รักษาพระธรรมวินัยด้วยความเคร่งครัด หากพระทำผิดพระวินัย ท่านจะเทศน์เตือนทันที ท่านสอน
พระวินัยบ่อยอยู่ ถ้าพระทำผิดพระวินัย ท่านจะเทศน์เตือนทันที ถ้าเราทำผิด ๓ ครั้ง ท่านเทศน์
เตือนให้เรา “ให้เปลี่ยนนิสัย” และเทศน์สอนพระเณรให้เร่งทำความเพียร นั่งสมาธิ เดินจงกรม
ก็เทศน์ใส่ในใจเรานี้ละ “ไม่ใช่บวชมานอนกินเหมือนแมว” และ “มาอยู่กับผม ต้องเก่งทาง
เดินจงกรมแล้วก็ทำความเพียร”

หลวงปู่พรหมท่านสอนพระไม่ให้อยู่กับผู้หญิงสองต่อสอง ท่านก็เทศน์ว่า “ครูบาอาจารย์
บวชแล้วไปอยู่กับผู้หญิงสองต่อสองไม่ได้ มันผิดศีล ต้องอาบัติ ถ้าจะอยู่ด้วยกันก็ต้องสามกับพระ
หรือผู้ชายไปอยู่ พระมันไม่เหมือนเณร” แต่สมมุติถ้าเราไปทำ ท่านก็เทศน์สอนว่า “เออ ! แต่
ต่อไปนี้เจ้าอย่าทำอย่างนั้น ให้เลิก มันไม่ดีไม่งาม มันไม่สวย มันไม่ถูกต้องตามหลักพระวินัยทาง
พระพุทธศาสนา” ท่านก็เทศนาสอนเรา ส่วนมากท่านเทศน์เรื่องผู้หญิงไปอย่างนั้น ไม่ให้ยุ่ง ไม่ให้
เกี่ยวกับผู้หญิง ถ้าไปยุ่งไปเกี่ยวก็จะเป็นปาราชิกเหมือนกัน ถ้าพระกับผู้ชายนี้ได้อยู่ได้สองต่อสองก็
อยู่ได้ คุยกันได้สบาย แต่ผู้หญิงนี้ห้ามเด็ดขาด มันเป็นอาบัติ

หลวงปู่ท่านจะเน้นให้พระเคร่งครัดในพระวินัย แล้วก็ถือธุดงค์วัตร การบิณฑบาตนี้ห้ามขาด
กิจของวัด เช่น การปิดกวาดทำความสะอาดวัด นี่ก็ห้ามขาด นอกจากเจ็บป่วยเจ็บอะไร ท่านถึง
อนุญาตให้ขาด

เรื่องห้ามพระอยู่กับผู้หญิงสองต่อสองในที่ลับหูลับตา พระวินัยได้บัญญัติห้ามไว้ ดังนี้

ในหมวดอนิยต ภิกษุที่นั่งในที่ลับตากับหญิงสองต่อสอง ถ้ามีคนที่ควรเชื่อได้มาพูดขึ้นด้วยธรรม ๓ อย่าง คือ ปาราชิก หรือสังฆาทิเสส หรือปาจิตติย์ อย่างใดอย่างหนึ่ง ภิกษุรับอย่างใด ให้ปรับอย่างนั้น หรือเชื่อว่าจำเพาะธรรมอย่างใด ให้ปรับอย่างนั้น , ภิกษุที่นั่งในที่ลับหูกับหญิงสองต่อสอง ถ้ามีคนที่ควรเชื่อได้มาพูดขึ้นด้วยธรรม ๒ อย่าง คือ สังฆาทิเสส หรือปาจิตติย์ อย่างใดอย่างหนึ่ง ภิกษุรับอย่างใด ให้ปรับอย่างนั้น หรือเชื่อว่าจำเพาะธรรมอย่างใด ให้ปรับอย่างนั้น

ในหมวดปาจิตติย์ ห้ามนั่งในที่ลับมีที่กำบังกับหญิง , ห้ามนั่งในที่ลับหูสองต่อสองกับหญิง เป็นต้น

ส่วนเรื่องสถานที่แรงนั้น ครูบาอาจารย์เล่ากันสืบต่อมาว่า

“สมัยปี พ.ศ. ๒๕๒๔ – ๒๕๒๕ พระที่วัดประสิทธิธรรม เป็นวิปาส เป็นบ้าไปก็มี เพราะว่าเดินจงกรมไปเจอเปรตยืนขวางอยู่ทางจงกรม พระองค์นั้นก็สึกออกไป เขาก็ยังไม่หายเป็นปกติเลย มันแล้วแต่บุคคลจะเจอนะพระครั้งนี้ ถ้าเราไม่มีสติ เราสติอ่อน เวลาไปเจอเปรตก็หลุดไปได้นะ”

ของ ๔ อย่างห้ามประมาท

งูพิษ ๑ ไม้ตัวน้อยๆ ก็ไม่ให้ประมาท ไม้ให้ล่อให้แหลมกับมัน

ไฟ ๑ มันน้อยๆ ท่านก็ว่าไม่ให้ประมาท มันไหม้เจ็บ

พระราชา ๑ แม้นองค์น้อย ท่านก็ไม่ให้ประมาท ท่านทำลายเราได้ ให้เคารพท่าน

สมณะหนุ่ม ผู้ละบาปได้แล้ว ผู้บำเพ็ญได้แล้ว ๑ ท่านก็ไม่ให้ประมาท มันเป็นอย่างไร ทำให้เราฉิบหายก็ได้ สมณะ ครั้นสมณะไม่ดี พระไม่ดี ก็ไม่เป็นอะไร ถ้าเป็นผู้หมดกรรม หมดผลความชั่วแล้ว ท่านก็ไม่ให้ประมาททั้งกายทั้งใจ มันทำลายเราเสียก็ได้อันนั้น

ของ ๔ อย่างท่านไม่ให้ประมาท มันประมาทไม่ได้ ต้องระมัดระวัง อดทนสังวรระวังเอา สำนวณเอา เรื่องทุกอย่าง

รวมโอวาทเทศนาธรรม

“ให้พากันทำความดีนะ”

“บาปนั้นทำแล้ว หออะโรมาล้างออกไม่ได้ดอก”

“อย่าไปพากันเล่นกันซื่อ (หวย) เต๋อ ของบ่มีโตมีตน (ของไม่มีตัวตน)”

“ให้พากันสร้างความคิดดี ไม่ผลัดวันผลัดคืน ทำเลย ถ้าถึงวันตื่นขึ้นมา ตายแล้วไม่ได้ทำ”

“ให้พากันพิจารณาปฏิสังขารโยนะ”

“ให้พากันเจริญภาวนาทำความเพียรจึงจะพ้นทุกข์”

“ใครอยากเป็นเจ้าของเป็นนายร่ำรวยต่อไปให้รับใช้ครูบาอาจารย์เด้อ”

“สอนด้วยปากไม่เกิดศรัทธา ถ้าสอนด้วยการกระทำ จะเกิดศรัทธาที่มั่นคง”

“เรียนตามตัวหนังสือ มันไม่มีวันจบหรอก ไปเรียนเอาความรู้ความพุดในหนังสือมันมีความจำ”

“กุโส ยถา ทุคคหิตो हत्तमेवानुकनुत्तिฯ บุคคลใดกำหญาาคาตั้งมากำไม่แน่น ย่อมบาดมือตัวเอง”

“การที่จะทำบุญทำทานนั้นต้องมีใจตั้งมั่นและให้เกิดศรัทธาในบุญกุศลทานเสียก่อน ถ้าไม่ศรัทธา ใจไม่ตั้งมั่นแล้ว อย่าทำ จะไม่มีอะไรดีขึ้นเลย”

“การบิณฑบาตถือเป็นกิจวัตรประจำวัน ไม่ให้ขาด ถ้าไม่บิณฑบาตไม่ได้ฉัน บิณฑบาตเป็นวัตร บิณฑบาตห้ามพุดคุย ให้มองใกล้ที่สุด ไม่มองไกล”

“ครูบาอาจารย์บวชแล้วไปอยู่กับผู้หญิงสองต่อสองไม่ได้ มันผิดศีล ต้องอาบัติ ถ้าจะอยู่ด้วยกันก็ต้องสามกับพระหรือผู้ชายไปอยู่ พระมันไม่เหมือนเณร”

“จงทำแต่ความดีที่มีคุณประโยชน์ จงอย่าทำความชั่ว เพราะรังแต่จะเกิดโทษอันอนเอนกอนันต์ ให้มีสติปัญญา ให้มีทาน มีศีล มีภาวนา ก็จะบังเกิดปัญญาธรรมอันล้ำค่า”

“ให้ทุกคนได้พิจารณาน้อมนึกถึงความตายอยู่เสมอๆ จงอย่าได้ประมาท การปฏิบัติตนให้เกิดสติปัญญา โดยเป็นเครื่องมือพิจารณาให้เห็นแก่นแท้ของธรรมะที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนโลกพร้อมทั้งได้ชี้แนะอยู่ในตัว คือ พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนโลก ทรงให้วินิจฉัยด้วยสติปัญญา มองดูอาการเคลื่อนไหว อาการของกิเลสทางใจ มีอาการเป็นไปทางใดบ้างในวันหนึ่งๆ”

“คนเราเกิดมาทุกรูปทุกนาม รูปสังขารเป็นของไม่เที่ยง เกิดขึ้นแล้วล้วนตกอยู่ในกองทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น ไม่ว่าพระราชามหากษัตริย์ พระยานาหมื่น คนมั่งมีเศรษฐีและยาจก ล้วนตกอยู่ในกองทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น มีทางพอจะหลุดพ้นทุกข์ได้ คือ ทำความเพียร เจริญภาวนา อย่าลืมน้อมมาในรูปร่างสังขารของตน มัจจุราชมันบ่ไว้หน้าผู้ใด ก่อนจะดับไป ควรจะสร้างความดีเอาไว้”

“เราทั้งหลายเกิดมาเป็นมนุษย์ชาติหนึ่ง และมนุษย์นี้เองที่สามารถยังประโยชน์ ก็ได้ยังเป็นคุณประโยชน์แก่ตนเองและวงศาตมณชาติกว้างไปไกลถึงสังคมชุมชนน้อยใหญ่ ให้มีแต่ความเจริญ สุขสถาพร ยิ่งได้สร้างประโยชน์ให้แก่สังคมพลเมืองด้วยแล้ว ย่อมนำความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ประเทศชาติบ้านเมืองต่างมีความสุขทุกเรือนชาน เพราะมนุษย์มีสติปัญญา มีธรรมะประจำจิตใจด้วยกัน ก็มนุษย์นี้แหละกระทำขึ้นให้เกิดประโยชน์ทั้งสิ้น

การทำ ความชั่ว ถ้ามนุษย์พึงปรารถนาใช้สติและปัญญาเที่ยวสร้างสรรค์แต่ความชั่วร้าย ป่าเถื่อน อันประกอบตนเองลดฐานะของจิตใจให้ตกอยู่กับฝ่ายชั่วร้าย เทียบเปียดเบียนบั่นทอนผู้อื่นให้ได้รับความทุกข์เดือดร้อน ออกเเกะกระระราน เทียวฆ่า ปล้นชิงทรัพย์ ทำลายล้างตนเองและวงศาตมณชาติ ลุกลามไปในชุมชนน้อยใหญ่ ก็จะมีแต่เวรภัยหาความสุขมิได้

ยิ่งมนุษย์ยังมีสติปัญญาที่มัวเมา เต็มไปด้วยความชั่วร้าย มีนายคือจอมกิเลสคอยบงการ ก็เอาสติปัญญานั้นแหละ เทียวคั่นคิดสร้างอาวุธยุทธโธปกรณ์แล้วนำมารบราฆ่าฟันกันตาย ทำลายชีวิตและสมบัติซึ่งกันและกัน ทำลายล้างแม้ประเทศชาติบ้านเมืองให้ฉิบหายล่มจม ล้างผลาญแม้กระทั่งสมณะ เณร ชี ให้ได้รับความเดือดร้อนอย่างที่เราทั้งหลายมองเห็นอยู่ในปัจจุบัน เมื่อยังไม่ตาย วิบากของความชั่วร้ายนั้น ก็คอยไล่ล้างผลาญตนเองให้เทียวหนีซุกซ่อน เหมือนสัตว์ที่ถูกน้ำร้อน จึงหาความสุขมิได้ เป็นนรกบนดินด้วยเหตุฉะนี้”

“เอาปลวกเป็นตัวอย่าง มันเอาดินขึ้นมาทีละนิด เราฟันไม้ไม่มีสะเก็ดตกออกมามากกว่าดินปลวกตั่งเยอะ จึงฟันไปเรื่อยๆ จนขอนไม้ที่ขวางทางคนเดินผ่านไปมาก็ลำบาก วันหนึ่งมันจะขาด วันหนึ่งมันจะขาด ก็ตั้งใจไว้อย่างนั้น เหมือนเราทำความดีนะแหละ ตั้งใจจะฟันทุกข์เมื่อเห็นโทษเห็นภัย มันก็เป็นไปเอง ไม่ต้องไปพูดถึงนิพพานมันละ ไม่ใช่อยู่เฉยๆ นี่ก็เหมือนกัน จะขาดเมื่อไรไม่เกี่ยว ฉันทจะทำของฉันไปเรื่อยๆ กิเลสก็เหมือนขอนไม้ขวางทาง ฟันไปเรื่อยๆ หาวิธีอุบายคิดค้น มันก็มีทางฟันทุกข์ไม่วันใดก็วันหนึ่ง ทำไปเรื่อยๆ คนอยู่เฉยๆ จะให้มันมี มันรู้ มันเห็นได้ เป็นไปไม่ได้นะ”

ภาค ๒๑ ครูบาอาจารย์

หลวงปู่มั่นกล่าวถึงหลวงปู่พรหม

การปฏิบัติธรรมของหลวงปู่พรหม จิรปุณโณ นั้น เป็นการปฏิบัติที่เด็ดขาดเด็ดเดี่ยวมาก จนหลวงปู่มั่นได้ยกย่องว่า “ท่านพรหมนี้เป็นผู้มีความเพียรอย่างยิ่งยวด ปฏิบัติอย่างเด็ดเดี่ยวเด็ดขาด” นี้ทางด้านประพฤติปฏิบัติ แต่มีอีกด้านหนึ่ง หลวงปู่มั่นท่านบอกไว้กับหลวงปู่แหวน หลวงปู่ตื้อก็ดี ที่เป็นหมู่ปฏิบัติด้วยกัน หลวงปู่ชอบก็ดี ว่า “ท่านพรหมนั้น ต้องให้เป็นผู้ทำงานไปเรื่อยๆ เว้นจากการทำงานไม่ได้”

งานภายนอก คือ การสร้างกุฏิ สร้างโบสถ์ วิหาร ศาลา สร้างอะไรต่างๆ ก็ให้ทำไปเรื่อยๆ แต่ว่างานภายใน คือ การบำเพ็ญเพียรภาวนาของท่าน แม้ท่านจะบรรลุธรรมแล้วก็ตาม ท่านก็ไม่เคยขาดจากการเดินจงกรมและนั่งสมาธิภาวนา หลวงปู่พรหมท่านจะทำงานภายนอกควบคู่กับการปฏิบัติธรรมไปเรื่อยๆ ด้วยกัน คือ จะอยู่นิ่งเฉยไม่ได้ เหมือนอย่างองค์อื่นๆ

หลวงปู่ขาวกล่าวถึงหลวงปู่พรหม

หลวงปู่พรหมท่านออกบวชเพราะท่านหลวงปู่สาร (หลวงปู่สารณ์ สุจิตโต) ชวนบวช ครั้นต่อมาหลวงปู่พรหมก็ได้ไปพบพระอาจารย์ใหญ่ท่านหลวงปู่มั่น ฐริทตเถระ ที่จังหวัดเชียงใหม่

หลวงปู่ขาวเล่าต่อว่า “ท่านพรหมทำความเพียรเป็นยอดเลย” สมัยท่านอยู่เชียงใหม่ กุฏิที่ท่านจำพรรษาอยู่นั้น ท่านไปขอโอกาสจากท่านพระอาจารย์ใหญ่มั่น ขอรื้อพื้นกุฏิออกหมด เหลือแต่เฉพาะเสากับหลังคา ท่านว่าเพื่อไม่ให้มันขึ้นไปนอนได้ ท่านว่าเราไม่ใช่จะมานอน ถ้าจะมานอนก็ไม่ต้องมาให้ไกลปานนี้ดอก นอนไหนมันก็นอนได้ มามัวแต่กินแต่นอนอยู่ เมื่อไรมันจะพันทุกข์เสียที หลวงปู่ขาวยังเล่าต่อว่า “ท่านพรหมนี้เดินจงกรมหยั่งรู้ ทางเดินจงกรมยาวตั้งเส้นกว้างตั้งสองวา ไปดูทางจงกรมของท่านพรหมแล้ว เกลี้ยงและเตียนหมด”

หลวงปู่แหวนกล่าวถึงหลวงปู่พรหม

หลวงปู่แหวน สุจิณโณ ท่านพูดถึงหลวงปู่พรหม เพื่อนสหธรรมิกว่า “เป็นผู้มีความพากเพียร ถ้าทำอะไร ไม่มีคำว่าขี้เกียจขี้คร้าน ข้อวัตรปฏิบัติของหลวงปู่ก็เป็นยอด”

หลวงปู่พรหมเวลาท่านทำอะไร ท่านจะไม่กลัวตาย มีนิสัยเด็ดขาดมาก หลวงปู่ท่านจะทำประโยชน์เกื้อกูลแก่ตนเองและผู้อื่นมากที่สุด ซึ่งผิดกับหลวงปู่แหวน ท่านจะไม่ก่อสร้างอะไรเลย หลวงปู่แหวนจะไม่ดำริในการก่อสร้างใดๆ ทั้งสิ้น

องค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนฺโน เทศน์ถึงหลวงปู่พรหม

- ท่านพระอาจารย์พรหมเป็นผู้มีนิสัยเคร่งขรึมและเด็ดเดี่ยวมาก

จากหนังสือปฏิปทาพระธุดงค์กรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ

จนวาระสุดท้ายแห่งปฏิปทา จึงขอกล่าวถึงพระอาจารย์สำคัญอีกองค์หนึ่งซึ่งเป็นลูกศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่นบ้างเล็กน้อย เพื่อเป็นอนุสรณ์ตริยะแด่ท่านที่ไม่เคยผ่านประวัติท่าน คือพระอาจารย์พรหม ท่านอยู่วัดบ้านดงเย็น อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ที่เพิ่งมรณภาพไปเมื่อเร็วๆ นี้ ผู้เขียนเคยได้อ่านประวัติย่อที่พิมพ์แจกในงานศพท่านเหมือนกัน แต่หลงลืมไปบ้างแล้ว ทางวัดได้ถวายเพลิงท่านเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๑๔ ท่านมีประวัติย่อประจำองค์อยู่แล้ว แต่ที่มาเขียนซ้ำอีกเล็กน้อยนี้ เพื่อท่านที่ยังไม่ได้รับหนังสือนี้ จะพอมีทางทราบได้บ้างว่าท่านเป็นพระเช่นไร ที่ระบุนามท่านนี้เพราะประวัติท่านได้ระบุไว้อย่างชัดเจนแล้ว จึงคิดว่าน่าจะไม่ต้องซ้ำกับที่เขียนผ่านมา ซึ่งมีได้ระบุนามท่านองค์อื่นๆ แต่การเขียนนี้จะไม่ขอกล่าวถึงความ เป็นมาแห่งกรรมวาสนาของท่าน จะนำมาลงเฉพาะที่จำเป็นและปฏิปทาที่เกี่ยวกับนักบวชท่านท่านนั้น

ก่อนบวชทราบว่า ท่านประกาศความใจบุญอันกว้างขวางแก่โลกให้คนแถบนั้นทราบโดยทั่วกันว่า ท่านประสงค์จะสละทานในบรรดาสมบัติที่มีอยู่ทั้งสิ้น ทั้งที่มีวิญญูณและหาวิญญูณมิได้ จนหมดสิ้น แล้วท่านและศรีภรรยาคู่บารมีได้ออกบวชตามเสด็จพระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลายให้ทันในชาตินี้ ไม่ขออยู่ในโลกเกิดตายให้เนิ่นนานต่อไป ท่านผู้ประสงค์การสงเคราะห์โดยไม่คิดค่าตอบแทนใดๆ กรุณารับทานนี้ไปเป็นสมบัติอันชอบธรรมของตน ภายในกำหนดที่กำลังประกาศนี้ ทราบว่าท่านประกาศให้ทานอยู่หลายวัน ประชาชนผู้ยากจนต่างๆ จึงพากันหลั่งไหลมารับทานเป็นจำนวนมาก จนวัตถุทุกประเภทหมดสิ้นไปภายในไม่กี่วัน

ทั้งนี้เนื่องจากท่านเป็นผู้มีฐานะมั่นคง มั่งมีสมบัติมากในแถบนั้น เพราะท่านเป็นพ่อค้าสารพัดอย่าง ทั้งไม่มีลูกหญิงชายเป็นของตัวเองนับแต่วันแต่งงานกันมา มีเฉพาะศรีภริยาและเหล่าหลานญาติมิตรบ้างเท่านั้น ซึ่งต่างยินดีในการสละทานเพื่อความออกเป็นนักบวชด้วยกัน เมื่อการให้ทานเสร็จสิ้นลงแล้ว ทั้งสองคนต่างแยกทางกันเดิน ท่านเองก็ออกบวชเป็นพระธุดงค์กรรมฐานมุ่งหน้าต่อท่านพระอาจารย์มั่น เป็นที่ฝากเป็นฝากตายในชีวิตพรหมจรรย์ ส่วนศรีภริยาก็ก็นำไปอีกทางหนึ่ง เพื่อบวชเป็นชีมุงหนีสงสารสมความปณิธานที่ปรารถนาไว้ และดำรงตนอยู่ในเพศพรหมจรรย์จนอวสานแห่งชีวิต มิได้เอนเอียงหวั่นไหวต่อโลกามิสใดๆ ทั้งสิ้น ซึ่งควรเป็นตัวอย่างได้เป็นอย่างดี

เฉพาะท่านอาจารย์พรหม ตอนบวชที่แรกยังไม่สมความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ต้องไปอาศัยท่านพระอาจารย์สารเป็นผู้พาอยู่บรมไปก่อนจนกว่าโอกาสจะอำนวย จากนั้นจึงได้เที่ยวไปทางจังหวัดเชียงใหม่เพื่อแสวงหาท่านพระอาจารย์มั่น ซึ่งเวลานั้นท่านพักอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ นับว่า

ท่านอาจารย์พรหมนี้ได้เที่ยวไปในที่ต่างๆ จนถึงประเทศพม่า และพักอยู่หลายเมืองด้วยกัน มีท่านอาจารย์ชอบเป็นเพื่อนเดินทาง ซึ่งมีนิสัยเด็ดเดี่ยวอาจหาญชนิดถึงไหนถึงกัน แบบเพชรน้ำหนึ่ง เป็นหัวแหวนในวงเดียวกัน เรื่องเหล่านี้ท่านอาจารย์พรหมเคยเล่าให้ผู้เขียนฟังเหมือนกันแต่หลงลืมไปบ้างแล้ว มีปรากฏเหลืออยู่เพียงเล็กน้อยที่ได้นำมาเขียนนี้เท่านั้น ผิดพลาดจึงขอภัยด้วย

ท่านมีเรื่องแปลกๆ และอัศจรรย์เกี่ยวกับการปฏิบัติ ทั้งภายในและภายนอกอยู่มากทั้งในและนอกประเทศ แต่จะขอผ่านไป ฟังแล้วทั้งน่าสงสาร ทั้งน่าตื่นเต้นเพลิดเพลิน และน่าอัศจรรย์ ในความเป็นนักต่อสู้และความรู้ความเห็นของท่าน ในการบำเพ็ญและการเดินบูกป่าฝ่าดงไปในที่ต่างๆ ที่ปราศจากบ้านเรือนผู้คน ในเวลาเช่นนั้น มีแต่ความอดอยากทรมาณมากกว่าความอึดกายสบายใจ ท่านว่าบางวันก็พบหมู่บ้านและได้บิณฑบาตมาฉันพอประทังชีวิต บางวันก็ยอมอดยอมทนต่อความหิวโหยอ่อนเพลียเพราะหลงทาง ทั้งนอนค้างอยู่ในป่าในเขา

เฉพาะเวลาไปเที่ยวประเทศพม่านั้น ท่านว่าลำบากมากในเวลาเดินทาง เพราะทางที่ไปมีแต่ป่าแต่เขา ซึ่งเต็มไปด้วยสัตว์เลื้อยคลานชนิด บางครั้งต้องปลงอนิจจังต่อความเป็นอยู่ที่เต็มไปด้วยความทุกข์ทรมาณ ซึ่งแสนจะทนได้และมีชีวิตสืบต่อไปในวันข้างหน้า ขณะนั้นปรากฏว่าอะไรๆ ภายในตัว รวากับจะสับสนลงพร้อมในเวลาเดียวกัน ลมหายใจก็เหมือนจะขาดความสืบต่อลงไปด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ในบรรดาเหตุทั้งหลายที่เป็นเครื่องกีดขวางทรมาณร่างกายและจิตใจ แต่ก็พอทนต่อไปได้ตามเหตุการณ์และวันเวลาที่ผ่านไป

การบำเพ็ญทางจิตท่านก็มีกำลังก้าวหน้าและเป็นที่แน่ใจตัวเอง ก็ตอนที่ไปถึงท่านอาจารย์มั่น รับการอบรมโดยสม่าเสมอเรื่อยมา บางปีท่านเมตตาอนุเคราะห์ให้จำพรรษาด้วย และมีกรเข้าๆ ออกๆ อยู่เสมอ คือออกเที่ยวบำเพ็ญในสถานที่ต่างๆ ตามอริยาศัย เมื่อเกิดปัญหาข้องใจก็เข้ามารับการศึกษอบรมกับท่านเป็นระยะไป สมัยอยู่กับท่านอาจารย์มั่นที่จังหวัดเชียงใหม่ ทราบว่าท่านบำเพ็ญอยู่ที่เชียงใหม่อีกหลายปี แล้วจึงได้ตามท่านกลับไปจังหวัดสกลนคร

ท่านอาจารย์องค์นี้เป็นผู้มีนิสัยเคร่งขรึมและเด็ดเดี่ยวมาก สมที่สละสมบัตินั้นมีค่าออกบวชจริงๆ จึงขอสรุปผลแห่งการปฏิบัติที่ท่านได้รับเป็นที่พึงใจว่า ท่านได้สมบัตินั่นแลค้ำค้ำศจรรยอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ในเขาลึกกับคนชาวป่า ตามที่ท่านเคยเล่าให้ฟังถ้าจำไม่ผิด แต่จำไม่ได้ว่าเป็นหมู่บ้านอะไร เขาลูกใด และอำเภอใด ที่นั่นแลเป็นที่ปลดเปลื้องภาระแห่งวิภูวนภายในใจออกได้โดยสิ้นเชิง เมื่อท่านอาจารย์มั่นกลับไปจังหวัดสกลนครได้หลายปีแล้ว ท่านจึงได้ตามท่านไปราว พ.ศ. ๒๔๘๖ และจำพรรษาอยู่ที่วัดสุทธาวาส จังหวัดสกลนคร จากนั้นท่านจึงได้หวนกลับมาสร้างวัดที่บ้านดงเย็น อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี (ปัจจุบัน คือ วัดประสิทธิธรรม อำเภอบ้านดุง) อันเป็นภูมิลำเนาเดิม และได้มรณภาพลงที่นั่น ดังที่เขียนผ่านมาแล้ว

• ความผ่านพ้นทุกข์ทางใจของท่าน

กาลเวลาที่ท่านผ่านพ้นดงหนูปากิเลส และกองทุกข์ทางใจทั้งหมดไปได้นั้น ท่านเล่าให้ ผู้เขียนฟังเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖ ว่า ท่านผ่านไปแต่สมัยพักอยู่จังหวัดเชียงใหม่ แต่ไม่ทราบว่าเป็นปี กี่ปีแล้ว ท่านจึงได้กลับไปจังหวัดสกลนคร จึงขอสรุปแต่ใจความว่า ปี พ.ศ. ๒๔๘๗ ที่ท่านไป จำพรรษาที่วัดสุทธาวาส สกลนคร จนถึง พ.ศ. ๒๕๑๒ อันเป็นปีท่านมรณภาพ ก็คงไม่น้อยกว่า ๒๘ - ๒๙ ปี จึงพอจับใจความได้ว่า นับแต่วันจิตหลุดพ้นและครองขันธด้วยใจที่บริสุทธิ์ตลอดมา จนถึงวาระสุดท้าย นับว่านานพอสมควร ดังนั้น การที่อัฐิท่านสามารถกลายเป็นพระธาตุได้อย่าง รวดเร็วในภายในไม่ถึงปีเต็ม จึงเป็นฐานะที่ควรเป็นไปได้ไม่มีทางสงสัย

เฉพาะจังหวัดเชียงใหม่เท่าที่ทราบมา มีพระอรหันต์สมัยปัจจุบันอุบัติขึ้นที่นั่นถึง ๓ องค์ คือ **ท่านพระอาจารย์มั่น** ซึ่งเป็นอาจารย์ของท่านทั้งสอง องค์นี้เป็นองค์แรก **ท่านอาจารย์พรหม** และท่านอาจารย์... ท่านยังมีชีวิตอยู่เป็นองค์ต่อมา ส่วนจังหวัดอื่นๆ ทางภาคอีสาน เช่น จังหวัด สกลนคร เป็นต้น ก็มีพระประภท้อศรย์ได้ครองธรรมบริสุทธิ์ไม่ด้อยกว่าจังหวัดเชียงใหม่ เหมือนกัน นอกจากไม่มีใครทราบได้เท่านั้น เพราะท่านไม่เป็นนักพูดนักโฆษณา ต่างท่านต่าง รู้กันอยู่ในวงเฉพาะของนักปฏิบัติเท่านั้น สถานที่นั้น หมายถึง ป่าและเขาแห่งจังหวัดนั้นๆ ที่ท่าน นักปฏิบัติไปอาศัยบำเพ็ญ และได้บรรลุผลสมความมุ่งหมายอย่างเจียบๆ ไม่ค่อยมีใครทราบ ถ้าไม่นำเรื่องท่านมาเขียนไว้บ้างพอเป็นร่องรอย ศาสนธรรมก็จะปรากฏแต่ชื่อแต่นาม ส่วนตัวจริงแท้จะไม่ปรากฏ จึงได้ตัดสินใจเขียนลงในท่ามกลางแห่งขวากหนาม ซึ่งน่าจะไม่พ้นจากความ ทิมแทงที่เกิดจากความขัดข้องสงสัยในแง่ต่างๆ ดังที่เคยเป็นมา

การกล่าวทั้งนี้กล่าวด้วยความเชื่อสมรรถภาพของท่านนักปฏิบัติ ที่สามารถทำตนให้เป็น หลักจิตหลักธรรมอย่างมั่นคง และเชื่อถือตนได้อย่างตายใจหนึ่ง กล่าวด้วยความเชื่อสวากขาตธรรม ที่ประทานไว้ว่า เป็นสวากขาตธรรมอยู่อย่างตายตัว ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยมแห่ง สมมุติทั้งหลายที่แสนปลิ้นปล้อนหลอกลวงประจำตน ผู้เข้ายึดอาศัยไม่มีทางไว้ใจพอหายใจเต็มปอด ตลอดมาหนึ่ง กล่าวทางภาคปฏิบัติ ปฏิเวธ อันเป็นทางแสดงออกแห่งผลของการปฏิบัติว่าไม่เป็น โฆษะโดยเสียกำลังไปเปล่า ไม่มีผลเป็นเครื่องสนองตอบแทนความเหนื่อยยากจากการปฏิบัติหนึ่ง

ท่านอาจารย์ที่กล่าวถึงเหล่านี้ เป็นอาจารย์ที่ทรงมรรคข้อปฏิบัติด้วยศีล สมาธิ ปัญญา อย่างเต็มภูมิ ไม่มีทางต้องติ และเป็นอาจารย์ที่ควรทรงผล คือ วิมุตติหลุดพ้นอย่างสมเหตุสมผล ตามธรรมที่ประทานไว้จริงไม่ขัดแย้งกัน ท่านที่ยังเชื่อว่าธรรมยังเป็นธรรมอยู่ ท่านอาจารย์เหล่านี้ ก็ควรเป็นผู้ทรงมรรคทรงผลด้วยข้อปฏิบัติตามนโยบายแห่งธรรม และอยู่ในข่ายแห่งปัญญุกเขตได้ อย่างไม่แคลงใจ ไม่ฝืนใจในการเขียนเรื่องท่านนำลงในหนังสือเล่มต่างๆ และไม่แสดงใจท่านผู้อ่าน

ทั้งหลายดังกล่าวมา ที่นอกเหนือไปจากนี้ท่านผู้ใดจะคิดเห็นอย่างไรนั้น ขอมอบให้เป็นสิทธิของแต่ละรายโดยไม่ขอยื้อแย่งแบ่งส่วนด้วย เพราะธรรมมีบอกไว้ว่า สัตว์มีกรรมและผลกรรมเป็นของตน คนอื่นจึงไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับกรรมชั่ง จะผิดกับกฎแห่งกรรมข้อนี้ที่ประกาศไว้อย่างตายตัวมาแต่ดีกดำบรรพ์

• ครูบาอาจารย์ที่ตายใจได้

(๓ เมษายน ๒๕๓๐)

นี่เราพูดถึงเรื่องการปฏิบัติ เวลาที่ครูบาอาจารย์ทั้งหลายก็ล่วงไปๆ ที่เกาะที่ยึดของเราด้วยความตายใจ เช่น อย่างหลวงปู่ฝั้น หลวงปู่พรหม หลวงปู่ขาว หลวงปู่แหวน หลวงปู่คำดี ครูบาอาจารย์เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นอาจารย์ที่ตายใจได้ทั้งนั้น ตายใจได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ เป็นครูบาอาจารย์ที่บริสุทธิ์วิมุตติหลุดพ้นจริงๆ ทางจิตใจไม่สงสัย เพราะฉะนั้นการสอนใครก็ตามทางด้านจิตตภาวนาจึงไม่สงสัย ท่านเหล่านี้ไม่สงสัยในการสอน ถูกต้องแม่นยำหมด เพราะเจ้าของเคยเป็น เคยผ่านมาแล้ว การสอนก็ต้องสอนไปตามสิ่งที่เจ้าของรู้ เจ้าของเห็น เจ้าของเคยเป็นมาแล้วจะผิดไปที่ตรงไหน ไ้แบบสอนสุมี่สุมี่ห้านั้นซิ นี่ละที่มันลำบากนะ ที่หาเกาะหายึดผู้เช่นนี้หาได้ยากลงโดยลำดับลำดับแล้วนะทุกวันนี้ จนจะไม่มีแล้ว

• หลวงปู่พรหมท่านเป็นพระอรหันต์

(๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕)

มีผู้ถวายรูปนั้น หลวงปู่พรหม บ้านดงเย็น นี้ปั้นรูปว่าเป็น หลวงปู่พรหม ต้องหลวงปู่พรหม เข้าใจไหม ? เราสนิทสนมกับท่านมานาน รูปท่านไม่ค่อยเหมือน ก็มีเค้าเหมือนอยู่บ้าง เอาละพอหลวงปู่พรหม กราบเลยนะ นี้รูปหลวงปู่พรหม เต็ดตะนะนี้ อย่างนี้แหละ ครูบาอาจารย์องค์ใดมาเป็นสละของพวกเราสมัยปัจจุบันนี้ **สงฆ์ สรรณิ คจฉามิ** ก็คือนี่องค์หนึ่ง เป็นพระอรหันต์เท่านั้นว่าไง ? เพราะเคยคุยธรรมะกันแล้ว ก่อนที่ท่านจะมรณภาพ คุยธรรมะกัน สนิตสนมกับท่าน ไปพุกกับท่านที่วัดดงเย็น (วัดประสิทธิธรรม) ก็เคย ดงเย็นที่จะไปวันนี้ บ้านหลวงปู่พรหมนะ ไปหาท่านไปคุยกันไม่รู้กี่ครั้งก็เห็นแหละ อยู่นามน (วัดปานาคณิมิตต์ บ้านนามน ตำบลตองโขบ อำเภอกอศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร) ก็เหมือนกัน ท่านเด็ดเดี่ยวมาก

แล้วองค์ไหนบ้างนะลูกศิษย์หลวงปู่มัน ? เอ้า ! นับไปเลย ตั้งแต่ท่านอาจารย์แหวน ท่านอาจารย์ขาว หลวงปู่พรหม หลวงปู่ดี หลวงปู่คำดี หลวงปู่ฝั้น บอกเลย ไม่เป็นขึ้นข้างนี้ ก็บอกแล้วว่า เป็นพระธาตุแล้วจะว่ายังไงอีก ท่านจวน ท่านสิงห์ทอง หลวงพ่อบัว หนองแขง อย่างน้อยได้ ๑๐ องค์แล้ว ที่อิฐกลายเป็นพระธาตุ

อัฐิจะกลายเป็นพระธาตุนี้ ท่านก็มีตำราบอกไว้เรียบร้อยแล้ว คืออัฐิของผู้จะเป็นพระธาตุได้ คือกระดูกเรานี้ อัฐินี้ ที่จะกลายเป็นพระธาตุได้นั้น เป็นอัฐิของพระอรหันต์เท่านั้น ฟังซิ องค์อื่นเป็นไปไม่ได้ เท่านั้นฟังซิ ตัดขาดไว้เลย

ครูบาอาจารย์เล่าเรื่องหลวงปู่พรหม

• หลวงปู่พรหมท่านเป็นวิมุตติแล้ว

ครูอาจารย์พรหมท่านบรรลุนิพพานอยู่เมืองเหนือโน้นนะ ไปอยู่กับอาจารย์มั่น อาจารย์ขาว ท่านจะสนทนากันทางใน โอ ! อัศจรรย์มาก

คือ อาจารย์มหาบัว ท่านทดสอบปัญญาเรา อาจารย์พรหมอย่างนั้นอย่างนี้ ท่านพูดไปหลายอย่าง ท่านอยากให้เราแยมให้ท่านฟัง ขอโอกาสท่าน “โอ๊ย ! ครูจารย์เอ๊ย ผมไปพักกับครูอาจารย์พรหมก็หลายปีอยู่ แต่มันอยู่คนละโลก” เราตอบไม่ได้ “ท่านก็อยู่โลกหนึ่ง เราก็คืออยู่โลกหนึ่ง” ท่านอยากถามเรา ท่านก็อยากรู้ ครูอาจารย์พรหมจะเอาท่านไปเทียบกับครูอาจารย์อื่นที่ยังไม่บรรลุนิพพานไม่ได้ เพราะท่านหนีจากโลกแล้ว เรื่องสมมุติท่านก็พูดอยู่บางครั้ง แต่ท่านไม่ติดในสมมุติอันนั้น ท่านรู้วาระจิต ท่านเป็นวิมุตติแล้ว

• หลวงปู่พรหมเทศน์น้อยแต่ให้ไปพิจารณาเอา

ครูอาจารย์พรหมท่านไม่สอนมาก ท่านสอนให้กำหนดจิต ให้กำหนดพุทโธ ใช้ลมหายใจด้วยก็ดีมาก โอ ! เราไปคิดเอาอย่างว่า ท่านพูดน้อยๆ ให้ไปคิดเอา คนมีปัญญามันก็รู้ไว้ คนไม่มีปัญญามันก็ซ้าสักหน่อย มันเป็นปัญญาทางโลกก็เป็นปัญญาทางธรรมได้ ถ้าปฏิบัติ โลภียปัญญา ปัญญาทางโลก โลภุตตปัญญา ปัญญาทางธรรมๆ ถ้ามันไปเห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มันเป็นอาหารเลี้ยงธาตุเลี้ยงใจ ความรู้อันเห็นด้วยหูด้วยตาเรา ความรู้อันนี้ยังไม่ถูกนะ ถ้ามันเข้าถึงใจแล้ว เอาใจเอาจักขุปัญญาเห็น มันผิดกันมาก

ครูอาจารย์พรหม ท่านไม่ได้สอนมากนัก ท่านสอนปัจจุบัน แต่ตอนนั้นเรายังปฏิบัติไม่ถึงอย่างที่ท่านสอน ท่านพูดน้อยๆ เข้ากับในหลวง พูดเล่นไม่เป็น พูดถึงเรื่องหยอกกันเล่นกัน ถ้าเล่นท่านว่ามันไม่เห็นโทษหรืออย่างไร ท่านก็พูดอยู่ ของนี้ ถ้าท่านจะทำ ขลังนะ แต่ว่าจิตตัวนั้น ถ้ามันละในนิรณธรรม ๕ ได้ ทำอะไรขลังหมด ท่านว่า เราก็ลองทำดู มันก็เป็นจริง กามฉันทะ พยาบาท ถีนมิทธะ อุทัจจกุกกุงจะ วิจิกิจฉา นิรณธรรมทั้ง ๕ นี้กัน ถ้าใครเอาจิตออกจากตรงนั้นได้ทำอะไรขลังหมด อย่างที่บอกของในกายท่าน ของใช้ของสอยท่านขลัง ในกุฏิท่านไม่มีอะไรนะ หนังสือไม่มี ตำราไม่มี โอ ! แต่ท่านเรียนธัมมจักกฯ อาทิตตฯ อนัตตฯ นั้น ท่านค้นมา ท่านเอามาเทศน์ทีหลัง ท่านเทศน์นำฟัง

ครูอาจารย์พรหม นั้นท่านใช้วิปัสสนา เรื่องวิปัสสนา เรื่องปัญญา ท่านหลุดพ้นแล้ว สมณะนี้ไม่เห็น โดยมากท่านใช้วิปัสสนา ท่านรู้ ท่านไม่ได้ใช้สมณะเท่าใด สมณะพอจิตสงบเล็กๆ น้อยๆ ท่านก็ใช้ปัญญาของท่าน ท่านแนะ ท่านก็ให้ใช้ปัญญามากๆ ปัญญา กับสติ สตินะมันเป็นมหาสติ นั่นท่านไม่ได้ให้อยู่เฉยๆ นะ รู้แล้วท่านทิ้ง ท่านไม่ใช่ไม่รู้ นะ รู้ อยู่เฉยๆ แต่ท่านทิ้งออกไป กำหนดจิตให้รู้หมด อารมณ์ต่างๆ มันมีอยู่ แต่ท่านไม่เอามาใช้นะ ท่านรู้ทันนะมันก็แล้ว ท่านก็ทิ้งก็วางไปเฉยๆ

ส่วนเทศน์พิเศษของ**ครูอาจารย์พรหม** ท่านมีแต่บอกละ **จาโค ปฏินิสสัคโค มุตติ อนาลโย** ให้รู้จักสละจิต **จาโค** จาคะสละอารมณ์ **ปฏินิสสัคโค** วาง ไปติดอะไร **มุตติ** ให้ปล่อย **อนาลโย** ไม่ให้พัวพันกับอารมณ์ต่างๆ เป็นอย่างนั้นนะ ครูอาจารย์พรหมท่านเทศน์ไปอย่างนั้นเลย ที่นี้ผลท่านเห็นอย่างไรในใจ ท่านทำอย่างนั้น เรามันทำอย่างท่านไม่ได้นะ จิตท่านหลุดพ้นอย่างนั้น ท่านก็เอามาเทศน์อย่างนั้น เรื่องอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เรื่องศีล สมาธิ ปัญญา ท่านเทศน์ไปอย่างนั้น เราก็จำเอาไปเรื่อยๆ ที่นี้มันไม่ใช่อย่างนั้นนะ คนไม่มีปัญญาก็เลยไม่เอามาคิด เมื่อไม่คิด มันก็ไม่เข้าใจเรื่องอันนั้น จาคะ สละ โอ้ ! อันนี้เทศน์พิเศษ ท่านก็เทศน์พิเศษหลายอันอยู่ เราจำไม่ได้หรอก ท่านมีปัญญาเยอะ โอ้ย ! ตามรู้ไม่ทันอย่างว่า อาตมาก็ไม่รู้จะพูดเปรียบอย่างไร ความรู้ท่านมัน ถ้าเป็นทุกวันนี้ คือ ไอคิวท่านสูง

• หลวงปู่พรหมมีอิทธิปาฏิหาริย์ครบ

ครูอาจารย์พรหม อิทธิปาฏิหาริย์ของท่านมีครบ แต่ท่านไม่ค่อยเล่า เหมือนกับเราคนตาบอดมาแต่กำเนิดนั้นละ ท่านจะเล่าอย่างไร ท่านเล่าได้อยู่ แต่เราตาบอดมันไม่เห็น ท่านจึงไม่ค่อยเล่า เล่าก็มันทำอะไร มันเหมือนคนตาบอดมาแต่กำเนิด เล่าไปก็เข้าใจด้วยไม่ได้ จะให้บอกแสงบอกเสียง นานๆ ท่านจะเล่าสักครั้งหนึ่ง มันคนละอันเว้ย ท่านกับเราไม่เหมือนกัน เหมือนกับตำรับตำราที่ละมันมีอยู่ แต่ถ้าคนตาบอดแล้ว ตำรามันจะไม่มี ความหมายนะ เราคนตาบอด กระจกใสขนาดไหนก็ไม่มีความหมายในคนผู้ตาบอดนั้น ถ้าคนตาดี ท่านส่องเห็น เห็นก็เห็นแต่เงาแค่นั้น มันไม่เห็นของจริง อันเรื่องธรรมะ อย่าไปโทษอันนั้นอันนี้นะ เราคิดให้มันเห็นเฉพาะใครเฉพาะมัน มันเป็นปัจเจกตั้ง เฉพาะใครเฉพาะมัน วิญญูชนนะ ให้ปฏิบัติเองเสียก่อน มันเห็นของใครของมัน

• ท่านสอนเฉพาะคนที่จริงจัง

ครูอาจารย์พรหม ท่านพยายามเอาคนที่ท่านรู้จัก สอนเอาคนที่สอนได้หรือพอได้ ไม่ใช่ท่านจะเทศน์สอนทั่วไปนะ ท่านระวังอยู่คำพูดท่าน อันที่เป็นไปไม่ได้แล้ว ท่านก็ปล่อย ถ้าคนไหนทำผิด ท่านไม่ค่อยเอาใจใส่เท่าไร คนไปอยู่กับท่านครั้นคิดผิดแล้ว ท่านจะไม่เอาเลย ไม่น่าจะสอนได้ ท่านก็ไม่สอน ให้ปล่อยมันไปซะก่อน ให้สติศรัทธามันกล้าซะก่อน ใครซี้เกียจปฏิบัติภาวนา

ไม่รู้จักพินิจพิจารณาค้นคว้า การปล่อยการวาง ท่านก็ไม่อยากยุ่ง ไม่อยากสอนนะ ท่านดูคนเก่ง เหมือนกันกับในหลวง ท่านจิตาสอนลูกศิษย์ สามเณรหลบทันที สายตาท่านเหมือนกับไฟฉาย **ครูอาจารย์**ผางก็เป็นเหมือนกัน เราสนิทกัน

สมัยที่อาตมาไปอยู่กับ**ครูอาจารย์พรหม** ไม่ค่อยเห็นเรียนนะ ช่วงนั้นไม่มีนะ เรียนแต่ ภาวนาดูใจ **ครูอาจารย์เสาร์**ก็แนะไม่ให้เรียนเลย ให้ภาวนาดูใจอย่างเดียว ถ้าพระศิษย์ออกจุดงค์ **ครูอาจารย์พรหม**ท่านก็แนะนำอยู่ ให้ไปหาครูบาอาจารย์ ไปศึกษา ไปหาภาวนา อย่าไปยุ่งกับเรื่อง ทางโลก สถานที่ภาวนา สถานที่ไหนน่ากลัว ยิ่งน่ากลัวเท่าไร หลวงปู่พรหมท่านให้ไปอยู่สถานที่นั้น เช่น สถานที่มีผี เสือ ช้าง เป็นต้น ถ้าเสือมันกินคนกินควายเข้า เขาบอกให้ฟังดอก มีเยอะมากนะ พูดถึงเสือไม่แค่นั้นนะ กลางคืนนั้น กรนหืดหืดๆ เข้าไปทำร้าน เขาให้นอนบนร้าน ค่ำมาเห็น หัวเสือโผล่มาเยอะแยะ เสือไม่ค่อยจะกินพระ ช้างก็ไม่ค่อยเหยียบพระ ทางภูลังกา มันมีเสือ มีช้าง มีหมียุกชุม มันไม่ทำร้ายพระ มันรู้จักใจพระ ศาลามันก็สูงเท่านั้นแหละ อยู่ดงหม้อทอง เสือมันมา หยอกกันอยู่ใต้ถุนศาลา เสือมันไม่ทำอันตรายนะ หากคนเรากลัวมันไปเอง เสือมันเหมือนแมว ในบ้านเรา มันถูกกับพระอยู่ สัตว์ป่าไม่กลัวพระ มันรู้จักพระ คนเคยเลี้ยงควาย ถ้าใจเราดี ถือค้อน ควายมันก็ไม่กลัว ถ้าใจเราไม่ดี แม้มันมีอาวุธ ควายมันก็ระวังนะ สัตว์ป่ามันก็ระวังตัว วัวควายก็เหมือนกัน เดียวนี้มันพรรณนาไม่ได้ เรากำหนดเอง ปฏิบัติเอง มันจะรู้ด้วยตัวเองเลย

ครูอาจารย์พรหมท่านดุด่า โอ๊ย ! ธรรมเทศนาแล้วอันนั้น ท่านดู ท่านด่า ท่านเอ็ดอะไร อย่างนี้ ถ้าองค์ไหนคิดไปทางผิด ท่านจะตักเตือนทันที ต้องแก้ไข ไม่แก้ไขไม่ได้ มันเป็นอย่างนั้นนะ ท่านจะสอนแบบนี้ ท่านไม่ได้เอาความดีมาอบรม กิเลสนะมีหยาบ ท่านก็เอาตามหยาบ แอบหลงรัก สีกา ท่านรู้หมด ความรักความใคร่ในผู้อื่น ท่านเตือนทันที ถ้าท่านจะเตือน ท่านรู้วาระจิต เราเดิน ตามหลังท่าน คิดอะไร **ครูอาจารย์พรหม**ท่านรู้หมด แต่ท่านไม่ค่อยทักท้วงตักเตือนนะ ถ้าท่านเตือนแล้วให้รีบแก้ไขไวๆ นานไปจะเสีย

• ปฏิบัติครูบาอาจารย์

เราเกิดมาตั้งแต่เล็กจนโตก็ไม่เคยเก็บขี้เก็บเยี่ยวคนนะ จนไปอยู่กับ**ครูอาจารย์พรหม**ท่าน แก่แล้ว วันไหนท่านไปห้องน้ำไม่ทันนะ ได้ชักผ้าของท่านนั้นล่ะ เราก็มองเราไปดูแลท่านเต็มที่ได้เห็น สมณะเพื่อนท่านสงบอยู่ที่วัด**ครูอาจารย์บัว** กับ **ครูอาจารย์มัน**นะ มันหนักยิ่งกว่า แต่ก่อนมันไม่มี กระดาษชำระ เอาถุงพลาสติกสวมมือแล้วก็ขี้ในมือท่าน ตอนแก่มา ใครก็ว่าทำเต็มที่กันทุกคน ไม่เคยปฏิบัติครูบาอาจารย์ แต่มาอยู่ในศาสนาทำหมดทุกอย่าง ตอนเช้าตอนเย็น ๗ วัน ปฏิบัติท่าน ทุกวัน **ครูอาจารย์พรหม**ปฏิบัติท่านไม่ให้พระเณรมายุ่งมากนัก ท่านให้พระเณรภาวนา ดังนั้น ปฏิบัติท่านตลอด ๗ วัน จึงหนักพอควร ทั้งสรองน้ำ ชักผ้า ฯลฯ

เรื่องซักสบงจีวรของ**ครูอาจารย์พรหม**ก็พระเณรในวัดนั้นละ โดยมากก็เป็นพวกพระเณรนี้ละ ท่านก็ทำอยู่ ท่านก็ไม่ได้ทิ้งข้อวัตรหรอก พวกเราแหละขอทำ แต่ก่อนเราตัดจีวร สังฆาฏิไม่เป็นหรอก มันทำยาก ท่านเลยซื้อจักรมา เราเลยไปเรียน เราตัดจีวร สังฆาฏิเป็นหมดแล้ว ตัดเย็บให้ท่านใช้ก็มี

เวลาจะย้อมจะซักผ้า ถ้ามันสกปรก ถ้ามันเปื้อนมาก เราก็ตัก ท่านไม่ได้มีกำหนด เราไปดูแล้วก็ทำ ย้อมจีวรนี้ท่านก็กำหนดเหมือนกัน มันสกปรกก็ซักให้ท่าน สีท่านก็ทำเป็นหมดนะ เย็บมือก็เป็นนะ นำที่งั้นะ สีย้อมนี้ธรรมดาไว้อยู่ ส่วนมากเป็นสีแก่นหมากมี (แก่นขนุน) สีเข้มๆ พอประมาณ ต้มน้ำร้อนแล้วก็ซักให้ท่าน ต้มได้สีแล้วถึงย้อม ไปบิณฑบาต ท่านก็ใช้ทุกวันละ สังฆาฏิ จีวร ปฏิบัติท่านง่ายกว่าองค์อื่นอยู่ ตอนนวดเส้นนวดเอ็นท่าน ก็แล้วแต่เราจะนวดถวาย **ครูอาจารย์พรหม** ปฏิบัติท่านง่าย เรื่องกิจวัตรข้อวัตร พระเณรก็ไม่มาก

• หลวงปู่พรหมท่านเก่งงานก่อสร้าง

ครูอาจารย์พรหมท่านทำเป็นหมดเว้ย สร้างพระพุทธรูปอันนี้เป็นหมด ตีมีดตีขวานก็เป็นหมด เราคาดไม่ถึง ทำงานใหญ่แบบนี้ ทำศาลานี้กำหนดกับสังกะสีนี้ ท่านรู้จัก ไม่รู้ท่านทำได้อย่างไร แล้วการก่อสร้างท่านเก่งเว้ย ถ้าคนชี้เกียจนี่อยู่นั้นไม่ได้

ครูอาจารย์พรหมชอบก่อสร้างอยู่ เวลาเพื่อนกลับไปกลับมาถูกก็ไม่พอกันหรอก ท่านเน้นการก่อสร้างอย่างอื่น แต่กุฏิของท่านเล็ก ทีนี้ปฏิบัติของท่านการก่อสร้างท่านทำเป็น คำนวณการก่อสร้างก็ถูก นานมาแล้ว หมู่บ้านนั้น บ้านถ่อน เรียนจบช่างไม้มา ทำหน้าต่าง ไม้ตอนทำได้ ๑ อัน แต่ท่านทำเสร็จ ๓ อันนั้น เร็วแล้วก็ยังทำเป็น แล้วก็สวยไม่ได้ต่างกันนะ มันเป็นนิสัยของคนท่านทำเป็น แปลกใจท่านหลายเรื่องอยู่ มีดเล่มเดียวท่านใช้ฟันไม้ท่อนใหญ่ๆ ขนาดเท่าบาตรขนาดง่ายๆ แปลกใจมาก ถ้าเวลาท่านทำงานอย่างนี้ ไม่ต่างจากการปฏิบัติของท่านหรอก จิตท่านไม่รู้มันเป็นอย่างไรอยู่ บุญกรรม กัมมพณฺธุ พันธุกรรม มันเป็นของท่านมาอย่างนั้น ทีนี้มีสิ่งแวดล้อมจะพาให้ท่านทำนั้นละ

• หลวงปู่พรหมไม่ฉันทเนื้อสัตว์ใหญ่

ครูอาจารย์พรหมนี้ ตอนท่านยังมีชีวิตอยู่ ท่านก็ไม่ค่อยฉันทเนื้อวัวเนื้อควาย ตอนท่านมรณภาพก็ไม่มีเนื้อสัตว์ใหญ่นะ มีแต่ปู แต่ปลา กบ เขียดเท่านั้น ไม่มีไก่ ไม่มีหมูนะ เนื้อก็ไม่มีการเอาไปงานศพท่าน เป็นเองของท่านนะ โอ้ ! เป็นเรื่องแปลกมาก ถ้าไม่ไปเห็น จะไม่เชื่อเลย

ท่านพระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต เทศน์ถึงหลวงปู่พรหม

• นิพพานไม่เป็นอจินไตย

(๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๑)

ตามหลักความจริง หลวงปู่มั่น หลวงปู่ขาว หลวงปู่แหวน หลวงปู่พรหม ก็เป็นเครื่องยืนยันมาตลอดว่าไม่เป็นอจินไตย รู้ได้จริง เห็นตามความเป็นจริง เป็นนิพพานจริงๆ เกิดขึ้นจากผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม รู้ธรรมตามความเป็นจริงของธรรมนั้น มันถึงไม่เป็นอจินไตย แต่ไปพูดว่าเป็นอจินไตย หนังสือพิมพ์ลงมาก ลงตรงนี้ลงมาก เขียนเลยว่าเป็นอจินไตย เบี่ยงเบนประเด็นไปหมด เบี่ยงเบนประเด็นไปหมด

เพราะโดยปรกติเขาก็ยังว่ากันอยู่แล้วว่า มันหมดกาล หมดเวลาแล้ว ไม่ควรทำ ไม่ควรประพฤติปฏิบัติ แล้วนี่พูดกันจนยอมรับ เห็นไหม แล้วมันจะไปไหนกันล่ะ ? มันก็เป็นทางให้ต่ำลงๆ ของชาวพุทธเท่านั้นนะสิ ถึงว่ามันไม่เป็นอจินไตย นิพพานเป็นความจริง อจินไตยมี ๔ เท่านั้น อจินไตย ๔ นิพพานไม่อยู่ใน ๔ นั้น นิพพานเป็นความจริง แต่เข้าถึงได้ด้วยการที่ผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติจริงสมควรแก่ธรรม ไม่ใช่การคาด การเดา การหมาย อย่างนั้นรู้ชื่อนิพพาน รู้ชื่อ รู้ทฤษฎี รู้การแยกแยะนิพพาน รู้การวิเคราะห์วิจัยตามความจริงจนจินตนาการเป็นจินตมยปัญญา

ภาวนามยปัญญาเข้าตามหลักความเป็นจริง ผู้เข้าถึงจริง เห็นจริง ตามหลักความเป็นจริง เห็นไหม ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม “อานนท์ เราเคยบอกเธอแล้วไม่ใช่หรือ ? ในโลกนี้ ถ้ายังมีผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมอยู่ พระอรหันต์ไม่สิ้นจากโลกนี้เลย” พระพุทธเจ้าประกาศไว้ชัดๆ เลย “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม” ไม่ใช่ผู้ใดปฏิบัติด้วยเจตนาอยากจะได้ชื่อเสียง อยากจะได้เกียรติศัพท์ อยากจะได้แก้ว แหวน เงิน ทอง แต่เอานิพพานมาขายกินอย่างนั้น มันไม่ใช่นิพพาน มันนิพพานในแบบก้นะสิ

• ครูบาอาจารย์ยืนยันมรรคผลนิพพาน

(๑๙ ตุลาคม ๒๕๔๒)

ในปัจจุบันนี้ หลวงปู่มั่นกับหลวงปู่เสาร์เป็นผู้ที่บุกเบิกออกมาจากกิเลสก่อน เพราะว่าเป็นคนเชื่อในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้ว ๒ องค์ช่วยกันขุดค้นคว้า หลวงปู่เสาร์เป็นอาจารย์หลวงปู่มั่น เสร็จแล้ว ๒ คนบวชมาแล้วศึกษาพร้อมกัน จนข้ามพ้นออกไปจากกิเลส เป็นผู้ชี้ นำได้ตามความเป็นจริง เห็นไหม ตามความเป็นจริงแบบว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายืนยันกับพระสารีบุตร ยืนยันกับพระอัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ

องค์หลวงปู่มั่นบอกว่า ได้ประพฤติปฏิบัติแล้ว ยังได้หลวงปู่ขาว หลวงปู่แหวน หลวงปู่พรหม หลวงปู่ตื้อ หลวงปู่ฝั้น นี้นั่นกันมาทั้งหมด เพราะครูบาอาจารย์นี้ได้ดับขันธไปแล้ว ยืนยันกันด้วยธาตุขันธ์ก็ได้ว่าท่านดับขันธไปแล้ว ได้ทำฌาปนกิจไปแล้ว กระจุกเป็นพระธาตุทั้งหมด นี่คือครูบาอาจารย์ของเรา เราเกิดมาพบครูบาอาจารย์อีกชั้นหนึ่ง เกิดมาพบครูบาอาจารย์ที่รู้จริง ครูบาอาจารย์ที่รู้จริงเท่านั้นจะสามารถชี้ทางให้เราได้ไง เราไม่ใช่เชื่อครูบาอาจารย์จนยกครูบาอาจารย์นี้เหนือธรรม ครูบาอาจารย์นี้ประพฤติธรรม รู้ธรรมตามความเป็นจริง คนที่เห็นธรรม คือเห็นตถาคต

• ครูบาอาจารย์ตรวจสอบกันทั้งหมด

(๑๓ กันยายน ๒๕๕๒)

คนเป็นกับคนเป็นตรวจสอบกันทั้งหมดแหละ ธมมสากัจฉา เอตมมํคลมุตตมํ เห็นไหม นี่เจ้าคุณจุม ธรรมเจดีย์ เอาหลวงตากับหลวงปู่ขาวไปคุยกัน แล้วเวลาหลวงตากับหลวงปู่มั่น เวลาพระมาหาหลวงปู่มั่น นี่ไงตรวจสอบกัน นี่ทำไมจะตรวจสอบไม่ได้ ตรวจสอบได้หมดแหละ นี่หลวงปู่มั่นถึงรับประกันเลยว่า “หมู่คณะจำหลวงปู่ขาวไว้นะ เพราะหลวงปู่ขาวได้มาคุยกับเรา แล้วนะ จำหลวงปู่พรหมไว้นะ” นี่พวกนี้ตรวจสอบหมดแล้ว มันตรวจสอบได้

• ครูบาอาจารย์ท่านไม่เคยอ้างใคร

(๓๑ มกราคม ๒๕๕๓)

หลวงตาท่านเป็นความจริงของท่าน ตั้งแต่หลวงปู่มั่นลงมา ตั้งแต่หลวงปู่ฝั้น หลวงปู่ขาว หลวงปู่พรหม หลวงปู่แหวน ท่านมีความจริงของท่านมา ท่านไม่เคยอ้างใครเลย ท่านเอาสัจจะความจริงของท่าน แล้วเป็นหลักชัยในศาสนา ให้พวกเราที่พึ่งอาศัย พวกเราได้กราบไหว้บูชากัน แล้วเราประพฤติปฏิบัติกันเห็นไหม ท่านอ้างใคร เนี่ยท่านอ้างใคร แล้วท่านเป็นหลักเป็นชัยของเรา ท่านอ้างใคร ท่านไม่ได้อ้างใคร

• ท่านบวชเพื่อความพ้นทุกข์

(๙ เมษายน ๒๕๕๔)

คูสิ เช่น หลวงปู่พรหม หลวงปู่พรหมนี้ท่านเป็นผู้มีฐานะนะ แล้วท่านสองคนตายาย ไม่มีบุตร ท่านต้องมาปรึกษากันว่า เราอยู่กันไปทำไม เพราะถ้าเราตายไปนี่สมบัติก็อยู่ที่นี้ เราอยู่ไปทำไม ก็คุยกัน เสร็จแล้วท่านก็มาปรึกษากัน ท่านบอกถ้าอย่างนั้นเราออกบวชกันทั้งสองคนตายาย

หลวงปู่พรหมเป็นพระอรหันต์แน่นอน แต่ภรรยาไม่แน่ใจ สมบัติทั้งหมดยังเสียสละเลย แจกอยู่ ๗ วันไม่หมดนะ นี่สมัยพุทธกาลก็มี แต่สมัยปัจจุบันนี้ เวลาคนที่เขามีความคิดอย่างนี้ก็มี ทำไมเขาทำอย่างนี้ ที่เขาเสียสละไปแล้ว แล้วมาหาผลประโยชน์เล็กน้อยอย่างนี้ มันอยู่ที่เป้าหมาย ดูพระเราบวชมา พอเราพูดถึงว่ามรรคผลนิพพานนี้ทุกคนก็กลัว ทุกคนบอกว่ามันสุดเอี่ยม มันเป็นไปได้ แต่ความจริงแล้วเรามีทุกข์ไหมละ ? ถ้าหัวใจเราทุกข์ หัวใจเรามีความทุกข์อยู่ นิพพานคือพ้นจากทุกข์นั้น ถ้ามันมีทุกข์อยู่ มันก็ต้องพ้นจากทุกข์ได้ มันมีมืดก็มีสว่าง มันมีสิ่งที่เรารู้ว่าเป็นไปไม่ได้ มันยังมีสิ่งที่เป็นไปได้

• พิจารณาไม่เหมือนกัน แต่ผลอันเดียวกัน

(๒๔ มีนาคม ๒๕๕๕)

เวลาลูกศิษย์**หลวงปู่มั่น**ไปหาหลวงปู่มั่น ไปรายงานผลหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นท่านเป็นประธาน นี่**หลวงปู่พรหม หลวงปู่บัว หลวงปู่แหวน หลวงปู่ตื้อ หลวงปู่ชอบ** เวลาไปสนทนาธรรม กับหลวงปู่มั่นมีอะไรผิดแตกต่างกัน ? แต่เวลาแยกส่วนออกไปแล้วนะ พิจารณาแต่ละคน ไม่เหมือนกันเลย ไม่เหมือนกันเลย แต่ผลอันเดียวกัน แต่ผลอันเดียวกัน เห็นไหม ฉะนั้น เวลาอรหัตตมรรค อรหัตตผลอันเดียวกัน นี้มรรค ๔ ผล ๔ เหมือนกันหมด แต่ แต่วิธีการ จริตนิสัย ของคน การกระทำของคน เห็นไหม ดุสิตีเยวปาเทียเวหา แต่ละสถานที่แตกต่างกัน แต่ผลอันเดียวกัน นี่ผลอันเดียวกัน นี่เิงครูบาอาจารย์ท่านรู้จริงเห็นจริง ประสบการณ์ของจิตแต่ละดวง มันถึงเป็นความจริง

• ครอบครักรรรมฐาน

(๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๕)

ในพระป่า ในวงกรรมฐาน **หลวงตา**ท่านใช้คำว่า “ครอบครักรรรมฐาน” ในครอบครักรรรมฐานจะรู้ว่าพระองค์ใดสิ้นกิเลสแล้ว อย่างเช่น หลวงตาท่านเคยเล่าให้ฟังว่า ขณะที่เฝ้าศพ **หลวงปู่พรหม** ท่านไปกับลูกศิษย์ลูกหาของท่าน ท่านบอกลูกศิษย์ลูกหาของท่านเลยบอกว่า พยายามเอาอัฐิธาตุของพระองค์นี้ให้ได้นะ เพราะพระองค์นี้จะต้องเป็นพระธาตุเด็ดขาด

หลวงปู่พรหมนี่หลวงตาพูดบ่อย ตอนนั้นท่านไปเฝ้าศพหลวงปู่พรหม แล้วมีลูกศิษย์ลูกหาไปด้วย ท่านสั่งลูกศิษย์เลยบอกว่าพยายามนะ พยายามเอากระดูกของพระองค์นี้ให้ได้ พระองค์นี้จะเป็นพระธาตุแน่นอน จะเป็นพระธาตุแน่นอน เพราะ เพราะหลวงปู่พรหมท่านสำเร็จมาจากเชียงใหม่ แล้วท่านมาส่งการบ้าน คือท่านมาตรวจสอบกับ**หลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่น**ได้ตรวจสอบแล้ว

บอกว่า หลวงปู่พรหมสันนิสิต เห็นไหม นี่ครอบครัวกรรมฐาน ถ้าครอบครัวกรรมฐานเขา จะรู้กันว่าใครมีคุณธรรมแค่ไหน

ที่นี่ครอบครัวกรรมฐานรู้ว่าใครมีคุณธรรมแค่ไหนเพราะอะไร ? เพราะเขาตรวจสอบกันด้วย คุณธรรม ด้วยความเป็นจริง ธมมสากัจฉา เอตมมมงคลมุตตม ถ้ามีผู้นำที่ดี ถ้ามีครูบาอาจารย์ที่ดี นักปฏิบัติจะมีที่พึ่ง แล้วถ้ามีที่พึ่ง สิ่งที่มีการปฏิบัติมา นี่ครูบาอาจารย์ถ้าเป็นอาจารย์ของคน มันต้อง วินิจฉัยว่าสิ่งนี้มันถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง ถ้าสิ่งนี้ไม่ถูกต้อง ครูบาอาจารย์ไม่วินิจฉัย หมู่คณะที่อยู่ ด้วยกัน นักปฏิบัติที่อยู่ด้วยกัน นักปฏิบัติที่อยู่ด้วยกันเขามีวิุฒิกภาวะเสมอกัน มีวิุฒิกภาวะเท่ากัน

เหมือนเด็ก เด็กเล่นอยู่ด้วยกัน เด็กเล่นด้วยกัน เด็กมันก็มีวิุฒิกภาวะแบบเด็กๆ ที่มันจะเล่น ของเล่นกัน แล้วมันก็จะแย่งของเล่นกัน เด็กมันก็จะมีปัญหากัน ในการปฏิบัติก็เหมือนกัน ในการ ปฏิบัตินะ ถ้าครูบาอาจารย์เป็นผู้ใหญ่ เป็นผู้ใหญ่มาก ถ้าเด็กมีปัญหากัน ใครผิด ใครถูก เด็กนั้นจะ เคลียร์ปัญหานั้น ผู้ใหญ่จะเคลียร์ปัญหาเด็กนั้นให้จบสิ้นไป เด็กนั้นก็จะมีปัญหาขัดแย้งกัน ในการ ปฏิบัติก็เหมือนกัน ในครอบครัวกรรมฐานเขาจะรู้ก่อน

• ครูบาอาจารย์ท่านเข้มข้นทั้งนั้น

(๗ มิถุนายน ๒๕๕๘)

ถ้าใครทำเข้มข้นได้เอาเลย ๗ วัน ๗ คืน เต็มที่ไปเลย อดอาหารแล้วไม่ต้องทำอะไรเลย นี่เพราะอะไรละ เพราะหลวงตา ถ้าพระเรียกพ่อแม่ครูจารย์ พ่อแม่ครูจารย์ท่านอยู่กับหลวงปู่มันมา หลวงปู่มันท่านเข้มข้นแค่ไหน แล้วสมัยหลวงปู่มัน มีหลวงปู่พรหม หลวงปู่ขาว หลวงปู่ชอบ หลวงปู่คำดี ครูบาอาจารย์ท่านเข้มข้นทั้งนั้น แล้วท่านปฏิบัติมาท่านได้เพชรน้ำหนึ่ง ท่านได้เนื้อ ได้น้ำมา ฉะนั้น พอมารุ่นหลังมาเป็นปัญญาชน มีการศึกษา มีปัญญามาก ก็คิดว่าทางลัดทางสั้น ทางสะดวกทางสบาย ทุกคนมีปัญญา ขนปัญญากันมา หาบหามปัญญากันมาปฏิบัติ บรรทุกปัญญา มาเต็มที่แล้วปฏิบัติสามะเลเทเมา ปฏิบัติเอาแต่ใจของตัวเอง ปฏิบัติเอาแต่ช่องทางของตัวเอง ปฏิบัติไม่ได้ อะไรเป็นขึ้นเป็นอันเลย แต่ครูบาอาจารย์ของเรา ท่านก็ยังยืนหลักของท่าน เพราะว่าท่านจะสร้าง ผู้นำใจ

• ครูบาอาจารย์ท่านสร้างอำนาจวาสนาบารมีมา

(๒๗ กันยายน ๒๕๕๘)

ดูสิ ตั้งแต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หลวงปู่ฝั้น หลวงปู่แหวน หลวงปู่พรหม หลวงปู่คือ ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นพระอรหันต์ไปทั้งหมด พระที่จะเป็นพระอรหันต์ ท่านต้องสร้างอำนาจ วาสนาบารมีของท่านมา

คำว่า “สร้างอำนาจวาสนาบารมี” ก็เหมือน**พระโมคคัลลานะ พระสารีบุตร** ท่านสร้างบารมีมา ท่านปรารถนามา คำว่า “ปรารถนา” คนมีเขวามันมีปัญญา มีอำนาจวาสนาบารมี จะเชื่อฟังสิ่งใด เขาต้องเชื่อฟังด้วยเหตุด้วยผล จะเชื่อฟังสิ่งใด เขาต้องพิสูจน์ตรวจสอบ

นี่เหมือนกัน เราเกิดมาก็กลางพระพุทธรศาสนา **หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น**ท่านรื้อค้นขึ้นมา ท่านเป็นแบบอย่างเป็นตัวอย่างของเรา มา แล้วเวลาท่านได้ลูกศิษย์ของท่านมา ครูบาอาจารย์ที่เป็นลูกศิษย์ของท่านก็ประพฤติปฏิบัติเหมือนกัน คนที่มีอำนาจวาสนา เวลาปฏิบัติไปแล้ว ถ้ามีคุณธรรมเสมอกัน **ธมฺมสากัจฉา เอตมฺมงฺคฺลฺมฺตฺตมฺ** เวลาสั่งเวลาสอน เวลาปฏิบัติไปแล้ว มันเข้าไปถึงจุดเดียวกัน ถ้าเข้าไปถึงจุดเดียวกัน มันตรวจสอบกันเองไง นี่ถ้ามันตรวจสอบกันเอง ถ้าเราเชื่อมั่นครูบาอาจารย์ของเรา เราเชื่อมั่นว่าครูบาอาจารย์ที่เป็นพระอรหันต์ท่านต้องมีอำนาจวาสนา



มูลนิธิพระสงฆ์ มนัสสุนโต
ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี
www.sa-ngob.com



พระธาตุหลวงปู่พรหม จีรปุณฺโณ

"ทำภาวนานั้น พุทฺโธเรื่อยๆ ไป
ทำความเพียรมากๆ ทำติดต่อกันไป
หนึ่งปีไม่ได้อะไร ก็สองปี สามปี ต้องดีสักวันหนึ่ง
สิ่งอื่นไม่ต้องระวังจนเกินไป จงทำภาวนาพุทฺโธอย่างเดียว
สิ่งที่ไม่รู้ก็จะรู้ สิ่งที่ไม่เข้าใจก็จะเข้าใจ สิ่งที่ไม่เคยเห็นก็จะเห็น
ไม่ต้องถามใคร มันรู้ มันก็จะหายสงสัยเอง
ขอให้ใจสงบเท่านั้น มันจะไม่มีคำถามนอกจากคำตอบอย่างเดียว"

ธรรมะเหนือธรรมชาติ เพราะธรรมชาติ คือ วัฏฏะ



มูลนิธิพระสงฆ์ มนุสสนโต
โพธาราม ราชบุรี

มูลนิธิพระสงฆ์ มนุสสนโต
ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี
www.sa-ngob.com